

नालन्दा-देवनागरी-पालि-ग्रन्थमालाय

विनयपिटके
पाचित्तियपालि

भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो
भिक्षुनीविभङ्गो च

पद्मानसंसोधको
भिक्षु जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन
पकासिता

वि० २०१५

१६५८

THE
PĀCITTIYA
BHIKKHU-VIBHAṄGA- PART II
&
BHIKKHUŪ-VIBHĀṄGA

General Editor
BHIKKHU J KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2502

1958

V. E. 2015

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinsky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *trsnā* or *tanhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upanisads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect Religion is not a creed, but a vital process It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace If few are chosen, it is because few choose to be chosen The Buddha laid stress on the creative freedom of man The Buddha did not encourage dependence on the supernatural He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him The ten veramanīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśīksāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words “I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver ” The first five are the Buddhist *pañcaśīla*

Pānātipātā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Adinnādānā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Musāvādā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Surā-merayamajja-pamādatthānā
 veramanī sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease By practising the Buddha’s *pañcaśīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony ~~which~~ which is not at the mercy of outward circumstance

“When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know “Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself.” Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha’s parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha:—“It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them.” Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke.—“Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules, but, now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve.” These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Sangha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus.—“Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya.” The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then. But, as no one else in the Sangha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapanni cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation, and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Sangha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions, the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Sangha, he asked Ānanda questions on the Dhamma, the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached.¹

The commentary, Atthakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipitaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.²

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Sangha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it, and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Angas and Dhammakkhanda.³

— A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

---

1 *Cullavagga*, Chapter XI   2 *Sumangalavilāsini*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, Chapter XI

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Sangha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the *Kathāvatthu*, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipitaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma¹.

Prince Mahinda and Princess Sanghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sīhaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipitaka with all religious zeal².

Up till then, the Tipitaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B.C., under the patronage of king Vattagāmaṇi Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipitaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council³.

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipitaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows⁴—

Vinaya	111 slabs
Sutta	410 slabs
Abhidhamma .	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an upto-date edition of the Tipitaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chattha Sangāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipitaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Sangāyana. The

---

1. *Mahāvamsa*, chapter V. 2. *Mahāvamsa*, op cit. 3. *Mahāvamsa*, chapter X-XXIII. 4. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p. 35

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tīpitaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tīpitaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tīpitaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature —

TIPITAKA

VINAYA PĪṬAKA	SUTTA PĪṬAKA	ABHIDHAMMA PĪṬAKA
1. Mahāvagga	1. Dīghanikāya	1. Dhammasaṅgani
2. Cullavagga	2. Majjhimanikāya	2. Vibhanga
3. Pārājika	3. Samyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Pācittiya	4. Anguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Parivāra	5. Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books. —	5. Kathāvatthu
	i. Khuddakapāṭha	6. Yamaka
	ii. Dhammapada	7. Patthāna
	iii. Udāna	
	iv. Itivuttaka	
	v. Suttanipāṭa	
	vi. Vimānavatthu	
	vii. Petavatthu	
	viii. Theragāthā	
	ix. Therīgāthā	
	x. Jātaka	
	xi. Niddesa	

- xii. Patisambhīdāmagga
- xiii Apadāna
- xiv Buddhavamsa &
- xv Cariyāpitaka

2. The Present Volume : Its Place in the Tipiṭaka

The usual classification of the books of the Vinaya Pīṭaka is as follows —

- 1 KHANDHAKA - Mahāvagga, Cullavagga,
- 2 VIBHANGA - Pārājika, Pācittiya and
- 3 Parivāra

The Mahāvagga and the Cullavagga present a history of the formation and development of the Sangha, divided in chapters, called *Khandhakas*. And, the Pārājika and the Pācittiya give an analytic explanation, called *Vibhanga*, of the Laws laid down by the Buddha for the ethical discipline of the Sangha, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunis. The following table will show how the subject matter has been distributed in these two books —

BHIKKHU - VIBHAṄGA

Pārājika	<i>Pārājika, Saṅghādisesa, Aniyata and Nissaggiya</i>
	<i>Pācittiya, Pāṭidesaniya, Sekhiya, Adhikaraṇasamatha,</i>
	BHIKKHUNĪ - VIBHANGA

Pācittiya	<i>Pārājika, Saṅghādisesa,</i>
	<i>Nissaggiya, Pācittiya</i>
	<i>Pāṭidesaniya, Sekhiya and Adhikaraṇasamatha</i>

Ordinarily, the name 'Pārājika' suggests to a beginner that it deals with the offences of this group, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunis. But, this is not so. Instead of dealing with the Bhikkhuni Pārājika, it takes up the Saṅghādisesa, Aniyata and Nissaggiya offences of the Bhikkhus themselves. Thus, this name suffers from both the logical defects of being too wide and too narrow. Similarly, the name Pācittiya too is not expressive of the contents of the book, for, at the same time, it deals with offences brought under heads different from it. It would have been better if the contents were distributed clearly in two books — The Bhikkhu Vibhanga and the Bhikkhuni Vibhanga. Then, no doubt, another difficulty would have arisen. One book would have become too big and the other too small. Perhaps, it was in view of this that the tradition did not decide in favour of accepting this distribution. However,

to make it clear what the extents of the books are, we have mentioned within brackets '*Bhikkhu-vibhange Pathamo Bhāgo*' under the name of Pārājika, and '*Bhikkhu-vibhange Dutayo Bhāgo Bhikkhunī-vibhango ca*' under the name of Pācittiya

3. The Present Volume : A Summary

We have seen that the Pārājika Pāli, the third book of the Vinaya Pitaka, is the First Part of the Bhikkhu Vibhanga, which deals with the first four of the seven groups of the offences of the Bhikkhus. The remaining three groups have been dealt with in the first half of the present volume, and the entire Bhikkhunī Vibhanga has been comprised in the second half of it. The last chapter of both the Vibhangas is 'Adhikaranasamatha', that lays down the seven ways of settling disputes in the Sangha.

(A) Bhikkhu Vibhanga

The first chapter of Bhikkhu Vibhanga in this volume deals with the ninety two Pācittiya offences of the Bhikkhus, such as—telling a deliberate lie, using abusive language, speaking ill of others, sleeping with a non-Bhikkhu in the same room, digging the ground, backbiting, leaving the articles of the Order outside carelessly, drinking water without straining it with a piece of cloth, going to give sermons to the Bhikkhunis without the permission of the Order, going out on a journey with a Bhikkhunī with previous consultation, to witness an entertaining show, drinking wine, making sports in the water, cutting jokes, killing a creature, beating and threatening other Bhikkhus.

The second chapter deals with the following four Pāṭidesaniya offences—accepting eatable from the hands of a Bhikkhunī, not related, allowing the Bhikkhunis to wait on the Bhikkhus while they are taking meals, begging alms at the door of a very poor lay disciple, and taking an eatable kept in an abode situated in a wild solitary place.

The third chapter, the Sekhiya Kanda, gives the seventy five rules laid down by the Buddha for disciplining the manners of the Bhikkhus, such as—to wear the robe properly covering the body all around, to behave decently in the village, not to laugh loudly, not to sway the limbs, not to put the hands on the hips while going, not to keep the head covered in the public, to receive the alms mindfully, not to bury the vegetable in the rice with the intention of taking more, not to make a hissing sound while eating, not to give a sermon to one who is holding an umbrella, not to preach the Dhamma sitting on a

lower seat to one who is sitting on a higher seat, not to ease himself while standing etc

(B) Bhikkhunī Vibhanga

The Bhikkhunī Vibhanga deals with the groups of offences same as above, laid down by the Buddha in consideration of the life and limitations of the fair sex

The total number of Pārājika offences for the Bhikkhunis is eight. Taking the four meant for the Bhikkhus, the following four have been added—to take pleasure, out of passion, in being pressed by a man above the knee, to enter a lonely place, with desire, with a man, to follow a Bhikkhu turned out from the Order, and to keep hidden the Pārājika offence of another Bhikkhunī

There are altogether seventeen Sanghādisesa offences for the Bhikkhunis, namely — to go about with a man, to give ordination to one who has been convicted for theft or murder, to go about all alone, to give support to a Bhikkhunī who has been turned out from the Order, to accept an eatable lovingly from the hand of a man with bad desire, to encourage another Bhikkhunī to accept it in the similar manner, to act as a go-between, to bring a baseless charge of Pārājika on a Bhikkhunī, to magnify the minor offence of a Bhikkhunī and bring the charge of Pārājika on her, to announce disloyalty to the Buddha, Dhamma and Sangha, to talk ill of the Order, to live in an undesirable company, to encourage another Bhikkhunī to live in such a company, not to pay heed to the advice of others, and to corrupt the family of the laity

The number of Nissaggiya offences for them is thirty. They are such as — to make a collection of begging bowls, to get the 'untimely obtained' robe distributed as if it is a 'timely obtained one', to go back on her words after having promised once to exchange her robe with another Bhikkhunī, to demand some thing else after having once made a different demand, to ask for a warm wrapper worth more than four *kansas*, to ask for a light wrapper worth more than two and half *kansas*, to keep an extra robe for more than ten days, to ask a person for a robe who is not related to her, to keep robes more than the number allowed, to express her suggestion in the preparation of the robes even before it has been actually offered, to accept gold or silver or coins, to sell or purchase a thing, to discard a bowl before there are less than five repairs in it, to snatch away a robe from a Bhikkhunī after having once made an offer of it to her etc.

The total number of Pācittiya offences for the Bhikkhunis is 166, such as — to take garlic, to get the private parts shaved, to wait on the Bhikkhus while they are taking their meals, to get raw grains and to cook or fry it for herself, to throw dirt or rubbish on the other side of the wall, to go in the dark at night with a man, to warm herself with fire, to spin, to use harsh words, to get her wound of the private parts dressed by a man, to dig the ground, to take water without straining it with a piece of cloth, to take wine, to tickle others, etc

(C) Style

The style of '*Vatthu-pannatti-vibhanga*' adopted in this book to explain these offences is the same as that of the previous book, the Pārājika. The '*vatthu*' narrates the particular story that presented an occasion for the Buddha to lay down a rule. The '*paññatti*' enunciates the rule, legally worded. And, if there was a fresh occasion in the light of which it was necessary to amend the rule, the story of the same was narrated, as a '*vatthu*', and the final form of the rule was laid down as an '*anupaññatti*'. At the end, the '*Vibhanga*' gives an explanation of each word of it in a legally technical manner.

4. The Present Volume : Its Importance

The importance of the present volume consists in the fulfilment of its purpose of providing a code for the discipline of the monastic life. In addition to this, the stories and the explanatory portions of it contribute valuable materials for the reconstruction of the cultural history of the period. With this end in view, the following facts may be presented for consideration —

(A) Social

Caste-differences — The structure of the society was based on strong feelings of caste-difference. Cāṇḍāl, Vena, Nesāda, Rathakāra, and Pukkusa were considered as low castes (Hīna Jāti). The high castes (Ukkaṭṭha Jāti) were Khattiya and Brāhmaṇa ¹

Occupations — Sweeping and hard labour were regarded as occupations of low order. Cultivation, trade, cattle rearing etc were looked upon as respectful. Even then, it seems, the status of an occupation was not the same in all the provinces, for, it says — "an occupation should be regarded

---

1 p. 10, 11, 12.

as low or high according to the attitude of the people towards it in a particular area ”

Arts and crafts — There were feelings of low and high also in the different arts and crafts. Preparing articles with bamboo, pottery, weaving and shoe-making were considered as dishonoured crafts. Accountancy, scribing, appraising, recordkeeping were looked upon as respectful ¹

Names — Names such as Avakannaka, Javakannaka, Dhanitthaka, Savitthaka were considered as bad. Good names were those that were associated with the names of the Buddha, Dhamma or Sangha, such as — Buddharakkhita, Buddhappiya, Sugataḍāsa, Dhammarakkhita, Sangharakkhita

Gottas — Similarly, as regards the Gottas (family), Kosiya and Bhāradvāja were regarded as low. The high Gottas were — Gotama, Mogallāna, Kaccāyana and Vāsettha.²

Diseases — So much so that such feelings prevailed even in consideration of the diseases. Leprosy, abscess, consumption, and epilepsy were regarded as disrespectful. Diabetes was considered as a respectful disease ³

Poverty — There is a reference of a pious devoted poor labourer. He borrowed some money from his master and invited the assembly of the Bhikkhus for a meal. The Bhikkhus happened to take some thing in the morning, and when they went to the house of the labourer, they took very little. The poor man was pained at it. The Buddha admonished the Bhikkhus not to take any thing before going to receive alms at the house of a devotee ⁴

There was a poor man very much devoted to the Buddha. Even at the point of starvation of his family, he did not hesitate in offering alms to the Bhikkhus. The Buddha advised the Bhikkhus to give a recognition of ‘Sekkha Kula’ to the poor family, proclaiming a ban on going for alms to their house.

Public management — There were public rest-houses called Āvasathāgāra, giving free accommodation and food to the travellers. Some Bhikkhus were staying at one of these and were receiving the food offered at it. The Buddha disallowed a Bhikkhu to stay and take food at an Āvasathāgāra for more than one night, unless he is ill ⁵

---

1. p 11   2-3. p 11   4. p 108.   5. p. 101.

There were government out-posts at the main approaches of the city to collect octroi duties from the businessmen leading caravans on the road. There were also cases of wrongful smuggling of the commodities, and the police (Kammika) remained very vigilant about it. Once a Bhikkhu happened to be caught by the police going in the company of such a batch of smugglers ¹

Customes and beliefs — There existed a custom to prepare sweets and cakes to be sent with the girl going to her husband's house. The mother of the girl 'Kānā' prepared cakes for this purpose, but, distributed them all to the Bhikkhus arrived at the door for alms. This caused a postponement in the departure of Kānā. After some days, the lady made the same preparation to give a send-off to her daughter, and in the similar manner gave away all the cakes to the Bhikkhus, causing another postponement in the girl's departure. Being annoyed at it, the husband of Kānā decided to marry a second wife ²

The woman generally used to spin and get cloth prepared with it. A certain woman did not leave this practice even after becoming a Bhikkhunī. As it is not suitable to a monastic life, the Bhikkhunis were disallowed to spin ³

A lump of dirt dropped by a Bhikkhunī from the other side of the wall happened to fall on the head of a Brāhmana returning after his bath. This enraged him furiously. He was, however, passified when he was reminded that it was a very good omen, which indicated that it would bring a good luck on him. And, it so happened that he was successful the very next day in receiving a rich grant from the government ⁴

A tree, commonly believed to be the abode of this or that spirit, was held in high veneration by the people. Some one happened to wound a spirit dwelling on a tree by mis take. He was, however, passified when another tree was allotted to him for his abode ⁵

Furniture — There were four kinds of cots and chairs, namely — Masāraka, Bundikābadha, Kulirapādaka and Āhaccapādaka ⁶

There were five kinds of pillows, namely — stuffed with wool, with rags, with bark, with straw, and with leaves ⁷

There were four kinds of mats, namely — made of bark, of Khasa roots, of grass, and of reeds ⁸

---

1 p 176 2 p 112 3 p 409 4 p 360 — 61 5 p. 54 6-7 p 62
8 p 63

Eatables -- The following things were considered as dainty -- Ghee, butter, oil, honey, molasses, rice, flour, meat, fish, milk, curd ¹

(B) Religious

Sectarian rivalry — Side by side with the organisation of the Buddhist Sangha, there existed a number of similar religious institutions founded and run by homeless monks of different sects. Though the mutual relation between them was ordinarily quite normal, there did persist an undercurrent of rivalry and antagonism. They entered frequently in controversial discussion, only with the purpose of establishing one's own superiority over the other. Bhikkhu Hatthaka Sākyaputta took keen interest in it, trying to defeat others by fair or foul means ²

There is a reference of Venerable Ānanda falling a prey to such strained feelings. While distributing cakes to a multitude, one to each, he happened to drop two in the hands of a nun of a different sect, out of sheer mistake. This gave them a chance to bring a charge on him of showing partiality to her, with bad intention ³

On a different occasion, a certain Bhikkhu gave some rice mixed with butter to an Ājīvaka Sādhū. When he was enquired by other Ājīvakas as to where did he receive it, instead of showing gratitude to the Bhikkhu, he used insulting words for him ⁴

Groups in the Saṅgha—In the Sangha itself several groups had come to exist of Bhikkhus having their own peculiar temperament and inclination. They lived and moved in companies engaged in common efforts with close cooperation. The group of six Bhikkhus, called '*Chabbaggiya*' was the most prominent of all. They were clever in breaking the rule, without violating the words. They were rough, quarrelsome and devoid of a sense of proportion. They took delight in putting others to trouble and dishonour. Most of the Vinaya rules that the Buddha had to frame were necessitated by the situations created by them. ⁵

The group of seventeen Bhikkhus, called the '*Sattarasavaggiya*', was weak and timid in nature. Being vexed by the Chabbaggiya Bhikkhus, they began to weep like a child.

Mettiya-Bhummajaka Bhikkhus formed an unlucky group. The

---

1 p 117, 121, 124 etc   2. p. 3.   3. p 127   4 p 128.   5 p 194

offers that they received from the laity was always scanty and distasteful. Even at the house of the most charitable rich merchant they got but disrespectful treatment.

Honour to the Sangha — The kings, out of their devotion to the Buddha, treated the Bhikkhus with great regards. Once, the Magadhan King Seniya Bimbisāra stood waiting for a long time while the Chabbaggiya Bhikkhus were taking their bath in the hot spring at Rājagaha. The king entered the spring only when the Bhikkhus had finished and come out.

The king of Kosala, Pasenadi, was a devotee of the Buddha. He used to go to listen to the sermons delivered by the Bhikkhunī Thullanandā; and was so much impressed that he made a present to her of his personal costly shawl.

Once the king was annoyed to see some Bhikkhus sporting in a childish way while taking their bath in the river Aciravatī, not far from his palace. But instead of saying any thing to them himself, he arranged in a very humble way to bring it to the notice of the Buddha.

The Queen of Kosal, Mallikā Devī, was also a pious devoted lady. She used to arrange religious discourses in the palace for the benefit of the royal family. There is a reference of Venerable Ānand being invited for the same.

The Bhikkhus dwelt in magnificent monasteries, equipped with all amenities of the day, donated by kings and merchants. But for the rigour and restraint of the discipline of the Order, they had nothing else to worry about. This attracted the attention of the parents of Boy Upālī, while they considered—“How can Upālī live happily and have no trouble after we have passed away?” They found that each of the occupations, even including scribing and accountancy, was fraught with this or that trouble. They thought—“These Bhikkhus lead an easy and carefree life. They take good food and sleep in closed chambers. Our son would certainly live happily and have no trouble after we have passed away, if he were to get ordained amongst them.”

5. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the fourth book of the Vinaya Pīṭaka, the Pācittiya, based on the following versions of the text —Burmese-Chatthasangāyana publication, 1956; Sinhalese - edited by Rev. Telwatte Shri Ariyaratne Swami, 1928, Siamese - Mahāmakūṭa Government publication, 1926; Roman - edited by Hermann Oldenberg, 1882.

For preparing our MSS, we have adopted the Chatthasangāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Sangha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement, but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

(a) *Headings*

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like *.nittitāma*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain. Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters, and have been printed in 14pt Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(b) *Selection of readings*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration, but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-notes. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(c) *Punctuation marks*

Originally, no punctuation marks were used in Pali, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as

the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner, but, only with a view to facilitating the correct understanding of the sentences. And in this, we have tried to be systematic and consistent.

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī (।), comma (,), colon (:), semicolon (;), note of interrogation (?), note of interjection (!), hyphen (-), dash (—), double inverted commas (‘ ’), and single inverted commas (‘ ’).

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb. But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned. The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not, the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas, and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb. Free paragraphs occurring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas, and, those occurring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas.

(d) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो० stands for the Roman edition, सी० for the Sinhalese edition, स्था० for the Siamese edition and म० for the Burmese edition.

In the margin, the abbreviation ‘R’ stands for the Roman, and ‘B’ for the Burmese edition. They indicate that the page number put by its side begins from that line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P T S Pāli English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pāli in which references are made to the books of the Roman edition.

(e) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, the

principal heading and the paragraph occurring at the end of the page, and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page

(f) *Spelling*

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli

The Parasavarna combination has essentially been made when occurring in the same word, as—*Sangha*, *Kiñci*, *Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as - *evam pi*, *kammam ti* etc. But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi*, *kammanti* etc

Some western editors have accepted the same method of spelling, but, in cases where 'ti' is preceded by 'i' or 'pi' by 'a' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akah savarne dīrghah*, and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words, as, *disāsiti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately as - *desesī ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīrgharassā* (*Moggalāna* 1 33), which allows lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant, as in - *munī+care=munī care*; *Khanti+paramam=Khantī paramam* *Gotama+ti=Gotamā ti*, *Hoti+ti=Hotī ti*.

* *

* *

* *

The printing of the book was taken up, at its initial stage by Sri L. N. Tiwari, Editor, but he had to leave for another centre very shortly, entrusting the responsibility of completing the work to our able and vigilant Assistant Editor, Sri Birbal Sharma, M. A. with his batch of collaborators, Bhikkhu K. Kassapa, Swami Dwarika Das Shastri and Sri Jai Kumar Ram

—Bhikkhu J. Kashyap.

आमुख

१ पालि तिपिटक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धाञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सान्त्वना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—“सभी वस्तुये अनित्य है और उनसे वियोग होना अवश्यम्भावी है”। उस परिषद् में 'सुभद्' नामक एक वृद्ध प्रव्रजित भिक्षु भी था, जो दुःखी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—“भिक्षुओ, दुःखी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—‘यह करना तुम्हें विहित है और यह नहीं’। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नहीं चाहेंगे नहीं करेंगे। अतः आप लोग दुःखी न हो”। 'सुभद्' के इन शब्दों से चेतावनी सी मिली और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमें बुद्ध-वचन का प्रामाणिक सग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढ़ियों में उसकी परम्परा अबाध-गति से चल सके। अतः उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—“आवुसो, हम लोग 'धम्म' और 'विनय' का सङ्ग्राहण करें”। उन्होंने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नहीं किया, क्योंकि तब तक वे अर्हत्-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ में भगवान् के निकटतम सम्पर्क में रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य आयुष्मान् आनन्द के अतिरिक्त और किसी को नहीं प्राप्त हुआ था। अतः अन्त में आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पड़ा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानाभ्यास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अर्हत्-पद की प्राप्ति करने में समर्थ हो सके।

तत्कालीन मगध-सम्राट् अजातशत्रु ने राजगृह के 'वेभार' पर्वत के उत्तर-पार्श्व में स्थित 'सत्तपणी' गुहा के द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-लाभ हुआ। सारी रात वे ध्यानमग्न हो चङ्क्रमण करते रहे। प्रातः काल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे, उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानान्धकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने अर्हत्-पद को प्राप्त कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानो वे पृथ्वी के गर्भ से उद्भूत हुये हों।

सङ्घ की अनुमति लेकर आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम पूछे और आयुष्मान् उपालि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नों का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होंने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें 'विनय' और 'धम्म' दोनों का सग्रह किया गया। पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'अट्ठकथा-साहित्य' में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही 'अभिवम्मपिटक' का भी सग्रह हो गया था और जिस रूप में आज हमें 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था^१।

बुद्ध-निर्वाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद खड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये वैशाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें देश के सुदूर प्रान्तों के चुने हुये विख्यात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है^२।

१. चुल्लवग्ग, ग्यारहवाँ 'खन्धक'। २. सुमङ्गलविलासिनी, निदान कथा ३. चुल्लवग्ग, बारहवाँ 'खन्धक'।

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध-धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याश्रय प्राप्त हुआ, तब लाभ देखकर अन्य मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारों की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत् प्रव्रज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर वे अपने को बौद्ध-भिक्षु घोषित करके विहारों में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुगने सस्कार और विचार छोड़ना सरल नहीं था। अतः उन्होंने अपनी-अपनी तरह से धर्म की उलट-पलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलतः भिक्षु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छृङ्खलता प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्थविर भिक्षुओं ने धर्म की शुद्धता को चिरस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्वों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आयुष्मान् 'मोगलिपुत्त तिस्स' के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'अशोकाराम' नामक विहार में इस सङ्गीति की बैठक हुई। आयुष्मान् 'तिस्स' ने अशुद्ध मतों का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य शुद्ध 'स्थविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावत्यु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में बृद्ध-वचन का ही गौरव प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशों में प्रचार करने के निमित्त धर्मदूतों को भेजा^१।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्घमित्रा' ने गृहत्याग कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रज्या ग्रहण की। उन लोगों ने दक्षिण में सुदूर लङ्का द्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने में सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परम्परा लङ्का में अनुप्राणित हो रही है^२।

ईसा पूर्व २९ में राजा 'वट्टगामिनी अभय' के संरक्षण में एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिबद्ध कर लिया गया^३। फिर स्थविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर में १८७१ ई० में राजा मिण्डन के संरक्षण में पाँचवी सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का सशोधन और सम्पादन किया गया और उन्हें सङ्गमरं की पट्टियों पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया^४ —

विनय	१११ पट्टियाँ
सुत्त	४१० पट्टियाँ
अभिधम्म	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रों पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित संस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा में होने वाले 'छट्ट-सङ्गायन' में इस अभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रगून से कुछ ही दूर सुन्दर निर्मित पाषाण-गुहा में १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। ससार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान् भिक्षुओं ने सङ्गायन में भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वही अपने मुद्रणालय में मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पच्चीससौवी बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा, थाईलैण्ड और कम्बोडिया में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्थविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है — 'पालि-तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी-अपनी लिपियों में समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे हैं। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकांश का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नहीं है।

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा बिहार सरकार के संयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' को देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्रायः चार-चार सौ पृष्ठों वाले चालीस खण्डों में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के देवनागरी तिपिटक प्रकाशन

१ महावस, पाँचवा अध्याय। २ महावस, वही। ३ महावस, अध्याय १०-२३। ४ बौद्धधर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ० ३५।

विभाग' को सौंपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्यामी लिपियों में मुद्रित ग्रन्थों के आधार पर एक प्रामाणिक देवनागरी-संस्करण उपस्थित करना है।

‘तिपिटक’ के ग्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा —

तिपिटक		
विनयपिटक	सुत्तपिटक	अभिधम्मपिटक
१ महावग्ग	१ दीघनिकाय	१ धम्मसङ्गणि
२ चुल्लवग्ग	२ मज्झिमनिकाय	२ विभङ्ग
३ पाराजिक	३ सयुत्तनिकाय	३ धातुकथा
४ पाचित्तिय	४ अङ्गुत्तरनिकाय	४ पुग्गलपञ्चात्ति
५ परिवार	५ खुद्दकनिकाय	५ कथावत्थु
	(१) खुद्दकपाठ	६ यमक
	(२) धम्मपद	७ पट्टान
	(३) उदान	
	(४) इतिवुत्तक	
	(५) सुत्तनिपात	
	(६) विमानवत्थु	
	(७) पेतवत्थु	
	(८) थेरगाथा	
	(९) थेरीगाथा	
	(१०) जातक	
	(११) निद्देस	
	(१२) पटिसम्भिममग्ग	
	(१३) अपदान	
	(१४) बुद्धवस	
	(१५) चरियापिटक	

२. प्रस्तुत ग्रन्थ : तिपिटक में इसका स्थान

सामान्यतः विनयपिटक के ग्रन्थों का वर्गीकरण इस प्रकार है —

- १ खन्धक — महावग्ग, चुल्लवग्ग,
- २ विभङ्ग — पाराजिक, पाचित्तिय और
- ३ परिवार

‘महावग्ग’ और ‘चुल्लवग्ग’ सङ्घ के निर्माण और विकास का इतिहास प्रस्तुत करते हैं, जो ‘खन्धक’ नामक अध्यायो में विभक्त है। ‘पाराजिक’ और ‘पाचित्तिय’ भिक्षु और भिक्षुणियों के सङ्घ के सम्बन्ध में बुद्ध द्वारा स्थापित नैतिक अनुशासन के नियमों की विश्लेषणात्मक व्याख्या करते हैं, जो ‘विभङ्ग’ कहलाती है। निम्नाङ्कित तालिका से यह ज्ञात होगा कि इन दोनों ग्रन्थों में विषय का विभाजन किस प्रकार हुआ है —

	भिक्षुविभङ्ग
पाराजिक	पाराजिक, सङ्घादिसेस, अनियत तथा निस्सगिय ।
	पाचित्तिय, पाटिदेसनिय, सेखिय, अधिकरणसमथ, भिक्षुनीविभङ्ग
पाचित्तिय	पाराजिक, सङ्घादिसेस, निस्सगिय, पाचित्तिय, पाटिदेसनिय, सेखिय तथा अधिकरणसमथ ।

सामान्यतः 'पाराजिक' नाम से प्रारम्भिक अध्येता यह समझेगा है कि यह ग्रन्थ भिक्षु और भिक्षुणियों के इसी वर्ग के अपराधों से सम्बन्धित है। परन्तु ऐसा नहीं है। यह ग्रन्थ भिक्षुणियों के 'पाराजिक' अपराधों के विवेचन करने के स्थान पर मात्र भिक्षुओं के 'सङ्घादिसेस', 'अनियत' तथा 'निस्सगिय' अपराधों की व्याख्या करता है। इस प्रकार यह नामकरण अव्याप्ति और अतिव्याप्ति के दोषों से युक्त है। 'पाचित्तिय' नामकरण भी ऐसा ही है। इससे भी इस ग्रन्थ विशेष के विषय-वस्तु की व्यञ्जना नहीं होती, क्योंकि इसमें इससे भिन्न शीर्षकों के अन्तर्गत आने वाले अपराधों की भी व्याख्या है। यदि यह 'भिक्षुविभङ्ग' और 'भिक्षुनीविभङ्ग' नामक दो ग्रन्थों में स्पष्ट रूप में विभाजित कर दिया गया होता तो कदाचित् अच्छा ही होता। पर ऐसा करने से निस्सन्देह ही एक ग्रन्थ अधिक बड़ा और दूसरा अत्यन्त छोटा हो जाता। सम्भवतः इसी भय से परम्परा ने इस विभाजन को स्वीकार करना अच्छा न समझा। जो हो, हमने विषय को स्पष्ट करने के लिये 'पाराजिक' के नीचे कोष्ठकों में 'भिक्षु-विभङ्गे पठमो भागो' तथा 'पाचित्तिय' के नीचे 'भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्षुनीविभङ्गो व' का उल्लेख कर दिया है।

३. प्रस्तुत ग्रन्थ : एक रूपरेखा

हम देख चुके हैं कि विनयपिटक का तीसरा ग्रन्थ पाराजिक पालि भिक्षुविभङ्ग का पहला भाग है, जिसमें सात आपत्ति-स्कन्धों के प्रथम चार की व्याख्या की गई है। उनके शेष तीन स्कन्धों की व्याख्या प्रस्तुत ग्रन्थ पाचित्तिय पालि के प्रथमार्ध में की गई है, और, उत्तरार्ध में भिक्षुनीविभङ्ग पूरा सम्मिलित कर लिया गया है। दोनों विभङ्गों के अन्तिम काण्ड 'अधिकरणसमथ' में इसका निर्देश किया गया है कि सङ्घ में उत्पन्न झगड़ों का निपटारा कैसे हो।

(क) भिक्षुविभङ्ग

ग्रन्थ का पहला काण्ड भिक्षु के बानबे पाचित्तिय अपराधों की व्याख्या करता है। इन अपराधों के उदाहरण हैं—अनबूझ कर झूठ बोलना, दूसरे को बिडाना, चुगली करना, किसी अभिक्षु के साथ एक ही कमरे में सोना, जमीन खोदना, वृक्ष काटना, दूसरे की निन्दा करना, सङ्घ की चीज बेपरवाही से बाहर छोड़ देना, बिना छाने पानी पीना, सङ्घ की सम्पत्ति के बिना भिक्षुणियों को उपदेश करने के लिये जाना, पहले से तय कर भिक्षुणी के साथ यात्रा करना, तमाशा देखना, शराब पीना, पानी में खेल करना, मजाक करना, जीव मारना, दूसरे भिक्षु को पीटना और धमकाना इत्यादि।

दूसरे काण्ड में चार 'पाटिदेसनीय' अपराधों पर विचार किया गया है, जिनके दोषों के लिये यह आवश्यक है कि वह दूसरे भिक्षुओं के सामने अपना अपराध स्वीकार कर ले और भविष्य में ऐसा न करने का वचन दे। ये चार अपराध हैं—असम्बन्धी भिक्षुणी के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, भिक्षुओं के भोजन करते समय परोसने में भिक्षुणी को हाथ बँटाने देना, सङ्घ के द्वारा स्वीकृत निर्धन श्रद्धालु कुल में भिक्षा के लिये जाना, और भयावह निर्जन स्थान में रहते आश्रम में रखी खाने पीने की चीज ग्रहण करना।

इसका तीसरा काण्ड है 'सेखिय काण्ड'। इसमें भिक्षु के लिये शिष्ट-व्यवहार-विषयक पचहत्तर नियमों का विधान किया गया है। इनके कुछ उदाहरण हैं—अच्छी तरह ओढकर कपड़ा पहनना, गाँव में ढँग के साथ उठना बैठना,

कहकहा न लगाना, हाथ-पैर नहीं नचाना, कमर पर हाथ रख मार्ग में नहीं जाना, सिर ढके मार्ग में न जाना, भिक्षा सत्कारपूर्वक ग्रहण करना, अधिक लेने के अभिप्राय से तरकारी भाजी को भात से न ढँकना, गाल फुलाफुलाकर न खाना, चपचप कर न खाना, हाथ झाड़झाड़ कर न खाना, छाता लगाए पुरुष को धर्मोपदेश न करना, नीचे आसन पर बैठ ऊँचे आसन पर बैठे व्यक्ति को धर्मोपदेश न करना, खड़े खड़े मल-मूत्र त्याग न करना इत्यादि ।

(ख) भिक्षुनी-विभङ्ग

‘भिक्षुनी-विभङ्ग’ में भिक्षुणी के जीवन और मर्यादा की दृष्टि से इन्हीं आपत्ति-स्कन्धों का सकलन है । चूँकि दो ‘अनियत अपराध’ के अपराधी भिक्षु ही हो सकते हैं, भिक्षुनीविभङ्ग में इसका काण्ड है ही नहीं । शेष काण्डों में द्रष्टव्य बातें निम्न प्रकार हैं —

भिक्षुणी के लिये पारार्जिक अपराधों की कुल सख्या आठ है । भिक्षु के चार अपराध सम्मिलित कर, भिक्षुणी के लिये चार और नये अपराध ग्रहण कर लिये गये हैं, जो इस प्रकार हैं—कामासक्त हो घुटने के ऊपर पुरुष के सपीडन में आस्वाद लेना, कामासक्त हो पुरुष के साथ एकान्त में प्रवेश करना और उसका स्पर्श ग्रहण करना, सङ्घ से निष्कृतसित भिक्षु का अनुगमन करना, और किसी अन्य भिक्षुणी के पारार्जिक अपराध को छिपा रखना ।

भिक्षुणी के लिये सङ्घाद्विसेस अपराधों की कुल सख्या सत्रह है, जो निम्न प्रकार हैं—पुरुष के साथ धूमना, चोरनी को दीक्षा देना, अकेले धूमना, सङ्घ से निकाली भिक्षुणी का साथ देना, आसक्त हो आसक्त पुरुष के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, अन्य आसक्तभिक्षुणी को वैसी चीज लेने के लिये उत्साहित करना, स्त्री-पुरुष के बीच कुटनी का काम करना, किसी भिक्षुणी पर निर्मूल पारार्जिक अपराध का आरोप करना, किसी छोटी बात को ले किसी भिक्षुणी के ऊपर पारार्जिक अपराध का आरोप करना, बुद्ध-धर्म-सङ्घ का प्रत्याख्यान करना, सङ्घ की निन्दा करना, बुरे ससर्ग में रहना, बुरे ससर्ग में रहने के लिये दूसरी भिक्षुणी को प्रेरित करना, दूसरे की सीख ग्रहण न करना, और कुलों को बिगाड़ना ।

भिक्षुणी के लिये निस्सङ्गिय अपराधों की कुल सख्या तीस है । उनके विशेष उदाहरण हैं —पात्रों का सचय करना, ‘अकाल-चीवर’ को ‘काल-चीवर’ मान बैठवा देना, दूसरी भिक्षुणी के साथ चीवर बदल कर मुकर जाना, एक चीज के लिये कह दूसरी के लिये कहने लगना, चार कस से अधिक मूल्य की गरम चादर की माँग करना, ढाई कस से अधिक मूल्य की हल्की चादर की माँग करना, अतिरिक्त चीवर को दस दिन से अधिक रखना, भिक्षुओं की सम्मति के बिना चीवरों से रहित रहना, असम्बन्धी गृहस्थ से चीवर माँगना, अधिक चीवर रख लेना, दान मिलने के पहले ही चीवर की तैयारी में अपनी रुचि प्रकट करना, सोना-चौदी ग्रहण करना, रुपया पैसा रखना, क्रय-विक्रय करना, पाँच टोंके से कम के पात्र को छोड़ नया पात्र ले लेना, एक सप्ताह से अधिक पथ्य को रख लेना, किसी दूसरी भिक्षुणी को एक बार चीवर दान कर छीन लेना, स्वयं सूत माँग कर कपड़ा बुनवाना, दान मिलने के पहले ही चीवर की सिलाई में हेर-फेर कराना, सङ्घ के लाभ में भाँजी मारना ।

भिक्षुणी के लिये पाचित्तिय अपराधों की कुल सख्या १६६ है । इनके उदाहरण इस प्रकार हैं—लहसुन खाना, गुह्य स्थान का लोम बनवाना, भोजन करते समय जल या पखे से भिक्षुओं की टहल करना, कच्चा अन्न माँग कर लाना और खाने के लिये तैयार करना, कूड़े-कचरे को दीवार के बाहर फेंकना, नाच-गाना में जाना, रात के अधिकार में पुरुष के साथ जाना, दूसरे को सरापना, सूत कातना, दुर्वचन कहना, गुह्य स्थान का धाव पुरुष से फोड़वाना, जमीन खोदना, बिना छाने पानी पीना, शराब पीना, दूसरे को गुदगुदाना, आग तापना, भिक्षुणी को धमकाना, तग करना इत्यादि ।

(ग) शैली

‘पारार्जिक’ ग्रन्थ की तरह, ‘पाचित्तिय’ ग्रन्थ में भी अपराधों की व्याख्या ‘वत्थु-पञ्जत्ति-विभङ्ग’ की शैली से की गई है । ‘वत्थु’ शीर्षक से उस कथा का वर्णन किया गया है जिस परिस्थिति में बुद्ध को अमुक नियम का विधान करना पड़ा । फिर, ‘पञ्जत्ति’ शीर्षक से उसी नियम का स्वरूप अपने पारिभाषिक शब्दों में उपस्थित किया गया है । यदि कोई और नई परिस्थिति उत्पन्न हुई जिसके प्रकाश में बुद्ध ने नियम के शब्दों में उलट-फेर करना आवश्यक समझा

तो उसका भी उल्लेख 'वत्थु' शीर्षक से कर दिया है, और, 'अनुपञ्जाति' शीर्षक से नियम का सशोधित रूप उपस्थित किया है। फिर, अन्त में 'विभङ्ग' शीर्षक से नियम के एक-एक शब्द की पारिभाषिक व्याख्या की गई है, जिससे अभीष्ट अर्थ समझने में कोई भ्रम न रह जाय।

४. प्रस्तुत ग्रन्थ : इसका महत्त्व

ग्रन्थ का महत्त्व इसके अपने इस उद्देश्य की पूर्ति में है कि भिक्षुणी-सङ्घ के आचार-व्यवहार का नियमन किस प्रकार हो। साथ ही यह तत्कालीन भारत की सामाजिक तथा धार्मिक स्थिति का महत्वपूर्ण प्रामाणिक परिचायक है। इस आशय से ग्रन्थ में प्राप्त सामग्रियों का सचय इस प्रकार कर सकते हैं —

(क) सामाजिक

(१) **ऊँच-नीच के भेदभाव** — उस समय समाज की भित्ति ऊँच-नीच के भेद-भाव वाली जाति-व्यवस्था पर खड़ी थी। चाण्डाल, वेन, नेसाद, रथकार और पुक्कुस अत्यन्त हीन जातियाँ थी। क्षत्रिय और ब्राह्मण उत्कृष्ट जातियाँ थी। इस प्रकरण में वैश्य, कृषक, गोप, आदि अन्य जातियों के नाम नहीं लिये गये हैं। इससे अनुमान होता है कि समाज में इनका स्थान मध्यम कोटि का था।

जाति ही की तरह, कर्मों में भी इस प्रकार के भेद-भाव थे। सफाई का काम करना तथा पीसना-कूटना हीन कर्म समझे जाते थे। कृषि, वाणिज्य, गोरक्षा जैसे काम उत्कृष्ट माने जाते थे। तो भी, कर्मों के ऊँच-नीच होने के भाव सभी क्षेत्रों में एक जैसे न थे। जो कर्म एक प्रान्त में ऊँची दृष्टि से देखा जाता था वही दूसरी जगह असम्मानित समझा जाता था। हीन कर्म क्या है इसकी व्याख्या करते हुए कहा गया है — “तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जात हीळित परिभूत अचित्तीकत, एत हीन नाम कम्म”। उत्कृष्ट कर्म के विषय में भी ऐसी ही बात कही गई है।^१

इसी प्रकार, शिल्प (हुनर) के विषय में भी हीन-उत्कृष्ट के भेद-भाव उपस्थित थे। बाँस से चीजें तैयार करना, बरतन बनाना, कपड़ा बुनना, जूता बनाना, बाल बनाना, जैसे शिल्प हीन समझे जाते थे। और, उत्कृष्ट समझे जाने वाले शिल्प थे—लिखना-पढ़ना, हिसाब रखना, राज-दरबार में वस्तुओं का मूल्यांकन करना इत्यादि। कर्म की तरह, शिल्प के भी ऊँच-नीच होने के भेद-भाव सभी जगह एक जैसे न थे।^१

व्यक्तियों के नाम में भी हीन और उत्कृष्ट होने की भावना थी। अवकण्णक, जवकण्णक, धनिट्टक, सविट्टक जैसे नाम हीन समझे जाते थे, और बुद्धरक्षित, बुद्धप्रिय, सुगतदास, धर्मरक्षित, सङ्गरक्षित जैसे नाम उत्कृष्ट समझे जाते थे।^१

गोत्रों में भी ऊँच-नीच होने की मान्यता थी। कोसिय और भारद्वाज गोत्र सम्मान की दृष्टि से नहीं देखे जाते थे। इसके विपरीत, गोतम, मोगल्लान, कच्चान और वासेट्ट गोत्र उत्कृष्ट समझे जाते थे। गोत्र के विषय में भी ऊँच-नीच की भावना भिन्न-भिन्न क्षेत्रों में भिन्न-भिन्न प्रकार की थी।^१

यहाँ तक कि रोगों में भी सम्मानित और असम्मानित होने की भावना उपस्थित थी। कोढ़, अपस्मार, क्षय जैसे रोग हीन समझे जाते थे। उत्कृष्ट रोग समझा जानेवाला मधुमेह का रोग था।^१

(२) बरिद्रता —

तैत्तिरीय पांचित्तिय की कथा में एक श्रद्धालु निर्धन मजदूर का उल्लेख मिलता है। उसने अपने मालिक से पैसे माँग कर भिक्षु-सङ्घ के साथ बुद्ध को भोजन के लिये आमन्त्रित किया। भिक्षुओं ने कदाचित् इस विचार से कि 'यह दरिद्र क्या भोजन देगा' पहले ही कुछ खा पी लिया, और उसके यहाँ तैयार किया हुआ बहुत सामान बच गया। बेचारे मजदूर को इससे बड़ा कष्ट पहुँचा। बुद्ध ने शिक्षा दी कि निमत्रण में आने के पहले ही कुछ खा लेना अनुचित है।^१

तीसरे पाटिदेसनीय की कथा में एक दरिद्र श्रद्धालु उपासक का उल्लेख आता है जो स्वयं कठिन परिस्थितियों में रहकर भी भिक्षुओं को दान देने में बड़ा उत्साह रखता था। बुद्ध ने आज्ञा दी कि ऐसे कुल को 'सेक्खकुल' की सम्मति दे दी जानी चाहिये और सङ्घ को इसका निषेध कर देना चाहिये कि कोई भिक्षु भिक्षार्थ उस कुल में न जाय।^१

(३) सामान्य प्रवध — यात्रा में निकले सर्वसाधारण की सुविधा के लिये जगह-जगह बर्मशालाएँ बनी रहती थी, जहाँ उन्हें निवासस्थान के साथ ही निर्मूल्य भोजन भी दिये जाने का प्रवध रहता था। इन्हें 'आवसयागार' कहते थे। कुछ भिक्षु किसी आवसयागार में रह अनेक दिनों तक भोजन करते रहे। बुद्ध ने इसे अनुचित बताया, और शिक्षा दी कि रूग्णावस्था को छोड़ इस प्रकार आवसयागार का भोजन एक दिन से अधिक ग्रहण न करना चाहिये।^२

राज्य की ओर से आवागमन के मुख्य नाको पर चुँगी वसूल करने की चौकियाँ तैनात रहती थी, जो यात्रियों की तलाशी बड़ी सावधानी से लेती थी। छिपाकर कोई कुछ सामान पार न कर दे इसके लिये पुलिस (कम्मिक) सचेत रहती थी। एक बार कोई भिक्षु कुछ यात्रियों के साथ पकड़ा गया जो चोरी से कुछ चीजें ले जा रहे थे। इस कारण उसे भी कष्ट सहना पड़ा।^३

(४) प्रथा—लडकी को ससुराल भेजते समय उसके साथ पक्वान भोजना आवश्यक समझा जाता था। 'काणा' की माँ ने उसे ससुराल भेजने के लिये पूवे पकाये। भिक्षुओं के आने पर उसने सभी पूवे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पतिगृह जाना रुक गया। कुछ दिनों बाद फिर उस स्त्री ने वैसी ही तैयारी की। और इस बार भी उसने सभी पूवे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पति बड़ा दुःखी हुआ और उसने दूसरा विवाह कर लिया। बुद्ध ने शिक्षा दी कि भिक्षा ग्रहण करने में मात्रा का स्मरण रहे।^४

स्त्रियाँ प्रायः स्वयं सूत कातकर कपड़े बुनवाती थी। कोई स्त्री भिक्षुणी हो जाने के बाद भी सूत कातती रही। भिक्षुणी-जीवन के लिये सार्थक न होने के कारण यह भिक्षुणियों के लिये निषिद्ध कर दिया गया।^५

आजकल की तरह उस समय भी शकुन और अपशकुन मानने की प्रथा थी। किसी भिक्षुणी ने मैला कचरा दीवाल के बाहर फेंक दिया, जो स्नान से लौटते किसी ब्राह्मण के सिर पर जा गिरा। जब ब्राह्मण ने उसके लिये क्रुद्ध हो झगडा करना प्रारम्भ किया तो किसी ने उसे यह कहकर शान्त किया कि यह बहुत बड़ा शकुन है, जो सूचित करता है कि निकट भविष्य में उसे कोई बड़ा लाभ होने वाला है। दूसरे दिन राजदरबार में ब्राह्मण को सचमुच बड़ी सिद्धि मिली।^६

यह मानकर कि अमुक वृक्ष पर देवता निवास करता है उसकी बड़ी पूजा की जाती थी। ग्यारहवें पाचित्तिय की कथा में इसका उल्लेख मिलता है कि किसी ने वृक्ष की शाखा काटते समय उस पर निवास करने वाले देवता के बच्चे का हाथ काट दिया। देवता बड़ा रुष्ट हुआ। उसे समझा-बुझाकर निवास के लिये दूसरा वृक्ष दे दिया गया, जिससे उसका क्रोध शान्त हुआ।^७

(५) सामग्रियाँ — घर में व्यवहार की जानेवाली कुछ सामग्रियों का भी उल्लेख प्राप्त होता है। जैसे—खाट और कुंसियाँ चार प्रकार की होती थी—मसारक, बुन्दिकाबद्ध, कुलीरपादक और आहच्चपादक।^८

तकिये (मिसि) पाँच प्रकार के होते थे—ऊन भरा, गुदडी भरा, छाल भरा, घास भरा, और पत्ता भरा।

चटाई चार प्रकार की होती थी—छाल की बनी, खस की बनी, मूँज की बनी, और बब्बज की बनी।

(६) भोजन — घी, मक्खन, तेल, मधु, गुड, भात, सत्तू, मछली, माँस, दध, दही के श्रेष्ठ भोजन माने जाने का उल्लेख मिलता है।^९

१ देखिये पृ० २३७। २ पृ० १००-१। ३ पृ० १७६। ४ पृ० ११२। ५ पृ० ४०६। ६ पृ० ३६०-६२। ७ पृ०-५४। ८ पृ०-६२। ९ पृ० ११७, १२१, १२४ आदि।

(ख) धार्मिक

(१) सम्प्रदाय — भिन्न-भिन्न सम्प्रदाय के साधुओं में परस्पर खण्डन-मण्डन होते रहते थे । कोई-कोई भिक्षु भी इसमें बड़ा रस लेता था । भिक्षु हत्यक शाक्यपुत्र तो इस सिलसिले में झूठ ही कुछ का कुछ कह डालता था । बुद्ध ने उसे इसके लिए बड़ा फटकारा, और किसी भी अवस्था में सत्य न छोड़ने का उपदेश दिया ।^१

साम्प्रदायिक कशमकश में एक वर्ग दूसरे से सदा सशस्त्र रहता था । आयुष्मान् आनन्द कुछ बचे पूरे लोगो को बाँट रहे थे । लेने वालों में दूसरे सम्प्रदाय के कुछ साधु और साधुनियाँ भी थी । संयोग से किसी साधुनी को एक के बदले दो पूरे मिल गये । बस, इसी को लेकर वे हल्ला करने लगे कि आयुष्मान् आनन्द का उस साधुनी के साथ अनुचित सम्बन्ध है । फिर, किसी दूसरे भिक्षु के साथ ऐसी ही घटना हो गई । उसने बचा हुआ भात घी में अच्छी तरह सान किसी आजीवक साधु को दे दिया । जब उससे दूसरे आजीको ने पूछा कि उसे वह भात कहाँ मिला तब उसने कृतज्ञता प्रकट करने के बदले भिक्षु के लिये अपमान के ही शब्दों का प्रयोग किया । इन बातों की दृष्टि से यह नियम बनाना पड़ा कि कोई भिक्षु अपने हाथ से किसी अन्य सम्प्रदाय के साधु को खाने-पीने की चीज न दे ।^२

(२) भिक्षुसङ्घ का सम्मान — बुद्ध के महान् व्यक्तित्व के कारण समाज में भिक्षु-सङ्घ का सबसे बड़ा चढ़कर सम्मान होता था । उनके लिये बड़े-बड़े मठ बन गये थे, और उन्हें अच्छा से अच्छा भोजन प्राप्त होता था । उनके सुख और शान्ति को देख 'उपालि' बालक के माँ-बाप ने विचार किया कि यदि हमारा पुत्र और कोई काम न कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रजित हो जाय तो उसे किसी प्रकार का दुःख न हो । उसने निश्चय किया—“ये शाक्यपुत्र श्रमण आराम से रहते हैं, अच्छे भोजन खा कमरे के भीतर सोते हैं । यदि 'उपालि' इन्हीं के साथ प्रव्रजित हो जाय तो हम लोगो के मरने के बाद वह सुख से रहे और उसे किसी प्रकार का कष्ट न हो ।”^३

बुद्ध के प्रभाव से उस समय के बड़े-बड़े राजा भी भिक्षुओं का सम्मान और गौरव करते थे । एक बार मगधराज सेनिय बिम्बिसार राजगृह के गरम कुण्ड में स्नान करने आये । उस समय छब्वग्गिय भिक्षु उसके भीतर नहा रहे थे । राजा नम्रतापूर्वक बाहर खड़े रहे । कुछ देर भी हो गई । जब भिक्षु बाहर निकले तब उन्होंने स्नान किया ।^४

एक बार कुछ भिक्षु अचिरवती नदी में नहाते समय जलक्रीड़ा कर रहे थे । कोशलराज उन्हें ऐसा करते देख अप्रसन्न हुए । किंतु, उन्हें स्वयं कुछ न कह चतुराई से यह बात बुद्ध तक पहुँचा दी । बुद्ध ने उन्हें बुलवा कर फटकारा और शिक्षा दी कि नहाते समय क्रीड़ा करना उचित नहीं है ।^५

कोशलराज प्रसेनजित् धर्मात्मा स्वभाव के व्यक्ति थे । वे स्वयं भिक्षुणी थुल्लनन्दा के धर्मोपदेश सुनने जाया करते थे । उपदेश से इतने प्रसन्न हुए कि एक बार उन्होंने अपनी निजी बहुमूल्य चादर भी भिक्षुणी को अर्पित कर दी ।^६

कोशल की पटरानी मल्लिका देवी भी बुद्ध की भक्त थी । उनकी प्रेरणा से अन्त पुर में धर्मोपदेश करने के लिये कोई न कोई भिक्षु बुलाये जाते थे । एक बार जब आयुष्मान् आनन्द धर्मोपदेश करने भीतर आकर खड़े हुए तब रानी असावधानी की अवस्था में लेटी पड़ी थी । वस्त्र सम्हालती हुई वह उठ खड़ी हुई । आनन्द ने यह बात बुद्ध से कही । बुद्ध ने अन्त पुर में प्रवेश करने के दोष बताये, और शिक्षा दी कि बिना पूर्व-सूचना के भीतर नहीं जाना चाहिये ।^७

(२) भिक्षुओं के कुछ गुट — सङ्घ में एक एक स्वभाववाले भिक्षुओं के कई गुट बन गये थे । वे प्रायः साथ रहते थे । परस्पर सहयोग से समान प्रयत्न में लगे रहना उनकी विशेषता थी ।

छ भिक्षुओं का एक गुट 'छब्वग्गिय' सबसे अधिक प्रसिद्ध था । वे बड़े उग्र स्वभाव के व्यक्ति थे । दूसरों को तग और अपमानित करने में उन्हें आनन्द मिलता था । भिक्षुओं के अनेक नियम उन्हीं के दुर्व्यवहार के कारण बनाये

१ देखिए — पृ० ३ । २ पृ० १२७-२८ । ३ पृ० १७४ । ४ पृ० १५६ । ५ पृ० १५३ । ६ पृ० ३४६ । ७ पृ० २१०-२१२ ।

गये । शब्दों की पूरी रक्षा करते हुए भी वे नियम तोड़ने का रास्ता निकाल लेते थे । इससे नई परिस्थिति उत्पन्न हो जाती थी, और उसके ख्याल से नियम के रूप में संशोधन करना आवश्यक हो जाता था^१ ।

सत्रह भिक्षुओं का एक दूसरा गुट था, जो 'सत्तरसवंगिय' के नाम से प्रसिद्ध था । वे बड़े दबू और भीरु स्वभाव के व्यक्ति थे । छव्वंगिय भिक्षुओं के द्वारा तग किये जाने पर वे बच्चों की तरह रोने लगते थे^२ ।

भेत्तिथ-भुम्मज्जक भिक्षुओं का गुट बड़ा अभाग्य था । उन्हें अच्छी चीज पाने की नसीब नहीं होती थी । अच्छे भोजन के लिये वे तरसते रहते थे । दानी श्रद्धालु उपासकों के घर में भी उन्हें तिरस्कार और उपेक्षा ही प्राप्त होती थी^३ ।

(ग) निष्कर्ष

पाठक को यह भूलना न चाहिये कि 'भिक्षु-भिक्षुनी-विभङ्ग' सङ्घ की 'अपराध-पुस्तक' (Penal code) है । भिक्षु-शासन के सञ्चालन के लिये सभी सभासद परिस्थितियों के अपराधों का सकलन कर देना इसका मुख्य उद्देश्य है । इस सिलसिले में जितनी कथाओं का उल्लेख किया गया है सभी की दृष्टि यही रही कि अमुक अपराध का एक निर्वर्तन उपस्थित किया जा सके, जिससे तत्सम्बन्धी नियम का अभीष्ट अभिप्राय स्पष्ट समझा जा सके । यह न समझने के कारण कुछ विद्वानों ने लिखा है कि ये कथाएँ भिक्षु-समाज के नैतिक पतन की द्योतक हैं । यह तो वैसा ही हुआ कि कोई किसी देश की 'अपराध-पुस्तक' को देख वहाँ के लोगों के नैतिक स्तर की परीक्षा करना चाहे । बुद्ध के जीवन काल में ही सङ्घ बड़ा व्यापक और विशाल हो गया था । देश के सभी प्रान्तों से, सभी जाति और समाज से, तथा सभी दृष्टियों से सभी वर्गों से व्यक्तियों ने आकर दीक्षा ग्रहण की । तब, उनमें सभी प्रकार के लोगों का होना स्वाभाविक ही था, और उस समाज के नैतिक-नियमन के लिए विभङ्ग जैसी 'अपराध-पुस्तक' की बड़ी आवश्यकता थी ।

५. प्रस्तुत संस्करण

यह विनयपिटक की चौथी पुस्तक 'पाचित्तिय' का नया देवनागरी-संस्करण है । यह संस्करण इन पुस्तकों के आधार पर तैयार किया गया है—बर्मी-संस्करण, छट्ठ-सङ्गायन प्रकाशन (१९५६), सिंहली-संस्करण, भिक्षु तेलवट्टे श्री आर्यवश स्वामी द्वारा सम्पादित (१९२८), स्यामी-संस्करण, महामकुट राजकीय प्रकाशन (१९२६) तथा रोमन-संस्करण, श्री हरमन ओल्डेनबर्ग द्वारा सम्पादित (१८८२) ।

स्थविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियों के अन्तर्राष्ट्रीय सङ्घ के सोत्साह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छट्ठ-सङ्गायन' संस्करण को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है । उसके पाठ और धर्मस्कन्ध-नियोजन से साधारणतः हम सहमत रहे हैं । किन्तु, आधुनिक दृष्टि से अपने संस्करण को अधिक उपयोगी बनाने के लिये हमने दो नये प्रयत्न किये हैं—(१) सम्पूर्ण ग्रन्थ में एक व्यवस्थित क्रम से विराम-चिह्नों का प्रयोग करना और (२) शीर्षक एवं अनुशीर्षक से सुसज्जित-कर पाठ का एक साङ्गोपाङ्ग स्वरूप उपस्थित करना ।

(क) शीर्षक

पुरानी पद्धति के पालि-ग्रन्थों में किसी प्रकरण के प्रारम्भ में शीर्षक देने की प्रथा नहीं थी । इसके स्थान पर प्रकरण के अन्त में 'निट्ठित' जैसे शब्द दे दिया करते थे । किन्तु इससे आधुनिक पाठक को सारे प्रकरण का सार-तत्त्व ग्रहण कर अपने समक्ष वर्ण्य-विषय का एक सम्पूर्ण चित्र उपस्थित करने में जटिलता का अनुभव करना पड़ता है । अतः उपयोगिता की दृष्टि से हमने यह आवश्यक समझा कि शीर्षक एवं अनुशीर्षक के क्रम से सुसज्जित करके ही पाठ को उपस्थित करना उत्तम होगा । इन शीर्षकों के निर्माण करने में हमने

१ देखिए— अनुक्रमणिका 'छव्वंगिया भिक्षु' । २ पृ० ६७ । ३ पृ० ५६ ।

यथासम्भव ग्रन्थ के ही शब्दों का उपयोग किया है । स्मरण रहे कि ये शीर्षक हमारे अपने दिये हुये हैं जो मूल-पाठ में प्राप्त नहीं होते ।

प्रधान शीर्षक १६ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में प्रकरण-चिह्न (§) और क्रम-संख्या के साथ छापे गये हैं । उनके अन्तर्गत आने वाले द्रष्टव्य शीर्षक बिना क्रम-संख्या के उसी टाइप में छापे गये हैं । अनु-शीर्षक क्रम संख्या के साथ १४ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में, और उसके अन्तर्गत आनेवाले छोटे शीर्षक क्रम-संख्या के साथ १२ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में मुद्रित किये गये हैं । पृष्ठ के ऊपर प्रधान शीर्षकों का ही उल्लेख किया गया है ।

(ख) पाठभेद-निर्धारण

पाठभेद-निर्धारण में शब्द की निरुक्ति तथा व्युत्पत्ति का विचार करने के साथ ही इस बात का भी ध्यान रखा गया है कि ऐतिहासिक दृष्टि से किन रूपों का अत्यधिक प्रचलन रहा । दोनों दृष्टियों से सिद्ध यदि एक शब्द के एकाधिक रूप हुये हों तो हमने एक को मूल-पाठ के साथ और दूसरे को पृष्ठ की अध टिप्पणी में दे दिया है । यहाँ एक के ग्रहण करने का यह अर्थ नहीं है कि हमने दूसरे रूप का वहिष्कार किया है ।

(ग) विराम-चिह्न

पालि की पुरानी पद्धति में पूर्ण विराम के अतिरिक्त अन्य विराम-चिह्नों के प्रयोग करने की प्रथा नहीं थी । स्यामी-संस्करण ने इसी प्राचीन पद्धति का अनुसरण किया है । लेकिन कहीं कहीं पालि की वाक्य-योजना इतनी उलझी हुई मिलती है कि उसके अंशों के पारस्परिक सम्बन्ध को विराम-चिह्नों के अभाव में समझना अत्यन्त कठिन हो जाता है । अतः प्रस्तुत संस्करण में हमने अन्य आवश्यक विराम-चिह्नों का निस्संकोच प्रयोग किया है । इन विराम-चिह्नों का प्रयोग करने में हमारा यही उद्देश्य रहा है कि वाक्य का अर्थ अधिक से अधिक स्पष्ट हो जाय । जहाँ विराम-चिह्नों के प्रयोग की अनिवार्यता नहीं समझी गई, वहाँ पर हमने उनका प्रयोग उचित नहीं समझा । फिर भी हमने इस बात का ध्यान रखा है कि विराम-चिह्नों के प्रयोग में यथासम्भव एकरूपता और सङ्गति बनी रहे ।

इस संस्करण में निम्नलिखित विराम-चिह्न व्यवहृत हुए हैं — पूर्णविराम (।), अर्धविराम (,), उपविराम ( ), स्वल्प-विराम ( ), प्रश्नवाचक (?), विस्मयादि-बोधक (!), युग्मेका (-), रेखिका (—), मुख्य-उद्धरण (""), उद्धरण (’ ’)

प्रधान उद्धरणों का बोध मुख्य-उद्धरण-चिह्न और उसके अन्तर्गत आनेवाले उद्धरणों का बोध उद्धरण-चिह्नों से कराया गया है । यदि कहीं उसके भी अन्तर्गत कोई उद्धरण आ गया है तो उसका बोध क्रिया के आगे रेखिका चिह्न के प्रयोग से ही कराया गया है ।

मुख्य उद्धरण के भीतर आने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' तद्बोधक चिह्नों से प्रारम्भ किये गये हैं । और, उसके भी भीतर आने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' उसी भाँति केवल उद्धरण बोधक चिह्नों से प्रारम्भ होते हैं ।

(घ) साङ्केतिक

अध टिप्पणी में रो०, सी०, स्या० तथा म० सङ्केत क्रमशः रोमन, सिंहली, स्यामी तथा मरम्म (बर्मी) संस्करणों के लिये प्रयुक्त हुये हैं ।

पृष्ठ के बगल में प्रयुक्त R और B सङ्केत क्रम से रोमन और बर्मी संस्करणों का बोध कराते हैं । इन सङ्केतों के साथ दी हुई संख्या से यह सूचित होता है कि उन संस्करणों के उस पृष्ठ का प्रारम्भ उसी पङ्क्ति से होता है ।

रोमन ग्रन्थ की पृष्ठसंख्या से आधुनिक पाठक को कई सुविधाय प्राप्त होगी। पालि टेक्स्ट सोसाइटी के महत्वपूर्ण कोषो तथा अन्य ग्रन्थो मे रोमन की ही पृष्ठ-संख्या का हवाला दिया गया है, इससे हमारे पाठक उन स्थलो को सरलता से खोज लेंगे। और, चूँकि बर्मीज छट्ट सङ्ग्राह्यन के संस्करण का एक अपना महत्त्व है, अतः उसकी पृष्ठ-संख्या का भी उल्लेख कर देना आवश्यक समझा।

(च) पृष्ठोपरि-कोण में प्रयुक्त सङ्केत

ऊपर कोने मे दी गई संख्यायें युग्मपृष्ठ में प्रारम्भ के तथा अयुग्म पृष्ठ में अन्तके काण्ड प्रकरण और पैराग्राफ की छोटक है।

(छ) वर्तिनी

पालि में एव, अपि और इति इन अव्ययो के आदि अक्षर का प्रायः लोप हो जाया करता है और उनके रूप व, पि, तथा ति रह जाते हैं। कुछ विद्वानो के मतानुसार इन लघु रूपो को स्वतन्त्र शब्द मान लेना अधिक सङ्गत है। हमने भी प्रस्तुत संस्करण मे ऐसा ही माना है।

हमने एक ही शब्द के अन्तर्गत आने वाली परसवर्ण सन्धि का प्रयोग अनिवार्य रूप से किया है, जैसे—सङ्ग, किञ्चि इत्यादि, किन्तु जहाँ यह सन्धि दो पृथक् शब्दो में हुई है, हमने प्रायः उसका प्रयोग अनावश्यक समझा है, जैसे—एवं पि, कम्म ति इत्यादि।

कुछ पाश्चात्य सम्पादको ने वर्तिनी की इसी पद्धति को स्वीकार कर के भी 'इ' तथा 'अ' से परे 'ति' तथा 'पि' की सन्धि अनिवार्यरूप से की है। उन्होंने कदाचिद् इन स्थलो में संस्कृत व्याकरण के 'अक सवर्णे दीर्घ' नियम का प्रयोग करना अनिवार्य समझा, जैसे—देसेसि + इति = देसेसीति, तस्स + अपि = तस्सापि। किन्तु हमने उन्हें अलग हो रखा है, जैसे—देसेसी ति, तस्सा पि। यहाँ 'ति' तथा 'पि' के पूर्व आने वाले स्वरो का दीर्घ होना पालि मोगल्लान व्याकरण के 'व्यञ्जने दीघरस्सा' (१।३३) सूत्र से सिद्ध हो जाता है। व्याकरण में इसके दूसरे उदाहरण भी दिये गये हैं, जैसे—खन्ति + परमं = खन्ती परमं, गोतम + ति = गोतमा ति, होति + ति = होती ति इत्यादि।

* *

* *

* *

छपाई का काम प्रारम्भ करने के बाद ही हमारे सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी अन्य केन्द्र का काम सम्हालने चले गये। इसका भार सहायक सम्पादक श्री बीरबल शर्मा, एम० ए० ने उठाया, जिन्होंने अपने सहयोगी भिक्षु कुमार कश्यप, स्वामी द्वारिकादास शास्त्री तथा श्री जयकुमार राम के साथ सफलतापूर्वक पूर्ण किया।

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a   आ ā   इ i   ई ī   उ u   ऊ ū   ए e   ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ na
च ca	छ cha	ज ja	झ, ञ jha	ञ ña
ट ta	ठ ṭha	ड da	ढ dha	ण na
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ ḷa	अ am

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khī	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ऊच űca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ऊच्छ űcha	ध्य dhya	म्भ mbha
क्य kya	ऊज űja	ध्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ऊझ, ऊम् űjha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	टट, ट्ट tta	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ, ट्ठ ttha	न्थ nthā	य्य yya
क्य khya	ड्ड, ड्ढ dda	न्द nda	य्ह yha
क्ख khva	ड्ढ, ड्ढ ddha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट nta	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ gggha	ण्ठ nthā	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड nda	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण nna	न्ह nha	स्त sta
ङ्क nka	ण्ह nha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख nkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग, ङ्ग nga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ nggha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tyā	ब्ब bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द, द्द dda	ब्य bya	ह्य hma
ज्झ, ज्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ज ñña	द्य dya	म्प mpa	ल्ह lha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

r = ā, f = i, १ = ī, २ = u; ३ = ū; ४ = e, ५ = o

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

पाचित्तियपालि

(भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्षुनीविभङ्गो च)

सूची

पाचित्तियकण्डं	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
§ १ पठमपाचित्तिय	३	(२) पञ्जात्ति	२८
(मुसावादे)		(३) वच्चकुटिय राहुलस्स	
(१) हत्थकसक्खपुत्तवत्थु	३	सेय्य कप्पनवत्थु	२९
(२) पञ्जात्ति	४	(४) अनुपञ्जात्ति	३०
(३) विभङ्गो	५	(५) विभङ्गो	३०
§ २ दुतियपाचित्तिय	६	§ ६ छट्ठपाचित्तिय	३१
(ओमसवादे)		(सहसेय्ये)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	६	(१) कोसलित्थि-आवसथागार-	
(२) नन्दिविसालबलिवद्दकथा	६	वत्थु	३१
(३) पञ्जात्ति	१०	(२) पञ्जात्ति	३३
(४) विभङ्गो	१०	(३) विभङ्गो	३३
§ ३ ततियपाचित्तिय	२१	§ ७ सत्तमपाचित्तिय	३४
(पेमुञ्जे)		(मातुगामस्स धम्मदेसने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२१	(१) उदायीभिक्षुवत्थु	३४
(२) पञ्जात्ति	२२	(२) पठमपञ्जात्ति	३५
(३) विभङ्गो	२२	(३) उपासिकान धम्मदेसना-	
§ ४ चतुत्थपाचित्तिय	२६	याचनावत्थु	३५
(पदसो धम्मवाचने)		(४) पठमानुपञ्जात्ति	३६
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२६	(५) छब्बगियभिक्षुवत्थु	३६
(२) पञ्जात्ति	२७	(६) दुतियानुपञ्जात्ति	३६
(३) विभङ्गो	२७	(७) विभङ्गो	३७
§ ५ पञ्चमपाचित्तिय	२८	§ ८ अट्ठमपाचित्तिय	३८
(सहसेय्ये)		(अनुपसम्पन्नस्स भूतुत्तरिमनुस्सधम्मालपने)	
(१) धम्मसवनागतभिक्षुवत्थु	२८	(१) वग्गुमुदातीरियभिक्षुवत्थु	३८

	पिटङ्का		पिटङ्का
(२) पञ्जाति	४०	(३) मेत्तियभुम्मज्जकभिक्षु-	
(३) विभङ्गो	४०	खिय्यनवत्थु	६०
§ ६ नवमपाचित्तिय	५०	(४) अनुपञ्जाति	६०
(अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लापत्तिरोचने)		(५) विभङ्गो	६१
(१) उपनन्द-छब्बगियभण्डन-		§ १४ चोद्दसमपाचित्तिय	६१
वत्थु	५०	(सेनासननुद्धरणे)	
(२) पञ्जाति	५०	(१) अज्झोकासनीहट्ठसेनासन-	
(३) विभङ्गो	५०	वत्थु	६१
§ १० दसमपाचित्तिय	५२	(२) पञ्जाति	६२
(पथवीखणने)		(३) अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते	
(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु	५२	अनुजानना	६२
(२) पञ्जाति	५३	(४) विभङ्गो	६२
(३) विभङ्गो	५३	§ १५ पन्नरसमपाचित्तिय	६४
तस्सुद्धान	५४	(सन्थरित्वा सेय्ये अनुद्धरिते)	
§ ११ एकादसमपाचित्तिय	५४	(१) उपचिकाखायितसेनासन-	
(भूतगामपातव्ये)		वत्थु	६४
(१) रुक्खदेवतावत्थु	५४	(२) पञ्जाति	६४
(२) पञ्जाति	५५	(३) विभङ्गो	६४
(३) विभङ्गो	५५	§ १६ सोळसमपाचित्तिय	६६
§ १२ बारसमपाचित्तिय	५६	(अनुपखज्जसेय्यकप्पने)	
(अज्जेनञ्ज पटिचरणे)		(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	६६
(१) अञ्जावादकछन्नभिक्षुवत्थु	५६	(२) पञ्जाति	६६
(२) पठमपञ्जाति	५७	(३) विभङ्गो	६६
(३) सङ्घमज्झगततुण्हीभूत-		§ १७ सत्तरसमपाचित्तिय	६७
छन्नभिक्षुवत्थु	५७	(भिक्षूनिक्कङ्कने)	
(४) अनुपञ्जाति	५८	(१) सत्तरसवगिय-छब्बगिय-	
(५) विभङ्गो	५८	भिक्षुकलहवत्थु	६७
§ १३ तेरसमपाचित्तिय	५९	(२) पञ्जाति	६८
(भिक्षू उज्झापने)		(३) विभङ्गो	६८
(१) मेत्तियभुम्मज्जकभिक्षुवत्थु	५९	§ १८ अट्ठारसमपाचित्तिय	७०
(२) पठमपञ्जाति	६०	(आहञ्चपादके मञ्चे अभिनिसीदने)	
		(१) उपरिवेहासकुटिवत्थु	७०

	पिटुङ्का		पिटुङ्का
(२) पञ्जाति	७०	(४) अनुपञ्जाति	८४
(३) विभङ्गो	७०	(५) विभङ्गो	८४
§ १९ ऊनवीसतिमपाचित्तिय	७१	§ २४ चतुवीसतिमपाचित्तिय	८५
(महल्लक विहार कारयमाने)		(भिक्षुनोवादकथेरानुषसने)	
(१) छन्नभिक्षुविहारवत्थु	७१	(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	८५
(२) पञ्जाति	७२	(२) पञ्जाति	८५
(३) विभङ्गो	७२	(३) विभङ्गो	८६
§ २०. वीसतिमपाचित्तिय	७३	§ २५ पञ्चवीसतिमपाचित्तिय	८७
(सप्पाणकउदकसिञ्चने)		(प्रञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरदाने)	
(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु	७३	(१) पिण्डचारी-पिण्डचारिणी-	
(२) पञ्जाति	७३	वत्थु	८७
(३) विभङ्गो	७४	(२) पठमपञ्जाति	८७
तस्सुदानं	७४	(३) पारिवत्तिकचीवरवत्थु	८८
§ २१ एकवीसतिमपाचित्तिय	७५	(४) अनुपञ्जाति	८८
(भिक्षुनोवादकसम्मन्ने)		(५) विभङ्गो	८८
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	७५	§ २६ छवीसतिमपाचित्तियं	८९
(२) पञ्जाति	७६	(भिक्षुनिया चीवरसिब्बने)	
(३) अट्ठङ्गसमन्नागतो सम्म-		(१) उदायिभिक्षुवत्थु	८९
सितब्बो	७६	(२) पञ्जाति	९०
(४) विभङ्गो	७८	(३) विभङ्गो	९०
§ २२ बावीसतिमपाचित्तिय	८१	§ २७ सत्तवीसतिमपाचित्तिय	९१
(अत्थङ्गते सुरिये ओवाददाने)		(भिक्षुनीहि एकतो अद्धानमग्गप्पटिपत्ते)	
(१) चूळपन्थकइद्धिपाटिहारिय-		(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	९१
वत्थु	८१	(२) पठमपञ्जाति	९१
(२) पञ्जाति	८२	(३) अन्तरामग्गचोरपीळित-	
(३) विभङ्गो	८२	भिक्षुनीवत्थु	९२
§ २३. तेवीसतिमपाचित्तिय	८३	(४) अनुपञ्जाति	९२
(भिक्षुनुपस्सयुपसङ्कमने)		(५) विभङ्गो	९३
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	८३	§ २८ अट्ठवीसतिमपाचित्तिय	९४
(२) पठमपञ्जाति	८३	(भिक्षुनिया एकतो नावाभिरुहने)	
(३) गिलानामहापजापति-		(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	९४
गोतमीवत्थु	८४		

	पिटुङ्का		पिटुङ्का
(२) पठमपञ्जाति	६४	(३) अनुपञ्जाति-गिलाने	१०३
(३) पञ्चाठत्तरन्तीभिक्षुनी- वत्थु	६४	(४) अनुपञ्जाति-चीवरदाने	१०४
(४) अनुपञ्जाति	६५	(५) अनुपञ्जाति-चीवर- कारे	१०४
(५) विभङ्गो	६५	(६) अनुपञ्जाति - अद्धान- गमने	१०४
§ २९ ऊनतिसतिमपाचित्तिय (भिक्षुनिपरिपाचितभोजने)	६६	(७) अनुपञ्जाति - नावाभि- रुहने	१०५
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	६६	(८) अनुपञ्जाति - महा- समये	१०५
(२) पठमपञ्जाति	६७	(९) अनुपञ्जाति - समण- भत्ते	१०६
(३) जातिकुलागतभिक्षुवत्थु	६७	(१०) विभङ्गो	१०६
(४) अनुपञ्जाति	६७		
(५) विभङ्गो	६८	§ ३३ तेतिसतिमपाचित्तिय (परम्परभोजने)	१०७
§ ३० तिसतिमपाचित्तिय (भिक्षुनिय्या रहो निसज्जने)	६९	(१) दलिहकम्मकारवत्थु	१०८
(१) उदायीपुराणदुतियिका- वत्थु	६९	(२) पठमपञ्जाति	१०९
(२) पञ्जाति	६९	(३) अनुपञ्जाति - गिलाने	१०९
(३) विभङ्गो	६९	(४) अनुपञ्जाति - चीवर- दाने	११०
तस्सुद्धान	१००	(५) अनुपञ्जाति - चीवर- कारे	११०
§ ३१ एकतिसतिमपाचित्तिय (आवसथपिण्डभोजने)	१००	(६) भत्तपञ्चासाय अनु- जानना	११०
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	१००	(७) विभङ्गो	१११
(२) पठमपञ्जाति	१०१		
(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्त- वत्थु	१०१	§ ३४ चतुत्तिसतिमपाचित्तिय (पूव-मन्यपटिग्गहणे)	११२
(४) अनुपञ्जाति	१०२	(१) काणदारिकावत्थु	११२
(५) विभङ्गो	१०२	(२) पाथेय्यसत्तुवत्थु	११३
§ ३२ वातिसतिमपाचित्तिय (गणभोजने)	१०३	(३) पञ्जाति	११३
(१) देवदत्तवत्थु	१०३		
(२) पठमपञ्जाति	१०३		

	पिटुङ्का	
(४) विभङ्गो	११४	
§ ३५ पञ्चतिसतिमपाचित्तिय	११५	
(पवारिते पुन खादने)		
(१) भुत्तावीपवारितभिक्षु-		
वत्थु	११५	
(२) पठमपञ्जात्ति	११५	
(३) गिलानातिरित्तभोजन-		
वत्थु	११६	
(४) अनुपञ्जात्ति	११६	
(५) विभङ्गो	११६	
§ ३६ छत्तिसतिमपाचित्तिय	११७	
(भुत्तावि पुन पवारणे)		
(१) अद्धानमग्गप्पटिपन्न-		
भिक्षुद्वयवत्थु	११७	
(२) पञ्जात्ति	११८	
(३) विभङ्गो	११८	
§ ३७ सत्ततिसतिमपाचित्तिय	१२०	
(विकालभोजने)		
(१) सत्तरसवग्गियभिक्षु-		
वत्थु	१२०	
(२) पञ्जात्ति	१२०	
(३) विभङ्गो	१२१	
§ ३८ अट्टतिसतिमपाचित्तिय	१२१	
(सन्निधिकारे)		
(१) वेलट्टसीसयोरवत्थु	१२१	
(२) पञ्जात्ति	१२२	
(३) विभङ्गो	१२२	
§ ३९ ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तिय	१२३	
(पणीतभोजनविञ्जापने)		
(१) छब्बग्गियभिवत्थु	१२३	
(२) पठमपञ्जात्ति	१२३	
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१२४	
(४) अनुपञ्जात्ति	१२४	

	पिटुङ्का	
(५) विभङ्गो	१२४	
§ ४० चत्तारीसतिमपाचित्तिय	१२५	
(दन्तपोनखादने)		
(१) पसुकूलिकभिक्षुवत्थु	१२५	
(२) पठमपञ्जात्ति	१२६	
(३) अनुपञ्जात्ति	१२६	
(४) विभङ्गो	१२६	
तस्सुद्धान	१२७	
§ ४१ एकचत्तारीसतिमपाचित्तिय	१२७	
(अञ्जातिथियान भोजनदाने)	—	
(१) ग्रानन्दस्स परिब्बाजकान		
पूवदानवत्थु	१२७	
(२) ग्राजीवकस्स सप्पि-		
ओदनदानवत्थु	१२८	
(३) पञ्जात्ति	१२८	
(४) विभङ्गो	१२८	
§ ४२ वाचत्तारीसतिमपाचित्तिय	१२९	
(भिक्षू उय्योजने)		
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१२९	
(२) पञ्जात्ति	१३०	
(३) विभङ्गो	१३०	
§ ४३ तेचत्तारीसतिमपाचित्तिय	१३१	
(कुले अनुपखज्ज निसज्जने)		
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३१	
(२) पञ्जात्ति	१३२	
(३) विभङ्गो	१३२	
§ ४४ चतुचत्तारीसतिमपाचित्तिय	१३३	
(मातुगामेन रहो निसज्जने)		
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३३	
(२) पञ्जात्ति	१३३	
(३) विभङ्गो	१३४	
§ ४५ पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तिय	१३५	
(एको एकाय रहो निसज्जने)		
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१३५	

	पिठुङ्का		पिठुङ्का
(२) पञ्जति	१३५	(४) अनुपञ्जति	१४५
(३) विभङ्गो	१३५	(५) विभङ्गो	१४५
§ ४६ छवत्तारीसतिमपाचित्तिय	१३६	§ ४६ ऊनपञ्जासमपाचित्तिय	१४६
(कुलानि पयिरुपासने)		(सेनाय वासे)	
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१३६	(१) छव्वग्गियभिक्षुवत्थु	१४६
(२) पठमपञ्जति	१३७	(२) पञ्जति	१४६
(३) उपनन्दवत्थु	१३७	(३) विभङ्गो	१४७
(४) अनुपञ्जति	१३८	§ ५० पञ्जासमपाचित्तिय	१४७
(५) अनुपञ्जति-चीवर-		(उय्योधिकगमने)	
दाने	१३८	(१) उय्योधिककण्डविद्ध-	
(६) अनुपञ्जति-चीवर-		भिक्षुवत्थु	१४७
कारे	१३८	(२) पञ्जति	१४८
(७) अनुपञ्जति - गिलाने	१३९	(३) विभङ्गो	१४८
(८) विभङ्गो	१३९	तस्सुद्दान	१४९
§ ४७ सत्तवत्तारीसतिमपाचित्तिय	१४०	§ ५१ एकपञ्जासमपाचित्तिय	१४९
(पच्चयपावारणासादियने)		(सुरापाने)	
(१) महानामभेसज्जपवारण-		(१) सागतभिव्वु - नाग-	
वत्थु	१४०	सज्जामवत्थु	१४९
चतुमास	१४०	(२) सागतभिव्वु - कापोतिक-	
अपर पि चतुमास	१४१	पानवत्थु	१५०
यावजीव	१४१	(३) पञ्जति	१५१
(२) छव्वग्गिय-महानाम-		(४) विभङ्गो	१५१
वत्थु	१४१	§ ५२ द्वापञ्जासमपाचित्तिय	१५२
(३) पञ्जति	१४२	(अड्ढगुलिपतोदके)	
(४) विभङ्गो	१४२	(१) छव्वग्गिय - सत्तरस-	
§ ४८ अट्ठवत्तारीसतिमपाचित्तिय	१४४	वग्गियभिक्षुवत्थु	१५२
(उय्युत्तसेनादस्सने)		(२) पञ्जति	१५२
(१) पसेनदिकोसलअम्भु-		(३) विभङ्गो	१५२
य्यानवत्थु	१४४	§ ५३ तेपञ्जासमपाचित्तिय	१५३
(२) पठमपञ्जति	१४४	(उदके हसवम्मो)	
(३) सेनाय गिलानमातुल-		(१) पसेनदिकोसल-सत्तरस-	
वत्थु	१४५	वग्गियभिक्षुवत्थु	१५३

	पिठुङ्गा
(२) पञ्जाति	१५३
(३) विभङ्गो	१५४
§ ५४ चतुपञ्जासमपाचित्तिय	१५४
(अनादरिये)	
(१) छन्नभिक्षुवत्थु	१५४
(२) पञ्जाति	१५५
(३) विभङ्गो	१५५
§ ५५ पञ्चपञ्जासमपाचित्तिय	१५६
(भिसापने)	
(१) छब्बगिय - सत्तरस-	
वगियभिक्षुवत्थु	१५६
(२) पञ्जाति	१५६
(३) विभङ्गो	१५६
§ ५६ छपञ्जासमपाचित्तिय	१५७
(जोतिविसिब्बने)	
(१) मुसिरकट्ठजोतिवत्थु	१५७
(२) पठमपञ्जाति	१५७
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१५७
(४) अनुपञ्जाति	१५८
(५) अनुपञ्जाति-तथारूप-	
प्पच्चये	१५८
(६) विभङ्गो	१५८
§ ५७ सत्तपञ्जासमपाचित्तिय	१५९
(नहाने)	
(१) बिम्बिसारतपोदानहान-	
वत्थु	१५९
(२) पठमपञ्जाति	१६०
(३) अनुपञ्जाति - उ'ह-	
समये	१६०
(४) अनुपञ्जाति- गिलाने	१६०
(५) अनुपञ्जाति- नवकम्मे	१६१

	पिठुङ्गा
(६) अनुपञ्जाति - अद्धान-	
गमने	१६१
(७) अनुपञ्जाति- वातवुट्ठिय	१६२
(८) विभङ्गो	१६२
§ ५८ अट्ठपञ्जासमपाचित्तिय	१६३
(दुब्बण्णकरणे)	
(१) चोरविलुत्तपरिब्बाजक-	
भिक्षुवत्थु	१६३
(२) पञ्जाति	१६३
(३) विभङ्गो	१६४
§ ५९ ऊनसट्ठिमपाचित्तिय	१६४
(चीवरविकप्पने)	
(१) उपनन्दसकथपुत्तवत्थु	१६४
(२) पञ्जाति	१६५
(३) विभङ्गो	१६५
§ ६० सट्ठिमपाचित्तिय	१६६
(चीवरअपनिधाने)	
(१) सत्तरसवगियछब्बगिय-	
भिक्षुवत्थु	१६६
(२) पञ्जाति	१६७
(३) विभङ्गो	१६७
तस्सुद्धानं	१६८
§ ६१ एकसट्ठिमपाचित्तिय	१६८
(सञ्चिच्च पाण जीविता वोरपने)	
(१) उदायिकाकविज्जनवत्थु	१६८
(२) पञ्जाति	१६८
(३) विभङ्गो	१६९
§ ६२ द्वासट्ठिमपाचित्तिय	१६९
(सप्पाणकउदकपाने)	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	१६९
(२) पञ्जाति	१७०
(३) विभङ्गो	१७०

	पिटृङ्गा		पिटृङ्गा
§ ६३ तेसट्टिमपाचित्तिय (प्रधिकरणउक्कोटने)	१७०	§ ६६ एकूनसत्ततिमपाचित्तिय (उक्खित्तसम्भोगे)	१८४
(१) छब्बग्गियभिकखुवत्थु	१७०	(१) छब्बग्गिय - अरिट्टि-	
(२) पञ्जात्ति	१७१	भिकखुसवासवत्थु	१८४
(३) विभङ्गो	१७१	(२) पञ्जात्ति	१८४
§ ६४ चतुसट्टिमपाचित्तिय (दुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छादने)	१७२	(३) विभङ्गो	१८५
(१) उपनन्द-भातुसद्धि-		§ ७० सत्ततिमपाचित्तिय (नासित्तकसामेणरसम्भोगे)	१८६
विहारिकवत्थु	१७२	(१) कण्टकमणुद्देसवत्थु	१८६
(२) पञ्जात्ति	१७३	(२) पञ्जात्ति	१८८
(३) विभङ्गो	१७३	(३) विभङ्गो	१८८
§ ६५ पञ्चसट्टिमपाचित्तिय (ऊनवीसतिवस्स-उपसम्पादने)	१७४	तस्सुद्धान	१९०
(१) उपालिदारकवत्थु	१७४	§ ७१ एकसत्ततिमपाचित्तिय (दुब्बचभूते)	१९०
(२) पञ्जात्ति	१७५	(१) छन्नभिकखुवत्थु	१९०
(३) विभङ्गो	१७६	(२) पञ्जात्ति	१९१
§ ६६ छसट्टिमपाचित्तिय (वेय्यसत्थेन मग्गपटिपज्जने)	१७६	(३) विभङ्गो	१९१
(१) अञ्जातरभिकखुवत्थु	१७६	§ ७२ द्वासत्ततिमपाचित्तिय (सिक्खापदविवण्णके)	१९२
(२) पञ्जात्ति	१७७	(१) छब्बग्गियभिकखुवत्थु	१९२
(३) विभङ्गो	१७७	(२) पञ्जात्ति	१९३
§ ६७ सत्तसट्टिमपाचित्तिय (मातुगामेन मग्गपटिपज्जने)	१७८	(३) विभङ्गो	१९३
(१) भिक्खु-गामनिकखन्त-		§ ७३ तेसत्ततिमपाचित्तिय (मोहनके)	१९४
इत्थिवत्थु	१७८	(१) छब्बग्गियभिकखुवत्थु	१९४
(२) पञ्जात्ति	१७९	(२) पञ्जात्ति	१९४
(३) विभङ्गो	१७९	(३) विभङ्गो	१९५
§ ६८ अट्ठसट्टिमपाचित्तिय (मिच्छादिट्ठिय)	१८०	§ ७४ चतुसत्ततिमपाचित्तियं (पहारदाने)	१९६
(१) अरिट्टिभिकखुवत्थु	१८०	(१) छब्बग्गिय - सत्तरस-	
(२) पञ्जात्ति	१८२	वग्गियभिकखुवत्थु	१९६
(३) विभङ्गो	१८२	(२) पञ्जात्ति	१९६

	पिटुङ्का
(३) विभङ्गो	१६७
§ ७५ पञ्चसत्ततिमपाचित्तिय	१६७
(तलसत्तिकउभिरणे)	
(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गिय-	
भिक्खुवत्थु	१६७
(२) पञ्जात्ति	१६८
(३) विभङ्गो	१६८
§ ७६ छसत्ततिमपाचित्तिय	१६९
(अमूलकानुद्धसने)	
(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु	१६९
(२) पञ्जात्ति	१६९
(३) विभङ्गो	१६९
§ ७७ सत्तसत्ततिमपाचित्तिय	२००
(कुक्कुच्चउपदहने)	
(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गिय-	
भिक्खुवत्थु	२००
(२) पञ्जात्ति	२००
(३) विभङ्गो	२००
§ ७८ अट्ठसत्ततिमपाचित्तिय	२०१
(उपस्सुतिट्ठाने)	
(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु	२०२
(२) पञ्जात्ति	२०२
(३) विभङ्गो	२०२
§ ७९ ऊनासीतिमपाचित्तिय	२०३
(कम्मपटिवाहने)	
(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु	२०३
(२) पञ्जात्ति	२०३
(३) विभङ्गो	२०४
§ ८० असीतिमपाचित्तिय	२०४
(छन्द अदत्त्वा गते)	
(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु	२०४
(२) पञ्जात्ति	२०५
(३) विभङ्गो	२०५

	पिटुङ्का
§ ८१ एकासीतिमपाचित्तिय	२०६
(चीवर दिन्ने खिय्यने)	
(१) दब्बमल्लपुत्त-छब्बग्गिय-	
भिक्खुवत्थु	२०६
(२) पञ्जात्ति	२०६
(३) विभङ्गो	२०६
§ ८२ द्वासीतिमपाचित्तिय	२०८
(सङ्घिकलाभपरिणामने)	
(१) सावत्थिपूगस्स सचीवर-	
भत्तपटिपादनवत्थु	२०८
(२) पञ्जात्ति	२०८
(३) विभङ्गो	२०९
तस्सुद्धान	२०९
§ ८३ तयासीतिमपाचित्तिय	२१०
(राजन्तेपुरप्पवेसने)	
(१) आनन्द-मल्लिकादेवी-	
वत्थु	२१०
(२) पञ्जात्ति	२१३
(३) विभङ्गो	२१३
§ ८४ चतुरासीतिमपाचित्तिय	२१४
(रतनउग्गहणने)	
(१) भिक्खुब्राह्मणथविकवत्थु	२१४
(२) पठमपञ्जात्ति	२१५
(३) विसाखा आभरण-	
भण्डिकवत्थु	२१५
(४) अनुपञ्जात्ति	२१५
(५) अङ्गुलिमुद्दिकावत्थु	२१६
(६) अनुपञ्जात्ति	२१६
(७) विभङ्गो	२१७
§ ८५ पञ्चासीतिमपाचित्तिय	२१८
(विकालगामप्पविसने)	
(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु	२१८

	पिटृङ्का		पिटृङ्का
(२) पठमपञ्जाति	२१६	(४) अनुपञ्जाति	२२६
(३) सावत्थिगच्छन्त-		(५) विभङ्गो	२२७
भिक्षुवत्थु	२१६	§ ६० नवुत्तिमपाचित्तिय	२२७
(४) अनुपञ्जाति	२१६	(कण्डुप्पटिच्छादिकारापने)	
(५) अनुपञ्जाति - अना-		(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	२२७
पुच्छाय	२१६	(२) पञ्जाति	२२८
(६) अनुपञ्जाति - सन्त		(३) विभङ्गो	२२८
भिक्षुं अनापुच्छाय	२२०	§ ६१. एकनवुत्तिमपाचित्तिय	२२६
(७) अहिदट्ठभिक्षुवत्थु	२२०	(वस्सिकसाटिकारापने)	
(८) अनुपञ्जाति	२२०	(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	२२६
(९) विभङ्गो	२२०	(२) पञ्जाति	२२६
§ ८६ छासीतिमपाचित्तिय	२२१	(३) विभङ्गो	२२६
(सूचिधरकारापने)		§ ६२ द्वेनवुत्तिमपाचित्तिय	२३०
(१) दन्तकारपवारणावत्थु	२२१	(सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने)	
(२) पञ्जाति	२२२	(१) नन्दभिक्षुवत्थु	२३०
(३) विभङ्गो	२२२	(२) पञ्जाति	२३०
§ ८७ सत्तासीतिमपाचित्तिय	२२३	(३) विभङ्गो	२३१
(मञ्चपीठकारापने)		तत्सुद्धान	२३१
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	२२३	६ पाटिदेसनीयकण्डं	
(२) पञ्जाति	२२३	§ १ पठमपाटिदेसनीयं	२३३
(३) विभङ्गो	२२३	(भिक्षुनिहत्थतो खादनीयगहणे)	
§ ८८ अट्ठासीतिमपाचित्तिय	२२४	(१) भिक्षु-भिक्षुनीवत्थु	२३३
(तूलोनद्धमञ्चपीठकारापने)		(२) पञ्जाति	२३४
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	२२४	(३) विभङ्गो	२३४
(२) पञ्जाति	२२४	§ २. दुतियपाटिदेसनीय	२३५
(३) विभङ्गो	२२५	(भिक्षुनी-वोसासने)	
§ ८९ ऊननवुत्तिमपाचित्तिय	२२५	(१) छब्बग्गियभिक्षुनीवत्थु	२३५
(निसीदनकारापने)		(२) पञ्जाति	२३६
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	२२५	(३) विभङ्गो	२३६
(२) पठमपञ्जाति	२२६	§ ३ ततियपाटिदेसनीयं	२३७
(३) महाकायउदायिभिक्षु-		(सहत्थाखादनीयपटिग्गहणे)	
वत्थु	२२६	(१) सेक्खसम्मत्तकुलवत्थु	२३७

		पिठुङ्का			पिठुङ्का
(२) पठमपञ्जात्ति	२३७	§ १६ सोळसमसेखियं	२५१		
(३) सावत्थिउस्सववत्थु	२३८	§ १७ सत्तरसमसेखिय	२५२		
(४) अनुपञ्जात्ति	२३८	§ १८ अट्टारसमसेखिय	२५२		
(५) गिलानभिक्षुवत्थु	२३९	§ १९ ऊनवीसतिमसेखिय	२५२		
(६) अनुपञ्जात्ति	२३९	§ २० वीसतिमसेखिय	२५३		
(७) विभङ्गो	२३९	§ २१ एकवीसतिमसेखिय	२५३		
§ ४ चतुत्थपाटिदेसनीय	२४१	§ २२ बावीसतिमसेखिय	२५४		
(अप्पटिसविदितखादनीयपटिग्गहणे)		§ २३ तेवीसतिमसेखिय	२५४		
(१) साकियदासकवत्थु	२४१	§ २४ चतुवीसतिमसेखिय	२५४		
(२) पठमपञ्जात्ति	२४१	§ २५ पञ्चवीसतिमसेखिय	२५५		
(३) आरञ्जिकगिलान-		§ २६ छब्बीसतिमसेखिय	२५५		
भिक्षुवत्थु	२४२	§ २७ सत्तवीसतिमसेखिय	२५५		
(४) अनुपञ्जात्ति	२४२	§ २८ अट्टवीसतिमसेखिय	२५६		
(५) विभङ्गो	२४२	§ २९ ऊनतिसतिमसेखिय	२५६		
७ सेखियकण्डं		§ ३० तिसतिमसेखिय	२५७		
§ १ पठमसेखिय	२४५	§ ३१ एकतिसतिमसेखिय	२५७		
§ २ दुतियसेखिय	२४६	§ ३२ द्वत्तिसतिमसेखिय	२५७		
§ ३ ततियसेखिय	२४६	§ ३३ तेत्तिसतिमसेखिय	२५८		
§ ४ चतुत्थसेखियं	२४६	§ ३४ चतुत्तिसतिमसेखिय	२५८		
§ ५ पञ्चमसेखिय	२४७	§ ३५ पञ्चत्तिसतिमसेखिय	२५९		
§ ६ छट्ठमसेखिय	२४७	§ ३६ छत्तिसतिमसेखियं	२५९		
§ ७ सत्तमसेखिय	२४७	§ ३७ सत्ततिसतिमसेखिय	२६०		
§ ८ अट्टमसेखियं	२४८	§ ३८ अट्टतिसतिमसेखिय	२६१		
§ ९ नवमसेखियं	२४८	§ ३९ ऊनचत्तारीसतिमसेखिय	२६१		
§ १० दसमसेखियं	२४९	§ ४० चत्तारीसतिमसेखियं	२६२		
§ ११ एकादसमसेखियं	२४९	§ ४१ एकचत्तारीसतिमसेखिय	२६२		
§ १२ बारसमसेखियं	२५०	§ ४२ द्वाचत्तारीसतिमसेखियं	२६२		
§ १३ तेरसमसेखियं	२५०	§ ४३ तेचत्तारीसतिमसेखिय	२६३		
§ १४ चुट्टसमसेखियं	२५०	§ ४४ चतुचत्तारीसतिमसेखिय	२६३		
§ १५ पन्नरसमसेखियं	२५१	§ ४५ पञ्चचत्तारीसतिमसेखिय	२६३		
		§ ४६ छचत्तारीसतिमसेखियं	२६४		

	पिटुङ्गा
§ ४७ सत्तचतारीसतिमसेखिय	२६४
§ ४८ अट्टचतारीसतिमसेखिय	२६५
§ ४९ ऊनपञ्जासमसेखिय	२६५
§ ५० पञ्जासमसेखिय	२६५
§ ५१ एकपञ्जासमसेखिय	२६६
§ ५२ द्वेपञ्जासमसेखिय	२६६
§ ५३ तेपञ्जासमसेखिय	२६७
§ ५४ चतुपञ्जासमसेखिय	२६७
§ ५५ पञ्चपञ्जासमसेखिय	२६७
§ ५६ छपञ्जासमसेखिय	२६८
§ ५७ सत्तपञ्जासमसेखिय	२६९
§ ५८ अट्टपञ्जासमसेखिय	२७०
§ ५९ ऊनसट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६० सट्ठिमसेखिय	२७१
§ ६१ एकसट्ठिमसेखिय	२७१
§ ६२ द्वासट्ठिमसेखिय	२७२
§ ६३ तेसट्ठिमसेखिय	२७२
§ ६४ चतुसट्ठिमसेखिय	२७३
§ ६५ पञ्चसट्ठिमसेखिय	२७३
§ ६६ छसट्ठिमसेखिय	२७३
§ ६७ सत्तसट्ठिमसेखिय	२७४
§ ६८ अट्टसट्ठिमसेखिय	२७४
§ ६९ ऊनसत्ततिमसेखिय	२७५
§ ७० सत्ततिमसेखियं	२७६
§ ७१ एकसत्ततिमसेखिय	२७७
§ ७२ द्वासत्ततिमसेखिय	२७७
§ ७३ तेसत्ततिमसेखिय	२७८
§ ७४ चतुसत्ततिमसेखिय	२७८
§ ७५ पञ्चसत्ततिमसेखिय	२७८
न. अधिकरणसमथा धम्मा	२८१

	पिटुङ्गा
भिक्षुनीविभङ्गो	
१ पाराजिककण्डं	
§ १ पठमपाराजिक (परामसनसादिते)	२८३
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	२८३
(२) पञ्जात्ति	२८५
(३) विभङ्गो	२८६
§ २ दुतियपाराजिक (पाराजिकापत्तिप्पटिच्छादने)	२८६
(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु	२८६
(२) पञ्जात्ति	२८०
(३) विभङ्गो	२८०
§ ३ ततियपाराजिक (उक्खित्तकभिक्षु - अनुवत्तने)	२८२
(१) थुल्लनन्दा - ग्ररिट्टु- भिक्षुवत्थु	२८२
(२) पञ्जात्ति	२८२
(३) विभङ्गो	२८२
§ ४ चतुत्थपाराजिक (हत्थग्गहणसादियने)	२८५
(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु	२८५
(२) पञ्जात्ति	२८५
(३) विभङ्गो	२८६
२ सङ्घादिसेसकण्डं	
§ १ पठमसङ्घादिसेसो (उत्सयवादे)	२८८
(१) उदोसितभाजनवत्थु	२८८
(२) पञ्जात्ति	२८९
(३) विभङ्गो	३००
§ २ दुतियसङ्घादिसेसो (चोरि पब्बाजने)	३०१
(१) चोरीलिच्छवीइत्थीवत्थु	३०१

	पिठङ्का
(२) पञ्जाति	३०२
(३) विभङ्गो	३०२
§ ३ ततियसङ्घादिसेसो (एका गामन्तरगमने)	३०३
(१) भद्वाकापिलानियग्रन्ते- वासिनीवत्थु	३०३
(२) पञ्जाति	३०४
(३) नदीतरणवत्थु	३०४
(४) अनुपञ्जाति	३०४
(५) मग्गप्पटिपन्नाभिवत्थुनी- वत्थु	३०५
(६) अनुपञ्जाति	३०५
(७) वच्चपीळिताभिवत्थुनी- वत्थु	३०६
(८) अनुपञ्जाति	३०६
(९) विभङ्गो	३०६
§ ४ चतुत्थसङ्घादिसेसो (गणस्स छन्द ओसारणे)	३०७
(१) चण्डकाळीभिवत्थुनीवत्थु	३०७
(२) पञ्जाति	३०८
(३) विभङ्गो	३०९
§ ५ पञ्चमसङ्घादिसेसो (पुरिसहत्थतो खादनीयगहणे)	३१०
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	३१०
(२) पञ्जाति	३१०
(३) विभङ्गो	३११
§ ६ छट्ठसङ्घादिसेसो (भिवत्थुनी-उय्योजने)	३१२
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	३१२
(२) पञ्जाति	३१३
(३) विभङ्गो	३१३

	पिठङ्का
§ ७ सत्तमसङ्घादिसेसो (कुपितवावाय)	३१४
(१) कुपिताचण्डकाळीवत्थु	३१४
(२) पञ्जाति	३१५
(३) विभङ्गो	३१५
§ ८ अट्ठमसङ्घादिसेसो (कुपितवावाय)	३१७
(१) पञ्चाकताचण्डकाळी- वत्थु	३१७
(२) पञ्जाति	३१८
(३) विभङ्गो	३१९
§ ९ नवमसङ्घादिसेसो (तथेव पग्गण्हिते)	३२१
(१) थुल्लनन्दाग्रन्तेवासिका- वत्थु	३२१
(२) पञ्जाति	३२१
(३) विभङ्गो	३२२
§ १० दसमसङ्घादिसेसो (तथेव पग्गण्हिते)	३२४
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३२४
(२) पञ्जाति	३२५
(३) विभङ्गो	३२५
३ निस्सगियकण्डं	
§ १ पठमनिस्सगिय (पत्तसन्निचये)	३३०
(१) छब्बग्गियाभिवत्थुनी- वत्थु	३३०
(२) पञ्जाति	३३०
(३) विभङ्गो	३३०
§ २ दुतियनिस्सगिय (चीवरभाजापने)	३३२
(१) अकालचीवरवत्थु	३३२

	पिढुङ्गा
(२) पञ्जाति	३३३
(३) विभङ्गो	३३३
§ ३. ततियनिस्सगिय	३३४
(चीवरपरिवत्तने)	
(१) थुल्लनन्दाभिकखुनीवत्थु	३३४
(२) पञ्जाति	३३५
(३) विभङ्गो	३३५
§ ४. चतुत्थनिस्सगियं	३३६
(अञ्ज विञ्जापेत्वा अञ्ज विञ्जापने)	
(१) थुल्लनन्दासप्पितेल-	
विञ्जापनवत्थु	३३६
(२) पञ्जाति	३३७
(३) विभङ्गो	३३७
§ ५. पञ्चमनिस्सगियं	३३८
(अञ्ज चेतापने)	
(१) थुल्लनन्दातेलसप्पिचेता-	
पनवत्थु	३३८
(२) पञ्जाति	३३९
(३) विभङ्गो	३३९
§ ६ छट्ठनिस्सगियं	३३९
(अञ्ज चेतापने)	
(१) परिकखारनिक्खपन-	
वत्थु	३३९
(२) पञ्जाति	३४०
(३) विभङ्गो	३४०
§ ७. सत्तमनिस्सगिय	३४१
(सयाचिकेन अञ्ज चेतापने)	
(१) परिकखारनिक्खपन-	
वत्थु	३४१
(२) पञ्जाति	३४१
(३) विभङ्गो	३४२

	पिढुङ्गा
§ ८. अट्ठमनिस्सगिय	३४२
(अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्ज चेतापने)	
(१) यागुया परिकखारनिक्ख-	
पनवत्थु	३४२
(२) पञ्जाति	३४३
(३) विभङ्गो	३४३
§ ९ नवमनिस्सगिय	३४४
(अञ्ज चेतापने)	
(१) पूगपरिकखारनिक्खपन-	
वत्थु	३४४
(२) पञ्जाति	३४४
(३) विभङ्गो	३४५
§ १० दसमनिस्सगिय	३४६
(सयाचिकेन अञ्ज चेतापने)	
(१) धम्मकथिकाथुल्लनन्दा-	
वत्थु	३४६
(२) पञ्जाति	३४६
(३) विभङ्गो	३४६
§ ११ एकादसमनिस्सगियं	३४७
(गरुपावुरणचेतापने)	
(१) पसेनदिकम्बलवत्थु	३४७
(२) पञ्जाति	३४८
(३) विभङ्गो	३४८
§ १२. बारसमनिस्सगिय	३४९
(लहुपावुरणचेतापने)	
(१) पसेनदिखोमवत्थु	३४९
(२) पञ्जाति	३५०
(३) विभङ्गो	३५०
४. पाचित्तियकण्डं	
§ १. पठमपाचित्तिय	३५२
(लसुणखादने)	
(१) थुल्लनन्दाभिकखुनीवत्थु	३५२

	पिटुङ्का
(२) सोवणहसराजवत्थु	३५३
(३) पञ्जाति	३५३
(४) विभङ्गो	३५३
§ २ दुतियपाचित्तिय	३५४
(लोमसहरापने)	
(१) अचिरवतीनहानवत्थु	३५४
(२) पञ्जाति	३५४
(३) विभङ्गो	३५४
§ ३ ततियपाचित्तिय	३५५
(तलघातके)	
(१) अनभिरताभिक्षुनीवत्थु	३५५
(२) पञ्जाति	३५५
(३) विभङ्गो	३५५
४ चतुत्थपाचित्तिय	३५५
(जतुमट्टके)	
(१) पुराणराजोरोधावत्थु	३५५
(२) पञ्जाति	३५६
(३) विभङ्गो	३५६
§ ५ पञ्चमपाचित्तियं	३५६
(उदकसुद्धिकमादियने)	
(१) महापजापतिगोतमीवत्थु	३५६
(२) पञ्जाति	३५७
(३) विभङ्गो	३५७
§ ६ छट्ठपाचित्तिय	३५८
(भोजनुपट्टाने)	
(१) महामत्तपुराणदुत्तियिका-	
वत्थु	३५८
(२) पञ्जाति	३५८
(३) विभङ्गो	३५९
§ ७ सत्तमपाचित्तिय	३५९
(आमकधञ्जविञ्जापने)	
(१) द्वारदुभिक्षुनीवत्थु	३५९

	पिटुङ्का
(२) पञ्जाति	३६०
(३) विभङ्गो	३६०
§ ८ अट्ठमपाचित्तियं	३६०
(तिरोकुडुछड्डने)	
(१) गूथकटाहछड्डनवत्थु	३६०
(२) पञ्जाति	३६१
(३) विभङ्गो	३६१
§ ९ नवमपाचित्तियं	३६२
(हरिते उच्चारछड्डने)	
(१) यवखेत्तसामीब्राह्मणवत्थु	३६२
(२) पञ्जाति	३६२
(३) विभङ्गो	३६३
§ १० दसमपाचित्तिय	३६३
(नच्चगीतवादितगमने)	
(१) राजगहसमज्जावत्थु	३६३
(२) पञ्जाति	३६४
(३) विभङ्गो	३६४
§ ११ एकादसमपाचित्तियं	३६५
(रत्तन्वकारे सन्तिट्ठिते)	
(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३६५
(२) पञ्जाति	३६५
(३) विभङ्गो	३६५
§ १२ बारसमपाचित्तिय	३६६
(पटिच्छन्ने सन्तिट्ठिते)	
(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३६६
(२) पञ्जाति	३६६
(३) विभङ्गो	३६७
§ १३ तेरसमपाचित्तिय	३६७
(अज्झोकासे सन्तिट्ठिते)	
(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३६७
(२) पञ्जाति	३६८
(३) विभङ्गो	३६८

	पिठुङ्का		पिठुङ्का
§ १४ चतुर्दशमपाचित्तिय (रथिकादिसु सन्तिष्ठिते)	३६६	§ २० वीसतिमपाचित्तिय (अत्तान बधित्वा रोदने)	३७८
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३६६	(१) वण्डकाळीरोदनवत्थु	३७८
(२) पञ्जत्ति	३६६	(२) पञ्जत्ति	३७८
(३) विभङ्गो	३७०	(३) विभङ्गो	३७९
§ १५ पञ्चदशमपाचित्तिय (पुरेभत्त कुलूपसङ्क्रमने)	३७०	§ २१ एकवीसतिमपाचित्तिय (नग्नगहाने)	३७९
(१) दासिया आसनपक्खि- पनवत्थु	३७०	(१) वेसिया उण्णण्डनवत्थु	३७९
(२) पञ्जत्ति	३७१	(२) पञ्जत्ति	३७९
(३) विभङ्गो	३७१	(३) विभङ्गो	३८०
§ १६ सोळसमपाचित्तिय (पच्छाभत्त कुलूपसङ्क्रमने)	३७२	§ २२ बावीसतिमपाचित्तिय (उदकसाटिकारापाने)	३८०
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३७२	(१) छब्बग्गियान उदक- साटिकावत्थु	३८०
(२) पञ्जत्ति	३७३	(२) पञ्जत्ति	३८०
(३) विभङ्गो	३७३	(३) विभङ्गो	३८१
§ १७ सत्तरसमपाचित्तिय (विकाले कुलूपसङ्क्रमने)	३७४	§ २३ तेवीसतिमपाचित्तिय (चीवरविसिब्बने)	३८१
(१) ब्राह्मणकुले ओकास- गहणवत्थु	३७४	(१) दुसिब्बितचीवरवत्थु	३८१
(२) पञ्जत्ति	३७४	(२) पञ्जत्ति	३८२
(३) विभङ्गो	३७५	(३) विभङ्गो	३८२
§ १८ अट्ठारसमपाचित्तिय (पर उज्झापने)	३७५	§ २४ चतुर्वीसतिमपाचित्तिय (सङ्घाटिवारनिक्कमने)	३८३
(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३७५	(१) चीवरनिक्खिपनवत्थु	३८३
(२) पञ्जत्ति	३७६	(२) पञ्जत्ति	३८४
(३) विभङ्गो	३७६	(३) विभङ्गो	३८४
§ १९ ऊनवीसतिमपाचित्तिय (अत्तान पर वा अभिसपने)	३७७	§ २५ पञ्चवीसतिमपाचित्तिय (चीवरसङ्क्रमणीयधारणे)	३८५
(१) चण्डकाळिया भण्ड- पुच्छनवत्थु	३७७	(१) अल्लचीवरवत्थु	३८५
(२) पञ्जत्ति	३७७	(२) पञ्जत्ति	३८५
(३) विभङ्गो	३७७	(३) विभङ्गो	३८५

	पिठङ्का
§ २६ छब्बीसतिमपाचित्तिय (गणलाभन्तरायकरणे) (१) चीवरदेश्यधम्मअन्त- रायवत्थु ३८६ (२) पञ्जत्ति ३८६ (३) विभङ्गो ३८७	
§ २७ सत्तवीसतिमपाचित्तिय (चीवरविभङ्गपटिबाहने) (१) चीवरभाजनवत्थु ३८७ (२) पञ्जत्ति ३८८ (३) विभङ्गो ३८८	
§ २८ अट्ठवीसतिमपाचित्तिय (समणचीवरदाने) (१) थुल्लनन्दाय नटान चीवरदानवत्थु ३८८ (२) पञ्जत्ति ३८९ (३) विभङ्गो ३८९	
§ २९ ऊनतिसतिमपाचित्तिय (चीवरकालातिक्कामने) (१) चीवरपञ्चासावत्थु ३९० (२) पञ्जत्ति ३९० (३) विभङ्गो ३९०	
§ ३० तिसतिमपाचित्तिय (कठिनुद्वारपटिबाहने) (१) कठिनुद्वारवत्थु ३९१ (२) पञ्जत्ति ३९२ (३) विभङ्गो ३९२	
§ ३१ एकतिसतिमपाचित्तिय (एकमञ्चे तुवट्टने) (१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु ३९३ (२) पञ्जत्ति ३९३ (३) विभङ्गो ३९४	

	पिठङ्का
§ ३२ द्वतिसतिमपाचित्तिय (एकत्थरणपावुरणतुवट्टने) (१) एकत्थरणपावुरणावत्थु ३९४ (२) पञ्जत्ति ३९४ (३) विभङ्गो ३९५	
§ ३३ तेत्तिसतिमपाचित्तिय (भिक्षुनिया अफासुकरणे) (१) थुल्लनन्दा-भट्ठाकापि- लानीवत्थु ३९५ (२) पञ्जत्ति ३९६ (३) विभङ्गो ३९६	
§ ३४ चतुत्तिसतिमपाचित्तिय (सहजीविनीअनुपट्टाने) (१) दुक्खितासहजीविनी- वत्थु ३९७ (२) पञ्जत्ति ३९७ (३) विभङ्गो ३९७	
§ ३५ पञ्चतिसतिमपाचित्तिय (भिक्षुनीनिक्कट्टने) (१) भट्ठाथुल्लनन्दावत्थु ३९८ (२) पञ्जत्ति ३९९ (३) विभङ्गो ३९९	
§ ३६ छत्तिसतिमपाचित्तिय (ससट्ठविहारे) (१) ससट्ठाचण्डकाळीवत्थु ४०० (२) पञ्जत्ति ४०० (३) विभङ्गो ४०१	
§ ३७ सत्ततिसतिमपाचित्तिय (असत्थिकाचारिकाय) (१) असत्थिकाचारिकावत्थु ४०२ (२) पञ्जत्ति ४०३ (३) विभङ्गो ४०३	

	पिठुङ्गा
§ ३८ अट्टतिसतिमपाचित्तिय (असत्थिकाचारिकाय)	४०३
(१) असत्थिकाचारिकावत्थु	४०३
(२) पञ्जत्ति	४०४
(३) विभङ्गो	४०४
§ ३९ ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तिय (अन्तोवस्सचारिकाय)	४०५
(१) अन्तोवस्सचारिकावत्थु	४०५
(२) पञ्जत्ति	४०५
(३) विभङ्गो	४०५
§ ४० चत्तारीसतिमपाचित्तिय (वस्सानन्तर अप्पक्कमने)	४०६
(१) आहुन्दरिकावत्थु	४०६
(२) पञ्जत्ति	४०६
(३) विभङ्गो	४०६
§ ४१ एकचत्तारीसतिमपाचित्तिय (चित्तागारदस्सने)	४०७
(१) कोसलराजचित्तागार- वत्थु	४०७
(२) पञ्जत्ति	४०७
(३) विभङ्गो	४०७
§ ४२ द्वाचत्तारीसतिमपाचित्तिय (आसन्दिपरिभोगे)	४०८
(१) आसन्दिपल्लङ्कभोगवत्थु	४०८
(२) पञ्जत्ति	४०८
(३) विभङ्गो	४०९
§ ४३ तेचत्तारीसतिमपाचित्तिय (सुत्तकन्तने)	४०९
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनी- वत्थु	४०९
(२) पञ्जत्ति	४०९
(३) विभङ्गो	४१०

	पिठुङ्गा
§ ४४ चतुचत्तारीसतिमपाचित्तिय (गिहिवेय्यावच्चकरणे)	४१०
(१) गिहिवेय्यावच्चवत्थु	४१०
(२) पञ्जत्ति	४१०
(३) विभङ्गो	४१०
§ ४५ पञ्चचत्तारीसतिम- पाचित्तिय (अधिकरणवूपसमने)	४११
(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु	४११
(२) पञ्जत्ति	४११
(३) विभङ्गो	४१२
§ ४६ छचत्तारीसतिमपाचित्तिय (नटादीन खादनीयदाने)	४१२
(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु	४१२
(२) पञ्जत्ति	४१३
(३) विभङ्गो	४१३
§ ४७ सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तिय (आवसथचीवरपरिभोगे)	४१४
(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु	४१४
(२) पञ्जत्ति	४१४
(३) विभङ्गो	४१४
§ ४८ अट्टचत्तारीसतिमपाचित्तिय (चारिकपक्कमने)	४१५
(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु	४१५
(२) पञ्जत्ति	४१६
(३) विभङ्गो	४१६
§ ४९ ऊनपञ्जासमपाचित्तिय (तिरच्छानविज्जापरियापुणने)	४१६
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४१६
(२) पञ्जत्ति	४१७
(३) विभङ्गो	४१७

	पिटुङ्गा
§ ५० पञ्जासमपाचित्तिय (तिरच्छानविज्जावाचने)	४१७
(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु	४१७
(२) पञ्जात्ति	४१८
(३) विभङ्गो	४१८
§ ५१ एकपञ्जासमपाचित्तिय (अनापुच्छा आरामपवेसने)	४१८
(१) भिक्षुनीवत्थु	४१८
(२) पठमपञ्जात्ति	४१९
(३) पठमानुपञ्जात्ति	४१९
(४) दुतियानुपञ्जात्ति	४१९
(५) विभङ्गो	४२०
§ ५२ बापञ्जासमपाचित्तिय (भिक्षु अक्कोसने)	४२१
(१) कप्पितक-छब्बगिया- कलहवत्थु	४२१
(२) पञ्जात्ति	४२२
(३) विभङ्गो	४२२
§ ५३ तेपञ्जासमपाचित्तिय (गणपरिभासने)	४२३
(१) भण्डनकारिकाचण्ड- काळीवत्थु	४२३
(२) पञ्जात्ति	४२३
(३) विभङ्गो	४२४
§ ५४ चतुपञ्जासमपाचित्तिय (निमित्तितखादने)	४२४
(१) ब्राह्मणनिमन्तनवत्थु	४२४
(२) पञ्जात्ति	४२५
(३) विभङ्गो	४२५
§ ५५ पञ्चपञ्जासमपाचित्तिय (कुलमच्छेरे)	४२६
(१) कुलमच्छरिनीवत्थु	४२६

	पिटुङ्गा
(२) पञ्जात्ति	४२७
(३) विभङ्गो	४२७
§ ५६ छपञ्जासमपाचित्तिय (अभिक्षुकावासे वस्सुपगमने)	४२७
(१) सम्बहुलाभिक्षुनीवत्थु	४२७
(२) पञ्जात्ति	४२८
(३) विभङ्गो	४२८
§ ५७ सत्तपञ्जासमपाचित्तिय (न पवारणे)	४२८
(१) वस्सवुत्थाभिक्षुनीवत्थु	४२८
(२) पञ्जात्ति	४२९
(३) विभङ्गो	४२९
§ ५८ अट्ठपञ्जासमपाचित्तिय (न ओवादगमने)	४२९
(१) छवगियाभिक्षुवत्थु	४२९
(२) पञ्जात्ति	४३०
(३) विभङ्गो	४३०
§ ५९ ऊनसट्ठिमपाचित्तिय (उपोसथपुच्छने)	४३०
(१) भिक्षुनीवत्थु	४३०
(२) पञ्जात्ति	४३०
(३) विभङ्गो	४३१
§ ६० सट्ठिमपाचित्तिय (पसाखगण्डभेदापने)	४३१
(१) पसाखगण्डवत्थु	४३१
(२) पञ्जात्ति	४३१
(३) विभङ्गो	४३२
§ ६१ एकसट्ठिमपाचित्तिय (गम्भिनीवुद्धापने)	४३३
(१) गम्भिनीभिक्षुनीवत्थु	४३३
(२) पञ्जात्ति	४३३
(३) विभङ्गो	४३३

	पिठुङ्का		पिठुङ्का
§ ६२ बासट्टिमपाचित्तिय (पायन्तीवुट्टापने)	४३४	(२) पञ्जत्ति	४४६
(१) पायन्तीभिक्षुनीवत्थु	४३४	(३) विभङ्गो	४४७
(२) पञ्जत्ति	४३४	§ ६६ ऊनसत्ततिमपाचित्तिय (वुट्टापितपवत्तिनीअननुबन्धने)	४४७
(३) विभङ्गो	४३५	(१) वुट्टापितपवत्तिनीवत्थु	४४७
§ ६३ तेसट्टिमपाचित्तिय (असिक्खितसिक्खावुट्टापने)	४३५	(२) पञ्जत्ति	४४७
(१) छधम्मसिक्खावत्थु	४३५	(३) विभङ्गो	४४८
(२) पञ्जत्ति	४३७	§ ७० सत्ततिमपाचित्तिय (अवूपकासे)	४४८
(३) विभङ्गो	४३७	(१) थुल्लनन्दासहजीविनी- वत्थु	४४८
§ ६४ चतुसट्टिमपाचित्तिय (असम्मता वुट्टापने)	४३८	(२) पञ्जत्ति	४४९
(१) वुट्टानसम्मत्तिवत्थु	४३८	(३) विभङ्गो	४४९
(२) पञ्जत्ति	४३९	§ ७१ एकसत्ततिमपाचित्तिय (कुमारिभूतावुट्टापने)	४४९
(३) विभङ्गो	४३९	(१) ऊनवीपतिवत्सकुमारी- वत्थु	४४९
§ ६५ पञ्चसट्टिमपाचित्तिय (ऊनद्वादसवत्सवुट्टापने)	४४०	(२) पञ्जत्ति	४५०
(१) ऊनद्वादसवत्सवत्थु	४४०	(३) विभङ्गो	४५०
(२) पञ्जत्ति	४४०	§ ७२ द्वासत्ततिमपाचित्तिय (कुमारिभूतावुट्टापने)	४५१
(३) विभङ्गो	४४१	(१) छसिक्खासम्मत्तिवत्थु	४५१
§ ६६ छसट्टिमपाचित्तिय (असिक्खितसिक्खावुट्टापने)	४४१	(२) पञ्जत्ति	४५२
(१) असिक्खितसिक्खावत्थु	४४१	(३) विभङ्गो	४५२
(२) पञ्जत्ति	४४२	§ ७३ तेसत्ततिमपाचित्तिय (असम्मतावुट्टापने)	४५३
(३) विभङ्गो	४४३	(१) वुट्टानसम्मत्तिवत्थु	४५३
§ ६७ सत्तसट्टिमपाचित्तिय (असम्मतावुट्टापने)	४४४	(२) पञ्जत्ति	४५४
(१) वुट्टानसम्मत्तिवत्थु	४४४	(३) विभङ्गो	४५५
(२) पञ्जत्ति	४४५	§ ७४ चतुसत्ततिमपाचित्तिय (ऊनद्वादसवत्सावुट्टापने)	४५६
(३) विभङ्गो	४४५	(१) ऊनद्वादसवत्सावत्थु	४५६
§ ६८ अट्ठसट्टिमपाचित्तियं (सहजीविनीअननुगहे)	४४६		
(१) थुल्लनन्दासहजीविनी- वत्थु	४४६		

	पिटुङ्का		पिटुङ्का
(२) पञ्जाति	४५६	(२) पञ्जाति	४६४
(३) विभङ्गो	४५६	(३) विभङ्गो	४६५
§ ७५ पञ्चसत्ततिमपाचित्तिय	४५७	§ ८१ एकासीतिमपाचित्तिय	४६५
(असम्मताबुद्धापने)		(पारिवासिकछन्ददानेन बुद्धापने)	
(१) बुद्धापनसम्मुतिवत्थु	४५७	(१) थुल्लनन्दाय देवदत्त-	
(२) पञ्जाति	४५८	पक्खगमनवत्थु	४६५
(३) विभङ्गो	४५८	(२) पञ्जाति	४६६
§ ७६ छसत्ततिमपाचित्तिय	४५९	(३) विभङ्गो	४६६
(खीयनधम्मपज्जने)		§ ८२ द्वासीतिमपाचित्तिय	४६६
(१) चण्डकाळीबुद्धापनसम्मुति-		(अनुवस्स बुद्धापने)	
वत्थु	४५९	(१) अनुवस्स बुद्धापनवत्थु	४६६
(२) पञ्जाति	४५९	(२) पञ्जाति	४६६
(३) विभङ्गो	४६०	(३) विभङ्गो	४६७
§ ७७ सत्तसत्ततिमपाचित्तिय	४६०	§ ८३ तयासीतिमपाचित्तियं	४६७
(अबुद्धापने)		(द्वे बुद्धापने)	
(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदा-		(१) भिक्खुनीवत्थु	४६७
याचनवत्थु	४६०	(२) पञ्जाति	४६८
(२) पञ्जाति	४६१	(३) विभङ्गो	४६८
(३) विभङ्गो	४६१	§ ८४ चतुरासीतिमपाचित्तिय	४६८
§ ७८ अट्टसत्ततिमपाचित्तिय	४६१	(छत्तुपाहनधारणे)	
(अबुद्धापने)		(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु	४६८
(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदा-		(२) पठमपञ्जाति	४६९
याचनवत्थु	४६१	(३) अनुपञ्जाति - गिलाने	४६९
(२) पञ्जाति	४६२	(४) विभङ्गो	४६९
(३) विभङ्गो	४६२	§ ८५ पञ्चासीतिमपाचित्तिय	४७०
§ ७९ ऊनासीतिमपाचित्तिय	४६३	(यानगपने)	
(पुरिससट्ठाबुद्धापने)		(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु	४७०
(१) चण्डकाळीबुद्धापनवत्थु	४६३	(२) पठमपञ्जाति	४७०
(२) पञ्जाति	४६३	(३) अनुपञ्जाति - गिलाने	४७०
(३) विभङ्गो	४६३	(४) विभङ्गो	४७१
§ ८० असीतिमपाचित्तिय	४६४	§ ८६ छासीतिमपाचित्तिय	४७१
(अननुञ्जाता बुद्धापने)		(सङ्घाणीधारणे)	
(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु	४६४	(१) सङ्घाणीवत्थु	४७१

	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
(२) पञ्जात्ति	४७२	(३) विभङ्गो	४७८
(३) विभङ्गो	४७२	§ ६५ पञ्चनवुतिमपाचित्तिय	४७८
§ ८७ सत्तासीतिमपाचित्तिय	४७२	(अनोकासकतपञ्चपुच्छने)	
(अलङ्कारधारणे)		(१) भिक्खुनीवत्थु	४७८
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७२	(२) पञ्जात्ति	४७९
(२) पञ्जात्ति	४७३	(३) विभङ्गो	४७९
(३) विभङ्गो	४७३	§ ६६ छनवुतिमपाचित्तिय	४७९
§ ८८ अट्ठासीतिमपाचित्तिय	४७३	(असङ्खच्छिकागामपविसने)	
(गन्धवण्णकनहाने)		(१) वातमण्डलिकावत्थु	४७९
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७३	(२) पञ्जात्ति	४८०
(२) पञ्जात्ति	४७४	(३) विभङ्गो	४८०
(३) विभङ्गो	४७४	५ पाटिदेसनीयकण्डं	
§ ८९ ऊननवुतिमपाचित्तिय	४७४	§ १ पठमपाटिदेसनीय	४८२
(वासितकपिञ्जाकनहाने)		(सप्पिविञ्जापने)	
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७४	(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४८२
(२) पञ्जात्ति	४७४	(२) पठमपञ्जात्ति	४८२
(३) विभङ्गो	४७५	(३) अनुपञ्जात्ति	४८२
§ ९० नवुतिमपाचित्तियं	४७५	(४) विभङ्गो	४८३
(परिमहापने)		§ २ दुतियादिपाटिदेसनीयानि	४८४
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७५	(तेलादिविञ्जापने)	
(२) पञ्जात्ति	४७५	(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४८४
(३) विभङ्गो	४७६	(२) पठमपञ्जात्ति	४८४
§ ९१-९३. पाचित्तियानि	४७६	(३) अनुपञ्जात्ति	४८४
(उम्महापने परिमहापने)		(४) विभङ्गो	४८५
(१) परिमहापनवत्थु	४७६	६. सेखियकण्डं	
(२) पञ्जात्ति	४७७	§ १ पठमसेखिय	४८७
(३) विभङ्गो	४७७	(२) पञ्जात्ति	४८७
§ ९४ चतुनवुतिमपाचित्तिय	४७७	§ ७५ पञ्चसत्ततिमसेखियं	४८८
(अनापुच्छानिसीदने)		७. अधिकरणसमथा धम्मा	४९०
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७७		
(२) पञ्जात्ति	४७८		

विनयपिटके
पाचित्तियं

पाचित्तियपालि

(भिक्खुविभङ्गे दुतियोभागो भिक्खुनीविभङ्गो च)

५. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो द्वेनवुति पाचित्तिया

धम्मा उद्देस आगच्छन्ति ।

§ १ पठमपाचित्तिय

(मुत्तावादे)

(१) हत्थकसक्यपुत्तवत्थु

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन हत्थको सक्यपुत्तो वादक्खित्तो
होति । सो तित्थियेहि सद्धि सल्लपन्तो^१ अवजानित्वा पटिजानाति, पटि-
जानित्वा अवजानाति, अञ्जेनञ्ज पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति,
सङ्केत कत्वा विसवादेति । तित्थिया उज्झायन्ति खिय्यन्ति^२ विपाचेन्ति — 5
“कथ हि नाम हत्थको सक्यपुत्तो अम्हेहि सद्धि सल्लपन्तो अवजानित्वा पटि-
जानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्ज पटिचरिस्सति,
सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केत कत्वा विसवादेस्सती” ति ।

अस्सोसु खो भिक्खू तेस तित्थियान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपा-
चेन्तान । अथ खो ते भिक्खू येन हत्थको सक्यपुत्तो तेनुपसङ्गमिसु, उप- 10
सङ्गमित्वा हत्थक सक्यपुत्त एतदवोचु — “सच्च किर त्व, आवुसो हत्थक,
तित्थियेहि सद्धि सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा
अवजानासि, अञ्जेनञ्जं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केत कत्वा
विसवादेसी” ति ? “एते खो, आवुसो, तित्थिया नाम येनकेनचि जेतब्बा ;

R 2

नेव^१ तेस जयो दातब्बो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम हत्थको सक्कपुत्तो तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्ज पटिचरिस्सति, 5 सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केतं कत्वा विसवादेस्सती” ति । अथ^२ खो ते भिक्खू^३ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेट्वा हत्थकं सक्कपुत्तं पटिपुच्छि – “सच्चं किर त्वं, हत्थकं, तित्थियेहि सद्धिं
सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा अवजानासि, अञ्जे-
10 नञ्ज पटिचरमि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केतं कत्वा विसवादेसी” ति ?
“सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा – “अननुच्छविकं, मोघपुरिसं,
अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम
त्वं, मोघपुरिसं, तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्ससि,
पटिजानित्वा अवजानिस्ससि, अञ्जेनञ्ज पटिचरिस्ससि, सम्पजानमुसा
15 भासिस्ससि, सङ्केतं कत्वा विसवादेस्ससि । नेतं, मोघपुरिसं, अप्पसन्नानं
वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिसं, अप्पसन्नानं
चैव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जाथत्ताया” ति ।

अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण
20 भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा,
भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –
“तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दसं अत्थवसे पटिच्च –
सङ्खसुट्ठताय, सङ्खफासुताय, दुम्मङ्कून् पुग्गलान् तिग्गहाय, पेसलान्
25 भिक्खून् फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकान् आसवान् सवराय, सम्परायिकान्
आसवान् पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय,
सद्धम्मट्ठितिया, वित्तयानुग्गहाय । एव च पनं, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ –

१ न – स्या० । २-२ एत्थं म० पोट्थके ‘अथ खो ते भिक्खू हत्थकं सक्कपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा’ इति पाठो दिस्सति ।

२ “सम्पजानमुसावादे पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३ सम्पजानमुसावादो नाम विसवादनपुरेक्खारस्स वाचा, गिरा, व्यप्पथो^१, वचीभेदो, वाचसिका विञ्जात्ति, अट्ठ^२ अनरियवोहारा – अदिट्ठदिट्ठ मे ति, अस्सुत^३ सुत मे ति, अमुत मुत मे ति, अविञ्जात विञ्जात मे ति, दिट्ठ अदिट्ठ मे ति, सुत अस्सुत मे ति, मुत अमुत मे ति, 5 विञ्जात अविञ्जात मे ति ।

अदिट्ठ नाम न चक्खुना दिट्ठ । अस्सुत नाम न सोतेन सुत । अमुत नाम न घानेन घायित, न जिह्वाय सायित, न कायेन फुट्ठ । अविञ्जात नाम न मनसा विञ्जात । दिट्ठ नाम चक्खुना दिट्ठ । सुत नाम सोतेन सुत । मुत नाम घानेन घायित, जिह्वाय सायित, कायेन फुट्ठ । विञ्जात 10 नाम मनसा विञ्जात ।

४ तीहाकारेहि “अदिट्ठ दिट्ठ मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणित ति ।

चतूहाकारेहि “अदिट्ठ दिट्ठ मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति 15 पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणित ति, विनिधाय दिट्ठि ।

पञ्चहाकारेहि “अदिट्ठ दिट्ठ मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा 20 भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणित ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति ।

छहाकारेहि “अदिट्ठ दिट्ठ मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणित ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय 25 खन्ति, विनिधाय रुचि ।

सत्तहाकारेहि “अदिट्ठ दिट्ठ मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा

१ व्यप्पथो – रो०, व्यप्पथो – सी०, व्यपथो – स्या० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ असुत – सी०, स्या०, रो० ।

भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणित ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव ।

५ तीहाकारेहि “अस्सुत सुत मे” ति पे० अमुत मुत मे ति पे० अविञ्जात विञ्जात मे ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
5 पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणित ति ।

चतुहाकारेहि पे० पञ्चहाकारेहि पे० छहाकारेहि पे० सत्तहाकारेहि “अविञ्जात विञ्जात मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्स ति, भणन्तस्स होति
10 मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणित ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव ।

६ तीहाकारेहि “अदिट्ठ दिट्ठ च मे मुत चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० तीहाकारेहि “अदिट्ठ दिट्ठ च मे मुत चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० तीहा-
15 कारेहि “अदिट्ठ दिट्ठ च मे विञ्जात चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० तीहाकारेहि अदिट्ठ “दिट्ठ च मे सुत च मुत चा” ति पे० तीहाकारेहि अदिट्ठ “दिट्ठ च मे सुत च विञ्जात चा” ति पे० तीहाकारेहि अदिट्ठ “दिट्ठ च मे सुत च मुत च विञ्जात चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० ।

B 4

20 तीहाकारेहि अस्सुत^१ “सुत च मे मुत चा” ति पे० तीहाकारेहि अस्सुत “सुत च मे विञ्जात चा” ति पे० तीहाकारेहि अस्सुत “सुत च मे दिट्ठ चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० तीहा-
कारेहि अस्सुत “सुत च मे मुत च विञ्जात चा” ति पे० तीहाकारेहि अस्सुत “सुत च मे मुत च दिट्ठ चा” ति पे० तीहाकारेहि अस्सुत “सुत
25 च मे मुत च विञ्जात च दिट्ठ चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० ।

तीहाकारेहि अमुत “मुत च मे विञ्जात चा” ति पे० तीहाकारेहि अमुत “मुत च मे दिट्ठ चा” ति पे० तीहाकारेहि अमुत “मुत च मे सुत चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० तीहाकारेहि अमुत

पाचित्तियस्स पे० ।

तीहाकारेहि विञ्जात “दिट्ठ मे” ति पे० तीहाकारेहि विञ्जात
 “सुत मे” ति पे० तीहाकारेहि विञ्जात “मुत मे” ति सम्पजानमुसा
 भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० तीहाकारेहि विञ्जात “दिट्ठ च
 5 मे सुत चा” ति पे० तीहाकारेहि विञ्जात “दिट्ठ च मे मुत चा” ति
 पे० तीहाकारेहि विञ्जात “दिट्ठ च मे सुत च मुत चा” ति सम्प-
 जानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० ।

६ तीहाकारेहि दिट्ठे वेमतिको दिट्ठ नो कप्पेति, दिट्ठ नस्सरति,
 दिट्ठ पमुट्ठो^१ होति पे० सुते वेमतिको सुत नो कप्पेति, सुत नस्सरति,
 10 सुत पमुट्ठो होति पे० मुते वेमतिको मुत नो कप्पेति, मुत नस्सरति,
 मुत पमुट्ठो होति पे० विञ्जाते वेमतिको विञ्जात नो कप्पेति,
 विञ्जात नस्सरति, विञ्जात पमुट्ठो होति विञ्जात च मे दिट्ठ चा
 ति पे० विञ्जात पमुट्ठो होति विञ्जात च मे सुत चा ति पे०
 विञ्जात पमुट्ठो होति, विञ्जात च मे मुत चा ति पे० विञ्जात
 B 6 15 पमुट्ठो होति, विञ्जात च मे दिट्ठ च सुत चा ति पे० विञ्जात पमुट्ठो
 होति, विञ्जात च मे दिट्ठ च मुत चा ति पे० विञ्जात पमुट्ठो होति,
 विञ्जात च मे दिट्ठ च सुत च मुत चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

१० चतूहाकारेहि पे० पञ्चहाकारेहि पे० छहाकारेहि
 20 पे० सत्तहाकारेहि पे० विञ्जात पमुट्ठो होति, विञ्जात च मे दिट्ठ
 च सुत च मुत चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स-
 पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स
 होति मुसा मया भणित ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय
 रूचि, विनिधाय भाव ।

25 ११ अनापत्ति दवा^२ भणति रवा^३ भणति । दवा भणति नाम
 सहसा भणति । रवा भणति नाम अञ्ज भणिस्सामी ति अञ्ज भणति ।
 उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—•—

१. पमुट्ठो-सी०, सम्मुट्ठो-रो० । २ दवाय - स्या० । ३ रवाय - स्या० ।

१२ दुत्तिथपाचित्तिय

(ओमसवादे)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

१२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षु पेसलेहि भिक्षूहि
सद्धि भण्डन्ता^१ पेसले भिक्षू ओमसन्ति - जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन
पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया
पि, हीनेन पि अक्कोसेन खुसेन्ति वम्भेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा

पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथ हि नाम छब्बगिया
भिक्षू पेसलेहि भिक्षूहि सद्धि भण्डन्ता पेसले भिक्षू ओमसिस्सन्ति -
जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि,
लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया पि, हीनेन पि अक्कोसे नखुसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ती” ति ।

R

10

अथ खो ते भिक्षू छब्बगिये भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, पेसलेहि भिक्षूहि
सद्धि भण्डन्ता पेसले भिक्षू ओमसथ - जातिया पि पे० हीनेन पि अक्को-
सेन खुसेथ वम्भेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा

B

पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पेसलेहि भिक्षूहि सद्धि भण्डन्ता
पेसले भिक्षू ओमसिस्सथ - जातिया पि पे० हीनेन पि अक्कोसेन
खुसेस्सथ वम्भेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्षू आमन्तेसि -

15

(२) नन्दिविसालबलिबद्धकथा

१३ “भूतपुब्ब, भिक्षवे, तक्कसिलाय^२ अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स
नन्दिविसालो नाम बलिबद्धो^३ अहोसि । अथ खो, भिक्षवे, नन्दिविसालो
बलिबद्धो त ब्राह्मण एतदवोच - ‘गच्छ त्व, ब्राह्मण, सेट्ठिना सद्धि सहस्सेन
अब्भुत करोहि - मय्ह बलिबद्धो सकटसत अतिबद्ध पवट्टेस्सती’ ति । अथ
खो, भिक्षवे, सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धि सहस्सेन अब्भुत अकासि - मय्ह
बलिबद्धो सकटसत अतिबद्ध पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्षवे, सो ब्राह्मणो
सकटसत अतिबन्धित्वा नन्दिविसाल बलिबद्ध युञ्जित्वा^४ एतदवोच - ‘अच्छ^५,

20

25

१ भण्डेता - सी०, रो० । २ तक्कसीलाय - म० । ३ बलीबद्धो - म०, बलिबद्धो-
सी० । ४ योजेत्वा - सी० । ५ अच्छ - स्या०, गच्छ - रो०, म० ।

कूट, वहस्सु, कूटा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो तत्थेव
 अट्ठासि । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सहस्सेन पराजितो पज्झायि ।
 अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो त ब्राह्मण एतदवोच - 'किस्स
 त्व, ब्राह्मण, पज्झायसी' ति ? 'तथा हि पनाह, भो, तथा सहस्सेन पराजितो'
 5 ति । 'किस्स पन म त्व, ब्राह्मण, अकूट कूटवादेन पापेसि ? गच्छ त्व, ब्राह्मण,
 सेट्ठिना सद्धि द्वीहि सहस्सेहि अभुत करोहि- मय्ह बलिबद्धो सकटसत अतिबद्ध
 पवट्टेस्सती ति । मा च म अकूट कूटवादेन पापेसी' ति । अथ खो, भिक्खवे,
 सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धि द्वीहि सहस्सेहि अभुत अकासि - मय्ह बलिबद्धो
 सकटसत अतिबद्ध पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सकटसत
 10 अतिबन्धित्वा नन्दिविसाल बलिबद्ध युञ्जित्वा एतदवोच - 'अच्छ, भद्र,
 वहस्सु, भद्रा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो सकटसत
 अतिबद्ध पवट्टेसि ।

8 "मनापमेव भासेय्य, नामनाप कुदाचन ।
 मनाप भासमानस्स, गरु भार उदब्बहि ।
 15 धन च न अलब्भेसि^१, तेन चत्तमनो अहू ति ॥

(३) पञ्जात्ति

6 "तदा पि मे, भिक्खवे, अमनापा खुसना वम्भना । किमङ्ग^२ पन
 एतरहि मनापा भविस्सति खुसना वम्भना ? नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा
 पसादाय पे० ।

"एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

20 १४ "ओमसवादे पाचित्तिय" ति ।

(४) विभङ्गो

१५ ओमसवादो नाम दसहि आकारेहि ओमसति - जातिया पि,
 नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन
 पि, आपत्तिया पि, अक्कोसेन पि ।

जाति नाम द्वे जातियो^३ - हीना च जाति उक्कट्टा च जाति । हीना
 25 नाम जाति- चण्डालजाति, वेणजाति^४, नेसादजाति, रथकारजाति, पुक्कुस-
 जाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्टा नाम जाति - खत्तियजाति,

१ अल्लभेसि - म० । २ किमङ्ग - सी०, रो० । ३ जाती - स्या० । ४ वेणजाति - म० ।

ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्टा नाम जाति ।

नाम नाम द्वे नामानि — हीन च नाम उक्कट्ट च नाम । हीन नाम नाम — अवकण्णक, जवकण्णक, धनिट्टक, सविट्टक, कुलवड्डक, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जात^१ अवञ्जात हीळित परिभूत अचित्तीकत^२ । एत हीन नाम नाम । उक्कट्ट नाम नाम — बुद्धप्पटिसयुत्त^३, धम्मप्पटिसयुत्त^४, सङ्खप्पटिसयुत्त^५, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जात अनवञ्जात अहीळित अपरिभूत चित्तीकत । एत उक्कट्ट नाम नाम ।

गोत्त नाम द्वे गोत्तानि — हीन च गोत्त उक्कट्ट च गोत्त । हीन नाम गोत्त — कोसियगोत्त^६, भारद्वाजगोत्त, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जात अवञ्जात हीळित परिभूत अचित्तीकत । एत हीन नाम गोत्त । उक्कट्ट नाम गोत्त — गोतमगोत्त, मोग्गल्लानगोत्त, कच्चानगोत्त, वासिट्ठगोत्त^७, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जात^८ अनवञ्जात अहीळित अपरिभूत चित्तीकत । एत उक्कट्ट नाम गोत्त ।

कम्म नाम द्वे कम्मनि — हीन च कम्म उक्कट्ट च कम्म । हीन नाम कम्म — कोट्टककम्म, पुप्फल्लङ्गककम्म, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जात अवञ्जात हीळित परिभूत अचित्तीकत । एत हीन नाम कम्म । उक्कट्ट नाम कम्म — कसि, वणिज्जा^९, गोरक्खा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जात अनवञ्जात अहीळित अपरिभूत चित्तीकत । एत उक्कट्ट नाम कम्म ।

सिप्प नाम द्वे सिप्पानि — हीन च सिप्प उक्कट्ट च सिप्प । हीन नाम सिप्प — नळकारसिप्प, कुम्भकारसिप्प, पेसकारसिप्प, चम्मकारसिप्प, नहापितसिप्प, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जात अवञ्जात हीळित परिभूत अचित्तीकत । एत हीन नाम सिप्प । उक्कट्ट नाम सिप्प — मुद्दा, गणना, लेखा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जात अनवञ्जात अहीळित अपरिभूत चित्तीकत । एत उक्कट्ट नाम सिप्प ।

सब्बे पि आबाधा हीना, अपि च मधुमेहो आबाधो उक्कट्टो ।

लिङ्ग नाम द्वे लिङ्गानि — हीन च लिङ्ग उक्कट्ट च लिङ्ग । हीन

१ ओजात — सी० । २ अचित्तीकत — स्या० । ३ बुद्धपटिसयुत्त — रो०, बुद्धपटिसञ्जुत्त — सी० । ४ धम्मपटिसयुत्त — रो०, धम्मपटिसञ्जुत्त — सी० । ५ सङ्खपटिसयुत्त — रो०, सङ्खपटिसञ्जुत्त — सी० । ६ स्या० पोत्थके नत्थि । ७ कच्चायन० — रो० । ८ वासेट्ठगोत्त — सी० । ९ अनोञ्जात — सी० । १० वाणिज्जा — रो० ।

नाम लिङ्ग - अतिदीघ, अतिरस्स, अतिकण्ह, अच्चोदात । एत हीन नाम लिङ्ग ।

उक्कट्टु नाम लिङ्ग - नातिदीघ, नातिरस्स, नातिकण्ह, नाच्चोदात । एत उक्कट्टु नाम लिङ्ग ।

5 सब्बे पि किलेसा हीना ।

सब्बा पि आपत्तियो हीना । अपि च, सोतापत्तिसमापत्ति उक्कट्टा ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा - हीनो च अक्कोसो उक्कट्टो च अक्कोसो । हीनो नाम अक्कोसो - ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छान-
गतोसि, नेरयिकोसि, नत्थि तुय्ह सुगति, दुग्गति येव तुय्ह पाटिकङ्खा ति,
10 यकारेन वा भकारेन वा, काटकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो ।
उक्कट्टो नाम अक्कोसो - पण्डितोसि, व्यत्तोसि^१, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि,
धम्मकथिकोसि, नत्थि तुय्ह दुग्गति, सुगति येव तुय्ह पाटिकङ्खा ति । एसो
उक्कट्टो नाम अक्कोसो ।

१६ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो^२
15 हीनेन हीन वदेति । चण्डाल वेन नेसाद रथकार पुक्कुस - “चण्डालोसि,
वेनोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

10 उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
हीनेन उक्कट्टु वदेति । खत्तिय ब्राह्मण - “चण्डालोसि, वेनोसि, नेसादोसि,
20 रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
उक्कट्टेन हीन वदेति । चण्डाल वेन नेसाद रथकार पुक्कुस - “खत्तियोसि,
ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
18 25 उक्कट्टेन उक्कट्टु वदेति । खत्तिय ब्राह्मण - “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१७ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
हीनेन हीन वदेति । अवकण्णक जवकण्णक धनिट्ठक सविट्ठक कुलवड्ढक -
“अवकण्णकोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्ठकोसि, सविट्ठकोसि, कुलवड्ढकोसी”

१ व्यत्तोसि - सी० । २ मङ्कुक्कत्तुकामो - रो० ।

ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्टु वदेति । बुद्धरक्खित धम्मरक्खित सङ्घरक्खित – “अवकण्ण-
कोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्टकोसि, सविट्टकोसि, कुलवड्डकोसी” ति भणति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

5

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीन वदेति । अवकण्णक जवकण्णक धनिट्टक सविट्टक कुलवड्डक-
“बुद्धरक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्घरक्खितोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टु वदति । बुद्धरक्खित धम्मरक्खित सङ्घरक्खित – “बुद्ध-
रक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्घरक्खितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

10

१८ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन हीन वदेति । कोसिय भारद्वाज – “कोसियोसि, भारद्वाजोसी” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्टु वदेति । गोतम मोग्गल्लान कच्चान वासिट्ठ – “कोसियोसि,
भारद्वाजोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीन वदेति । कोसिय भारद्वाज – “गोतमोसि, मोग्गल्लानोसि,
कच्चानोसि, वासिट्ठोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्ति-
यस्स ।

20

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टु वदेति । गोतम मोग्गल्लान कच्चान वासिट्ठ – “गोतमोसि,
मोग्गल्लानोसि, कच्चानोसि, वासिट्ठोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

25

१९ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तु-
कामो हीनेन हीन वदेति । कोट्टक पुप्फच्छड्डक – “कोट्टकोसि, पुप्फच्छड्डकोसी”
ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

30

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन उक्कट्टेन वदेति । कस्सक^१ वाणिज गोरक्ख – “कोट्टकोसि, पुप्फच्छड्डकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
5 उक्कट्टेन हीन वदेति । कोट्टक पुप्फच्छड्डक – “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्ट वदेति । कस्सक वाणिज गोरक्ख – “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B 12 10 २० उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीन वदेति । नळकार कुम्भकार पेसकार चम्मकार नहापित – “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
15 हीनेन उक्कट्ट वदेति । मुद्दिक गणक लेखक – “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन हीन वदेति । नळकार कुम्भकार पेसकार चम्मकार नहापित –
20 “मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्ट वदेति । मुद्दिक गणक लेखक – “मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25 २१ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीन वदेति । कुट्टिक गण्डिक किलासिक सोसिक अपमारिक – “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो

हीनेन उक्कट्टु वदेति । वीतराग वीतदोस वीतमोह – “रागपरियुद्धितोसि^१ दोसपरियुद्धितोसि, मोहपरियुद्धितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिक्तियस्स ।

B 14 5 उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीन वदेति । रागपरियुद्धित दोसपरियुद्धित मोहपरियुद्धित – “वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिक्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टु वदेति । वीतराग वीतदोस वीतमोह – “वीतरागोसि,
10 वीतदोसोसि, वीतमोहोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिक्तियस्स ।

२४ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीन वदेति । पाराजिक अज्झापन्न सङ्घादिसेस अज्झापन्न थुल्लच्चय अज्झापन्न पाचिक्तिय अज्झापन्न पाटिदेसनीय^१ अज्झापन्न दुक्कट अज्झापन्न
15 दुब्भासित अज्झापन्न – “पाराजिक अज्झापन्नोसि, सङ्घादिसेस अज्झापन्नोसि, थुल्लच्चय अज्झापन्नोसि, पाचिक्तिय अज्झापन्नोसि, पाटिदेसनीय अज्झापन्नोसि, दुक्कट अज्झापन्नोसि, दुब्भासित अज्झापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिक्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
20 हीनेन उक्कट्टु वदेति । सोतापन्न – “पाराजिक अज्झापन्नोसि पे० दुब्भासित अज्झापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिक्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीन वदेति । पाराजिक अज्झापन्न पे० दुब्भासित अज्झापन्न – “सोतापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिक्तियस्स ।

25 उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टु वदेति । सोतापन्न – “सोतापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिक्तियस्स ।

२५ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीन वदेति । ओट्ट मेण्ड गोण^२ गद्रभ तिरच्छानगत नेरयिक

— “ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि, नत्थि तुय्ह सुगति, दुग्गति येव तुय्ह पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन उक्कट्टु वदेति । पण्डित व्यत्त मेधावि बहुस्सुत धम्मकथिक — “ओट्टोसि, 5 मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि, नत्थि तुय्ह सुगति, दुग्गति येव तुय्ह पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीन वदेति । ओट्टु मेण्ड गोण गद्रभ तिरच्छानगत नेरयिक — 10 “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि, नत्थि तुय्ह दुग्गति, सुगति येव तुय्ह पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टु वदेति । पण्डित व्यत्त मेधावि बहुस्सुत धम्मकथिक — 15 “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि, नत्थि तुय्ह दुग्गति, सुगति येव तुय्ह पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२६ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एव वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेना नेसादा रथकारा 20 पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एव वदेति । “सन्ति इधेकच्चे खत्तिया, ब्राह्मणा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२७ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो 25 एव वदेति । “सन्ति इधेकच्चे अक्कणका जक्कणका धनिट्टका सविट्टका कुलवड्डका” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे बुद्धरक्खिता धम्म-रक्खिता सङ्गरक्खिता” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे कोसिया भारद्वाजा” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे गोतमा मोगल्लाना कच्चाना वासिट्ठा” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे कोट्टका पुप्फ- 30

३ १६

छड्डुका” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे कस्सका वाणिजा गोरक्खा”
 ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे नळकारा कुम्भकारा पेसकारा
 चम्मकारा नहापिता” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे मुद्दिका
 गणका लेखका” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे कुट्टिका गण्डिका
 ५ किलासिका सोसिका अपमारिका” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे
 मधुमेहिका” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे अतिदीघा अतिरस्सा
 अतिकण्हा अच्चोदाता” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे नातिदीघा
 नातिरस्सा नातिकण्हा नाच्चोदाता” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे
 रागपरियुट्ठिता दोसपरियुट्ठिता मोहपरियुट्ठिता” ति भणति । पे० । “सन्ति
 १० इधेकच्चे वीतरागा वीतदोसा वीतमोहा” ति भणति । पे० । “सन्ति
 इधेकच्चे पाराजिक अज्झापन्ना पे० दुब्भासित अज्झापन्ना” ति भणति ।
 पे० । “सन्ति इधेकच्चे सोतापन्ना” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे
 ओट्टा मेण्डा गोणा गद्वभा तिरच्छानगता नेरयिका, नत्थि तेस सुगति, दुग्गति
 येव पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

१५ २८ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो
 मङ्कुक्कत्तुकामो एव वदेति । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता, मेधावी
 बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेस दुग्गति, सुगति येव तेस पाटिकङ्खा” ति
 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२९ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो
 २० मङ्कुक्कत्तुकामो एव वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा^१ नेसादा रथकारा
 पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स पे० ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
 एव वदेति । “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका^१” ति
 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२५ ३० उपसम्पन्नो उपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
 एव वदेति । “न मय चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
 पे० । “न मय पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
 नत्थिम्हाक दुग्गति, सुगति येव अम्हाक पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

१ मेधाविणे-सी०, स्या० । २ वेणा-म० । ३ एत्थ ‘धम्मकथिका नत्थि तेस
 दुग्गति सुगति येव तेस पाटिकङ्खा ति भणती’ ति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि ।

B

३१ उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीन वदेति पे० हीनेन उक्कट्टेन वदेति पे० उक्कट्टेन हीन वदेति पे० उक्कट्टेन उक्कट्टेन वदेति । पण्डित व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिक—“पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि, नत्थि तुय्ह दुग्गति, सुगति येव तुय्ह पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति 5 वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एव वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेस दुग्गति, सुगति येव तेस पाटिकङ्खा” ति 10 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एव वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । पे० । “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति 15 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्न खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एव वदेति । “न मय चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।

पे० । “न मय पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थिम्हाक दुग्गति, सुगति येव अम्हाक पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, 20 वाचाय दुक्कट्टस्स ।

३२ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीन वदेति । चण्डाल वेण नेसाद रथकार पुक्कुस — “चण्डालोसि, वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कु- 25 कत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन उक्कट्टेन वदेति । खत्तिय ब्राह्मण — “चण्डालोसि, वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कत्तु- 30 कामो, दवकम्यता उक्कट्टेन हीन वदेति । चण्डाल वेण नेसाद रथकार

B

पुक्कुस – “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता उक्कट्टेन उक्कट्ट वदेति । खत्तिय ब्राह्मण – “खत्तियोसि,
5 ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीन वदेति पे० हीनेन उक्कट्ट वदेति पे० उक्कट्टेन हीन वदेति पे० उक्कट्टेन उक्कट्ट वदेति । पण्डित ब्यत्त मेधावि बहुस्सुत धम्मकथिक – “पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि,
10 धम्मकथिकोसि, नत्थि तुय्ह दुग्गति, सुगति येव तुय्ह पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३३ उपसम्पन्नो उपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एव वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे
15 पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेस दुग्गति, सुगति येव तेस पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एव वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । पे० । “ये नून पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका”
20 ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एव वदेति । “न मय चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । पे० । “न मय पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि म्हाक दुग्गति, सुगति येव अम्हाक पाटिकङ्खा” ति
25 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

B 19

३४ उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीन वदेति पे० हीनेन उक्कट्ट वदेति पे० उक्कट्टेन हीन वदेति पे० उक्कट्टेन उक्कट्ट वदेति । पण्डित ब्यत्त मेधावि बहुस्सुत धम्मकथिक – “पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतो-
30 सि धम्मकथिकोसि, नत्थि तुय्ह दुग्गति, सुगति येव तुय्ह पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एव वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । पे० । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेस दुग्गति, सुगति येव तेस पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

5

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एव वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । पे० । “ये नून पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्न न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एव वदेति । “न मय चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । पे० । “न मय पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाक दुग्गति, सुगति येव अम्हाक पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

10

३५ अनापत्ति अत्थपुरेक्खारस्स, धम्मपुरेक्खारस्स, अनुसासनी-
पुरेक्खारस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स^१, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

15

§ ३ तृतीयपाचित्तिय

(पेसुञ्जे)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

३६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय^१विहरति जेतवन अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षून
भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान पेसुञ्जा उपसहरन्ति, इमस्स
सुत्वा अमुस्स अक्खायन्ति, इमस्स भेदाय, अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्खायन्ति,
अमुस्स भेदाय । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि
च भण्डनानि भिय्योभावाय^२ वेपुल्लाय सवत्तन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम छब्बग्गिया

R 1

B 2

20

१ वेदनाट्टस्स — सी०, म्या०, रो० पोत्थके नत्थि । २ भिय्योभावाय — सी० । ३ खीयन्ति — सी०, म्या०, रो० ।

- भिक्षू भिक्षून भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान पेसुञ्ज उपसहरिस्सन्ति, इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सन्ति, इमस्स भेदाय, अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्खायिस्सन्ति, अमुस्स भेदाय । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ती”
 5 ति । अथ खो ते भिक्षू^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जत्ति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घ सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुच्छि – “सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षून भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान पेसुञ्ज उपसहरथ ? इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायथ, इमस्स भेदाय ? अमुस्स सुत्वा इमस्स
 10 अक्खायथ, अमुस्स भेदाय ? तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ती” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्षून भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान पेसुञ्ज उपसहरिस्सथ । इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सथ, इमस्स भेदाय । अमुस्स सुत्वा
 15 इमस्स अक्खायिस्सथ, अमुस्स भेदाय । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

३७ “भिक्षुपेसुञ्जे पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- 20 ३८ पेसुञ्ज नाम द्वीहाकारेहि पेसुञ्ज होति – पियकम्यस्स वा भेदाधिप्पायस्स वा ति । दसहाकारेहि पेसुञ्ज उपसहरति – जातितो पि, नामतो पि, गोत्ततो पि, कम्मतो पि, सिप्पतो पि, आबाधतो पि, लिङ्गतो पि, किलेसतो पि, आपत्तितो पि, अक्कोसतो पि ।
 B 21 25 जाति नाम द्वे जातियो – हीना च जाति उक्कट्टा च जाति । हीना नाम जाति – चण्डालजाति वेणजाति नेसादजाति रथकारजाति पुक्कुसजाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्टा नाम जाति – खत्तियजाति ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्टा नाम जाति पे० ।

१ एत्थ ‘भिक्षू छब्बग्गिये भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा’ ति पाठो म० पोत्थके अत्थि ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा - हीनो च अक्कोसो उक्कट्टो च अक्कोसो ।
 हीनो नाम अक्कोसो - ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छान-
 गतोसि, नेरयिकोसि, नत्थि तुय्ह सुगति, दुग्गति येव तुय्ह पाटिकङ्खा ति,
 यकारेन वा भकारेन वा काटकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो ।
 उक्कट्टो नाम अक्कोसो - पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्म-
 कथिकोसि, नत्थि तुय्ह दुग्गति, सुगति येव तुय्ह पाटिकङ्खा ति । एसो उक्कट्टो
 नाम अक्कोसो ।

I

10

३६ उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति -
 “इत्थन्नामो त ‘चण्डालो वेणो नेसादो रथकारो पुक्कुसो’ ति
 भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति -
 “इत्थन्नामो त ‘खत्तियो ब्राह्मणो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
 पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति -
 “इत्थन्नामो त ‘अवकण्णको जवकण्णको धनिट्टको सविट्टको कुलवड्डको’ ति
 भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति -
 “इत्थन्नामो त ‘बुद्धरक्खितो धम्मरक्खितो सङ्घरक्खितो’ ति भणती” ति ।
 आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति -
 “इत्थन्नामो त ‘कोसियो भारद्वाजो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
 वाचाय पाचित्तियस्स ।

20

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति -
 “इत्थन्नामो त ‘गोतमो मोग्गल्लानो कच्चानो^१ वासिट्ठो’ ति भणती” ति ।
 आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति -
 “इत्थन्नामो त ‘कोट्टको पुप्फळङ्कुको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
 पाचित्तियस्स ।

B

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति -

१ भणती ति भणति - रो० । २ कच्चायनो - स्या० ।

“इत्थन्नामो त ‘कस्सको वाणिजो गोरक्खो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति –
 “इत्थन्नामो त ‘नळकारो कुम्भकारो पेसकारो चम्मकारो नहापितो’ ति
 5 भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति –
 “इत्थन्नामो त ‘मुद्दिको गणको लेखको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
 वाचाय पाचित्तियस्स ।

४० उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उप-
 10 सहरति – “इत्थन्नामो त ‘कुट्टिको गण्डिको किलासिको सोसिको अपमारिको’
 ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज
 उपसहरति – “इत्थन्नामो त ‘मधुमेहिको’ ति भणती” ति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

15 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति –
 “इत्थन्नामो त ‘अतिदीघो अतिरस्सो अतिकण्हो अच्चोदातो’ ति भणती” ति ।
 आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति –
 “इत्थन्नामो त ‘नातिदीघो नातिरस्सो नातिकण्हो नाच्चोदातो’ ति भणती”
 20 ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति –
 “इत्थन्नामो त ‘रागपरियुट्ठितो दोसपरियुट्ठितो मोहपरियुट्ठितो’ ति भणती”
 ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

23 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति –
 25 “इत्थन्नामो त ‘वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो’ ति भणती” ति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति –
 “इत्थन्नामो त ‘पाराजिक अज्झापन्नो, सङ्घादिसेस अज्झापन्नो, थुल्लच्चय
 अज्झापन्नो, पाचित्तिय अज्झापन्नो, पाटिदेसनीय अज्झापन्नो, दुक्कट अज्झा-
 30 पन्नो, दुब्भासित अज्झापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय

पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति —
“इत्थन्नामो त ‘सोतापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति — 5
“इत्थन्नामो त ‘ओट्टो मेण्डो गोणो’ गद्रभो तिरच्छानगतो नेरयिको, नत्थि
तस्स सुगति, दुग्गति येव तस्स पाटिकङ्खा’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति —
“इत्थन्नामो त ‘पण्डितो व्यत्तो मेधावी बहुस्सुतो धम्मकथिको, नत्थि तस्स 10
दुग्गति, सुगति येव तस्स पाटिकङ्खा’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

४१ उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उप-
सहरति — “इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा,
पुक्कुसा’ ति भणति, न सो अञ्ज भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति 15
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति —
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे खत्तिया ब्राह्मणा’ ति भणति, न सो अञ्ज
भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स पे० ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति — 20
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
नत्थि तेस दुग्गति, सुगति येव तेस पाटिकङ्खा’ ति भणति, न सो अञ्ज
भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति —
“इत्थन्नामो ‘ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा’ ति भणति, 25
न सो अञ्ज भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति —
“इत्थन्नामो ‘ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका’ ति

१ गोणो — सी० । २ भणती ति भणति — रो० । ३ त्थ ‘धम्मकथिका नत्थि तेस दुग्गति
सुगति येव तस पाटिकङ्खा ति भणती’ ति अधिको पाठो सी०, स्या० पोत्यकेसु दिस्सति ।

भणति, न सो अञ्ज भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति —
 “इत्थन्नामो ‘न मय चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा’ ति भणति,
 5 न सो अञ्ज भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति —
 “इत्थन्नामो ‘न मय पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाक
 R 14 दुग्गति, सुगति येव अम्हाक पाटिकङ्खा’ ति भणति, न सो अञ्ज भणति,
 10 तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

४२ उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति, आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्ज उपसहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४३ अनापत्ति नपियकम्यस्स, नभेदाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदि-
 20 कम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ४ चतुत्थपाचित्तिय

(पदसो धम्मवाचने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

B 25 ४४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू उपासके पदसो
 धम्म वाचेन्ति । उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका
 विहरन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा,
 25 ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू
 उपासके पदसो धम्म वाचेस्सन्ति । उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पतिस्सा

असभागवुत्तिका विहरन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, उपासके
पदसो धम्म वाचेथ, उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पत्तिस्सा असभागवुत्तिका 5
विहरन्ती” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ
हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उपासके पदसो धम्म वाचेस्सथ । उपासका भिक्खूसु
अगारवा अप्पत्तिस्सा असभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति^२ । नेत, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय पे० एव च पन,
भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ — 10

४५ “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्न पदसो धम्म वाचेय्य पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खु च भिक्खुनि च ठपेत्वा अवससो अनुप-
सम्पन्नो नाम । 15

पदसो^३ नाम^४ पद, अनुपद, अन्वक्खर, अनुव्यञ्जन ।

पद नाम एकतो पटुपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । अनुपद नाम पाटेक्क
पटुपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । अन्वक्खर नाम रूप अनिच्च ति वुच्चमानो,
रु^५ ति ओपातेति । अनुव्यञ्जन नाम रूप अनिच्च ति वुच्चमानो, वेदना
अनिच्चा ति सद् निच्छारेति । 20

य च पद, य च अनुपद, य च अन्वक्खर, य च अनुव्यञ्जन —
सब्बमेत पदसो^६ नाम ।

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवताभासितो,
अत्थूपसञ्चित्तो, धम्मूपसञ्चित्तो ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय 25
वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४७ अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी पदसो धम्म वाचेति, आपत्ति

१ भिक्खू छब्बग्गिया भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहिस्वा — म० । २ विहरन्ति — स्या०,
रो०, म० । ३-३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ रु — स्या० । ५ पदसो धम्मो — सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको पदसो धम्म वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी पदसो धम्म वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्न
5 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

४८ अनापत्ति एकतो उद्दिसापेन्तो, एकतो सज्झाय करोन्तो, येभ्य्येन पगुण गन्थ' भणन्त ओपातेति, ओसारेन्त ओपातेति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

§ ५ पञ्चमपाचित्तिय

(सहसेय्ये)

(१) धम्मसवनागतभिक्षुवत्थ

४९ तेन समयेन बुद्धो भगवा आळविय विहरति अग्गाळवे^१ चेतिये ।
10 तेन खो पन समयेन उपासका आराम आगच्छन्ति धम्मस्सवनाय^२ । धम्मे भासिते थेरा भिक्षू यथाविहार गच्छन्ति । नवका भिक्षू तत्थेव उपट्ठान-
सालाय उपासकेहि सद्धि मुट्ठस्सती, असम्पजाना, नग्गा, विकूजमाना^३, काकच्छ-
माना सेय्य कप्पेन्ति । उपासका उज्झायन्ति खियन्ति^४ विपाचेन्ति – “कथ
हि नाम भदन्ता^५ मुट्ठस्सती असम्पजाना नग्गा विकूजमाना काकच्छमाना
15 सेय्य कप्पेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्षू तेस उपासकान उज्झायन्तान
खियन्तान^६ विपाचेन्तान । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका
सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथ हि नाम भिक्षू
R 16 अनुपसम्पन्नेन सहसेय्य कप्पेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्षू^७ भगवतो
B 27 एतमत्थ आरोचेस् ।

(२) पञ्जति

20 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घ सन्नि-
पातापेत्वा भिक्षू पटिपुच्छि – “सच्च किर, भिक्षवे, भिक्षू अनुपसम्पन्नेन
सहसेय्य कप्पेन्ती” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा –

१ गघ – रो० । २ अग्गाळवे – सी० । ३ धम्मसवनाय – रो०, धम्मसवनाय – सी० ।

४ विकूजमाना – स्या० । ५ ीयन्ति – मी०, स्या०, रो० । ६ भदन्ता – स्या०, रो० ।

७ खीयन्तान – सी०, स्या०, रो० । ८ एत्थ “भिक्षू ते नवके भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा” इति पाठो म० पोत्थके अत्थि ।

“अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सा-
मणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिस। अनुप-
सम्पन्नेन सहसेय्य कप्पेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान
वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान
च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति ।

5

अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण
भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स वुत्तस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा,
भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धग्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — 10
“तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून सिक्खापद पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे
पटिच्च — सङ्घसुट्ठिताय, सङ्घफासुताय, दुम्मङ्कून पुग्गलान निग्गहाय,
पेसलान भिक्खून फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकान आसवान सवराय,
सम्परायिकान आसवान पटिघाताय, अप्पसन्नान पसादाय, पसन्नान
भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एव च पन, भिक्खवे, इम 15
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“थो पन भिक्खू अनुपसम्पन्नेन सहसेय्य कप्पेय्य पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) वच्चकुटिय राहुलस्स सेय्यकप्पनवत्थु

५० अथ खो भगवा आलविय^१ यथाभिरन्त विहरित्वा येन कोसम्बी
तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । 20
तत्र सुद भगवा कोसम्बिय विहरति बदरिकारामे । भिक्खू आयस्मन्त राहुल
एतदवोचु — “भगवता, आवुसो राहुल, सिक्खापद पञ्जत्त — ‘न अनुपसम्पन्नेन
सहसेय्या कप्पेतब्बा’ ति । सेय्य, आवुसो राहुल, जानाही” ति । अथ खो
आयस्मा राहुलो सेय्य अलभमानो वच्चकुटिया^२ सेय्य कप्पेसि । अथ खो
भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठायेन वच्चकुटि^३ तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क- 25
मित्वा उक्कासि । आयस्मा पि राहुलो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अह,
भगवा, राहुलो” ति । “किस्स त्व, राहुल, इध निसिन्नोसी” ति ? अथ
खो आयस्मा राहुलो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि ।

१ आलविय — रो० । २ वच्चकुटिय — सी० । ३ वच्चकुटी — सी०, स्या०, रो० ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नेन दिरत्ततिरत्त” सहसेय्य कप्पेतु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

५१ “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन उत्तरिदिरत्ततिरत्त”
5 सहसेय्य कप्पेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

५२ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खु ठपेत्वा अवसेसो अनुपसम्पन्नो नाम ।

। 28

उत्तरिदिरत्ततिरत्त ति अतिरेकदिरत्ततिरत्त ।

। 17 10

सहा^१ ति एकतो^२ ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन परिच्छन्ना ।

सेय्य कप्पेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये^३, अनुपसम्पन्ने निपन्ने, भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने, अनुप-
15 सम्पन्नो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा पुनप्पुन निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५३ अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी उत्तरिदिरत्ततिरत्त सहसेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको उत्तरिदिरत्ततिरत्त सहसेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी
20 उत्तरिदिरत्ततिरत्त सहसेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपड्ढच्छन्ने उपड्ढपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने अनुप- सम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

५४ अनापत्ति द्वेतिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति,
25 द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुरारुणा निक्खमित्वा पुन वसति^४, सब्ब- अच्छन्ने, सब्बअपरिच्छन्ने, येभुय्येन अच्छन्ने, येभुय्येन अपरिच्छन्ने, अनुपसम्पन्ने

१ द्विरत्ततिरत्त - स्या०, रो० । २ उत्तरि दिरत्ततिरत्त - सी० । ३-३ सहा ति सङ्घि - रो० । ४ सूरिय - म० । ५ एत्थ ‘वसति सब्बअच्छन्ने सब्बअपरिच्छन्ने येभुय्येन’ ति पाठो स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु दिस्सति ।

निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने अनुपसम्पन्नो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६ छट्टपाचित्तिय

(सहसेय्ये)

(१) कोसलित्थि आवसथागारवत्थु

५५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा अनुरुद्धो कोसलेसु
जनपदेसु^१ सावत्थि गच्छन्तो साय अञ्जतर गाम उपगच्छि^२ । तेन खो पन 5
समयेन तस्मि गामे^३ अञ्जतरिस्सा इत्थिया आवसथागार पञ्जत्त होति ।
अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो येन सा इत्थी तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त इत्थि
एतदवोच — “सचे ते, भगिनि, अगारु, वसेय्याम^४ एकरत्त^५ आवसथागारे” ति ।
“वसेय्याथ, भन्ते” ति । अञ्जे पि अद्धिका येन सा इत्थी तेनुपसङ्गमिसु,
उपसङ्गमित्वा त इत्थि एतदवोचु — “सचे ते, अय्ये, अगारु वसेय्याम एकरत्त 10
आवसथागारे” ति । “एसो खो अय्यो समणो पठम उपगतो, सचे सो
अनुजानाति, वसेय्याथा” ति । अथ खो ते अद्धिका येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुप-
सङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्त अनुरुद्ध एतदवोचु — “सचे ते, भन्ते,
अगारु, वसेय्याम एकरत्त आवसथागारे” ति । “वसेय्याथ, आवुसो” ति ।
अथ खो सा इत्थी आयस्मन्ते अनुरुद्धे सह दस्सनेन पटिबद्धचित्ता अहोसि । 15
अथ खो सा इत्थी येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्त
अनुरुद्ध एतदवोच — “अय्यो, भन्ते, इमेहि मनुस्सेहि आकिण्णो न फासु^६
विहरिस्सति । साधाह, भन्ते, अय्यस्स मञ्चक अब्भन्तर पञ्जापेय्य” ति ।
अविवासेसि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्हीभावेन^७ । अथ खो सा इत्थी आयस्मतो
अनुरुद्धस्स मञ्चक अब्भन्तर पञ्जापेत्वा अलङ्कृतपटियत्ता गन्धगन्धिनी 20
येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्त अनुरुद्ध एतदवोच —
“अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो णसादिको, अह चम्हि अभिरूपा दस्सनीया
पासादिका । साधाह, भन्ते, अय्यस्स पजापति भवेय्य” ति । एव वुत्ते आयस्मा

१ जनपदे — म० । २ उपगच्छि — सी० । ३ गामके — सी० । ४ वसेय्यामि — स्या० ।

५ एकरत्ति — स्या० । ६ फासु — सी० । ७ पञ्जापेय्य — म० । ८ तुण्हीभावेन — रो० ।

९ अलङ्कृतपटियत्ता — म० ।

अनुरुद्धो तुण्ही^१ ग्रहोसि । दुतिय पि खो पे० ततिय पि खो सा इत्थी
 आयस्मन्त अनुरुद्ध एतदवोच - “अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको,
 ग्रह चम्हि अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । साधु, भन्ते, अय्यो म चेव
 पटिच्छत्तु^२ सब्ब च सापतेय्य” ति । ततिय पि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्ही
 5 ग्रहोसि । अथ खो सा इत्थी साटक निक्खिपित्वा प्रायस्मतो अनुरुद्धस्स
 पुरतो चङ्कमति पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्य पि कप्पेति । अथ खो
 आयस्मा अनुरुद्धो इन्द्रियानि ओक्खिपित्वा त इत्थि नेव ओलोकेसि न पि
 30 आलपि । अथ खो सा इत्थी - “अच्छरिय वत भो, अग्भुत वत भो ।
 बहू मे मनुस्सा सतेन पि सहस्सेन पि पहिणन्ति^३ । अय पन समणो - मया
 10 साम यावियमानो - न इच्छति म चेव पटिच्छत्तु सब्ब च सापतेय्य” ति
 साटक निवासेत्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स पादेसु सिरसा निपत्तित्वा आयस्मन्त
 अनुरुद्ध एतदवोच - “अच्चयो म, भन्ते, अच्चगमा यथाबाल यथामूब्ह
 यथाअकुसल याह एवमकामि” । तस्सा मे, भन्ते, अय्यो अच्चय अच्चयतो
 पटिगण्हातु^४ आर्याति सवराया” ति । “तग्घ^५ त्व”, भगिनि, अच्चयो
 15 अच्चगमा यथाबाल यथामूब्ह यथाअकुसल या त्व एवमकासि । यतो च खो
 19 त्व, भगिनि, अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोसि, त ते मय
 पटिगण्हाम । बुद्धि^६ हेसा, भगिनि, अरियस्स विनये यो अच्चय अच्चयतो
 दिस्वा यथाधम्म पटिकरोति आर्याति च सवर आपज्जती” ति ।

अथ खो सा इत्थी तस्सा रत्तिया अच्चयेन आयस्मन्त अनुरुद्ध पणीतेन
 20 खादनीयेन भोजनीयेन^७ सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, आयस्मन्त अनुरुद्ध
 भुत्तावि ओनीतपत्तपाणिं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न
 खो त इत्थि आयस्मा अनुरुद्धो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्ते-
 जेसि सम्पहसेसि । अथ खो सा इत्थी - आयस्मता अनुरुद्धेन धम्मिया कथाय
 सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता - आयस्मन्त अनुरुद्ध
 25 एतदवोच - “अभिककन्त, भन्ते, अभिककन्त, भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते,
 निक्कुज्जित वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्न वा विवरेय्य, मूब्हस्स वा
 मग्ग आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत^८ धारेय्य - चक्खुमन्तो रूपानि

१ तुण्ही - रो० । २ सम्पटिच्छत्तु - स्या० । ३ पहिणन्ति - सी० । ४ एवरूपमकासि -
 - स्या० । ५ पटिगण्हातु - रो०, पटिगण्हातु - सी० । ६ इङ्ग - स्या० । ७ त - सी०, स्या०,
 रो० । ८ बुद्धि - स्या० । ९ - ९ खादनीयेन भोजनीयेन - रो० । १० तेलपज्जोत - स्या०

दक्खन्ती' ति, एवमेव^१ अय्येन अनुरुद्धेन अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो ।
एसाह, भन्ते, त भगवन्त सरण गच्छामि धम्म च भिक्खुसङ्घं च ।
उपासिक म अय्यो धारेतु अज्जतगो पाणुपेत सरण गत' ति ।

अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो सावत्थिय गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ
आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खा- 5
कामा ते उज्जायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम आयस्मा
अनुरुद्धो मातुगामेन सहसेय्य कप्पेस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू^३ भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्चात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा आयस्मन्त अनुरुद्ध पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, अनुरुद्ध, मातुगामेन 10
सहसेय्य कप्पेसी” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
पे० कथ हि नाम त्व, अनुरुद्ध, मातुगामेन सहसेय्य कप्पेस्ससि । नेत,
अनुरुद्ध, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

B 3:

५६ “यो पन भिक्खु मातुगामेन सहसेय्य कप्पेय्य पाचित्तिय” ति । 15

(३) विभङ्गो

५७ यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथा-
गोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो थेरो वा नवो वा मज्झिमो वा ।
एसो वुच्चति — “यो पना” ति ।

भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरिय अज्झूपगतो ति भिक्खु,
भिक्खपटधरो ति भिक्खु, समञ्जाय भिक्खु, पटिञ्जाय भिक्खु, एहि भिक्खू 20
ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो
भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्घेन अत्तिचतुत्थेन कम्मेन
अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र य्वाय भिक्खु समग्गेन सङ्घेन
अत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अय इमस्मि अत्थे
अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

25

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खिनी^४, न पेती, न तिरच्छानगता,

१ दक्खन्ती — सी०, रो० । २ एवमेव — रो० । ३ खीयन्ति — सी० स्या०, रो० ।

४ एत्थ ‘भिक्खू आयस्मन्त अनुरुद्ध अनेकपरियायेन विगरहित्वा’ इति पाठो म० पोत्थके अस्ति ।

५ यक्खी — सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तिय — ५

अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी^१ ।

सहा ति एकतो ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन-
परिच्छन्ना ।

R 20 5

सेय्य कप्पेय्या ति अत्थङ्गते सुरिये^२, मातुगामे निपन्ने भिक्खु
निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने मातुगामो निपज्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उट्ठहिवा पुनप्पुन निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५८ मातुगामे मातुगामसञ्जी सहसेय्य कप्पेति, आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको सहसेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
मातुगामे अमातुगामसञ्जी सहसेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपड्ढच्छन्ने उपड्ढपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खिनिया^३ वा
पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतित्थिया वा सहसेय्य कप्पेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
15 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

B 3.

५९ अनापत्ति सब्बअच्छन्ने, सब्बअपरिच्छन्ने^४, येभुय्येन अच्छन्ने,
येभुय्येन अपरिच्छन्ने, मातुगामे निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने
मातुगामो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ७ सत्तमपाचित्तिय

(मातुगामस्स धम्मवेसने)

(१) उदायीभिक्खुवत्थु

६० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^५ सावत्थिय,
कुलूपको होति, बहुकानि कुलानि उपसङ्गमन्ति । अथ खो आयस्मा उदायी
पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अञ्जातर कुल तेनुपसङ्गमि ।
तेन खो पन समयेन घरणी निवेसनद्वारे निसिन्ना होति, घरसुण्हा आवसथद्वारे
निसिन्ना होति । अथ खो आयस्मा उदायी येन घरणी तेनुपसङ्गमि,

१ महत्तरी - स्या० । २ सुरिये - म० । ३ यक्खिनिया - सी०, स्या०, रो० ।

४ एत्थ 'अनापत्ति सब्बअच्छन्ने सब्बअपरिच्छन्ने सप्पपरिच्छन्ने न सब्बअच्छन्ने' ति पाठोऽस्या०, रो० म० पाल्थकेषु दिस्सति । ५ उदायि - सी० स्या०, रो० ।

उपसङ्कमित्वा घरणिया उपकण्णके धम्म देसेसि^१ । अथ खो घरसुण्हाय एतदहोसि — “किं नु खो सो समणो सस्सुया जारो उदाहु ओभासती” ति ?

अथ खो आयस्मा उदायी घरणिया उपकण्णके धम्म देसेत्वा येन घरसुण्हा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा घरसुण्हाय उपकण्णके धम्म देसेसि । अथ खो घरणिया एतदहोसि — “किं नु खो सो समणो घरसुण्हाय जारो उदाहु ओभासती” ति ? अथ खो आयस्मा उदायी घरसुण्हाय उपकण्णके धम्म देसेत्वा पक्कामि । अथ खो घरणी घरसुण्ह एतदवोच — “हे जे, किं ते एसो^२ समणो अबोचा” ति ? “धम्म मे, अय्ये, देसेसि” । “अय्याय पन किं अबोचा” ति ? “मय्ह पि धम्म देसेसी” ति । ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्यो उदायी मातुगामस्स^३ उपकण्णके धम्म देसेस्सति । ननु नाम विस्सट्ठेन^४ विवटेन धम्मो देसेतब्बो” ति ?

अस्सोसु खो भिक्खू तास इत्थीन उज्झायन्तीन खिय्यन्तीन^५ विपाचेन्तीन । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामस्स धम्म देसेस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्त उदायि पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, उदायि, मातुगामस्स धम्म देसेसी” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम त्व, मोघपुरिस, मातुगामस्स धम्म देसेस्ससि । नेत मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ—

“यो पन भिक्खु मातुगामस्स धम्म देसेय्य पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्तं होति ।

(३) उपासिकान धम्मदेसनायाचनावत्थु

६१ तेन खो पन समयेन उपासिका भिक्खू पस्सित्वा एतदवोचु — “इच्छाय्या धम्म देसेथा” ति । “न, भगिनी^६, कप्पति मातुगामस्स धम्म देसेतु” ति । “इच्छाय्या छप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेथ, सक्का एत्तकेन पि धम्मो अञ्जातु” ति । “न, भगिनी, कप्पति मातुगामस्स धम्म देसेतु” ति ।

१ देसेसि — सी० । २ सो — सी० स्या० । ३ सी०, रो०, म० पौत्थकेसु नस्ति ।
४ विस्सट्ठेन — रो० । ५ खीयन्तीन — सी०, स्या० रो० । ६ भगिनि — सी०, स्या०, रो० ।

कुक्कुच्चायन्ता न देसेसु । उपासिका उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
 “कथ हि नाम अय्या अम्हेहि याचियमाना धम्म न देसेस्सन्ती” ति । अस्सोसु
 खो भिक्खू तास उपासिकान उज्झायन्तीन खिय्यन्तीन विपाचेन्तीन । अथ
 खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) पठमानुपञ्जात्ति

5 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
 भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि
 धम्म देसेतु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“थो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि^१ धम्म
 देसेय्य, पाचित्तिय” ति ।

१ 22 10 एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(५) छब्बगियभिक्खुवत्थु

६२ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू - “भगवता अनुज्जात
 मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि^२ धम्म देसेतु” ति ते अविज्जु पुरिसविग्गह
 उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेन्ति । ये ते
 भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथ हि
 15 नाम छब्बगिया भिक्खू अविज्जु पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स
 उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो
 34 एतमत्थ आरोचेसु ।

(६) दुत्तियानुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, अविज्जु
 20 पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्म
 देसेथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विग्गह बुद्धो भगवा पे० कथ हि
 नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अविज्जु पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स
 उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
 पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

25 ६३ “थो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्म
 देसेय्य, अञ्जात्र विज्जुता पुरिसविग्गहेन, पाचित्तिय” ति ।

१ उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि - सी० । २ उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि - सी० ।

(७) विभङ्गो

१४

६४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे०, अय इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेत्ती न तिरच्छानगता,
विञ्जू, पटिबला होति सुभासितदुब्भासित दुट्ठुल्लादुट्ठुल्ल आजानितु ।
उत्तरिछप्पञ्चवाचाही ति अतिरेकछप्पञ्चवाचाहि । 5

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवता-
भासितो, अत्थूपसञ्चित्तो, धम्मूपसञ्चित्तो ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय
देसेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेना ति ठपेत्वा विञ्जु पुरिस- 10
विग्गह । विञ्जू नाम पुरिसविग्गहो, पटिबलो होति सुभासितदुब्भासित
दुट्ठुल्लादुट्ठुल्ल आजानितु ।

६५ मातुगामे मातुगामसञ्जी उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेति,
अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको
उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, 15
आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि
धम्म देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खया वा पेत्तिया वा पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्ग-
हित्थिया वा उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिस-
विग्गहेन, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

६६ अनापत्ति विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, छप्पञ्चवाचाहि धम्म
देसेति, ऊनकछप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेति, उट्ठित्वा पुन निसीदित्वा
देसेति, मातुगामो उट्ठित्वा पुन निसीदति तस्मिं देसेति, अञ्जास्स मातु- 25
गामस्स देसेति, पञ्हु पुच्छति, पञ्हु पुट्ठो कथेति, अञ्जास्सत्थाय भणन्त
मातुगामो सुणाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ देवभासितो-सी० । २ अत्थूपसञ्चित्तो-स्या०, अत्थूपसहितो-रो०, अत्थूपसहितो-
सी० । ३ धम्मूपसहितो-सी०, धम्मूपसहितो-रो०, धम्मूपसञ्चित्तो-स्या० । ४ धम्म देसेति-स्या० ।

§ ८ अट्टमपाचित्तिय

(अनुपसम्पन्नस्स भूतुत्तरिमनुस्सधम्मालपन)

(१) वग्गुमुदातीरियभिक्षुवत्थु

६७ तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागार-
 सालाय । तेन खो पन समयेन सगबहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्षू वग्गुमुदाय
 वदिया तीरे वस्स उपगच्छिसु । तेन खो पन समयेन वज्जी दुब्भिक्षा होति -
 द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उच्छेन पग्गहेन यापेतु । अथ
 ५ खो तेस भिक्षून् एतदहोसि - “एतरहि खो वज्जी दुब्भिक्षा - द्वीहितिका
 सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उच्छेन पग्गहेन यापेतु । केन नु खो मय
 उपायेन समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसेय्याम, न च
 पिण्डकेन किलमेय्यामा” ति ? एकच्चे एवमाहसु - “हन्द मय, आवुसो,
 गिहीन कम्मन्त अधिट्ठेम । एव ते अम्हाक दातु मज्झिस्सन्ति । एव मय
 १० समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसिस्साम^१, न च पिण्डकेन
 किलमिस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहसु - “अल, आवुसो, कि गिहीन कम्मन्त
 अधिट्ठितेन ? हन्द मय, आवुसो, गिहीन दूतेय्य हराम । एव ते अम्हाक
 दातु मज्झिस्सन्ति । एव मय समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुक
 वस्स वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहसु -
 १५ “अल, आवुसो, कि गिहीन कम्मन्त अधिट्ठितेन । कि गिहीन दूतेय्य
 हटेन । हन्द मय, आवुसो, गिहीन अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स
 वण्ण^२ भासिस्साम - ‘असुको भिक्षु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्षु
 दुतियस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्षु ततियस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको
 भिक्षु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्षु सोतापन्नो, असुको भिक्षु
 २० सकदागामी, असुको भिक्षु अनागामी, असुको भिक्षु अरहा, असुको भिक्षु
 तेविज्जो, असुको भिक्षु छलभिज्जो^३ ति । एव ते अम्हाक दातु मज्झि-
 स्सन्ति । एव मय समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसिस्साम,
 न च पिण्डकेन किलमिस्सामा” ति । एसो येव खो, आवुसो, सेय्यो यो अम्हाक
 २५ गिहीन अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो भासितो” ति ।

अथ खो ते भिक्षू गिहीन अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्ण
 भासिसु - “असुको भिक्षु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी पे० असुको भिक्षु

१. वसेय्याम - स्या० । २. छलभिज्जो - सी० ।

छळभिञ्जो” ति । अथ खो ते मनुस्सा — “लाभा वत नो, सुलद्ध वत नो, येस नो एवरूपा भिक्खू वस्स उपगता । न वत नो इतो पुब्बे एवरूपा भिक्खू वस्स उपगता, यथयिमे^१ सीलवन्तो कल्याणधम्मा” ति । ते न तादिसानि भोजनानि अत्तना भुञ्जन्ति, मातापितून^२ देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्म-
 कस्पोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चान देन्ति आतिसालोहितान देन्ति यादिसानि 5
 भिक्खून देन्ति । न तादिसानि खादनीयानि^३ सायनीयानि^४ पानानि अत्तना पिवन्ति मातापितून देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चान देन्ति आतिसालोहितान देन्ति, यादिसानि भिक्खून देन्ति ।
 अथ खो ते भिक्खू वण्णवन्तो^५ अहेसु पीनिन्द्रिया^६ पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा । 10

६८ आचिण्ण खो पनेत वस्सवुट्ठान^७ भिक्खून भगवन्त दस्सनाय उपसङ्कमितु । अथ खो ते भिक्खू वस्सवुट्ठा तेमासच्चयेन सेनासन ससामेत्वा पत्तचीवर आदाय येन वेसाली तेन पक्कमिसु^८ । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावन कूटागारसाला येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त
 अभिवादित्वा एकमन्त निसीदिसु । तेन खो पन समयेन दिसासु वस्सवुट्ठा 15
 भिक्खू किंसा होन्ति लूखा दुब्बण्णा उप्पण्डुप्पण्डुकजाता धमनिसन्थतगत्ता ।
 वग्गुमुदातीरिया पन भिक्खू वण्णवन्तो^९ होन्ति पीनिन्द्रिया पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा । आचिण्ण खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तुकेहि
 भिक्खूहि सद्धि पटिसम्मोदितु । अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतद 20
 वोच — “कच्चि, भिक्खवे, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चि समग्गा सम्मोद-
 माना अविवदमाना फासुक वस्स वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ?
 “खमनीय भगवा, यापनीय भगवा । समग्गा च मय, भन्ते, सम्मोदमाना
 अविवदमाना फासुक वस्स वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा” ति ।
 ज्ञानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति । काल विदित्वा
 पुच्छन्ति, काल विदित्वा न पुच्छन्ति । अत्थसञ्चित^{१०} तथागता पुच्छन्ति, 25
 नो अनत्थसञ्चित । अनत्थसञ्चिते सेतुघातो तथागतान । द्वीहाकारेहि बुद्धा
 भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति — धम्म वा देसेस्साम, सावकान वा सिक्खापद

१ यथायिमे — स्या० । २ मातापितुन् — सी० । ३ खादनियानि — रो० । ४ साय-
 नियानि — रो० । ५ वण्णवा — सी०, म० । ६ पीणिन्द्रिया — म० । ७ वस्स वुत्थान — सी०, रो०,
 स्या० । ८ उपसङ्कमिसु — स्या०, रो० । ९ वण्णवा — म०, सी० । १० अत्थसहित — सी० ।

पञ्ञापेस्सामा' ति ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतदवोच - “यथा कथ पन तुम्हे, भिक्खवे, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ 5 आरोचेसु । “कच्चि पन वो, भिक्खवे, भूत” ति ? “भूत, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, भिक्खवे, उदरस्स कारणा गिहीन अञ्ञमञ्ञस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्ण भासिस्सथ । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया ति ।

10 अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्ले-
खस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि,
15 भिक्खवे, भिक्खून सिक्खापद पञ्ञापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्ख-
सुट्ठुताय, सङ्खफासुताय, दुम्मङ्कून पुग्गलान निग्गहाय, पेसलान भिक्खून फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकान आसवान सवराय, सम्परायिकान आसवान पटिघाताय, अप्पसन्नान पसादाय, पसन्नान भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

20 ६६ “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नस्स उत्तरिमनुस्सधम्म आरोचेय्य भूतस्मि, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

७० यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथागोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो, थेरो वा नवो वा मज्झिमो वा, एसो वुच्चति - “यो पना” ति ।

25 भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरिय अज्झूपगतो ति भिक्खु, भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्ञाय भिक्खु, पटिञ्ञाय भिक्खु, एहि भिक्खू ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो

ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्घेन ञ्जित्तचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र य्वाय भिक्खु समग्गेन सङ्घेन ञ्जित्तचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खु च भिक्खुनि च ठपेत्वा, अवसेसो अनुप- 5 सम्पन्नो नाम ।

उत्तरिमनुस्सधम्मो नाम ज्ञान, विमोक्खो, समाधि, समापत्ति, जाण-दस्सन, मग्गभावना, फलसच्छिकिरिया, किलेसप्पहान^१, विनीवरणता चित्तस्स, सुञ्जागारे अभिरति ।

ज्ञान ति पठम ज्ञान, दुतिय ज्ञान, ततिय ज्ञान, चतुत्थ ज्ञान ।

10 B

विमोक्खो ति सुञ्जतो विमोक्खो, अनिमित्तो विमोक्खो, अप्पणिहितो विमोक्खो ।

समाधो ति सुञ्जतो समाधि, अनिमित्तो समाधि, अप्पणिहितो समाधि ।

समापत्ती ति सुञ्जता समापत्ति, अनिमित्ता समापत्ति, अप्पणिहिता 15 समापत्ति ।

जाणदस्सन^२ ति तित्तसो विज्जा ।

R

मग्गभावना ति चत्तारो सतिपट्टाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा, अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो ।

20

फलसच्छिकिरिया ति सोतापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया, सकदागामि-फलस्स सच्छिकिरिया, अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया, अरहत्तफलस्स^३ सच्छिकिरिया ।

किलेसप्पहान ति रागस्स पहान^४, दोसस्स पहान, मोहस्स पहान ।

विनीवरणता चित्तस्सा ति रागा चित्तस्स^५ विनीवरणता, दोसा 25 चित्तस्स विनीवरणता, मोहा चित्तस्स विनीवरणता ।

सुञ्जागारे अभिरती ति पठमेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, दुतियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, ततियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति,

१ किलेसपहान - रो०, किलेसप्पहान - सी० । २ जाण - सी०, स्या० । ३ अरहत्तस्स - सी० । ४ पहान - सी० । ५ चित्त - सी०, रो०, म० ।

चतुर्थेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति ।

७१ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “पठम ज्ञान समापज्जि” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “पठम ज्ञान समापज्जामी” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “पठम ज्ञान समापन्नो” ति भणन्तस्म आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “पठमस्स ज्ञानस्स लाभोम्ही” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “पठमस्स ज्ञानस्स वसीम्ही” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “पठम ज्ञान सच्छिक्त मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “दुतिय ज्ञान ततिय ज्ञान चतुत्थ ज्ञान समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभोम्हि, वसीम्हि, चतुत्थ ज्ञान सच्छिक्त मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “सुञ्जात विमोक्ख अनिमित्त विमोक्ख अप्पणिहित विमोक्ख सुञ्जात समाधि अनिमित्त समाधि, अप्पणिहित समाधि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभोम्हि, वसीम्हि, अप्पणिहितो समाधि सच्छिक्तो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “सुञ्जात समापत्ति अनिमित्त समापत्ति अप्पणिहित समापत्ति समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभोम्हि, वसीम्हि, अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिक्ता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “तिस्सो विज्जा समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, तिस्सन्न विज्जान लाभोम्हि, वसीम्हि, तिस्सो विज्जा सच्छिक्ता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ लाभोम्ही - सी०, स्या०, रो० । २ वसीम्ही - सी०, स्या०, रो० ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “चत्तारो सतिपट्टाने चत्तारो R 27
सम्मपधाने चत्तारो इद्धिपादे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, चतुन्न
इद्धिपादान लाभोमिह, वसीमिह, चत्तारो इद्धिपादा सच्छिकता मया” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पञ्चिन्द्रियानि पञ्च वलानि 5
समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, पञ्चन्न बलान लाभोमिह, वसीमिह,
पञ्च वलानि सच्छिकतानि मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सत्त बोज्झङ्गे समापज्जि, B 40
समापज्जामि, समापन्नो, सत्तन्न बोज्झङ्गान लाभोमिह, वसीमिह, सत्त
बोज्झङ्गा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “अरिय अट्ठङ्गिक मग्ग समापज्जि,
समापज्जामि, समापन्नो, अरियस्स अट्ठङ्गिकस्स मग्गस्स लाभोमिह, वसीमिह,
अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सोतापत्तिफल सकदागामिफल 15
अनागामिफल अरहत्तफल’ समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, अरहत्त-
फलस्स लाभोमिह, वसीमिह, अरहत्त सच्छिकत मया” ति भणन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “रागो मे चत्तो दोसो मे चत्तो
मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो” 20
ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “रागा मे चित्त विनीवरण दोसा
मे चित्त विनीवरण मोहा मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सुञ्जागारे पठम ज्ञान दुतिय 25
ज्ञान तर्तिय ज्ञान चतुत्थ ज्ञान समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो,
सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभोमिह, वसीमिह, सुञ्जागारे चतुत्थ
ज्ञान सच्छिकत मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७२ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठम च ज्ञान दुतिय च
ज्ञान समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स दुतियस्स 30

च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, पठम च ज्ञान दुतिय च ज्ञान सच्छिकत मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान ततिय च ज्ञान पठम च ज्ञान चतुत्थ च ज्ञान समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, पठमस्स 5 च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, पठम च ज्ञान चतुत्थ च ज्ञान सच्छिकत मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान सुञ्जत च विमोक्ख अनिमित्त च विमोक्ख अप्पणिहित च विमोक्ख सुञ्जत च समाधि अनिमित्त च समाधि अप्पणिहित च समाधि समापज्जि, समा- 10 पज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहितस्स च समाधिस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, पठम च ज्ञान अप्पणिहितो च समाधि सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान सुञ्जत च समापत्ति अनिमित्त च समापत्ति अप्पणिहित च समापत्ति समापज्जि, 15 समापज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहिताय च समापत्तिया लाभीम्हि, वसीम्हि, पठम च ज्ञान अप्पणिहिता च समापत्ति सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान तिस्सो च विज्जा समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स तिस्सन्न च 20 विज्जान लाभीम्हि, वसीम्हि, पठम च ज्ञान तिस्सो च विज्जा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान चत्तारो च सति- पट्टावे चत्तारो च सम्मप्पधाने चत्तारो च इद्धिपादे समापज्जि, समा- पज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स चतुन्न च इद्धिपादान लाभीम्हि, 25 वसीम्हि, पठम च ज्ञान चत्तारो च इद्धिपादा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान, पञ्च च इन्द्रियाणि पञ्च च बलानि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स पञ्चन्न च बलान लाभीम्हि, वसीम्हि, पठम च ज्ञान पञ्च च बलानि 30 सच्छिकतानि मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान सत्त च बोज्झङ्गे
समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स सत्तन्न च बोज्झ-
ज्ञान लाभीम्हि, वसीम्हि, पठम च ज्ञान सत्त च बोज्झङ्गा सच्छिकता
मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान अरिय च 5
अट्ठङ्गिक मग्ग समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स
अरियस्स च अट्ठङ्गिकस्स मग्गस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, पठम च ज्ञान B
अरियो च अट्ठङ्गिको मग्गो सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान सोतापत्तिफल च 10
सकदागामिफल च अनागामिफल च अरहत्तफल^१ च समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स अरहत्तफलस्स च लाभीम्हि,
वसीम्हि, पठम च ज्ञान अरहत्तफल च सच्छिकत मया” ति भणन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान समापज्जि, समा- 15
पज्जामि, समापन्नो रागो च मे चत्तो दोसो च मे चत्तो मोहो च मे
चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो^२, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो रागा च मे चित्त विनीवरण दोसा च मे चित्त 20
विनीवरण मोहा च मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

७३ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतिय च ज्ञान ततिय च
ज्ञान दुतिय च ज्ञान चतुत्थ च ज्ञान समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो,
दुतियस्स च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, 25
दुतिय च ज्ञान चतुत्थ च ज्ञान सच्छिकत मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतिय च ज्ञान पे० मोहा च मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतिय च ज्ञान पठम च ज्ञान समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, दुतियस्स च ज्ञानस्स पठमस्स च ज्ञानस्स
5 लाभोमिहि, वसीमिहि, दुतिय च ज्ञान पठम च ज्ञान सच्छिक्त मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । पे० ।

मूल सङ्घित ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “मोहा च मे चित्त विनीवरण, पठम च ज्ञान समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, मोहा च मे चित्त विनीवरण, पठमस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि, वसीमिहि, मोहा च मे चित्त
10 विनीवरण, पठम च ज्ञान सच्छिक्त मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे० ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “मोहा च मे चित्त विनीवरण, दोसा च मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स पे०^१ ।

15 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठम च ज्ञान दुतिय च ज्ञान ततिय च ज्ञान चतुत्थ च ज्ञान सुञ्जत च विमोक्ख अनिमित्त च विमोक्ख अप्पणिहित च विमोक्ख सुञ्जत च समाधि अनिमित्त च समाधि अप्पणिहित च समाधि सुञ्जत च समापत्ति अनिमित्त च समापत्ति अप्पणिहित च समापत्ति तिस्सो च विज्जा चत्तारो च सतिपट्टाने चत्तारो च सम्मप्पधाने
20 चत्तारो च इद्धिपादे पञ्च च इन्द्रियाणि पञ्च च बलानि सत्त च बोज्झङ्गे अरिय व अट्ठङ्गिक मग्ग सोतापत्तिफल च सकदागामिफल च अनागामिफल च अरहत्तफल^२ च समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, रागो च मे चत्तो, दोसो च मे चत्तो, मोहो च मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, महीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो समुक्खेटितो, रागा च मे चित्त विनीवरण, दोसा च मे चित्त
25 विनीवरण, मोहा च मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ एत्थ स्या० पोत्थके पेय्यालौ न दिस्सति । २ अरहत्त — सी०, रो०, म० ।

७४ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम ज्ञान समापज्जि” ति वत्तुकामौ “दुतिय ज्ञान समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम ज्ञान समापज्जि” ति वत्तु-
कामो “ततिय ज्ञान, चतुत्थ ज्ञान, सुञ्जत विमोक्ख, अनिमित्त विमोक्ख, 5
अप्पणिहित विमोक्ख, सुञ्जत समाधि, अनिमित्त समाधि, अप्पणिहित
समाधि, सुञ्जत समापत्ति, अनिमित्त समापत्ति, अप्पणिहित समापत्ति, तिस्सो
विज्जा, चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रि-
यानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गे, अरिय अट्ठङ्गिक मग्ग, सोतापत्तिफल,
सकदागामिफल, अनागामिफल, अरहत्तफल समापज्जि, रागो मे चत्तो, दोसो 10
मे चत्तो, मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो,
समुक्खेटितो, रागा मे चित्त विनीवरण, दोसा मे चित्त विनीवरण, मोहा मे
चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स,
न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतिय ज्ञान समापज्जि” ति वत्तु- 15 B
कामो पे० “मोहा मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतिय ज्ञान समापज्जि” ति वत्तु-
कामो – “पठम ज्ञान समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स पे० । 20

मूल सङ्घित्त ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा मे चित्त विनीवरण” ति
वत्तुकामो – “पठम ज्ञान समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स पे० ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा मे चित्त विनीवरण” ति
वत्तुकामो – “दोसा मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स 25
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स पे० ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठम च ज्ञान दुतिय च ज्ञान
ततिय च ज्ञान चतुत्थ च ज्ञान पे० दोसा च मे चित्त विनीवरण” ति वत्तुकामो

— “मोहा मे चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतिय च ज्ञान ततिय च ज्ञान चतुत्थ च ज्ञान पे० मोहा च मे चित्त विनीवरण” ति वत्तुकामो — “पठम ज्ञान समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स पे० ।

७५ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु पठम ज्ञान समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी, तेन भिक्खुना पठम ज्ञान सच्छिक्त” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु दुतिय ज्ञान ततिय ज्ञान चतुत्थ ज्ञान समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी, तेन भिक्खुना चतुत्थ ज्ञान सच्छिक्त” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जत विमोक्ख अनिमित्त विमोक्ख अप्पणिहित विमोक्ख सुञ्जत समाधि अनिमित्त समाधि अप्पणिहित समाधि समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभी, वसी, तेन भिक्खुना अप्पणिहितो समाधि सच्छिक्तो” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

२० आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जत समापत्ति पे० अनिमित्त समापत्ति अप्पणिहित समापत्ति समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभी, वसी, तेन भिक्खुना अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिक्ता” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

२५ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु तिस्सो विज्जा पे० चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोझङ्गे, अरिय अट्ठङ्गिक मग्ग, सोतापत्तिफल, सकदागामिफल, अनागामिफल, अरहत्तफल समापज्जि पे० समापज्जति, समापन्नो, पे० तस्स भिक्खुनो रागो चत्तो, दोसो

चत्तो, मोहो चत्तो, वन्तो सुत्तो, पहीनो^१, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समु-
क्खेटितो, तस्स भिक्खुनो रागा चित्त विनीवरण, दोसा चित्त विनीवरण,
मोहा चित्त विनीवरण” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु
सुञ्जागारे पठम ज्ञान दुतिय ज्ञान ततिय ज्ञान चतुत्थ ज्ञान समापज्जि, 5
समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी,
वसी, तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थ ज्ञान सच्छिक्त” ति भणन्तस्स
आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो^२ ते विहार परिभुज्जि, यो
ते चीवर परिभुज्जि, यो ते पिण्डपात परिभुज्जि, यो ते सेनासन परिभुज्जि, 10
यो ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खार^३ परिभुज्जि सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थ ज्ञान समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी, तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थ ज्ञान
सच्छिक्त” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

७६ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “येन ते विहारो परिभुत्तो, 15 B 46
येन ते चीवर परिभुत्त, येन ते पिण्डपातो परिभुत्तो, येन ते सेनासन परिभुत्त,
येन ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारो परिभुत्तो सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थ ज्ञान समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी, तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थ ज्ञान
सच्छिक्त” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । 20

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “य त्व आगम्म विहार अदासि,
चीवर अदासि, पिण्डपात अदासि, सेनासन अदासि, गिलानप्पच्चयभेसज्ज-
परिक्खार अदासि सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थ ज्ञान समापज्जि, समा-
पज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी, वसी,
तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थ ज्ञान सच्छिक्त” ति भणन्तस्स आपत्ति 25
दुक्कटस्स ।

७७ अनापत्ति उपसम्पन्नस्स, भूत आरोचेति^४, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

१ पहीणो — सी० । २ एत्थ ‘यो ते विहार परिभुज्जि’ इति पाठो म० पोत्थके नत्थि ।

३ गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खार — सी०, स्या०, रो० । ४ आरोचेति — स्या० ।

§ ६ नवमपाचित्तिय

(अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लापत्तिरोचने)

(१) उपनन्द - छब्बगियभण्डनवत्थु

७८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो छब्बगियेहि भिक्खूहि सद्धि भण्डनकतो होति । सो सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सद्ध तस्सा आपत्तिया परिवास याचि । तस्स सद्धो तस्सा आपत्तिया परिवास अदासि । तेन खो पन समयेन सावत्थिय अञ्जातरस्स पूगस्स सद्ध भत्त होति । सो परिवसन्तो भत्तग्गे आसनपरियन्ते निसीदि । छब्बगिया भिक्खू ते उपासके एतदवोचु - “एसो, आवुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तुम्हाक सम्भावितो कुलूपको^१, येनेव हत्थेन सद्धादेय्य भुञ्जति तेनेव हत्थेन उपक्कमित्वा असुचि मोचेसि । सो सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सद्ध तस्सा आपत्तिया परिवास याचि । तस्स सद्धो तस्सा आपत्तिया परिवास अदासि । सो परिवसन्तो आसनपरियन्ते निसिन्नो^२” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुल्ल आपत्ति अनुपसम्पन्नस्स आरोचेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदान एतस्मि पकरण भिक्खुसद्ध सन्निपातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुस्स दुट्ठुल्ल आपत्ति अनुपसम्पन्नस्स आरोचेथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुस्स दुट्ठुल्ल आपत्ति अनुपसम्पन्नस्स आरोचेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

७९ “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स दुट्ठुल्ल आपत्ति अनुपसम्पन्नस्स आरोचेय्य, अञ्जात्र भिक्खुसम्मतिया^१, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

८० यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

^१ १ कुलूपगो - सी० । २ भिक्खुसम्मतिया - स्या० ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

दुद्धुल्ला नाम आपत्ति - चत्तारि च पाराजिकानि, तेरस च सङ्घा-
दिसेसा ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्षु च भिक्षुनि च ठपेत्वा अवसेसो अनुप-
सम्पन्नो नाम ।

5

आरोचेय्या ति आरोचेय्य' इत्थिया वा पुरिसस्स वा गहट्टस्स वा
पब्बजितस्स वा ।

अञ्जात्र भिक्षुसम्मृत्तिया ति ठपेत्वा भिक्षुसम्मृत्ति ।

अत्थि भिक्षुसम्मृत्ति आपत्तिपरियन्ता, न कुलपरियन्ता । अत्थि
भिक्षुसम्मृत्ति^१ कुलपरियन्ता, न आपत्तिपरियन्ता, अत्थि भिक्षुसम्मृत्ति 10
आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च, अत्थि भिक्षुसम्मृत्ति नेव आपत्ति-
परियन्ता न कुलपरियन्ता ।

आपत्तिपरियन्ता नाम आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति - एत्तकाहि
आपत्तीहि आरोचेतब्बो^२ ति ।

कुलपरियन्ता नाम कुलानि परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकेसु कुलेसु 15
आरोचेतब्बो ति ।

आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च नाम आपत्तियो च परिग्ग-
हितायो होन्ति, कुलानि च परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

नेव आपत्तिपरियन्ता न कुलपरियन्ता नाम आपत्तियो च अपरिग्ग- 20
हितायो होन्ति, कुलानि च अपरिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

८१ आपत्तिपरियन्ते या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति ता आप-
त्तियो ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कुलपरियन्ते यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि 25
ठपेत्वा अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपत्तिपरियन्ते च कुलपरियन्ते च या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति
ता आपत्तियो ठपेत्वा यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि
ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । नेव आपत्तिपरियन्ते न कुलपरियन्ते, अनापत्ति ।

१ आरोचेति - सी०, स्या० । २ भिक्षुसम्मृत्ति - स्या० । ३ आरोचेतब्बा - सा० ।

८२ दुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी अनुपसम्पन्नस्स आरो-
चेति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्जत्र
भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३ ५ दुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी अनुपसम्पन्नस्स आरो-
चेति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अदुट्ठुल्ल आपत्ति आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्ल वा अदुट्ठुल्ल वा अज्झाचार आरोचेति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१९ १० अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

८३ अनापत्ति वत्थु आरोचेति नो आपत्ति, आपत्ति आरोचेति नो
वत्थु, भिक्खुसम्मुतिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १० दसमपाचित्तिय

(पथवीखणने)

(१) नवकम्मकारकभिक्खुवत्थु

१५ ८४ तेन समयेन बुद्धो भगवा आळविय^१ विहरति अग्गालवे^२
चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^३ भिक्खू नवकम्म करोन्ता पथवि^४
खणन्ति पि खणापेन्ति पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पथवि खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पि ।
एकिन्द्रिय समणा सक्कपुत्तिया जीव विहेठेस्सन्ती^५” ति । अस्सोसु खो भिक्खू
२० तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथ हि नाम आळवका भिक्खू पथवि खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति
पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

१ अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी — सी० । २ आलविय — सी० । ३ अग्गालवे — सी० । ४ आल-
वका — सी०, आळविका — स्या०, रो० । ५ पठवि — सी०, स्या० । ६ विहेठेन्ती — स्या०,
रो०, म० ।

वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पथविया अपथविसञ्जी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति वा दहति वा दहापेति वा, अनापत्ति ।

अपथविया पथविसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया वेमतिको,
5 आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया अपथविसञ्जी, अनापत्ति ।

८८ अनापत्ति — “इम जान, इम देहि, इम आहर, इमिना अत्थो, इम कप्पिय करोही” ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

मुसावादवगो निक्षितो पठमो ।

तस्सुद्धान

मुसा ओमसपेसुञ्जा, पदसेय्याय वे दुवे ।
10 अञ्जात्र विञ्जुना भूता, दुट्ठुल्लापत्ति खणना^१ ति ॥

—०—

§ ११ एकादसमपाचित्तिय

(भूतगामपातव्ये)

(१) रुक्खदेवतावत्थु

८९ तेन समयेन बुद्धो भगवा आळविय^२ विहरति अग्गाळवे^३ चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^४ भिक्खू नवकम्म करोन्ता रुक्ख छिन्दन्ति पि छेदापेन्ति पि । अञ्जतरो पि आळवको भिक्खु रुक्ख छिन्दति । तस्मि रुक्खे अधिवत्था देवता त भिक्खु एतदवोच — “मा, भन्ते, अत्तनो
15 भवन कत्तुकामो मय्ह भवन छिन्दी” ति । सो भिक्खु अनादियन्तो छिन्दि येव, तस्सा च देवताय दारकस्स बाहु आकोटेसि । अथ खो तस्सा देवताय एतदहोसि — “यन्नूनाह इम भिक्खु इधेव जीविता वोरोपेय्य” ति । अथ खो तस्सा देवताय एतदहोसि — “न खो मेत^५ पतिरूप” याह इम भिक्खु इधेव जीविता वोरोपेय्य । यन्नूनाह भगवतो एतमत्थ आरोचेय्य” ति । अथ खो
20 सा देवता येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । “साधु साधु देवते । साधु खो त्व, देवते, त भिक्खु जीविता न वोरोपेसि । सचज्ज त्व, देवते, त भिक्खु जीविता वोरोपेय्यासि, बहु च त्व, देवते, अपुञ्ज पसवेय्यासि । गच्छ त्व, देवते, अमुकस्मि ओकासे

१ खणेन चा — सी० । २ आलविय — सी० । ३ अग्गालवे — सी० । ४ आळविका — स्या०, रो० । ५ छिन्दा — स्या० । ६ पनेत — स्या० । ७ पतिरूप — स्या० ।

रुक्खो विवित्तो तस्मिं उपगच्छा” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया रुक्ख छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पि एकिन्द्रिय समणा सक्कपुत्तिया जीव विहेठेस्सन्ती” ति ।

अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान^१ विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — 5
“कथ हि नाम आळवका भिक्खू रुक्ख छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पी” ति ।
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, रुक्ख छिन्दथा^२ पि छेदापेथा पी” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो 10
भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, रुक्ख छिन्दिस्सथा पि, छेदापेस्सथा पि । जीवसञ्जानो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा रुक्खस्मि, नेत 1
मोघपुरिसा अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

६० “भूतगामपातव्यताय पाचित्तिय” ति ।

15

(३) विभङ्गो

६१ भूतगामो नाम पञ्च बीजजातानि — मूलबीज, खन्धबीज, फलुबीज, अग्गबीज, बीजबीजमेव^३ पञ्चम ।

मूलबीज नाम — हलिद्दि^४, सिङ्गिवेर^५, वच^६, वचत्थ^७, अतिविस^८, कटुकरोहिणी, उसीर, भद्दमूत्तक, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि मूले जायन्ति, मूले सञ्जायन्ति, एत मूलबीज नाम । 20

खन्धबीज नाम — अस्सत्थो^९, निग्रोधो, पिलक्खो, उदुम्बरो, कच्छको, कपित्थनो^{१०}, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि खन्धे जायन्ति, खन्धे सञ्जायन्ति, एत खन्धबीज नाम ।

फलुबीज नाम — उच्छु, वेळु, नळो, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि पब्बे जायन्ति, पब्बे सञ्जायन्ति, एत फलुबीज नाम । 25

१ विहेठेन्ती — स्या०, रो०, म० । २ खीयतान — सी०, स्या०, रो० । ३ छिन्दथा — स्या० ।

४ बीजबीजञ्चेव — रो० । ५ हलिद्दि — स्या० । ६ सिङ्गिवेर — स्या० । ७-७ वचा वचत्त — म० ।

८ अतिविसा — म० । ९ अस्सट्ठो — स्या० । १० कपिट्ठनो — स्या०, कपिट्ठनो — रो० ।

अग्गबीज नाम — अज्जुक,^१ फणिज्जक, हिरिवेर, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि अग्गे जायन्ति, अग्गे सञ्जायन्ति, एत अग्गबीज नाम ।

बीजबीज नाम — पुब्बण्ण, अपरण्ण, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि बीजे जायन्ति, बीजे सञ्जायन्ति, एत बीजबीज^२ नाम^३ ।

- 5 ६२ बीजे बीजसञ्जी छिन्दति वा छिन्दापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । बीजे वेमतिको छिन्दति वा छेदापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । बीजे अबीजसञ्जी छिन्दति वा छेदापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, अनापत्ति । अबीजे बीजसञ्जी आपत्ति दुक्कटस्स । अबीजे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
10 अबीजे अबीजसञ्जी, अनापत्ति ।

६३ अनापत्ति — “इम जान, इम देहि, इम आहर, इमिना अत्थो, इम कप्पिय करोही” ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्त-कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १२ बारसमपाचित्तिय

(अञ्जेनञ्ज पटिचरणे)

(१) अञ्जावादकछन्नभिक्षुवत्थु

- 5 ६४ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचार आचरित्वा सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो^१ अञ्जेनञ्ज पटिचरति — “को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्म आपन्नो, कथ आपन्नो, क भणथ, कि भणथा” ति ? ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति
20 विपाचेन्ति — “कथ हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अञ्जेनञ्ज पटिचरिस्सति — को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्म आपन्नो, कथ आपन्नो, क भणथ, कि भणथा” ति । पे० सच्च किर त्व, छन्न, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अञ्जेनञ्ज पटिचरसि—
को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्म आपन्नो, कथ आपन्नो, क भणथ, कि भणथा
25 ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि

१ अज्जक — सी० । २-२ बीजबीज नाम पञ्चमो — स्या० । ३ अनुयुज्जियमानो — म० ।

नाम त्व, मोघपुरिस, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्ज पटिचरिस्ससि — को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथ आपन्नो, क भणथ, कि भणथा ति । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०

विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादक रोपेतु । एव च पन, भिक्खवे, 5 रोपेतब्ब । व्यत्तन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

६५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्ज पटिचरति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादक रोपेय्य । एसा गत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया 10 अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्ज पटिचरति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादक रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकस्स रोपना, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“रोपित सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादक । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति । 15

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर- 20 ताय^१ पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“अञ्जावादके पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) सङ्घमज्जगतुण्हीभूतछन्नभिक्खुवत्थु

६६ तेन खो पन समयेन आयस्मां छन्नो सङ्घमज्झे आपत्तिया 20 अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्ज पटिचरन्तो — “आपत्ति आपज्जिस्सामी” ति तुण्हीभूतो^२ सङ्घं विहेसेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्मां छन्नो सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्सती” ति । पे० सच्च किर त्व, छन्न, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेसी 25 ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहिं बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम त्व, मोघपुरिस, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा

१ दुब्भरताय — सी० । २ तुण्हीभूतो — रौ० ।

धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसक रोपेतु । एव च पन, भिक्खवे, रोपेतब्ब । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो -

६७ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आप-
5 त्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घ विहेसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसक रोपेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घ विहेसेति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहे-
सक रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकस्स रोपना, सो
10 तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“रोपित सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो विहेसक । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

(४) अनुपञ्जत्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
ताय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

15 ६८ “अञ्जवादके विहेसके पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

६९ अञ्जवादको नाम सङ्घमज्झे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो त न कथेतुकामो त न उग्घाटेतुकामो, अञ्जेनञ्ज पटि-
चरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं
भणथा” ति । एसो अञ्जवादको नाम ।

20 विहेसको नाम सङ्घमज्झे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो त न कथेतुकामो त न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्घ विहेसेति । एसो विहेसको नाम ।

१०० आरोपिते अञ्जवादके सङ्घमज्झे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो त न कथेतुकामो त न उग्घाटेतुकामो अञ्जेनञ्ज
25 पटिचरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति, आपत्तिं दुक्कटस्स । आरोपिते विहेसके सङ्घमज्झे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो त न कथेतुकामो त

न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्ख विहेसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोपिते अञ्जवादके सङ्खमज्जे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो त न कथेतुकामो त न उग्घाटेतुकामो अञ्जेनञ्ज पटिचरति — “को आपन्नो, कि आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथ आपन्नो, क भणथ, कि भणथा” ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रोपिते विहेसके सङ्खमज्जे वत्थुस्मि वा आपत्तिया 5 वा अनुयुञ्जियमानो त न कथेतुकामो त न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्ख विहेसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०१ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी^१, आपत्ति दुक्कटस्स^१ ।

१०२ अनापत्ति अजानन्तो पुच्छति, गिलानो वा न कथेति, B “सङ्खस्स भण्डन वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती” ति न 15 कथेति, “सङ्खभेदो वा सङ्खराजि^२ वा भविस्सती” ति न कथेति, “अधम्ममेन वा वग्गेन वा नकम्मरहस्स वा कम्म करिस्सति” ति न कथेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १३ तेरसमपाचित्तिय

(भिक्षू उज्झापने)

(१) मेत्तियभुम्मजकभिक्षुवत्थु

१०३ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्खस्स सेनासन 20 च पञ्जापेति^३ भत्तानि च उद्दिस्सति । तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका^४ भिक्षू नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्जा च । यानि सङ्खस्स लामकानि सेनासनानि तानि तेस पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । ते आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त भिक्षू उज्झापेन्ति — “छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासन पञ्जापेति, छन्दाय R

१-१ अधम्मकम्मसञ्जी अनापत्ति — रो० । २ सङ्खराजी — सी० । ३ पञ्जापेति — म० ।

४ मेत्तियभूमजका — म० ।

च भत्तानि उद्दिसती”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त भिक्खू उज्झापेस्सन्ती”ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
 5 पेट्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्ब मल्लपुत्त भिक्खू उज्झापेथा”ति ? “सच्च, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्ब मल्लपुत्त भिक्खू उज्झापेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

10 “उज्झापनके पाचित्तिय”ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) मेत्तियभुम्मजकभिक्खुखियन्तवत्थु

१०४ तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका भिक्खू — “भगवता उज्झापनकं पटिक्खित्तं ति, एत्तावता भिक्खू सोस्सन्ती”ति भिक्खून् सामन्ता आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खियन्ति — “छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासन
 15 पञ्जापेति, छन्दाय च भत्तानि उद्दिसती”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खियिस्सन्ती”ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 20 पातापेट्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं खियिथा”ति ? “सच्च, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं खियिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

25 १०५ “उज्झापनके खियनके पाचित्तिय”ति ।

(५) विभङ्गो

१०६ उज्झापनक नाम उपसम्पन्न सङ्घेन सम्मत सेनासनपञ्चापक वा भत्तुद्देसक वा यागुभाजक वा फलभाजक वा खज्जभाजक वा अप्पमत्तकविस्सज्जक वा अवण्ण कत्तुकामो, अयस कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, उपसम्पन्न उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको 5 उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्न उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्न सङ्घेन असम्मत सेनासनपञ्चापक वा भत्तुद्देसक वा यागुभाजक वा फलभाजक वा खज्जभाजक वा अप्पमत्तकविस्सज्जक वा अवण्ण कत्तुकामो, 10 अयस कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, उपसम्पन्न वा अनुपसम्पन्न वा उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न सङ्घेन सम्मत वा असम्मत वा सेनासनपञ्चापक वा भत्तुद्देसक वा यागुभाजक वा फलभाजक वा खज्जभाजक वा अप्पमत्तकविस्सज्जक वा अवण्ण कत्तुकामो, अयस कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, 15 उपसम्पन्न वा अनुपसम्पन्न वा उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी' आपत्ति दुक्कटस्स' ।

१०७ अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्त उज्झापेति वा खिय्यति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १४ चोद्दसमपाचित्तिय

(सेनासननुद्धरणे)

(१) अज्झोकासनीहट्ठसेनासनवत्थु

१०८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले अज्झोकासे सेनासन पञ्चापेत्वा काय ओतापेन्ता^१ काले आरोचिते त पक्कमन्ता नेव उद्धरिसु न उद्धरापेसु, अनापुच्छा पक्कमिसु । सेनासन ओवट्ठ होति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथ

हि नाम भिक्खू अज्झोकासे सेनासन पञ्जापेत्वा त पक्कमन्ता नेव उद्धरि-
स्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासन ओवट्ठ^१ ति ।
अथ खो ते भिक्खू^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपाता-
५ पेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि- सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू अज्झोकासे पे०
एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१०९ “यो पन भिक्खु सङ्घिक मञ्च वा पीठ वा भिसि वा कोच्छ
वा अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न
उद्धरापेय्य, अनापुच्छ वा गच्छेय्य, पाचित्तिय^३” ति ।

१० एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(३) अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते अनुजानना

११० तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे वसित्वा कालस्सेव
सेनासन अभिहरन्ति^४ । अट्ठसा^५ खो भगवा ते भिक्खू कालस्सेव सेनासन
अभिहरन्ते । दिस्वान^६ एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते मण्डपे
१५ वा रुक्खमूले वा यत्थ काका वा कुलला वा न ऊहदन्ति^७ तत्थ^८ सेनासन निक्खि-
पितु^९” ति ।

(४) विभङ्गो

१११ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे०
अथ इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिक नाम सङ्घस्स दिन्न होति परिच्चत्त ।

२० मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको^{१०},
आहच्चपादको ।

पीठ नाम चत्तारि पीठानि — मसारक, बुन्दिकाबद्ध, कुलीरपादक,
आहच्चपादक ।

भिसि नाम पञ्च भिसियो — उण्णभिसि^{११}, चोळभिसि^{१२}, वाकभिसि,

१ भिक्ख ते अनेकपरियायेन विगरहित्वा — म० । २ अतिहरन्ति — सी०, स्या०, रो० । ३
अट्ठस — रो० । ४ दिस्वा — सी० । ५ उहदन्ति — म०, ऊहन्ति — रो० । ६ तत्थेव — स्या० ।
७ कुलीरपादको — म०, कुळिरपादको — रो०, कुलिरपादको — स्या० । ८ उण्णभिसि — सी० ।
९ चोलभिसि — सी०, रो०, स्या० ।

तिणभिसि, पणभिसि ।

कोच्छ नाम — वाकमय वा उसीरमय वा मुञ्जमय वा बब्बजमय^१
वा अन्तो सवेठेत्वा बद्ध होति ।

सन्थरित्वा ति सय सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्जं सन्थरापेत्वा । अनुपसम्पन्न सन्थरापेति, 5
तस्स पलिबोधो । उपसम्पन्न सन्थरापेति, सन्थारकस्स^२ पलिबोधो ।

त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सय उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्ज उद्धरापेय्य ।

अनापुच्छ वा गच्छेय्या ति भिक्खु वा सामणे^३र वा आरामिक वा
अनापुच्छा मज्झिमस्स पुरिसस्स लेड्डुपात अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचि- 10
त्तियस्स ।

११२ सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी अञ्जोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य अनापुच्छ वा गच्छेय्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको पे० सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी
अञ्जोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्ध- 15
रापेय्य, अनापुच्छ वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्य ।

चिमिलिक^४ वा उत्तरत्थरण वा भुम्मत्थरण^५ वा तट्टिक वा चम्मखण्ड
वा पादपुञ्छनि वा फलकपीठ वा अञ्जोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा त
पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छ वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जास्स पुग्गलिके, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११३ अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छ^६
गच्छति, ओतापेन्तो गच्छति, केनचि पलिबुद्ध होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति । 25

—०—

१ पब्बजमय — म० । २ सन्थतस्स — सी० । ३ चिलिमक — सी० । ४, भूमत्थरण — म० ।

५ आपुच्छित्वा — सी० ।

§ १५ पन्नरसमपाचित्तिय

(स थरित्वा सेय्ये अनुद्धरिते)

(१) उपचिकाखायितसेनासनवत्थु

41

११४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू सहायका
होन्ति । ते वसन्ता पि एकतो व वसन्ति, पक्कमन्ता पि एकतो व पक्कमन्ति ।
ते अञ्जतरस्मि सङ्घिके विहारे सेय्य सन्थरित्वा त पक्कमन्ता नेव उद्धरिसु
5 न उद्धरापेसु, अनापुच्छा पक्कमिसु । सेनासन उपचिकाहिं खायितं होति ।
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम सत्तरसवग्गिया भिक्खू सङ्घिके विहारे सेय्य सन्थरित्वा त पक्कमन्ता
नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासन
उपचिकाहिं खायितं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पञ्जति

10

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छ — “सच्च किर, भिक्खवे, सत्तरसवग्गिया भिक्खू
सङ्घिके विहारे सेय्य सन्थरित्वा त पक्कमन्ता नेव उद्धरिसु न उद्धरापेसु,
अनापुच्छा पक्कमिसु, सेनासन उपचिकाहिं खायितं” ति ? “सच्च, भगवा”
ति । विहरहिं बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा
15 सङ्घिके विहारे सेय्य सन्थरित्वा त पक्कमन्ता नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरा-
पेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासन उपचिकाहिं खायितं । नेत,
भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

११५ “यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरा-
20 पेत्वा वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

११६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अथ
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिचवत्तो ।

25

सेय्य नाम भिसि, चिमिलिका' उत्तरत्थरण, भुम्मत्थरण, तट्टिका,

१ चिलिमिका — सी० ।

चम्मखण्डो, निसीदन, पच्चत्थरण, तिणसन्धारो, पण्णसन्धारो ।

सन्थरित्वा ति सय सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्ज सन्थरापत्वा ।

त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सय उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्ज उद्धरापेय्य ।

5

अनापुच्छ वा गच्छेय्या ति भिक्खु वा सामणेरे वा आरामिक वा
अनापुच्छा परिकिखत्तस्स आरामस्स परिकिखेप अतिक्कमन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स । अपरिकिखत्तस्स आरामस्स उपचार अतिक्कमन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा
वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छ वा गच्छेय्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा त
पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छ वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा त
पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छ वा गच्छेय्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

15

११७ विहारस्स उपचारे वा उपट्टानसालाय^१ वा मण्डपे वा
रुक्खमूले वा सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य
न उद्धरापेय्य, अनापुच्छ वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । मञ्च वा पीठ वा
विहारे वा विहारस्सूपचारे वा उपट्टानसालाय वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा
सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य,
अनापुच्छ वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

20

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके आपत्ति
दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११८ अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छ^२
गच्छति, केनचि पलिबुद्ध होति, सापेक्खो गन्त्वा तत्थ ठितो आपुच्छति, केनचि
पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

25

F

—○—

१ उपट्टानसालाय — सी० । २ आपुच्छित्वा — सी० ।

§ १६ सोळसमपाचित्तिय

(अनुपखज्जसेय्यकप्पने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

११६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू वरसेय्यायो
 पलिबुद्धन्ति^१, थेरा^२ भिक्षू वुट्ठापेन्ति । अथ खो छब्बगियान भिक्षून एतद-
 होसि — “केन नु खो मय उपायेन इधेव वस्स^३ वसेय्यामा” ति ? अथ खो
 ५ छब्बगिया भिक्षू थेरे भिक्षू अनुपखज्ज^४ सेय्य कप्पेन्ति — यस्स सम्बाधो
 भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू थेरे भिक्षू अनुप-
 ४३ खज्ज सेय्य कप्पेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घ सन्नि-
 १० पातापेत्वा छब्बगिये भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्षव्वे, थेरे
 भिक्षू अनुपखज्ज सेय्य कप्पेथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि
 बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, थेरे भिक्षू अनुपखज्ज
 सेय्य कप्पेस्सथ । नेत्त, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव
 च पन, भिक्षव्वे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१२० “यो पन भिक्षु सङ्घिके विहारे जान पुब्बुपगत^५ भिक्षु
 अनुपखज्ज सेय्य कप्पेय्य — यस्स सम्बाधो भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति,
 एतदेव पच्चय करित्वा अनज्जा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१२१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

२० सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्ते ।

जानाति नाम वुड्ढो^६ ति जानाति, गिलानो ति जानाति, सङ्घेन
 दिन्नो ति जानाति ।

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

१ पलिबुद्धेति — म० । २ थेरे — स्या० । ३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ अनुपखज्ज —
 स्या० । ५ पुब्बुपगत — स्या० । ६ वुड्ढो — सी० ।

सेय्य कप्पेय्या ति मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्ख-
मन्तस्स वा उपचारे सेय्य सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चय करित्वा अनञ्ज ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति
अनुपखज्ज सेय्य कप्पेतु ।

5

१२२ सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी अनुपखज्ज सेय्य कप्पेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको अनुपखज्ज सेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी अनुपखज्ज सेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्खमन्तस्स वा उपचार 10
ठपेत्वा सेय्य सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति
वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । विहारस्स उपचारे वा उपट्ठान-
सालाय वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अञ्जोकासे वा सेय्य सन्थरति वा सन्थरापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके 15
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

१२३ अनापत्ति गिलानो पविसति, सीतेन वा उण्हेन वा पीळितो^१
पविसति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ १७ सत्तरसमपाचित्तिय

(भिक्खुनिककडुने)

(१) सत्तरसवग्गिय-छब्बग्गियभिक्खुकलहवत्थु

१२४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 20 R 44
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू अञ्जतर
पच्चन्तिम महाविहार पटिसङ्खरोन्ति — इध मय वस्स वस्सिस्सामा ति । B 64
अद्दससु खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू विहार पटिसङ्खरोन्ते ।
दिस्वान एवमाहसु — “इमे, आवुसो, सत्तरसवग्गिया भिक्खू विहार पटिसङ्ख-

रोन्ति । हन्द ने' वुट्ठापेस्सामा" ति । एकच्चे एवमाहसु - "आगमेथावुसो, याव पटिसङ्खरोन्ति, पटिसङ्खते वुट्ठापेस्सामा" ति ।

- अथ खो छब्बगिगया भिक्खू सत्तरसवगिगये भिक्खू एतदवोचु -
 "उट्ठेथावुसो, अम्हाक विहारो पापुणाती" ति । "ननु, आवुसो, पटिकच्चेव"
 5 आचिक्खितब्ब, मयञ्चञ्च पटिसङ्खरेय्यामा" ति । "ननु, आवुसो, सङ्घिको
 विहारो" ति ? "आमावुसो, सङ्घिको विहारो" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाक
 विहारो पापुणाती" ति । "महल्लको, आवुसो, विहारो । तुम्हे पि वसथ,
 मय पि वसिस्सामा" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाक विहारो पापुणाती" ति
 कुपिता अनत्तमना गीवाय^१ गहेत्वा निक्कड्ढन्ति । ते निक्कड्ढीयमाना रोदन्ति ।
 10 भिक्खू एवमाहसु - "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो,
 छब्बगिगया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कड्ढन्ती"
 ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
 "कथ हि नाम छब्बगिगया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा
 निक्कड्ढिस्सन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू^४ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

- 15 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बगिगये भिक्खू पटिपुच्छि - "सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता
 अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढथा" ति ? "सच्च, भगवा"
 ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, कुपिता
 अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सथ ? नेत, मोघपुरिसा,
 20 अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद
 उद्दिसेय्याथ -

१२५ "यो पन भिक्खु भिक्खु कुपितो अनत्तमनो सङ्घिका विहारा
 निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचिसिय" ति ।

(३) विभङ्गो

- १२६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 25 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 भिक्खु ति अञ्ज भिक्खु ।

१ ते - सी० । २ पटिगच्चेव - रो० । ३ गीवाय - सी० । ४ भिक्खु छब्बगिगये भिक्खू
 अनेकपरियायेन विगरहित्वा - म० ।

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

B 6

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।

निक्कड्ढेय्या ति गम्भे गहेत्वा पमुख निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5

निक्कड्ढापेय्या ति अञ्ज आणापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स^२ । सकि आणत्तो बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१२७ सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

तस्स परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । विहारस्स उपचारा वा उपट्टानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अञ्जोकासा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न विहारा वा विहारस्स उपचारा वा उपट्टानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अञ्जोकासा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

20

१२८ अनापत्ति अलज्जि निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तक निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, भण्डनकारक कलहकारक विवादकारक भस्सकारक सङ्घे अधिकरणकारक निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, अन्तेवासिक वा सद्धिविहारिक वा न सम्मा वत्तन्त निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B 6

30

§ १८ अट्टारसमपाचित्तिय

(आहच्चपादके मञ्च अभिनिसीदने)

(१) उपरिवेहासकुटिवत्थु

१२६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 46 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू सङ्घिके विहारे उपरि-
 वेहासकुटिया विहरन्ति ?] । एको हेट्ठा विहरति, एको उपरि । उपरिमो
 भिक्खु आहच्चपादक मञ्च सहसा अभिनिसीदि । मञ्चपादो निप्पतित्वा^१
 5 हेट्ठिमस्स भिक्खुनो मत्थके अवत्थासि । सो भिक्खु विस्सरमकासि । भिक्खू
 उपधावित्वा त भिक्खु एतदवोचु — “किस्स त्व, आवुसो, विस्सरमकासी”
 ति ? अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू
 अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम
 भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादक मञ्च सहसा
 10 अभिनिसीदिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
 पातापेत्वा त भिक्खु पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, भिक्खु, सङ्घिके विहारे
 उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादक मञ्च सहसा अभिनिसीदसी” ति ?
 “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघ-
 15 पुरिस, सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादक मञ्च सहसा अभि-
 निसीदिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च
 पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१३० “यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया
 आहच्चपादक मञ्च वा पीठ वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा,
 20 पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१३१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 67 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।

वेहासकुटि^२ नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स असीसघट्टा ।

१ पतित्वा — स्या०, नि पटित्वा — रो०, निपतित्वा — सी० । २ वेहासकुटी — स्या०, रो० ।

आहच्चपादको नाम मञ्चो अङ्गे विज्झित्वा ठितो होति ।

आहच्चपादक नाम पीठ अङ्गे विज्झित्वा ठित होति ।

अभिनिसीदेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनियज्जेय्या ति तस्मि अभिनियज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३२ सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादक 5
मञ्च वा पीठ वा अभिनिसीदति वा अभिनियज्जति वा, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको पे० सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी उपरिवेहास-
कुटिया आहच्चपादक मञ्च वा पीठ वा अभिनिसीदति वा अभिनियज्जति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, 10
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके,
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके, अनापत्ति ।

१३३ अनापत्ति - अवेहासकुटिया सीससङ्घट्टाय^१ हेट्ठा अपरि-
भोग होति, पदरसञ्चित होति, पटानि^२ दिन्ना होति, तस्मि ठितो गण्हति
वा लग्गेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 15

— ० —

§ १६ ऊनवीसतिमपाचित्तिय

(महल्लक विहार कारयमाने)

(१) छन्नभिक्षुविहारवत्थु

१३४ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे ।
तेन खो पन समयेन आयस्मतो छन्नस्स उपट्ठाको महामत्तो आयस्मतो छन्नस्स
विहार कारापेति । अथ खो आयस्मा छन्नो कतपरियोसित विहार पुनप्पुन
छादापेति^३, पुनप्पुन लेपापेति^४ । अतिभारितो^५ विहारो परिपति । अथ
खो आयस्मा छन्नो तिण च कट्ट च सङ्कट्टन्तो अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स यवखेत्त 20
दूसेसि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति खिय्यति^६ विपाचेति - “कथ हि
नाम भदन्ता^७ अम्हाक यवखेत्त दूसेसन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्षू तस्स
ब्राह्मणस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
पे० ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथ हि नाम आयस्मा छन्नो

१ सीसघट्टाय - सी०, स्या०, रो० । २ पटानि - सी० । ३ गण्हति - सी०, स्या० ।

४ छादापेसि - सी०, स्या० । ५ लेपापेसि - सी०, स्या०, लिम्पापेति - रो० । ६ अति-
भारिको - स्या० । ७ खीयति - सी०, स्या०, रो० । ८ भदता - स्या०, रो० ।

कतपरियोसित विहार पुनप्पुन छादापेस्सति, पुनप्पुन लेपापेस्सति, अति भारितो विहारो परिपती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्चति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
 5 पातापत्वा आयस्मन्तं छन्नं पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, छन्न, कतपरियोसित विहार पुनप्पुन छादापेसि, पुनप्पुन लेपापेसि, अतिभारितो विहारो परिपती” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम त्व, मोघपुरिस, कतपरियोसित विहार पुनप्पुन छादापेस्ससि, पुनप्पुन लेपापेस्ससि, अतिभारितो विहारो परिपति । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा
 10 पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१३५ “महल्लकं पन भिक्खुना विहारं कारयमानेन यावद्वारकोसा अगलद्वपनाय^१ आलोकसन्धिपरिकम्माय^२ द्वित्तिच्छदनस्स^३ परियाय अप्पहरिते ठितेन अधिद्वतब्ब । ततो चे उत्तरि^४ अप्पहरिते पि ठितो अधिद्वहेय्य पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- १३६ महल्लको नाम विहारो सस्सामिको वुच्चति । विहारो नाम उल्लित्तो वा होति अवलित्तो वा उल्लित्तावलित्तो वा ।
 कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।
 यावद्वारकोसा ति पिट्टसङ्घाटस्स समन्ता हत्थपासा ।
 अगलद्वपनाया ति द्वारद्वपनाय ।
 20 आलोकसन्धिपरिकम्माया ति वातपानपरिकम्माय सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्म^५ मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक^६ ।
 द्वित्तिच्छदनस्स परियाय अप्पहरिते ठितेन अधिद्वतब्ब ति — हरित नाम पुब्बण्ण अपरण्ण । सचे हरिते ठितो अधिद्वति, आपत्ति दुक्कटस्स । मग्गेन छादेन्तस्स द्वे मग्गे अधिद्वहित्वा ततिय मग्ग आणापेत्वा पक्कमितब्ब ।
 25 परियायेन छादेन्तस्स द्वे परियाये अधिद्वहित्वा ततिय परियाय आणापेत्वा पक्कमितब्ब ।

३९,
४८

१ अगलद्वपनाय — सी० । २ द्वित्तिच्छदनस्स — स्या०, रो० । ३ उत्तरि — म०, रो० ।
 ४ गेरुकवण्ण — स्या० । ५ पञ्चपटिक — स्या०, रो० ।

१३७ ततो चे उत्तरि अप्पहरिते पि ठितो अधिदुहेय्या ति इट्टकाय
छादेन्तस्स इट्टकिट्टकाय^१ आपत्ति पाचित्तियस्स । सिलाय छादेन्तस्स सिलाय
सिलाय आपत्ति पाचित्तियस्स । सुधाय छादेन्तस्स पिण्डे पिण्डे आपत्ति
पाचित्तियस्स । तिणेन छादेन्तस्स करळे^२ करळे^३ आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पण्णेन छादेन्तस्स पण्णे पण्णे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5

अतिरेकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्जी अधिदुहाति, आपत्ति पाचित्तिय-
यस्स । अतिरेकद्वत्तिपरियाये वेमतिको अधिदुहाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अतिरेकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्जी अधिदुहाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
ऊनकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्ति-
परियाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्जी,
अनापत्ति ।

10

१३८ अनापत्ति द्वत्तिपरियाय, ऊनकद्वत्तिपरियाये^४, लेण, गुहाय,
तिणकुटिकाय, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, वासागार ठपेत्वा सब्बत्थ
अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २० वीसतिमपाचित्तिय

(सप्पाणकउदकसिञ्चने)

(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु

१३९ तेन समयेन बुद्धो भगवा आळविय^५ विहरति अग्गाळवे^६ 15
चित्तिय । तेन खो पन समयेन आळवका^७ भिक्षू नवकम्म करोन्ता जान
सप्पाणक उदक तिण पि मत्तिक पि सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि । ये
त भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ
हि नाम आळवका भिक्षू जान सप्पाणक उदक तिण पि मत्तिक पि सिञ्चि-
स्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति पी” ति । अथ खो त भिक्षू भगवतो 20
एतमत्थ आरोचेसु ।

B 71

(२) पञ्जत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
पातापेत्वा आळवके भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, जान

१ इट्टकायिट्टकाय — सी० । २-२ करले करले — सी० । ३ ऊनकपरियाय — सी० ।

४ आळविय — सी० । ५ अग्गाळवे — सी०, रो० । ६ आळविका — स्या०, रो० ।

सप्पाणक उदक तिण पि मत्तिक पि सिञ्चथ पि^१ सिञ्चापेथ पी^२” ति ?
 “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे,
 मोघपुरिसा, जान सप्पाणक उदक तिण पि मत्तिक पि सिञ्चिस्सथ पि
 १९ सिञ्चापेस्सथ पि । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०

५ एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

१४० “यो पन भिक्खु जान सप्पाणक उदक तिण वा मत्तिक वा
 सिञ्चेय्य वा सिञ्चापेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१४१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अविप्पेतो भिक्खू ति ।

१० जानाति नाम साम वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति ।

सिञ्चेय्या ति सय सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सिञ्चापेय्या ति अञ्ज आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि
 आणत्तो बहुक पि सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४२ सप्पाणके सप्पाणकसञ्जी तिण वा मत्तिक वा सिञ्चति
 १५ वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सप्पाणके वेमतिको तिण वा
 मत्तिक वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके
 अप्पाणकसञ्जी तिण वा मत्तिक वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, अना-
 पत्ति । अप्पाणके सप्पाणकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके
 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणकसञ्जी, अनापत्ति ।

२० १४३ अनापत्ति असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स,
 आदिकम्मिकस्सा ति ।

भूतगामवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्धान

भूत अञ्जाय उज्जाय, पक्कमन्तेन ते दुवे ।

पुब्बे निक्कड्डुनाहच्च, द्वार सप्पाणकेन चा ति ॥

—०—

१ सिञ्चथा पि - सी० । २ सिञ्चपेथा पि - सी० ।

§ २१ एकवीसतिमपाचित्तिय (भिक्षुनोवादकसम्मन्ते)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

१४४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्षू भिक्षुनियो ओवदन्ता
लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेमासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान ।
अथ खो छब्बग्गियान भिक्षून एतदहोसि — “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्षू
भिक्षुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेमासनगिलानप्पच्चय- 5
भेसज्जपरिक्खारान । हन्दावुसो, मय पि भिक्षुनियो ओवदामा” ति ।
अथ खो छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु — “अम्हे
पि, भगिनियो, उपसङ्कमथ, मय पि ओवदिस्सामा” ति ।

अथ खो ता भिक्षुनियो येन छब्बग्गिया भिक्षू तेनुपसङ्कमिसु,
उपसङ्कमित्वा छब्बग्गिये भिक्षू अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । अथ खो 10
छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुनीन परित्तञ्जेव धम्मि कथ कत्वा दिवस तिरच्छान-
कथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसु — “गच्छथ, भगिनियो” ति । अथ खो ता
भिक्षुनियो येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा
एकमन्त अट्टसु । एकमन्त ठिता खो ता भिक्षुनियो भगवा एतदवोच —
“कच्चि, भिक्षुनियो, ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो 15
इद्धो भावस्सति । अय्या छब्बग्गिया परित्तञ्जेव धम्मि कथ कत्वा दिवस
तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसु” ति । अथ खो भगवा ता भिक्षु-
नियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ
खो ता भिक्षुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्ते-
जिता सम्पहसिता भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कमिसु । 20

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घ सन्निपाता-
पेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षुनीन
परित्तञ्जेव धम्मि कथ कत्वा दिवस तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उय्योजेथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे०
कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्षुनीन परित्तञ्जेव धम्मि कथ कत्वा 25
दिवस तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्षू
आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, भिक्षुनोवादक सम्मन्नितु । एव च

पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचित्तब्बो । याचित्त्वा व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१४५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु भिक्खुनोवादक सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु भिक्खुनोवादक सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु भिक्खुनोवादक सम्मन्नति ।
10 यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

(२) पञ्जत्ति

अथ खो भगवा छब्बग्गिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुभर-
1 ताय^२ पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —
१४६ “यो पन भिक्खु असम्मतो भिक्खुनियो ओवदेय्य पाचित्तिय”
ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) अट्ठङ्गसमन्नागतो सम्मन्नितब्बो

१४७ तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता
20 तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान । अथ खो छब्बग्गियान भिक्खून एतदहोसि — “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपात-
3 सेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान । हन्दावुसो, मय पि निस्सीम गन्त्वा अञ्जमञ्ज भिक्खुनोवादक सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो ओवदामा” ति । अथ
25 खो छब्बग्गिया भिक्खू निस्सीम गन्त्वा अञ्जमञ्ज भिक्खुनोवादक सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु — “मय पि, भगिनियो, सम्मता । अम्हे पि उपसङ्कमथ । मय पि ओवदिस्सामा” ति ।

अथ खो ता भिक्खुनियो येन छब्बग्गिया भिक्खु तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्क-
मित्वा छब्बग्गिये भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । अथ खो छब्बग्गिया
भिक्खू भिक्खुनीन परित्तञ्जेव धम्मि कथ कत्वा दिवस तिरच्छानकथाय वीति-
नामेत्वा उय्योजेसु — गच्छथ भगिनियो ति । अथ खो ता भिक्खुनियो येन
भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठसु । 5
एकमन्त ठिता खो ता भिक्खुनियो भगवा एतदवोच — “कच्चि, भिक्खुनियो,
ओवादो इद्धो ग्रहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो इद्धो भविस्सति । अय्या
छब्बग्गिया परित्तञ्जेव धम्मि कथ कत्वा दिवस तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उय्योजेसु” ति ।

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि पे० 10
अथ खो ता भिक्खुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता
समुत्तेजिता सम्पहसिता भगवन्त अभिवादेत्वा पदविखण कत्वा पक्कमिसु । अथ
खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा छब्ब-
ग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीन परित्तञ्जेव
धम्मि कथ कत्वा दिवस तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेथा” ति ? 15
“सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे,
मोघपुरिसा, भिक्खुनीन परित्तञ्जेव धम्मि कथ कत्वा दिवस तिरच्छानकथाय
वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय
पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि,
भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु भिक्खुनोवादक सम्मन्नितु । सीलवा 20
होति, पातिमोक्खसवरसवुतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु^१ वज्जेसु
भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु, बहुस्सुतो होति सुतधरो सुत-
सन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थ
सव्यञ्जन^२ केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध ब्रह्मचरिय अभिवदन्ति तथारूपास्स^३ धम्मा
बहुस्सुता होन्ति धाता^४ वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता^५ दिट्ठिया सुप्पटि- 25
विद्धा, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति
सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो, कल्याण-
वाच्चो होति कल्याणवाक्करणो, येभ्य्येन भिक्खुनीन पियो होति मनापो,
पटिबलो होति भिक्खुनियो ओवदितु, न खो पनेत भगवन्त उद्दिस्स पब्बजिताय

१ अनुमत्तेसु — सी०, स्या० । २ सव्यञ्जन — सी० । ३ तथारूपास्स — रो० ।

४, धता — सी०, स्या० । ५ मनसा अनुपेक्खिता — म० ।

कासायवत्थवसनाय गरुधम्म अज्झापन्नपुब्बो होति, वीसतिवस्सो वा होति अतिरेकवीसतिवस्सो वा - अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु भिक्खुनोवादक सम्मन्नितु” ति ।

(४) विभङ्गो

52

१४८ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

असम्मतो नाम जत्तिचनुत्थेन कम्मेन असम्मतो ।

भिक्खुनियो नाम उभतोसङ्खे उपसम्पन्ना ।

ओवदेय्या ति अट्ठहि गरुधम्मेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अञ्जेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्न ओवदति,
10 आपत्ति दुक्कटस्स ।

१४९ तेन सम्मतेन भिक्खुना परिवेण सम्मज्जित्वा पानीय^१ परि-
भोजनीय^२ उपट्ठापेत्वा आसन पञ्जापेत्वा^३ दुतिय गहेत्वा निसीदितब्ब ।
भिक्खुनीहि तत्थ गन्त्वा त भिक्खु अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदितब्ब । तेन^४
भिक्खुना पुच्छितब्बा - “समग्गात्थ^५, भगिनियो” ति ? सचे “समग्गाम्हाय्या”
15 ति भणन्ति, “वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा” ति ? सचे “वत्तन्ताय्या” ति
भणन्ति, “एसो, भगिनियो, ओवादो” ति निय्यादेतब्बो^६ । सचे “न वत्तन्ताय्या”
ति भणन्ति, ओसारेतब्बा । वस्ससत्तूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स
भिक्खुनो अभिवादन पच्चुट्ठान अञ्जलिकम्म सामीचिकम्म कातब्ब, अय पि^७
75 धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो । न
20 भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्स वसितब्ब, अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा
मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो । अन्वद्धमास भिक्खुनिया भिक्खु-
सङ्गतो द्वे धम्मा पच्चार्सितितब्बा^८ उपोसथपुच्छक च ओवादुपसङ्कमन च,
अय पि धम्मो पे० वस्स वुत्थाय^९ भिक्खुनिया उभतोसङ्खे तीहि ठानेहि
पवारेतब्ब दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा, अय पि धम्मो पे०
25 गरुधम्म अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्खे पक्खमानत्त चरितब्ब, अय पि
धम्मो पे० द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय
उभतोसङ्खे उपसम्पदा परियेसितब्बा, अय पि धम्मो पे० न भिक्खुनिया

१ एकतो उपसम्पन्नाय - सी० । २ पानिय - रो० । ३ परिभोजनिय - रो० । ४ पञ्ज-
पेत्वा - म० । ५ तेन सम्मतेन - स्या० । ६ समग्गात्थ - सी०, स्या०, रो० । ७ नीय्या
देतब्बो - सी० । ८ स्या० पोत्थके नत्थि । ९ पच्चार्सीसितितब्बा - म० । १० वस्सवुत्थाय - म० ।

केन चि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो, अय पि धम्मो पे० अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीन भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खून भिक्खुनीसु वचनपथो, अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो ति ।

सचे समग्गाम्हाय्या^१ ति भणन्त^२ अज्ज धम्म भणति, आपत्ति 5
दुक्कटस्स । सचे वग्गाम्हाय्या ति भणन्त अट्ठ गरुधम्मो भणति, आपत्ति
दुक्कटस्स । ओवाद अनियादेत्वा^३ अज्ज धम्म भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५० अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्ग भिक्खुनीसङ्घ^४ R
वग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्म-
सञ्जी वग्ग भिक्खुनीसङ्घ वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10
अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्ग भिक्खुनीसङ्घ समग्गसञ्जी ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको वग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्ग भिक्खुनीसङ्घ वेमतिको
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्ग भिक्खुनीसङ्घ 15
समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी वग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी वग्ग
भिक्खुनीसङ्घ वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्म-
कम्मसञ्जी वग्ग भिक्खुनीसङ्घ समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचि- 20
त्तियस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी समग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी समग्ग
भिक्खुनीसङ्घ वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जी समग्ग भिक्खुनीसङ्घ समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति 25
पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको समग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति
पे० वेमतिको ओवदति पे० समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१ समग्गाम्हाय्या - स्या०, सी० । २ भणन्ति - सी०, भणन्ति - स्या० । ३ अनियादेत्वा -
सी० । ४ भिक्खुनीसङ्घ - म० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति पे० वेमतिको ओवदति पे० समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५१ धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे प्रधम्मकम्मसञ्जी वग्ग भिक्खुनी-
5 सङ्घ वेमतिको ओवदति पे० समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको वग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति पे० वेमतिको ओवदति पे० समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
10 दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी वग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति पे० वेमतिको ओवदति पे० समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी समग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति पे० वेमतिको ओवदति पे० समग्गसञ्जी ओवदति,
15 आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको समग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति पे० वेमतिको ओवदति पे० समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

20 धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समग्ग भिक्खुनी-सङ्घ वेमतिको ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समग्ग भिक्खुनीसङ्घ समग्गसञ्जी ओवदति, अनापत्ति ।

१५२ अनापत्ति उद्देस देन्तो, परिपुच्छ देन्तो, ओसारेहि अय्या ति
25 वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्ह पुच्छति, पञ्ह पुट्ठो कथेति, अञ्जास्सत्थाय भणन्त भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय, सामणेरिया', उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

-----o-----

§ २२ बावीसतिमपाचित्तिय

(अत्थङ्गते सुरिधे ओवादाने)

(१) चूलपन्थकइद्धिपाटिहारियवत्थु

१५३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ति
 परियायेन । तेन खो पन समयेन आयस्मतो चूलपन्थकस्स^१ परियायो होति
 भिक्खुनियो ओवदितु । भिक्खुनियो एवमाहसु — “न दानि अज्ज ओवादो इद्धो
 भविस्सति, तञ्जेव दानि उदान अय्यो चूलपन्थको पुनप्पुन भणिस्सती” ति । 5
 अथ खो ता भिक्खुनियो येनायस्मा चूलपन्थको तेनुपसङ्घमिसु, उपसङ्घमित्वा
 आयस्मन्त चूलपन्थक अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिन्ना
 खो ता भिक्खुनियो आयस्मा चूलपन्थको एतदवोच — “समग्गात्थ^२, भगिनियो”
 ति ? “समग्गात्था^३” ति । “वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा” ति ?
 “वत्तन्ताय्या” ति । “एसो, भगिनियो, ओवादो” ति निय्यादेत्वा^४ इम उदान 10
 पुनप्पुन अभासि —

“अधिचेतसो अप्पमज्जतो ।
 मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ॥
 सोका न भवन्ति तादिनो ।
 उपसन्तस्स सदा सतीमतो” ति ॥

15

भिक्खुनियो एवमाहसु — “ननु अवोचुम्हा— न दानि अज्ज ओवादो
 इद्धो भविस्सति, तञ्जेव दानि उदान अय्यो चूलपन्थको पुनप्पुन भणिस्सती”
 ति । अस्सोसि खो आयस्मा चूलपन्थको तास भिक्खुनीन इम कथासल्लाप ।
 अथ खो आयस्मा चूलपन्थको वेहास अब्भुगन्त्वा आकासे अन्तलिक्खे चङ्कमति
 पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्य पि कप्पेति धूमायति पि पज्जलति पि अन्तर- 20
 धायति^५ पि, तञ्जेव^६ उदान भणति अज्ज च बहु बुद्धवचन । भिक्खुनियो
 एवमाहसु — “अच्छरिय वत भो, अब्भुत वत भो, न वत नो इतो पुब्बे^७ ओवादो
 एव इद्धो भूतपुब्बो यथा अय्यस्स चूलपन्थकस्सा” ति । अथ खो आयस्मा चूल-
 पन्थको ता भिक्खुनियो याव समन्धकारा ओवदित्वा उय्योजेसि— गच्छथ
 भगिनियो ति । 25

१ चूलपन्थकस्स—सी० । २ समग्गात्थ—सी० स्या०, रो० । ३ समग्गात्था—स्या०,
 रो०, समग्गात्था—सी० । ४ नीयादेत्वा—सी० । ५ भणती—सी० । ६ अन्तरा पि धायति—
 रो० । ७ तञ्जेव—म० । ८ पुब्बेव—सी० ।

78

अथ खो ता भिक्खुनियो नगरद्वारे थकिते^१ बहिनगरे वसित्वा कालस्सेव नगर पविसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “अब्रह्म-
चारिनियो^२ इमा भिक्खुनियो, आरामे भिक्खूहि सद्धि वसित्वा इदानी नगर
८ 55 पविसन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान
5 विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खा-
कामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम आयस्मा चूळपन्थको
अत्थङ्गते सुरिये^३ भिक्खुनियो ओवदिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपाता-
10 पेट्वा आयस्मन्त चूळपन्थक पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, चूळपन्थक, अत्थङ्गते
सुरिये भिक्खुनियो ओवदसी” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
भगवा पे० कथ हि नाम त्व, चूळपन्थक, अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो
ओवदिस्ससि । नेत, चूळपन्थक, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च
पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

15 १५४ “सम्मतो पि चे भिक्खु अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो
ओवदेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१५५ सम्मतो नाम जत्तिचतुत्थेन कम्मेन सम्मतो ।

अत्थङ्गते सुरिये ति ओगते^४ सुरिये ।

भिक्खुनी^५ नाम उभतो सङ्घे उपसम्पन्ना ।

20 ओवदेय्या ति अट्ठहि वा गरुधम्महेहि अञ्जेन वा धम्मेन ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५६ अत्थङ्गते अत्थङ्गतसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्थङ्गतं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थङ्गते अनत्थङ्गत-
सञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 एकतोउपसम्पन्नाय^६ ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते
अत्थङ्गतसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते अनत्थङ्गतसञ्जी, अनापत्ति ।

१ थकिते — सी०, स्या० रो० । २ अब्रह्मचारिणियो — सी० । ३ सुरिये — म० ।
४ ओगते — सी०, स्या० । ५ भिक्खुनियो — स्या० । ६ एकतोउपसम्पन्न — स्या०, रो० ।

१५७ अनापत्ति उद्देस देन्तो, परिपुच्छ देन्तो, ओसारोह अय्या ति वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्ह पुच्छति, पञ्ह पुट्ठो कथेति, अञ्जस्सत्थाय भणन्त भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया^१, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २३ तेवीसतिमपाचित्तिय

(भिक्खुनुपस्सयुपसङ्कमने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

१५८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि 5 B
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सय उप-
सङ्कमित्वा छब्बगिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बगिया
भिक्खुनियो एतदवोचु — “एथाय्ये^२, ओवाद गमिस्सामा” ति । “य हि^३ मय, R
अय्ये, गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बगिया इधेव अम्हे ओवदन्ती”
ति । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम 10
छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सय^४ उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसु । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम
छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सय उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । 15

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
पातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनु-
पस्सय उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनुपस्सय
उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा 20
पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सय उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदेय्य,
पार्चित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

१ सामणेराय — सी० । २ एथाय्य — सी०, रो० । ३ पि — सी०, स्या० । ४ भिक्खुनु-
पस्सय — सी०, स्या०, रो० । ५ ओवदन्ती — स्या० ।

(३) गिलानामहापजापतिगोतमीवत्थु

१५६ तेन खो पन समयेन महापजापती^१ गोतमी गिलाना होति ।
 थेरा भिक्खू येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा महा-
 पजापति गोतमि एतदवोचु – “कच्चि ते^२, गोतमि, खमनीय कच्चि यापनीय”
 ति ? “न मे, अय्या, खमनीय न यापनीय” । “इद्धय्या, धम्म देसेथा” ति ।
 5 “न^३, भगिनि, कप्पति भिक्खुनुपस्सय उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो धम्म
 देसेतु” ति कुक्कुच्चायन्ता न देसेसु । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा
 पत्तचीवरमादाय येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा
 पञ्जत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा महापजापति गोतमि एतद-
 10 वोच – “कच्चि ते, गोतमि, खमनीय कच्चि यापनीय” ति ? “पुब्बे मे,
 10 भन्ते, थेरा भिक्खू आगन्त्वा धम्म देसेन्ति । तेन मे फासु होति । इदानि
 पन – “भगवता पटिक्खित्त” ति, कुक्कुच्चायन्ता न देसेन्ति । तेन मे न
 फासु होती” ति । अथ खो भगवा महापजापति गोतमि धम्मिया कथाय
 सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
 15 भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनुपस्सय उपसङ्कमित्वा
 गिलान भिक्खुनि ओवदितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ-
 17 १६० “यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सय उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो
 ओवदेय्य, अञ्जत्र समय, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । गिलाना होति
 भिक्खुनी – अय तत्थ समयो” ति ।

(५) विभङ्गो

20 १६१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 भिक्खुनुपस्सयो नाम यत्थ भिक्खुनियो एकरत्त पि वसन्ति ।
 उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।
 भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

गिलाना नाम भिक्खुनी न सक्कोति ओवादाय वा सवासाय वा गन्तु ।

१६२ पसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी भिक्खुनुपस्सय उपसङ्कमित्वा
अञ्जात्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको
भिक्खुनुपस्सय उपसङ्कमित्वा अञ्जात्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी भिक्खुनुपस्सय उपसङ्कमित्वा अञ्जात्र समया 5
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नाय
ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

B :

10

१६३ अनापत्ति समये, उद्देस देन्तो, परिपुच्छ देन्तो, “ओसारेहि
अय्या” ति वुच्चमानो ओसारेति, पञ्ह पुच्छति, पञ्ह पुट्ठो कथेति, अञ्ज-
स्सत्थाय भणन्त भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

३ २४ चतुर्वीसतिमपाचित्तिय

(भिक्खुनोवादकथेरानुवसने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१६४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 15
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता
लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान ।
छब्बग्गिया भिक्खू एव वदन्ति^१ — “न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
ओवदितु^२, आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती” ति । ये ते R 5
भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि 20
नाम छब्बग्गिया भिक्खू एव वक्खन्ति — ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
ओवदितु, आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति । अथ खो
ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु !

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-

पातापेत्वा छब्बगिगये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, एव वदेथ — ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितु, आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा

पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एव वक्खथ — न बहुकता थेरा
5 भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितु, आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती
ति । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे,
इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१६५ “यो पन भिक्खु एव वदेय्य — ‘आमिसहेतु थेरा’ भिक्खू
भिक्खुनियो ओवदन्ती’ ति, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

10 १६६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

आमिसहेतु ति चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चय-
भेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ।

एव वदेय्या ति उपसम्पन्न सङ्घेन सम्मत भिक्खुनोवादक अवण्ण
15 कत्तुकामो अयस कत्तुकामो मङ्कुलकत्तुकामो एव वदेति — “चीवरहेतु पिण्ड-
पातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु
माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी एव वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिको एव वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
20 कम्मसञ्जी एव वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्न सङ्घेन असम्मत भिक्खुनोवादक अवण्ण कत्तुकामो
अयस कत्तुकामो मङ्कुलकत्तुकामो एव वदेति — “चीवरहेतु पे० पूजन-
हेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न सङ्घेन सम्मत
वा असम्मत वा भिक्खुनोवादक अवण्ण कत्तुकामो अयस कत्तुकामो मङ्कु-
25 कत्तुकामो एव वदेति — “चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-
प्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु
पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्म-
कम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति

दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति^१ दुक्कटस्स^२ ।

१६८ अनापत्ति पकतिया चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-
प्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु
पूजनहेतु ओवदन्त भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ २५ पञ्चवीसतिमपाचित्तिय

(अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवरदाने)

(१) पिण्डचारी – पिण्डचारिणीवत्थु

१६९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने 5
अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु
सावत्थिय अञ्जातरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अञ्जातरा पि
भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अथ खो सो भिक्खु त
भिक्खुनि एतदवोच – “गच्छ, भगिनि, अमुकस्मि ओकासे भिक्खा
दिय्यती^३” ति । सा पि खो एवमाह – “गच्छाय्य^४, अमुकस्मि ओकासे 10
भिक्खा दिय्यती” ति । ते अभिण्हदस्सनेन सन्दिट्ठा अहेसु । तेन खो
पन समयेन सङ्घस्स चीवर भाजीयति^५ । अथ खो सा भिक्खुनी ओवाद
गन्त्वा येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त भिक्खु अभि-
वादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठित खो त भिक्खुनि सो भिक्खु
एतदवोच – “अय मे, भगिनि, चीवरपटिविसो^६, सादियिस्ससी” ति ? 15
“आमाय्य, दुब्बलचीवराम्ही” ति ।

अथ खो सो भिक्खु तस्सा भिक्खुनिया चीवर अदासि । सो पि
खो भिक्खु दुब्बलचीवरो होति । भिक्खू त भिक्खु एतदवोचु – “करोहि
दानि ते, आवुसो, चीवर” ति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ
आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति 20
विपाचेन्ति – “कथ हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया चीवर दस्सती” ति ।
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-

१ अनापत्ति – सी०, रो० । २ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ दीयति – सी०, स्या० ।

४ गच्छाय्य – सी०, रो० । ५ भाजीयति – स्या०, भाजिय्यति – रो० । ६ चीवरपटिविसो –
स्या०, रो०, चीवरपटिविसो – सी० ।

पातापेत्वा त भिक्खु पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, भिक्खु, भिक्खुनिया चीवर अदासी” ति ? “सच्च, भगवा” ति । “आतिका ते, भिक्खु, अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको”, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय^१ भिक्खुनिया^२ न जानाति पतिरूप वा अप्पतिरूप^३ वा सन्त वा असन्त वा । कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवर दस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवर ददेय्य, पाचित्तिय” ति ।

10 एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) पारिवत्तकचीवरवत्थु

१७० तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता भिक्खुनीन पारिवत्तक^४ चीवर न देन्ति । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
60 “कथ हि नाम अय्या अम्हाक पारिवत्तक चीवर न दस्सन्ती” ति । अस्सोसु
84 खो भिक्खू तास भिक्खुनीन उज्झायन्तीन खियन्तीन विपाचेन्तीन । अथ
15 खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चन्न पारिवत्तक दातु । भिक्खुस्स, भिक्खुनिया, सिक्खमानाय, सामणेरस्स, सामणेरिया — अनुजानामि, भिक्खवे, इमेस पञ्चन्न पारिवत्तक दातु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खा-
20 पद उद्दिसेय्याथ —

१७१ “यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवर ददेय्य, अञ्जात्र पारिवत्तका, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

१७२ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

25 अञ्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामह-युगा असम्बद्धा ।

१ अञ्जातिका — सी० । २ अञ्जातकस्स — सी० । ३ सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४ अप्पतिरूप — रो० । ५ पारिवट्टक — सी०, स्या० ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

चीवर नाम छन्न चीवरान् अञ्जतर चीवर विकप्पनुपग^१ पच्छिम ।

अञ्जत्र पारिवत्तका ति ठपेत्वा पारिवत्तक देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७३ अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी चीवर देति, अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको चीवर देति, अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्जी चीवर देति, अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एकतो उपसम्पन्नाय चीवर देति, अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्जी, अनापत्ति ।

१७४ अनापत्ति जातिकाय, पारिवत्तक परित्तेन वा विपुल, विपुलेन वा परित्त, भिक्षुनी विस्सास गण्हाति, तावकालिक गण्हाति, चीवर ठपेत्वा अञ्ज परित्खार देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-कस्सा ति ।

15

१२६ छवीसतिमपाचित्तिय

(भिक्षुनिया चीवरसिब्बने)

(१) उदायिभिक्षुवत्थु

१७५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी पट्टो^२ होति
चीवरकम्म कातु । अञ्जतरा भिक्षुनी येनायस्मा उदायी^३ तेनुपसङ्कमि,
उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त उदायि एतदवोच — “साधु मे, भन्ते, अय्यो चीवर
सिब्बेतू^४” ति । अथ खो आयस्मा उदायी तस्सा भिक्षुनिया चीवर सिब्बेत्वा^५
सुरत्त सुपरिकम्मकत कत्वा मज्जे पटिभानचित्त वुट्ठापेत्वा सहरित्वा निक्खिपि ।
अथ खो सा भिक्षुनी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आय-
स्मन्त उदायि एतदवोच — “कह^६ त, भन्ते, चीवर” ति ? “हन्द, भगिनि,
इम चीवर यथासहट हरित्वा निक्खिपित्वा यदा भिक्षुनीसङ्घो^७ ओवाद

B

R

20

१ विकप्पनुपग — सी० । २ पट्टो — स्या०, रो० । ३ उदायि — सी०, स्या०, रो० ।

४ सिब्बेतू — म० । ५ सिब्बित्वा — म० । ६ कह — स्या०, कत — सी० । ७, भिक्षुनिसङ्घो — म० ।

आगच्छति तदा इम चीवर पारुपित्वा भिक्खुनीसङ्घस्स^१ पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छा^२” ति । अथ खो सा भिक्खुनी त चीवर यथासहट हरित्वा निक्खि-
पित्वा यदा भिक्खुनीसङ्घो ओवाद आगच्छति तदा त चीवर पारुपित्वा भिक्खुनी-
सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
5 विपाचेन्ति — “याव छिन्निका इमा भिक्खुनियो धुत्तिका अहिरिकायो, यत्र
हि नाम चीवरे पटिभानचित्त वुट्ठापेस्सन्ती” ति ।

भिक्खुनियो एवमाहसु — “कस्सिद कम्म” ति ? “अय्यस्स उदायिस्सा”
ति । “ये पि ते छिन्निका^३ धुत्तिका अहिरिका तेस पि एवरूप न सोभेय्य,
कि पन अय्यस्स उदायिस्सा” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ
10 आरोचेसु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “कथ हि नाम आयस्मा उदायी भिक्खुनिया चीवर सिब्बेस्सती”
ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
पातापेत्वा आयस्मन्त उदायिं पटिपुच्छि — सच्च किर त्व, उदायि, भिक्खुनिया
15 चीवर सिब्बेसी^४” ति ? “सच्च, भगवा” ति । “जातिका ते उदायि,
अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको, मोघपुरिस,
अञ्जातिकाय न जानाति पतिरूप वा अप्पतिरूप वा पासादिक वा अपासा-
दिक वा । कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवर
सिब्बेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
20 भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१७६ “यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया चीवर सिब्बेय्य
वा सिब्बापेय्य वा, पाचित्तिय” ति

(३) विभङ्गो

१७७ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

25 अञ्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा
असम्बद्धा ।

१ भिक्खुनिसङ्घस्स — म० । २ आगच्छतू — स्या० । ३ छिन्निका — सी० । ४,
सिब्बेसी — म० ।

पेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि सद्धि सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्धि सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान
5 वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ ।

“यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धि सविधाय एकद्वानमग्ग पटि-
पज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तर पि, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पज्जत्त होति ।

(३) अन्तरामग्गचोरपीळितभिक्खुनीवत्थु

१८१ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च
10 साकेता सार्वत्थि अद्वानमग्गपटिपन्ना होन्ति । अथ खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचु — “मय पि अय्येहि सद्धि गमिस्सामा” ति । “न, भगिनी”, कप्पति भिक्खुनिया सद्धि सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जितु । तुम्हे वा पठम
गच्छथ मय वा गमिस्सामा” ति । “अय्या, भन्ते, अग्गपुरिसा । अय्याव
पठम गच्छन्तू” ति । अथ खो तास भिक्खुनीन पच्छा गच्छन्तीन अन्तरामग्गे
15 चोरा अच्छिन्दिसु चेव दूसेसु च । अथ खो ता भिक्खुनियो सार्वत्थि गत्वा भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसु ।
भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपज्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थगमनीये मग्गे सासङ्कसम्मते
20 सप्पटिभये भिक्खुनिया सद्धि सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१८२ “यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धि सविधाय एकद्वानमग्ग
पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तर पि, अज्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय
समयो । सत्थगमनीयो होति मग्गो सासङ्कसम्मतो सप्पटिभयो — अय
25 तत्थ समयो” ति ।

(५) विभङ्गो

१८३ यो पनाति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धि ति एकतो ।

सविधाया ति — “गच्छाम, भगिनि, गच्छामाय्य, गच्छामाय्य, 5
गच्छाम, भगिनि, अज्ज वा हिय्यो’ वा परे वा गच्छामा” ति सविदहति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तर पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे, गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे, अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जत्र समया ति ठपेत्वा समय ।

सत्थगमनीयो नाम मग्गो न सक्का होति विना सत्थेन गन्तु ।

सासङ्ग नाम तस्मि मग्गे चोरान निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो
दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभय नाम तस्मि मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता 15
दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति, सप्पटिभय गन्त्वा अप्पटिभय दस्सेत्वा^१
उय्योजेतब्बा — “गच्छथ भगिनियो” ति ।

I

१८४ सविदहिते सविदहितसञ्जी एकद्वानमग्ग पटिपज्जति, अन्त-
मसो गामन्तर पि, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । सविदहिते
वेमतिको एकद्वानमग्ग पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तर पि, अञ्जत्र समया, 20
आपत्ति पाचित्तियस्स । सविदहिते, असविदहितसञ्जी एकद्वानमग्ग पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तर पि, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्खु सविदहति भिक्खुनी न सविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
असविदहिते सविदहितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असविदहिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । असविदहिते असविदहितसञ्जी, अनापत्ति ।

25

१८५ अनापत्ति समये, असविदहित्वा गच्छति^२, भिक्खुनी सवि-
दहति, भिक्खु न सविदहति, विसङ्घेतेन गच्छन्ति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B

—o—

§ २८ अट्टवीसतिमपाचित्तिय

(भिक्खुनिया एकतो नावाभिरुहने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१८६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनीहि सद्धि
सविधाय एक नाव अभिरुहन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
“यथेव मय सपजापतिका नावाय कीळाम^१, एवमेविमे समणा सक्कपुत्तिया
5 भिक्खुनीहि सद्धि सविधाय नावाय^२ कीळन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू
तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथ हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खू भिक्खुनीहि सद्धि सविधाय एक नाव अभिरुहिस्सन्ती” ति । अथ
खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्जत्ति

10 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपाता-
पेट्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि
सद्धि सविधाय एक नाव अभिरुहथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्धि
सविधाय एक नाव अभिरुहिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय
15 पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धि सविधाय एक नाव अभिरुहेय्य,
उद्धगामिनि^३ वा अधोगामिनि वा, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) पच्छाउत्तरन्तीभिक्खुनीवत्थु

5 १८७ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च साकेता
20 सावत्थि अद्धानमग्गपटिपन्ना^४ होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितब्बा होति । अथ
खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचु – “मय पि अय्येहि सद्धि उत्तरिस्सामा”
ति । “न, भगिनी, कप्पति भिक्खुनिया सद्धि सविधाय एक नाव अभिरुहितु,
0 तुम्हे वा पठम उत्तरथ मय वा उत्तरिस्सामा” ति । “अय्या, भन्ते, अग्गपुरिसा ।

१ कीलाम – सी० । २ एकाय नावाय – सी०, एकनावाय – स्या० । ३ उद्धगामिनि –
सी०, स्या० । ४ अद्धानमग्ग पटिपन्ना – सी०, रो०, अद्धानमग्गपटिपन्ना – स्या० । ५ भगिनि –
स्या०, रो० ।

अय्याव पठम उत्तरन्तू” ति । अथ खो तास भिक्खुनीन पच्छा उत्तरन्तीन चोरा अच्छिन्दिसु चैव^१ दूसेसु च । अथ खो ता भिक्खुनियो सावत्थि गत्वा भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा 5
भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, तिरिय तरणाय भिक्खुनिया सद्धि सविधाय एक नाव अभिरुहितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

१८८ “यो पन भिक्खू भिक्खुनिया सद्धि सविधाय एक नाव 10
अभिरुहेय्य उद्धगामिनिं वा अधोगामिनिं वा, अञ्जत्र तिरिय तरणाय, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

१८९ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धि ति एकतो ।

15

सविधाया ति “अभिरुहाम, भगिनि, अभिरुहामाय्य^२, अभिरुहामाय्य, 15
अभिरुहाम, भगिनि, अञ्ज वा हिय्यो वा परे वा अभिरुहामा” ति सविदहति आपत्ति दुक्कटस्स ।

भिक्खुनिया अभिरुहे^३ भिक्खू अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
भिक्खुमिह अभिरुहे भिक्खुनी अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा 20
अभिरुहन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उद्धगामिनिं ति उज्जवनिकाय ।

अधोगामिनिं ति ओजवनिकाय ।

अञ्जत्र तिरिय तरणाया ति ठपेत्वा तिरिय तरण ।

कुक्कुटसम्पाते^४ गामे, गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । 25
अगामके अरञ्जे, अद्ध्योजने^५ अद्ध्योजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६० सविदहिते सविदहितसञ्जी एक नाव अभिरुहति उद्धगामिनिं

१ च – म०, रो० । २ अभिरुहामय्य – सी०, रो० । ३ अभिरुहे – सी०, स्या०, रो० ।

४ कुक्कुटसम्पादे – सी० । ५ अद्ध्योजने – सी० ।

- वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र तिरिय तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 सविदहिते वेमतिको एक नाव अभिरुहति उद्धगामिनि वा अधोगामिनि वा,
 अञ्जत्र तिरिय तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स । सविदहिते असविदहित-
 सञ्जी एक नाव अभिरुहति उद्धगामिनि वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र
 5 तिरिय तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्षु सविदहति, भिक्षुनी न सविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 असविदहिते सविदहितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असविदहिते वेमतिको,
 आपत्ति दुक्कटस्स । असविदहिते, असविदहितसञ्जी, अनापत्ति ।

- १६१ अनापत्ति तिरिय तरणाय, असविदहित्वा अभिरुहन्ति, भिक्षुनी
 10 सविदहति, भिक्षु न सविदहति, विसङ्केतेन अभिरुहन्ति, आपदासु उम्मत्तकस्स,
 आदिकम्मिस्सा ति ।

—o—

§ २६ ऊर्नातिसतिमपाचित्तिय

(भिक्षुनिपरिपाचित्तभोजने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

- १६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
 निवापे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जतरस्स कुलस्स
 कुलूपिका होति निच्चभत्तिका । तेन च गहपतिना थेरा भिक्षू निमन्तिता
 15 होन्ति । अथ खो थुल्लनन्दा भिक्षुनी पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
 येन त कुल तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा त गहपति एतदवोच — “किमिद,
 गहपति, पहूत खादनीय^१ भोजनीय^२ पटियत्त” ति ? “थेरा मया, अय्ये,
 निमन्तिता” ति । “के पन ते, गहपति, थेरा” ति ? “अय्यो सारिपुत्तो
 अय्यो महामोग्गल्लानो अय्यो महाकच्चानो अय्यो महाकोट्ठितो^३ अय्यो महा-
 20 कप्पिनो अय्यो महाचुन्दो अय्यो अनुरुद्धो अय्यो रेवतो अय्यो उपालि अय्यो
 आनन्दो अय्यो राहुलो” ति । “कि पन त्व, गहपति, महानागे तिट्ठमाने चेटके^४
 निमन्तेसी” ति ?

“के पन ते, अय्ये, महानागा” ति ? “अय्यो देवदत्तो अय्यो कोकालिको
 अय्यो कटमोरकतिस्सको^५ अय्यो खण्डदेविया पुत्तो अय्यो समुद्दत्तो” ति ।

१ खादनिय — रो० । २ भोजनिय — रो० । ३ महाकोट्ठिको — म० । ४ चेटके —
 या०, रो० । ५ कटमोरकतिस्सको — स्या०, कटमोदकतिस्सको — म० ।

अथ चरहि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तरा कथा विप्पकता, अथ ते^१ थेरा भिक्खू पविसिसु । “सच्च महानागा खो तया, गहपति, निमन्तिता” ति । “इदानेव खो त्व, अय्ये, चेटके अकासि, इदानी महानागे” ति । घरतो च निक्कट्ठि, निच्चभत्त च पच्छिन्दि^२ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम देवदत्तो जान भिक्खुनीपरिपाचित्त^३ 5 पिण्डपात भुञ्जिस्सती^४” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपाता-पेट्वा देवदत्त पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, देवदत्त, जान भिक्खुनीपरिपाचित्त पिण्डपात भुञ्जसी” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, जान भिक्खुनीपरिपाचित्त पिण्डपात 10 भुञ्जिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु जान भिक्खुनीपरिपाचित्त पिण्डपात भुञ्जेय्य, पाचित्तिय” ति । R

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्चत्त होति । 15

(३) जातिकुलागतभिक्खुवत्थु

१६३ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु राजगहा पब्बजितो जातिकुल अगमासि । मनुस्सा — “चिरस्स^५ पि भदन्तो^६ आगतो” ति सक्कच्च भत्त अकसु । तस्स कुलस्स कुलूपिका भिक्खुनी ते मनुस्से एतदवोच — “देथ-य्यस्स, आवुसो, भत्त” ति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटिक्खित्त जान भिक्खुनीपरिपाचित्त पिण्डपात भुञ्जितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि । 20 नासक्खि पिण्डाय चरित्तु, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, पुब्बे गिहिसमारम्भे जान

१ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २ उपच्छिदि - स्या० । ३ भिक्खुनिपरिपाचित्त - म० । ४ परिभुञ्जिस्सती - सी० । ५ चिरस्सा - सी०, स्या०, रो० । ६ भदन्तो - स्या०, रो० । ७ भिक्ख - सी० ।

भिक्षुनीपरिपाचित पिण्डपात भुञ्जितु । एव च पन, भिक्षवे, इम
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

१६४ “यो पन भिक्षु जान भिक्षुनीपरिपाचित पिण्डपात भुञ्जेय्य,
अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

5 १६५ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति सा'
वा आरोचेति ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

10 परिपाचेति नाम पुब्बे अदातुकामान अकत्तुकामान - “अय्यो भाणको,
अय्यो बहुस्सुतो, अय्यो सुत्तन्तिको, अय्यो विनयधरो, अय्यो धम्मकथिको, देथ
अय्यस्स, करोथ अय्यस्सा” ति एसा परिपाचेति नाम ।

पिण्डपातो नाम पञ्चन्न भोजनान अञ्जातर भोजन ।

अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा ति ठपेत्वा गिहिसमारम्भ ।

15 गिहिसमारम्भो नाम जातका वा होन्ति पवारिता वा पकति-
पटियत्त^१ वा ।

१६६ अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति^२,
आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परिपाचिते परिपाचितसञ्जी भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा^३,
20 आपत्ति पाचित्तियस्स । परिपाचिते वेमतिको भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहि-
समारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपाचिते अपरिपाचितसञ्जी भुञ्जति,
अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, अनापत्ति । एकतोउपसम्पन्नाय परिपाचित
भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते
परिपाचितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते वेमतिको, आपत्ति
25 दुक्कटस्स । अपरिपाचिते अपरिपाचितसञ्जी, अनापत्ति ।

१६७ अनापत्ति पुब्बे^४ गिहिसमारम्भे, सिक्खमाना परिपाचेति,

१ साम - रो० । २ पकतिपटियत्ता - रो० । ३ पतिगण्हाति - सी०, पटिगण्हाति -
रो० । ४ गिहीसमारम्भा - सी० । ५ सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि ।

सामणेरी' परिपाचेति, पञ्चभोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ३० तिसतिमपाचित्तिय

(भिक्षुनिया रहो निसज्जने)

(१) उदायीपुराणदुतियिकावत्थु

१६८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उदायिस्स पुराण-
दुतियिका भिक्षुनीसु पब्बजिता होति । सा^१ आयस्मतो उदायिस्स सन्तिके 5
अभिक्षण आगच्छति, आयस्मा पि उदायी तस्सा भिक्षुनिया सन्तिके अभिक्षण
गच्छति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी तस्सा भिक्षुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसज्ज कप्पेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम आयस्मा उदायी भिक्षुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसज्ज कप्पेस्सती ति पे० सच्च किर त्व, उदायि, 10
भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेसी ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि^२ बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस,
भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेस्ससि । नेत, मोघपुरिस
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद 15
उद्दिसेय्याथ —

१६९ “यो पन भिक्षु भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज
कप्पेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२०० यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति । 20

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धि ति एकतो ।

एको एकाया ति भिक्षु चैव होति भिक्षुनी च ।

१ सामणेरी — सी० । २ सा भिक्षुनी — स्या० । ३ गरहि — स्या० ।

9

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने^१ भमुक वा उक्खिपीयमाने^२ सीस वा उक्खिपीयमाने पस्सितु । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतु ।

5

निसज्ज कप्पेय्या ति भिक्खुनिया निसिन्नाय भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२०१ भिक्खु निसिन्ने भिक्खुनी उपनिसिन्ना वा होति उपनिपन्ना वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो रहोसञ्जी एको एकाय निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो वेमतिको एको एकाय निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो अरहोसञ्जी एको एकाय निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अरहो रहोसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो अरहोसञ्जी, अनापत्ति ।

15

२०२ अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, तिद्वति न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्जविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-कस्सा ति ।

ओवादवग्गो^३ ततियो ।

तस्सुद्धान

असम्मत्तत्थङ्गता^४ उपस्सय^५, आमिसदानेन^६ सिब्बति ।
अद्धान नाव भुञ्जेय्य, एको एकाय ते दसा ति ॥

-----०-----

§ ३१ एकतिसतिमपाचित्तिय

(आवत्थविण्डभोजने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

20

२०३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अञ्जातरस्स

१ निखनियमाने - सी०, स्या०, निखणियमाने - रो० । २ उक्खिपियमाने - सी०, स्या०, रो० । ३ भिक्खुनोवादवग्गो - सी० । ४ असम्मत्तत्थङ्गता - म० । ५-५ पस्सयामिस-दानेन - म०, उपस्सय-आमिसदानेन - स्या०, रो० ।

पूगस्स आवसथपिण्डो पञ्जत्तो होति । छब्बग्गिया भिक्खू पुब्बण्हसमय निवा-
 सेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थि^१ पिण्डाय पविसित्वा पिण्ड अलभमाना
 आवसथ अगमसु । मनुस्सा - “चिरस्स^२पि भदन्ता आगता” ति ते^३ सक्कच्च
 परिर्विसिसु । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू दुतिय पि दिवस पे० ततिय
 पि दिवस पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थि पिण्डाय पविसित्वा 5
 पिण्ड अलभमाना आवसथ गन्त्वा भुञ्जिसु । अथ खो छब्बग्गियान भिक्खून
 एतदहोसि - “कि मय करिस्साम आराम गन्त्वा । हिय्यो पि इधेव आगन्तब्ब
 भविस्सती” ति, तत्थेव अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्ड भुञ्जन्ति । R
 तित्थिया अपसक्कन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथ
 हि नाम समणा सक्कपुत्तिया अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्ड 10 B
 भुञ्जिस्सन्ति । नयिमेसञ्जेव आवसथपिण्डो पञ्जत्तो, सब्बेसञ्जेव
 आवसथपिण्डो पञ्जत्तो” ति ।

अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपा-
 चेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति-
 कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्ड 15
 भुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, अनुवसित्वा अनु-
 वसित्वा आवसथपिण्ड भुञ्जथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्ड भुञ्जिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा,
 अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद 20
 उद्दिसेय्याथ —

“एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो । ततो चे उत्तरि^४ भुञ्जेय्य,
 पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्तवत्थु

२०४ तेन खो पन समयेन आयस्मा सारिपुत्तो कोसलेसु जनपदे^५ 25
 सावत्थि गच्छन्तो येन अञ्जतरो आवसथो तेनुपसङ्गमि । मनुस्सा - “चिरस्स

१ सावत्थिय - सी० । २ चिरस्सा - सी० स्या०, रो० । ३ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु
 नत्थि । ४ उत्तरि - रो०, म० । ५ जनपदेसु - सी०, स्या०, रो० ।

पि थेरो आगतो” ति सक्कच्च परिवसिसु । अथ खो आयस्मतो सारि-
 पुत्तस्स भुत्ताविस्स खरो आबाधो उप्पज्जि, नासक्खि तम्हा आवसथा पक्क-
 मितु । अथ खो ते मनुस्सा दुतिय पि दिवस आयस्मन्त सारिपुत्त एतदवोचु -
 “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो - “भगवता पटिक्खित्त
 5 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्ड भुञ्जितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटि-
 ग्गहेसि, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो सावत्थि गन्त्वा
 भिक्खू एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे वम्मि कथ कत्वा
 भिक्खू ग्रामन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना अनुवसित्वा
 10 अनुवसित्वा आवसथपिण्ड भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद
 उद्दिसेय्याथ —

२०५ “अगिलानेन भिक्खुना एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो ।
 ततो चे उत्तरि भुञ्जेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

२०६ अगिलानो नाम सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितु ।
 15 गिलानो नाम न सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितु ।
 आवसथपिण्डो नाम पञ्चन्न भोजनान अञ्जतर भोजन - सालाय'
 वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अञ्जोकासे वा अनोदिस्स यावदत्थो पञ्जत्तो
 होति । अगिलानेन भिक्खुना सकिं भुञ्जितब्बो^३ । ततो चे उत्तरि ‘भुञ्जि-
 स्सामी’ ति पटिगण्हाति^३, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति
 20 पाचित्तियस्स ।

२०७ अगिलानो^१ अगिलानसञ्जी ततुत्तरि^२ आवसथपिण्ड भुञ्जति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको ततुत्तरि आवसथपिण्ड भुञ्जति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्जी ततुत्तरि आवसथपिण्ड
 भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 गिलानो^४ अगिलानसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको
 आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्जी, अनापत्ति ।

१ सालाय - सी०, रो० । २ भुञ्जितब्ब - सी० । ३ पतिगण्हाति - सी०, पटि
 गण्हाति - रो० । ४ अगिलाने - रया० । ५ ततुत्तरि - म०, रो० । ६ गिलाने - स्या० ।

२०८ अनापत्ति गिलानस्स, अगिलानो सकि भुञ्जति, गच्छन्तो, वा आगच्छन्तो वा भुञ्जति, सामिका निमन्तेत्वा भोजेन्ति, ओदिस्स पञ्जत्तो होति, न यावदत्थो पञ्जत्तो होति, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३२ बार्तिसतिमपाचित्तिय

(गणभोजने)

(१) देवदत्तवत्थु

२०९ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवनं कलन्दक- 5
निवापे । तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलाभसक्कारो^१ सपरिसो
कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जिस्सन्ति । कस्स सम्पन्नं न मनाप, कस्स सादु^२ न रुच्चती” ति ।।
अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये 10
ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ
हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सती ति
पे० सच्च किर त्व, देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, 15
सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्ससि । नेत्त, मोघपुरिस,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद
उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

20

(३) अनुपञ्जात्ति — गिलाने

२१० तेन खो पन समयेन मनुस्सा गिलाने भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति ।
भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खत्त भगवता गणभोजन” ति ।

R

भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मिकथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना गणभोजन भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो ।

5 गिलानसमयो – अय तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(४) अनुपञ्जति – चीवरदाने

२११ तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्त पटियादेत्वा भिक्खू निमन्तेन्ति – “भोजेत्वा चीवरेन^१ अच्छादेस्सामा” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्खत्त भगवता गणभोजन” ति ।

10 चीवर परित्त उप्पज्जति । भिक्खू^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये गणभोजन भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो – अय तत्थ समयो” ति ।

15 एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(५) अनुपञ्जति – चीवरकारे

२१२ तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – “पटिक्खत्त भगवता गणभोजन” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि,

99 भिक्खवे, चीवरकारसमये गणभोजन भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम

20 सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अय तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(६) अनुपञ्जति – अद्धानगमने

73 २१३ तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धि अद्धान गच्छन्ति ।

25 अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचु – “मुहुत्त, आवुसो, आगमेथ, पिण्डाय चरिस्सामा” ति । ते एवमाहसु – “इधेव, भन्ते, भुञ्जथा” ति । भिक्खू

१ चीवरेहि – सी० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

कुक्कुच्चायन्ता न पटिग्गण्हन्ति — “पटिक्खित्त भगवता गणभोजन” ति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, अद्धानगमन-
समये गणभोजन भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो ।
गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो — अय 5
तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(७) अनुपञ्जात्ति — नावाभिरुहने

२१४ तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धि नावाय गच्छन्ति ।
अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचु — “मुट्ठत्त, आवुसो, तीर उपनेथ, पिण्डाय
चरिस्सामा” ति । ते एवमाहसु — “इधेव, भन्ते, भुञ्जथा” ति । भिक्खू 10
कुक्कुच्चायन्ता न पटिग्गण्हन्ति — “पटिक्खित्त भगवता गणभोजन” ति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, नावाभिरुहन-
समये गणभोजन भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दि-
सेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । गिलान- 15
समयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुहन-
समयो — अय तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(८) अनुपञ्जात्ति — महासमये

२१५ तेन खो पन समयेन दिसासु वस्स^१ वुत्था^२ भिक्खू राजगह आग-
च्छन्ति भगवन्त दस्सनाय । मनुस्सा नानावेरज्जके भिक्खू पस्सित्वा भत्तेन 20
निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खित्त भगवता
गणभोजन” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि,
भिक्खवे, महासमये गणभोजन भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद
उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । 25
गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो,
नावाभिरुहनसमयो, महासमयो — अय तत्थ समयो” ति ।

१ नावाभिरुहनसमये — सी०, स्फा०, रो० । २-२ वस्सवुट्ठा — म० ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(६) अनुपञ्जात्ति - समणभत्ते

२१६ तेन खो पन समयेन रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स
जातिसालोहितो आजीवकेसु पब्बजितो होति । अथ खो सो आजीवको येन
राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजान मागध
5 सेनिय बिम्बिसार एतदवोच - “इच्छामह, महाराज, सब्बपासण्डिकभत्त
कातु” ति । “सचे खो” त्व, भन्ते, बुद्धप्पमुख^१ भिक्खुसङ्घ पठम भोजेय्यासि” ।
“एव करेय्यासी” ति । अथ खो सो आजीवको भिक्खून सन्तिके दूत पाहेसि -
“अधिवासेन्तु मे भिक्खू स्वातनाय भत्त” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधि-
वासेन्ति - “पटिक्खित्त भगवता गणभोजन” ति । अथ खो सो आजीवको येन
10 भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीय कथ
सारणीय वीतिसारेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो सो आजीवको
भगवन्त एतदवोच - “भव पि गोतमो पब्बजितो, अह पि पब्बजितो, अरहति
पब्बजितो पब्बजितस्स पिण्ड पटिग्गहेतु । अधिवासेतु मे भव गोतमो स्वातनाय
भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^२ । अथ
15 खो सो आजीवको भगवतो अधिवासन विदित्वा पक्कामि । अथ खो भगवा
एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनु-
जानामि, भिक्खवे, समणभत्तसमये गणभोजन भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे,^३
इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

२१७ गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो ।
20 गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावा-
भिरुहनसमयो, महासमयो, समणभत्तसमयो - अय तत्थ समयो” ति ।

(१०) विभङ्गो

२१८ गणभोजन नाम यत्थ चत्तारो भिक्खू पञ्चन्न भोजनान अञ्ज-
तरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति । एत गणभोजन नाम ।

अञ्जत्र समया ति ठपेत्वा समय ।

25 गिलानसमयो नाम अन्तमसो पादा पि फलिता^४ होन्ति । “गिलान-
समयो” ति भुञ्जितब्ब ।

१ स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । २ बुद्धप्पमुख - सी०, रो० । ३ करेय्यासी - सी०,
रो० । ४ तुण्हीभावेन - सी०, रो० । ५ फालिता - सी०, स्या०, रो० ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्थते कठिने पञ्चमासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्ब ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने^२ । “चीवरकारसमयो” ति
भुञ्जितब्ब ।

अद्वानगमनसमयो नाम “अद्वयोजन गच्छिस्सामी^३” ति भुञ्जि- 5 R
तब्ब, गच्छन्तेन भुञ्जितब्ब, गतेन^४ भुञ्जितब्ब ।

नावाभिरुहनसमयो नाम “नाव अभिरुहिस्सामी” ति भुञ्जितब्ब,
आरुब्हेन भुञ्जितब्ब, ओरुब्हेन भुञ्जितब्ब ।

महासमयो नाम यत्थ द्वे तयो भिक्खू पिण्डाय चरित्वा यापेन्ति, चतुत्थे
आगते न यापेन्ति । “महासमयो” ति भुञ्जितब्ब । 10

समणभत्तसमयो नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो भत्त करोति ।
“समणभत्तसमयो” ति भुञ्जितब्ब ।

“अञ्जत्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिगणहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१६ गणभोजने गणभोजनसञ्जी, अञ्जत्र समया, भुञ्जति, 15
आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने वेमतिको, अञ्जत्र समया, भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने नगणभोजनसञ्जी, अञ्जत्र समया,
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नगणभोजने गणभोजनसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने B
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने नगणभोजनसञ्जी, अनापत्ति । 20

२२० अनापत्ति समये, द्वे तयो एकतो भुञ्जन्ति, पिण्डाय चरित्वा
एकतो सन्निपतित्वा भुञ्जन्ति, निच्चभत्त^५, सलाकभत्त^६, पक्खिक^७, उपो-
सथिक^८, पाटिपदिक^९, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

-----०-----

१ कठिने - म० । २ करियमाने - रो० । ३ गमिस्सामी - स्या० । ४ आगतेन -
स्या०, रो० । ५ निच्चभत्ते - सी०, स्या० । ६ सलाकभत्ते - सी०, स्या० । ७ पक्खिके -
सी०, स्या० । ८ उपोसथिके - सी०, स्या० । ९ पाटिपादिके - सी०, स्या० ।

§ ३३ तेतिसत्तिमपाचित्तिय

(परम्परभोजने)

(१) दलिहकम्मकारवत्थु

२२१ तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागार-
 सालाय । तेन खो पन समयेन वेसालिय पणीतान भत्तान भत्तपट्टिपाटि
 अधिद्विता^१ होति । अथ खो अञ्जातरस्स दलिहस्स कम्मकारस्स एतद-
 होसि - “न खो इद ओरक भविस्सति यथयिमे मनुस्सा सक्कच्च भत्त
 ५ करोन्ति, यन्नूनाह पि भत्त करेय्य” ति । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो^२
 येन किरपतिको तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त किरपतिक एतदवोच -
 “इच्छामह, अय्यपुत्त, बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स^३ भत्त कातु । देहि मे
 वेतन” ति । सो पि खो किरपतिको सद्धो होति पसन्नो । अथ खो सो
 किरपतिको तस्स दलिहस्स कम्मकारस्स अब्भातिरेक^४ वेतन अदासि । अथ
 १० खो सो दलिहो कम्मकारो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त
 अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सो दलिहो कम्मकारो
 भगवन्त एतदवोच - “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त सद्धि
 भिक्खुसङ्घेना” ति । “महा खो, आवुसो, भिक्खुसङ्घो । जानाही” ति ।
 “होतु मे”, भन्ते, महा भिक्खुसङ्घो । बहू मे बदरा पटियत्ता बदरमिस्सेन^५
 १५ पेय्या^६ परिपूरेस्सन्ती” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन ।

अथ खो सो दलिहो कम्मकारो भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठा-
 यासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अस्सोसु खो भिक्खू-
 “दलिहेन किर कम्मकारेन स्वातनाय बुद्धप्पमुखो भिक्खुसङ्घो निमन्तितो,
 बदरमिस्सेन पेय्या परिपूरेस्सन्ती” ति । ते कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा
 २० भुञ्जिस्सु । अस्सोसु खो मनुस्सा-“दलिहेन किर कम्मकारेन बुद्धप्पमुखो भिक्खु-
 सङ्घो निमन्तितो” ति । ते दलिहस्स कम्मकारस्स पहूत^७ खादनीय भोजनीय
 अभिहरिस्सु । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत
 खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि - “कालो,
 भन्ते, निट्ठित भत्त” ति ।

२५ अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय यन तस्स

१ अट्ठिता - सी० । २ कम्मकारो - सी० । ३ सङ्घस्स - सी० । ४ अतिरेक - स्या०,
 अब्भातिरेक - रो० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ बदरमिस्सेन - सी०, स्या० ।
 ७ पेय्या - सी० । ८ परिपूरिस्सन्ती - म०, रो० । ९ बहुक - रो० ।

दलिद्वस्स कम्मकारस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्चत्ते आसने
 निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो सो दलिद्वो कम्मकारो भत्तगो भिक्खू
 परिवसति । भिक्खू एवमाहसु – “थोक, आवुसो, देहि । थोक, आवुसो,
 देही” ति । “मा खो तुम्हे, भन्ते, ‘अयं दलिद्वो कम्मकारो’ ति थोक थोक
 पटिग्गण्हित्थ । पढूत^१ मे खादनीय भोजनीय पटियत्त । पटिग्गण्हत्थ^२, भन्ते,
 यावदत्थ” ति । “न खो मय, आवुसो, एतकारणा थोक थोक पटिग्गण्हाम ।
 अपि च, मय कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिम्हा, तेन मय थोक थोक
 पटिग्गण्हामा” ति ।

अथ खो सो दलिद्वो कम्मकारो उज्झायति खिय्यति विपाचेति –
 “कथं हि नाम भदन्ता^३ मया निमन्तिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति । न चाहं
 पटिबलो यावदत्थ दातु” ति ? अस्सोसु खो भिक्खू तस्स दलिद्वस्स कम्म-
 कारस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू
 अञ्जत्र निमन्तिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर,
 भिक्खवे, भिक्खू अञ्जत्र निमन्तिता अञ्जत्र भुञ्जन्ती” ति ? “सच्च,
 भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि ब्रुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
 पुरिसा अञ्जत्र निमन्तिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्प-
 सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –
 “परम्परभोजने पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति – गिलाने

२२२ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति ।
 अञ्जतरो भिक्खु पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क-
 मित्वा तं भिक्खु एतदवोच – “भुञ्जाहि, आवुसो” ति । “अल, आवुसो,
 अत्थि मे भत्तपच्चासा” ति । तस्स भिक्खुनो पिण्डपातो उस्सूरे आहरीयित्थ ।
 सो भिक्खु न चित्तरूपं भुञ्जि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा

१ बद्ध – सी० । २ पटिग्गण्हत्थ – सी० । ३ भदन्ता – स्या०, रो० । ४ भुञ्जि-
 स्सन्ती – स्या० ।

एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -
 “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना परम्परभोजनं भुञ्जितु । एव
 च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो ।

5 गिलानसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(४) अनुपञ्जात्ति - चीवरदाने

२२३ तेन खो पनं समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं^१
 पटियादेत्वा^२ भिक्खू निमन्तेन्ति - “भोजेत्वा चीवरेण अच्छादेस्सामा” ति ।
 भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खत्तं भगवता परम्परभोजनं”
 10 ति । चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे०
 अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये परम्परभोजनं भुञ्जितु । एव च
 पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । गिलान-
 समयो, चीवरदानसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

15 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति - चीवरकारे

२२४ तेन खो पनं समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन
 निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खत्तं भगवता
 परम्परभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे० अनुजानामि,
 भिक्खवे, चीवरकारसमये परम्परभोजनं भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे,
 20 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२२५ “परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय
 समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो - अयं तत्थ
 समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(६) भत्तपच्चासाय अनुजानना

25 २२६ अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
 आयस्मता आनन्देन पच्छासमणेन येन अञ्जतरं कुलं तेनुपसङ्गमि, उप-

सङ्क्रमित्वा पञ्चात्ते आसन निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा भगवतो च आयस्मतो च आनन्दस्स भोजन अदसु । आयस्मा आनन्दो कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गण्हाति । “गण्हाहि, आनन्दा” ति । “अल, भगवा, अत्थि मे भत्तपच्चासा” ति । “तेनहानन्द, विकप्पेत्वा गण्हाही” ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, 5 भिक्खवे, भत्तपच्चास’ विकप्पेत्वा परम्परभोजन भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, विकप्पेतब्ब — ‘मय्ह भत्तपच्चास इत्थन्नामस्स दम्मी’” ति ।

(७) विभङ्गो

२२७ परम्परभोजन नाम पञ्चन्न भोजनान अञ्जातरेन भोजनेन निमन्तितो, त ठपेत्वा अञ्जा पञ्चन्न भोजनान अञ्जातर भोजन भुञ्जति, एत परम्परभोजन नाम । 10

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समय ।

गिलानसमयो नाम न सक्कोति एकासने निसिन्नो यावदत्थ भुञ्जितु । “गिलानसमयो” ति भुञ्जितब्ब ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कठिने पञ्च मासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्ब । 15

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने । “चीवरकारसमयो” ति भुञ्जितब्ब ।

“अञ्जात्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२८ परम्परभोजने परम्परभोजनसञ्ची, अञ्जात्र समया, 20 B भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने वेमतिको, अञ्जात्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्ची, अञ्जात्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नपरम्परभोजने परम्परभोजनसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्ची, 25 अनापत्ति ।

२२९ अनापत्ति समये, विकप्पेत्वा भुञ्जति, द्वे तयो निमन्तने एकतो भुञ्जति, निमन्तनपटिपाटिया भुञ्जति, सकलेन गामेन निमन्तितो तस्मि गामे यत्थ कत्थचि भुञ्जति, सकलेन पूगेन निमन्तितो तस्मि पूगे

यत्थ कत्थचि भुञ्जति, निमन्तियमानो भिक्खु गहेस्सामी ति भणति, निच्च-
भत्ते^१, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, पञ्च भोजनानि
ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३४ चतुत्तिसतिमपात्रित्तिय

(पूर्व-मध्यपटिगहणे)

(१) काणादारिकावत्थु

२३० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
5 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन काणमाता उपासिका सद्धा
होति पसन्ना । काणा गामके अञ्जतरस्स पुरिसस्स दिन्ना होति । अथ खो
काणा मातुघर अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो काणाय सामिको
काणाय सन्तिके दूत पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगत”
ति । अथ खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थ गन्तु ति पूर्व
10 पचि । पक्के पूर्वे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय
निवेसन पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्व दापेसि ।
सो निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्व दापेसि । सो पि^२
निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्व दापेसि । यथापटियत्त
पूर्व परिक्खय अगमासि । दुतिय पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
15 दूत पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगत” ति । दुतिय
पि खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थ गन्तु ति पूर्व पचि ।
पक्के पूर्वे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसन
पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्व दापेसि । सो
निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्व दापेसि । सो पि निक्ख-
20 मित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्व दापेसि । यथापटियत्त पूर्व
परिक्खय अगमासि । ततिय पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
दूत पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगत । सच्चे काणा
नागच्छिस्सति^३, अहं अञ्ज पजापति आनेस्सामी” ति । ततिय पि खो काण-
माता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थ गन्तु ति पूर्व पचि । पक्के पूर्वे अञ्ज-
25 तरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसन पाविसि । अथ

१ निच्चभत्तके - रो० । २ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३ नागमिस्सति - स्या० ।

खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूव दापेसि । सो निक्खमित्वा
अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूव दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जस्स
आचिक्खि । तस्स पि पूव दापेसि । यथापटियत्त पूव परिक्खय अगमासि ।
अथ खो काणाय सामिको अञ्ज पजापति आनेसि ।

अस्सोसि खो काणा — “तेन किर पुरिसेन अञ्जा पजापती आनीता” 5
ति । सा रोदन्ती अट्ठासि । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवर-
मादाय येन काणमाताय उपासिकाय निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा
पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो काणमाता उपासिका येन भगवा तेनु-
पसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त
निसिन्न खो काणमातर उपासिक भगवा एतदवोच — “किस्साय काणा 10
रोदती” ति ? अथ खो काणमाता उपासिका भगवतो एतमत्थ आरोचेसि ।
अथ खो भगवा काणमातर उपासिक धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा
समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(२) पाथेय्यसत्तुवत्थु

२३१ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो सत्थो राजगहा पटियालोक
गन्तुकामो होति । अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु त सत्थ पिण्डाय पाविसि । 15
अञ्जतरो उपासको तस्स भिक्खुनो सत्तु दापेसि । सो निक्खमित्वा अञ्जस्स
आचिक्खि । तस्स पि सत्तु दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि ।
तस्स पि सत्तु दापेसि । यथापटियत्त पाथेय्य परिक्खय अगमासि । अथ B 1
खो सो उपासको ते मनुस्से एतदवोच — “अज्जण्हो, अय्या, आगमेथ, यथा-
पटियत्त पाथेय्य अय्यान दिन्न । पाथेय्य पटियादेस्सामी” ति । “नाय्यो^२ 20
सक्का आगमेत्तु, पयातो सत्थो” ति अगमसु । अथ खो तस्स उपासकस्स
पाथेय्य पटियादेत्वा पच्छा गच्छन्तस्स चोरा अच्छिन्दिसु । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्त
जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति । अय इमेस दत्वा पच्छा गच्छन्तो चोरेहि
अच्छिन्नो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान 25
विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(३) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून सिक्खापद पञ्जापेस्सामि^३

१ अज्जण्हो — सी०, स्या०, रो० । २ नाय्य — सी०, स्या० । ३ पञ्जापेस्सामि — म० ।

दस अथवसे पटिच्च - सद्धसुट्टुताय, सद्धफासुताय पे० विनयानुग-
हाय । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

२३२ “भिक्खु पनेव कुल उपगत पूर्वहि वा मन्थेहि वा अभिहट्ठु
पवारेय्य, आकङ्खमानेन भिक्खुना द्वत्तिपत्तपूरा’ पटिग्गहेतब्बा ततो चे उत्तरि
5 पटिग्गण्हेय्य, पाचित्तिय । द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो नीहरित्वा भिक्खूहि
सद्धि सविभजितब्ब । अय तत्थ सामीची” ति ।

(४) विभङ्गो

२३३ भिक्खु पनेव कुल उपगत ति कुल नाम चत्तारि कुलानि -
खत्तियकुल, ब्राह्मणकुल, वेस्सकुल, सुट्ठकुल ।

उपगत ति तत्थ गत^१ ।

10 पूर्व नाम य किञ्चि पहेणकत्थाय^२ पटियत्त ।

मन्थ नाम य किञ्चि पाथेय्यत्थाय पटियत्त ।

अभिहट्ठु पवारेय्या ति यावतक इच्छसि तावतक गण्हाही ति ।

आकङ्खमानेना ति इच्छमानेन ।

द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ति द्वे तयो पत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ।

19 15 ततो चे उत्तरि पटिग्गण्हेय्या ति तत्तुत्तरि पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो निक्खमन्तेन भिक्खु पस्सित्वा आचिक्खि-
तब्ब - “अमुत्र^३ मया द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहिता, मा खो तत्थ पटिग्गण्ही”
ति । सचे पस्सित्वा न आचिक्खति, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे आचिक्खते

20 पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

1 ततो नीहरित्वा^४ भिक्खूहि सद्धि सविभजितब्ब ति पटिक्कमन नीह-
रित्वा सविभजितब्ब ।

अय तत्थ सामीची ति अय तत्थ अनुधम्मता ।

२३४ अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्जी पटिग्गण्हाति, आपत्ति
25 पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे वेमतिको पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्जी पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्ति-

१ द्वत्तिपत्तपूरा - स्या०, रो० २ उपगत - सी० स्या० । ३ पहेणकत्थाय - स्या०,
रो० । ४ अत्र - सी० । ५ हरित्वा - सी० ।

पत्तपूरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्जी, अनापत्ति ।

२३५ अनापत्ति द्वत्तिपत्तपूरे पटिगण्हाति, ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे पटि-
गण्हाति, न पहेणकत्थाय न पाथेय्यत्थाय पटियत्त देन्ति, पहेणकत्थाय वा
पाथेय्यत्थाय वा पटियत्तसेसक देन्ति, गमने पटिप्पस्सद्धे देन्ति, आतकान 5
पवारितान, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

---o---

§ ३५ पञ्चतिसतिमपाचित्तिय

(पवारिते पुन खादने)

(१) भुत्तावीपवारितभिक्षुवत्थु

२३६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो भिक्षू निमन्तेत्वा
भोजेसि । भिक्षू भुत्तावी पवारिता जातिकुलानि गन्त्वा एकच्चे 10 B 1
भुञ्जिसु एकच्चे पिण्डपात आदाय अगमसु । अथ खो सो ब्राह्मणो
पटिविस्सके एतदवोच — “भिक्षू मया अय्या सन्तप्पिता । एथ, तुम्हे पि
सन्तप्पेस्सामी” ति । ते एवमाहसु — “कि त्व, अय्यो, अम्हे सन्तप्पेस्ससि ?
ये पि तया निमन्तिता ते पि अम्हाक घरानि आगन्त्वा एकच्चे भुञ्जिसु एकच्चे
पिण्डपात आदाय अगमसू” ति । 15

अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथ हि
नाम भदन्ता अम्हाक घरे भुञ्जित्वा अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति । न चाह
पटिबलो यावदत्थ दातु” ति ।। अस्सोसु खो भिक्षू तस्स ब्राह्मणस्स
उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्षू भुत्तावी पवारिता 20
अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्षवे, भिक्षू भुत्तावी
पवारिता अञ्जत्र भुञ्जन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्षवे, मोघ-
पुरिसा भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति । नेत, भिक्षवे, अप्प-
सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ — 25

“यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो खादनीय वा भोजनीय वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) गिलानातिरित्तभोजनवत्थु

२३७ तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलानान भिक्खून पणीते पिण्ड-
 5 पाते नीहरन्ति । गिलाना न चित्तरूप भुञ्जन्ति । तानि भिक्खू छुट्ठेन्ति^१ ।
 अस्सोसि खो भगवा उच्चासद् महासद् काकोरवसद् । सुत्वान आयस्मन्त
 ग्रानन्द ग्रामन्तेसि — “किं नु खो सो, ग्रानन्द, उच्चासद्दो महासद्दो काको-
 रवसद्दो” ति ? अथ खो आयस्मा ग्रानन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि ।
 “भुञ्जेय्यु पनानन्द, भिक्खू^२ गिलानातिरित्त” ति । “न भुञ्जेय्यु, भगवा”
 10 ति ।

(४) अनुपञ्जत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
 भिक्खू ग्रामन्तेसि — “अनुजानामि भिक्खवे, गिलानस्स च अगिलानस्स च
 अतिरित्त भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, अतिरित्त कातब्ब — “अलमेत
 सब्ब” ति । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

1 15 २३८ “यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो अनतिरित्त खादनीय वा
 भोजनीय वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

२३९ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्न भोजनान अञ्जतर भोजन अन्तमसो कुसग्गेन
 20 पि भुत्त होति ।

पवारितो नाम असन पञ्जायति, भोजन पञ्जायति, हत्थपासे
 ठितो अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरित्त नाम अकप्पियकत होति, अप्पटिग्गहितकत^३ होति, अनु-
 च्चारित्तकत होति, अहत्थपासे कत होति, अभुत्ताविना कत होति, भुत्ताविना
 25 च^४ पवारितेन आसना वुट्ठितेन कत होति, अलमेत सब्ब ति अवुत्त होति,

१ छुट्ठेन्ति — म० । २ सी० पोत्थके नत्थि । ३ अपटिग्गहितकत — सी० । ४ सी०,
 स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

न गिलानातिरित्त होति — एत अनतिरित्त नाम ।

अतिरित्त नाम कप्पियकत होति, पटिग्गहितकत होति, उच्चारितकत होति, हत्थपासे कत होति, भुत्ताविना कत होति, भुत्ताविना पवारितेन आसना अबुद्धितेन कत होति, अलमेत सब्ब ति वुत्त होति, गिलानातिरित्त होति — एत अतिरित्त नाम ।

5

खादनीय नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक ठपेत्वा अवसेस खादनीय नाम ।

R ।

भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मस ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

२४० अनतिरित्ते अनतिरित्तसञ्जी खादनीय वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते वेमतिको खादनीय वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते अतिरित्तसञ्जी खादनीय वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अनतिरित्तसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अतिरित्तसञ्जी, अनापत्ति ।

B 11

20

२४१ अनापत्ति अतिरित्त कारापेत्वा भुञ्जति, अतिरित्त कारापेत्वा भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, अञ्जस्सत्थाय हरन्तो गच्छति, गिलानस्स सेसक भुञ्जति, यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक सति पच्चये परि-भुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ३६ छत्तिसतिमपाचित्तिय

(भुत्तावि पुन पवारणे)

(१) अद्धानमग्गप्पटिपन्नभिक्षुद्वयवत्थु

२४२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जतवने अनाथ- पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्षू कोसलेसु जनपदेसु सावत्थि

25

अद्धानमगपटिपन्ना' होन्ति । एको भिक्खु अनाचार आचरति । दुतियो
 भिक्खु त भिक्खु एतदवोच - "मावुसो, एवरूपमकासि, नेत कप्पती" ति ।
 सो तस्मि उपनन्धि । अथ खो ते भिक्खू सावत्थि अगमसु । तेन खो पन समयेन
 सावत्थिय अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्गभत्त होति । दुतियो भिक्खु भुत्तावी
 5 पवारितो होति । उपनद्धो^१ भिक्खु जातिकुल गत्वा पिण्डपात आदाय येन
 सो भिक्खु तेन^२पसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा त भिक्खु एतदवोच - "भुञ्जाहि,
 आवुसो" ति । "अल, आवुसो, परिपुण्णोम्ही" ति । "सुन्दरो, आवुसो, पिण्ड-
 पातो, भुञ्जाहो" ति । अथ खो सो भिक्खु तेन भिक्खुना निप्पीलियमानो^३
 4 त पिण्डपात भुञ्जि^४ । उपनद्धो भिक्खु त भिक्खु एतदवोच - "त्व हि^५
 10 नाम, आवुसो, म वत्तब्ब मञ्जसि य त्व भुत्तावी पवारितो अनतिरित्त भोजन^६
 भुञ्जसी" ति । "ननु, आवुसो, आचिक्खितब्ब" ति । "ननु, आवुसो, पुच्छि-
 तब्ब" ति ।

अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ अरोचेसि । ये ते भिक्खू
 अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम
 13 15 भिक्खु भिक्खु भुत्तावि पवारित अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठु पवारेस्सती
 ति पे० सच्च किर त्व, भिक्खु, भिक्खु भुत्तावि पवारित अनतिरित्तेन
 भोजनेन अभिहट्ठु पवारेसी ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, भिक्खु
 भुत्तावि पवारित अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठु पवारेस्ससि । नेत, मोघ-
 20 पुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन भिक्खवे इम सिक्खापद
 उद्दिसेय्याथ -

२४३ "यो पन भिक्खु भिक्खु भुत्तावि पवारित अनतिरित्तेन
 खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठु पवारेय्य - 'हन्द, भिक्खु, खाद वा
 भुञ्ज वा' ति, जान आसादनापेक्खो, भुत्तास्मि, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

25 २४४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खु ति अञ्ज भिक्खु ।

१ अद्धानमगपटिपन्ना - सी०, स्या०, रो० । २ उपनद्धो - सी०, उपनद्धो - रो० । ३
 निप्पीलियमानो - सी० । ४ भुञ्जति - रो० । ५ पि - म० । ६ भोजनिय - रो० ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्न भोजनान् अञ्जतर भोजन, अन्तमसो कुसग्गेन
पि भुत्त होति ।

पवारितो नाम असन पञ्जायति, भोजन पञ्जायति, हृत्थपासे ठितो
अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरित्त नाम अकप्पियकत्त होति, अप्पटिग्गहितकत्त होति, अनु- 5
च्चारितकत्त होति, अहृत्थपासे कत्त होति, अभुत्ताविना कत्त होति, भुत्ताविना
पवारितेन आसना बुद्धितेन कत्त होति, अलमेत्त सब्ब ति अबुत्त होति, न गिला-
नातिरित्त होति – एत्त अनतिरित्त नाम ।

खादनीय नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिक सत्ताहकालिक याव-
जीविक ठपेट्वा अवसेस खादनीय नाम ।

10

भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मस ।

अभिहट्ठु पवारयेया ति यावत्त इच्छसि तावत्त गण्हाही ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति ।

B 114

15

आसादनापेक्खो ति “इमिना इम चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचोदे-
स्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कु करिस्सामी” ति अभिहरति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । तस्स वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति^१, आपत्ति
दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

२४५ पवारिते पवारितसञ्जी अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्ठु पवारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पवारिते वेमतिको
अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठु पवारेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । पवारिते अप्पवारितसञ्जी^२ अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्ठु पवारेति, अनापत्ति । यामकालिक सत्ताहकालिक याव- 25
जीविक आहारत्थाय अभिहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स वचनेन खादि-
स्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे
अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते पवारितसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अप्पवारिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते अप्प-
वारितसञ्जी, अनापत्ति ।

R 85

30

१ पटिग्गण्हाति – रो०, पातगण्हाति – सी० । २ अप्पवारितसञ्जी – रो० ।

२४६ अनापत्ति अतिरिक्त कारापेत्वा' देति, अतिरिक्त कारापेत्वा भुञ्जाही ति देति, अञ्जस्सत्थाय हरन्तो गच्छाही ति देति, गिलानस्स सेसक देति, "यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक सति पच्चये परिभुञ्जा" ति देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ३७ सत्ततिसत्तिमपाचित्तिय

(विकालभोजने)

(१) सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु

- २४७ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवाप । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । सत्तरस-
वगिया भिक्षू गिरग्गसमज्ज दस्सनाय अगमसु । मनुस्सा सत्तरसवगिये
भिक्षू पस्सित्वा नहापेत्वा विलिम्पेत्वा भोजेत्वा खादनीय अदसु । सत्तरस-
वगिया भिक्षू खादनीय आदाय आराम गन्त्वा छब्बगिये भिक्षू एतदवोचु-
"गण्हाथावुसो", खादनीय खादथा" ति । "कुतो तुम्हेहि, आवुसो, खादनीय
लद्ध" ति ? सत्तरसवगिया भिक्षू छब्बगियान भिक्षून एतमत्थ आरोचेसु ।
"किं पन तुम्हे, आवुसो, विकाले भोजन भुञ्जथा" ति ? "एवमावुसो" ति ।
छब्बगिया भिक्षू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति— "कथ हि नाम सत्तरस-
वगिया भिक्षू विकाले भोजन भुञ्जिस्सन्ती" ति । अथ खो छब्बगिया
भिक्षू भिक्षून एतमत्थ आरोचेसु । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति— कथ हि नाम सत्तरसवगिया भिक्षू
विकाले भोजन भुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे,
विकाले भोजन भुञ्जथा ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विकाले भोजन भुञ्जिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय
पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —
२४८ यो पन भिक्षू विकाले खादनीय वा भोजनीय वा खादेय्य

१ कारेत्वा — स्या० । २ परिभुञ्जाही — सी० । ३ हन्दावुसो — सी०, गण्हाथावुसो —
स्या०, रो० ।

वा भुञ्जेय्य वा, पाचिच्चित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२४६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

विकालो नाम मज्झन्तिके^१ वीत्तिवत्ते याव अरुणुग्गमना ।

खादनीय नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिक सत्ताहकालिक याव- 5
जीविक ठपेत्वा अवसेस खादनीय नाम ।

भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मस ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचिच्चित्तियस्स । 10

२५० विकाले विकालसञ्जी खादनीय वा भोजनीय वा खादति
वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचिच्चित्तियस्स । विकाले वेमतिको खादनीय वा
भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचिच्चित्तियस्स । विकाले 15
कालसञ्जी खादनीय वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति
पाचिच्चित्तियस्स ।

यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । काले
विकालसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
काले कालसञ्जी, अनापत्ति ।

२५१ अनापत्ति यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक सति 20
पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—-०—-

§ ३८ अट्टतिसतिमपाचिच्चित्तिय

(सन्निविकारे)

(१) वेलट्टसीसथेरवत्थु

२५२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो आनन्दस्स उपज्झायो

१ मज्झन्तिके – सी०, स्या०, रो० ।

पाचिच्चित्तिय – १६

- आयस्मा बेलट्टसीसो' ग्ररञ्जे विहरति । सो पिण्डाय चरित्वा^१ सुक्खकुर^२
 आराम हरित्वा सुक्खापेत्वा निक्खिपति । यदा आहारेण अत्थो होति, तदा उदकेन
 तेमेत्वा तेमेत्वा भुञ्जति, चिरेण गाम पिण्डाय पविसति । भिक्खू आयस्मन्त
 बेलट्टसीस एतदवोचु - "किस्स त्व, आवुसो^३, चिरेण गाम पिण्डाय पविससी"
 5 ति ? अथ खो आयस्मा बेलट्टसीसो भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसि । "कि पन
 त्व, आवुसो, सन्निधिकारक भोजन भुञ्जसी" ति ? "एवमावुसो" ति । ये
 ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ
 हि नाम आयस्मा बेलट्टसीसो सन्निधिकारक भोजन भुञ्जिस्सती ति
 पे० सच्च किर त्व, बेलट्टसीस, सन्निधिकारक भोजन भुञ्जिसी ति ?
 10 "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, बेलट्टसीस,
 सन्निधिकारक भोजन भुञ्जिस्ससि । नेत, बेलट्टसीस, अप्पसन्नान वा पसादाय
 पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ—
 २५३ "यो पन भिक्खु सन्निधिकारक खादनीय वा भोजनीय वा
 15 खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तिय" ति ।

(३) विभङ्गो

- २५४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे ग्रधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 सन्निधिकारक नाम अज्ज पटिग्गहित अपरज्जु खादित होति ।
 खादनीय नाम पञ्च भोजनानि - यामकालिक सत्ताहकालिक याव-
 20 जीविक ठपेत्वा अवसेस खादनीय नाम ।
 भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि - ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
 मस ।
 खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 25 २५५ सन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्जी खादनीय वा भोजनीय
 वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सन्निधिकारके वेमतिको
 खादनीय वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ बेलट्टसीसो - स्या०, बेलट्टसीसो - सी० । २ चरित्वा बहु पिण्डपात लभित्वा -
 स्या० । ३ सुक्ख कूर - रो०, सुक्ख कूर - स्या० । ४ आवुसो बेलट्टसीस - सी० ।

सन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्जी खादनीय वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक आहारत्थाय पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्जी, अनापत्ति । 5

२५६ अनापत्ति यावकालिक यावकाले निदहित्वा भुञ्जति, यामकालिक यामे निदहित्वा भुञ्जति, सत्ताहकालिक सत्ताह निदहित्वा भुञ्जति, यावजीविक सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ३६ ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(पणीतभोजनविज्जापने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

२५७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू पणीतभोजनानि
अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पणीतभोजनानि अत्तनो
अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति । कस्स सम्पन्न न मनाप, कस्स सादु न
रुच्चती” ति । । अससोसु खो भिक्षू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान 15
विपाचेन्तान । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय
विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, 1
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जथा ति ? “सच्च,
भगवा” ति । 20

(२) पठमपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद
उद्दिसेय्याथ —

“यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि, सेय्यथीद’ — सप्पि नवनीत 25

तेल मधु फाणित मच्छो मस खीर दधि । यो पन भिक्खु एवरूपानि
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

- २५८ तेन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका भिक्खू
5 गिलाने भिक्खू एतदवोचु – “कच्चावुसो खमनीय, कच्चि यापनीय” ति ?
“पुब्बे मय, आवुसो, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जाम,
तेन नो फासु होति, इदानि पन भगवता पटिक्खत्त ति कुक्कुच्चायन्ता न
विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जात्ति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धर्मि कथ कत्वा
10 भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना पणीतभोजनानि
अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद
उद्दिसेय्याथ —

- २५९ “यानि खो पन तानि पणीतभोजानि, सेय्यथोद – साप्प
नवनीत तेल मधु फाणित मच्छो मस खीर दधि । यो पन भिक्खु एव
15 रूपानि पणीतभोजनानि अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

- २६० यानि खो पन तानि पणीतभोजनानी ति साप्प नाम गोसप्पि
वा जिकासप्पि वा महिससप्पि^१ वा, येस मस कप्पति तेस सप्पि ।
नवनीत नाम तेसञ्चेव नवनीत ।
20 तेल नाम तिलतेल सासपतेल मधुकतेल एरण्डतेल वसातले ।
मधु नाम मक्खिकामधु ।
फाणित नाम उच्छुम्हा निब्बत्त ।
मच्छो नाम उदकचरो^२ वुच्चति ।
मस नाम येस मस कप्पति तेस मस ।
25 खीर नाम गोखीर वा अजिकाखीर वा माहिसखीर^३ वा, यस मस
कप्पति तेस खीर ।

१ महिससप्पि – स्या०, माहिस वा सप्पि – सी०, रो० । २ ओदको – सी० ।

दधि नाम तेसञ्जेव दधि ।

यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० प्रय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

एवरूपानि पणीतभोजनानी ति तथारूपानि पणीतभोजनानि ।

अगिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि^१ फासु होति । 5

गिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि न फासु होति ।

अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोगे पयोगे दुक्कट ।
अटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे
अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१ अगिलानो अगिलानसञ्जी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय 10
विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको पणीत- B
भोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो गिलानसञ्जी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

गिलानो अगिलानसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, 15
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्जी अनापत्ति ।

२६२ अनापत्ति गिलानस्स, गिलानो हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलानो
भुञ्जति, गिलानस्स सेसक भुञ्जति, जातकान पवारितान अञ्जस्सत्थ^२य
अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४० चत्तारीसतिमपाचित्तिय

(दन्तपोनखादने)

(१) पसुकूलिकभिक्खुवत्थु

२६३ तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटा- 20
गारसालाय । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सब्बपसुकूलिको सुसाने
विहरति । सो मनुस्सेहि दिव्यमान न इच्छति पटिग्गहेतु, सुसाने पि रुक्खमूले
पि उम्मारे पि अय्यवोसाटितकानि^३ साम गहेत्वा परिभुञ्जति^४ । मनुस्सा
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम अय भिक्खु अम्हाक अय्य-
वोसाटितकानि साम गहेत्वा परिभुञ्जिस्सति^५ । थेरोय भिक्खु वठरो^६ 25

१ पणीतभोजना — सी० । २ अय्यवोसाटितकानि — सी० । ३ भुञ्जति — स्या०, रो० ।

४ भुञ्जिस्सति — रो०, भुञ्जिस्सति — स्या० । ५ वठरो — स्या०, रो० ।

मनुस्समस मञ्जे खादती” ति ।। अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खु अदिन्न मुखद्वार आहार आहरिस्सती ति पे० सच्च किर त्व, भिक्खु, अदिन्न मुखद्वार आहार प्राहरसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम त्व, मोघपुरिसा, अदिन्न मुखद्वार आहार आहरिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु अदिन्न मुखद्वार आहार आहरेय्य, पाचित्तिय” ति ।
 10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति

२६४ तेन खो पन समयेन भिक्खू उदकदन्तपोने^१ कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदन्तपोनं सामं गहेत्वा परिभुञ्जितुं^२ । एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२६५ “यो पन भिक्खु अदिन्न मुखद्वार आहार आहरेय्य, अञ्जात्तं उदकदन्तपोना, पाचित्तिय” ति ।
 15

(४) विभङ्गो

२६६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अदिन्नं नाम अप्पटिग्गहितकं वुच्चति ।

दिन्नं नाम कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देन्ते हत्थपासे
 20 ठितो कायेन वा कायपटिबद्धेन वा पटिग्गणाति, एतं दिन्नं नाम ।

आहारो नाम उदकदन्तपोनं ठपेत्वा यं किञ्चि अञ्जोहरणीयं, एसो आहारो नाम ।

अञ्जात्तं उदकदन्तपोना ति ठपेत्वा उदकदन्तपोनं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति गण्हाति^३, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
 25 अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

२६७ अप्पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्जी अदिन्नं मुखद्वार

१ उदकदन्तपोने — स्या० । २ भुञ्जितुं — रो०, स्या० । ३ पटिगण्हाति — सी० ।

आहार आहरति^१, अञ्जात्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटि-
गहितके वेमतिको अदिन्न मुखद्वार आहार आहरति, अञ्जात्र उदकदन्त-
पोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिगहितके पटिगहितकसञ्जी अदिन्न
मुखद्वार आहार आहरति, अञ्जात्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पटिगहितके अप्पटिगहितकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिगहितके 5
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिगहितके पटिगहितकसञ्जी, अनापत्ति ।

२६८ अनापत्ति उदकदन्तपोने, चत्तारि महाविकतानि सति I
पच्चये असति कप्पियकारके साम गहेत्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

भोजनवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्धान

पिण्डो गण पर पूव, द्वे च वुत्ता पवारणा ।
विकाले^२ सन्निधी खीर^३, दन्तपोनेन ते दसा ति ॥

10

—o—

§ ४१ एकचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(अञ्जातित्थियान भोजनदाने)

(१) आनन्दस्स परिब्बाजकान पूवदानवत्थु

२६९ तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटा-
गारसालाय । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स खादनीय उस्सन्न^४ होति । अथ
खो आयस्सा आनन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । “तेनहानन्द, विघासादान
पूव देही” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्सा आनन्दो भगवतो पटिस्सुणित्वा^५ 15
विघासादे पटिपाटिया निसीदापेत्वा एकेक पूव देन्तो अञ्जातरिस्सा परि-
ब्बाजिकाय एक मञ्जमानो द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो त परि-
ब्बाजिक एतदवोचु — “जारो ते एसो समणो” ति । “न मे सो समणो जारो,
एक मञ्जमानो द्वे पूवे अदासी” ति । दुतिय पि खो पे० ततिय पि खो
आयस्सा आनन्दो एकेक पूव देन्तो तस्सा येव परिब्बाजिकाय एक मञ्जमानो 20
द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो त परिब्बाजिक एतदवोचु — “जारो
ते एसो समणो” ति । “न मे सो समणो जारो, एक मञ्जमानो द्वे पूवे अदासी”
ति । “जारो न जारो” ति भण्डिसु^६ ।

१ आहरेति — म० । २ महाविकटानि — सी० । ३ विकालो — स्या० । ४ सन्निधिकार —
स्या० । ५ उप्पन्न — स्या० । ६ पटिस्सुणित्वा — सी०, रो० । ७ उप्पण्डिसु — स्या० ।

(२) आजीवकस्स सप्पिओदनदानवत्थु

- अञ्जतरो पि आजीवको परिवेसन अगमासि । अञ्जतरो भिक्खु
 १ हूतेन सप्पिना ओदन मद्दित्वा तस्स आजीवकस्स^१ महन्त पिण्ड अदासि । अथ
 खो सो आजीवको त पिण्ड आदाय अगमासि । अञ्जतरो आजीवको त
 ३ आजीवक एतदवोच - “कुतो तथा, आवुसो, पिण्डो लद्धो” ति ? “तस्सा-
 ५ वुसो, समणस्स गोतमस्स मुण्डगहपतिकस्स^२ परिवेसनाय लद्धो” ति ।

अस्सोसु खो उपासका तेस आजीवकान इम कथासल्लाप । अथ खो
 ते उपासका येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा
 एकमन्त निसीदिमु । एकमन्त निसिन्ना खो ते उपासका भगवन्त एतदवोचु -
 “इमे, भन्ते, तित्थिया अरण्णकामा बुद्धस्स अरण्णकामा धम्मस्स अरण्णकामा
 १० सङ्घस्स । सावु, भन्ते, अय्या तित्थियान सहत्था न ददेय्यु” ति । अथ खो
 भगवा ते उपासके धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्प-
 हसेसि । अथ खो ते उपासका भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता
 समुत्तेजिता सम्पहसिता उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा
 पक्कमिसु ।

(३) पञ्जात्ति

- १५ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि^३ पकरणे^४ * धम्मि कथ
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून सिक्खापद पञ्जा-
 पेस्सामि^५ दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय पे०
 सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दि-
 सेय्याथ —

- २० २७० “यो पन भिक्खु अचेलकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजि-
 काय वा सहत्था खादनीय वा भोजनीय वा ददेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(४) विभङ्गो

२७१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अचेलको नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो नग्गो ।

१ आजीविकस्स - सी० । २ मुण्डकगहपतिकस्स - स्या० । ३ रो० पोत्थके नत्थि ।
 ४ रो० पोत्थके नत्थि । * एत्थ स्या० पोत्थके ‘भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खून तदनुच्छविक
 तदनुलोमिक’ इति अधिको प ठो दिस्सति । ५ पञ्जपेस्सामि - म० ।

भिक्षून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो भिक्षु-
एहावुसो, गाम पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्सती ति
पे० सच्च किर त्व, उपनन्द, भिक्षु - एहावुसो, गाम पिण्डाय
5 पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम त्व, मोघपुरिस, भिक्षु - एहावुसो, गाम पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

10 २७५ “यो पन भिक्षु भिक्षु” - ‘एहावुसो, गाम वा निगम वा पिण्डाय पविसिस्सामा’ ति तस्स दापेत्वा वा अदापेत्वा वा उय्योजेय्य - ‘गच्छावुसो, न मे तथा सद्धि कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती’ ति, एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्च, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

15 २७६ यो पना ति यो, यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षु ति अञ्जं भिक्षु ।

एहावुसो, गाम वा निगम वा ति गामो पि निगमो पि नगरं पि, गामो चेव निगमो च ।

20 तस्स दापेत्वा ति यागु वा भत्त^१ वा खादनीयं वा भोजनीयं वा दापेत्वा । अदापेत्वा ति न किञ्चि दापेत्वा ।

उय्योजेय्या ति मातुगामेन सद्धिं हसितुकामो कीळितुकामो रहो निसीदितुकामो अनाचार आचरितुकामो एव वदेति - “गच्छावुसो, न मे तथा सद्धि कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निमज्जा वा फासु
25 होती” ति उय्योजेति, आपत्तिं दुक्कटस्स । दस्सनूपचार^२ वा सवनूपचार^३ वा विजहन्तस्स आपत्तिं दुक्कटस्स । विजहिते, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

१ भिक्षु एव वदेय्य - स्या० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ दस्सनूपचार - स्या० ।

४ सवनूपचार - स्या० ।

एतदेव पच्चय करित्वा अनञ्ज ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति
उय्योजेतु ।

२७७ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी उय्योजेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्जी उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B 1

5

कलिसासन आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न उय्योजेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । कलिसासन आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने
उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R

२७८ अनापत्ति उभो एकतो न यापेस्सामा ति उय्योजेति, महग्घ
भण्ड पस्सित्वा लोभधम्म उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, मातुगाम पस्सित्वा अन-
भिरिति उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, गिलानस्स वा ओहिय्यकस्स वा विहार-
पालस्स वा यागु वा भत्त वा खादनीय वा भोजनीय वा नीहरा ति उय्योजेति, न
अनाचार आचरितुकामो, सति करणीये उय्योजेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

10

15

—o—

५४३ तेचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(कुले अनुपखज्ज निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु

२७९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो
सहायकस्स^१ घर गन्त्वा तस्स पजापतिया सद्धि सयनिघरे^२ निसज्ज कप्पेसि ।
अथ खो सो पुरिसो येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा
आयस्मन्त उपनन्द सक्कपुत्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिद्धो
खो सो पुरिसो पजापति एतदवोच — “देहय्यस्स^३ भिक्ख” ति । अथ खो सा
इत्थी आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स भिक्ख अदासि । अथ खो सो पुरिसो
आयस्मन्त उपनन्द सक्कपुत्त एतदवोच — “गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्खा
दिन्ना” ति । अथ खो सा इत्थी सल्लक्खेत्वा — “परियुट्ठितो अय पुरिसो” ति,
आयस्मन्त उपनन्द सक्कपुत्त एतदवोच — “निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्था”

20

25 B 1

१ सहायस्स — सी० । २ सयनीघरे — स्या० । ३ देहय्यस्स — म०, देहेहय्यस्स — रो० ।

ति । दुतिय पि खो सो पुरिसो पे० ततिय पि खो सो पुरिसो आयस्मन्त उपनन्द सक्यपुत्त एतदवोच - “गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्खा दिन्ना” ति । ततिय पि खो सा इत्थी आयस्मन्त उपनन्द सक्यपुत्त एतदवोच - “निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्था” ति ।

- 5 अथ खो सो पुरिसो निक्खमित्वा भिक्खू उज्झापेसि^१ - “अय, भन्ते, अय्यो उपनन्दो मय्ह पजापतिया सद्धि सयनिघरे निसिन्नो । सो मया उय्यो-जियमानो न इच्छति गन्तु । बहुकिच्चा मय बहुकरणीया” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्ज कप्पेस्सती
- 10 ति पे० सच्च किर त्व, उपनन्द, सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्ज कप्पेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्ज कप्पेस्ससि^१ । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

- 15 २८० “यो पन भिक्खू सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्ज कप्पेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२८१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

- सभोजन नाम कुल इत्थी चेव होति पुरिसो च, इत्थी च पुरिसो च उभो
- 20 अनिक्खन्ता होन्ति, उभो अवीतरागा ।

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

- निसज्ज कप्पेय्या ति महल्लके घरे पिटुसङ्घाटस्स^१ हत्थपास विजहित्वा निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । खुद्दके घरे पिट्ठिवस अतिक्कमित्वा निसी-दति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 २८२ सयनिघरे सयनिघरसञ्जी सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे वेमतिको सभोजने कुले अनुप-खज्ज निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे नसयनिघरसञ्जी
- 3

१ उज्झापेति - रो० । २ पिट्ठिसङ्घातस्स - स्या० ।

सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नसयनिघरे सयनिघरसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे नसयनिघरसञ्जी, अनापत्ति ।

२८३ अनापत्ति महल्लके घरे पिटुसङ्घाटस्स हत्थपास अविजहित्वा निसीदति, खुद्दके घरे पिटुवस अनतिककमित्वा निसीदति, भिक्खु द्रुतियो होति, 5 उभो निक्खन्ता होन्ति, उभो वीतरागा, नसयनिघरे, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४४ चतुचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(मातुगामेन रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्खुवत्थु

२८४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो सहायकस्स घर गन्त्वा तस्स पजापतिया सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज 10 कप्पेसि^१ । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथ हि नाम अय्यो उपनन्दो मय्ह पजापतिया सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेस्सती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो मातुगामेन सद्धि 15 रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेस्सती ति पे० सच्च किर त्व, उपनन्द, मातुगामेन सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, मातु-गामेन सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, 20 अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

२८५ “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेय्य, पाचित्तिय” ति ।

B

(३) विभङ्गो

२८६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सिस्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता,
अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी ।

5 सद्धि ति एकतो ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न
सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने^१ भमुक वा उक्खिपीयमाने^२ सीस
वा उक्खिपीयमाने पस्सितु । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा
सोतु ।

10 पटिच्छन्न नाम आसन कुट्टेन^३ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणि-
पाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थलिकाय^४ वा, येन केनचि पटिच्छन्न
होति ।

निसज्ज कप्पेट्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा
होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो
15 उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा
निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२८७ मातुगामे मातुगामसञ्जी रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको रहो पटिच्छन्ने आसने
निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी रहो
20 पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहि
त्थिया^५ वा सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

0 25 २८८ अनापत्ति यो कोचि विञ्जू पुरिसो दुतियो होति, तिद्वति

१ महत्तरी - स्या० । २ निखणीयमाने - सी०, निखणियमाने - स्या०, रो० । ३
उक्खियमाने - सी०, उक्खिपियमाने - स्या०, रो० । ४ कुट्टेन - म० । ५ कोत्थलिया - सी०,
कोत्थलिया - स्या०, रो० । ६ तिरच्छानगत य वा मनुस्सविग्गहित्थिया - म० ।

न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्जाविहितो^१ निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ४५ पञ्चवत्तारीसतिमपाचित्तिय

(एको एकाय रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

२८६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
सहायकस्स घर गन्त्वा तस्स पजापतिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज 5
कप्पेसि^२ । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथ हि
नाम अय्यो उपनन्दो मय्ह^३ पजापतिया^४ सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज
कप्पेस्सती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-
न्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथ हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मातुगामेन सद्धि 10
एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेस्सती ति पे० सच्च किरत्व, उपनन्द,
मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, मातुगामेन
सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान
वा पासादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ — 15

२९० “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो
निसज्ज कप्पेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२९१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सिस्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता, 20
विञ्जू पटिबला सुभासितदुब्भासित दुट्ठुल्लादुट्ठुल्ल आजानितु ।

सद्धि ति एकतो ।

१ अञ्जाविहितो — स्या०, रो० । २ कप्पेति — सी० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ मातु-
गामेन — रो० ।

एको एकाया ति भिक्खु चैव होति मातुगामो च ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो, सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि' वा निखणीयमाने भमुक वा उक्खिपीयमाने सीस वा उक्खिपीयमाने पस्सित् । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोत् ।

- 5 निसज्ज कप्पेय्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- २६२ मातुगामे मातुगामसञ्जी एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेति,
10 आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
15 मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

२६३ अनापत्ति यो कोचि विञ्जू पुरिसो दुतियो होति, तिद्वति न निसीदति, अरहोपेक्खो अञ्जाविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४६ छत्रतारीसतिमपाचित्तिय

(कुलानि पयिरुपासने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

- 3 20 २६४ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
2 निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स उपट्ठाक-
कुल आयस्मन्त उपनन्द सक्यपुत्त भत्तेन निमन्तेसि । अञ्जे पि भिक्खू
भत्तेन निमन्तेसि । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पुरेभत्त,
कुलानि पयिरुपासति । अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचु — “देथावुसो
25 भत्त” ति । “आगमेथ, भन्ते, यावाय्यो^१ उपनन्दो आगच्छती” ति । दुतिय

१ अक्खीनि — स्या० । २ यावय्यो — रो०, याव अय्यो — स्या०, सी० ।

पि खो ते भिक्खू पे० ततिय पि खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचु –
 “देथावुसो, भत्त, पुरे कालो अतिक्कमती” ति । “य पि मय, भन्ते, भत्त
 करिम्हा अय्यस्स उपनन्दस्स कारणा । प्रागमेथ, भन्ते, यावाय्यो उपनन्दो
 आगच्छती” ति ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पुरेभत्त कुलानि पयिरुपासित्वा 5
 दिवा आगच्छति । भिक्खू न चित्तरूप भुञ्जिषु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति – कथ हि नाम आयस्मा
 उपनन्दो सक्कपुत्तो निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्त कुलेसु चारित्त आप-
 ज्जिस्सती ति पे० सच्च किर त्व, उपनन्द, निमन्तितो सभत्तो
 समानो पुरेभत्त कुलेसु चारित्त आपज्जसी ति ? “सच्च, भगवा” ति । 10

(२) पठमपञ्चात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस,
 निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्त कुलेसु चारित्त आपज्जिस्ससि । नेत,
 मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खा-
 पद उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खू निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्त कुलेसु चारित्त
 आपज्जेय्य, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्चात्त होति ।

(३) उपनन्दवत्थु

२६५ तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स
 उपट्ठाककुल सङ्घस्सत्थाय खादनीय पाहेसि – “अय्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा
 सङ्घस्स दातब्ब” ति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो गाम 20
 पिण्डाय पविट्ठो होति । अथ खो ते मनुस्सा आराम गन्त्वा भिक्खू पुच्छिषु-
 “कह, भन्ते, अय्यो उपनन्दो” ति ? “एसावुसो, आयस्मा उपनन्दो R
 सक्कपुत्तो गाम पिण्डाय पविट्ठो” ति । “इद, भन्ते, खादनीय अय्यस्स
 उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातब्ब” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ^२ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ 25 F
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि^३ – “तेन हि, भिक्खवे, पटिग्गहेत्वा निक्खिपथ याव
 उपनन्दो आगच्छती” ति ।

१ आगच्छि – सी० । २ खीयति – सी०, स्या०, रो० । ३-३ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।
 पाचित्तिय – १८

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो- “भगवता पटिक्खित्त पुरेभत्त कुलेसु चारित्त आपज्जितु” ति पच्छाभत्त कुलानि पयिरुपासित्वा दिवा पटिक्कमि, खादनीय उस्सारियित्थ^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम आयस्मा उपनन्दो
 5 सक्कपुत्तो पच्छाभत्त कुलेसु चारित्त आपज्जिस्सती ति पे० सच्च किर त्व, उपनन्द, पच्छाभत्त कुलेसु चारित्त आपज्जसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(४) अनुपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, पच्छाभत्त कुलेसु चारित्त आपज्जिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन भिक्खवे इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

10 “यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्त वा पच्छाभत्त वा कुलेसु चारित्त आपज्जेय्य, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति-चीवरदाने

२६६ तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरदानसमये कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । चीवर परित्त उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थ
 15 आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये कुलानि पयिरुपासितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरभत्त वा पच्छाभत्त वा कुलेसु चारित्त आपज्जेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । चीवरदानसमयो - अय तत्थ समयो” ति ।

20 एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(६) अनुपञ्जात्ति-चीवरकारे

२६७ तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरकम्म करोन्ति, अत्थो च होति सूचिया पि सुत्तेन पि सत्थकेन पि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये कुलानि पयिरुपासितु । एव च पन, भिक्खवे,
 25 इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्त वा पच्छाभत्त

वा कुलेसु चारित्त आपज्जेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो ।
चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अय तत्थ समयो” ति ।

B 1

एवञ्चिद भगवता भिक्खून् सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(७) अनुपञ्जात्ति – गिलाने

२६८ तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति, अत्थो च होति
भेसज्जेहि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थ 5
आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, सन्त भिक्खु आपुच्छा कुलानि
पयिरुपासितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

२६९ “यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो सन्त भिक्खु
अनापुच्छा पुरेभत्त वा पच्छाभत्त वा कुलेसु चारित्त आपज्जेय्य, अञ्जात्र
समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – 10
अय तत्थ समयो” ति ।

(८) विभङ्गो

३०० यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

निमन्तितो नाम पञ्चन्न भोजनान् अञ्जातरेन भोजनेन निमन्तितो ।

सभत्तो नाम येन निमन्तितो तेन सभत्तो ।

15

सन्त नाम भिक्खु सक्का होति आपुच्छा पविसितु ।

असन्त नाम भिक्खु न सक्का होति आपुच्छा पविसितु ।

पुरेभत्त नाम येन निमन्तितो त अभुत्तावी ।

पच्छाभत्त नाम येन निमन्तितो त अन्तमसो कुसग्गेन^१ पि भुत्त होति ।

कुल नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुल, ब्राह्मणकुल, वेस्सकुल, 20
सुद्धकुल ।

कुलेसु चारित्त आपज्जेय्या ति अञ्जास्स घरूपचार ओक्कमन्तस्स
आपत्ति दुक्कटस्स । पठम पाद उम्मार अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
दुतिय पाद अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र समया ति ठपेट्वा समय ।

25 B 1

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने^२ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्थते कठिने पञ्च मासा ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने ।

३०१ निमन्तिते निमन्तितसञ्जी सन्त भिक्खु अनापुच्छा पुरेभत्त वा^१ पच्छाभत्त वा^२ कुलेसु चारित्त आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिको सन्त भिक्खु अनापुच्छा पुरेभत्त वा
5 पच्छाभत्त वा कुलेसु चारित्त आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्जी सन्त भिक्खु अनापुच्छा पुरेभत्त वा पच्छाभत्त वा कुलेसु चारित्त आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनिमन्तिते निमन्तितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते
10 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते अनिमन्तितसञ्जी, अनापत्ति ।

३०२ अनापत्ति समये, सन्त भिक्खु आपुच्छा पविसति, असन्त भिक्खु अनापुच्छा पविसति, अञ्जस्स घरेन मग्गो होति, घरूपचारेन मग्गो होति, अन्तराराम^३ गच्छति, भिक्खुनुपस्सय गच्छति, तिथियसेय्य गच्छति, पटिक्कमन गच्छति, भत्तियघर गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
15 कम्मिकस्सा ति ।

§ ४७ सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(पच्चयपवारणासादियने)

(१) महानामभेसज्जपवारणवत्थु

चतुमास

३०३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन महानामस्स सक्कस्स भेसज्ज उस्सन्न होति । अथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो महानामो
20 सक्को भगवन्त एतदवोच - “इच्छामह, भन्ते, सङ्घ चतुमास^४ भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम । तेन हि त्व, महानाम, सङ्घ चतुमास भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, चतुमास^५ भेसज्ज-पच्चयपवारण^६ सादितु^७ ति ।

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ अन्तरगाम - रा० । ३ चातुमास - सी०, स्या०, रो० ।
४-५ चातुमासपच्चयपवारण - सा०, चातुमासपच्चयपवारण - स्या०, रो० । ६ सादितु - सी० ।

अपर पि चतुमास

३०४ तेन खो पन समयेन भिक्खू महानाम सक्क परित्त भेसज्ज विञ्जापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्ज उस्सन्न होति । दुतिय पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्त एतदवोच - “इच्छामह, भन्ते, सङ्घ अपर पि चतुमास भेसज्जेन 5 पवारेतु” ति । “साधु साधु, महानाम । तेन हि त्व, महानाम, सङ्घ अपर पि चतुमास भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, पुन पवारण पि सादितु ति ।

यावजीव

३०५ तेन खो पन समयेन भिक्खू महानाम सक्क परित्त येव भेसज्ज 10 विञ्जापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्ज उस्सन्न होति । ततिय पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त R 10 अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्त एतदवोच - “इच्छामह, भन्ते, सङ्घ यावजीव भेसज्जेन पवारेतु” ति । “साधु साधु, महानाम । तेन हि त्व, महानाम, सङ्घ यावजीव भेसज्जेन 15 पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, निच्चपवारण पि सादितु ति ।

(२) छब्बगिय - महानामवत्थु

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दुन्निवत्था होन्ति दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना । महानामो^१ सक्को^२ वत्ता^३ होति^४ - “किस्स तुम्हे, भन्ते, दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना ? ननु नाम पब्बजितेन सुनिवत्थेन 20 भवितब्ब सुपारुतेन आकप्पसम्पन्नेना” ति ? छब्बगिया भिक्खू महानामे सक्के उपनन्धिसु । अथ खो छब्बगियान भिक्खून् एतदहोहि - “केन नु खो मय उपायेन महानाम सक्क मङ्कु करेय्यामा” ति ? अथ खो छब्बगियान भिक्खून् एतदहोसि - “महानामेन खो, आवुसो, सक्केन सङ्घो भेसज्जेन पवारितो । हन्द मय, आवुसो, महानाम सक्क सप्पि विञ्जापेमा” ति । 25 B 137 अथ खो छब्बगिया भिक्खू येन महानामो सक्को तेनुपसङ्कमिसु; उक्-

१ महानामेन - स्या० । २ सक्केन - स्या० । ३ वत्ता - स्या० । ४ हान्ति - स्या० ।

सङ्कमित्वा महानाम सक्क एतदवोचु - “दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो”
ति । “अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथ । मनुस्सा वज गता सप्पि आहरितु । काल^१
आहरिस्सथा^२” ति ।

- दुतिय पि खो पे० ततिय पि खो छब्बग्गिया भिक्खू महानाम
5 सक्क एतदवोचु - “दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो” ति । “अज्जण्हो, भन्ते,
आगमेथ । मनुस्सा वज गता सप्पि आहरितु । काल आहरिस्सथा” ति ।
“कि पन तथा, आवुसो, अदातुकामेन पवारितेन, य त्व पवारित्वा न देसी”
ति । अथ खो महानामो सक्को उज्झायति खिय्यति विपाचेति - “कथ
हि नाम भदन्ता^३ - ‘अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा’ ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती”
10 ति । अस्सोसु खो भिक्खू महानामस्स सक्कस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू महानामेन सक्केन - अज्जण्हो,
भन्ते, आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे,
भिक्खवे, महानामेन सक्केन - अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा ति वुच्चमाना
15 नागमेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(३) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
महानामेन सक्केन - अज्जण्हो, भन्ते आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेस्सथ^४ ।
नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे
इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

- 20 ३०६ “अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा,
अञ्जात्र पुनपवारणाय, अञ्जात्र निच्चपवारणाय, ततो चे उत्तरि^५ सादियेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(४) विभङ्गो

३०७ अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा
ति गिलानप्पच्चयपवारणा सादितब्बा ।

- 25 पुनपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा
विञ्जापेस्सामी ति ।

१ अज्जण्हो - सी०, स्या०, रो० । २ काले - स्या० । ३ हरिस्सथा - सी०, रो० ।
४ भदन्ता - स्या०, रो० । ५ नागमिस्सथ - म० । ६ उत्तरि - म०, रो० ।

निच्चपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा विञ्जापेस्सामी ति ।

ततो चे उत्तरि सादियेय्या ति अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता नरत्तिपरियन्ता, अत्थि पवारणा रत्तिपरियन्ता नभेसज्जपरियन्ता, अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च, अत्थि पवारणा नेवभेसज्ज- 5 परियन्ता नरत्तिपरियन्ता ।

भेसज्जपरियन्ता नाम भेसज्जानि परिग्गहितानि होन्ति — “एत्तकेहि भेसज्जेहि पवारेमी” ति । रत्तिपरियन्ता नाम रत्तियो परिग्गहितायो होन्ति — “एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी” ति । भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च नाम भेसज्जानि च परिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च परिग्गहितायो होन्ति — “एत्त- 10 केहि भेसज्जेहि एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी” ति । नेवभेसज्जपरियन्ता नरत्तिपरियन्ता नाम भेसज्जानि च अपरिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च अपरिग्गहितायो होन्ति ।

३०८ भेसज्जपरियन्ते — येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा अञ्जानि भेसज्जानि विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15 रत्तिपरियन्ते — यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्जासु रत्तीसु विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भेसज्जपरियन्ते च रत्तिपरियन्ते च — येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्जानि भेसज्जानि अञ्जासु रत्तीसु विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नेवभेसज्जपरियन्ते नरत्तिपरियन्ते, 20 अनापत्ति ।

३०९ न भेसज्जेन करणीयेन^१ भेसज्ज विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जेन भेसज्जेन करणीयेन अञ्जा भेसज्ज विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरि^२ ततुत्तरिसञ्जी भेसज्ज विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरि वेमतिको भेसज्ज विञ्जापेति, आपत्ति 25 पाचित्तियस्स । ततुत्तरि नततुत्तरिसञ्जी भेसज्ज विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नततुत्तरि ततुत्तरिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरि वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरि नततुत्तरिसञ्जी, अनापत्ति ।

३१० अनापत्ति येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि 30 B 135

१ करणीय — सी०, स्या०, भेसज्जकरणीयेन — रो० । २ तदुत्तरि — स्या० ।

- विञ्जापेति, यासु रत्तीसु पवारितो होति तासु रत्तीसु विञ्जापेति, इमेहि
 14 तथा भेसज्जेहि पवारिताम्ह^१ अम्हाक च इमिना च इमिना च भेसज्जेन
 अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्जापेति, यासु तथा रत्तीसु पवारिताम्ह तायो च
 रत्तियो वीतिवत्ता अम्हाक च भेसज्जेन अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्जापेति,
 5 आतकान पवारितान, अञ्जास्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदि-
 कम्मिकस्सा ति ।

-----०-----

§ ४८ अट्टचत्तारीसतिमपाचित्तिय
 (उय्युत्तसेनादस्सने)

(१) पसेनदिकोसलअट्ठभुय्यानवत्थु

- ३११ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो सेनाय
 अट्ठभुय्यातो होति । छब्बग्गिया भिक्खू उय्युत्त सेन दस्सनाय अगमसु ।
 10 अद्दसा^२ खो राजा पसेनदिकोसलो छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते ।
 दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच - “किस्स तुम्हे, भन्ते, आगतत्था” ति ?
 “महाराज^३, महाराजान मय दट्ठुकामा” ति । “कि, भन्ते, म दिट्ठेन युद्धा-
 भिनन्दि^४, ननु भगवा पस्सितब्बो” ति ? मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
 विपाचेन्ति - “कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया उय्युत्त सेन दस्सनाय आग-
 15 च्छिस्सन्ति । अम्हाक पि अलाभा, अम्हाक पि दुल्लद्ध, ये मय आजीवस्स हेतु
 पुत्तदारस्स कारणा सेनाय आगच्छामा” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस
 मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खू उय्युत्त सेन दस्सनाय गच्छिस्मन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे,
 20 भिक्खवे, उय्युत्त सेन दस्सनाय गच्छथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपज्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 उय्युत्त सेन दस्सनाय गच्छिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
 पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ-

१ पवारिताम्हा - सी०, स्या०, रो० । २ अद्दस - रो० । ३ सी०, स्या०, म० पोट्थक्खु
 नत्थि । ४ युद्धाभिनन्दिना - रो०, युद्धाभिनन्दिन - स्या० ।

“यो पन भिक्खु उय्युत्त सेन दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) सेनाय गिलानमातुलवत्थु

३१२ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो मातुलो सनाय गिलानो होति । सो तस्स भिक्खुनो सन्तिके दूत पाहेसि — “अह हि सेनाय गिलानो । आगच्छतु भदन्तो । इच्छामि भदन्तस्स आगत” ति । अथ खो 5 तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता भिक्खून^१ सिक्खापद पञ्जत्त* — ‘न उय्युत्त सेन दस्सनाय गन्तब्ब’ ति । अय च मे मातुलो सेनाय गिलानो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसि ।

(४) अनुपञ्जत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि^२ पकरणे^३ धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपप्पच्चया^४ सेनाय^५ गन्तु । 10 एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

३१३ “यो पन भिक्खु उय्युत्त सेन दस्सनाय गच्छेय्य, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

३१४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 15

उय्युत्ता नाम सेना गामतो निक्खमित्वा निविट्ठा वा होति पयाता वा ।

सेना नाम हत्थी अस्सा रथा पत्ती^६ । द्वादसपुरिसो हत्थी, तिपुरिसो अस्सो, चतुपुरिसो रथो, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ति । दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्स- 20 नूपचार^७ विजहित्वा पुनप्पुन पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया ति ठपेट्वा तथारूपप्पच्चय ।

३१५ उय्युत्ते उय्युत्तसञ्जी दस्सनाय गच्छति, अञ्जत्र तथारूप- प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते वेमतिको दस्सनाय गच्छति, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्जी दस्सनाय

१ रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । * एत्थ सी० पोत्थके ‘होती’ ति पाठो दिस्सति । २-२ रो० पोत्थके नत्थि । ३ तथारूपप्पच्चया — स्या०, रो० । ४ सेन — सी०, स्या० । ५ पत्ति — सी०, स्या० । ६ दस्सनूपचार — स्या० ।

गच्छति, अञ्जात्र तथारूपपचया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

41

एकमेक दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचार विजहिंत्वा पुनप्पुन पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते उय्युत्तसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्जी, अनापत्ति ।

३१६ अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकास वा निसिन्नोकास वा निपन्नोकास वा आगच्छति, पटिपथ गच्छन्तो पस्सति, तथारूपपचया, आपदासु, उम्मत्तकस्स, प्रादिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ४६ ऊनपञ्जासमपाचित्तिय

(सेनाय वासे)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

06

३१७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने
01 अनार्थपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सति करणीये सेन गन्त्वा अतिरेकतिरत्त सेनाय वसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणां सकयपुत्तिया सेनाय वसिस्सन्ति । अम्हाक पि अलाभा, अम्हाक पि दुल्लब्ध, ये मय आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा सेनाय पटिवसामा” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अतिरेकतिरत्त सेनाय वसिस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, अतिरेकतिरत्त सेनाय वसथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
20 अतिरेकतिरत्त सेनाय वसिस्सथ १ नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

३१८ “सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेन गमनाय, दित्तिरत्त तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्ब । ततो चे उत्तरि वसेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३१६ सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेन गमनाया ति सिया पच्चयो सिया करणीय ।

दिरत्ततिरत्त तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्ब ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसितब्ब । B 1

ततो चे उत्तरि वसेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये' सेनाय 5 वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ~

३२० अतिरेकतिरत्ते अतिरेकसञ्जी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते वेमतिको सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते ऊनकसञ्जी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकतिरत्ते अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते 10 वमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते ऊनकसञ्जी, अनापत्ति ।

३२१ अनापत्ति द्वे तिस्सो' रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति, द्वे रत्तियो वसित्वा तत्तियाय रत्तिया पुरारुणा निक्खमित्वा पुन वसति, गिलानो वसति, गिलानस्स करणीयेन वसति, सेना' वा' पटिसेनाय रुद्धा 15 होति, केनचि पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । R 1

§ ५० पञ्चासमपाचित्तिय

(उय्योधिकगमने)

(१) उय्योधिककण्डविद्धभिक्खुवत्थु

३२२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दिरत्ततिरत्त सेनाय वसमाना उय्योधिक पि बलग्ग पि सेनाव्यूह पि अनीकदस्सन पि गच्छन्ति । अञ्जतरो पि छब्बगियो भिक्खु उय्योधिक गन्त्वा कण्डेन पटि-विद्धो होति । मनुस्सा त भिक्खु* उप्पण्डेसु — “कच्चि, भन्ते, सुयुद्ध अहोसि, 20 कति ते लक्खानि लद्धानी” ति ? सो भिक्खु तेहि मनुस्सेहि उप्पण्डीयमानो मडकु अहोसि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया उय्योधिक दस्सनाय आगच्छिस्सन्ति ! अम्हाक पि

१, सुरिये — म० । २ सेनाय — सी० । ३ स्या० पोत्थके नत्थि । * एत् सौ० पोत्थके 'पस्सित्वा' ति पाठो अत्थि ।

अलाभा, अम्हाक पि दुल्लद्ध, ये मय, आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा
उय्योधिक आगच्छामा” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान
खियन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू उय्योधिक दस्सनाय
5 गच्छिस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, उय्योधिक दस्सनाय
गच्छया ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उय्योधिक दस्सनाय गच्छिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय
पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

10 ३२३ “दिरत्ततिरत्त चे भिक्खु सेनाय वसमानो उय्योधिक वा
बल्लग वा सेनाब्बूह वा अनीकदस्सन वा गच्छेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३२४ दिरत्ततिरत्त चे भिक्खु सेनाय वसमानो ति द्वे तिस्सो
रत्तियो वसमानो ।

उय्योधिक नाम यत्थ सम्पहारो दिस्सति^१ ।

15 बल्लग नाम एत्तका हत्थी, एत्तका अस्सा, एत्तका रथा, एत्तका
पत्ती ।

सेनाब्बूह नाम इतो हत्थी होन्तु, इतो अस्सा होन्तु, इतो रथा
होन्तु, इतो पत्तिका^२ होन्तु ।

अनीक नाम हत्थानीक, अस्सानीक, रथानीक, पत्तानीक ।
20 तयो हत्थी पच्छिम हत्थानीक, तयो अस्सा पच्छिम अस्सानीक, तयो
रथा पच्छिम रथानीक, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ती पच्छिम पत्तानीक ।
दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । दस्सनूपचार विजहित्वा पुनप्पुन पस्सति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

25 एकमेक दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो
पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचार विजहित्वा पुनप्पुन पस्सति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१ दिव्यति — सी० । २ पत्ती — स्त्री० ।

३२५ अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकास
वा निसिन्नोकास वा निपन्नोकास वा आगन्त्वा सम्पहारो दिस्सति^१,
पटिपथ गच्छन्तो पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B

अचेलकवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्धान

*पूव कथोपनन्दस्स^२, तयपट्टाकमेव च ।

5

महानामो पसेनदि, सेनाविद्धो इमे दसा ति ॥

—o—

§ ५१ एकपञ्चासमपाचित्तिय

(सुरापाने)

(१) सागतभिक्खु - नागसङ्गामवत्थु

३२६ तेन समयेन बुद्धो भगवा चेतिyeसु^३ चारिक चरमानो
येन भद्दवतिका तेन पायासि । अद्दससु खो गोपालका पसुपालका कस्सका
पथाविनो भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान भगवन्त एतदवोचु —
“मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थ अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स
अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो^४ घोरविसो । सो भगवन्त
मा विहेठेसी” ति । एव वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतिय पि खो
पे० ततिय पि खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्त
एतदवोचु — “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थ अगमासि । अम्बतित्थे,
भन्ते, जटिलस्स अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो घोरविसो ।
सो भगवन्त मा विहेठेसी” ति । ततिय पि खो भगवा तुण्ही अहोसि ।

10

15

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन भद्दवतिका
तदवसरि । तत्र सुद भगवा भद्दवतिकाय विहरति । अथ खो आयस्सा
सागतो येन अम्बतित्थकस्स^५ जटिलस्स अस्समो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क-
मित्वा अग्यागार पविसित्वा तिणसन्थारक^६ पञ्जापेत्वा निसीदि
पल्लङ्क आभुजित्वा उजु काय पणिधाय परिमुख सति उपट्टपेत्वा ।

R 1

B 1

20

१ दीयति — सी० । *एत्थ सी० पोत्थके इम उद्धान दिस्सति —

अचेलक उय्योजञ्च, सभोजन दुवे रहो ।

सभक्तकञ्च भेसज्ज, उय्युत्त सेनुय्योधिक ति ॥

२ कथापनन्दस्स — रो० । ३ चेतिसे — सी० । ४ आसीविसो — सी०, रया० । ५ अम्ब-
तित्थस्स — म०; अम्बतित्थ — स्या० । ६ तिणसन्थार — सी० ।

- अद्दसा^१ खो सो नागो आयस्मन्त सागत पविट्ठ । दिस्वान *दुम्मनो पधूपायि^२ । आयस्मा पि सागतो पधूपायि । अथ खो सो नागो मक्ख असहमानो पज्जलि । आयस्मा पि सागतो तेजोधातु समापज्जित्वा पज्जलि । अथ खो आयस्मा सागतो तस्स नागस्स तेजसा तेज परि-
 ५ यादियित्वा येन भद्दवतिका तेनुपसङ्कमि । अथ खो भगवा भद्दवतिकाय यथाभिरन्त विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिक पक्कामि । अस्सोसु खो कोसम्बिका उपासका - “अय्यो किर सागतो अम्बतित्थिकेन^३ नागेन सद्धि सङ्गामेसी” ति ।

(२) सागतभिक्षुकापोतिकपानवत्थु

- अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन कोसम्बी तद-
 10 वसरि । अथ खो कोसम्बिका उपासका भगवतो पच्चुग्गमन करित्वा येनायस्मा सागतो तेनुपसङ्कमि^४सु; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त सागत अभि-
 वादेत्वा एकमन्त अट्ठसु । एकमन्त ठिता खो कोसम्बिका उपासका आयस्मन्त सागत एतदवोचु - “कि, भन्ते, अय्यान् दुल्लभ च मनाप च, कि पटियादेमा” ति ? एव वुत्ते छब्बेग्गिया भिक्षू कोसम्बिके उपा-
 15 सके एतदवोचु - “अत्थावुसो, कापोतिका नाम पसन्ना भिक्षून दुल्लभा च मनापा च, त पटियादेथा” ति । अथ खो कोसम्बिका उपासका घरे घरे कापोतिक पसन्न पटियादेत्वा आयस्मन्त सागत पिण्डाय पविट्ठ^५ दिस्वान आयस्मन्त सागत एतदवोचु - “पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिक पसन्न, पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिक पसन्न” ति । अथ
 20 खो आयस्मा सागतो घरे घरे कापोतिक पसन्न पिवित्वा नगरम्हा निक्खमन्तो नगरद्वारे परिपति ।

- अथ खो भगवा सम्बहुल्लेहि भिक्षूहि सद्धि नगरम्हा निक्खमन्तो अद्दस आयस्मन्त सागत नगरद्वारे परिपति^६ । दिस्वान भिक्षू आमन्तेसि - “गण्हथ, भिक्षवे, सागत” ति । “एव, भन्ते” ति खो ते भिक्षू भगवतो
 25 पटिस्सुणित्वा^७ आयस्मन्त सागत आराम नेत्वा येन भगवा तेन सीस कत्वा निपातेसु । अथ खो आयस्मा सागतो परिवत्तित्वा येन भगवा तेन पादे करित्वा सेय्य कप्पेसि । अथ खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि - “ननु, भिक्षवे,

१ अथ - सी० रो० । *एत्थ सी०, स्या० पोत्थकेसु ‘दुक्खी’ ति पाठो दिस्सति । २ पधूपासि - स्या० रो० । ३ अम्बतित्थिकेन - सी० । ४ चरन्त - सी०, स्या० । ५ परिपतत - म० । ६ पटिस्सुणित्वा - स्या०, रो० ।

पुब्बे सागतो तथागते सगारवो अहोसि सप्पतिस्सो” ति ? “एव, भन्ते” ।
 “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि तथागते सगारवो सप्पतिस्सो” ति ?
 “नोहेत, भन्ते” । “ननु, भिक्खवे, सागतो अम्बतित्थिकेन नागेन सद्धि
 सङ्गामेसी” ति ? “एव, भन्ते” । “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि
 प्होति नागेन सद्धि सङ्गामेतु” ति ? “नोहेत, भन्ते” । “अपि नु खो,
 भिक्खवे, त पातब्ब य पिवित्वा विसञ्जी अस्सा” ति ? “नोहेत, भन्ते” ।

(३) पञ्जात्ति

“अननुच्छविक^१, भिक्खवे, सागतस्स अननुलोमिक अप्पतिरूप
 अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम, भिक्खवे, सागतो मज्ज
 पिविस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
 भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

10

३२७ “सुरामेरयपाने पाचित्तिय” ति ।

(४) विभङ्गो

३२८ सुरा नाम पिट्ठसुरा पूवसुरा ओदनसुरा^३ किण्णपक्खित्ता
 सम्भारसयुत्ता ।

मेरयो नाम पुष्पासवो फलासवो मध्वासवो गुळासवो^४ सम्भार-
 सयुत्तो ।

15

पिवेय्या ति अन्तमसो कुसग्गेन पि पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

मज्जे मज्जसञ्जी पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे वेमत्तिको
 पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे अमज्जसञ्जी पिवति, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

अमज्जे मज्जसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमज्जे वेमत्तिको, आपत्ति
 दुक्कटस्स । अमज्जे अमज्जसञ्जी, अनापत्ति ।

३२९ अनापत्ति अमज्ज च होति मज्जवण्ण मज्जगन्ध मज्जरस
 त पिवति, सूपसपाके, मससपाके, तेलसपाके, आमलकफाणिते, अमज्ज
 अरिट्ठ पिवति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ देड्डुभना पि — सी०, स्या० । २ अननुच्छविय — सी०, रो० । ३ ओदनियसुरा — सी० ।

४ गुलासवो — सी० ।

§ ५२ द्वापञ्जासमपाचित्तिय
(अङ्गुलिपतोदके)

(१) छब्बगिय-सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु

३३० तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगिय
भिक्षु अङ्गुलिपतोदकेन हासेसु । सो भिक्षु उत्तसन्तो' अनस्सासको काल-
मकासि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति
1 5 विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षु अङ्गुलिपतोदकेन
हासेस्सन्तीति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षु अङ्गुलि-
पतोदकेन हासेथा ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षु अङ्गुलिपतोदकेन हासेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
10 पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

३३१ "अङ्गुलिपतोदके पाचित्तिय" ति ।

(३) विभङ्गो

३३२ अङ्गुलिपतोदको नाम उपसम्पन्नो उपसम्पन्न हसाधिप्पायो'
कायेन काय आमसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी
अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको
15 अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्न-
सञ्जी अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्ध आमसति,
आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
20 निस्सगियेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन
निस्सगिय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३३ अनुपसम्पन्न कायेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन काय आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति
25 दुक्कटस्स । निस्सगियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन

१ उत्ततो - रो० । २ हसाधिप्पायो - सी०, हासाधिप्पायो - रो० ।

कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गिय
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुप-
सम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३४ अनापत्ति न हसाधिप्पायो, सति करणीये आमसति, उम्मत्त- 5
कस्स आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ ५३ तेपञ्जासमपाचित्तिय

(उदके हसधम्म)

(१) पसेनदिकोसल - सत्तरसवग्गियभिक्षुवत्थु

३३५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्षू अचिर-
वतिया नदिया उदके कीळन्ति । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो R 11:
मल्लिकाय देविया सद्धि उपरिपासादवरगतो होति । अद्दसा खो राजा 10
पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्षू अचिरवतिया नदिया उदके कीळन्ते ।
दिस्वान मल्लिक देवि एतदवोच — “एते ते”, मल्लिके, अरहन्तो उदके कीळन्ती”
ति । “निस्ससय खो, महाराज, भगवता सिक्खापद अपञ्जत्त । ते वा भिक्षू
अप्पकतञ्जुनो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिकोसलस्स एतदहोसि — “केन 15
नु खो अह उपायेन भगवतो च न आरोचेय्य, भगवा च जानेय्य इमे भिक्षू उदके
कीळिता” ति ? अथ खो राजा पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्षू
पक्कोसापेत्वा महन्त गुळपिण्ड अदासि — “इम, भन्ते, गुळपिण्ड भगवतो
देथा” ति । सत्तरसवग्गिया भिक्षू त गुळपिण्ड आदाय येन भगवा तेनुप-
सङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त एतदवोचु — “इम, भन्ते, गुळपिण्ड राजा
पसेनदिकोसलो^१ भगवतो देती” ति । “कह पन तुम्हे, भिक्षवे, राजा 20
अद्दसा” ति । “अचिरवतिया नदिया, भगवा, उदके कीळन्ते” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उदके कीळिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

३३६ “उदके हसधम्म^२ पाचित्तिय” ति ।

25 B 145

१ हे-स्या० । २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ हसधम्म-सी०, स्या०, हासधम्म-रो० ।

(३) विभङ्गो

३३७ उदके हसधम्मो नाम उपरिगोप्फके उदके हसाधिप्पायो निमुज्जति^१ वा उम्मुज्जति वा पलवति^२ वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३३८ उदके हसधम्मो हसधम्मसञ्जी, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मो वेमतिको, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मो अहसधम्म-
5 सञ्जी, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

हेट्ठागोप्फके उदके कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके^३ नावाय कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थेन वा पादेन वा कट्ठेन वा कठलाय वा उदकं^४ पहरति^५, आपत्ति दुक्कटस्स । भाजनगत उदक वा कञ्जिक^६ वा खीर वा तक्क वा रजन वा पस्साव वा चिक्खल्ल वा कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
15 उदके अहसधम्मो हसधम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मो अहसधम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

३३९ अनापत्ति नहसाधिप्पायो, सति करणीये उदक ओतरित्वा निमुज्जति वा उम्मुज्जति वा पलवति वा, पार गच्छन्तो निमुज्जति वा
15 उम्मुज्जति वा पलवति वा, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५४ चतुपञ्चासमपाचित्तिय

(अनादरिये)

(१) छन्नभिक्खुवत्थु

३४० तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचार आचरति । भिक्खू एवमाहसु—
“मावुसो छन्न, एवरूप अकासि । नेत कप्पती” ति । सो अनादरिय पटिच्च
करोति येव । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति
20 विपाचेन्ति — कथ हि नाम आयस्मा छन्नो अनादरिय करिस्सती ति
पे० सच्च किर त्वं, छन्न, अनादरिय करोसी ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

१ निमुज्जति — सी० । २ पलवति — सी० । ३ सी०, स्या० पोथ्यकेसु नत्थि । ४ उदके — सी०, स्या० । ५ हसति — सी०, हनति — स्या० । ६ कञ्जिक — रो० ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस,
अनादरिय करिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

३४१ “अनादरिये पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३४२ अनादरिय नाम द्वे अनादरियानि — पुग्गलानादरिय च धम्मा- 5
नादरिय च ।

पुग्गलानादरिय नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वुच्चमानो — ‘अय
उक्खित्तको’ वा वम्भितो वा गरहितो वा इमस्स वचन अकत भविस्सती’
ति अनादरिय करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

धम्मानादरिय नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वुच्चमानो कथाय नस्सेय्य 10
वा विनस्सेय्य वा अन्तरधायेय्य वा, त वा न सिक्खितुकामो अनादरिय करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३४३ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी अनादरिय करोति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अनादरिय करोति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी अनादरिय करोति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने^१ अपञ्जात्तेन वुच्चमानो — ‘इद न सल्लेखाय न धुत-
त्थाय^२ न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय सवत्तती’ ति अना-
दरिय करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वा अपञ्जात्तेन
वा वुच्चमानो — ‘इद न सल्लेखाय न धुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय 20
न विरियारम्भाय सवत्तती’ ति अनादरिय करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R 1:

अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३४४ अनापत्ति — ‘एव अम्हाक आचरियान उग्हो परिपुच्छा’ ति 25
भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ उक्खित्तो — सी०, स्या० । २ म० पोत्थके नत्थि । ३ धूतत्ताय — स्या०, रो०,
धूताय — सी० ।

§ ५५ पञ्चपञ्चासमपाचित्तिय

(भिसापने)

(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गियभिक्षुवत्थु

३४५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू सत्तरसवग्गिये
भिक्षू भिसापेन्ति । ते भिसापीयमाना रोदन्ति । भिक्षू एवमाहसु — “किस्स
तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्षू अम्हे भिसा-
5 पेन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षू^१ भिसापेस्सन्ती ति
पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्षू^१ भिसापेथा ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,^१
10 भिक्षू भिसापेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

३४६ “यो पन भिक्षु भिक्षु भिसापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३४७ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

15 भिक्षु ति अञ्ज भिक्षु ।

भिसापेय्या ति उपसम्पन्नो उपसम्पन्न भिसापेतुकामो रूप वा सद्
वा गन्ध वा रस वा फोटुब्ब वा उपसहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य,
आपत्ति पाचित्तियस्स । चोरकन्तार वा वाळकन्तार वा पिसाचकन्तार वा
आचिक्खति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 ३४८ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी भिसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ‘उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्जी भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो^२ अनुपसम्पन्न भिसापेतुकामो रूप वा सद् वा गन्ध वा रस
वा फोटुब्ब वा उपसहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१-१ भिक्षु - रो०, म० । २ सी० रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

चोरकन्तार वा वाळकन्तार वा पिसाचकन्तार वा आचिक्खति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 1
R 1

३४६ अनापत्ति नभिसापेतुकामो रूप वा सद् वा गन्ध वा रस वा ५
फोट्टब्ब वा उपसहरति, चोरकन्तार वा वाळकन्तार वा पिसाचकन्तार वा
आचिक्खति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

५५६ छपञ्जासमपाचित्तिय

(जोतिविसिब्बने)

(१) सुसिरकट्टजोतिवत्थु

३५० तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुसुमारगिरे^१
भेसकळावने^२ मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले^३
अञ्जातर महन्त सुसिरकट्ट जोति समादहित्वा विसिब्बेसु । तस्मिं च सुसिरे 10
कण्हसप्पो अग्निना सन्तत्तो निक्खमित्वा भिक्खू परिपातेसि । भिक्खू तह^४
तह^५ उपधाविसु^६ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
खिण्णन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खू जोति समादहित्वा विसिब्बे-
स्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू जोति समादहित्वा
विसिब्बेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति । 15

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
पुरिसा जोति समादहित्वा विसिब्बेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा
पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ—

“यो पन भिक्खु विसिब्बनापेक्खो^१ जोतिं समादहेय्य वा समादहा-
पेय्य वा पाचित्तिय” ति । 20

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्तं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

३५१ तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका

१ सुसुमारगिरे — म० । २ भेसकळावने — सी०, स्या० । ३ मासे — स्या० । ४-४ तर्हि
तर्हि — स्या० । ५ पधाविसु — सी०, स्या०, रो० । ६ विसीवनापेक्खो — स्या० ।

भिक्षू गिलाने भिक्षू एतदवोचु — “कच्चावुसो, खमनीय कच्च यापनीय”
 त्ति ? “पुब्बे मय, आवुसो, जोति समादिहत्वा विसिब्बेम , तेन नो फासु
 होति । इदानि पन भगवता पटिक्खित्त ति कुक्कुच्चायन्ता न विसिब्बेम,
 तेन नो न फासु होती” ति ।

(४) अनुपञ्जत्ति

5 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्षवे,
 गिलानेन भिक्षुना जोति समादिहत्वा वा समोदहापेत्वा वा विसिब्बेतु । एव
 च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्षु अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोति समादहेय्य वा
 समादहापेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

10 एवञ्चिद भगवता भिक्षून् सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(५) अनुपञ्जत्ति — तथारूपप्यच्चया

३५२ तेन खो पन समयेन भिक्षू पदीपे^१ पि^२ जोतिके पि जन्ताघरे
 पि कुक्कुच्चायन्ति^३ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० , अनुजानामि,
 भिक्षवे, तथारूपप्यच्चया^४ जोति समादहितु समादहापेतु । एव च पन,
 भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

15 ३५३ “यो पन भिक्षु अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोति समादहेय्य
 वा समादहापेय्य वा, अञ्जत्र तथारूपप्यच्चया, पाचित्तिय” ति ।

(६) विभङ्गो

३५४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

अगिलानो नाम यस्स विना अग्गिना फासु होति ।

20 गिलानो नाम यस्से विना अग्गिना न फासु होति ।

विसिब्बनापेक्खो ति तप्पितुकामो ।

जोति नाम अग्गि वुच्चति ।

समादहेय्या ति सय समादहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

समादहापेय्या ति अञ्ज आणापेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि

25 आणत्तो बहुक पि समादहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१-१ न पदीपेसु — रो० । २ कुक्कुच्चायता — रो० । ३ तथारूपप्यच्चया — रो० ।

अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया ति ठपेत्वा तथारूपप्पच्चय ।

३५५ अगिलानो अगिलानसञ्जी विसिब्बनापेक्खो जोति समाद-
हति वा समादहापेति वा, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो वेमतिको विसिब्बनापेक्खो जोति समादहति वा समादहापेति वा, B 1
अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्जी 5
विसिब्बनापेक्खो जोति समादहति वा समादहापेति वा, अञ्जत्र तथारूप-
प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पटिलात उक्खिपति, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो अगिलानसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो
गिलानसञ्जी, अनापत्ति । 10

३५६ अनापत्ति गिलानस्स, अञ्जेन कत विसिब्बेति, वीतच्चित-
ङ्गार^१ विसिब्बेति, पदीपे पि^२ जोतिके पि^३ जन्ताघरे पि^४ तथारूपप्पच्चया,
आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१५७ सत्तपञ्चासमपाचित्तिय

(नहाने)

(१) बिम्बिसारतपोदानहानवत्थु

३५७ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू तपोदे नहायन्ति^१ । तेन^२ खो पन^३ 15
समयेन^४ राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो “सीस नहायिस्सामी” ति
तपोद गन्त्वा — “यावाय्या नहायन्ती” ति एकमन्त पटिभानेसि । भिक्ख
याव समन्धकारा नहायिसु । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो
विकाले सीस नहायित्वा, नगरद्वारे थकिते बहिनगरे वसित्वा, कालस्सेव
असम्भिन्नेन विलेपनेन येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त 20
अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो राजान मागध सेनिय
बिम्बिसार भगवा एतदवोच — “किस्स त्व, महाराज, कालस्सेव आगतो
असम्भिन्नेन विलेपनेना” ति ? अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो
भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । अथ खो भगवा राजान मागध सेनिय बिम्बिसार

१ वितच्छित्तङ्गार — रो०, वीतच्छित्तङ्गार — स्या०, वीतच्चित्तङ्गार — सी० । २, ३, ४ —
सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५ न्हायति — रो० । ६ अथ — सी०, स्या० । ७-७ सी०,
स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदविखण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ 5 सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू राजान पि पस्सित्वा न मत्त जानित्वा नहायन्ती” ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-पुरिसा राजान पि पस्सित्वा न मत्त जानित्वा नहायिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद 10 उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु ओरेनद्धमास नहायेय्य, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) अनुपञ्जत्ति — उण्हसमये

३५८ तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हसमये परिळाहसमये कुक्कुच्चा-यन्ता न नहायन्ति, सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवर पि सेनासन पि 15 दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि भिक्खवे, उण्हसमये परिळाहसमये ओरेनद्धमास नहायितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु ओरेनद्धमास नहायेय्य, अञ्जत्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हान ति वत्सानस्स पठमो मासो 20 इच्चेते अड्डतेय्यमासा उण्हसमयो परिळाहसमयो — अय तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(४) अनुपञ्जत्ति — गिलाने

३५९ तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका भिक्खू गिलाने भिक्खू एतदवोचु — “कच्चावुसो, खमनीय कच्चि यापनीय” ति ? “पुब्बे मय, आवुसो, ओरेनद्धमास नहायाम, तेन नो फासु होति, इदानि 25 पन भगवता पटिक्खित्त ति कुक्कुच्चायन्ता न नहायाम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन

भिक्षुना ओरेनद्धमास नहायितु । एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमास नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हान ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्डुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलान- 5 समयो - अय तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्षून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति - नवकम्म

३६० तेन खो पन समयेन भिक्षू नवकम्म कत्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवर पि सेनासन पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्षवे, कम्मसमये 10 ओरेनद्धमास नहायितु । एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमास नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हान ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्डुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म- 15 समयो - अय तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्षून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(६) अनुपञ्जात्ति - अद्धानगमने

३६१ तेन खो पन समयेन भिक्षू अद्धान^१ गन्त्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते^२ सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवर पि सेनासन पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्षवे, अद्धानगमन- 20 समये ओरेनद्धमास नहायितु । एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दि-
सेय्याथ -

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमास नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हान ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्डुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म- 25 समयो, अद्धानगमनसमयो - अय तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्षून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

१ अद्धानगम - स्या० । २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

(७) अनुपञ्जति - वातबुद्धिय

३६२ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अज्झोकासे चीवरकम्म करोन्ता सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति । देवो च थोक थोक फुसायति^१ । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति, किलिन्नेन गत्तेन सयन्ति । चीवर पि सेनासन पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि,
 5 भिक्खवे, वातबुद्धिसमये ओरेनद्धमास नहायितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

३६३ “यो पन भिक्खू ओरेनद्धमास नहायेय्य, अञ्जत्र समया, पाचित्तिय । तत्थाय समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हान ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्ढतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो,
 10 कम्मसमयो, अद्धानगमनसमयो, वातबुद्धिसमयो - अय तत्थ समयो” ति ।

(८) विभङ्गो

३६४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

ओरेनद्धमास ति ऊनकद्धमास ।

नहायेय्या ति चुण्णेन वा मत्तिकाय वा नहायति, पयोगे पयोगे दुक्कट ।
 15 नहानपरियोसाने, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र समया ति ठपेत्वा समय ।

उण्हसमयो नाम दियड्ढो मासो सेसो गिम्हान ।

परिळाहसमयो नाम वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्ढतेय्यमासा उण्हसमयो परिळाहसमयो ति नहायितब्ब ।

20 गिलानसमयो नाम यस्स विना नहानेन न फासु होति । गिलानसमयो ति नहायितब्ब ।

कम्मसमयो नाम अन्तमसो परिवेण पि सम्मट्ठ होति । कम्मसमयो ति नहायितब्ब ।

अद्धानगमनसमयो नाम अद्धयोजन गच्छिस्सामी^२ ति नहायितब्ब,
 25 गच्छन्तेन नहायितब्ब, गतेन नहायितब्ब ।

वातबुद्धिसमयो नाम भिक्खू सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति, द्वे वा तीणि वा उदकफुसितानि काये पतितानि होन्ति । वातबुद्धिसमयो ति नहायितब्ब ।

१ फुस्सि - स्या० । २ गमिस्सामी - स्या०, गच्छिस्सामा - रो० ।

३६५ ऊनकद्धमासे ऊनकसञ्जी, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्धमासे वेमतिको, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्धमासे अतिरेकसञ्जी, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B 1

अतिरेकद्धमासे ऊनकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्धमासे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्धमासे अतिरेकसञ्जी, अनापत्ति ।

३६६ अनापत्ति समये, अद्धमास नहायति, अतिरेकद्धमास नहायति, पार गच्छन्तो नहायति, सब्बपच्चन्तिमेषु जनपदेषु, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५८ अट्टपञ्चासमपाचित्तिय

(दुब्बण्णकरणे)

(१) चोरविलुत्तपरिब्बाजकभिक्षुवत्थु

३६७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू च परिब्बाजका च साकेता सावत्थि अद्धानमग्गपटिपन्ना^१ होन्ति । अन्तरामग्गे चोरा निक्खमित्वा ते अच्छिन्दिसु । सावत्थिया राजभटा निक्खमित्वा ते चोरे सभण्डे गहेत्वा भिक्षून सन्तिके दूत पाहेसु—“आगच्छन्तु, भदन्ता, सक सक चीवर सञ्जानित्वा गणहन्तू” ति । भिक्षू* न सञ्जानन्ति । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भदन्ता अत्तनो अत्तनो चीवर न सञ्जानिस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्षू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्षून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्षवे, भिक्षून सिक्खापद पञ्जापेस्सामि^२ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय पे० सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ—

१ अद्धानमग्गपटिपन्ना — सी०, स्या०, रो० । * एत्थ स्या० पोत्थके ‘चीवर’ ति पाठो दिस्सति । २ पञ्जापेस्सामि — म० ।

३६८ “नव पन भिक्खुना चीवरलाभेन तिण्ण दुब्बण्णकरणान अञ्जा-
तर दुब्बण्णकरण आदातब्ब - नील वा कद्दम वा काळसाम वा । अनादा चे
भिक्खु तिण्ण दुब्बण्णकरणान अञ्जातर दुब्बण्णकरण नव चीवर परि-
भुञ्जेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- 5 ३६९ नव नाम अकतकप्प वुच्चति ।
चीवर नाम छन्न चीवरान अञ्जातर चीवर ।
तिण्ण दुब्बण्णकरणान अञ्जातर दुब्बण्णकरण आदातब्ब ति अन्त-
मसो कुसग्गेन पि आदातब्ब ।
नील नाम द्वे नीलानि - कसनील, पलासनील ।
10 कद्दमो नाम ओदको वुच्चति ।
काळसाम नाम य किञ्चि काळसामक^१ ।
अनादा चे भिक्खु तिण्ण दुब्बण्णकरणान अञ्जातर दुब्बण्णकरण ति
अन्तमसो कुसग्गेन पि अनादियित्वा तिण्ण दुब्बण्णकरणान अञ्जातर
दुब्बण्णकरण नव चीवर परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
15 ३७० अनादिन्ने अनादिन्नसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अनादिन्ने वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अना-
दिन्ने आदिन्नसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
आदिन्ने अनादिन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने आदिन्नसञ्जी, अनापत्ति ।
20 ३७१ अनापत्ति आदियित्वा परिभुञ्जति, कप्पो नट्ठो होति,
कप्पकतोकासो जिण्णो होति, कप्पकत्तेन अकप्पकत ससिब्बित होति, अग्गळे
अनुवाते परिभण्डे, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५९ ऊनसट्ठिमपाचित्तिय

(चीवरविकप्पने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

३७२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो

१ काळक - सी०, स्या० ।

भातुनो सद्धिविहारिकस्स भिक्खुनो साम चीवर विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारण^१
परिभुञ्जति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि – “अय,
आवुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो मय्ह चीवर साम विकप्पेत्वा अप्पच्चु-
द्धारण परिभुञ्जती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो भिक्खुस्स 5
साम चीवर विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारण परिभुञ्जिस्सती ति पे०
सच्च किर त्व, उपनन्द, भिक्खुस्स साम चीवर विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारण
परिभुञ्जसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस,
भिक्खुस्स साम चीवर विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारण परिभुञ्जिस्ससि । नेत, 10
मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

३७३ “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय
वा सामणेस्स वा सामणेरिया वा साम चीवर विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारण
परिभुञ्जेय्य, पाचित्तिय” ति । 13

(३) विभङ्गो

३७४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा । 20

सामणेरो नाम दससिक्खापदिको ।

सामणेरी नाम दससिक्खापदिका ।

साम ति सय विकप्पेत्वा ।

चीवर नाम छन्न चीवरान अञ्जतर चीवर विकप्पनुपग पच्छिम ।

विकप्पना^२ नाम द्वे विकप्पना – सम्मुखाविकप्पना च परम्मुखा- 25

विकप्पना च ।

१ अप्पच्चुधारक – सी०, स्या०, रो० । २ विकप्पन – स्या०, रो० ।

सम्मुखाविकप्पना नाम इम चीवर तुय्ह विकप्पेमि इत्थन्नामस्स वा ति ।

३१

परम्मुखाविकप्पना नाम इम चीवर विकप्पनत्थाय तुय्ह दम्मी ति । तेन वत्तब्बो - “को ते मित्तो वा सन्दिट्ठो वा” ति ? “इत्थन्नामो च
 ५ इत्थन्नामो चा” ति । तेन वत्तब्बो - “अह तेस दम्मि, तेस सन्तक परिभुञ्ज वा विस्सज्जेहि वा यथापच्चय वा करोही” ति ।

अप्पच्चुद्धारण नाम तस्स वा अदिन्नं, तस्स वा अविस्ससन्तो परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३७५ अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति
 १० पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधिट्ठेति वा विस्सज्जेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे
 १५ अप्पच्चुद्धारणसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे पच्चुद्धारणसञ्जी, अनापत्ति ।

३७६ अनापत्ति सो वा देति, तस्स वा विस्ससन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६० सट्ठिमपाचित्तिय

(चीवरअपनिधाने)

(१) सत्तरसवगिय-छब्बगियभिक्षुवत्थु

३७७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्षू असन्निहित-
 २० परिक्रारा होन्ति । छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगियान भिक्षून पत्त पि चीवर पि अपनिधेन्ति । सत्तरसवगिया भिक्षू छब्बगिये भिक्षू एतदवोचु -
 ३ “देथावुसो, अम्हाक पत्त पि चीवर पी” ति । छब्बगिया भिक्षू हसन्ति, ते रोदन्ति । भिक्षू एवमाहसु - “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू अम्हाक पत्त पि चीवर पि अपनिधेन्ती” ति ।
 २५ ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ

१ अविस्सासेन्तो - स्या०, रो० । २ क्षीयति - सी०, स्या०, रो० ।

- 63 अञ्च परिक्रार अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो
हसापेक्खो पि, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स पत्त वा चीवर वा अञ्च
वा परिक्रार अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि,
24 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
5 अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८१ अनापत्ति नहसाधिप्पायो, दुन्निक्खित्त पटिसामेति, धम्मि कथ
कत्वा दस्सामी ति पटिसामेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुरापानवग्गो छट्ठो ।

तस्सुद्धान

सुरा अङ्गुलि हासो^१ च, अनादरिय च भिसन^२ ।

10 जोतिनहानदुब्बण^३, साम * अपनिधेन चा ति ॥

—०—

§ ६१ एकसट्ठिमपाचित्तिय

(सञ्चिच्च पाण जीविता वोरपने)

(१) उदायिकाकविज्झनवत्थु

- ३८२ तेन समयेन वुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^१ इस्सासो
होति, काका चस्स अमनापा होन्ति । सो काके विज्झित्वा विज्झित्वा सीस
छिन्दित्वा सूले पटिपाटिया ठपेसि । भिक्खू एवमाहसु — “केनिमे, आवुसो,
15 काका जीविता वोरपिता” ति ? “मया, आवुसो । अमनापा मे काका”
ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति —
कथ हि नाम आयस्मा उदायी सञ्चिच्च पाण जीविता वोरपेस्सती ति
पे० सच्च किर त्व, उदायि, सञ्चिच्च पाण जीविता वोरपेसी ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- 20 विगरहि वुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस,

१ तोय — रो० । २ भिसना — स्या० । ३ जोतिनहानदुब्बण — स्या० । * एत्थ रो०
पोत्थके ‘अपच्चुद्धारक’ ति पाठो दिस्सति । ४ उदायि — सी०, स्या०, रो० ।

सञ्चिच्च पाण जीविता वोरोपेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

३८३ “यो पन भिक्खु सञ्चिच्च पाण जीविता वोरोपेय्य, पाचित्तिय” ति ।

B 11

(३) विभङ्गो

३८४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो ।

पाणो नाम तिरच्छानगतपाणो वुच्चति ।

जीविता वोरोपेय्या ति जीवितिन्द्रिय उपच्छिन्दति उपरोधेति सन्तति 10
विकोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३८५ पाणे पाणसञ्जी जीविता वोरोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पाणे वेमतिको जीविता वोरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पाणे अप्पाण-सञ्जी, अनापत्ति । अप्पाणे पाणसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे अप्पाणसञ्जी, अनापत्ति । 15

R 1

३८६ अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तस्स, नमरणाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६२ द्वासट्ठिमपाचित्तिय

(सप्पाणकउदकपाने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

३८७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जान सप्पाणक उदक परिभुञ्जन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति 20
विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू जान सप्पाणक उदक परिभुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, जान सप्पाणक उदक परिभुञ्जथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

१ अप्पाणसञ्जी - सी०, रो० । २ असतिया - सी०, स्या०, रो० ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जान
 165 सप्पाणक उदक परिभुञ्जिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय
 पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

३८८ “यो पन भिक्खु जान सप्पाणक उदक परिभुञ्जेय्य, पाचि-
 5 त्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३८९ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति ।
 सप्पाणक ति जानन्तो, परिभोगेन मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति,
 10 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९० सप्पाणके सप्पाणकसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । सप्पाणके वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके
 अप्पाणकसञ्जी^१ परिभुञ्जति, अनापत्ति । अप्पाणके^२ सप्पाणकसञ्जी, आपत्ति
 दुक्कटस्स । अप्पाणके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणक-
 15 सञ्जी, अनापत्ति ।

३९१ अनापत्ति सप्पाणक^३ ति अजानन्तो^४, अप्पाणक^५ ति जानन्तो^६,
 परिभोगेन न मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
 कस्सा ति ।

—०—

§ ६३ तेसट्ठिमपाचित्तिय

(अधिकरणउक्कोटने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

३९२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जान यथाधम्म
 निहताधिकरण पुनकम्माय उक्कोटेन्ति — “अकत्त कम्म दुक्कट^१ कम्म पुन

१ असप्पाणकसञ्जी — रो० । २ अप्पाणके — रो० । ३ अप्पाणक — सी० । ४ जानन्तो —
 सी० । ५-५ सी० पोत्थके नत्थि । ६ दुक्कत्त — सी० ।

कातब्ब कम्म अनिहत^१ दुन्निहत पुन निहनितब्ब^२ ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जान यथाधम्म निहताधिकरण पुनकम्माय उक्कोटेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, जान यथाधम्म निहताधिकरण पुनकम्माय उक्कोटेथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

B 16f

5

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जान यथाधम्म निहताधिकरण पुनकम्माय उक्कोटेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

३६३ “यो पन भिक्खु जान यथाधम्म निहताधिकरण पुनकम्माय उक्कोटेय्य, पाचित्तिय” ति ।

10

(३) विभङ्गो

३६४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

15

यथाधम्म नाम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कत, एत यथाधम्म नाम ।

अधिकरण नाम चत्तारि अधिकरणानि – विवादाधिकरण, अनुवादाधिकरण, आपत्ताधिकरण, किच्चाधिकरण ।

पुनकम्माय उक्कोटेय्या ति अकत कम्म दुक्कट कम्म पुनकातब्ब कम्म अनिहत दुन्निहत पुन निहनितब्ब ति* उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

३६५ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको उक्कोटेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी उक्कोटेति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

25

१ अनिहत – स्या० । २ निहनितब्ब – स्या० । * एत्थ सी० पोत्थके ‘जानतो’ ति पाठो दिस्सति ।

३६६ अनापत्ति अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्म
कत ति जानन्तो उक्कोटेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६४ चतुसट्ठिमपाचित्तिय

(बुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छादने)

(१) उपनन्द-भातुसट्ठिविहारिकवत्थु

67
27

३६७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो
5 सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा भातुनो सट्ठिविहारिकस्स
भिक्षुनो आरोचेसि — “अह, आवुसो, सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति
आपन्नो । मा अञ्जस्स^१ कस्सचि आरोचेही^२” ति । तेन खो पन समयेन
अञ्जतरो भिक्षु सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सट्ठ
तस्सा आपत्तिया परिवास याचि । तस्स सट्ठो तस्सा आपत्तिया परिवास
10 अदासि । सो परिवसन्तो त भिक्षु पस्सित्वा एतदवोच — “अह, आवुसो,
सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सट्ठ तस्सा आपत्तिया
परिवास याचि, तस्स मे सट्ठो तस्सा आपत्तिया परिवास अदासि, सोह
परिवसामि, वेदियामह^३, आवुसो, वेदियती^४” ति म आयस्मा धारेतू ति ।

“किं नु खो, आवुसो, यो अञ्जो पि इम आपत्ति आपज्जति सो
15 पि एव करोती” ति ? “एवमावुसो” ति । “अय, आवुसो, आयस्मा
उपनन्दो सक्कपुत्तो सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सो मे
आरोचेति^५ * मा कस्सचि आरोचेही” ति । “किं पन त्व, आवुसो, त^६
आपत्ति^७ पटिच्छादेसी^८” ति ? “एवमावुसो” ति । अथ खो सो भिक्षु
भिक्षून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झा-
20 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्षु भिक्षुस्स जान दुट्ठुल्ल
आपत्ति पटिच्छादेस्सती ति पे० सच्च किर त्व, भिक्षु, भिक्षुस्स
जान दुट्ठुल्ल आपत्ति पटिच्छादेसी ति । “सच्च, भगवा” ति ।

१ सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ आरोचेसी — स्या०, रो० । ३ वेदियामह — स्या० ।
४ वेदयती — स्या० । ५ आरोचेसि — सी०, स्या० । * एत्थ स्या० पोत्थके ‘अह आवुसो सञ्चे-
तनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपन्नो’ ति पाठो दिस्सति । ६-६ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।
७ छादेसी-सी०, स्या० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस,
भिक्षुस्स जान दुट्ठुल्ल आपत्ति पटिच्छादेस्ससि । नेत, मोघपुरिस,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद
उद्दिसेय्याथ —

३६८ “यो पन भिक्षु भिक्षुस्स जान दुट्ठुल्ल आपत्ति पटिच्छा- 5
देय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३६९ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय B 168
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जस्स भिक्षुस्स ।

जानाति नाम साम वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो 10
वा आरोचेति ।

दुट्ठुल्ला नाम आपत्ति चत्तारि च पाराजिकानि तेरस च सङ्घा- R 128
दिसेसा ।

पटिच्छादेय्या ति इम जानित्वा चोदेस्सन्ति सारेस्सन्ति खुसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ति मडकु करिस्सन्ति नारोचेस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

४०० दुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्ची पटिच्छादेति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । दुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । दुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्ची पटिच्छादेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्ल आपत्ति पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20
अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्ल वा अदुट्ठुल्ल वा अञ्जाचार पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्ची, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाय
आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०१ अनापत्ति — “सङ्घस्स भण्डन वा कलहो वा विगहो वा विवादो 25
वा भविस्सती” ति नारोचेति, “सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती” ति
नारोचेति, “अय कक्खळो” फरुसो जीवितन्तराय वा ब्रह्मचरियन्तराय वा

करिस्सती” ति नारोचेति, अञ्जे पतिरूपे^१ भिक्खू अपस्सन्तो नारोचेति, नद्धादेतुकामो नारोचेति, “पञ्जायिस्सति सकेन कम्मेना” ति नारोचेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६५ पञ्चसट्ठिपाचित्तिय

(ऊनवीसतिवस्स-उपसम्पादने)

(१) उपालिदारकवत्थु

- ४०२ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
 5 निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे सत्तरसवग्गिया दारका सहायका
 होन्ति । उपालिदारको तेस पामोक्खो^२ होति । अथ खो उपालिस्स माता-
 पितून^३ एतदहोसि - “केन नु खो उपायेन उपालि अम्हाक अच्चयेन सुख
 च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति ? अथ खो उपालिस्स मातापितून एतद-
 होसि - “सचे खो उपालि लेख सिक्खेय्य, एव खो उपालि अम्हाक अच्चयेन
 10 सुख च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितून
 एतदहोसि - “सचे खो उपालि लेख सिक्खिस्सति, अड्गुलियो दुक्खा
 भविस्सन्ति । सचे खो उपालि गणन सिक्खेय्य, एव खो उपालि अम्हाक
 अच्चयेन सुख च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स माता-
 15 पितून एतदहोसि - “सचे खो उपालि गणन सिक्खिस्सति, उरस्स दुक्खो
 भविस्सति । सचे खो उपालि रूप सिक्खेय्य, एव खो उपालि अम्हाक अच्च-
 येन सुख च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितून
 एतदहोसि - “सचे खो उपालि रूप सिक्खिस्सति, अक्खीनि^४ दुक्खा भवि-
 स्सन्ति । इमे खो समणा सक्कपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा सुभोजनानि
 भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । सचे खो उपालि समणेसु सक्कपुत्तियेसु
 20 पब्बजेय्य, एव खो उपालि अम्हाक अच्चयेन सुख च जीवेय्य न च
 किलमेय्या” ति ।

अस्सोसि खो उपालिदारको मातापितून इम कथासल्लाप । अथ
 खो उपालिदारको येन ते दारका तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा ते दारके
 एतदवोच - “एथ मय, अय्या^५, समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजिस्सामा” ति ।

१ पटिरूपे - स्या० । २ पमुक्खो - सी०, स्या० । ३ मातापितुन् - रो० । ४ अक्खीनिस्स -
 स्या० । ५ अय्यो - रो० ।

“सचे खो त्व, अय्य, पब्बजिस्ससि, एव मय पि पब्बजिस्सामा” ति । अथ
 खो ते दारका एकमेकस्स मातापितरो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु — “अनुजानाथ
 म’ अगारस्मा अनगारिय पब्बज्जाया” ति । अथ खो तेस दारकान माता-
 पितरो — “सब्बेपिमे^३ दारका समानच्छन्दा कल्याणाधिप्पाया” ति अनु-
 जानिसु । ते भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्ज याचिसु । ते भिक्खू पब्बाजेसु 5
 उपसम्पादेसु । ते रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय रोदन्ति — “यागु देथ, भत्त
 देथ, खादनीय देथा” ति । भिक्खू एवमाहसु — “आगमेथ, आवुसो, याव
 रत्ति विभायति । सचे यागु भविस्सति, पिविस्सथ । सचे भत्त भविस्सति,
 भुञ्जिस्सथ । सचे खादनीय भविस्सति, खादिस्सथ । नो चे भविस्सति
 यागु वा भत्त वा खादनीय वा, पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिस्सथा” ति । एव 10
 पि खो ते भिक्खू भिक्खूहि वुच्चमाना रोदन्ति येव — “यागु देथ, भत्त देथ,
 खादनीय देथा” ति । सेनासन ऊहदन्ति पि उम्मिहन्ति पि ।

B 170

अस्सोसि खो भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय दारकसद् ।
 सुत्वान आयस्मन्त आनन्द आमन्तेसि — “कि नु खो सो, आनन्द, दारकसद्दो”
 ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । अथ खो 15
 भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू
 पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू जान ऊनवीसतिवस्स पुगल
 उपसम्पादेन्ती” ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

R 130

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
 पुरिसा जान ऊनवीसतिवस्स पुगल उपसम्पादेस्सन्ति । ऊनकवीसतिवस्सो, 20
 भिक्खवे, पुगलो अक्खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय
 डसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सान^१ दुरुत्तान दुरागतान वचनपथान
 उप्पन्नान सारीरिकान वेदनान दुक्खान तिब्बान खरान कटुकान असातान
 अमनापान पाणहरान अनधिवासकजातिको होति । वीसतिवस्सो व^२ खो,
 भिक्खवे, पुगलो खमो होति सीतस्स उण्हस्स पे० पाणहरान अधिवासक- 25
 जातिको होति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव
 च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४०३ “यो पन भिक्खु जान ऊनवीसतिवस्स पुगल उपसम्पादेय्य,

१ अम्हाक — स्या० । २ सब्बेपिमे — स्या० । ३ डसमकसवातातपसिरीसपसम्फस्सान —
 म० । ४ च — सी०, स्या०, रो०

सो च पुग्गलो अनुपसम्पन्नो, ते च भिक्खू गारय्हा, इदं तस्मि पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४०४ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
5 वा आरोचेति ।

171

ऊनवीसतिवस्सो नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो ।

उपसम्पादेस्सामी ति गण वा आचरिय वा पत्त वा चीवर वा
परियेसति, सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट ।
द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायस्स आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरियस्स च आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०५ ऊनवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पादेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्से वेमतिको उपसम्पादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । ऊनवीसतिवस्से परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पादेति,
अनापत्ति । परिपुण्णवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
15 परिपुण्णवीसतिवस्से वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्से
परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी, अनापत्ति ।

४०६ अनापत्ति ऊनवीसतिवस्स पुग्गल^१ परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी
उपसम्पादेति, परिपुण्णवीसतिवस्स परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पा-
देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१६६ छसट्ठिमपाचित्तिय

(थेय्यसत्थेन मग्गपटिपज्जने)

(१) अञ्जातरभिक्खुवत्थु

131 20

४०७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरो सत्थो राजगहा पटिया-
लोक गन्तुकामो होति । अञ्जातरो भिक्खु ते मनुस्से एतदवोच — ‘अह-
पायस्मन्तेहि सद्धि गमिस्सामी” ति । “मय खो, भन्ते, सुद्ध परिहरिस्सामा”
ति । “पजानाथावुसो” ति । अस्सोसु खो कम्मिका^२ — “सत्थो किर सुद्ध

१ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ कम्मिया — म० ।

परिहरिस्सती” ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । अथ खो ते कम्मिका त सत्थ
गहेत्वा अच्छिन्दित्वा त भिक्खु एतदवोचु — “किस्स त्व, भन्ते, जान थेय्यसत्थेन
सद्धि गच्छसी” ति ? पलिबुद्धित्वा^१ मुञ्चिसु । अथ खो सो भिक्खु सावत्थि^२
गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते B 1'
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खु जान थेय्यसत्थेन 5
सद्धि सविधाय एकद्धानमग्ग पटिपज्जिस्सती ति पे० सच्च किर
त्व, भिक्खु, जान थेय्यसत्थेन सद्धि सविधाय एकद्धानमग्ग पटिपज्जसी
ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, जान
थेय्यसत्थेन सद्धि सविधाय एकद्धानमग्ग पटिपज्जिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, 10
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उट्ठि-
सेय्याथ —

४०८ “यो पन भिक्खु जान थेय्यसत्थेन सद्धि सविधाय एकद्धानमग्ग
पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तर पि, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४०९ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय 15
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो^३
वा आरोचेति^४ ।

थेय्यसत्थो नाम चोरा कतकम्मा वा होन्ति अकतकम्मा वा राजान
वा थेय्य गच्छन्ति सुद्ध वा परिहरन्ति । 20

सद्धि ति एकतो ।

सविधाया ति — “गच्छामावुसो, गच्छाम भन्ते, गच्छाम भन्ते, गच्छा-
मावुसो, अज्ज वा हिय्यो^५ वा परे वा गच्छामा” ति सविदहति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तर पी ति कुक्कुटसम्पाते^६ गामे गामन्तरे गामन्तरे 25
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१ पलिबुद्धेत्वा — म० । २ सावत्थिय — सी० । ३ ते — सी० । ४ आरोचेन्ति — सी० ।

५ हिय्यो — सी० । ६ कुक्कुटसम्पादे — सी० ।

R 132

४१० थेय्यसत्थे थेय्यसत्थसञ्जी सविधाय एकद्वानमग्ग पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तर पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । थेय्यसत्थे वेमतिको
सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तर पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
थेय्यसत्थे अथेय्यसत्थसञ्जी सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जति, अन्तमसो'
5 गामन्तर पि', अनापत्ति । भिक्खु^२ सविदहति^३, मनुस्सा न सविदहन्ति,
B 173 आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे थेय्यसत्थसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अथेय्यसत्थे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे अथेय्यसत्थसञ्जी
अनापत्ति ।

४११ अनापत्ति असविदहित्वा गच्छति^४, मनुस्सा सविदहन्ति
10 भिक्खु न सविदहति, विसङ्खेतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

— ० —

§ ६७ सत्तसट्ठिमपाचित्तिय

(मातुगामेन मग्गपटिपज्जने)

(१) भिक्खु - गामनिक्खन्तइत्थिवत्थु

४१२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु^५
सार्वत्थि गच्छन्तो अञ्जतरेण गामद्वारेण अतिक्कमति । अञ्जतरा इत्थी^६
15 सामिकेन सह भण्डित्वा गामतो निक्खमित्वा त भिक्खु पस्सित्वा एतदवोच —
“कह, भन्ते, अय्यो गमिस्सती” ति ? “सार्वत्थि खो अह, भगिनि, गमिस्सामी”
ति । “अह अय्येण सद्धि गमिस्सामी” ति । “एय्यासि, भगिनी” ति ।
अथ खो तस्सा इत्थिया सामिको गामतो निक्खमित्वा मनुस्से पुच्छि — “अपय्या^७
एवरूपि^८ इत्थि पस्सेय्याथा” ति ? “एसय्य^९, पब्बजितेन सह गच्छती”
20 ति । अथ खो सो पुरिसो अनुबन्धित्वा त भिक्खु गहेत्वा आकोटेत्वा मुञ्चि ।
अथ खो सो भिक्खु अञ्जतरस्मि रुक्खमूले पधूपेन्तो निसीदि । अथ खो सा
इत्थी त पुरिस एतदवोच — “नाय्यो^{१०} सो भिक्खु म निप्पातेसि, अपि च,
अहमेव तेन भिक्खुना सद्धि गच्छामि, अकारको सो भिक्खु, गच्छ, न
खमापेही” ति । अथ खो सो पुरिसो त भिक्खु खमापेसि । अथ खो सो भिक्खु

१-१ सी० पोत्थके नत्थि । २ भिक्खू - रो० । ३ सविदहन्ति - रो० । ४ गच्छन्ति -
रो० । ५ जनपदे - म० । ६ इत्थि - रो० । ७ अपाय्यो - म०, रो० । ८ एवरूप - स्या० ।
९ एसय्यो - सी०, रो०, म० । १० नाय्य - स्या० ।

सार्वत्थि गन्त्वा भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु मातुगामेन सद्धिं सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जिस्सतीति पे० सच्च किर त्व, भिक्खु, मातुगामेन सद्धिं सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जसी^१ति ? “सच्च, भगवा”ति ।

R 133

5

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम त्व, मोघपुरिस, मातुगामेन सद्धिं सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद, उद्दिसेय्याथ –

B 174

४१३ “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तिय”ति ।

10

(३) विभङ्गो

४१४ यो पत्ताति यो यादिसो पे० भिक्खूति पे० अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थो, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता विञ्जू पटिबला सुभासितदुब्भासित दुट्ठुल्लादुट्ठुल्ल आजानितु ।

15

सद्धिंति एकतो ।

सविधायाति – “गच्छाम भगिनि, गच्छाम अय्य, गच्छाम अय्य, गच्छाम भगिनि, अज्ज वा हिय्यो वा परे वा गच्छामा”ति सविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पीति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्ध्ययोजने अद्ध्ययोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

४१५ मातुगामे मातुगामसञ्ची सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्ची सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

भिक्खु सविदहति मातुगामो न सविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

यक्खिया वा पेत्तिया पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा सद्धि
सविधाय एकद्वानमग्ग पटिपज्जति अन्तमसो गामन्तर पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

B 175 5

४१६ अनापत्ति असविदहित्वा गच्छति, मातुगामो सविदहति भिक्खु
न सविदहति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

— ० —

§ ६८ अट्ठसट्ठिसपाचित्तिय

(मिच्छादिट्ठिय)

(१) अरिट्ठभिक्खुवत्थु

R 134

४१७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिट्ठस्स नाम भिक्खुनो गद्ध-
10 बाधिपुब्बस्स^१ एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न होति — “तथाह भगवता धम्म
देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो
नाल अन्तरायाया” ति । अस्सोसु खो सम्बहुला भिक्खू — “अरिट्ठस्स किर
नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न — ‘तथाह
भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता
15 ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’” ति । अथ खो ते भिक्खू येन अरिट्ठो
भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा अरिट्ठ भिक्खु गद्धबाधि-
पुब्ब एतदवोचु — “सच्च किर ते, आवुसो अरिट्ठ, एवरूप पापक दिट्ठिगत
उप्पन्न — ‘तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’” ति ? “एवब्याखो
20 अह, आवुसो, भगवता धम्म देसित आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा
वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’” ति ।

“मा, आवुसो अरिट्ठ, एव अवच । मा भगवन्त अब्भाचिविख । न
हि साधु भगवतो अब्भक्खान । न हि भगवा एव वदेय्य । अनेकपरियायेनावुसो
अरिट्ठ, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^२ वुत्ता भगवता । अल च पन

१ गद्धबाधिपुब्बस्स — स्या०, गण्डबाधिपुब्बस्स — सी० । २ स्या० पोत्थके नत्थि ।

ते पटिसेवतो अन्तरायाय^१ । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा
 बहूपायासा^२, आदीनवो एत्थ भिय्यो^३ । अट्ठिकङ्कलूपमा^४ कामा वुत्ता
 भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मसपेसूपमा कामा
 वुत्ता भगवता पे० तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता भगवता अङ्गार-
 कासूपमा कामा वुत्ता भगवता सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता 5
 याचित्तकूपमा कामा वुत्ता भगवता रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता
 भगवता असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता
 भगवता सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता 'बहुदुक्खा बहूपायासा
 आदीनवो एत्थ भिय्यो' ति ।

B 176

एव पि खो अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो 10
 नथेव त पापक दिट्ठिगत थामसा परामासा^५ अभिनिविस्स वोहरति — “एव-
 ब्याखो अह, आवुसो, भगवता धम्म देसित आजानामि — ‘यथा येमे अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’” ति । यतो
 च खो ते^६ भिक्खू नासक्खिसु अरिट्ठ भिक्खु गद्धबाधिपुब्ब पापका एतस्मा
 दिट्ठिगता विवेचेत्तु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा 15
 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
 भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा अरिट्ठ भिक्खु गद्धबाधिपुब्ब पटिपुच्छि — “सच्च
 किर ते, अरिट्ठ, एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न — ‘तथाह भगवता धम्म देसित
 आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल
 अन्तरायाया’” ति ? “एवब्याखो अह, भन्ते, भगवता धम्म देसित आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल
 अन्तरायाया’” ति ।

R 135

कस्स नु खो नाम त्व, मोघपुरिस, मया एव धम्म देसित आजाना-
 नासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्त-
 रायिका^७ वुत्ता । अल च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा 25
 कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठि-
 कङ्कलूपमा कामा वुत्ता मया पे० मसपेसूपमा कामा वुत्ता मया
 तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता मया अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया
 सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया याचित्तकूपमा कामा वुत्ता मया

१ अन्तरायाया ति — सी० । २ बहूपायासा — सी०, म० । ३ भिय्यो — स० । ४ अट्ठि-
 कङ्कलूपमा — सी० । ५ परामस्स — सी० । ६ सी० पोत्थके नत्थि । ७ स्या० पोत्थके नत्थि ।

B 177

रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता मया असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया
सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता मया सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया
बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्व, मोघपुरिस,
अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन' अम्हे चेव अग्गभाच्चिक्खसि, अत्तान च खणसि',
5 बहु च अपुञ्ज पसवसि । त हि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्त अहिताय
दुक्खाय । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० ।

(२) पञ्जात्ति

एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४१८ “यो पन भिक्खु एव वदेय्य — ‘तथाह भगवता धम्म देसित
आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल
10 अन्तरायाया’ ति सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो — ‘मायस्मा एव
अवच, मा भगवन्त अग्गभाच्चिक्ख, न हि साधु भगवतो अग्गभक्खान, न हि
भगवा एव वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका
वुत्ता भगवता, अल च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया’ ति । एव च पन’ सो
भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गण्हेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि यावततिय
15 समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सज्जाय । यावततिय चे समनुभासियमानो
त पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विमङ्गो

४१९ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

एव वदेय्या ति — “तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे
20 अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया” ति ।

सो भिक्खू ति यो सो एववादी भिक्खू ।

भिक्खूही ति अञ्जेहि भिक्खूहि । ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
वत्तब्बो — “मायस्मा एव अवच, मा भगवन्त अग्गभाच्चिक्ख, न हि साधु
भगवतो अग्गभक्खान, न हि भगवा एव वदेय्य, अनेकपरियायेन आवुसो अन्त-
25 रायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अल च पन ते पटिसेवतो
अन्तरायाया” ति । दुतिय पि वत्तब्बो । ततिय पि वत्तब्बो । सचे पटि-

R 136

१ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ खनसि — स्या० । ३ सी०, स्या० पोत्थकेसु
नत्थि ।

निस्सज्जति, इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो भिक्खु सङ्घमज्झ पि आकङ्खित्वा
 वत्तब्बो — “मायस्मा एव अवच, मा भगवन्त अग्भाचिक्खि, न हि साधु
 भगवतो अग्भक्खान, न हि भगवा एव वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो अन्त-
 रायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अल च पन ते पटिसेवतो अन्त- 5
 रायाया” ति । दुतिय पि वत्तब्बो । ततिय पि वत्तब्बो । सचे पटिनिस्स-
 ज्जति, इच्चेत कुसल । नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो
 भिक्खु भिक्खूहि^१ समनुभासितब्बो । एव च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बो ।
 व्यत्तेन^२ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

४२० “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूप 10
 पापक दिट्ठिगत उप्पन्न — ‘तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे
 अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’ ति ।
 सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम
 भिक्खु समनुभासेय्य — तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूप पापक 15
 दिट्ठिगत उप्पन्न — ‘तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’ ति । सो
 त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु समनुभासति तस्सा
 दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो
 समनुभासना, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो 20
 भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि —
 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूप पापक दिट्ठिगत
 उप्पन्न — ‘तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका
 धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’ ति । सो त दिट्ठि न 25
 पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु समनुभासति तस्सा दिट्ठिया
 पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना,
 तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“समनुभट्ठो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्स-
 ग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

B 178

B 179

30

अत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरि-
योसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स
5 धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४२२ अनापत्ति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मत्त-
10 कस्सा ति ।

—o—

§ ६६ एकूनसत्ततिमपाचित्तिय

(उक्खित्तसम्भोगे)

(१) छब्बग्गिय - अरिट्ठभिक्षुसवासवत्थु

४२३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू जान तथा-
वादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन त दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धि
सम्भुज्जन्ति पि सवसन्ति' पि सहा पि सेय्य कप्पेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
15 पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षू जान तथावादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन त दिट्ठि अप्प-
टिनिस्सट्ठेन सद्धि सम्भुज्जिस्सन्ति पि सवसिस्सन्ति पि सहा पि सेय्य
कप्पेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्षवो, जान तथावादिना
अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन त दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धि सम्भुज्जथा
20 पि सवसथा पि सहा पि सेय्य कप्पेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जान तथावादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन त दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन
सद्धि सम्भुज्जिस्सथा पि सवसिस्सथा पि सहा पि सेय्य कप्पेस्सथ । नेत,

मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४२४ “यो पन भिक्खु जान तथावादिना भिक्खुना अकटानुधम्ममेन
त दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धि सम्भुज्जेय्य वा सवसेय्य^१ वा सह वा सेय्य
कप्पेय्य, पाचित्तिय” ति ।

B 180

5

(३) विभङ्गो

४२५ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अज्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति ।

तथावादिना ति — “तथाह भगवता वम्म देसित आजानामि यथा 10
येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया” ति
एव वादिना ।

अकटानुधम्मो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

त दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धि ति एत दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धि ।

सम्भुज्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा — आमिससम्भोगो 15
च वम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिस देति वा पटिगण्हाति^२
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । वम्मसम्भोगो नाम उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति
वा, पदेन उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अक्खराय उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सवसेय्य वा ति उक्खित्तकेन सद्धि उपोसथ वा पवारण वा सद्धकम्म 20 R 138
वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सह वा सेय्य कप्पेय्या ति एकच्छन्ने उक्खित्तके निपन्ने भिक्खु निप-
ज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने उक्खित्तको निपज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा
पुनप्पुन निपज्जन्ति^३, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

४२६ उक्खित्तके उक्खित्तकसज्जी सम्भुज्जति वा सवसति^४ वा सह
वा सेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उक्खित्तके वेमतिको सम्भुज्जति वा
सवसति वा सह वा सेय्य कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । उक्खित्तके अनुक्खि-

१ सवासेय्य — रो० । २ पटिगण्हाति — सी०, पटिगण्हाति — रो० । ३ निपज्जति —
स्या० । ४ सवासति — रो० ।

- 1 त्तकसञ्जी सम्भुञ्जति वा सवसति वा सह वा सेय्य कप्पेति, अनापत्ति । अनुक्खित्तके उक्खित्तकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके अनुक्खित्तकसञ्जी, अनापत्ति ।

- ४२७ अनापत्ति अनुक्खित्तो ति जानाति, उक्खित्तो ओसारितो ति
5 जानाति, उक्खित्तो' त दिट्ठि पटिनिस्सट्ठो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ७० सत्ततिमपाचित्तिय

(नासित्तकसामणेरसम्भोगे)

(१) कण्टकसमणुद्देसवत्थु

- ४२८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन कण्टकस्स^१ नाम समणुद्देसस्स
एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न होति — “तथाह भगवता धम्म देसित आज्ञा-
10 नामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरा-
याया” ति । अस्सोसु खो सम्बहुला भिक्खू कण्टकस्स नाम किर समणुद्देसस्स
एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न — “तथाह भगवता धम्म देसित आज्ञानामि
यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया”
ति । अथ खो ते भिक्खू येन कण्टको समणुद्देसो तेनुपसङ्गमिसु , उपसङ्गमित्वा
15 कण्टक समणुद्देस एतदवोचु — “सच्च किर ते, आवुसो कण्टक, एवरूप पापक
दिट्ठिगत उप्पन्न — ‘तथाह भगवता धम्म देसित आज्ञानामि यथा येमे अन्तरा-
यिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’” ति ? “एव-
व्याखो अह, भन्ते, भगवता धम्म देसित आज्ञानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया’” ति ।

- 20 मा, आवुसो कण्टक, एव अवच । मा भगवन्त अग्भाचिक्खि । न
हि साधु भगवतो अग्भक्खान । न हि भगवा एव वदेय्य । अनेकपरियायेन,
आवुसो कण्टक, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^३ वुत्ता भगवता । अल
च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया^४ ति । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता
बहुदुक्खा बहूपायासा^५, आदीनवो एत्थ भिय्यो पे० एव पि खो कण्टको

१ रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ कण्डकस्स — रो०, स्या० । ३ स्या० पोत्थके नत्थि ।

४ अन्तरायाय — सी० । ५ बहुपायासा — सी०, म० ।

समणुद्देसो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव त पापक दिट्ठिगत थामसा परामासा' अभिनिविस्स वोहरति - "एवव्याखो अह, भन्ते, भगवता धम्म देसित आजानामि - 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता' भगवता ते पटि- सेवतो नाल अन्तरायाया'" ति ।

यतो च^१ खो ते भिक्खू नासक्खिसु कण्टक समणुद्देस एतस्मा पापका 5 दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा कण्टक समणुद्देस पटिपुच्छि - "सच्च किर ते, कण्टक, एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न - 'तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो 10 नाल अन्तरायाया'" ति ? "एवव्याखो अह, भन्ते, भगवता धम्म देसित आजानामि - 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया'" ति ।

"कस्स नु खो नाम त्व, मोघपुरिस, मया एव धम्म देसित आजानासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरा- 15 यिका वुत्ता, अल च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया ति ? अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कलूपमा^४ कामा वुत्ता मया पे० सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्व, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन^२ अम्हे चेव अब्भाचिक्खसि अत्तान च खणसि^३ बहु 20 च अपुञ्ज पसवसि । तञ्हि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्त अहिताय दुक्खाय । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० पसन्नान च एकच्चान अञ्जथत्ताया" ति । विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो कण्टक^५ समणुद्देस नासेतु । एव च पन, भिक्खवे, नासेतब्बो - अज्जतग्गे ते, आवुसो कण्टक, न चेव सो भगवा 25 R 1: सत्था अपदिसितब्बो । य पि चञ्चे समणुद्देसा लभन्ति भिक्खूहि सद्धि दिरत्ततिरत्त^६ सहसेय्य सा पि ते नत्थि । चर पिरे विनस्सा" ति । अथ B 1: खो सङ्घो कण्टक समणुद्देस नासेसि ।

१ परामस्स - सी० । २ म० पात्थके नत्थि । ३ स्या० पोत्थके नत्थि । ४ अट्ठिकङ्कलूपमा - सी० । ५ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ६ खनसि - स्या० । ७ कण्टक - स्या०, रो० । ८ द्विरत्ततिरत्त - सी०, स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जान तथानासित कण्टक
समणुद्देस उपलापेन्ति पि उपट्ठापेन्ति पि सम्भुञ्जन्ति पि सहा पि सेय्य
कप्पेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति'
विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जान तथानासित कण्टक
5 समणुद्देस उपलापेस्सन्ति पि उपट्ठापेस्सन्ति पि सम्भुञ्जिस्सन्ति पि सहा पि
सेय्य कप्पेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, जान तथानासित
कण्टक समणुद्देस उपलापेथा पि उपट्ठापेथा पि सम्भुञ्जथा पि सहा पि सेय्य
कप्पेथा^१ ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
10 जान तथानासित कण्टक समणुद्देस उपलापेस्सथा पि उपट्ठापेस्सथा पि सम्भु-
ञ्जिस्सथा पि सहा पि सेय्य कप्पेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

४२६ "समणुद्देसो पि चे एव वदेय्य - 'तथाह भगवता धम्म
देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो
15 नाल अन्तरायाया' ति, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'मावुसो
समणुद्देस, एव अवच, मा भगवन्त अब्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो
अबभक्खान, न हि भगवा एव वदेय्य । अनेकपरियायेन, आवुसो समणुद्देस,
अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अल च पन ते पटिसेवतो
अन्तरायाया' ति । एव च पन^१ सो समणुद्देसो भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव
20 पग्गहेय्य, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'अज्जतग्गे ते, आवुसो
समणुद्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । य पि चञ्जे समणुद्देसा
लभन्ति भिक्खूहि सिद्धि दिरत्ततिरत्त सहसेय्य सा पि ते नत्थि । चर पिरे
विनस्सा' ति । यो पन भिक्खु जान तथानासित समणुद्देस उपलापेय्य वा
उपट्ठापेय्य वा सम्भुञ्जेय्य वा सह वा सेय्य कप्पेय्य, पाचित्तिय" ति ।

(३) विभङ्गो

25 ४३० समणुद्देसो नाम सामणेरो वुच्चति ।

एव वदेय्या ति - "तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि

१ खीयन्ति - सी० स्या०, रो० । २ ऋपेथापी - सी० । ३ सी०, स्या० पोत्थकेसु
नत्थि ।

यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरा-
याया” ति ।

सो समणुद्देसो ति यो सो एववादी समणुद्देसो ।

R 1

भिक्षूही ति अञ्जेहि भिक्षूहि, ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
वत्तब्बो — “मा, आवुसो समणुद्देस, एव अवच । मा भगवन्त अम्भाचिक्खि ।
न हि साधु भगवतो अम्भक्खान । न हि भगवा एव वदेय्य । अनेकपरिया-
येनावुसो समणुद्देस, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अल
च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया” ति । दुतिय पि वत्तब्बो । ततिय पि
वत्तब्बो पे० सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जति
सो समणुद्देसो भिक्षूहि एवमस्स वचनीयो — “अज्जतग्गे ते, आवुसो समणु-
द्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । य पि चञ्जे समणुद्देसा
लभन्ति भिक्षूहि सद्धि दिरत्ततिरत्त सहसेय्य सा पि ते नत्थि । चर पिरे
विनस्सा” ति ।

यो पत्ता ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

15

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति,
सो वा आरोचेति ।

तथानासित ति एव नासित ।

समणुद्देसो नाम सामणेरो वुच्चति ।

उपलापेय्य वा ति तस्स पत्त वा चीवर वा उद्देस वा परिपुच्छ वा
दस्सामी ति उपलापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपट्ठापेय्य वा ति तस्स चुण्ण वा मत्तिक वा दन्तकट्ट वा मुखोदक
वा सादियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सम्मुञ्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा — आमिससम्भोगो
च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिस देति वा पटिगण्हाति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिसति वा उद्दिसापेति
वा, पदेन उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अक्खराय उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B 1

सह वा सेय्य कप्पेय्या ति एकच्छन्ने नासितके समणुद्देसे निपन्ने
भिक्षु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्षु निपन्ने नासितको समणु-
द्देसो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति

50

पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा पुनप्पुन निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- ४३१ नासितके नासितकसञ्ची उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्य कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नासितके वेमतिको उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्य कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । नासितके अनासितकसञ्ची उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्य कप्पेति, अनापत्ति । अनासितके नासितकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके अनासितकसञ्ची, अनापत्ति ।

- ४३२ अनापत्ति अनासितको ति जानाति, त दिट्ठि पटिनिस्सट्ठो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सप्पाणकवगो सत्तमो ।

तस्सुद्धान

सञ्चिच्चवधसप्पाण, उक्कोट^१ दुट्ठुल्लच्छादन ।
ऊनवीसति सत्थ^२ च, सविधान अरिट्ठक ।
उक्खित्त कण्टक^३ चेव, दस सिक्खापदा इमे ति ॥

§ ७१ एकसत्ततिमपाचित्तिय

(दुब्बचभूते)

(१) छन्नभिक्षुवत्थु

- ४३३ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे ।
१५ तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचार आचरति । भिक्षू एवमाहुसु —
“मावुसो छन्न, एवरूप अकासि । नेत कप्पती” ति । सो एव वदेति —
“न तावाह, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अज्ज भिक्षु व्यत्त^४ विनयधर परिपुच्छामी” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम आयस्मा छन्नो भिक्षूहि
२० सहधम्मिक वुच्चमानो एव वक्खति — न तावाह, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अज्ज भिक्षु व्यत्त विनयधर परिपुच्छामी ति पे० सच्च किरत्व, छन्न, भिक्षूहि सहधम्मिक वुच्चमानो एव वदेसि —

१ उक्को — स्या०, रो० । २ वस्स — सी० । ३ कण्टक — स्या०, रो० । ४ व्यत्त — सी० ।

न तावाह, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ज भिक्खु
व्यत्त विनयधर परिपुच्छामी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस,
भिक्खूहि सहधम्मिक वुच्चमानो एव वक्खसि — न तावाह, आवुसो, एतस्मिं
सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ज भिक्खु व्यत्त^१ विनयधर परिपुच्छामी 5
ति । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४३४ “यो पन भिक्खु भिक्खूहि सहधम्मिक वुच्चमानो एव वदेय्य —
‘न तावाह, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ज भिक्खु
व्यत्त विनयधर परिपुच्छामी’ ति, पाचित्तिय । सिक्खमानेन, भिक्खवे, भिक्खुना 10
अञ्जातब्ब परिपुच्छित्तब्ब परिपञ्चित्तब्ब । अय तत्थ सामीची” ति ।

(३) विभङ्गो

४३५ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खूही ति अञ्जेहि भिक्खूहि ।

सहधम्मिक नाम य भगवता पञ्जात्त सिक्खापद एत सहधम्मिक 15
नाम । तेन वुच्चमानो एव वदेय्य— “न तावाह, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे
सिक्खिस्सामि याव न अञ्ज भिक्खु व्यत्त विनयधर परिपुच्छामी” ति ।
पण्डित व्यत्त मेधावि बहुस्सुत धम्मकथिक परिपुच्छामी ति भणति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४३६ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी एव वदेति, आपत्ति पाचि- 20 B 1
त्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको एव वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उप-
सम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी एव वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R 1

अपञ्जत्तेन वुच्चमानो — “इद न सल्लेखाय न धुतत्थाय^१ न
पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय सवत्तती” ति एव वदेति,
“न तावाह, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ज 25
भिक्खु व्यत्त विनयधर^२ पण्डित मेधावि बहुस्सुत धम्मकथिक परिपुच्छामी”
ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१ व्यत्त — सी० । २ वदेति — स्या० रो०, वदेय्या ति — सी० । ३ धतत्ताय — स्या०,
रो०, धुताय — सी० । ४ विनयधर ति — रो० ।

अनुपसम्पन्नेन पञ्जत्तेन वा अपञ्जत्तेन वा वुच्चमानो — “इदं न सत्त्वेखाय न धुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय सवत्तती” ति एव वदेति, “न तावाह, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ज भिक्खु व्यत्त विनयधर पण्डित मेधावि बहुस्सुत धम्म-
 5 कथिक परिपुच्छामी” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सिक्खमानेना ति सिक्खितुकामेन ।

अञ्जातब्ब ति जानितब्ब ।

10 परिपुच्छितब्ब ति “इदं, भन्ते, कथं, इमस्स वा ववत्थो” ति ?

परिपञ्चितब्ब ति चिन्तेतब्ब तुलयितब्ब ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

४३७ अनापत्ति “जानिस्सामि सिक्खिस्सामी” ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१७२ द्वासत्ततिमपाचित्तिय

(सिक्खापदविचरणके)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

15 ४३८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खून् अनेकपरियायेन
 8 विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्ण भासति, विनयपरियत्तिया वण्ण भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्ण भासति । भिक्खू — “भगवा खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्ण भासति, विनय-
 20 परियत्तिया वण्ण भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्ण भासति । हन्द मय, आवुसो, आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनय परियापुणामा” ति, ते च बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनय परियापुणन्ति ।

3 अथ खो छब्बगियान भिक्खून् एतदहोसि — “एतरहि खो, आवुसो
 25 बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनय परियापुणन्ति । सचे इमे विनये पकत्तञ्चुनो भविस्सन्ति अम्हे

येनिच्छक^१ यदिच्छक^२ यावदिच्छक^३ आकङ्क्षिस्सन्ति परिकङ्क्षिस्सन्ति । हन्द
मय, आवुसो, विनय विवण्णेमा^४ ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू
भिक्खू उपसङ्गमित्वा एव वदेन्ति^५ - “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्देहि सिक्खा-
पदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय सवत्तन्ती” ति ।
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - 5
कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू विनय विवण्णेस्सन्ती ति पे० सच्च
किर तुम्हे, भिक्खवे, विनय विवण्णेथा ति ? ‘सच्च, भगवा’ ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विनय विवण्णेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ - 10

४३६ “यो पन भिक्खू पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदेय्य - ‘किं
पनिमेहि खुद्धानुखुद्देहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय
विलेखाय सवत्तन्ती’ ति, सिक्खापदविवण्णके पाचिन्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४४० यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 15

- पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिस्सन्ते वा उद्दिसापेन्ते वा सज्झाय
वा करोन्ते ।

एव वदेय्या ति - “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्देहि सिक्खापदेहि उद्दि-
ट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय सवत्तन्ती ति । ये इमं परिया-
पुणन्ति तेस कुक्कुच्चं होति विहेसा होति विलेखा होति, ये इमं न परिया- 20
पुणन्ति तेस कुक्कुच्चं न होति विहेसा न होति विलेखा न होति । अनुद्दिट्ठं
इदं वरं, अनुगगहितं इदं वरं, अपरियापुटं^६ इदं वरं, अधारितं इदं वरं, विनयो
वा अन्तरधायतु, इमे वा भिक्खू अपकतञ्जुनो^७ होन्तू” ति उपसम्पन्नस्स
विनय विवण्णेति, आपत्ति पाचिन्तियस्स ।

४४१ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी विनय विवण्णेति, आपत्ति पाचि- 25
न्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको विनय विवण्णेति, आपत्ति पाचिन्तियस्स ।

१ स्या० पोत्थके नत्थि । २ यदिच्छक - स्या० । ३ यावदिच्छक - सी०, स्या०
पोत्थके नत्थि । ४ वदति - म० । ५ अपरियापुत्त - स्या०, अपरियापुणित - सी० । ६ अप्प-
कतञ्जुनो - सी० ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी विनय विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- अञ्ज धम्म विवण्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स विनय
वा अञ्ज वा धम्म विवण्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
३ १४४ ५ अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४२ अनापत्ति नविवण्णेतुकामो, “इङ्ग त्व’ सुत्तन्ते वा गाथायो
वा अभिधम्म वा परियापुणस्सु, पच्छा विनय परियापुणस्सो” ति भणति,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ ७३ तेसत्ततिमपाचित्तिय

(मोहनके)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

- ४४३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
१० पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू अनाचार
आचरित्वा अञ्जाणकेन आपन्ना ति जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने
एव वदेन्ति — “इदनेव खो मय जानाम, अय पि किर धम्मो सुत्तागतो
सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
पे० ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया
१९० १५ भिक्षू पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वक्खन्ति — इदनेव खो मय जानाम,
अय पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती
ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदेथ —
इदनेव खो मय जानाम, अय पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो
अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- २० विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वक्खथ — इदनेव खो मय जानाम, अय पि
किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती ति ।
नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे,
इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४४४ “यो पन भिक्खु अन्वद्धमास पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदेय्य – ‘इदानीव खो अहं जानामि, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती’ ति । त च्चे भिक्खु अञ्चे भिक्खू जानेय्यु निसिन्नपुब्ब इमिना भिक्खुना द्वित्तिक्खत्तु^१ पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो^२, न च तस्स भिक्खुनो अञ्जाणकेन मुत्ति अत्थि, 5 य च तत्थ आपत्ति आपन्नो त च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि^३ चस्स मोहो आरोपेतब्बो – ‘तस्स ते, आवुसो, अलाभा, तस्स ते दुल्लब्ध, य त्व पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुक अट्ठि कत्वा मनसि करोसी’ ति । इदं तस्मिं मोहनके पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४४५ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अयं 10 R 145
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अन्वद्धमास ति अनुपोसथिक ।

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिस्सन्ते ।

एव वदेय्या ति अनाचार आचरित्वा – “अञ्जाणकेन आपन्नो” ति जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदेति – “इदानीव खो अहं जानामि, 15 अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती” ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

तञ्चे मोहेतुकाम भिक्खु अञ्चे भिक्खू जानेय्यु निसिन्नपुब्ब इमिना भिक्खुना द्वित्तिक्खत्तु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो, न च तस्स भिक्खुनो अञ्जाणकेन मुत्ति अत्थि, य च तत्थ आपत्ति आपन्नो, 20 त च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि चस्स मोहो आरोपेतब्बो । एव च पन, भिक्खवे, आरोपेतब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो –

४४६ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुक अट्ठि कत्वा मनसि करोति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोह आरोपेय्य । एसा अत्ति । 25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुक अट्ठि कत्वा मनसि करोति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोह आरोपेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो

१ द्वित्तिक्खत्तु – स्या०, रो० । २ भिय्यो – सी० । ३ उत्तरि – म० ।

मोहस्स आरोपना, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“आरोपितो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

अनारोपिते मोहे मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते मोहे मोहेति,

5 आपत्ति पाचिस्तिस्स ।

४४७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति पाचिस्ति-
यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति पाचिस्तिस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति पाचिस्तिस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
10 कम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४८ अनापत्ति न वित्थारेण सुत होति, ऊनकद्वत्तिक्खत्तु वित्थारेण
सुत होति, नमोहेतुकामस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ७४ चतुसत्ततिमपाचिस्ति

(पहारवाने)

(१) छब्बगिय – सत्तरसवगियभिक्खुवत्थु

12 ४४९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
16 15 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवगियान भिक्खून् पहार देन्ति । ते रोदन्ति । भिक्खू एव-
माहसु – “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया
भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाक पहार देन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम छब्ब-
20 गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खून् पहार दस्सन्ती ति पे०
सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खून् पहार देथा ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
कुपिता अनत्तमना भिक्खून् पहार दस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
25 पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

४५० “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो पहार ददेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४५१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

5

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

पहार ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा अन्त-
मसो उप्पलपत्तेन पि पहार देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५२ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो पहार देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो पहार देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्त-
मनो पहार देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो पहार देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 193

15

४५३ अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो पहार देति,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ७५ पञ्चसत्ततिमपाचित्तिय

(तलसत्तिकउगिरणे)

(१) छब्बगिय – सत्तरसवगियभिक्खुवत्थु

४५४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवगियान भिक्खून् तलसत्तिक उगिरन्ति । ते पहारसमुच्चिता
रोदन्ति । भिक्खू एवमाहुसु – “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ?
“इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाक तलसत्तिक
उगिरन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना

20 R 147

सत्तरसवग्गियान भिक्खून तलसत्तिक उग्गिरिस्सन्ती ति पे० सच्च
किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्गियान भिक्खून तलसत्तिक
उग्गिरथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
5 कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्गियान भिक्खून तलसत्तिक उग्गिरिस्सथ ।
नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे,
इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ—

४५५ “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिक
उग्गिरेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

10 ४५६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

4 कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

तलसत्तिक उग्गिरेय्या ति काय वा कायपटिबद्ध वा अन्तमसो

15 उप्पलपत्त पि उच्चारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५७ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिक
उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो
तलसत्तिक उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी
कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिक उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिक उग्गिरति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुप-
सम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

४५८ अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो तलसत्तिक
25 उग्गिरति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ७६ छसत्ततिमपाचित्तिय

(अमूलकानुद्धसने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

४५६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू भिक्षु अमूलकेन
सङ्घादिसेसेन अनुद्धसेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति २- कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षु अमूलकेन
सङ्घादिसेसेन अनुद्धसेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, 5
भिक्षु अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धसेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षु अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धसेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान
वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ - R 14

४६० “यो पन भिक्षु भिक्षु अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धसेय्य, 10
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४६१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति । B 19

भिक्षु ति अञ्ज भिक्षु ।

अमूलक नाम अदिट्ठ अस्सुत^१ अपरिसङ्घित ।

15

सङ्घादिसेसेना ति तेरसन्न अञ्जतरेन ।

अनुद्धसेय्या ति चोदेति वा चोदापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्ध-
सेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अमूलकेन सङ्घादिसेसेन
अनुद्धसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी अमूलकेन 20
सङ्घादिसेसेन अनुद्धसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा अनुद्धसेति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अनुपसम्पन्न अनुद्धसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । 25

१ असुत - सी०, रो० ।

४६३ अनापत्ति तथासञ्जी चोदेति, वा चोदापेति वा, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ७७ सत्तसत्ततिमपाचित्तिय

(कुक्कुच्चउपदहने)

(१) छब्बगिय - सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु

४६४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगियान
5 भिक्षून सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहन्ति — “भगवता, आवुसो, सिक्खापद
पञ्जात्त — ‘न ऊनवीसतिवस्सो पुगलो उपसम्पादेतब्बो’ ति । तुम्हे च ऊन
वीसतिवस्सा उपसम्पन्ना । कच्चि नो तुम्हे अनुपसम्पन्ना” ति ? ते रोदन्ति ।
भिक्षू एवमाहसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ?
96 “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू अम्हाक सञ्चिच्च कुक्कुच्च
49 10 उपदहन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाच्चेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षून सञ्चिच्च कुक्कुच्च
उपदहिस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्षून सञ्चिच्च
कुक्कुच्च उपदहथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
15 भिक्षून सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा अप्पसन्नान
वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४६५ “यो पन भिक्षु भिक्षुस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहेय्य-
‘इतिस्स मुहुत्त पि अफासु भविस्सती’ ति एतदेव पच्चय करित्वा अनञ्ज,
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

20 ४६६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा
वीतिकमो ।

कुक्कुच्च उपदहेय्या ति “ऊनवीसतिवस्सो मञ्जे त्व उपसम्पन्नो, विकाले मञ्जे तथा भुत्त, मज्ज मञ्जे तथा पीत, मातुगामेन सद्धि रहो मञ्जे तथा निसिन्न” ति कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चय करित्वा, अनञ्जा ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति कुक्कुच्च उपदहितु ।

5

४६७ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६८ अनापत्ति न कुक्कुच्च उपदहितुकामो “ऊनवीसतिवस्सो मञ्जे त्व उपसम्पन्नो, विकाले मञ्जे तथा भुत्त, मज्ज मञ्जे तथा पीत, मातु-
गामेन सद्धि रहो मञ्जे तथा निसिन्न, इद्ध जानाहि, मा ते पच्छा कुक्कुच्च 15
अहोसी” ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B 197

§ ७८ अट्टसत्ततिमपाचित्तिय

(उपस्सुतिद्वाने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

४६९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू पेसलेहि
भिक्षूहि सद्धि भण्डन्ति^१ । पेसला भिक्षू एव वदेन्ति^२ – “अलज्जिनो
इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू । न सक्का इमेहि सह भण्डितु” ति । 20
छब्बगिया भिक्षू एव वदेन्ति – “किस्स तुम्हे, आवुसो, अम्हे अलज्जिवादेन
पापेथा” ति ? “कह पन तुम्हे, आवुसो, अस्सुथा” ति ? “मय आयस्मन्तान
उपस्सुति तिट्ठम्हा” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षून भण्डन-
जातान कलहजातान विवादापन्नान उपस्सुति तिट्ठिस्सन्ती ति पे० सच्च 25

R 150

१ भण्डेन्ति – सी० २ वदति – म०, रो० ।

किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खून भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान उपस्सुति तिट्ठथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खून भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान उपस्सुति तिट्ठिस्सथ ।
 5 नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४७० “यो पन भिक्खु भिक्खून भण्डनजातान कलहजातान विवादा-
 पन्नान उपस्सुति तिट्ठेय्य’ — ‘य इमे भणिस्सन्ति त सोस्सामी’ ति एतदेव
 पच्चय करित्वा अनञ्ज, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

10 ४७१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्ख ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 3 भिक्खून ति अञ्जेस भिक्खून ।

भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान ति अधिकरणजातान ।
 उपस्सुति तिट्ठेय्या ति “इमेस सुत्वा चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचो-
 15 देस्सामि पटिसारेस्सामि मडकू^१ करिस्सामी” ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पच्छतो गच्छन्तो तुरितो गच्छति
 सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 पुरतो गच्छन्तो ओहि्यति सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो
 सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खुस्स ठितोकास वा निसिन्नोकास वा
 20 निपन्नोकास वा आगन्त्वा मन्तेन्त उक्कासितब्ब, विजानापेतब्ब, नो चे
 उक्कासेय्य वा^३ विजानापेय्य वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चय करित्वा अनञ्ज ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति
 उपस्सुति तिट्ठितु ।

४७२ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी उपस्सुति तिट्ठति,^१ आपत्ति
 25 पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उपस्सुति तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी उपस्सुति तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ तिट्ठेय्य — सी० । २ मडकु — रो०, स्या०, मडकुकरिस्सामी — सी० । ३ वा न — रो० ।

अनुपसम्पन्नस्स उपस्सुति तिद्वुत्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने
उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४७३ अनापत्ति - “इमेस सुत्वा ओरमिस्सामि विरमिस्सामि वूप-
समिस्सामि^१ अत्तान परिमोचेस्सामी” ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि- 5
कस्सा ति ।

५ ७६ ऊनासीतिमपाचित्तिय

(कम्मपटिवाहने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

४७४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- B 199
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू अनाचार
आचरित्वा एकमेकस्स कम्मे कयिरमाने^२ पटिक्कोसन्ति । तेन खो पन समयेन
सङ्घो सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । छब्बगिया भिक्षू चीवरकम्म 10
करोन्ता एकस्स छन्द अदसु । अथ खो सङ्घो - “अय, आवुसो, छब्बगियो
भिक्षु एक्को आगतो, हन्दस्स मय कम्म करोमा” ति तस्स कम्म अकासि ।
अथ खो सो भिक्षु येन छब्बगिया भिक्षू तेनुपसङ्गमि । छब्बगिया भिक्षू
त भिक्षु एतदवोचु - “कि, आवुसो, सङ्घो अकासी” ति ? “सङ्घो मे,
आवुसो, कम्म अकासी” ति । “न मय, आवुसो, एतदत्थाय छन्द अदम्हा - 15
'तुह् कम्म करिस्सती' ति । सचे च मय जानेय्याम तुह् कम्म करिस्सती ति,
न मय छन्द ददेय्यामा” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू धम्मिकान
कम्मान छन्द दत्वा पच्छा खीयनधम्म^३ आपज्जिस्सन्ती ति पे० सच्च
किर तुम्हे, भिक्षवे, धम्मिकान कम्मान छन्द दत्वा पच्छा खीयनधम्म 20 R 152
आपज्जथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
धम्मिकान कम्मान छन्द दत्वा पच्छा खीयनधम्म आपज्जिस्सथ । नेत,

१ वपसमेस्सामि - सी० । २ करियमाने - रो० । ३ खीयधम्म - रो० ।

मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिस्सेय्याथ -

४७५ “यो पन भिक्खु धम्मिकान कम्मान छन्द दत्वा पच्छा खीयन-
धम्म आपज्जेय, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

5 ४७६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

धम्मिक नाम कम्म अपलोकनकम्म जत्तिकम्म जत्तिदुतियकम्म
जत्तिचतुत्थकम्म धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कत, एत धम्मिक नाम कम्म ।
छन्द दत्वा खिय्यति^१ आपत्ति पाचित्तियस्स ।

100 10 ४७७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी छन्द दत्वा खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्द दत्वा खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी छन्द दत्वा खिय्यति, अनापत्ति । अधम्म-
कम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

15 ४७८ अनापत्ति - “अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मरहस्स वा कम्म
कत” ति जानन्तो खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

०—

§ ८० असोतिमपाचित्तिय

(छन्द अदत्वा गते)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

४७९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सङ्घो सन्निपतितो होति केनचि-
देव करणीयेन । छब्बगिया भिक्खू चीवरकम्म करोन्ता एकस्स छन्द
20 अदसु । अथ खो सङ्घो यस्सत्थाय सन्निपतितो त कम्म करिस्सामी ति जत्ति
ठपेसि । अथ खो सो भिक्खु - “एवमेविमे एकमेकस्स कम्म करोन्ति, कस्स
तुम्हे कम्म करिस्सथा” ति छन्द अदत्वा उट्ठायासना पक्कामि । ये ते भिक्खू
अपिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम
भिक्खु सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्द अदत्वा उट्ठायासना

१ खीयति - सी०, स्या० रो० ।

वा पस्सावेन वा पीळितो गच्छति, न कम्म कोपेतुकामो पुन पच्चागमिस्सामी
ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ८१ एकासीतिमपाचित्तिय

(चीवर णि ने खिय्यने)

(१) दब्बमल्लपुत्त - छब्बगियभिक्षुवत्थु

154

202

४८४ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने^१ कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्घस्स
5 सेनासन च पञ्जापेति^२ भत्तानि च उद्दिसति । सो चायस्मा दुब्बलचीवरो
होति । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स एक चीवर उप्पन्न होति । अथ खो
सङ्घो त चीवर आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स अदासि । छब्बगिया
भिक्षू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “यथासन्थुत^३ भिक्षू सङ्घिक
लाभ परिणामेन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
10 खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू समग्गेन सङ्घेन
चीवर दत्त्वा पच्छा खीयनधम्म आपज्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर
तुम्हे, भिक्षवे, समग्गेन सङ्घेन चीवर दत्त्वा पच्छा खीयनधम्म आपज्जथा
ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
15 समग्गेन सङ्घेन चीवर दत्त्वा पच्छा खीयनधम्म आपज्जिस्सथ । नेत,
मोघपुरिसा, अप्पसन्नान, वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४८५ “यो पन भिक्षु समग्गेन सङ्घेन चीवर दत्त्वा पच्छा खीयन-
धम्म आपज्जेय्य ‘यथासन्थुत भिक्षू सङ्घिक लाभ परिणामेन्ती’ ति, पाचि-
20 त्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४८६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

१ वेळुवने — सी० । २ पञ्जापेति — म०, सी० । ३ यथासन्तत — रो० । ४ सी०,
रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

समगो नाम सङ्घो समानसवासको समानसीमाय ठितो ।

चीवर नाम छन्न चीवरान अञ्जतर चीवर विकप्पनुपग पच्छिम ।
दत्त्वा ति सय दत्त्वा ।

यथासन्धुत नाम यथामित्तता यथासन्दिदुता यथासम्भत्तता यथा-
समानुपज्झायकता यथासमानाचरियकता ।

5

सङ्घिक नाम सङ्घस्स दिन्न होति परिच्चत्त ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा,
अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्टु पि, दसिकसुत्त पि ।

पच्छा खीयनधम्म आपज्जेय्या ति उपसम्पन्नस्स सङ्घेन सम्मतस्स
सेनासनपञ्जापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा
खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवर दिन्ने खिय्यति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R 155

४८७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी चीवर दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको चीवर दिन्ने खिय्यति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी चीवर दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

15

अञ्ज परिक्खार दिन्ने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्नस्स
सङ्घेन असम्मतस्स सेनासनपञ्जापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स
वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवर
वा अञ्ज वा परिक्खार दिन्ने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स
सङ्घेन सम्मतस्स वा असम्मतस्स वा सेनासनपञ्जापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स
वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तक-
विस्सज्जकस्स वा चीवर वा अञ्ज वा परिक्खार दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी,
अनापत्ति' ।

B 203

20

25

४८८ अनापत्ति - पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्त'^१
“क्वत्थो तस्स दिन्नेन लद्धा पि विनिपातेस्सति न सम्मा उपनेस्सती” ति
खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ८२ द्वासीतिमपाचित्तिय
(सङ्घिकलाभपरिणामने)

(१) सावत्थिपूगस्स सचीवरभत्तपटिपादनवत्थु

४८६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थिय अञ्जातरस्स पूगस्स
सङ्घस्स सचीवरभत्त पटियत्त होति - भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा ति ।
अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू येन सो पूगो तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा त
5 पूग एतदवोचु - “देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेस भिक्खून” ति । “न
मय, भन्ते, दस्साम । अम्हाक सङ्घस्स अनुवस्स^१ सचीवरभिक्खा पञ्जात्ता”
ति । “बहू, आवुसो, सङ्घस्स दायका, बहू सङ्घस्स भत्ता^२ । इमे तुम्हे
निस्साय तुम्हे सम्पस्सन्ता इध विहरन्ति । तुम्हे चे इमेस न दस्सथ, अथ
156 को चरहि इमेस दस्सति ? देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेस भिक्खून”
10 ति । अथ खो सो पूगो छब्बग्गियेहि भिक्खूहि निप्पीळियमानो यथापटियत्त
चीवर छब्बग्गियान भिक्खून दत्वा सङ्घ भत्तेन परिविसि । ये ते भिक्खू
204 जानन्ति सङ्घस्स सचीवरभत्त पटियत्त न च जानन्ति छब्बग्गियान भिक्खून
दिन्न ति ते एवमाहसु - “ओणोजेथावुसो, सङ्घस्स चीवर” ति । “नत्थि,
भन्ते । यथापटियत्त चीवर अय्या छब्बग्गिया अय्यान छब्बग्गियान परिणा-
15 मेसु” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जान सङ्घिक लाभ परिणत
पुगलस्स परिणामेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे,
जान सङ्घिक लाभ परिणत पुगलस्स परिणामेथा ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

20 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जान सङ्घिक लाभ परिणत पुगलस्स परिणामेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद
उद्दिसेय्याथ -

४९० “यो पन भिक्खु जान सङ्घिक लाभ परिणत पुगलस्स परि-
25 णामेय्य, पाचित्तिय” ति ।

१ अनुवस्सक - सी० । २ भइति - सी० ।

(३) विभङ्गो

४६१ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

सङ्घिक नाम सङ्घस्स दिन्न होति परिच्चत्त ।

5

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा, अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्टु पि, दसिकसुत्त पि ।

परिणत नाम दस्साम करिस्सामा ति वाचा भिन्ना होति, त' पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२ परिणते परिणतसञ्जी पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति 10
पाचित्तियस्स । परिणते वेमतिको पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । परिणते अपरिणतसञ्जी पुग्गलस्स परिणामेति, अनापत्ति । सङ्घस्स परिणत अञ्जसङ्घस्स वा चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । चेतियस्म परिणत अञ्जचेतियस्स^१ वा सङ्घस्स वा* पुग्गलस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलस्स परिणत अञ्जपुग्गलस्स वा सङ्घस्स वा* 15
चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते परिणतसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स^१ । अपरिणते अपरिणतसञ्जी, अनापत्ति ।

B 205

R 157

४६३ अनापत्ति — “कत्थ देमा” ति पुच्छीयमानो — “यत्थ तुम्हाक देय्यधम्मो परिभोग वा लभेय्य पटिसङ्गार वा लभेय्य चिरट्ठितिको वा 20
अस्स यत्थ वा पन तुम्हाक चित्त पसीदति तत्थ देथा” ति भणति, उम्मत्त-कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सहधम्मिकवग्गो अट्ठमो ।

तस्सुद्धान

सहधम्म-विवण्ण च, मोहापन^१ पहारक^१ ।

तलसत्ति अमूल च, सञ्चिच्च च उपस्सुति^२ ।

पटिबाहनच्छन्द^३ च, दब्ब च परिणामन ति^४ ॥

25

१ सी०, स्या० पोत्थकेसु नस्थि । २ अञ्जस्स चेतियस्स — स्या०, रो० । * एत्थ सी० पोत्थके ‘गणस्स वा’ ति अधिको पाठो दिस्सति । ३-३ मोहापन पहारण — सी०, मोहापनपहारक — स्या०, मोहापनपहारक — रो० । ४ उपस्सुति च — रो० । ५ पटिबाहनच्छन्द — स्या०, पटिबाहन छन्द — म० । ६ परिणामन — रो० ।

§ ८३ तथासीतिमपाचित्तिय

(राज तेपुरप्पवेसने)

(१) आनन्द-मल्लिकादेवीवत्थु

४६४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उय्यानपाल
 आणापेसि - “गच्छ, भणे, उय्यान सोधेहि । उय्यान गमिस्सामा” ति ।
 “एव, देवा” ति खो सो उय्यानपालो रज्जो पसेनदिस्स कोसलस्स पटि-
 ५ स्सुत्वा उय्यान सोधेन्तो अद्दस भगवन्त अञ्जतरस्मि रुक्खमूले निसिन्न ।
 दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा राजान
 पसेनदि कोसल एतदवोच - “सुद्ध, देव, उय्यान । अपि च, भगवा तत्थ
 निसिन्नो” ति । “होतु, भणे । मय भगवन्त पयिरूपासिस्सामा” ति । अथ खो
 राजा पसेनदि कोसलो उय्यान गन्त्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि । तेन खो
 १० पन समयेन अञ्जतरो उपासको भगवन्त पयिरूपासन्तो निसिन्नो होति ।
 अद्दसा खो राजा पसेनदि कोसलो त उपासक भगवन्त पयिरूपासन्त निसिन्न ।
 दिस्वान भीतो अट्ठासि । अथ खो रज्जो पसेनदिस्स कोसलस्स एतदहोसि -
 १०६ “नारह्ताय पुरिसो पापो होतु, यथा भगवन्त पयिरूपासती” ति । येन
 भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि ।
 १५८ १५ अथ खो सो उपासको भगवतो गारवेन राजान पसेनदि कोसल नेव अभि-
 वादेसि न पच्चुट्ठासि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो अनत्तमनो अहोसि -
 “कथ हि नामाय पुरिसो मयि आगते नेव अभिवादेस्सति न पच्चुट्ठेस्सती”
 ति । अथ खो भगवा राजान पसेनदि कोसल अनत्तमन विदित्वा राजान
 पसेनदि कोसल एतदवोच - “एसो खो, महाराज, उपासको बहुस्सुतो
 २० आगतागमो कामेसु वीतरागो” ति । अथ खो रज्जो पसेनदिस्स कोसलस्स
 एतदहोसि - “नारह्ताय उपासको ओरको होतु, भगवा पि इमस्स वण्ण
 भासती” ति । त उपासक एतदवोच - “वदेय्यासि, उपासक, येन अत्थो”
 ति । “सुट्ठु, देवा” ति । अथ खो भगवा राजान पसेनदि कोसल धम्मिया
 कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो राजा
 २५ पसेनदि कोसलो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो
 सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

४६५ तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उपरिपासाद-
 वरगतो होति । अद्सा^१ खो राजा पसेनदि कोसलो त उपासक रथिकाय^२
 छत्तपाणि गच्छन्त । दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच - “त्व किर,
 उपासक, बहुस्सुतो आगतागमो । साधु, उपासक, अम्हाक इत्थागार
 वम्म वाचेही” ति । “यमह^३, देव, जानामि अय्यान वाहसा, अय्या व 5
 देवस्स इत्थागार धम्म वाचेस्सन्ती” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो -
 “सच्च खो उपासको आहा” ति येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा
 भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो राजा
 पसेनदि कोसलो भगवन्त एतदवोच - “साधु, भन्ते, भगवा एक भिक्खु
 आणापेतु यो अम्हाक इत्थागार धम्म वाचेस्सती” ति । अथ खो भगवा 10
 राजान पसेनदि कोसल धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि पे० पदक्खिण कत्वा
 पक्कामि । अथ खो भगवा आयस्मन्त आनन्द आमन्तेसि - “तेनहानन्द,
 रञ्जो इत्थागार धम्म वाचेही” ति । “एव, भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो
 भगवतो पटिस्सुत्वा^४ कालेन^५ काल^६ पविसित्वा रञ्जो इत्थागार धम्म B
 वाचेति^७ । अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवर- 15
 मादाय येन रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि ।

४६६ तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो मल्लिकाय देविया
 सद्धि सयनगतो होति । अद्सा खो मल्लिका देवी आयस्मन्त आनन्द दूरतो व
 आगच्छन्त । दिस्वान सहसा वुट्ठासि, पीतकमट्ठ^८ दुस्स पभस्सिस्थ । R
 अथ खो आयस्मा आनन्दो ततो व पटिनिवत्तित्वा आराम गन्त्वा भिक्खून् 20
 एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
 खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम आयस्मा आनन्दो पुब्बे अप्पटि-
 सविदितो रञ्जो अन्तेपुर पविसिस्सती ति पे० सच्च किर त्व,
 आनन्द, पुब्बे अप्पटिसविदितो रञ्जो अन्तेपुर पविसिती^९ ति ? “सच्च,
 भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, आनन्द, 25
 पुब्बे अप्पटिसविदितो रञ्जो अन्तेपुर पविसिस्ससि । नेत, आनन्द, अप्प-
 सन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि-

४६७ “दसयिमे, भिक्खवे, आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे

१ अद्सा - रो० । २ रथियाय - स्या० । ३ यमपाह - सी० । ४ पटिसुणित्वा - सी०,
 स्या० । ५ काले - सी० । ६ सी० पोत्थके नत्थि । ७ वाचेसि - स्या०, रो० । ८ पीतक-
 मत्सा - सी० । ९ पविसी - सी० ।

दस ? इध, भिक्खवे, राजा महेसिया सद्धि निसिन्नो' होति, तत्थ भिक्खु पविसति । महेसी वा भिक्खु दिस्वा सित पातुकरोति । भिक्खु वा महेसि दिस्वा सित पातुकरोति । तत्थ रञ्जो एव होति - 'अद्धा इमेस कत वा करिस्सन्ति वा' ति । अय, भिक्खवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

5 “पुन च पर, भिक्खवे, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो । अञ्जातर इत्थि गन्त्वा नस्सरति । सा तेन गब्भ गण्हाति^१ । तत्थ रञ्जो एव होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अय, भिक्खवे, दुतियो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

10 “पुन च पर, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अञ्जातर रतन नस्सति । तत्थ रञ्जो एव होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अय, भिक्खवे, ततियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

108 “पुन च पर, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अब्भन्तरा गुय्हमन्ता बहिद्धा
15 सम्भेद गच्छन्ति । तत्थ रञ्जो एव होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अय, भिक्खवे, चतुत्थो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च पर, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे पुत्तो वा पितर पत्थेति पिता वा पुत्त पत्थेति । तेस एव होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि
20 पविसति अञ्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अय, भिक्खवे, पञ्चमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च पर, भिक्खवे, राजा नीचट्टानिय उच्चे ठाने ठपेति । येस त अमनाप तेस एव होति - 'राजा खो पब्बजितेन ससट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अय, भिक्खवे, छट्ठो आदीनवो, राजन्तेपुरप्प-
25 वेसने ।

“पुन च पर, भिक्खवे, राजा उच्चट्टानिय^१ नोचे ठाने ठपेति । येस त अमनाप तेस एव होति - 'राजा खो पब्बजितेन ससट्ठो । सिया
60 नु खो पब्बजितस्स कम्म' ति । अय, भिक्खवे, सत्तमो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

१ सयनगतो - स्या०, निपन्नो - सी० । २ गण्हि - म०, रो० । ३ नीचट्टानी - खं ८ ।

“पुन च पर, भिक्खवे, राजा अकाले सेन उय्योजेति । येस त अमनाप तेस एव होति — ‘राजा खो पब्बजितेन ससट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म’ ति । अय, भिक्खवे अट्ठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च पर, भिक्खवे, राजा काले सेन उय्योजेत्वा अन्तरामग्गतो ५ निवत्तापेति । येस त अमनाप तेस एव होति — ‘राजा खो पब्बजितेन ससट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म’ ति । अय, भिक्खवे, नवमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च पर, भिक्खवे, रज्जो राजन्तेपुर’ हत्थिसम्मद् अस्स-सम्मद् रथसम्मद् रज्जनीयानि^१ रूपसद्गन्धरसफोटुब्बानि, यानि न पब्ब- 10 जितस्स सारूपानि । अय*, भिक्खवे, दसमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने । इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने” ति ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्त आनन्द अनेकपरियायेन विगरहित्वा 15 दुब्भरताय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याय —

४६८ “यो पन भिक्खु रज्जो खत्तियस्स मुद्धावसित्तस्स^२ अनिक्ख- 15 न्तराजके अनिगतरतनके^३ पुब्बे अप्पटिसविदितो इन्दखील अतिक्कामेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४६९ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमास्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

खत्तियो नाम उभतो सुजातो होति, मातितो च पितितो च समुद्ध- 20 गहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अक्खित्तो अनुपकुट्ठो^४ जातिवादेन ।

मुद्धावसित्तो नाम खत्तियाभिसेकेन अभिसित्तो होति ।

अनिक्खन्तराजके ति राजा सयनिघरा अनिक्खन्तो होति ।

अनिगतरतनके ति महेसी सयनिघरा अनिक्खन्ता होति, उभो वा अनिक्खन्ता होन्ति । 25

पुब्बे अप्पटिसविदितो ति पुब्बे अनामन्तेत्वा^५ ।

१ अन्तेपुर — सी०, रो० । २ रजनीयानि — सी०, रजनियानि — स्या० । * एत्थ स्या० पौत्थके ‘खो’ ति पाठो दिस्सति । ३ मुद्धावसित्तस्सो — स्या० । ४ अनीभतरतनके — सी० । ५ अनुपकुट्ठो — सी० । ६ अनिमन्तितो — स्या०, सी० ।

इन्दखीलौ नाम सयनिघरस्स उम्मारो वुच्चति ।

सयनिघर^१ नाम यत्थ कत्थञ्चि रञ्जो सयन पञ्जत्त होति, अन्त-
मसो साणिपाकारपरिक्खत्त पि ।

इन्दखील अतिक्कामेय्या ति पठम पाद उम्मार अतिक्कामेति,
5 आपत्ति दुक्कटस्स । दुतिय पाद अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५०० अप्पटिसविदिते अप्पटिसविदितसञ्जी इन्दखील अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसविदिते वेमतिको इन्दखील
अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसविदिते पटिसविदितसञ्जी
इन्दखील अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 पटिसविदिते अप्पटिसविदितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटि-
सविदिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसविदिते पटिसविदितसञ्जी,
अनापत्ति ।

10,
31

५०१ अनापत्ति पटिसविदिते, न खत्तियो होति, न खत्तिया-
भिसेकेन अभिसित्तो होति, राजा वा^२ सयनिघरा निक्खन्तो होति, महेसी
15 वा^३ सयनिघरा निक्खन्ता होति, उभो वा^४ निक्खन्ता होन्ति, नसयनिघरे,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ ८४ चतुरासोत्तिमपाचित्तिय

(रतनउग्गहणने)

(१) भिक्खु-ब्राह्मणथयिकवत्थु

५०२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अचिरवतिया
नदिया नहायति । अञ्जतरो पि ब्राह्मणो पञ्चसतान थविक थले निक्खि-
20 पित्वा अचिरवतिया नदिया नहायन्तो^१ विस्सरित्वा अगमासि । अथ खो
सो भिक्खु — “तस्साय ब्राह्मणस्स थविका, मा इध^२ नस्सी” ति अग्गहेसि ।
अथ खो सो ब्राह्मणो सरित्वा तुरित्त^३ तुरितो आधावित्वा त भिक्खु एतद-
वोच — “अपि मे, भो, थविक पस्सेय्यासी” ति ? “हन्द, ब्राह्मणा” ति

१ सयनीघर — स्या० । २ म०, रो०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ म०, रो०, स्या०
पोत्थकेसु नत्थि । * एत्थ स्या० पोत्थके सयनीघरा' ति पाठो दिस्सति । ४ नहायित्वा — सी०,
स्या० । ५ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

अदासि । अथ खो तस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि — “केन नु खो अह उपायेन इमस्स भिक्खुनो पुण्णपत्त न ददेय्य” ति । “न मे, भो, पञ्चसतानि, सहस्स मे” ति पलिबुद्धित्वा^१ मुञ्चि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खु रतन उग्गहेस्सती ति पे० सच्च 5 किर त्व, भिक्खु, रतन उग्गहेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति^२ ।

(२) पठमपञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, रतन उग्गहेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु रतन वा रतनसम्मत्त वा उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य 10 वा, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) विसाखाआभरणभण्डिकवत्थु

५०३ तेन खो पन समयेन सावत्थिया^३ उस्सवो होति । मनुस्सा अलङ्कृतप्पटियत्ता^४ उय्यान गच्छन्ति । विसाखा पि मिगारमाता अलङ्कृतप्पटियत्ता उय्यान गमिस्सामी ति गामतो निक्खमित्वा, — “क्याह करि- 15 R 162 स्सामि उय्यान गन्त्वा, यन्नूनाह भगवन्त पयिरूपासेय्य” ति आभरण ओमुञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन भण्डिक बन्धित्वा दासिया अदासि — “हन्द, जे, इम भण्डिक गण्हाही” ति । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो विसाख मिगारमातर भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि 20 समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता उट्टायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो सा दासी त भण्डिक विस्सरित्वा अगमासि । भिक्खू पस्सित्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “तेन हि, भिक्खवे, उग्गहेत्वा निक्खिपथा” ति । 25

(४) अनुपञ्जत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा

१ पलिबुद्धेत्वा — म० । २ सी०, रो० पोल्यकेसु नत्थि । ३ सावत्थिय — सी० । ४ अलङ्कृत-पटियत्ता — सी०, स्या०, रो० ।

भिक्षू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, रतन वा रतनसम्मत वा अज्झारामे उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितु - यस्स भविस्सति सो हरिस्सती ति । एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षु रतन वा रतनसम्मत वा, अज्झात्र अज्झारामा,
5 उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्षून सिक्खापद पञ्चत्त होति ।

(५) अडगुलिमुद्दिकावत्थु

५०४ तेन खो पन समयेन कासीसु जनपदेसु^१ अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो होति । तेन च गहपतिना अन्तेवासी आणत्तो होति - “सचे भदन्ता^२ आगच्छन्ति भत्त करेय्यासी” ति । तेन खो पन समयेन
10 सम्बहुला भिक्षू कासीसु जनपदेसु चारिक चरमाना येन अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो तेनुपसङ्कमिसु । अद्दसा खो सो पुरिसो ते भिक्षू दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान येन ते भिक्षू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा ते भिक्षू अभिवादेत्वा एतदवोच - “अधिवासेन्तु, भन्ते, अय्या स्वातनाय गहपतिनो भत्त” ति । अधिवासेसु खो ते भिक्षू तुण्हीभावेन^३ । अथ खो
15 सो पुरिसो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा काल आरोचापेत्वा^४ अडगुलिमुद्दिक ओमुञ्चित्वा ते भिक्षू भत्तेन परिविसित्वा - “अय्या भुञ्जित्वा गच्छन्तु, अह पि^५ कम्मन्त गमिस्सामी” ति अडगुलिमुद्दिक विस्सरित्वा अगमासि । भिक्षू पस्सित्वा - “सचे मय गमिस्साम नस्सिस्सताय अडगुलिमुद्दिका” ति तत्थेव अच्छिसु । अथ खो
20 सो पुरिसो कम्मन्ता आगच्छन्तो ते भिक्षू पस्सित्वा एतदवोच - “किस्स, भन्ते, अय्या इधेव अच्छन्ती” ति ? अथ खो ते भिक्षू तस्स पुरिसस्स एतमत्थ आरोचेत्वा सावत्थि गन्त्वा भिक्षून एतमत्थ आरोचेसु । भिक्षू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

212,
163

(६) अनुपज्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
2० भिक्षू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, रतन वा रतनसम्मत वा अज्झारामे वा अज्झावसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितु -

१ जनपदे - म० । २ भदन्ता - स्या०, रो० । ३ तुण्हीभावेन - रो० । ४ आरोचेत्वा - सी० । ५ हि - सी० ।

यस्स भविस्सति सो हरिस्सती' ति । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

५०५ “यो पन भिक्खु रतन वा रतनसम्मत्त वा, अञ्जात्र अञ्जारा-
रामा वा अञ्जावसथा वा, उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तिय । रतन
वा पन भिक्खुना रतनसम्मत्त वा अञ्जारामे वा अञ्जावसथे वा उग्गहेत्वा वा 5
उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्ब — ‘यस्स भविस्सति सो हरिस्सती’ ति । अय
तत्थ सामीची’ ति ।

(७) विभङ्गो

५०६ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

रतन नाम मुत्ता मणि वेळुरियो सङ्खो सिला पवाल' रजत जातरूप 10
लोहितङ्को मसारगल्ल ।

रतनसम्मत्त नाम मनुस्सान उपभोगपरिभोग एत' रतनसम्मत्त
नाम' ।

अञ्जात्र अञ्जारामा वा अञ्जावसथा वा ति ठपेत्वा अञ्जाराम
अञ्जावसथ । 15

अञ्जारामो नाम परिक्वित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो, अपरि-
क्वित्तस्स उपचारो ।

अञ्जावसथो नाम परिक्वित्तस्स आवसथस्स अन्तो आवसथो, अपरि-
क्वित्तस्स उपचारो ।

उग्गण्हेय्या ति सय गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 B 213

उग्गण्हापेय्या ति अञ्ज गाहापेति', आपत्ति पाचित्तियस्स ।

रतन वा पन भिक्खुना रतनसम्मत्त वा अञ्जारामे वा अञ्जावसथे
वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्ब ति रूपेन वा निमित्तेन वा
सञ्जाण कत्वा निक्खिपित्वा आचिक्खितब्ब — “यस्स भण्ड नट्ट सो आगच्छतू”
ति । सचे तत्थ आगच्छति सो वत्तब्बो — “आवुसो, कीदिस ते भण्ड” 25
ति ? सचे रूपेन वा निमित्तेन वा सम्पादेति दातब्ब, नो चे सम्पादेति
विचिनाहि आवुसो ति वत्तब्बो । तम्हा आवासा पक्कमन्तेन ये तत्थ होन्ति
भिक्खू पतिरूपा तेस हत्थे निक्खिपित्वा पक्कमितब्ब । नो चे होन्ति भिक्खू

R 164

१ पवाल — स्या०, रो० । २ — २ सी० पोत्थके नत्थि । ३ गण्हापेति — सी०,
स्या०, रो० ।

पतिरूपा, ये तत्थ होन्ति गहपतिका पतिरूपा तेस हत्थे निक्खिपित्वा पक्क-
मितब्ब ।

अय तत्थ सामीची ति अय तत्थ अनुधम्मता ।

५०७ अनापत्ति रतन वा रतनसम्मत्त वा अज्झारामे वा अज्झा-
५ वसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपति - “यस्स भविस्सति
सो हरिस्सती” ति, रतनसम्मत्त विस्सास गण्हाति, तावकालिक गण्हाति,
पसुकूलसञ्जिस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ८५ पञ्चासीतिमपाचित्तिय

(विकालगामप्पविसने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

५०८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू विकाले
१० गाम पविसित्वा सभाय निसीदित्वा अनेकविहित तिरच्छानकथ कथेन्ति,
सेय्यथीद^१ - राजकथ चोरकथ महामत्तकथ सेनाकथ भयकथ युद्धकथ अन्न-
कथ पानकथ वत्थकथ सयनकथ मालाकथ गन्धकथ जातिकथ यानकथ
गामकथ निगमकथ नगरकथ जनपदकथ इत्थिकथ^२ पुरिसकथ^३ सूरकथ^४
विसिखाकथ कुम्भट्टानकथ पुब्बपेतकथ नानत्तकथ^५ लोकक्खायिक समुद्-
११४ १५ क्खायिक इतिभवाभवकथ इति वा । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति - “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया विकाले गाम पविसित्वा सभाय
निसीदित्वा अनेकविहित तिरच्छानकथ कथेस्सन्ति, सेय्यथीद - राजकथ
चोरकथ पे० इतिभवाभवकथ इति वा, सेय्यथापि गिही काम-
भोगिनो” ति ।

२० अस्सोसु खो भिक्षू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपा-
चेन्तान । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति - कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू विकाले गाम पविसित्वा सभाय
निसीदित्वा अनेकविहित तिरच्छानकथ कथेस्सन्ति, सेय्यथीद - राजकथ
चोरकथ पे० इतिभवाभवकथ इति वा ति पे० सच्च किर तुम्हे,

१ सेय्यथीद - म० । २ इत्थिकथ - स्या० । ३ सी०, स्या० रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

४ सुराकथ - सी०, स्या०, रो० । ५ नानत्थकथ - रो० ।

भिक्षवे, विकाले गाम पविसित्वा सभाय निसीदित्वा अनेकविहित
तिरच्छानकथ कथेथ, सेय्यथीद - राजकथ चोरकथ पे० इतिभवा-
भवकथ इति वा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विकाले गाम पविसित्वा सभाय निसीदित्वा अनेकविहित तिरच्छानकथ 5
कथेस्सथ, सेय्यथीद - राजकथ चोरकथ पे० इतिभवाभवकथ इति
वा । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षु विकाले गाम पविसेय्य, पाचित्तिय” ति ।

R 165

एवञ्चिद भगवता भिक्षून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

10

(३) सावत्थिगच्छन्तभिक्षुवत्थु

५०६ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू कोसलेसु जनपदेसु
सावत्थि गच्छन्ता साय अञ्जातर गाम उपगच्छिसु । मनुस्सा ते भिक्षू
पस्सित्वा एतदवोचु - “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो ते भिक्षू -
“भगवता पटिक्खित्त विकाले गाम पविसितु” ति कुक्कुच्चायन्ता न
पविसिसु । चोरा ते भिक्षू अच्छिन्दिसु । अथ खो ते भिक्षू सावत्थि गन्त्वा 15
भिक्षून एतमत्थ आरोचेसु । भिक्षू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
भिक्षू ग्रामन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, आपुच्छा विकाले गाम पवि-
सितु । एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षु अनापुच्छा विकाले गाम पविसेय्य, पाचित्तिय” ति । 20 B 215

एवञ्चिद भगवता भिक्षून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति - अनापुच्छाय

५१० तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्षु कोसलेसु जनपदेसु
सावत्थि गच्छन्तो साय अञ्जातर गाम उपगच्छि^१ । मनुस्सा त भिक्षु
पस्सित्वा एतदवोचु - “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्षु -
“भगवता पटिक्खित्त अनापुच्छा विकाले गाम पविसितु” ति कुक्कुच्चा- 25

यन्तो न पाविसि । चोरा त भिक्खु अच्छिन्दिसु । अथ खो सो भिक्खु सावत्थि गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(६) अनुपञ्जात्ति — सन्त भिक्खु अनापुच्छाय

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
5 भिक्खू आमन्तेसि— “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्त भिक्खु आपुच्छा विकाले गाम पविसितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु सन्त भिक्खु अनापुच्छा विकाले गाम पविसेय्य, पाचित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(७) अहिदट्ठभिक्खुवत्थु

R 166 10 ५११ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अहिना दट्ठो होति । अञ्जतरो भिक्खु अग्गि आहरिस्सामी ति गाम गच्छति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटिक्खित्त सन्त भिक्खु अनापुच्छा विकाले गाम पविसितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पाविसि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(८) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
15 भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपे अच्चायिके करणीये सन्त भिक्खु अनापुच्छा विकाले गाम पविसितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

५१२ “यो पन भिक्खु सन्त भिक्खु अनापुच्छा विकाले गाम पविसेय्य, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, पाचित्तिय” ति ।

(९) विभङ्गो

20 ५१३ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

B 216

सन्तो नाम भिक्खु सक्का होति आपुच्छा पविसितु ।

असन्तो नाम भिक्खु न सक्का होति आपुच्छा पविसितु ।

बिकालो नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अरुणुग्गमना ।

25

गाम पविसेय्या ति परिविक्खित्तस्स गामस्स परिकखेप अतिक्कमन्तस्स

१ आरोचेसि — स्या० । २ मज्झन्तिके — म० ।

आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचार ओक्कमन्तस्म आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया ति ठपेत्वा तथारूप अच्चायिक करणीय ।

५१४ विकाले विकालसञ्जी सन्त भिक्खु अनापुच्छा गाम पवि- 5
सति, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
विकाले वेमतिको सन्त भिक्खु अनापुच्छा गाम पविसति, अञ्जात्र तथारूपा
अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले कालसञ्जी सन्त
भिक्खु अनापुच्छा गाम पविसति, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया,
आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

काले विकालसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । काले कालसञ्जी, अनापत्ति ।

५१५ अनापत्ति तथारूपे अच्चायिके करणीये, सन्त भिक्खु आपुच्छा
पविसति, असन्त भिक्खु अनापुच्छा पविसति, अन्तराराम' गच्छति, भिक्खु-
नुपस्सय गच्छति, तित्थियसेग्य गच्छति, पटिक्कमन गच्छति, गामेन मग्गो 15
होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

४ ८६ छासीतिमपाचित्तिय

(सूचिघरकारापने)

(१) दन्तकारपवारणावत्थु

५१६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि R 167
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरेन दन्तकारेन भिक्खू पवारिता
होन्ति — “येस अय्यान सूचिघरेन अत्थो अह सूचिघरेना” ति । तेन खो B 217
पन समयेन भिक्खू बहू सूचिघरे विञ्जापेन्ति । येस खुद्दका सूचिघरा ते 20
महन्ते सूचिघरे विञ्जापेन्ति । येस महन्ता सूचिघरा ते खुद्दके सूचिघरे
विञ्जापेन्ति । अथ खो सो^१ दन्तकारो भिक्खून बहू सूचिघरे करोन्तो न
सक्कोति अञ्ज विक्कायिक भण्ड कातु, अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स^२
किलमति^३ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^४ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम

१ अतगगाम — रो० । २ स्या० पोत्थके नत्थि । ३ पुत्तदारापिस्स — सी०, स्या० ।
४ किलमन्ति — सी०, स्या० । ५ खीयन्ति — सी०, स्या०, रो० ।

- समणा सक्कपुत्तिया न मत्त जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्जापेस्सन्ति ।
 अय इमेस बहू सूचिघरे करोन्तो न सक्कोति अञ्ज विककायिक भण्ड कातु,
 अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स किलमती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू
 तेस मनुस्सान उज्जायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू
 5 अप्पिच्छा पे० ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम
 भिक्खू न मत्त जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्जापेस्सन्ती ति पे०
 सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू न मत्त जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्जापेन्ती
 ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे,
 10 मोघपुरिसा न मत्त जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्जापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे,
 अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद
 उद्दिसेय्याथ —

५१७ “यो पन भिक्खु अट्ठिमय वा दन्तमय वा विसाणमय वा
 सूचिघर कारापेय्य भेदनकं, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 ५१८ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 अट्ठि नाम य किञ्चि अट्ठि ।
 दन्तो नाम हत्थिदन्तो वुच्चति ।
 विसाण नाम य किञ्चि विसाण ।
 20 कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन
 भिन्दित्वा पाचित्तिय देसेतब्ब ।
 ५१९ अत्तना विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तिय-
 118 यस्स । अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 168 परेहि विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
 23 विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अञ्जेन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५२० अनापत्ति गणिकाय, अरणिके, विधे^१, अञ्जनिया, अञ्जनि-
सलाकाय, वासिजटे* , उदकपुञ्छनिया, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ८७ सत्तासीतिमपाचित्तिय

(मञ्चपीठनारापने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

५२१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो उच्चे
मञ्चे सयति । अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धि सेनासनचारिक 5
आहिण्डन्तो येनायस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स विहारो तेनुपसङ्गमि ।
अद्दसा खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त ।
दिस्वान भगवन्त एतदवोच — “आगच्छतु मे, भन्ते, भगवा सयन पस्सतू”
ति । अथ खो भगवा ततो व पटिनिवत्तित्वा भिक्खू आमन्तेसि — “आसयतो,
भिक्खवे, मोघपुरिसो वेदितब्बो” ति । 10

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा आयस्मन्त उपनन्द सक्यपुत्त अनेकपरियायेन
विगारहित्वा दुब्भरताय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद
उद्दिसेय्याथ —

५२२ “नव पन भिक्खुना मञ्च वा पीठ वा कारयमानेन अद्द-
ङ्गुलपादक कारेतब्ब सुगतङ्गुलेन, अञ्जत्र हेट्ठिमाय अटनिया, त अति- 15
क्कामयतो छेदनक पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

५२३ नव नाम करण उपादाय वुच्चति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीर-
पादको^१, आहच्चपादको ।

B 219

पीठ नाम चत्तारि पीठानि — मसारक, बुन्दिकाबद्ध, कुलीरपादक, 20
आहच्चपादक ।

१ वीथे — स्या०, वीठे — सी० । *एत्थ सी० पोत्थके ‘वीजने’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

२ सयतू — रो० । ३ कुळिरपादको — स्या०, रो०, कुळीरपादको — म० ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

R 169

अट्टङ्गुलपादक कारेतब्ब सुगतङ्गुलेन, अञ्जत्र हेट्ठिमाय अटनिया ति ठपेत्वा हेट्ठिम अटनि, त अतिवकामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कट, पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचिन्निय देसेतब्ब ।

5

५२४ अत्तना विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति

10 दुक्कटस्स ।

५२५ अनापत्ति पमाणिक करोति, ऊनक करोति, अञ्जेन कत पमाणातिक्कन्त पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ८८ अट्टासीतिमपाचित्तिय

(तूलोनद्धमञ्चपीठकारापने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

५२६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-

15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू मञ्च पि पीठ पि तूलोनद्ध कारापेन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया मञ्च पि पीठ पि तूलोनद्ध कारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति । अस्सोसु खो भिक्षू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचे-

20 न्तान । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू मञ्च पि पीठ पि तूलोनद्ध कारापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, मञ्च पि पीठ पि तूलोनद्ध कारापेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

B 220

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

१ गिहिकामभोगिनो — रो० ।

मञ्च पि पीठ पि तूलोनद्ध कारापेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

५२७ “यो पन भिक्खु मञ्च वा पीठ वा तूलोनद्ध कारापेय्य, उद्दालनक पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

५२८ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय 5 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको, आहच्चपादको ।

पीठ नाम चत्तारि पीठानि — मसारक, बुन्दिकाबद्ध, कुलीरपादक, आहच्चपादक । 10

तूल नाम तीणि तूलानि — रुक्खतूल, लतातूल, पोटकितूल ।

R 170

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन उद्दालेत्वा पाचित्तिय देसेतब्ब ।

५२९ अत्तना विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प- 15 कत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३० अनापत्ति आयोगे, कायबन्धने, असबद्धके^१, पत्तथविकाय, 20 परिस्सावने, बिम्बोहन^२ करोति, अञ्जेन कत पटिलभित्वा उद्दालेत्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५ ८६ ऊननवुत्तिमपाचित्तिय (निसीदनकारापने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

५३१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खून निसीदन

B 221

१ पोटकीतूल — स्या०, पोटकितूल — रो० । २ असबद्धके — सी०, असबद्धके — रो० ।

३ बिम्बोहन — म० ।

पाचित्तिय—२६

अनुञ्जात होति । छब्बग्गिया भिक्खू — “भगवता निसीदन अनुञ्जात”
ति अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेन्ति । मञ्चस्स पि पीठस्स पि पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ति^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते
उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्प-
५ माणिकानि निसीदनानि धारेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे,
भिक्खवे, अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जति

विगरहिबुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेस्सथ^२ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान
वा पसादाय पे०, एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —
१० “निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्ब । तत्रिदं
पमाणं — दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया, तिरियं दियड्ढं । तं अति-
क्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूना सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) महाकायउदायिभिक्खुवत्थुं

१७१ - १, ५३२ तेन खो पन्ने समयेन आयस्मा उदायी^३ महाकायो होति ।
१५ सो भगवतो पुरतो निसीदनं पञ्जापेत्वा^४ समन्ततो समञ्छमानो^५ निसी-
दति^६ । अथ खो भगवा आयस्मन्तं उदायि एतदवोच — “किस्स त्वं, उदायि,
निसीदनं पञ्जापेत्वा^४ समन्ततो समञ्छसि, सेय्यथापि पुराणासिकोद्धो^७”
ति ? “तथा हि पन, भन्ते, भगवता भिक्खूना अतिखुद्दकं निसीदनं अनु-
ञ्जात” ति ।

(४) अनुपञ्जति

२० अथ खा भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मं कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, निसीदनस्स दसं^८ विदत्थि^९ ।
एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५३३ “निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्ब ।
तत्रिदं पमाणं — दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया, तिरियं दियड्ढं ।
२५ दसां विदत्थि^९ । अतिक्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

१. ओलम्बेन्ति - सी० । २. उदायि - सी०, स्या०, रो० । ३. पञ्जापेत्वा - म० ।
समञ्छमानो - रो० । ४. निसीदि - सी० । ५. म०, रो० पठ्यकेसु नस्ति । ६. पुराणासिकोद्धो -
स्या० । ७. दसा - सी०, स्या०, रो० । ८. विदत्थि - रो० । ९. विदत्थी - सी० ।

(५) विभङ्गो

५३४ निसीदन नाम सदस वुच्चति ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा पमाणिक कारे-
तब्ब । तत्रिद पमाण — दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया, तिरिय
दियङ्ढ । दसा विदत्थि । त अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा,
पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तिय देसेतब्ब ।

B 222

5

५३५ अत्तना विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । 10
अञ्जेन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३६ अनापत्ति पमाणिक करोति, ऊनक करोति, अञ्जेन कत
पमाणातिक्कन्त पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वित्तान वा भुम्मत्थरण^१
वा साणिपाकार वा भिसि वा बिम्बोहन^२ वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

15

—o—

§ ६० नवुत्तिमपाचित्तिय

(कण्डुप्पटिच्छादिकारापने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

५३७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्षून कण्डुप्पटि-
च्छादि^३ अनुञ्जाता होति । छब्बग्गिया^४ भिक्षू — “भगवता कण्डुप्पटि-
च्छादि अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेन्ति, पुरतो पि
पच्छतो पि आकड्ढन्ता आहिण्डन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते 20
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू अप्प-
माणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सन्ती ति पे० सच्च किर

R 172

१ भूमत्थरण — म० । २ बिम्बोहन^३ — म० । ३ कण्डुप्पटिच्छादी — स्या०, कण्डुप्पटि-
च्छादि — रो०, सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्प-
5 सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

५३८ “कण्डुप्पटिच्छादिं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारेतब्बा । तन्निद पमाण — दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया, तिरिय द्वे विदत्थियो । त अतिक्कामयतो छेदनक पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

10 ५३९ कण्डुप्पटिच्छादि नाम यस्स अधोनाभि उब्भजाणुमण्डल कण्डु वा पीळका^१ वा अस्सावो वा थुल्लकच्छु^२ वा आबाधो, तस्स पटि-
च्छादनत्थाय ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतब्बा ।
तन्निद पमाण — दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया, तिरिय द्वे
15 विदत्थियो । त अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कट ।
पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तिय देसेतब्ब ।

५४० अत्तना विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
20 विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५४१ अनापत्ति पमाणिक करोति, ऊनक करोति, अञ्जेन कत
पमाणातिक्कन्त पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितान वा भुम्मत्थरण
25 वा साणिपाकार वा भिसि वा बिम्बोहन वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ पिलका — सी०, पिळका — रो०, स्या० । २ थुल्लकच्छा — स्या०, थूलकच्छु — सी० ।

§ ६१ एकनवुत्तिमपाचित्तिय (वस्सिकसाटिककारापने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

५४२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने
अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्षून वस्सिक-
साटिका अनुञ्जाता होति । छब्बगिया भिक्षू — “भगवता वस्सिकसाटिका
अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेन्ति । पुरतो पि
पच्छतो पि आकङ्खन्ता आहिण्ढन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते 5
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षू अप्प-
माणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे,
भिक्षवे, अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेथा ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्प- 10
माणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान
वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

५४३ “वस्सिकसाटिक पन भिक्षुना कारयमानेन पमाणिका कारे-
तब्बा । तन्निद पमाण — दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया, तिरिय
अद्भुतेय्या । त अतिक्कामयतो छेदनक पाचित्तिय” ति । 15

(३) विभङ्गो

५४४ वस्सिकसाटिका नाम वस्सानस्स चतुमासत्थाय ।

R. 1

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारे-
तब्बा । तन्निद पमाण — दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया , तिरिय
अद्भुतेय्या । त अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कट ।
पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तिय देसेतब्ब ।

20

५४५ अत्तना विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत परेहि
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

5

५४६ अनापत्ति पमाणिक करोति, ऊनक करोति, अञ्जेन कत पमाणातिक्कन्त पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितान वा भुम्मत्थ-
रण वा साणिपाकारं वा भिसि वा बिम्बोहन वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ६२ द्वेनवृत्तिमपाचित्तिय

(सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने)

(१) नन्दभिक्षुवत्थु

५४७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा नन्दो भगवतो मातुच्छा-
पुत्तो अभिरूपो होति दस्सनीयो पासादिको चतुरङ्गुलोमको भगवता^१ ।
10 सो सुगतचीवरप्पमाण चीवर धारेति । अद्दससु^२ खो^३ थेरा भिक्षू आय-
स्मन्त नन्द दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान — “भगवा आगच्छती” ति आसना
कुट्टहन्ति^४ । ते उपगते^५ जानित्वा^६ उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथ हि नाम आयस्मा नन्दो सुगतचीवरप्पमाण चीवर धारेस्सती ति
पे० सच्च किर त्व, नन्द, सुगतचीवरप्पमाण चीवर धारेसी ति ?
15 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, नन्द, सुगतचीवर-
प्पमाण चीवर धारेस्ससि । जेत, नन्द, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्षुवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

५४८ “यो पन भिक्षु सुगतचीवरप्पमाण चीवर कारापेय्य अतिरेक
20 वा, छेदनक पाचित्तिय । तत्रिद सुगतस्स सुगतचीवरप्पमाण — दीघसो नव
विदत्थियो, सुगतविदत्थिया, तिरिय छ विदत्थियो । इद सुगतस्स सुगत-
चीवरप्पमाण” ति ।

^१ भगवतो — सी०, रो० । ^२ २-२ सी० पोत्थके नत्थि । ^३ बुट्टहित्वा — सी० । ^४ उपगत —
स्या० । ^५ सञ्जानित्वा — सी०, स्या० ।

(३) विभङ्गो

५४६ योपनाति यो यादिसो पे० भिक्खूति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

सुगतचीवरप्पमाण^१ नाम दीघसो नव विदत्थियो, सुगतविदत्थिया,
तिरिय छ विदत्थियो ।

B 2

कारापेय्या^२ ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन 5
छिन्दित्वा पाचित्तिय देसेतब्ब ।

५५० अत्तना विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत
परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५५१ अनापत्ति ऊनुक करोति, अञ्जेन कत पटिलभित्वा छिन्दित्वा
परिभुञ्जति, वितान वा भुम्मत्थरण वा साणिपाकार वा भिसि वा बिम्बो-
हन वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

R 1

15

रतनवग्गो^३ नवमो ।

तस्सुद्धान

रञ्जो च रतन सन्त, सूचि^४ मञ्च च तूलिक ।

निसीदन च कण्डु^५ च, वस्सिका^६ सुगतेन चा ति* ॥

—०—

१ सुगतचीवर—सी०, रो० । २ राजवग्गो—सी० । ३ सूचि—सी० । ४ कण्डु—
सी० । ५ वस्सिक—सी० । * एत्थ सी० पोत्थके अय अधिको पाठो दिस्सति -

वग्गुद्धान

सुसा भूतञ्च ओवादो, भोजन चेलकेन च ।

सुरा सप्पाणका धम्मा, राजवग्गेन ते नव ॥

उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, द्वेनवुत्ति पाचित्तिया धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था यस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

खुद्दक समत्त ।

पाचित्तियकण्ड निव्वित्त ।

६ पाटिदेसनीयकण्ड

इमे खो पनायस्मन्तो चत्तारो पाटिदेसनीया'

धम्मा उद्देस आगच्छन्ति ।

§ १ पठमपाटिदेसनीय

(भिक्षुनिहत्यतो खादनीयगहणे)

(१) भिक्षु-भिक्षुनीवत्थु

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी सावत्थिय
पिण्डाय चरित्वा पटिक्कमनकाले अञ्जतर भिक्षु पस्सित्वा एतदवोच —
“हन्दाय्य^१, भिक्ष पटिग्गण्हा^२” ति । “सुट्ठु^३, भगिनी^४” ति सब्बेव अग्ग-
हेसि । सा उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितु, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ ५
खो सा भिक्षुनी दुत्तिय पि दिवस पे० तत्तिय पि दिवस सावत्थिय
पिण्डाय चरित्वा पटिक्कमनकाले त भिक्षु पस्सित्वा एतदवोच — “हन्दाय्य,
भिक्ष पटिग्गण्हा” ति । “सुट्ठु, भगिनी” ति सब्बेव अग्गहेसि । सा
उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितु, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ खो सा
भिक्षुनी चतुत्थे दिवसे रथिकाय^५ पवेधेन्ती^६ गच्छति । सेट्ठि गहपति रथेन 10
पटिपथ आगच्छन्तो त भिक्षुनि एतदवोच — “अपेहय्ये ” ति । सा वोक्क-
मन्ती^७ तत्थेव परिपति । सेट्ठि गहपति त भिक्षुनि खमापेसि — “खमाहय्ये^८,
मयासि^९ पातिता^{१०}” ति । “नाह, गहपति, तया पातिता । अपि च, अहमेव
दुब्बला” ति । “किस्स पन त्व, अय्ये, दुब्बला” ति ? अथ खो सा भिक्षुनी
सेट्ठिस्स गहपतिस्स एतमत्थ आरोचेसि । सेट्ठि गहपति त भिक्षुनि घर 15
नेत्वा भोजेत्वा उज्झायति खियति विपाचेति — “कथ हि नाम भदन्ता”
भिक्षुनिया हत्थतो आमिस पटिग्गहेस्सन्ति^{११} किच्छलाभो मातुगामो” ति ।

अस्सोसु खो भिक्षु तस्स^{१२} सेट्ठिस्स गहपतिस्स उज्झायन्तस्स खिय-

B 2:
R 1:

१ पाटिदेसनीया — रो० । २. हन्दाय्य — स्या० । ३ पतिग्गण्हाति — सी०, पटिग्गण्हाति —
रो० । ४-४ सुट्ठुभगिनी — सी० । ५ रथिकाय — स्या०, रो० । ६ पवेधेन्ती — स्या०, रो० ।
७ अपेहय्य — म० । ८ ओक्कमन्ती — सी०, स्या० । ९ खमाहय्ये — म० । १० मया — सी० ।
११ निपातिता — सी० । १२ भदन्ता — स्या०, रो० । १३ सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि ।

- तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
 खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया हत्थतो आमिस
 28 पटिग्गहेस्सती ति पे० सच्च किर त्व, भिक्खु, भिक्खुनिया हत्थतो
 76 आमिस पटिग्गहेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति । “ज्जातिका ते, भिक्खु,
 5 अज्जातिका” ति ? “अज्जातिका, भगवा” ति । “अज्जातको, मोघ-
 पुरिस, अज्जातिकाय न जानाति पतिरूप^१ वा अप्पतिरूप^२ वा सन्त वा
 असन्त वा ।

(२) पज्जति

- कथं हि नाम त्व, मोघपुरिस, अज्जातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो
 आमिस पटिग्गहेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय
 10 पे० एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -
 २ “यो पन भिक्खु अज्जातिकाय भिक्खुनिया अन्तरघर पविट्ठाय
 हत्थतो खादनीय^३ वा भोजनीय^४ वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुज्जेय्य
 वा, पटिदेसेत्तब्ब तेन भिक्खुना - ‘गारय्ह, आवुसो, धम्म आपज्जि असप्पायं
 पाटिदेसनीय, त पटिदेसेमी’” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 ३ यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० , अयं
 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति।

अज्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामह-
 युगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

- 20 अन्तरघर नाम रथिका^५ ब्यूह सिङ्घाटक घर ।

खादनीय नाम पञ्च भोजनानि - यामकालिक सत्ताहकालिक याव-
 जीवक ठपेत्वा अवसेस खादनीय नाम ।

भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि - ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
 मस ।

- 25 खादिस्सामि भुज्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

४ अज्जातिकाय अज्जातिकसूज्जी अन्तरघर पविट्ठाय हत्थतो

१ पटिरूप - स्या० । २ अप्पटिरूप - स्या० । ३ खादनिय - रो० । ४ भोजनिय -
 रो० । ५ रथिया - स्या०, रो० ।

खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको अन्तरघर पविट्ठाय हत्थतो खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्जी अन्तरघर पविट्ठाय हत्थतो खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक आहारत्थाय पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । एकतो-उपसम्पन्नाय^१ हत्थतो खादनीय वा भोजनीय वा — “खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी” ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्जी, अनापत्ति ।

५ अनापत्ति जातिकाय, दापेति न देति, उपनिक्खपित्वा देति अन्तरारामे, भिक्खुनूपस्सये^२, तिथियसेय्याय, पटिक्कमने, ग्रामतो नीहरित्वा देति, यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक “सत्तिपच्चये परिभुञ्जा” ति देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ २ द्वितीयपाटिदेसनीय (भिक्खुनी-वोसासने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

६ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू कुल्लेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति । छब्ब-गिया भिक्खुनियो छब्बगियान भिक्खून् वोसासन्तियो ठिता होन्ति — “इध सूप देथ, इध ओदन देथा” ति । छब्बगिया भिक्खू यावदत्थ भुञ्जन्ति । अञ्जे भिक्खू न चित्तरूप भुञ्जन्ति^३ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनियो - वोसासन्तियो न निवारेस्सन्ती ति पे० सच्च किर

१ एकतो उपसम्पन्नाय — सी०, स्या० । २ भिक्खुनूपस्सये — म० । ३ लभन्ति ङ सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान
 5 वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —
 230 ७ “भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति, तत्र चे सा^१ भिक्खुनी वोसासमानरूपा ठिता होति—‘इध सूप देथ, इध ओदन देथा’ ति, तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा — ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति । एकस्स चे^२ पि^३ भिक्खुनो न^४ पटिभासेय्य^५ त भिक्खुनि
 10 अपसादेतु — ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति पटिदेसेतब्ब तेहि भिक्खूहि — ‘गारय्ह, आवुसो, धम्म आपज्जिम्हा असप्पाय पाटिदेसनीय, त पटिदेसेमा’” ति ।

(३) विभङ्गो

- ८ भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ती ति कुल नाम चत्तारि कुलानि — खत्तियकुल, ब्राह्मणकुल, वेस्सकुल, सुद्धकुल ।
 15 निमन्तिता भुञ्जन्ती ति पञ्चन्न भोजनान अञ्जतरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति ।
 भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।
 178 वोसासन्ती नाम यथामित्तता यथासन्दिट्ठता यथासम्भत्तता यथा-समानुपज्झायकता^१ यथासमानाचरियकता^२ — “इध सूप देथ, इध ओदन
 20 देथा” ति । एसा वोसासन्ती नाम ।
 तेहि भिक्खूही ति भुञ्जमानेहि भिक्खूहि ।
 सा भिक्खुनी ति या सा वोसासन्ती भिक्खुनी ।
 तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा — “अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती” ति । एकस्स चे पि भिक्खुनो अनपसादिते^३ — “खादि-
 25 स्सामि भुञ्जिस्सामी” ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१ स्या० पोत्यके नत्थि । २-२ पि चे - सी०, स्या० । ३-३ नपटिभासेय्य - सी०, स्या० । ४ यथासमानुपज्झायकता - सी०, यथासमानुपज्झायता - रो० । ५ यथासमानाचरियता - रो० । ६ अनपसादितो - म० ।

६ उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी वोसासन्तिया न निवारति,
आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको वोसासन्तिया न निवारति,
आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी वोसासन्तिया
न निवारति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

एकतोउपसम्पन्नाय वोसासन्तिया न निवारति, आपत्ति दुक्कटस्स । 5 B 2
अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

१० अनापत्ति अत्तनो भत्त दापेति न देति, अञ्जेस' भत्त देति
न दापेति, य न दिन्न त दापेति, यत्थ न दिन्न तत्थ दापेति, सब्बेस समक
दापेति, सिक्खमाना' वोसासति, सामणेरी' वोसासति, पञ्च भोजनानि 10
ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३ ततियपाटिदेसनीय

(सहत्थाखादनीयपटिग्गहणे)

(१) सेक्खसम्मत्तकुलवत्थु

११ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थिय अञ्जतर कुल उभतो-
पसन्न होति । सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति, य तस्मि कुले उप्पज्जति पुरेभत्त
खादनीय वा भोजनीय वा त सब्ब भिक्खून विस्सज्जेत्वा अप्पेकदा अनसिता 15
अच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम
समणा सक्कपुत्तिया न मत्त जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति । इमे इमेस दत्त्वा
अप्पेकदा अनसिता अच्छन्ती” ति । । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान
उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । 20

(२) पठमपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, य कुल सद्धाय वड्ढति, भोगेन
हायति एवरूपस्स कुलस्स जत्तिदुतियेन कम्मेन सेक्खसम्मत्ति' दातु । एव

R 17

१ अञ्जस्स — सी० । २ सिक्खमाना — सी० । ३ सामणेरी — मी० । ४ सेक्ख-
सम्मत्ति — स्या०, सेक्खसम्मत्ति — सी० ।

च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ज्ञापेत्तबो-

१२ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नाम कुल सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्ख-सम्मुत्तिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

32 5

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नाम कुल सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति । सङ्घो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुत्तिं देति । यस्सा यस्मातो खमति इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुतिया दान, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिप्पा सङ्घेन इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुत्ति । खमति सङ्घस्स, 10 तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथ्या रूपेसु सेक्खसम्मतसु कुलेसु खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेत्तब्ब तेन भिक्खुना - ‘गारय्ह, आचुसो, 15 आपज्जिं असप्पाय पाटिदेसनीय त पटिदेसेमी’” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जत्तं होति ।

(३) सावत्थियउस्सववत्थु

१३ तेन खो पन समयेन सावत्थिय उस्सवो होति । मनुस्सा भिक्खू निमन्तेत्वा भोजेन्ति । त पि खो कुल भिक्खू निमन्तेसि । भिक्खू कुक्कुच्चा यन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खित्त भगवता सेक्खसम्मतसु कुलेसु खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितु भुञ्जितु” ति । ते उज्झयन्ति 20 खियन्ति विपाचेन्ति - “किं नु खो नाम अम्हाक जीवितेन य अय्या अम्हाक्क न पटिग्गहन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान^१ उज्झायन्तान् खियन्तान् विपाचेत्तान् । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपज्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्म कथ कवा 25 भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, निमन्तितेन सेक्खसम्मतसु कुलेसु खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितु भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

१ व्यत्तेन - सी० । २ स्या० पोत्थके नत्थि ।

“यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्ब तेन भिक्खुना — ‘गारय्ह, आबुसो, धम्म आपज्जि असप्पाय पाटिदेसनीय, त पटिदेसेमी’” ति ।

R

B :

5

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(५) गिलानभिक्खुवत्थु

१४ तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु तस्स कुलस्स कुलूपको होति । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन त कुल तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जात्ते आसने निसीदि । तेन^१ खो पन^२ समयेन^३ सो भिक्खु गिलानो होति । अथ खो ते मनुस्सा त भिक्खु एतदवोचु — “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटिक्खित्त अनिमन्तितेन सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितु भुञ्जितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि, नासक्खि पिण्डाय चरित्तु, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

10

15

(६) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितु भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१५ “यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो अगिलानो खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्ब तेन भिक्खुना — ‘गारय्ह, आबुसो, धम्म आपज्जि असप्पाय पाटिदेसनीय, त पटिदेसेमी’” ति ।

20

(७) विभङ्गो

१६ यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानी ति सेक्खसम्मत नाम कुल य कुल सद्दाय वड्ढति, भोगेन हायति । एवरूपस्स कुलस्स ज्ञात्ति

25

दुतियेन कम्मेन सेक्खसम्मुति दिग्घा होति ।

यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्खू ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

तथारूपेसु सेक्खसम्मतसु कुलेसूति एवरूपेसु सेक्खसम्मतसु कुलेसु ।

34 5 अनिमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा अनिमन्तितो,
घरूपचार ओक्कमन्ते निमन्तेति^१, एसो अनिमन्तितो नाम ।

31 निमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा निमन्तितो, घरू-
पचार अनोक्कमन्ते^२ निमन्तेति, एसो निमन्तितो नाम ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितु ।

10 गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितु ।

खादनीय नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिक सत्ताहकालिक याव-
जीविक ठपेत्वा अवसेस खादनीय नाम ।

भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मस ।

15 अनिमन्तितो अगिलानो^३ खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्ग-
ण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१७ सेक्खसम्मतं सेक्खसम्मतसञ्ची अनिमन्तितो अगिलानो खाद-
नीय वा भोजनीय व सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । सेक्खसम्मतं वेमतिको पे० सेक्खसम्मतं असेक्ख-
20 सम्मतसञ्ची अनिमन्तितो अगिलानो खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था
पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्ख-
सम्मतं सेक्खसम्मतसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मतं वेमतिको,
25 आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मतं असेक्खसम्मतसञ्ची, अनापत्ति ।

१८ अनापत्ति निमन्तितस्स, गिलानस्स, निमन्तितस्स वा गिलानस्स
वा सेसक भुञ्जति, अञ्जेस भिक्खा तत्थ पञ्जत्ता होति, घरतो नीहरित्वा
देन्ति, निच्चभत्ते^४, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, यामकालिक

१ निमन्तेन्ति — सी०, स्या० । २ अनोक्कन्ते — सी० । ३ एत्थ सी० पोत्थके 'खादनीयं
वा भोजनीयं वा' ति अधिको पाठो दिस्सति । ४, निच्चभत्ते — रो० ।

सत्ताहकालिक यावजीविक – सति पच्चये परिभुञ्जाति^१ देति, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ४ चतुर्थपाटिदेसनीय

(अप्पटिसविदितखादनीयपटिग्गहणे)

(१) साकियदासकवत्थु

१६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि B :
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन साकियदासका अवरुद्धा होन्ति ।
साकियानियो इच्छन्ति आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्त कातु । अस्सोसु खो 5
साकियदासका – “साकियानियो किर आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्त कत्तुकामा^२”
ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । साकियानियो पणीत खादनीय भोजनीय आदाय R
आरञ्जक सेनासन अगमसु । साकियदासका निक्खमित्वा साकियानियो
अच्छिन्दिसु च दूसेसु च । साकिया निक्खमित्वा ते चोरे सह^३ भण्डेन^४
गहेत्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथ हि नाम भदन्ता आरामे 10
चोरे पटिवसन्ते नारोचेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू^५ साकियान उज्झा-
यन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून सिक्खापद पञ्जापेस्सामि 15
दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

“यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासङ्गसम्मत्तानि
सप्पटिभयानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेनासनेसु^६ पुब्बे अप्पटिसविदित
खादनीय वा भोजनीय वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य 20
वा, पटिदेसेतब्ब तेन भिक्खुना – ‘गारय्ह, आवुसो, धम्म आपाज्ज असप्पाय
पाटिदेसनीय त पटिदेसेमी’” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

१ परिभुञ्जति – रो० । २ कातुकामा – सी० । ३ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।
४ सभण्डे – सी०, स्या० । ५ एत्थ सी० पोत्थके ‘तेस’ ति अधिको पाठो अत्थि । ६ एत्थ
सी०, स्या० पोत्थकेसु ‘विहरन्तो’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

(३) आरञ्जकगिलानभिक्षुवत्थु

२० तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु आरञ्जकेसु सेनासनेसु गिलानो होति । मनुस्सा खादनीय वा^१ भोजनीय वा^२ आदाय आरञ्जक सेनासन अगमसु । अथ खो ते मनुस्सा त भिक्षु एतदवोचु - “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्षु - “भगवता पटिक्खित्त आरञ्जकेसु
B 236 5 सेनासनेसु खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितु भुञ्जितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि, नासक्खि पिण्डाय चरितु, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्षु भिक्षून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्षू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
10 भिक्षू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानेन भिक्षुना आरञ्ज-
केसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसविदित खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितु भुञ्जितु । एव च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

२१ “यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासङ्कसम्म-
R 183 15 तानि सप्पटिभयानि, यो पन भिक्षु तथारूपेसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसवि-
दित खादनीय वा भोजनीय वा अञ्जलारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो
खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेत्तब्ब तेन भिक्षुना - ‘गारह्म, आवुसो, धम्म
आपण्णि असप्पाय पाटिदेसनीय, त पटिदेसेमी” ति ।

(५) विभङ्गो

२२ यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानी ति आरञ्जक
20 नाम सेनासन पञ्चधनुसतिक पच्छिम ।

सासङ्क नाम आरामे आरामूपचारे^३ चोरान निविट्ठोकासो दिस्सति,
भुत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नो-
कासो दिस्सति ।

सप्पटिभय नाम आरामे आरामूपचारे चोरेहि मनुस्सा हता
25 दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

यो पना ति यो यादिसो पे० भिक्षू ति पे० अय

१, २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ आरामूपचारे - स्या० ।

गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटि-
देसनीयस्स ।

२३ अप्पटिसविदिते अप्पटिसविदितसञ्जी खादनीय वा भोज-
नीय वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा भुञ्जति वा,
5 आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसविदिते वेमतिको खादनीय वा
238 भोजनीय वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा
भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसविदिते पटिसविदित-
सञ्जी खादनीय वा भोजनीय वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो
खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

10 यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । पटिस-
विदिते अप्पटिसविदितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसविदिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसविदिते पटिसविदितसञ्जी, अनापत्ति ।

२४ अनापत्ति पटिसविदिते, गिलानस्स, पटिसविदिते वा गिला-
15 नस्स वा सेसक भुञ्जति, बहारामे पटिग्गहेत्वा अन्तो आरामे भुञ्जति,^१
तत्थ जातक मूल वा तच्च वा पत्त वा पुप्फ वा फल वा भुञ्जति, याम-
कालिक सत्ताहकालिक यावजीविक सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।*

— ० —

२५ उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा ।
20 तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि —
“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेत्यायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्ड निड्ढित्ति ।

— ० —

१ परिभुञ्जति — सी० रो० । * एत्थ सी० पोत्थके अय गाथा दिस्सति—

तस्सुद्धान

अज्झातिकाय वोसास सेख आरज्जकेन च ।

पाटिदेसनीया चत्तारो सम्बुद्धेन पकासिता ॥

७. सेखियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो सेखिया धम्मा

उद्देस आगच्छन्ति ।

§ १ पठमसेखिय

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही^१ कामभोगिनो”^२ ति । 5
अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपा-
चेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – “कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ 10
कत्वा भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेट्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि – “सच्च
किर तुम्हे, भिक्खवे, पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेथा” ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

B 2
R

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान 15
वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

२ “परिमण्डल निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

३ परिमण्डल निवासेतब्ब नाभिमण्डल जाणुमण्डल पटिच्छा-
देन्तेन । यो अनादरिय पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्तो निवा-
सेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ – १ गिहिकामभोगिनो – रो० । २ असतिया – सी०, स्या०, रो० ।

§ २ दुतियसेखिय

40

४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता पारुपन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

५ “परिमण्डल पारुपिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

86 5

६ परिमण्डल पारुपितब्ब उभो कण्णे सम कत्वा^१ । यो अना-
दरिय पटिच्च पुरतो वा^२ पच्छतो वा^३ ओलम्बेन्तो पारुपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३ ततियसखिय

10

७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू काय
विवरित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

८ “सुप्पटिच्छन्नो^१ अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

९ सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्ब । यो अनादरिय पटिच्च काय
15 विवरित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ४ चतुत्थसेखिय

१० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू काय विवरित्वा
20 अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

११ “सुप्पटिच्छन्नो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

१ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ एत्थ सी० पोत्थके ‘पारूपतेन’ इति अधिका
पाठे दिस्सति । ३ पि-स्या० । ४ सुपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० ।

१२ सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च काय विवरित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५ पञ्चमसेखिय

१३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 5 B :
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थ पि पाद
पि कीळापेन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१४ “सुसवुतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५ सुसवुतेन अन्तरघरे गन्तब्ब । यो अनादरिय पटिच्च हत्थ
वा पाद वा कीळापेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु^१, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६ छट्ठमसेखिय

१६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थ पि पाद
पि कीळापेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ — 15

१७ “सुसवुतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८ सुसवुतेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च
हत्थ वा पाद वा कीळापेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 20

—०—

§ ७ सत्तमसखिय

१९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ

१ वासूपगतस्स — स्या० । २ म० रो० पोत्थवेस् नत्थि ।

पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तह तह ओलो-
केन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

२० “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

5 २१ ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्ब युगमत्त पेक्खन्तेन । यो
अनादरिय पटिच्च तह तह ओलोकेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ८ अट्ठमसेखिय

242 10 २२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तह तह
ओलोकेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

२३ “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

15 २४ ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्ब युगमत्त पेक्खन्तेन ।
यो अनादरिय पटिच्च तह तह ओलोकेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ९ नवमसेखिय

187 20 २५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्तकाय
अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

२६ “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

25 २७ न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्ब । यो अनादरिय पटिच्च

एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १० दसमसेखिय

२८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- R 187
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उक्खित्त- 5
काय अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

२९ “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३० न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदित्व्व । यो अनादरिय पटिच्च
एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप- B 243
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

परिमण्डलवग्गो पठमो ।

§ ११ एकादसमसेखिय

३१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू महाहसित
हसन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ — 15

३२ “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३३ न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तव्व । यो अनादरिय पटिच्च
महाहसित हसन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया,^१ अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी- 20
यस्मि वत्थुस्म मिहितमत्त करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१ असतिया — सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तिय — ३२

§ १२ बारसमसेखिय

३४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसित
हसन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

३५ “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामीति सिक्खा कर-
5 णीया” ति ।

३६ न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्ब । यो अनादरिय
पटिच्च महाहसित हसन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी-
यस्मि वत्थुस्मि मिहितमत्त करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
10 कस्सा ति ।

—०—

§ १३ तेरसमसेखिय

३७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासद्
महासद् करोन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

३८ “अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

३९ अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्ब । यो अनादरिय पटिच्च उच्चा
सद् महासद् करोन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
15

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १४ चुद्दसमसेखिय

४० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासद्
महासद् करोन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -
20

४१ “अप्पसद्दो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

४२ अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च

उच्चासद् महासद् करोन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १५ पत्तरसमसेखिय

४३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालक
अन्तरघरे गच्छन्ति काय ओलम्बेन्ता पे० उद्दिसेय्याथ —

R 188

5

४४ “न कायप्पचालक अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

४५ न कायप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्ब । काय पग्गहेत्वा गन्तब्ब ।
यो अनादरिय पटिच्च कायप्पचालक अन्तरघरे गच्छति काय ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १६ सोळसमसेखिय

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालक
अन्तरघरे निसीदन्ति, काय ओलम्बेन्ता पे० उद्दिसेय्याथ —

B 245

४७ “न कायप्पचालक अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर- 15
णीया” ति ।

४८ न कायप्पचालक अन्तरघरे निसीदितब्ब । काय पग्गहेत्वा
निसीदितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च कायप्पचालक अन्तरघरे निसीदति
काय ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप- 20
गतस्स^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १७ सत्तरसमसेखिय

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालक
अन्तरघरे गच्छन्ति बाहु ओलम्बेन्ता पे० उद्दिसेय्याथ -

५० “न बाहुप्पचालक अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
5 णीया” ति ।

५१ न बाहुप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्ब । बाहु पग्गहेत्वा गन्तब्ब ।
यो अनादरिय पटिच्च बाहुप्पचालक अन्तरघरे गच्छति बाहु ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १८ अट्ठारसमसेखिय

10 ५२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालक
अन्तरघरे निसीदन्ति बाहु ओलम्बेन्ता पे० उद्दिसेय्याथ -

५३ “न बाहुप्पचालक अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

15 ५४ न बाहुप्पचालक अन्तरघरे निसीदितब्ब । बाहु पग्गहेत्वा
निसीदितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च बाहुप्पचालक अन्तरघरे निसीदति
बाहु ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

246 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सत्तिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १९ ऊनवीसतिमसेखिय

20 ५५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालक
अन्तरघरे गच्छन्ति सीस ओलम्बेन्ता पे० उद्दिसेय्याथ -

५६ “न सीसप्पचालक अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

५७ न सीसप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्ब । सीस पग्गहेत्वा गन्तब्ब । यो अनादरिय पटिच्च सीसप्पचालक अन्तरघरे गच्छति सीस ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

5

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २० बीसतिमसेखिय

५८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालक अन्तरघरे निसीदन्ति सीस ओलम्बेन्ता पे० उद्दिसेय्याथ—

५९ “न सीसप्पचालक अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

10

६० न सीसप्पचालक अन्तरघरे निसीदितब्ब । सीस पग्गहेत्वा निसीदितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च सीसप्पचालक अन्तरघरे निसीदति सीस ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप- 15 गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

उज्जग्घिकवग्गो दुत्तियो ।

— ० —

§ २१ एकवीसतिमसेखिय

६१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ—

B 247

६२ “न खम्भकतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

20

६३ न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्ब । यो अनादरिय पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भ कत्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R 189

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २२ बावीसतिमसेखिय

६४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता
अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

६५ “न खम्भकतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
5 णीया” ति ।

६६ न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । यो अनादरिय
पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भ कत्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
10 गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २३ तेवीसतिमसेखिय

६७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीस पारु-
पित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

६८ “न ओगुण्ठितो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
15 ६९ न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्ब । यो अनादरिय पटिच्च
ससीस पारुपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २४ चतुवीसतिमसेखिय

७० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीस पारु-
20 पित्वा अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

७१ “न ओगुण्ठितो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

७२ न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । यो अनादरिय

पटिच्च ससीस पारुपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासू-
पगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २५ पञ्चवीसतिमसेखिय

७३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्कुटिकाय 5
अन्तरघरे गच्छन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

७४ “न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

७५ न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब । यो अनादरिय पटिच्च
उक्कुटिकाय अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २६ छब्बीसतिमसेखिय

७६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पल्लत्थिकाय
अन्तरघरे निसीदन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

७७ “न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर- 15
णीया” ति ।

७८ न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्ब । यो अनादरिय
पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय वा अन्तरघरे निसीदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासू- 20
पगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २७ सत्तवीसतिमसेखिय

७९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्च

B 249

R 190

पिण्डपात पटिग्गण्हन्ति^१ छड्ढेतुकामा विय पे० उद्दिसेय्याथ —

८० “सक्कच्च पिण्डपात पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

८१ सक्कच्च पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च
5 असक्कच्च पिण्डपात पटिग्गण्हाति छड्ढेतुकामो विय, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २८ अट्ठवीसतिमसेखिय

८२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तह तह ओलो-
केन्ता पिण्डपात पटिग्गण्हन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते पि न जानन्ति
10 पे० उद्दिसेय्याथ —

८३ “पत्तसञ्जी पिण्डपात पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

८४ पत्तसञ्जिना पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरिय
पटिच्च तह तह ओलोकेन्तो पिण्डपात पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
15 अनापत्ति असञ्चिच्च पे० उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २९ ऊनर्तिसतिमसेखिय

८५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डपात
पटिग्गण्हन्ता सूपञ्जेव बहु पटिग्गण्हन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

८६ “समसूपक पिण्डपात पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा कर-
20 णीया” ति ।

८७ सूपो नाम द्वे सूपा — मुग्गसूपो, माससूपो । हत्थहारियो सम-
सूपको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च सूपञ्जेव बहु
पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-

१ पटिग्गण्हन्ति — रो० ।

रसे, जातकान पवारितान, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

§ ३० तिसतिमसेखिय

८८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपीकत^१
पिण्डपात पटिग्गण्हन्ति पे० उद्दिसेय्याथ — B 250

८९ “समतित्तिक^२ पिण्डपात पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति । 5

९० समतित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च
थूपीकत पिण्डपात पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । R 191

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, आपदासु, उम्मत्त- 10
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

खम्भकतवग्गो ततियो ।

—○—

§ ३१ एकातिसतिमसेखिय

९१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्च
पिण्डपात भुञ्जन्ति अभुञ्जितुकामा विय पे० उद्दिसेय्याथ —

९२ “सक्कच्च पिण्डपात भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 15

९३ सक्कच्च पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरिय पटिच्च
असक्कच्च पिण्डपात भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

§ ३२ द्वितिसतिमसेखिय

९४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तह तह

१ थूपीकत — रो० । २ समतित्तिक — १० ।

ओलोकेन्ता पिण्डपात भुञ्जन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते^१ पि न जानन्ति
पे० उद्दिसेय्याथ -

251

६५ “पत्तसञ्जी पिण्डपात भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

६६ पत्तसञ्जिना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरिय पटिच्च

5 तह तह ओलोकेन्तो पिण्डपात भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३३ तेत्तिसतिमसेखिय

६७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तह तह
ओमसित्वा^२ पिण्डपात भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

10

६८ “सपदान पिण्डपात भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

६९ सपदान पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरिय पटिच्च
तह तह ओमसित्वा पिण्डपात भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अञ्जेस
देन्तो ओमसति, अञ्जस्स^३ भाजने^३ आकिरन्तो ओमसति, उत्तरिभङ्गे,

15 आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३४ चतुत्तिसतिमसेखिय

192

१०० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डपात
भुञ्जन्ता सूपञ्जेव बहु भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

१०१ “समसूपक पिण्डपात भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा कर-
20 णीया” ति ।

१०२ सूपो नाम द्वे सूपा - मुग्गसूपो, माससूपो हत्थहारियो ।
समसूपको पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरिय पटिच्च सूपञ्जेव
बहु भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१ अतिक्कमन्ते - सी० । २ ओमदित्वा - रो० । ३-३ अञ्जभाजने - स्या० ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रसरसे, जातकान पवारितान, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३५ पञ्चतिसतिमसेखिय

१०३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपकतो^१ 5
ओमह्तिवा पिण्डपात भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१०४ “न थूपकतो ओमह्तिवा पिण्डपात भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१०५ न थूपकतो ओमह्तिवा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अना-
दरिय पटिच्च थूपकतो ओमह्तिवा पिण्डपात भुञ्जति आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो सकड्ढित्वा ओमह्तिवा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३६ छत्तिसतिमसेखिय

१०६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूप पि ब्यञ्जन 15
पि ओदनेन पटिच्छादेन्ति भिय्योकम्यत^२ उपादाय पे० उद्दिसेय्याथ —

१०७ “न सूप वा ब्यञ्जन वा ओदनेन पटिच्छादेस्सामि भिय्यो-
कम्यत उपादाया ति सिक्खा करणीया” ति ।

१०८ न सूप वा ब्यञ्जन वा ओदनेन पटिच्छादेतब्ब भिय्यो-
कम्यत उपादाय । यो अनादरिय पटिच्च सूप वा ब्यञ्जन वा ओदनेन 20
पटिच्छादेति भिय्योकम्यत उपादाय, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, सामिका पटि-
च्छादेत्वा देन्ति, न भिय्योकम्यत उपादाय, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ थूपतो — सी०, स्या०, रो० । २ भिय्योकम्यत — सी० ।

§ ३७ सत्ततिसत्तिमसेखिय

१०६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सूप पि
 ओदन पि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथ हि नाम समणा^१ सक्कपुत्तिया^२ सूप
 5 पि ओदन पि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति । कस्स
 सम्पन्न न मनाप । कस्स सादु न रुच्चती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू
 तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू
 अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि
 नाम छब्बगिया भिक्खू सूप पि ओदन पि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा
 10 भुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, सूप पि ओदन
 पि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 सूप पि ओदन पि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सथ । नेत,
 मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम
 15 सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

११० “न सूप वा ओदन वा अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जि-
 स्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

१११ तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलान-
 20 पुच्छका भिक्खू गिलाने भिक्खू^३ एतदवोचु - “कच्चावुसो, खमनीय,
 कच्चि यापनीय” ति ? “पुब्बे भय, आवुसो, सूप पि ओदन पि अत्तनो
 अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति । इदानि पन - ‘भग-
 वता पटिक्खत्त’ ति कुक्कुच्चायन्ता न विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती”
 ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन
 25 भिक्खुना सूप पि ओदन पि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जितु ।
 एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

११२ “न सूप वा ओदन वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जा-
 पेट्वा भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११३ न सूप वा ओदन वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विञ्जा-

१ छब्बगिया - रो० । २ भिक्खू - रो० । ३ सी० पोत्यके नत्थि ।

पेट्वा भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च सूप वा ओदन वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेट्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, जात-
कान पवारितान, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

5

— ० —

§ ३८ अट्ठतिसतिमसेखिय

११४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उज्झान-
सञ्जी परेस पत्त ओलोकेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ—

B
R

११५ “न उज्झानसञ्जी परेस पत्त ओलोकेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

10

११६ न उज्झानसञ्जिना परेस पत्तो ओलोकेतब्बो । यो अना-
दरिय पटिच्च उज्झानसञ्जी परेस पत्त ओलोकेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, दस्सामी ति वा
दापेस्सामी ति वा ओलोकेति, न उज्झानसञ्जिस्स, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15

— ० —

§ ३९ ऊनचत्तारीसतिमसेखिय

११७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महन्त
कबळ करोन्ति पे० उद्दिसेय्याथ—

११८ “नातिमहन्त कबळ करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११९ नातिमहन्तो कबळो कातब्बो । यो अनादरिय पटिच्च 20
महन्त कबळ करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

— ० —

§ ४० चत्तारीसतिमसेखिय

१२० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघ
आलोप करोन्ति^१ पे० उद्दिसेय्याथ -

१२१ “परिमण्डल आलोप करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१२२ परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । यो अनादरिय पटिच्च
दीघ आलोप करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

सक्कच्चवग्गो चतुत्थो ।

—०—

§ ४१ एकचत्तारीसतिमसेखिय

१२३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अनाहटे
कबळे मुखद्वार विवरन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

१२४ “न अनाहटे कबळे मुखद्वार विवरिस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१२५ न अनाहटे कबळे मुखद्वार विवरितब्ब । यो अनादरिय
पटिच्च अनाहटे कबळे मुखद्वार विवरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४२ द्वाचत्तारीसतिमसेखिय

१२६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भुज्जमाना
सब्ब हत्थ मुखे पक्खिपन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

१२७ “न भुज्जमानो सब्ब हत्थ मुखे पक्खिमिस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१ करोता भुज्जन्ति - स्या० ।

१२८ न भुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपित्त्वो । यो
अनादरिय पटिच्च भुञ्जमानो सब्ब हत्थ मुखे पक्खिपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४३ तेचत्तारीसतिमसेखिय

१२९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सकबलेन
मुखेन ब्याहरन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१३० “न सकबलेन मुखेन ब्याहरिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१३१ न सकबलेन मुखेन ब्याहरित्त्वो । यो अनादरिय पटिच्च
सकबलेन मुखेन ब्याहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४४ चतुचत्तारीसतिमसेखिय

१३२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डुक्खेपक
भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१३३ “न पिण्डुक्खेपक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 15

१३४ न पिण्डुक्खेपक भुञ्जित्त्वो । यो अनादरिय पटिच्च पिण्डु-
क्खेपक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४५ पञ्चचत्तारीसतिमसेखिय

१३५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कबळा-
वच्छेदक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

- १३६ “न कबळावच्छेदक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
 १३७ न कबळावच्छेदक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च
 कबळावच्छेदक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
 ५ खज्जके फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
 कस्सा ति ।

—०—

§ ४६ छत्तारीसतिमसेखिय

- १३८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अवगण्ड-
 कारक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —
 १३९ “न अवगण्डकारक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
 १४० न अवगण्डकारक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च
 एकतो वा उभतो वा गण्ड कत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, फला-
 फले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४७ सत्तत्तारीसतिमसेखिय

- १४१ तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थ-
 निद्धुनक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —
 १४२ “न हत्थनिद्धुनक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
 १४३ न हत्थनिद्धुनक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च हत्थ-
 २० निद्धुनक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
 वर छङ्गेन्तो हत्थ निद्धुनाति^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
 कस्सा ति ।

—०—

१ एत्थ सी० पोत्थके ‘खज्जके’ इति अधिको पाठो दिस्सति । २ निद्धुनति — रो०,
 निद्धनति — स्या० ।

§ ४८ अट्टचत्तारीसतिमसेखिय

१४४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सित्थाव-
कारक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१४५ “न सित्थावकारक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४६ न सित्थावकारक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च 5
सित्थावकारक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
वर छड्ढेन्तो सित्थ छड्ढयति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

—०—

§ ४९ ऊनपञ्चासमसेखिय

१४७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जिह्वा-
निच्छारक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१४८ “न जिह्वानिच्छारक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४९ न जिह्वानिच्छारक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च
जिह्वानिच्छारक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५० पञ्चासमसेखिय

१५० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चपुचपु-
कारक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१५१ “न चपुचपुकारक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 20

१५२ न चपुचपुकारक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च
चपुचपुकारक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

कवळवग्गो पञ्चमो । *

—०—

१ छड्ढयति — सी१, अड्ढियति — रो२, म० ।

§ ५१ एकपञ्जासमसेखिय

१५३ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेन ब्राह्मणेन सङ्खस्स पयोपान पटियत्त होति । भिक्खू सुरुसुरुकारक खीर पिवन्ति । अञ्जतरो नटपुब्बको भिक्खु एवमाह — “सब्बोय’ मञ्जे सङ्खो सीतीकतो” ति । ये ते भिक्खू
 5 अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खु सङ्ख आरब्भ दव करिस्सती ति पे० सच्च किर त्व, भिक्खु, सङ्ख आरब्भ दव अकासी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, सङ्ख आरब्भ दव करिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसा-
 10 दाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, बुद्ध वा धम्म वा सङ्ख वा आरब्भ दवो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय’ पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

15 १५४ “न सुरुसुरुकारक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

8 १५५ न सुरुसुरुकारक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च सुरुसुरुकारक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिक्कस्सा ति ।

— ० —

§ ५२ द्वेपञ्जासमसेखिय

१५६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू हत्थनिल्लेहक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१५७ “न हत्थनिल्लेहक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

“ १५८ न हत्थनिल्लेहक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च

हृत्थनिल्लेहक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५३ तेपञ्चासमसेखिय

१५६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पत्त-
निल्लेहक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ — 5

१६० “न पत्तनिल्लेहक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१६१ न पत्तनिल्लेहक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च पत्त-
निल्लेहक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो सङ्कड्ढित्वा निल्लेहित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्त- 10
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५४ चतुपञ्चासमसेखिय

१६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ओट्ट-
निल्लेहक भुञ्जन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१६३ “न ओट्टनिल्लेहक भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 15

१६४ न ओट्टनिल्लेहक भुञ्जितब्ब । यो अनादरिय पटिच्च
ओट्टनिल्लेहक भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५५ पञ्चपञ्चासमसेखिय

१६५ तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुसुमारगिरे^१ भेस-
कळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे सामिसेन 20
हृत्थेन पानीयथालक^२ पटिगण्हन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति

१ सुसुमारगिरे - म० । २ पानीयथालक - रो० ।

विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया सामिसेन हत्थेन पानीयथालक पटिग्गहेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचे-
 5 चेन्ति - कथं हि नाम भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालक पटिग्गहेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालक पटिग्गहन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

विगरहिबुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सामिसेन हत्थेन पानीयथालक पटिग्गहेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्प-
 10 सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

१६६ “न सामिसेन हत्थेन पानीयथालक पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१६७ न सामिसेन हत्थेन पानीयथालको पटिग्गहेतब्बो । यो
 15 अनादरिय पटिच्च सामिसेन हत्थेन पानीयथालक पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, धोविस्सामी ति वा धोवापेस्सामी ति वा पटिग्गहाति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५६ छपञ्जासमसखिय

20 १६८ तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुसुमारगिरे भेसकळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छड्डेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छड्डेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति । अस्सोसु
 25 खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खू ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छड्डेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे

छुट्टेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
पुरिसा ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छुट्टेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्प-
सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दि-
सेय्याथ —

5

१६६ “न ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छुट्टेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७० न ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छुट्टेतब्ब । यो अना-
दरिय पटिच्च ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छुट्टेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, उद्ध- 10
रित्वा वा भिन्दित्वा वा पटिग्गहेत्वा वा नीहरित्वा वा छुट्टेति, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५७ सत्तपञ्चासमसेखिय

१७१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छत्त-
पाणिस्स धम्म देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति 15
खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू छत्तपाणिस्स
धम्म देसेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स
धम्म देसेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

B 26:

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
छत्तपाणिस्स धम्म देसेस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसा- 20
दाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१७२ “न छत्तपाणिस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून् सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

१७३ तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्तपाणिस्स गिलानस्स 25
धम्म देसेतु कुक्कुच्चायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया छत्तपाणिस्स गिलानस्स धम्म न

R 200

देसेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान
खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरो-
चेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “अनुजानामि, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स गिलानस्स
5 धम्म देसेतु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

१७४ “न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७५ छत्त नाम तीणि छत्तानि – सेतच्छत्त', किलञ्जच्छत्त,
पण्णच्छत्त मण्डलबद्ध सलाकबद्ध ।

10 धम्मो नाम बुद्धभासितो सावकभासितो इसिभासितो देवता-
भासितो^१ अत्थूपसञ्चित्तो धम्मूपसञ्चित्तो ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति दुक्कटस्स । अक्खराय
देसति, अक्खरक्खराय आपत्ति दुक्कटस्स । न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स
धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्म
15 देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ५८ अट्ठपञ्जासमसेखिय

B 263 १७६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दण्डपाणिस्स
धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ –

20 १७७ “न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७८ दण्डो नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स चतुहत्थो दण्डो । ततो
उक्कट्टो अदण्डो, ओमको अदण्डो ।

न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय
25 पटिच्च दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ सेतच्छत्त – रो० । २ देवभासितो – सी० ।

§ ५६ ऊनसट्टिमसेखिय

१७६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सत्थ-
पाणिस्स धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१८० “न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

5

१८१ सत्थ नाम एकतोधार उभतोधार पहरण^१ ।

R 20

न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय
पटिच्च सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६० सट्टिमसेखिय

१८२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आवुध-
पाणिस्स^२ धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१८३ “न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१८४ आवुध नाम चापो कोदण्डो ।

15

न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय
पटिच्च आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 26

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुरुसुवग्गो छट्ठो ।

—०—

§ ६१ एकसट्टिमसेखिय

१८५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पादुका- 20
रुब्बहस्स^३ धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

१ पहरणि — स्या०, रो० । २ आवुधपाणिस्स — सी० । ३ पादुकारुब्बहस्स — म० ।

१८६ “न पादुकारूढ्हस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८७ न पादुकारूढ्हस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगि-
5 लानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६२ द्वासट्ठिमसेखिय

१८८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आराम । तेन खो पन समयेन छब्बाग्गिया भिक्खू उपाहना-
रूढ्हस्स^१ धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

10 १८९ “न उपाहनारूढ्हस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खाकरणीया” ति ।

१९० न उपाहनारूढ्हस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अना-
दरिय पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगिलानस्स
धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६३ तेसट्ठिमसेखिय

१९१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बाग्गिया भिक्खू यानगतस्स
धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

20 १९२ “न यानगतस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी सिक्खा करणीया” ति ।

१९३ यान नाम वय्ह रथो सकट सन्दमानिका सिक्का पाटङ्की ।
न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय

पटिच्च यानगतस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६४ चतुसट्टिमसेखिय

१९४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सयनगतस्स
धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ—

R 205

5

१९५ “न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१९६ न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अना-
दरिय पटिच्च अन्तमसो छमाय^१ पि निपन्नस्स सयनगतस्स^२ अगिला-
नस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६५ पञ्चसट्टिमसेखिय

१९७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पल्लत्थि-
काय निसिन्नस्स धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ—

१९८ “न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी
ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

१९९ न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसे-
तब्बो । यो अनादरिय पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय
वा निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 266

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

—०—

§ ६६ छसट्टिमसेखिय

२०० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वेठित-
सीसस्स धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ—

१ छमाय—म०, स्या० । २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

पाचित्तिय—३५

२०१ “न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी’ ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०२ वेठितसीसो नाम केसन्त न दस्सापेत्वा वेठितो होति । न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च
५ वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, केसन्त विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६७ सत्तसट्ठिमसेखिय

२०३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ओगुण्ठित
१० सीसस्स धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

२०४ “न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०५ ओगुण्ठितसीसो नाम ससीस पारुतो वुच्चति ।

न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय
१५ पटिच्च ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, सीस विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६८ अट्ठसट्ठिमसेखिय

२०६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छमाय^१
२० निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ —

२०७ “न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०८ न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स

धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च छमाय निसीदित्वा आसने
निसिन्नस्स अगिलानस्स वम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ६६ ऊनसत्ततिमसेखिय

२०६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नीचे आसने 5
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्म देसेन्ति । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम
छब्बग्गिया भिक्खू नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
धम्म देसेस्सन्ती ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, नीचे आसने
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्म देसेथा ति ? “सच्च, 10
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघ-
पुरिसा, नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्म देसेस्सथ ।
नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि
कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२१० “भूतपुब्ब, भिक्खवे, बाराणसिय अञ्जतरस्स छपकस्स’ 15
पजापत्ति गब्भिनी अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, सा छपकी’ त छपक’
एतदवोच — ‘गब्भिनीम्हि, अय्यपुत्त । इच्छामि अम्ब खादितु’ ति ।
‘नत्थि अम्बो’, अकालो अम्बस्सा’ ति । ‘सचे’ न लभिस्सामि मरि-
स्सामी’ ति । तेन खो पन समयेन, भिक्खवे’, रज्जो अम्बो धुवफलो
होति । अथ खो, भिक्खवे, सो छपको येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि, 20
उपसङ्कमित्वा त अम्ब अभिरूहित्वा निलीनो अच्छि । अथ खो,
भिक्खवे, राजा पुरोहितेन ब्राह्मणेन सद्धि येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि,
उपसङ्कमित्वा उच्चे आसने निसीदित्वा मन्त परियापुणाति । अथ खो, R
भिक्खवे, तस्स छपकस्स एतदहोसि — ‘याव अधम्मिको अय राजा B
यत्र हि नाम उच्चे आसने निसीदित्वा मन्त परियापुणस्सति । अय 25
च ब्राह्मणो अधम्मिको, यत्र हि नाम नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे

१ छपकस्स — स्या० । २ छपकी — स्या० । ३ छपक — स्या० । ४. अम्ब — म०,
रो० । ५ सचाह — सी० । ६ म०, रो०, स्या० पोथकेसु नत्थि । ७ अभिरूहित्वा — म० ।

आसने निसिन्नस्स मन्त वाचेस्सति । अहं चम्हि अघम्मिको, योह इत्थिया
कारणा रज्जो अम्ब अवहरामि । सब्बमिदं चरिमं कतं^१ ति तत्थेव
परिपति ।

5 “उभो अत्थ न जानन्ति, उभो धम्म न पस्सरे ।
यो चाय मन्त वाचेति, यो चाधम्मेनधीयति^२ ॥

“सालीन ओदनो भुत्तो, सुचिमसूपसेचनो ।
तस्मा धम्मे न वत्तामि, धम्मो अरियेभि^३ वणिणतो ॥

“धिरत्थु त धनलाभ, यसलाभ च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ॥

10 “परिब्वज महाब्रह्मे, पचन्तज्जे पि पाणिनो ।
मा त्व अधम्मो आचरितो, अस्मा कुम्भमिवाभिदा ति ॥

“तदापि मे, भिक्खवे, अमनापा नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे
आसने निसिन्नस्स मन्त वाचेत्तु, किमङ्ग^४ पन एतरहि न अमनापा भवि-
स्सति नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्म देसेत्तु ।
15 नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

२११ “न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
अगिलानस्स धम्म देसेत्तामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२१२ न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
20 अगिलानस्स धम्मो देसेत्तब्बो । यो अनादरिय पटिच्च नीचे आसने
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ७० सत्तत्तिमसेखिय

२१३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
25 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ठिता

१ सब्ब इदं च — रो०, सब्बमिदं च — स्या०, सब्बमिदं च परिगतं — सी० । २ सी०
स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ परिगतं — रो०, स्या०, सी० पोत्थके नत्थि । ४ चाधम्मेन
प्रविध्यति — रो० । ५ अरियेहि — सी० । ६ किमङ्ग — म०, स्या० ।

निसिन्नस्स धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

२१४ “न ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B 269

२१५ न ठितेन निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति 5 दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ७१ एकसत्ततिमसेखिय

२१६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पच्छतो गच्छन्ता पुरतो गच्छन्तस्स धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

R 205

10

२१७ “न पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२१८ न पच्छतो गच्छन्तेन पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ७२ द्वासत्ततिमसेखिय

२१९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उप्पथेन गच्छन्ता पथेन गच्छन्तस्स धम्म देसेन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

२२० “न उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

20

२२१ न उप्पथेन गच्छन्तेन पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

25

—०—

§ ७३ तेसत्तत्तिमसेखिय

B 270

२२२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ठिता उच्चार
पि पस्साव पि करोन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

२२३ “न ठितो अगिलानो उच्चार वा पस्साव वा करिस्सामी
5 ति सिक्खा करणीया” ति ।

२२४ न ठितेन अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा कातब्बो ।
यो अनादरिय पटिच्च ठितो अगिलानो उच्चार वा पस्साव वा करोति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च पे० आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ७४ चतुसत्तत्तिमसेखिय

10 २२५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हरिते उच्चार
पि पस्साव पि खेळ^१ पि करोन्ति पे० उद्दिसेय्याथ -

२२६ “न हरिते अगिलानो उच्चार वा पस्साव वा खेळ वा
करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15 २२७ न हरिते अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा
कातब्बो । यो अनादरिय पटिच्च हरिते अगिलानो उच्चार वा पस्साव
वा खेळ वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अप्प
हरिते^२ कतो हरित ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
20 कस्सा ति ।

— ० —

§ ७५ पञ्चसत्तत्तिमसेखिय

206

२२८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उदके उच्चार
पि पस्साव पि खेळ पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपा-

१ खेल - सी० । २ अपहरिते - स्या० ।

चेन्ति—“कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया उदके उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू उदके उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि करिस्सन्ती 5 ति पे० सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, उदके उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि करोथा ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उदके उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि करिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ — 10

२२६ “न उदके उच्चार वा पस्साव वा खेळ वा करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

२३० तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खू उदके उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि कातु कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । 15 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना उदके उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि कातु । एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

२३१ “न उदके अगिलानो उच्चार वा पस्साव वा खेळ वा 20 करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२३२ न उदके अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । यो अनादरिय पटिच्च उदके अगिलानो उच्चार वा पस्साव वा खेळ वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, थले 25 कतो उदक ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स^१, वेदना-ट्टस्स^२, आदिकम्मिकस्सा ति ।

पादुकवग्गो सत्तमो ।-

—○—

१ स्या० पोत्थके नत्थि । २ वेदनट्टस्स — सी०, रो०, स्या० पोत्थके नत्थि ।

२३३ *उद्दिष्टा खो, आरयस्मन्तो, सेखिया धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

सेखियकण्ड निह्ति ।

— ० —

*एत्थ सी० पोत्थके इमा गाथायो दिस्सन्ति —

उद्दान

“परिमण्डल पटिच्छन्न सुसवुतोक्खित्त चक्खुना ।
उक्खित्तुज्जग्घिकाप्पसद्धो तयो चेव पचालना ॥
खम्भओगुण्ठिता चेव कुटिपल्लत्थिकाय च ।
सक्कच्च पत्तसञ्जी च समसूपसमत्तित्तिक ॥
सक्कच्च पत्तसञ्जी च सपदान समसूपक ।
थूपतो च पटिच्छन्न विञ्जत्तुज्झान सञ्जिता ॥
न महत्त मण्डल द्वार सब्ब हत्थ न ब्याहरे ।
उक्खेपो छेदन गण्ड धुन सित्थाव कारक ॥
जिह्वानिच्छारक चेव चपुससुरु सुरेन च ।
हत्थो पत्तो च ओटठो च सामिसञ्च ससित्थक ।
छत्तपाणिस्स सद्धम न देसेन्ति तथागता ।
इच्चेव दण्डपाणिस्स सत्थ आयुध पाणिन ॥
पादुकोपाह्नाचेव यानसेय्य गतस्स च ।
पल्लत्थिका निसिन्नस्स वेठितो गुण्ठितस्स च ॥
छमा नीचासने ठान पच्छतो उप्पथेन च ।
ठितकेन न कातब्ब हरिते उदकम्हिचा ति ॥

— ० —

तेस वग्गान उद्दान

परिमण्डल उज्जग्घि खम्भ सक्कच्चमेव च ।
कबलासुरु सुरु चेव पादुकेन च सत्तमा ति ॥
पञ्जत्ता अतिदेवेन गोतमेन यसस्सिना ।
सावके सिक्खनत्थाय पञ्चसत्तति सेखिया ति ॥

भिक्षुनीविभङ्गो

१ पाराजिककण्ड

§ १ पठमपाराजिक (परामसनसादिते)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन साब्ब्हो मिगारनत्ता भिक्षुनी-
सङ्घस्स^१ विहार कत्तुकामो होति । अथ खो साब्ब्हो मिगारनत्ता भिक्षु-
नियो उपसङ्गमित्वा एतदवोच - “इच्छामह, अय्ये, भिक्षुनीसङ्घस्स
विहार कातु । देथ मे नवकम्मिक भिक्षुनि” ति । तेन खो पन समयेन 5
चतस्सो भगिनियो भिक्षुनीसु पब्बजिता होन्ति - नन्दा, नन्दवती, सुन्दरी-
नन्दा, थुल्लनन्दा ति । तासु^२ सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी तरुणपब्बजिता
अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका पण्डिता व्यत्ता^३ मेघाविनी दक्खा
अनलसा, तत्रुपायाय^४ वीमसाय समन्नागता, अल कातु अल सविधातु ।
अथ खो भिक्षुनीसङ्घो सुन्दरीनन्द भिक्षुनि सम्मन्नित्वा साब्ब्हस्स मिगार- 10
नत्तुनो नवकम्मिक अदासि । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी
साब्ब्हस्स मिगारनत्तुनो निवेसन अभिक्खण गच्छति - “वासि देथ, फरसु^५
देथ, कुठारि देथ, कुदाल^६ देथ, निखादन देथा” ति । साब्ब्हो पि मिगारनत्ता
भिक्षुनूपस्सय^७ अभिक्खण गच्छति कताकत जानितु । ते अभिण्हदस्सनेन^८
पटिबद्धचित्ता अहेसु ।

B 273,
R. 211

अथ खो साब्ब्हो मिगारनत्ता सुन्दरीनन्द भिक्षुनि दूसेतु ओकास
अलभमानो एतदेवत्थाय^९ भिक्षुनीसङ्घस्स भत्त अकासि । अथ खो

15

१ भिक्षुनिसङ्घस्स - म० । २ सी० पोत्थके नत्थि । ३ व्यत्ता - सी० । ४ तत्रु-
पायाय - सी० । ५ परसु - म० । ६ कुदाल - म० । ७ भिक्षुनूपस्सय - म० । ८ अभिण्हदस्सनेन -
रो०, अभिण्हदस्सनेन - स्या० । ९ एतदेवत्थाय - म०, एतदेव अत्थाय - स्या० ।

274
212

साब्हो मिगारनत्ता भत्तगे आसन पञ्जापेन्तो^१ - “एत्तका^२ भिक्खु-
नियो अय्याय सुन्दरीनन्दाय वुड्डतरा^३” ति एकमन्त आसन पञ्जापेसि
“एत्तका नवकतरा” ति - एकमन्त आसन पञ्जापेसि । पटिच्छन्ने ओकासे
निकूटे सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया आसन पञ्जापेसि, यथा थेरा
5 भिक्खुनियो जानेय्यु - “नवकान भिक्खुनीन सन्तिके निसिन्ना” ति, नवका
पि भिक्खुनियो जानेय्यु - “थेरान भिक्खुनीन सन्तिके निसिन्ना” ति ।
अथ खो साब्हो मिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स काल आरोचापेसि - “कालो,
अय्ये, निट्ठित भत्त” ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी सत्लक्खेत्वा - “न बहु-
कतो साब्हो मिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स भत्त^४ अकासि^५, म सो दूसेतु-
10 कामो । सचाह गमिस्सामि विस्सरो मे भविस्सती” ति, अन्तेवासिनि^६
भिक्खुनि आणापेसि - “गच्छ मे पिण्डपात नीहर । यो चे^७ म पुच्छति,
‘गिलाना’ ति पटिवेदेही” ति । “एव, अय्ये” ति खो सा भिक्खुनी
सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया पच्चस्सोसि ।

तेन खो पन समयेन साब्हो मिगारनत्ता बहिद्वारकोट्टके ठितो होति
15 सुन्दरीनन्द भिक्खुनि पटिपुच्छन्तो - “कह, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा ?
कह, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा” ति ? एव वुत्ते सुन्दरीनन्दाय भिक्खु-
निया अन्तेवासिनी भिक्खुनी साब्ह मिगारनत्तार एतदवोच - “गिला-
नावुसो, पिण्डपात नीहरिस्सामी” ति । अथ खो साब्हो मिगारनत्ता -
“यम्पाह अत्थाय^८ भिक्खुनीसङ्घस्स भत्त अकासि अय्याय सुन्दरीनन्दाय
20 कारणा” ति मनुस्से आणापेत्वा - “भिक्खुनीसङ्घ भत्तेन परिविसथा” ति
वत्वा येन भिक्खुनूपस्सयो तेनुपसङ्गमि । तेन खो पन समयेन सुन्दरी-
नन्दा भिक्खुनी बहारामकोट्टके ठिता होति साब्ह मिगारनत्तार पतिमानेन्ती ।
अद्दसा^९ खो सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साब्ह मिगारनत्तार दूरतो व आगच्छन्त ।
दिस्वान उपस्सय पविसित्वा ससीस पारुपित्वा मञ्चके निपज्जि । अथ
25 खो साब्हो मिगारनत्ता येन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि, उपसङ्ग-
मित्वा सुन्दरीनन्द भिक्खुनि एतदवोच - “कि ते, अय्ये, अफासु, किस्स
निपन्नासी” ति ? “एवञ्हेत, आवुसो, होति या अनिच्छन्त इच्छती” ति ।
“क्याह त, अय्ये, न इच्छिस्सामि” ? अपि चाह ओकास न लभामि त^{१०} दूसेतु”

१ पञ्जापेन्तो - म० । २ एत्तिका - सी० । ३ वुड्डतरा - सी० । ४ भत्तेन - सी० ।
५ सी० पोत्थके नत्थि । ६ अन्तेवासि - सी०, रो० । ७ च - सी०, स्या०, रो । ८ सी०, स्या०
पोत्थकेसु नत्थि । ९ भिक्खुनूपस्सयो - म० । १० अद्दस - रो० । ११ इच्छामि - सी० ।
१२ सी० पोत्थके नत्थि ।

ति । अवस्सुतो अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया कायससग्ग समापज्जि ।

तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी जरादुब्बला चरण-
गिलाना सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अविदूरे निपन्ना^१ होति । अहसा खो
सा भिक्खुनी साब्ह भिगारनत्तार अवस्सुत^२ अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय
भिक्खुनिया कायससग्ग समापज्जन्त । दिस्वान उज्झायति खिय्यति^३ 5
विपाचेति — “कथ हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायससग्ग सादियिस्सती” ति । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खु-
नीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा सन्तुट्ठा
लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — “कथ हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी” अवस्सुता अवस्सुतस्स 10
पुरिसपुग्गलस्स कायससग्ग सादियिस्सती” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो
भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि
नाम सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स काय-
ससग्ग सादियिस्सती” ति । 15

अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा
एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटि-
पुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अव-
स्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायससग्ग सादियी” ति ? “सच्च, भगवा”
ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक^४, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दाय 20
भिक्खुनिया अननुलोमिक अप्पतिरूप^५ अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय ।
कथ हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायससग्ग सादियिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा
पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय^६ । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
चेव अप्पसादाय^७ पसन्नान च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । 25

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा सुन्दरीनन्द भिक्खुनि अनेकपरियायेन विगरहित्वा

१ निसिन्ना — सी० । २ स्या० पोत्यके नत्थि । ३ खीयति — सी०, स्या०, रो०
४ स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । ५ सादियती — स्या० । ६ अननुच्छविय — सी०, रो० ।
७ अप्पटिरूप — स्या०, रो० । ८ भिय्योभावाय — सी० । ९ अप्पसादाय — रो० ।

दुम्भरताय^१ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^२ सङ्गणिकाय कोस-
ज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय^३ अप्पि-
च्छताय^४ सन्तुट्ठस्स^५ सल्लेखस्स धुतस्स^६ पासादिकस्स अपचयस्स विरिया-
रम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ
५ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीन् सिक्खापद
पञ्जापेस्सामि” दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्घसुत्तुताय, सङ्घफासुताय,
३ २७६ दुम्मङ्कून् भिक्खुनीन् निग्गहाय, पेसलान् भिक्खुनीन् फासुविहाराय,
दिट्ठधम्मिकान् आसवान् सवराय, सम्परायिकान् आसवान् पटिघाताय,
अप्पसन्नान् वा^७ पसादाय, पसन्नान् वा^८ भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया
१० विनयानुग्गहाय । एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद
उद्दिंसन्तु -

२ “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स अधक्खक
उब्भजाणुमण्डल आमसन वा परामसन वा गहण वा छुपन वा पटिपीळन^९ वा
सादियेय्य, अयं पि पाराजिका होति असवासा उब्भजाणुमण्डलिका” ति ।

(३) विभङ्गो

२ २१४ १५

३ या पना ति या यादिसा यथायुत्ता यथाजच्चा यथानामा यथा-
गोत्ता यथासीला यथाविहारिनी यथागोचरा थेरा वा नवा वा मज्झिमा
वा, एसा वुच्चति या पना ति ।

भिक्खुनी ति भिक्खका” ति भिक्खुनी, भिक्खाचरिय अज्झु-
पगता ति भिक्खुनी, भिन्नपटधरा ति भिक्खुनी, समञ्जाय भिक्खुनी,
२० पटिञ्जाय भिक्खुनी, एहि भिक्खुनी ति भिक्खुनी, तीहि सरणगमनेहि
उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी, भद्रा भिक्खुनी, सारा भिक्खुनी, सेखा^{१०}
भिक्खुनी, असेखा^{११} भिक्खुनी, समग्गेन उभतोसङ्घेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन
अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी । तत्र याय भिक्खुनी
समग्गेन उभतोसङ्घेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उप-
२५ सम्पन्ना, अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१ दुम्भरताय - सी० । २ असन्तुट्ठिताय - स्या०, असन्तुट्ठिया - सी०, रो० । ३ सुप्पो-
सताय - स्या०, रो०, म० । ४ अप्पिच्छस्स - सी०, स्या० । ५ सन्तुट्ठिया - रो० । ६ धूतस्स -
स्या०, रो० । ७ पञ्जापेस्सामि - म० । ८, ९ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । १० पति-
पीळन - रो०, पतिपीलन - सी० । ११ भिक्खिका - म० । १२ सेक्खा - स्या० । १३ असे-
क्खा - स्या० ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्जू पटिबलो कायससग्ग समापज्जितु ।

अधक्खक ति हेट्ठक्खक ।

5

उब्भजाणुमण्डल ति उपरिजाणुमण्डल ।

आमसन नाम आमट्टमत्त ।

परामसन नाम इतोचितो च सञ्चोपन ।

गहण नाम गहितमत्त ।

छुपन नाम फुट्टमत्त^१ ।

10

पटिपीळन वा सादियेय्या ति अङ्ग गहेत्वा निप्पीळन सादियति ।

B 277

अथ पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुरिसो सीसच्छिन्नो अभब्बो
तेन सरीरबन्धनेन जीवितु एवमेव भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स अधक्खक उब्भजाणुमण्डल आमसन वा परामसन वा गहण वा
छुपन वा पटिपीळन वा सादियन्ती^२ अस्समणी होति असक्यधीता । तेन
वुच्चति पाराजिका होती ति ।

15

असवासा ति सवासो नाम एककम्म एकुद्देसो समसिक्खता^३, एसो
सवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि, तेन वुच्चति असवासा ति ।

४ उभतोअवस्सुते अधक्खक उब्भजाणुमण्डल कायेन काय आम-
सति, आपत्ति पाराजिकस्स । कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति
थुल्लच्चयस्स । कायपटिबद्धेन काय आमसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
कायपटिबद्धेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

20

निस्सग्गियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गिय
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R 215

25

उब्भक्खक अधोजाणुमण्डल कायेन काय आमसति, आपत्ति थुल्ल-
च्चयस्स । कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्ध
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

30

१. पुट्टमत्त - सी० । २. सादियन्ति - सी० । ३. समसिक्खता - सी०, स्या०, रो० ।

निस्सङ्गियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सङ्गियेन
कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सङ्गियेन निस्सङ्गिय
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५ एकतोअवस्सुते अधक्खक उड्ढजाणुमण्डल कायेन काय आम-
 ५ सति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति
 दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
 बद्धेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गिय
10 आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उभयवक्त्रक अधोजाणुमण्डल कायेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 निस्सग्गियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गिय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६ उभतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुस्सविगहस्स वा अधक्खक उभजाणुमण्डल कायेन काय आमसति,
20 आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायपटिबद्धेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन काय-
पटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सगियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन
कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन निस्सगिय
25 आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खक अधोजाणुमण्डल कायेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

30 निस्सगियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन
कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन निस्सगिय

आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

७ एकतोअवस्सुते अधक्खक उब्भजाणुमण्डल कायेन काय आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । कायपटिबद्धेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 279

5

निस्सग्गियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गिय
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खक अधोजाणुमण्डल कायेन काय आमसति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्ध आमसति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

निस्सग्गियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गिय
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

८ अनापत्ति असञ्जिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तिया, असादि-
यन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय^२, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

१२ द्वितीयपाराजिक

(पाराजिकायत्तिपटिबद्धावने)

(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु

६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साब्हेन
मिगारनत्तुना गब्भिनी होति । याव गब्भो तरुणो अहोसि ताव छादेसि^३ ।
परिपक्के गब्भे विब्भमित्वा विजायि । भिक्खुनियो थुल्लनन्द भिक्खुनि
एतदवोचु — “सुन्दरीनन्दा खो, अय्ये, अचिरविब्भन्ता विजाता । कच्चि
नो सा भिक्खुनी येव समाना गब्भिनी” ति ? “एव, अय्ये” ति । “किस्स
पन त्व, अय्ये, जान पाराजिक धम्म अज्झापन्न भिक्खुनि नेवत्तना पटि-

R 216

20

१ असतिया — सी०, स्या०, रो० । २ वेदनाट्टाय — सी०, स्या०, रो० । ३ छादेसि —
सी०, रो० ।

- चोदेसि न गणस्स आरोचेसी” ति ? “यो एतिस्सा अवण्णो मय्हेसो
 अवण्णो, या एतिस्सा अकित्ति मय्हेसा अकित्ति, यो एतिस्सा अयसो मय्हेसो
 10 अयसो, यो एतिस्सा अलाभो मय्हेसो अलाभो । क्याह, अय्ये, अत्तनो
 ववण्ण अत्तनो अकित्ति अत्तनो अयस अत्तनो अलाभ परेस आरोचेस्सामी”
 5 ति ? या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति — “कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा जान पाराजिक धम्म अज्झा
 पन्न भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सती” ति । अथ
 खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ
 आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ
 10 सन्निपातापेत्वा धम्मि^१ कथ कत्वा^२ भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च
 किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी जान पाराजिक धम्म अज्झापन्न
 भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सि^३ न गणस्स आरोचेसी^४” ति ? “सच्च,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
 15 नन्दा भिक्खुनी जान पाराजिक धम्म अज्झापन्न भिक्खुनि नेवत्तना पटि-
 चोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
 पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —
 १० “या पन भिक्खुनी जान पाराजिक धम्म अज्झापन्न भिक्खुनि
 नेवत्तना पटिचोदेय्य न गणस्स आरोचेय्य, यदा च सा ठिता वा अस्स
 20 चुता वा नासिता वा अवस्सटा^५ वा, सा पच्छा एव वदेय्य — ‘पुब्बेवाह,
 7 अय्ये, अज्जासि एत भिक्खुनि एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी ति, नो च^६
 खो अत्तना पटिचोदेस्सि^३ न गणस्स आरोचेस्स” ति, अथ पि पाराजिका
 होति असवासा वज्जप्पटिच्छादिका^७” ति ।

(३) विभङ्गो

- ११ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 25 इमस्म अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१ म० पोत्थके नत्थि । २ पटिचोदेति — स्या० । ३ आरोचेती — स्या० । ४ अवसटा —
 स्या०, रो० । ५ चे० — सी० । ६ पटिचोदेय्य — रो० । ७ आरोचेय्य — रो० । ८ वज्ज-
 पटिच्छादिका — सी०, स्या०, रो० ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा वा आरोचेति ।

पाराजिक धम्म अज्झापन्नं ति अट्ठन्न पाराजिकान अञ्जतर पाराजिक अज्झापन्नं ।

नेवत्तना पटिचोदेय्या ति न सय चोदेय्य ।

5

न गणस्स आरोचेय्या ति न अञ्जास भिक्खुनीन आरोचेय्य ।

यदा च सा ठिता वा अस्स चुता वा ति ठिता नाम सलिङ्गे ठिता वुच्चति । चुता नाम कालङ्कता^१ वुच्चति । नासिता नाम सय वा विव्वन्ता होति अञ्जेहि वा नासिता । अवस्सटा नाम तित्थायतन सङ्कन्ता वुच्चति । सा पच्छा एव वदेय्य — “पुब्बेवाह, अय्ये, अञ्जासि एत 10 भिक्खुनि एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी” ति ।

B 281

नो च खो अत्तना पटिचोदेस्स^२ ति सय वा न चोदेस्स^३ ।

न गणस्स आरोचेस्स^४ ति न अञ्जास भिक्खुनीन आरोचेस्स ।

अय पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना पमुत्तो^५ 15 अभब्बो हरितत्ताय^६, एवमेव भिक्खुनी जान पाराजिक धम्म अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सामि न गणस्स आरोचेस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असवासा ति सवासो नाम एककम्म एकुद्देसो समसिक्खता । एसो सवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असवासा ति । 20

१२ अनापत्ति सङ्खस्स भण्डन वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती ति नारोचेति, सङ्खभेदो वा सङ्खराजि वा भविस्सती ति नारोचेति, अय कक्खळा^७ फरुसा जीवितन्तराय वा ब्रह्मचरियन्तराय वा करिस्सती ति नारोचेति, अञ्जा पतिरूपा^८ भिक्खुनियो अपस्सन्ती नारोचेति, नच्छादेतुकामा नारोचेति, पञ्जायिस्सति सकेन कम्मेना ति नारोचेति, उम्मत्तिकाय पे० आदिकम्मिकाया ति । 25

— ० —

१ कालकता — सी०, स्या० । २ पटिचोदेय्य — रो० । ३ पटिचोदेय्य — रो० ।

४ आरोचेय्य ति — रो० । ५ पमुत्तो — स्या०, म० । ६ हरितत्थाय — म० । ७ समसिक्खता — सी०, स्या० । ८ कक्खला — सी०, स्या० । ९ पटिरूपा — स्या० ।

§ ३ ततियपाराजिक

(उक्खित्तकभिक्षु-अनुवत्तने)

(१) थुल्लनन्दा-अरिट्ठभिक्षुवत्थु

१३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी समग्गेन
सङ्घेन उक्खित्त अरिट्ठ भिक्षु गद्धबाधिपुब्ब^१ अनुवत्तति । या ता भिक्षु-
नियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ
५ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्षुनी^२ समग्गेन सङ्घेन उक्खित्त अरिट्ठ भिक्षु
गद्धबाधिपुब्ब अनुवत्तिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्षवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्त अरिट्ठ भिक्षु^३ गद्धबाधिपुब्ब
अनुवत्तती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्षवे, थुल्लनन्दा
१० भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्त अरिट्ठ भिक्षु गद्धबाधिपुब्ब अनुवत्ति-
स्सति । नेत, भिक्षवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
भिक्षवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु -

१४ “या पन भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्त भिक्षु धम्मेन
विनयेन सत्थुसासनेन अनादर अप्पटिकार” अकतसहाय तमनुवत्तेय्य, सा
१५ भिक्षुनी भिक्षुनीहि एवमस्स वचनीया - ‘एसो खो, अय्ये, भिक्षु समग्गेन
सङ्घेन उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-
सहायो, माय्ये, एत भिक्षु अनुवत्ती’ ति । एव च पन^४ सा भिक्षुनी
भिक्षुनीहि वुच्चमाना तथेव पगण्हेय्य, सा भिक्षुनी भिक्षुनीहि यावततिय
समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततिय चे समनुभासियमाना त
२० पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेत कुसल । नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अय पि पाराजिका
होति असवासा उक्खित्तानुवत्तिका” ति ।

(३) विभङ्गो

१५ या पना ति या यादिसा पे० भिक्षुनी ति प० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

१ गद्धबाधिपुब्ब - सी०, स्या० । २ स्या०, रो० म० पोत्यकेसु नत्थि । ३ स्या० पोत्यके
नत्थि । ४ अप्पटिकार - सी०, अपटिकार - रो० । ५ स्या०, रो, म० पोत्यकेसु नत्थि ।

समग्गो नाम सङ्घो समानसवासको समानसीमाय^१ ठितो ।

उक्खित्तो नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्मे^३ वा अप्प-
टिनिस्सग्गे^४ वा उक्खित्तो ।

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन ।

5

अनादरो नाम सङ्घ वा गण^५ वा पुग्गल वा कम्म वा नादियति ।

अप्पटिकारो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

अकतसहायो नाम समानसवासका भिक्खू वुच्चन्ति सहाया ।

R 219

सो तेहि सद्धि नत्थि, तेन वुच्चति अकतसहायो ति ।

तमनुवत्तेय्या ति यदिट्टिको सो होति यखन्तिको यरुचिको, सा पि

10 B 283

तदिट्टिका होति तखन्तिका तरुचिका ।

सा भिक्खुनी ति या सा उक्खित्तानुवत्तिका भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति

ताहि वत्तब्बा - “एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तो

धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकतसहायो । माय्ये,

15

एत भिक्खु अनुवत्ती” ति । दुतिय पि वत्तब्बा । ततिय पि वत्तब्बा ।

सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति

दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घ-

मज्झ पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा - “एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्घेन

उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-

20

सहायो । माय्ये, एत भिक्खु अनुवत्ती” ति । दुतिय पि वत्तब्बा ।

ततिय पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेत कुसल । नो चे पटि-

निस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एव

च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय

सङ्घो आपेतब्बो -

25

१६ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी समग्गेन

सङ्घेन उक्खित्त भिक्खु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादर अप्पटि-

कार^१ अकतसहाय तमनुवत्तति, मा त वत्थु न पटिनिस्सज्जति । यदि

सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स

१ समानसीमाय - सी० । २ अदस्सनेन - रो० । ३ अप्पटिकम्मेन - रो० । ४ अप्पटि-
निस्सग्गेन - रो० । ५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६ अपटिकार - रो०, अप्पतिकार - सी० ।

पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्त भिक्खु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादर अप्पटि-
कार अकतसहाय तमनुवत्तति । सा त वत्थु न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो
5 इत्थन्नाम भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा
अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि
पे० सा भासेय्य ।

10 “समनुभट्ठा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

जत्तिया दुक्कट, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचा
परियोसाने आपत्ति पाराजिकस्स ।

अय पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

15 पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुथुसिला द्वेधा भिन्ना
अप्पटिसन्धिका होति, एवमेव भिक्खुनी यावततिय समनुभासनाय^१
न पटिनिस्सज्जन्ती अस्समणी होति असक्कधीता । तेन वुच्चति पारा-
जिका होती ति ।

असवासा ति सवासो नाम एककम्म एकुद्देसो समसिक्खता^२ । एसो
20 सवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असवासा ति ।

१७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाराजिकस्स । वम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पारा-
जिकस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाराजिकस्स ।

25 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१८ अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय पे० आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४ चतुर्थपाराजिक

(हृथग्गहणसादियने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु

१६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो
अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हृथग्गहण^१ पि सादियन्ति, सङ्घा-
टिकण्णग्गहण पि सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केत पि
गच्छन्ति, पुरिसस्स पि अग्गभागमन सादियन्ति, छन्न पि अनुपविसन्ति, 5
काय पि तदत्थाय^२ उपसहरन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय । या ता
भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स हृथग्गहण पि सादियिस्सन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहण पि सादि-
यिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केत पि गच्छिस्सन्ति, 10
पुरिसस्स पि अग्गभागमन सादियिस्सन्ति, छन्न पि अनुपविसिस्सन्ति, काय
पि तदत्थाय उपसहरिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति
पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सु-
तस्स पुरिसपुग्गलस्स हृथग्गहण पि सादियन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहण पि
सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केत पि गच्छन्ति, पुरिसस्स पि 15
अग्गभागमन सादियन्ति, छन्न पि अनुपविसन्ति, काय पि तदत्थाय उपसह-
रन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

B 285

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
ग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हृथग्गहण पि
सादियिस्सन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहण पि सादियिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, 20
सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केत पि गच्छिस्सन्ति^३, पुरिसस्स पि अग्गभागमन
सादियिस्सन्ति, छन्न पि अनुपविसिस्सन्ति, काय पि तदत्थाय उपसह-
रिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय । नेत, भिक्खवे, अप्प-
सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इम
सिक्खापद उद्दिसन्तु —

25

१ हृथग्गहण — सी०, स्या०, रो० । २ तथत्ताय — सी० । ३ गच्छति — स्या० ।

२० “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसगलस्स हत्थ-
गहण वा सादियेय्य, सङ्घाटिकण्णगहण वा सादियेय्य, सन्तिट्ठेय्य वा,
सल्लपेय्य वा, सङ्केत वा गच्छेय्य, पुरिसस्स वा अग्भागमन सादियेय्य, छन्न
वा अनुपविसेय्य, काय वा तदत्थाय उपसहरेय्य एतस्स असद्धम्मस्स पटि-
सेवनत्थाय, अय पि पाराजिका होति असवासा अट्ठवत्थुका” ति ।

(३) विभङ्गो

२१ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुगलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्जू पटिबलो कायससग्ग समापज्जितु ।

हत्थगहण वा सादियेय्या ति हत्थो नाम कप्पर^२ उपादाय याव अग्ग-
नखा । एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय उब्भक्खक अधोजाणुमण्डल गहण
सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सङ्घाटिकण्णगहण वा सादियेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवन-
त्थाय निवत्थ वा पारुत वा गहण सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सल्लपेय्य वा ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सङ्केत वा गच्छेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरि-
सेन – इत्थन्नाम ओकास आगच्छा ति – वुत्ता गच्छति । पदे पदे आपत्ति
दुक्कटस्स । पुरिसस्स हत्थपास ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

पुरिसस्स वा अग्भागमन सादियेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटि-
सेवनत्थाय पुरिसस्स अग्भागमन^३ सादियति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थ-
पास ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

छन्न वा अनुपविसेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय येन
केनचि पटिच्छन्न ओकास पविट्ठमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

काय वा तदत्थाय उपसहरेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटि-

१ अपेक्खवा – सी०, रो० । २ कप्पुर – स्या० । ३ आगमन – सी० ।

सेवनत्थाय पुरिसस्स हत्थपासे ठिता काय उपसहरति, आपत्ति थुल्ल-
च्चयस्स ।

अय पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छिन्नो अभब्बो
पुन विरुब्धिया^१ एवमेव भिक्खुनी अट्ठम वत्थु परिपूरेन्ती अस्समणी होती 5 R 222
असक्कधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असवासा ति सवासो नाम एककम्म एकुद्देसो समसिक्खता । एसो
सवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असवासा ति ।

२२ अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, असादि- B 287
यन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय, आदिकम्मिकाया ति । 10

—o—

२३ उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाराजिका धम्मा । येस भिक्खुनी
अञ्जतर वा अञ्जतर वा आपज्जित्वा न लभति भिक्खुनीहि सद्धि
सवास, यथा पुरे तथा पच्छा, पाराजिका होती असवासा । तत्थाय्यायो
पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो, 15
तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

पाराजिककण्ड निद्वित ।

— o —

१ विरुब्धिया — म० ।

२ सङ्घादिसेसकण्ड'

§ १ पठमसङ्घादिसेसो

(उस्सयवादे)

इमे खो पनाय्यायो^१ सत्तरस सङ्घादिसेसा

धम्मा उद्देस आगच्छन्ति ।

(१) उदोसितभाजनवत्थु

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो उपासको भिक्खुनी-
सङ्घस्स^२ उदोसित^३ दत्त्वा कालङ्कतो^४ होति । तस्स द्वे पुत्ता होन्ति-
एको अस्सद्धो अप्पसन्नो, एको सद्धो पसन्नो । ते पेट्तिक सापतेय्य विभ-
5 जिंसु । अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो त सद्ध पसन्न एतदवोच - “अम्हाक
उदोसितो, त भाजेमा^५” ति । एव वुत्ते सो सद्धो पसन्नो त अस्सद्ध
अप्पसन्न एतदवोच - “माय्यो, एव अवच । अम्हाक पितुना भिक्खुनी-
सङ्घस्स दिन्नो^६” ति । दुतिय पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो त सद्ध पसन्न
एतदवोच - “अम्हाक उदोसितो, त भाजेमा^७” ति । अथ^८ खो^९ सो सद्धो
10 पसन्नो त अस्सद्ध अप्पसन्न एतदवोच - “माय्यो, एव अवच । अम्हाक
पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो^{१०}” ति । ततिय पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो
त सद्ध पसन्न एतदवोच - “अम्हाक उदोसितो, त भाजेमा^{११}” ति । अथ
खो सो सद्धो पसन्नो - “सचे मय्ह भविस्सति, अह पि भिक्खुनीसङ्घस्स
दस्सामी^{१२}” ति - त अस्सद्ध अप्पसन्न एतदवोच - “भाजेमा^{१३}” ति । अथ
15 खो सो उदोसितो तेहि भाजियमानो^{१४} तस्स अस्सद्धस्स अप्पसन्नस्स पापुणि^{१५} ।
अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच -
“निक्खमथाय्ये, अम्हाक उदोसितो^{१६}” ति ।

एव वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी त पुरिस एतदवोच - “माय्यो, एव
अवच, तुम्हाक पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो^{१७}” ति । “दिन्नो^{१८} न दिन्नो^{१९}”

१ सत्तरसकण्ड - स्या० । २ पनाय्यायो - सी०, स्या०, रो० । ३ भिक्खुनिसङ्घस्स -
म० । ४ उद्दोसित - सी०, स्या०, रो० । ५ कालङ्कतो - सी०, स्या० । ६ भाजामा -
रो० । ७ दुतिय पि - सी० । ८ सी० पोत्थके नत्थि । ९ भाजियमानो - म० । १० पापुणाति -
म०, सी०, रो० । ११ सी० पोत्थके नत्थि ।

ति वोहारिके महामत्ते पुच्छिषु । महामत्ता एवमाहसु — “को, अय्य, जानाति भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो” ति ? एव वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी ते महामत्ते एतदवोच — “अपि^१ नाय्यो^२ तुम्हेहि दिट्ठ वा सुत वा सक्खि ठपयित्वा दान दिय्यमान” ति ? अथ खो ते महामत्ता — “सच्च खो अय्या आहा” ति त उदोसित भिक्खुनीसङ्घस्स अकसु । अथ खो सो 5 पुरिसो पराजितो उज्झायति खिय्यति^३ विपाचेति — “अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो^४ । कथ हि नाम अम्हाक उदोसित अच्छिन्दापेस्सन्ती” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तान एतमत्थ आरोचेसि । महामत्ता त पुरिस दण्डापेसु । अथ खो सो पुरिसो दण्डितो^५ भिक्खुनूपस्सयस्स^६ अविदूरे आजीवकसेय्य कारापेत्वा आजीवके उय्योजेसि — “एता भिक्खु- 10 नियो अच्चावदथा” ति ।

R 224

B 289

थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तान एतमत्थ आरोचेसि । महामत्ता त पुरिस बन्धापेसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “पठम” भिक्खुनियो उदोसित अच्छिन्दापेसु, दुतिय* दण्डापेसु, ततिय* बन्धापेसु । इदानि घातापेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान 15 उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा उस्सयवादिक्का^७ विहरिस्सती” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरती ति । “सच्च, भगवा” ति । 20

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथहि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु —

२ “या पन भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरेय्य गहपतिना वा 25 गहपतिपुत्तेन वा दासेन वा कम्मकारेन^८ वा अन्तमसो समणपरिब्बाज-

१-२ अपिन्वय्या — स्या० । ३ खीयति — सी०, स्या०, रो० । ४ बन्धकिनियो — सी० । ५ दण्डितो — रो० । ६ भिक्खुनूपस्सयस्स — म० । ७ कथ हि नाम — रो०, पठम हि नाम — स्या० । *एत्थ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु ‘पि’ [इति अधिको पाठो दिस्सति । ८ उय्य-वादिका — स्या० । ९ कम्मकरेन — सी०, स्या० ।

केना पि, अय भिक्खुनी पठमापत्तिक धम्म आपन्ता निस्सारणीय सङ्घा-
दिसेस' ति ।

(३) विभङ्गो

३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

5 उत्सयवादिका नाम अट्टकारिका^१ वुच्चति ।

गहपति नाम यो कोचि अगार अज्झावसति ।

गहपतिपुत्तो नाम ये केचि^२ पुत्तभातरो ।

दासो नाम अन्तोजातो धनक्कीतो करमरानीतो ।

कम्मकारो नाम भटको^३ आहतको^४ ।

10 समणपरिब्बाजको नाम भिक्खु च भिक्खुनि च सिक्खमान च
सामणेर च सामणेरि च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

अट्ट करिस्सामी ति दुतिय वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । एकस्स आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियस्स आरोचेति,
आपत्ति थुल्लच्चयस्स । अट्टपरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

15 पठमापत्तिक ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।
निस्सारणीय ति सङ्घमहा निस्सारीयति^५ ।

सङ्घादिसेस^६ ति सङ्घो व तस्सा आपत्तिया मानत्त देति मूलाय
पटिकस्सति अब्भेति, न सम्बहुला भिक्खुनियो^७, न एका भिक्खुनी । तेन
वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । तस्सेव^८ आपत्तिनिकायस्स नामकम्म अधि-
20 वचन । तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४ अनापत्ति मनुस्सेहि आकड्ढीयमाना^९ गच्छति, आरक्ख^{१०} याचति,
अनोदिसस आचिक्खति, उम्मत्तिकाय पे० आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ अट्टकारिका — म० । २ यो कोचि — सी०, रो० । ३ भटको — सी० । ४ आभ-
तको — सी, आहतको — स्या० । ५ निस्सारियति — स्या०, रो० । ६ सङ्घादिसेसो — सी०,
स्या० । ७ सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८ तस्सेव — सी० । ९ आकड्ढियमाना — सी०, स्या०
रो० । १० रक्ख — सी० ।

§ २ दुतियसङ्खादिसो (चोरि पब्बाजने)

(१) चोरोलिच्छवीइत्थोवत्थु

५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरांत जेतवने अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन वेसालिय अञ्जतरस्स लिच्छ-
विस्स पजापति^१ अतिचारिनी^२ होति । अथ खो सो लिच्छवि त इत्थि
एतदवोच – “साधु विरमाहि, अनत्थ खो ते करिस्सामी”^३ ति । एव पि
सा^४ वुच्चमाना नादियि । तेन खो पन समयेन वेसालिय^५ लिच्छविगणो
सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । अथ खो सो लिच्छवि ते
लिच्छवयो^६ एतदवोच – “एक मे, अय्यो^७, इत्थि अनुजानाथा” ति ।
“का नाम सा” ति ? “मय्ह पजापति अतिचरति, त घातेस्सामी” ति ।
“जानाही”^८ ति । अस्सोसि खो सा इत्थी – “सामिको किर म घातेतु-
कामो” ति । वरभण्ड आदाय सावत्थि गन्त्वा तित्थिये उपसङ्कमित्वा
पब्बज्ज याचि । तित्थिया न इच्छिसु पब्बाजेतु । भिक्खुनियो उपसङ्क-
मित्वा पब्बज्ज याचि । भिक्खुनियो पि न इच्छिसु पब्बाजेतु । थुलनन्द
भिक्खुनि उपसङ्कमित्वा भण्डक दस्सेत्वा पब्बज्ज याचि । थुलनन्दा
भिक्खुनी भण्डक गहेत्वा पब्बाजेसि ।

B 291

अथ खो सो लिच्छवि त इत्थि गवेसन्तो^९ सावत्थि गन्त्वा
भिक्खुनीसु पब्बजित दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्कमि,
उपसङ्कमित्वा राजान पसेनदि कोसल एतदवोच – “पजापति मे, देव,
वरभण्ड आदाय सावत्थि अनुप्पत्ता । त देवो अनुजानातू” ति । “तेन
हि, भणे, विचिनित्वा आचिक्खा” ति । “दिट्ठा, देव, भिक्खुनी सुपब्ब-
जिता” ति । “सचे, भणे, भिक्खुनीसु पब्बजिता, न सा लब्भा किञ्चि
कातु । स्वाक्खातो भगवता^{१०} धम्मो, चरतु ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स
अन्तकिरियाया” ति । अथ खो सो लिच्छवि उज्झायति खियति विपा-
चेति – “कथ हि नाम भिक्खुनियो चोरि पब्बाजेस्सन्ती” ति । अस्सोसु
खो भिक्खुनियो तस्स लिच्छविस्स उज्झायन्तस्स खियन्तस्स विपाचेन्तस्स ।

R 226

१ पजापती – सी०, स्या० । २ अतिचरति – सी० । ३ करिस्सामी – रो० । ४ म०,
रो०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । ५ वेसालिया – सी०, रो० । ६ लिच्छवी – सी०, लिच्छविनो –
स्या०, रो० । ७ अय्या – स्या० । ८ पजानाही – सी० । ९ परियेसन्तो – सी० । १० सी०,
स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
“कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा चोरि पब्बाजेस्सती” ति । अथ खो ता
भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थं आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी चोरि पब्बाजेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

5 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी चोरि पब्बाजेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

६ “या पन भिक्खुनी जान चोरिं वज्झं विदितं अनपलोकेत्वा
राजानं वा सङ्घं वा गणं वा पूगं वा सेणिं^१ वा अज्जात्रं कप्पा वुट्ठापेय्य, अयं
10 पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

७ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति अज्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा
वा आरोचेति ।

15 चोरी^२ नाम या पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्घनकं
अदिन्नं थ्येय्यसङ्घातं आदियति, एसा चोरी नाम ।

वज्झा नाम यं कम्म^३ कत्वा वज्झप्पत्ता होति ।

विदिता नाम अज्जेहि मनुस्सेहि ज्ञाता होति वज्झा एसा ति ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

40 राजा नाम यत्थं राजा अनुसासति, राजा अपलोकेतब्बो ।

सङ्घो नाम भिक्खुनीसङ्घो^४ वुच्चति, भिक्खुनीसङ्घो अपलोकेतब्बो ।

गणो नाम यत्थं गणो अनुसासति, गणो अपलोकेतब्बो ।

पूगो नाम यत्थं पूगो अनुसासति, पूगो अपलोकेतब्बो ।

सेणि नाम यत्थं सेणि अनुसासति, सेणि अपलोकेतब्बो ।

7 25 अज्जात्रं कप्पा ति ठपेत्वा कप्प । कप्प नाम द्वे कप्पानि — तित्थि-
येसु वा पब्बजिता होति अज्जासु वा भिक्खुनीसु पब्बजिता । अज्जात्रं

१ सेणि — सी० । २ चोरी — स्या० । ३ स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ भिक्खुनि-
सङ्घो — म० ।

कप्पा वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि
कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति
सङ्घादिसेस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

अथ पी ति पुरिम^१ उपादाय वुच्चति ।

5

पठमापत्तिक ति सह वत्युज्झाचारा^२ आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीय ति सङ्घम्हा निस्सारीयति^३ ।

सङ्घादिसे^४ ति पे० तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

८ चोरिया चोरिसञ्जा^५ अञ्जत्र कप्पा वुट्ठापेति, आपत्ति सङ्घा-
दिसेस्स । चोरिया वेमतिका अञ्जत्र कप्पा वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
चोरिया अचोरिसञ्जा अञ्जत्र कप्पा वुट्ठापेति, अनापत्ति । अचोरिया
चोरिसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अचोरिया वेमतिका, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अचोरिया अचोरिसञ्जा, अनापत्ति ।

10 B 293

९ अनापत्ति अजानन्ती वुट्ठापेति, अपलोकेत्वा वुट्ठापेति, कप्पकत
वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकिम्मिकाया ति ।

15

§ ३ ततियसङ्घादिसो

(एका गाम तरगमने)

(१) भद्दाकापिलानियअन्तेवासिनीवत्थु

१० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनी^६
भिक्षुनी भिक्षुनीहि सद्धि भण्डित्वा गामके^७ जातिकुल अगमासि ।
भद्दा कापिलानी त भिक्षुनि अपस्सन्ती भिक्षुनियो पुच्छि — “कह
इत्थन्नामा, न दिस्सती” ति । “भिक्षुनीहि सद्धि, अय्ये, भण्डित्वा न
दिस्सती” ति । “अम्मा^८, अमुकस्मि गामके एतिस्सा जातिकुल । तत्थ
गन्त्वा^९ विचिनथा” ति । भिक्षुनियो तत्थ गन्त्वा त भिक्षुनि पस्सित्वा
एतदवोचु — “किस्स त्व, अय्ये, एकिका आगता, कच्चिसि अप्पधसिता”

20

१ पुरिमायो — सी० । २ सहवत्थुज्झाचारा — सी० । ३ निस्सारियति — स्या० ।

४ सङ्घादिसो — सी० स्या० । ५ चोरीसञ्जा — स्या०, रो० । ६ अन्तेवासिका — सी० रो० ।

७ गामके — स्या० । ८ अम्मा — रो०, सी० पोत्थके नत्थि । ९ सी० पोत्थके नत्थि ।

ति ? “अप्पधसिताम्हि, अय्ये” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सती ति पे० सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु –
“या पन भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं” ति ।

- 10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) नदीतरणवत्थु

- ११ तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खुनियो साकेता सार्वार्थ्यं अद्धानमग्गप्पटिपन्ना^१ होन्ति । अन्तरामग्गे नदीं तरितव्वा होति । अथ खो ता भिक्खुनियो नाविके उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – “साधु नो, आवुसो, तारेथा” ति । “नाय्ये, सक्का उभो सकिं तारेतु” ति । एको एकं उत्तारेसि । उत्तिण्णो उत्तिण्णं दूसेसि । अनुत्तिण्णो अनुत्तिण्णं दूसेसि । ता पच्छा समागन्त्वा पुच्छिंसु – “कच्चिसि, अय्ये, अप्पधसिता” ति ? “पधसिताम्हि, अय्ये ! त्वं पन, अय्ये, अप्पधसिता” ति ? “पधसिताम्हि, अय्ये” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो सार्वार्थ्यं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसु । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति^२ विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छिस्सती” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे० सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छती^३ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(४) अनुपञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
25 एका नदीपारं गच्छिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय

१ अद्धानमग्गपटिपन्ना – सी०, स्या०, रो० । २ खीयति – सी०, स्या०, रो० ।
३ गच्छन्ती – स्या० ।

पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु-

१२ “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तर गच्छेय्य, एका वा नदी-
पार गच्छेय्य, अय पि भिक्खुनी पठमापत्तिक धम्म आपन्ना निस्सारणीय
सङ्खादिसेस” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खुनीन सिक्खापद पञ्जात्त होति । 5

(५) मग्गप्पटिपन्नाभिक्खुनीवत्थु

१३ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु^१
सावत्थि गच्छन्ता^२ साय अञ्जतर गाम उपगच्छिषु । तत्थ अञ्जतरा
भिक्खुनी अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । अञ्जतरो पुरिसो तस्सा
भिक्खुनिया सह दस्सनेन पटिबद्धचित्तो होति । अथ खो सो पुरिसो
तास भिक्खुनीन सेय्य पञ्जापेन्तो^३ तस्सा भिक्खुनिया सेय्य एकमन्त 10 R 22
पञ्जापेसि । अथ खो सा भिक्खुनी सल्लक्खेत्वा - “परियुट्ठितो अथ
पुरिसो, सचे रत्ति प्रागच्छिस्सति, विस्सरो मे भविस्सती” ति, भिक्खुनियो
अनापुच्छा अञ्जतर कुल गन्त्वा सेय्य कप्पेसि । अथ खो सो पुरिसो
रत्ति आगन्त्वा त भिक्खुनि गवेसन्तो भिक्खुनियो घट्टेसि । भिक्खुनियो B 29
त भिक्खुनि अपस्सन्तियो एवमाहसु - “निस्ससय खो सा भिक्खुनी 15
पुरिसेन सद्धि निक्खन्ता” ति ।

अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन ता भिक्खुनियो
तेनुपसङ्कमि । भिक्खुनियो त भिक्खुनि एतदवोचु - “किस्स त्व, अय्ये,
पुरिसेन सद्धि निक्खन्ता” ति ? “नाह, अय्ये, पुरिसेन सद्धि निक्खन्ता”
ति । भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 20

पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्खुनी
एका रत्ति विप्पवसिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्ति विप्पवसी^४ ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(६) अनुपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्ति विप्पवसिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय 25

१ जनपदे - म० । २ गन्त्वा - रो० । ३ पञ्जापन्तो - म० । ४ विप्पवसती - सी०,
स्या०, रो० ।

पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु -

१४ “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तर गच्छेय्य, एका वा नदी-
पार गच्छेय्य, एका वा रत्ति विप्पवसेय्य, अय पि भिक्खुनी पठमापत्तिक
धम्म आपन्ना निस्सारणीय सङ्घादिसेस” ति ।

5 एवञ्चिद भगवता भिक्खुनीन सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(७) वच्चपीळिताभिक्खुनीवत्थु

१५ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु^१
सावत्थि अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । तत्थ अञ्जतरा भिक्खुनी वच्चेन^२
पीळिता^३ एकिका ओहीयित्वा^४ पच्छा अगमासि । मनुस्सा त भिक्खुनि
पस्सित्वा द्वेसेसु । अथ खो सा भिक्खुनी येन ता भिक्खुनियो तेनुप-
10 सङ्गमि । भिक्खुनियो त भिक्खुनि एतदवोचु - “किस्स त्व, अय्ये,
एकिका ओहीना^५, कच्चिसि अप्पधसिता” ति ? “पधसिताम्हि, अय्ये” ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति - कथ हि नाम भिक्खुनी एका गणम्हा ओहीयिस्सती ति पे०
सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गणम्हा ओहीयी^६ ति ? “सच्च,
15 भगवा” ति ।

(८) अनुपञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका गणम्हा ओहीयिस्सति । नेत्त, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय

पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु -

१६ “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तर गच्छेय्य, एका वा नदी-
20 पार गच्छेय्य, एका वा रत्ति विप्पवसेय्य, एका वा गणम्हा ओहीयेय्य, अय
पि भिक्खुनी पठमापत्तिक धम्म आपन्ना निस्सारणीय सङ्घादिसेस” ति ।

(९) विभङ्गो

१७ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एका वा गामन्तर गच्छेय्या ति परिकिखत्तस्स गामस्स परिकिखेप
25 पठम पाद अतिक्कामेन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स, दुतिय पाद अतिक्का-
मेन्तिया आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

१ जनपदे - म० । २-२ वच्चपीलिता - सी० । ३ ओहीयित्वा - सी०, स्या० ।
४ हन्द - सी० । ५ ओहीयती - स्या० ।

अपरिक्खितस्स गामस्स उपचार पठम पाद अतिककामेन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतिय पाद अतिककामेन्तिया आपत्ति सङ्घादिसोस्स ।

एका वा नदीपार गच्छेय्या^१ ति नदी नाम तिमण्डल पटिच्छादेत्वा यत्थ कत्थचि उत्तरन्तिया भिक्खुनिया^२ अन्तरवासको तेमियति । पठम पाद उत्तरन्तिया^३ आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतिय पाद उत्तरन्तिया आपत्ति 5 सङ्घादिसोस्स ।

एका वा रत्ति विण्णवसेय्या^४ ति सह अरुणुगमना दुतियिकाय भिक्खु-
निया हत्थपास विजहन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स । विजहिते आपत्ति सङ्घादिसोस्स ।

एका वा गणम्हा ओहीयेय्या^५ ति अगामके अरञ्जे दुतियिकाय 10 भिक्खुनिया दस्सनूपचार^६ वा सवनूपचार वा विजहन्तिया आपत्ति थुल्ल-
च्चयस्स । विजहिते आपत्ति सङ्घादिसोस्स ।

अय पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिक ति सह वत्थुज्झाचारा^७ आपज्जति असमन्भा-
सनाय । 5

निस्तारणीय ति सङ्घम्हा निस्तारीयति ।

सङ्घादिसो ति पे० तेन पि वुच्चति सङ्घादिसो ति ।

१८ अनापत्ति दुतियिका भिक्खुनी पक्कन्ता वा होति विव्वन्ता
वा कालङ्कता^८ वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिक-
म्मिकाया ति । 20

१४ चतुर्थसङ्घादिसो

(गणस्स छद् ओसारणे)

(१) चण्डकाळीभिक्खुनीवत्थु

१९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^९ भिक्खुनी
भण्डनकारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्घे
अधिकरणकारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^{१०}

B 29'

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ उत्तरेन्तिया - सी०, स्या० । ३ ओहीयेय्या - सी०
स्या०, रो० । ४ दस्सनूपचार - स्या०, रो० । ५ सहवत्थुज्झाचारा - सी० । ६ कालकता -
सी०, स्या० । ७ चण्डकाली - सी०, स्या०, रो० । ८ कथिरमाने - सी०, स्या० ।

ते^१ पटिवकोसति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामक
 अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो^२ - “थुल्ल-
 नन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता” ति, चण्डकाळि भिक्खुनि आपत्तिया
 अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके त करणीय तीरेत्वा
 5 पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि । चण्डकाळी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खु-
 निया आगच्छन्तिया नेव आसन पञ्ञापेसि^३ न पादोदक पादपीठ
 पादकठलिक उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवर पटिग्गहेसि न
 पानीयेन^४ आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळि भिक्खुनि एतद-
 वोच - “किस्स त्व, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसन पञ्ञापेसि
 10 न पादोदक पादपीठ पादकठलिक उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्त-
 चीवर पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी” ति ? “एव हेत, अय्ये,
 होति यथा त अनाथाया” ति । “किस्स पन त्व, अय्ये, अनाथा”
 ति ? “इमा म, अय्ये, भिक्खुनियो - ‘अय अनाथा अप्पञ्ञाता, नत्थि
 इमिस्सा काचि पटिवत्ता’ ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिस्सू” ति ।
 15 थुल्लनन्दा भिक्खुनी - “बाला एता अब्बत्ता^५ एता, नेव
 जानन्ति कम्म वा कम्मदोस वा कम्मविपत्ति वा कम्मसम्पत्ति वा ।
 मय खो जानाम कम्म पि कम्मदोस पि कम्मविपत्ति पि कम्मसम्पत्ति
 पि । मय खो अकत वा कम्म कारेय्याम कत वा कम्म कोपेय्यामा” ति,
 लहु लहु भिक्खुनीसङ्घ सन्निपातेत्वा चण्डकाळि भिक्खुनि ओसारेसि ।
 20 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
 चेन्ति - कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा समग्गेन सङ्घेन उक्खित्त भिक्खुनि
 धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घ अनञ्ञाय गणस्स
 छन्द ओसारेस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्त भिक्खुनि धम्मेन विनयेन सत्थु-
 25 सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घ अनञ्ञाय गणस्स छन्द ओसारेसी
 ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्ञात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-

१ स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ भिक्खुनिसङ्घो - म० । ३ पञ्ञापेसि -
 म० । ४ पानीयेन - रो० । ५ पटिवत्ता - सी० स्या रो० । ६ अब्बत्ता - सी० । ७
 नेता - सी० स्या० ।

नन्दा भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्त भिक्खुनि धम्मेन विनयेन सत्थु-
सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स छन्द ओसारेस्सति ।
नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु -

२० “या पन भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्त भिक्खुनि धम्मेन 5
विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स छन्द
ओसारेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिक धम्म आपन्ना निस्सारणीय सङ्घा-
दिसो” ति ।

(३) विभङ्गो

२१ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अयं 10
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

समग्गो नाम सङ्घो समानसवासको समानसीमाय^१ ठितो ।

उक्खित्ता नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्मे^३ वा अप्पटि- R 23
निस्सग्गे^४ वा उक्खित्ता ।

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन । 15

अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं ति कम्मकारकसङ्घं अनापुच्छा ।

अनञ्जाय गणस्स छन्द ति गणस्स छन्द अजानित्वा ।

ओसारेस्सामी ति गण वा परियेसति, सीम वा सम्मन्नति,
आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया,
कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसोस्स । 20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिञ्च ति सह वत्थुज्झाचारा^५ आपज्जति असमनुभास-
नाय ।

निस्सारणीय ति सङ्घमहा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसो ति पे० तेन पि वुच्चति सङ्घादिसो ति । 25

२२ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा ओसारेति, आपत्ति सङ्घादि- B 26
सोस्स । धम्मकम्मे वेमतिका ओसारेति आपत्ति सङ्घादिसोस्स । धम्म-
कम्मे अधम्मकम्मसञ्जा ओसारेति, आपत्ति सङ्घादिसोस्स ।

१ सीमाय - सी० २ अदस्सनेन - रो० । ३ अप्पटिकम्मेन - रो० । ४ अप्पटि-
निस्सग्गेन - रो० । ५ सहवत्थुज्झाचारा - सी० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

- २३ अनापत्ति कम्मकारकसङ्घे अपलोकेत्वा ओसारेति, गणस्स
5 छन्द जानित्वा ओसारेति, वत्ते वत्तन्ति ओसारेति, असन्ते कम्मकारक-
सङ्घे ओसारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५ पञ्चमसङ्खादिसेसो

(पुरिसहत्थतो खादनीयगहणे)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

- २४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अभि-
रूपा होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्द भिक्खुनि
10 पस्सित्वा अवस्सुता अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अगमग्गानि
भोजनानि देन्ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी यावदत्थ भुञ्जति, अञ्जा
भिक्खुनियो न चित्तरूप लभन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे०
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या सुन्दरी-
नन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीय^१ वा
15 भोजनीय^२ वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति
पे० सच्च किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सु-
तस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्ग-
हेत्वा खादति भुञ्जती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरी-
20 नन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीय
वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति ।
नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

१ खादनीय — रो० । २ भोजनीय — रो० ।

२५ “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीय वा भोजनीय वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुज्जेय्य वा, अय पि भिक्खुनी पठमापत्तिक धम्म आपन्ना निस्सारणीय सङ्खादिसो” ति ।

B 300

(३) विभङ्गो

२६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छान-
गतो, विञ्चू पटिबलो सारज्जितु । 10

खादनीय नाम पञ्च भोजनानि – उदकदन्तपोन^२ ठपेत्वा अवसेस
खादनीय नाम ।

भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मस ।

खादिस्सामि भुज्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति^३, आपत्ति थुल्लच्च- 15
यस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति सङ्खादिसोस्स ।

अय पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिक ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीय ति सङ्खम्हा निस्सारीयति ।

सङ्खादिसो ति पे० तेन पि वुच्चति सङ्खादिसो ति । 20

उदकदन्तपोन पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोअवस्सुते
खादिस्सामि भुज्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२७ अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोन
पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । उभतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा
पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादिस्सामि भुज्जि- 25
स्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे
आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोन पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
एकतोअवस्सुते खादिस्सामि भुज्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्क-

B 301

१ अपेक्खवा – सी०, रो० । २ उदकदन्तपोण – स्या० । ३ पटिग्गण्हाति – रो०, पति-
गण्हाति – सी० ।

टस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । उदकदन्तपोन पटि-
ग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२८ अनापत्ति उभतोअनवस्सुता होन्ति, अनवस्सुतो ति जानन्ती
पटिग्गण्हाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६ छट्ठसङ्घादिसो (भिक्षुनी उद्योजने)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

- 5 २९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी अभिरूपा
होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्द भिक्षुनिं पस्सित्वा
अवस्सुता सुन्दरीनन्दाय भिक्षुनिया अग्गमग्गानि भोजनानि देन्ति । सुन्दरी-
नन्दा भिक्षुनी कुक्कुच्चायन्ती न पटिग्गण्हाति । अनन्तरिका भिक्षुनी
10 सुन्दरीनन्द भिक्षुनिं एतदवोच — “किस्स त्व, अय्ये, न पटिग्गण्हासी” ति ?
“अवस्सुता, अय्ये” ति । “त्व पन, अय्ये, अवस्सुता” ति ? “नाह, अय्ये”,
अवस्सुता” ति । “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा
अनवस्सुतो वा, यतो त्व अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, य ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीय वा भोजनीय वा त त्व सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा, भुञ्ज
15 वा” ति ।

- या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्षुनी एव वक्खति — किं ते, अय्ये, एसो
पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्व अनवस्सुता ।
इद्ध, अय्ये, य ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीय वा भोजनीय वा त त्व
20 सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति पे० सच्च किर, भिक्षवे,
भिक्षुनी एव वदेति — “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो
वा अनवस्सुतो वा यतो त्व अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, य ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीय वा भोजनीय वा त त्व सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज
वा” ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

१ अवस्सुतो — सी०, स्या० । २ रो० पोत्थके नत्थि ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एव वक्खति — किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा यतो त्व अनवस्सुता, इद्ध, अय्ये, य ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीय वा भोजनीय वा त त्व सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, 5 भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु —

३० “या पन भिक्खुनी एव वदेय्य — ‘किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्व अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, य ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीय वा भोजनीय वा त त्व सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा’ ति, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिक धम्म 10 आपन्ना निस्सारणीय सङ्घादिसो” ति ।

(३) विभङ्गो

३१ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एव वदेय्या ति — “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्व अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, य ते 15 एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीय वा भोजनीय वा त त्व सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा” ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसोस्स । 20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिक ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीय ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसो ति पे० तेन पि वुच्चति सङ्घादिसो ति ।

उदकदन्तपोन पटिग्गण्हाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 25 तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

303

३२ एकतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादनीय वा भोजनीय वा खाद वा भुञ्ज
वा ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जि-
स्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति
5 दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोन पटि-
ग्गण्हाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि
भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३ अनापत्ति अनवस्सुतो ति जानन्ती उय्योजेति, कुपिता न
पटिग्गण्हाती ति उय्योजेति, कुलानुद्दयताय न पटिग्गण्हाती ति उय्योजेति,
10 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

§ ७ सत्तमसङ्घादिसेसो

(कुपितवाचाय)

(१) कुपिताचण्डकाळीवत्थु

३४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भिक्खुनीहि
सद्धि भण्डित्वा कुपिता अनत्तमना एव वदेति — “बुद्ध पच्चाचिक्खामि, धम्म
पच्चाचिक्खामि, सङ्घ पच्चाचिक्खामि, सिक्ख पच्चाचिक्खामि । किं^२ नुमाव^३
15 समणियो या समणियो सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा तासाह सन्तिके ब्रह्मचरिय चरिस्सामी” ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
कथ हि नाम अय्या चण्डकाळी कुपिता अनत्तमना एव वक्खति — बुद्ध
पच्चाचिक्खामि पे० सिक्ख पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या
20 समणियो सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा तासाह सन्तिके ब्रह्मचरिय चरिस्सामी ति पे० सच्च किर,
भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एव वदेति — बुद्ध पच्चा-
चिक्खामि पे० सिक्ख पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो
304 सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खा
25 कामा, तासाह सन्तिके ब्रह्मचरिय चरिस्सामी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

१ चण्डकाली — सी०, स्या०, रो० । २-२ किन्नुमाव — सी०, किन्नुमा व — स्या० ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एव वक्खति - बुद्ध पच्चाचिक्खामि पे०
सिक्ख पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो,
सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह
सन्तिके ब्रह्मचरिय चरिस्सामी ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय 5

R 236

पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

३५ “या पन भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एव वदेय्य - ‘बुद्ध
पच्चाचिक्खामि, धम्म पच्चाचिक्खामि, सङ्ग पच्चाचिक्खामि, सिक्ख पच्चा-
चिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो । सन्तञ्जा
पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्म- 10
चरिय चरिस्सामी’ ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया - ‘माय्ये,
कुपिता अनत्तमना एव अवच - बुद्ध पच्चाचिक्खामि, धम्म पच्चाचिक्खामि,
सङ्ग पच्चाचिक्खामि, सिक्ख पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या
समणियो सक्कधीतरो । सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्मचरिय चरिस्सामी ति, अभिरमाय्ये’ 15
स्वाक्खातो धम्मो, चर ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया’ ति ।
एव च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पगणहेय्य, सा भिक्खुनी
भिक्खुनीहि यावततिय समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सगाय । यावततिय
चे समनुभासीयमाना’ त पटिनिस्सज्जेय्य इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्स-
ज्जेय्य, अय पि भिक्खुनी यावततियक धम्म आपन्ना निस्सारणीय सङ्गा- 20
दिसेस” ति ।

(३) विभङ्गो

३६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

एव वदेय्या ति - “बुद्ध पच्चाचिक्खामि पे० सिक्ख पच्चा- 25
चिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो । सन्तञ्जा
पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्म-
चरिय चरिस्सामी” ति ।

305

सा भिक्खुनी ति या सा एववादिनी भिक्खुनी । भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा - “माय्ये, कुपिता अनत्तमना

- एव अवच - ‘बुद्ध पच्चाचिक्खामि पे० सिक्ख पच्चाचिक्खामि । कि
 5 नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो । सन्तञ्जा पि समणियो लज्जि-
 नियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्मचरिय चरिस्सामी’
 ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो, चर ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्त-
 किरियाया” ति । दुतिय पि वत्तब्बा । ततिय पि वत्तब्बा । सचे पटिनि-
 स्सज्जति इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न
 10 वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमज्झ पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा
 - “माय्ये, कुपिता अनत्तमना एव अवच - ‘बुद्ध पच्चाचिक्खामि पे०
 सिक्ख पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ।
 सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह
 सन्तिके ब्रह्मचरिय चरिस्सामी’ ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो, चर
 15 ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । दुतिय पि वत्तब्बा ।
 ततिय पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्स-
 ज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एव च पन,
 भिक्खवे, समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापे-
 तब्बो -

- 20 ३७ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी कुपिता
 अनत्तमना एव वदेति - ‘बुद्ध पच्चाचिक्खामि, धम्म पच्चाचिक्खामि,
 सङ्घ पच्चाचिक्खामि, सिक्ख पच्चाचिक्खामि । कि नुमाव समणियो या
 समणियो सक्यधीतरो । सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
 सिक्खाकामा तासाह सन्तिके ब्रह्मचरिय चरिस्सामी’ ति । सा त वत्थु
 237 25 न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि
 समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

- “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी कुपिता अनत्त-
 मना एव वदेति - ‘बुद्ध पच्चाचिक्खामि पे० सिक्ख पच्चाचिक्खामि ।
 कि नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो । सन्तञ्जा पि समणियो
 30 लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्मचरिय

चरिस्सामी' ति । सा त वत्थु न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नाम भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति सा, भासेय्य ।

B 306

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि 5

पे० सा भासेय्य ।

“समनुभट्टा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-ग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

अत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचा-परियोसाने आपत्ति सङ्खादिसेस्स । सङ्खादिसेस अज्झापज्जन्तिया अत्तिया^१ 10
दुक्कट, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अय पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

यावत्ततियक ति यावत्ततिय समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थु-ज्झाचारा^२ ।

निस्सारणीय ति सङ्खम्हा निस्सारीयति^३ ।

15

सङ्खादिसो ति पे० तेन पि वुच्चति सङ्खादिसो ति ।

३८ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेस्स । 20

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३९ अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-काय, आदिकम्मिकाया ति । 25

— ० —

§ ८ अट्टमसङ्खादिसो

(कृपितवाचाय)

(१) पञ्चाकताचण्डकाळीवत्थु

४० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-

B 307

१ क्षी० पोत्थके नदिथ । २ सहवत्थुज्झाचारा - सी० । ३ निस्सारियति - स्या०, रो० ।

पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी किस्मि-
 38 ञ्चिदेव^२ अधिकरणे पच्चाकता^३ कुपिता अनत्तमना एव वदेति - “छन्द-
 गामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो च भिक्खुनियो, मोहगामि-
 नियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खुनियो” ति । या ता भिक्खु-
 5 नियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि
 नाम अय्या चण्डकाळी भिक्खुनी^४ किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता
 कुपिता अनत्तमना एव वक्खति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो पे०
 भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, चण्ड-
 काळी भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एव
 10 वदेति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो पे० भयगामिनियो च भिक्खु-
 नियो ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
 भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एव
 वक्खति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो पे० भयगामिनियो च भिक्खु-
 15 नियो ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
 भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु -

४१ “या पन भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता
 अनत्तमना एव वदेय्य - ‘छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो
 च भिक्खुनियो, मोहगामिनियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खु-
 20 नियो’ ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया - ‘माय्ये, किस्मि-
 ञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एव अवच - छन्दगामिनियो
 च भिक्खुनियो दोसगामिनियो च भिक्खुनियो मोहगामिनियो च भिक्खुनियो
 भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति । अय्या खो छन्दा पि गच्छेय्य, दोसा पि
 गच्छेय्य, मोहा पि गच्छेय्य, भया पि गच्छेय्या’ ति । एव च सा भिक्खुनी
 25 भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावतत्तिय
 समनुभासितब्बा तस्स वत्थुस्स’ पटिनिस्सग्गाय । यावतत्तिय चे समनु-

१ चण्डकाली - सी०, स्या०, रो० । २ किस्मिञ्चिदेव - सी० । ३ पच्चाकता - स्या० ।
 ४ स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

त वत्थु न पटिनिस्सज्जति^१ । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

३ ३०९

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी किस्मिञ्चि-
देव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एव वदेति — ‘छन्दगामिनियो
५ च भिक्खुनियो पे० भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा त वत्थु न
पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स
पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनु-
भासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा
भासेय्य ।

१०

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि
पे० सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत वारयामी” ति ।

जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचा-
१५ परियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेस अज्झापज्जन्तिया जत्तिया
दुक्कट । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अय पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

यावततियक ति यावततिय समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थु-
ज्झाचारा ।

२०

निस्सारणीय ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति पे० तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४४ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घा-
दिसेस । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

२५

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४५ अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

२३९

— ० —

१ नप्पटिनिस्सज्जति — स्या० ।

§ ६ नवमसङ्खादिसो

(तथैव पगण्हते)

(१) थुल्लनन्दाग्रन्तेवासिकावत्थु

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्ते-
वासिका^१ भिक्खुनियो ससट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका,
भिक्खुनीसङ्घस्स^२ विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका^३ । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति— 5
कथ हि नाम भिक्खुनियो ससट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसि-
लोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका
ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ससट्ठा विहरन्ति पापा-
चारा पापसट्ठा पापसिलोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जमञ्जिस्सा
वज्जप्पटिच्छादिका ति ? “सच्च, भगवा” ति । 10

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
ससट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति । नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापद उद्दिसन्तु — 15

४७ “भिक्खुनियो पनेव ससट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा
पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा-
दिका । ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि एवमस्सु वचनीया — ‘भगिनियो खो
ससट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहे-
सिका अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथय्ये^४ । विवेकञ्जेव 20
भगिनीन सङ्घो वण्णेतो’ ति । एव च ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि वुच्चमाना
तथैव पगण्हय्यु, ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि यावत्तिय समनुभासितब्बा
तस्स वत्थुस्स^५ पटिनिस्सग्गाय । यावत्तिय चे समनुभासीयमाना त पटि-
निस्सज्जेय्यु, इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जेय्यु, इमा पि भिक्खुनियो
यावत्तियक धम्म आपन्ना निस्सारणीय सङ्खादिसो” ति । 25

१ अतेवासी — सी०, अन्तेवासिनियो — स्या०, अतेवासिभिक्खुनियो — रो० । २
भिक्खुनिमङ्घस्स — म० । ३ वज्जपटिच्छादिका — सी०, स्या०, रो० । ४ विविच्चथय्ये — सी०,
म्या०, रो० । ५ स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु तत्थि ।

(३) विभङ्गो

४८ भिक्खुनियो पनेवा ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

ससट्ठा विहरन्ति ति ससट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन
ससट्ठा विहरन्ति ।

311 पापाचारा ति पापकेन आचारेण समन्नागता ।

5 पापसट्ठा ति पापकेन कित्तिसट्ठेन अभुगता ।

पापसिलोका ति पापकेन मिच्छाजीवेन जीवित कप्पेन्ति ।

240 भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका ति अञ्जमञ्जिस्सा कम्मे करीयमाने^१
पटिक्कोसन्ति ।

अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति अञ्जमञ्ज^२ वज्ज
10 पटिच्छादेन्ति ।

ता भिक्खुनियो ति या ता ससट्ठा भिक्खुनियो ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “भगिनियो खो ससट्ठा विह-
रन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ज-
15 मञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीन
सङ्घो वण्णेती” ति । दुतिय पि वत्तब्बा । तनिय पि वत्तब्बा । सचे पटि-
निस्सज्जन्ति, इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो सङ्घमज्झ पि आकङ्खित्वा
वत्तब्बा — “भगिनियो खो ससट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका,
20 भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विवि-
च्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीन सङ्घो वण्णेती” ति । दुतिय पि वत्तब्बा ।
ततिय पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेत कुसल, नो चे पटिनि-
स्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनिया समनुभासितब्बा । एव च
पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय^३ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो
25 आपेतब्बो —

४९ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खु-
नियो ससट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता त वत्थु न पटिनिस्स-

१ कयिरमाने — सी०, स्या०, करियमान — रो० ।

२ अञ्जमञ्जिस्सा — सी० ।

३ व्यत्ताय — सी० ।

ज्जन्ति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम च इत्थन्नाम च भिक्खुनियो समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा ज्जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो ससद्धा विहरन्ति पापाचारा पापसद्धा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता त वत्थु न पटिनिस्सज्जन्ति । 5
सङ्घो इत्थन्नाम च इत्थन्नाम च भिक्खुनियो समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय च इत्थन्नामाय च भिक्खुनीन
समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति,
सा भासेय्य ।

B 3

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि 10
पे० सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन, इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

ज्जत्तिया दुक्कट, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियो-
साने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेस अज्झापज्जन्तीन ज्जत्तिया दुक्कट 15
द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति । द्वे तिस्सो एकतो समनु-
भासितब्बा । तत्तुत्तरि^१ न समनुभासितब्बा ।

इमा पि भिक्खुनियो ति पुरिमायो उपादाय वुच्चन्ति ।

यावततियक ति यावततिय समनुभासनाय आपज्जन्ति, न सह वत्थु-
ज्जाचारा । 20

निस्सारणीय ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसो ति पे० तेन पि वुच्चति सङ्घादिसो ति ।

५० धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति
सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घादि-
सेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घा- 25
दिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

१ तत्तुत्तरि - म०, रो०, तदुत्तरि - स्या० ।

५१ अनापत्ति असमनुभासन्तीन, पटिनिस्सज्जन्तीन, उम्मत्तिकान',
आदिकम्मिकान ति ।

§ १० दसमसङ्घादिसो

(तथेव प गण्हिते)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

313

५२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनीसङ्घेन^१ सम-
5 नुभट्ठा भिक्खुनियो एव वदेति — “ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे
नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवसट्ठा
241 एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स^२ विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटि-
च्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्चेव^३ सङ्घो उञ्जाय
परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया^४ दुब्बल्या एवमाह — ‘भगिनियो खो ससट्ठा
10 विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका,
अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगि-
नीन सङ्घो वण्णेती”^५ ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता
उञ्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथहि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनी^६
सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एव वक्खति — ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ ।
15 मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो पे०
विविच्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीन सङ्घो वण्णेती ति पे० सच्च
किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एव
वदेति — ससट्ठा व अय्ये तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति
सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवसट्ठा एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
20 विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह ।
तुम्हञ्चेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एव-
माह — भगिनियो खो ससट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका,
भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विवि-
च्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीन सङ्घो वण्णेती ति ? “सच्च भगवा” ति ।

१ एत्थ ‘खित्तचित्तान वेदनट्ठान’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु दिस्सति । २ भिक्खुनी-
सङ्घेन — म० । ३ भिक्खुनिसङ्घस्स — म० । ४ तुम्हेयेव — स्या० । ५ वेभस्सा सी०, स्या० ।
६ स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एव वक्खति - ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे
 विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो
 पे० विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीन सङ्घो वण्णेती ति ।
 नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन भिक्खवे, भिक्खु- 5
 नियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु -

५३ “या पन भिक्खुनी एव वदेय्य - ‘ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ ।
 मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा
 एवसट्ठा एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्ज-
 प्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय 10
 परिभवेन अक्खन्ति या वेभस्सि या दुब्बल्या एवमाह - भगिनियो खो ससट्ठा
 विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका,
 अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव
 भगिनीन सङ्घो वण्णेती’ ति । सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया
 - ‘सा, अय्ये, एव अवच - ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना 15
 विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवसट्ठा एव-
 सिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा-
 दिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन
 अक्खन्ति या वेभस्सि या दुब्बल्या एवमाह - भगिनियो खो ससट्ठा विहरन्ति
 पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ज- 20
 मञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीन
 सङ्घो वण्णेती’ ति । एव च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्ग-
 ण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततिय समनुभासितब्बा तस्स पटि-
 निस्सग्गाय । यावततिय चे समनुभासीयमाना त पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेत
 कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अय पि भिक्खुनी यावततियक धम्म आपन्ना 25
 निस्सारणीय सङ्गादिसेत्त” ति ।

(३) विभङ्गो

५४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एव वदेय्या ति - “ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना

विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवसद्दा एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह^१ ।

तुम्हञ्जेव^२ सङ्घो उञ्जाया ति अवञ्जाय ।

5 परिभवेना ति पारिभव्यता^३ ।

अक्खन्तिया ति कोपेन ।

वेभस्सिया^४ ति विभस्सीकता^५ ।

दुब्बल्या ति अपक्खता^६ ।

एवमाह — “भगिनियो खो ससट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा
10 पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटि-
च्छादिका । विचिच्चथाय्ये^७ । विवेकञ्जेव भगिनीन सङ्घो वण्णेती” ति ।

सा भिक्खुनी ति या सा एववादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, एव अवच —
15 ‘ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा
पि भिक्खुनियो पे० विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीन सङ्घो
वण्णेती ” ति । दुतिय पि वत्तब्बा । ततिय पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति,
इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमज्झ पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — “माय्ये,
20 एव अवच — ‘ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ ।
सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो पे० विविच्चथाय्ये । विवेक-
ञ्जेव भगिनीन सङ्घो वण्णेती” ति । दुतिय पि वत्तब्बा । ततिय पि
वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एव च पन, भिक्खवे,
25 समनुभासितब्बा । व्यत्ताय^८ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ज्ञापेतब्बो—

५५ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी सङ्घेन
समनुभट्ठा भिक्खुनियो एव वदेति — ‘ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा
तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एव-

१ तुम्हेयेव — स्या० । २ परिभव्यताय — सी० । ३ वेभस्सा — सी०, स्या० । ४
विभस्सिकताय — सी०, विभस्सिकता — रो० । ५ अपक्खताय — पी० । ६ विविच्चथय्ये —
सी०, स्या०, रो० । ७ व्यत्ताय — सी० ।

सदा एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्प-
टिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्चेव^१ सङ्घो उञ्जाय
परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया^२ दुब्बल्या एवमाह — भगिनियो खो ससट्ठा
विहरन्ति पापाचारा पापसदा पापमिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका
अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका^३ । विविच्चथाय्ये^४ । विवेकञ्चेव 5
भगिनीन सङ्घो वण्णेती' ति । सा त वत्थु न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
गाय । एसा ज्ञत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी सङ्घेन सम-
नुभट्ठा भिक्खुनियो एव वदेति — 'ससट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे 10
नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवसदा
एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स^५ विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा-
दिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्चेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन
अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह — भगिनियो खो ससट्ठा विहरन्ति
पापाचारा पापसदा पापमिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जि- 15
स्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीन सङ्घो
वण्णेती' ति । सा त वत्थु न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि
समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सगाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्ना-
माय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सगाय, सा तुण्हस्स,
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य । 20

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि
पे० सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्सप टिनिस्सगाय ।
खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

जात्तिया दुक्कट, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरि- 25
योसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेस अज्झापज्जन्तिया जात्तिया
दुक्कट, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अथ पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

१ तुम्हेंवेव — स्या०, तुम्हञ्चेव — सी० । २ वेभस्सा — सी०, स्या० । ३ वज्जप्पटि-
च्छादिका — सी०, स्या०, रो० । ४ विविच्चथाय्ये — सी०, स्या०, रो० । ५ भिक्खुनिसङ्घस्स — म० ।

यावततियक ति यावततिय समनुभासनाय आपज्जति, न सह-
वत्थुज्झाचारा^१ ।

निस्सारणीय ति सङ्खम्हा निस्सारीयति^२ ।

सङ्खादिसेसो ति सङ्खो व तस्सा आपत्तिया मानत्त देति, मूलाय
५ पटिक्कस्सति, अग्गेति, न सम्बहुला न एका भिक्खुनी । तेन^३ वुच्चति
सङ्खादिसेसो ति । तस्सेव^४ आपत्तिनिकायस्स नामकम्म अधिवचन, तेन पि
वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

५६ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खा-
दिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।
१० धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

५७ अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
१५ काय, आदिकम्मिकाया ति ।*

—०—

५८ उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्तरस सङ्खादिसेसा धम्मा — नव
पठमापत्तिका, अट्ठ यावततियका । येस भिक्खुनी अञ्जतर वा अञ्जतर
वा आपज्जति^५, ताय भिक्खुनिया उभतोसङ्खे पक्खमानत्त चरितब्ब ।
चिण्णमानत्ता^६ भिक्खुनी^७ यत्थ सिया वीसतिगणो भिक्खुनीसङ्खो तत्थ
२० सा भिक्खुनी अग्गेतब्बा । एकाय पि चे ऊनो वीसतिगणो^८ भिक्खुनी-
सङ्खो त भिक्खुनि अग्गेय्य । सा च भिक्खुनी अनग्गिभता, ता च भिक्खु-
नियो गारय्हा, अय तत्थ सामीचि ।

^१ सहवत्थुज्झाचारा — सी० । ^२ निस्सारियति — स्या०, रो०, । ^३ तेन पि — सी० ।
^४ तस्स चेव — सी० । * एत्थ सी० पोत्थके इम उद्दान विस्सति —

उत्सय चोरि गामन्त उक्खित्त खादनेन च ।

किन्ते कुपिता किस्मिञ्चि ससट्ठञ्जाय ते दसा ति ॥

^५ आपज्जित्वा — रो० । ^६ चिण्णमानत्ताय — सी०, स्या० । ^७ भिक्खुनिया — सी०,
स्या० । ^८ ऊनवीसतिगणो — रो० ।

तत्थाय्यायो पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्याय्यायो^१, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

सत्तरसक निडित ।

सङ्खादिसेसकण्ड निडित ।

— • —

^१ परिसुद्धेत्याय्यायो — सी०, स्या०, रो० ।

३ निस्सग्गियकण्ड

§ १ पठमनिस्सग्गिय
(पत्तसन्निचये)

इमे खो पनाय्यायो^१ तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
धम्मा उद्देस आगच्छन्ति ।

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु

318
243

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो बहू
पत्ते सन्निचय करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्षुनियो बहू पत्ते
5 सन्निचय करिस्सन्ति, पत्तवाणिज्ज^३ वा भिक्षुनियो करिस्सन्ति, आमत्ति-
कापण वा पसारेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्षुनियो तेस मनुस्सान
उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षुनियो पत्तसन्निचय करिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे,
10 छब्बग्गिया भिक्षुनियो पत्तसन्निचय करोन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्षुनियो पत्तसन्निचय करिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसा-
दाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

२ “या पन भिक्षुनी पत्तसन्निचय करेय्य, निस्सग्गिय पाचि-
15 त्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्षुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता — अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो । तयो पत्तस्स वण्णा —

१ पनय्यायो — सी०, स्या०, रो० । २ बहू — सी०, स्या०, रो० । ३ पत्तवाणिज्ज — सी०,
स्या०, रो० ।

उक्कट्टो पत्तो, मज्झिमो पत्तो, ओमको पत्तो । उक्कट्टो नाम पत्तो अट्ठा-
 ब्भकोदन गण्हाति चतुभाग खादन^१ तदुपिय^२ च व्यञ्जन । मज्झिमो
 नाम पत्तो नाळिकोदन गण्हाति चतुभाग खादन तदुपिय च व्यञ्जन ।
 ओमको नाम पत्तो पत्थोदन गण्हाति चतुभाग खादन तदुपिय च व्यञ्जन ।
 ततो उक्कट्टो अपत्तो ओमको अपत्तो ।

R 244

5

सन्निचय करेय्या ति अनधिद्वितो अविकप्पितो ।

निस्सगियो होती ति सह अरुणुग्गमना निस्सगियो होति । निस्स-
 ज्जितब्बो सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एव च पन,
 भिक्खवे, निस्सज्जितब्बो । ताय भिक्खुनिया सङ्ख उपसङ्कमित्वा एकस
 उत्तरासङ्ग करित्वा बुद्धान^३ भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसी- 10
 दित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – “अय मे, अय्ये, पत्तो रत्ता-
 तिवक्कन्तो निस्सगियो, इमाह सङ्खस्स निस्सज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा
 आपत्ति देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय आपत्ति पटिग्गहेतब्बा ।
 निस्सट्ठपत्तो दातब्बो –

B 319

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अय पत्तो इत्थन्नामाय भिक्खुनिया 15
 निस्सगियो सङ्खस्स निस्सट्ठो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो इम पत्त
 इत्थन्नामाय भिक्खुनिया ददेय्या” ति ।

ताय भिक्खुनिया सम्बहुला भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरा-
 सङ्ग करित्वा बुद्धान भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा
 अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीया – “अय मे, अय्यायो, पत्तो रत्ताति- 20
 वक्कन्तो निस्सगियो, इमाह अय्यान^४ निस्सज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा
 आपत्ति देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय आपत्ति पटिग्गहेतब्बा ।
 निस्सट्ठपत्तो दातब्बो –

“सुणन्तु^५ मे अय्यायो^६ । अय पत्तो इत्थन्नामाय भिक्खुनिया
 निस्सगियो अय्यान^७ निस्सट्ठो । यदि अय्यान^८ पत्तकल्ल, अय्यायो^९ इम 25
 पत्त इत्थन्नामाय भिक्खुनिया ददेय्यु^{१०}” ति ।

ताय भिक्खुनिया एक^{११} भिक्खुनि^{१२} उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग

१ खादनीय – स्या० । २ तदुपिय – स्या०, रो० । ३ व्यञ्जन – सी० । ४ बुद्धान –
 सी० । ५ सङ्खस्स – रो० । ६ सुणातु – रो० । ७ अय्य – रो० । ८ सङ्खस्स – रो० ।
 ९ सङ्खो – रो० । १० ददेय्या – रो० । ११ सम्बहुला – रो० । १२ भिक्खुनियो – रो० ।

करित्वा^१ उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीया — “अय मे, अय्ये”, पत्तो रत्तातिक्कन्तो निस्सगियो । इमाह अय्याय^३ निस्सज्जामी^४” ति । निस्सज्जित्वा आपत्ति देसेतब्बा । ताय भिक्खुनिया आपत्ति पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठपत्तो दातब्बो — “इम पत्त अय्याय दम्मी” ति ।

- 5 ४ रत्तातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, निस्सगिय पाचित्तिय । रत्तातिक्कन्ते वेमतिका, निस्सगिय पाचित्तिय । रत्तातिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्जा, निस्सगिय पाचित्तिय । अनधिद्विते अधिद्वितसञ्जा, निस्सगिय पाचित्तिय । अविकप्पिते विकप्पितसञ्जा, निस्सगिय पाचित्तिय । अविस्सज्जिते विस्सज्जितसञ्जा, निस्सगिय पाचित्तिय । अनट्ठे नट्ठसञ्जा
10 अविनट्ठे विनट्ठसञ्जा अभिन्ने भिन्नसञ्जा अविलुत्ते विलुत्तसञ्जा, निस्सगिय पाचित्तिय ।

निस्सगिय पत्त अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्जा अनापत्ति ।
15 ५ अनापत्ति अन्तोअरुणे^५ अधिद्वेति, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, भिज्जति, अच्छिन्दित्वा गण्हन्ति, विस्सास गण्हन्ति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

- तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो निस्सट्ठपत्त न देन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे,^६ निस्सट्ठपत्तो न दातब्बो । या
20 न ददेथ्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

— ० —

§ २ दुतियनिस्सगिय

(चीवरभाजापने)

(१) अकालचीवरवत्थु

६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे वस्स^७ वुत्था^८ सावत्थि अगमसु वत्तसम्पन्ना इरियापथसम्पन्ना

१ एत्थ ‘वुद्धान भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा’ इति अधिको पाठो रो० पोत्थके अत्थि । २ अय्यायो—रो० । ३ अय्याय—रो० । ४ निस्सज्जामी—सी० । ५ अन्तोअरुण—सी०, स्या०, अन्तो अरुण—रो० । ६ एत्थ स्या० पोत्थके ‘भिक्खुनिया’ इति अधिको पाठो दिस्सति । ७-७ वस्सवुत्था—म० ।

दुच्चोळा' लूखचीवरा । उपासका ता भिक्खुनियो पस्सित्वा—“इमा भिक्खुनियो वत्तसम्पन्ना इरियापथसम्पन्ना दुच्चोळा लूखचीवरा, इमा भिक्खुनियो अच्चिन्ना भविस्सन्ती” ति भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवर अदसु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “अम्हाक कठिन^१ अत्थत कालचीवर” ति अधिट्ठित्वा भाजापेसि । उपासका ता भिक्खुनियो पस्सित्वा एतदवोचु — “अपय्याहि चीवर लद्ध” 5 ति ? “न मय, आवुसो, चीवर लभाम । अय्या थुल्लनन्दा — ‘अम्हाक कठिन अत्थत कालचीवर’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेसी” ति । उपासका उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अकाल-चीवर ‘कालचीवर’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेस्सती” ति । अस्सोसु खो 10 भिक्खुनियो तेस उपासकान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अकालचीवर ‘कालचीवर’ ति अधिट्ठित्वा भाजा-पेस्सती” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 15 भिक्खुनी अकालचीवर ‘कालचीवर’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेसी^२ ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

B 321

10

R 246

15

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अकालचीवर ‘कालचीवर’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु —

20

७ “या पन भिक्खुनी अकालचीवर ‘कालचीवर’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेय्य, निस्सग्गिय पाचित्ति^३” ति ।

(३) विभङ्गो

८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अकालचीवर नाम अनत्थते कठिने एकादसमासे उप्पन्न, अत्थते 25 कठिने सत्तमासे उप्पन्न, काले पि आदिस्स दिन्न, एत अकालचीवर नाम ।

अकालचीवर^४ ‘कालचीवर’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, पयोगे

१ दुच्चोला — सी०, स्या०, रो० । २ कठिन — म० । ३ भाजापेती — स्या० ।

४ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नस्ति ।

दुक्कट । पटिलाभेन निस्सग्गिय होति । निस्सज्जितब्ब सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब पे० इद मे, अय्ये, अकालचीवर 'कालचीवर' ति अधिट्ठित्वा भाजापित निम्मग्गिय, इमाह सङ्खस्स निस्सज्जामी' ति पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति पे० अय्याय दम्मो ति ।

६ अकालचीवरे अकालचीवरसञ्जा कालचीवर ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, निस्सग्गिय पाचित्तिय । अकालचीवरे वेमतिका कालचीवर ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, आपत्ति^१ दुक्कटस्स^२ । अकालचीवरे कालचीवरसञ्जा कालचीवर ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, अनापत्ति^३ । कालचीवरे अकालचीवरसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे कालचीवरसञ्जा, अनापत्ति ।

१० अनापत्ति अकालचीवर कालचीवरसञ्जा^४ भाजापेति, कालचीवर कालचीवरसञ्जा भाजापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ३ ततियनिस्सग्गिय

(चीवरपरिवत्तन)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

११ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने गनाथ-
 १५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जतराय^५ भिक्षुनिया सद्धि चीवर परिवत्तेत्वा^६ परिभुञ्जति । अथ खो सा भिक्षुनी त चीवर सह्रित्वा^७ निक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्षुनी त भिक्षुनि एतदवोच - “य ते, अय्ये, मया सद्धि चीवर परिवत्तित, कह त चीवर” ति ? अथ खो सा भिक्षुनी त चीवर नीहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्षुनिया दस्सेसि ।
 २० थुल्लनन्दा भिक्षुनी त भिक्षुनि एतदवोच - “हन्दाय्ये, तुय्ह चीवर, आहर मेत चीवर, य तुय्ह तुय्हमेवेत, य मय्ह मय्हमेवेत, आहर मेत, सक पच्चाहरा” ति अच्छिन्दि । अथ खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति

१ निस्सज्जामी - सी० । २-२ निस्सग्गिय पाचित्तिय - स्या० । ३ निस्सग्गिय पाचित्तिय - स्या० । ४ अकालचीवरसञ्जा - स्या०, रो० । ५ अञ्जतरिस्सा - रो० । ६ परिवट्ठित्वा - स्या० । ७ परिभुञ्जि - म० । ८ सङ्खरित्वा - स्या०, म० । ९ हन्दाय्ये - सी०, स्या०, रो० ।

विपाचेन्ति - “कथं हि नाम प्रथ्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया सद्धि चीवर परिवत्तेत्वा अचिच्छन्दिस्सती” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आराचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धि चीवर परिवत्तेत्वा अचिच्छन्दी^१ ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

5

(२) पञ्जाति

विगारहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धि चीवर परिवत्तेत्वा अचिच्छन्दिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

१२ “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धि चीवर परिवत्तेत्वा सा पच्छा एव ददेय्य - ‘हन्दाय्ये, तुय्ह चीवर आहर, मेत चीवर, य तुय्ह तुय्हमेवेत, य मय्ह मय्हमेवेत, आहरमेत, सक् पच्छाहरा’ ति अचिच्छन्देय्य वा अचिच्छन्दापेय्य वा, निस्सगिय पाचित्तिय” ति ।

10 B 323

(३) विभङ्गो

१३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । भिक्खुनिया सद्धि ति अञ्जाय भिक्खु-
निया सद्धि । चीवर नाम छन्न चीवरान अञ्जतर चीवर विकप्पनुपग^२ पच्छिम ।

15

परिवत्तेत्वा ति परिवत्तेन वा विपुल, विपुलेन वा परित्त ।

अचिच्छन्देय्या ति सय अचिच्छन्दति निस्सगिय पाचित्तिय^३ ।

अचिच्छन्दापेय्या ति अञ्ज आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकि आणत्ता बहुक पि अचिच्छन्दति, निस्सगिय होति । निस्सज्जितब्ब सङ्घस्स
वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब
पे० इद मे अय्ये चीवर भिक्खुनिया सद्धि परिवत्तेत्वा अचिच्छन्न^४ निस्स-
गिय, इमाह सङ्घस्स निरसज्जामी ति पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु
ति पे० अय्याय दम्मी ति ।

20

१४ उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवर परिवत्तेत्वा अचिच्छन्दति
वा अचिच्छन्दापेति वा, निस्सगिय पाचित्तिय । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवर

25

R 248

१ अचिच्छन्दी - स्या०, रो० । २ विकप्पनुपग - सी० । ३ होति - स्या० । ४ अचिच्छन्दि त - सी० ।

परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सगिय पाचित्तिय ।
उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवर परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छि-
न्दापेति वा, निस्सगिय पाचित्तिय ।

अञ्ज परिक्रार परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा,
5 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय सद्धि चीवर वा अञ्ज वा परिक्रार
परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनु-
पसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमटिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५ अनापत्ति सा वा देति, तस्सा वा विस्ससन्ती^१ गण्हाति,
10 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४ चतुत्थनिस्सगिय

(अञ्ज विञ्जापेत्वा अञ्ज विञ्जापने)

(१) थुल्लनन्दासप्पितेलविञ्जापनवत्थु

१६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना
होति । अथ खो अञ्जतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा थुल्लनन्द भिक्खुनि एतदवोच — “कि ते, अय्ये, अफासु, कि
15 आहरीयतू” ति ? “सप्पिना मे, आवुसो, अत्थो” ति । अथ खो सो उपासको
अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स सप्पि आहरित्वा थुल्लनन्दाय
भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह^२ — “न मे, आवुसो,
सप्पिना अत्थो, तेलेन मे अत्थो” ति । अथ खो सो उपासको येन सो
आपणिको तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त^३ आपणिक एतदवोच — “न
20 किराय्यो^४ अय्याय सप्पिना अत्थो, तेलेन अत्थो । हन्द ते सप्पि, तेल मे
देही” ति । “सचे मय अय्यो^५ विक्कीत भण्ड पुन आदियिस्साम, कदा
अम्हाक भण्ड विक्कायिस्सति, सप्पिस्स कयेन सप्पि हट, तेलस्स कय आहर,
तेल हरिस्ससी” ति । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति —
“कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्ज विञ्जापेत्वा अञ्ज विञ्जा-

१ विस्सासेन्ति — सी०, विस्सासे ती — स्या०, रो० । २ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ किरय्य — स्या०, किरय्यो — रो०, सी० । ५ अय्य — स्या० ।

पेस्सनी” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खियन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति पे० अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ज विञ्जापेत्वा अञ्ज विञ्जापेसी’ 5 ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ज विञ्जापेत्वा अञ्ज विञ्जापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु — R 249

१७ “या पन भिक्खुनी अञ्ज विञ्जापेत्वा अञ्ज विञ्जापेय्य, निस्सगिय पाचित्तिय” ति । 10

(३) विभङ्गो

१८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्ज विञ्जापेत्वा ति य किञ्चि विञ्जापेत्वा । 15 B 25

अञ्ज विञ्जापेय्या ति त ठपेत्वा अञ्ज विञ्जापेति, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन निस्सगिय होति । निस्सज्जितब्ब सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब पे० इद मे अय्ये अञ्ज विञ्जापेत्वा अञ्ज विञ्जापित निस्सगिय, इमाह सङ्घस्स निस्सज्जामी^१ ति पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति पे० अय्याय 20 दम्मी ति ।

१९ अञ्जे अञ्जसञ्जा अञ्ज विञ्जापेति, निस्सगिय पाचित्तिय । अञ्जे वेमतिका अञ्ज विञ्जापेति, निस्सगिय पाचित्तिय । अञ्जे अनञ्जसञ्जा अञ्ज विञ्जापेति, निस्सगिय पाचित्तिय ।

अनञ्जे अञ्जसञ्जा अनञ्ज विञ्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 25 अनञ्जे वेमतिका अनञ्ज विञ्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जे अनञ्जसञ्जा, अनापत्ति ।

१ विञ्जापेती — स्या० । २ निस्सज्जामी — सी० ।

२० अनापत्ति तञ्चेव^१ विञ्जापेति, अञ्ज च विञ्जापेति, आनिसस दस्सेत्वा विञ्जापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५ पञ्चमनिस्सगिय

(अञ्ज चेतापने)

(१) थुल्लनन्दातेलसप्पिचेतापनवत्थु

- २१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना होति ।
5 अथ खो अञ्जतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क-
मित्वा थुल्लनन्द भिक्खुनिं एतदवोच — “कच्चि, अय्ये, खमनीय कच्चि
यापनीय” ति ? “न मे, आवुसो, खमनीय, न यापनीय” ति । “अमुकस्स,
अय्ये, आपणिकस्स घरे कहापण निक्खिपिस्सामि, ततो य इच्छेय्यासि त
आहरापेय्यासी” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जतर सिक्खमान आणा-
10 पेसि — “गच्छ, सिक्खमाने, अमुकस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स तेल
आहरा” ति । अथ खो सा सिक्खमाना तस्स आपणिकस्स घरा कहा-
पणस्स तेल आहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा
भिक्खुनी एवमाह^२ — “न मे, सिक्खमाने, तेलेन अत्थो, सप्पिना मे अत्थो”
ति । अथ खो सा सिक्खमाना येन सो आपणिको तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क-
15 मित्वा त आपणिक एतदवोच — “न किर, आवुसो, अय्याय तेलेन अत्थो,
सप्पिना अत्थो, हन्द ते तेल, सप्पि मे देही” ति । “सचे मय, अय्ये, विक्कीत
भण्ड पुन आदियिस्साम, कदा अम्हाक भण्ड विक्कायिस्सति ! तेलस्स कयेन
तेल हट, सप्पिस्स कय आहर, सप्पि हरिस्ससी^३” ति । अथ खो सा सिक्ख-
माना रोदन्ती अट्ठासि । भिक्खुनियो त^४ सिक्खमान एतदवोचु — “किस्स
20 त्व, सिक्खमाने, रोदसी” ति ? अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीन एतमत्थ
आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्ज चेतापेत्वा अञ्ज
चेतापेस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ज
चेतापेत्वा अञ्ज चेतापेसी^५ ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

१ तञ्चेव — स्या०, रो० । २ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३ हरिस्सती —
सी० । ४ चेतापेत्वा — स्या० ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ज चेतापेत्वा अञ्ज चेतापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्प-सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु -

२२ “या पन भिक्खुनी अञ्ज चेतापेत्वा अञ्ज चेतापेय्य, 5 निस्सगिय पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेत्ता भिक्खुनी ति ।

अञ्ज चेतापेत्वा ति य किञ्चि चेतापेत्वा ।

अञ्ज चेतापेय्या ति त ठपेत्वा अञ्ज चेतापेति, पयोगे दुक्कट । 10 पटिलाभेन निस्सगिय होति । निस्सज्जितब्ब सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब पे० इद मे, अय्ये, अञ्ज चेतापेत्वा अञ्ज चेतापित निस्सगिय, इमाह सङ्खस्स निस्सज्जामी ति पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति पे० अय्याय दम्मी ति ।

२४ अञ्जे अञ्जसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय पाचि- 15 B 327 त्तिय । अञ्जे वेमतिका अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय । अञ्जे अनञ्जसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय ।

अनञ्जे अञ्जसञ्जा अनञ्ज चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जे वेमतिका अनञ्ज चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जे अनञ्ज-सञ्जा अनापत्ति । 20

२५ अनापत्ति तञ्जेव^१ चेतापेति, अञ्ज च चेतापेति, आनिसस दस्सेत्वा चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६ छट्टनिस्सगिय

(अञ्ज चेतापने)

(१) परिक्रारनिक्खपनवत्थु

२६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स

१ तञ्जेव - स्या० । २

चीवरत्थाय छन्दक सह्रित्वा^१ अञ्जतरस्स पावारिकस्स घरे परिकखार
 निक्खित्त्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु - “अमुकस्स, अय्ये,
 पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिकखारो निक्खित्तो, ततो चीवर आहरा-
 पेट्वा भाजेथा” ति । भिक्खुनियो तेन परिकखारेन* भेसज्ज चेतापेट्वा
 5 परिभुञ्जिसु । उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
 “कथ हि नाम भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
 सङ्घिकेन अञ्ज चेतापेस्सन्ती” ति । अस्सोमु खो भिक्खुनियो तेस
 उपासकान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो
 251 अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम
 10 भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ज
 चेतापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन
 परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ज चेतापेन्ती ति ? “सच्च,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 328 15 अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ज चेतापेस्सन्ति ।
 नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु -

२७ “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
 सङ्घिकेन अञ्ज चेतापेय्य, निस्सगिय पात्रित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

20 २८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
 दिन्नेन ।

सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

25 अञ्ज चेतापेय्या ति य अत्थाय^२ दिन्न, त ठपेट्वा अञ्ज चेतापेति,
 पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन निस्सगिय होति । निस्सज्जितब्ब^३ सङ्घस्स
 वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जि-

१ सह्रित्वा - म०, स्या० । * एत्थ स्या० पोत्थके ‘सय’ इति अधिको पाठो दिस्सति ।
 २ य अत्थाय - म०, रो० । ३ निस्सज्जितब्ब - सी० ।

तब्ब पे० इद मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिक्हारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ज चेतापित निस्सगिय, इमाह सङ्घस्स निस्सज्जामी' ति ।

पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति पे० अय्याय दम्मी ति ।

२९ अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके वेमत्तिका अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय पाचि- 5
त्तिय । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय । निस्सट्ठ पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्ब ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक-
सञ्जा, अनापत्ति । 10

३० अनापत्ति सेसक उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप-
दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७ सत्तमनिस्सगिय

(सयाचिकेन अञ्ज चेतापने)

(१) परिक्हारनिक्खपनवत्थु

३१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- B 329
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स
चीवरत्थाय छन्दक सह्रित्वा अञ्जतरस्स पावारिकस्स घरे परिक्हार^१ 15
निक्खपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचु — “अमुकस्स, अय्ये,
पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिक्हारो निक्खत्तो, ततो चीवर आहरा-
पेत्वा भाजेथा” ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्हारेन सय पि याचित्वा
भेसज्ज चेतापेत्वा परिभुञ्जिसु । उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिक्हारेन अञ्जु- 20
द्दिसिकेन सङ्घिकेन सयाचिकेन अञ्ज चेतापेस्सन्ती ति पे० सच्च
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिक्हारेन अञ्जुद्दिसिकेन
सङ्घिकेन सयाचिकेन अञ्ज चेतापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिक्हारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन सयाचिकेन अञ्ज 25

१ निस्सजामी — सी० । २ सी० पोत्थके नत्थि ।

चेतापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

३२ “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

5 ३३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० . अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय दिप्पेन ।

सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

सयाचिकेना ति सय याचित्वा ।

10 अञ्जं चेतापेय्या ति य अत्थाय दिप्प त ठपेत्वा अञ्ज चेतापेति, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन निस्सगिय होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं .. पे० इद मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन सयाचिकेन अञ्ज चेतापित निस्सगियं, इमाह सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० .

15 ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति .. पे० अय्याय दम्मी ति ।

३४. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमत्तिका अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तियं । निस्सट्ठ पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्ब ।

20 अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा, अनापत्ति ।

३५. अनापत्ति सेसक उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ द. अट्टमनिस्सगिय

(अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जं चेतापने)

(१) यागुया परिकखारनिक्खपनवत्थु

25 ३६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स परिवेणवासिका

भिक्षुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्षुनीनं यागुअत्थाय
छन्दक सहरित्वा अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरे परिकखार^१ निक्खपित्वा
भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच – “अमुकस्स, अय्ये, आपणिकस्स घरे
यागुअत्थाय परिकखारो निक्खत्तो, ततो तण्डुल^२ आहरापेत्वा यागु पचापेत्वा
परिभुञ्जथा” ति । भिक्षुनियो तेन परिकखारेन भेसज्ज चेतापेत्वा परिभु- 5
ञ्जिसु । अथ^३ खो^३ सो पूगो जानित्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति –
कथ हि नाम भिक्षुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
महाजनिकेन अञ्ज चेतापेस्सन्ती ति पे० .. सच्च किर, भिक्खवे, भिक्षु-
नियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्ज
चेतापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

B 331

10 R 253

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्ज चेता-
पेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० . एव च पन,
भिक्खवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु –

३७ “या पन भिक्षुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन 15
महाजनिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्थिं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८ या पना ति या यादिसा पे० .. भिक्षुनी ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिन्नेन ।

20

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्घस्स, न एकभिक्षुनिया ।

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्न त ठपेत्वा अञ्ज चेतापेति,
पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन निस्सगिय होति । निस्सज्जितब्ब सङ्घस्स वा
गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब .. पे० ...
इद मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन 25
अञ्ज चेतापितं निस्सगिय इमाह सङ्घस्स निस्सज्जामी ति पे० ..
ददेय्या ति पे० .. ददेय्यु ति . पे० अय्याय दम्मी ति ।

३९ अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्स-

१. सी० पोत्थके नत्थि । २ तण्डुले – स्या० । ३-३ स्या० पोत्थके नत्थि ।

गिय पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय । निस्सट्ठ पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्ब ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा, अनापत्ति ।

४० अनापत्ति सेसक उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६. नवमनिस्सगियं

(अञ्ज चेतापने)

(१) पूगपरिक्खारनिक्खपनवत्थु

४१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स परिवेण-
 वासिका भिक्खुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्खुनीन यागु-
 अत्थाय छन्दक सह्रित्वा अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरे परिक्खार^१ निक्ख-
 पित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच — “इमुक्कस्स, अय्ये, आपणि
 कस्स घरे यागुअत्थाय परिक्खारो निक्खत्तो । ततो तण्डुल^२ आहरा
 15 पेट्वा यागु पचापेट्वा परिभुञ्जथा” ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्खारेन
 सय पि याचित्वा भेसज्ज चेतापेट्वा परिभुञ्जिसु । अथ^३ खो^३ सो पूगो
 जानित्वा उज्झायति खिययति विपाचेति — कथ हि नाम भिक्खुनियो
 अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन सयाचिकेन अञ्ज
 चेतापेस्सन्ती ति पे० . सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन
 20 परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन सयाचिकेन अञ्ज चेतापेन्ती
 ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन सयाचिकेन अञ्जं

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ तण्डुले — स्या०, म० । ३-३ सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

चेतापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

४२ “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
महाजनिंकेन संयाचिकेन अञ्ज चेतापेय्य, निस्संगिय पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४३ या पनाति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिस्सेन ।

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्घस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सय याचित्वा ।

10

अञ्जं चेतापेय्या ति य अत्थाय दिस्से त ठपेत्वा अञ्ज चेतापेति,
पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन निस्संगिय होति । निस्सज्जितब्ब सङ्घस्स वा
गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब
पे० इद मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महा-
जनिकेन संयाचिकेन अञ्ज चेतापित निस्संगिय । इमाह सङ्घस्स 15
निस्सज्जामी ति पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति पे० अय्याय
दम्मी ति ।

B 333

४४ अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्स-
गिय पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्ज चेतापेति, निस्संगिय
पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्स- 20
गिय पाचित्तिय । निस्सट्ठ पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्ब ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा
अनापत्ति ।

४५. अनापत्ति सेसक उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप- 25
दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १० दसमनिस्सगियं

(सयाचिकेन अञ्ज चेतापने)

(१) धम्मकथिकाथुल्लनन्दावत्थु

4

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा^१ धम्मि कथ कातु । बहू मनुस्सा थुल्लनन्द
भिक्खुनि पयिरुपासन्ति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया

5 परिवेण उन्धियति^२ । मनुस्सा थुल्लनन्द भिक्खुनि एतदवोचु - “किसिद
ते^३, अय्ये, परिवेण उन्धियती” ति ? “नत्थावुसो, दायका, नत्थि कारका”
ति । अथ खो ते मनुस्सा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिवेणत्थाय छन्दक
सहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिकखारं^४ अदसु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी
तेन च परिकखारेन सय पि याचित्वा भेसज्ज चेतापेत्वा परिभुज्जि । मनुस्सा

10 जानित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम अय्या थुल्ल-
नन्दा अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन सयाचिकेन
अञ्ज चेतापेस्सती ति . पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन सयाचिकेन अञ्ज
चेतापेती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

15

विगरहि बुद्धो भगवा . पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन सयाचिकेन
चेतापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय .. पे० एव च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु -

४७ “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
20 पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४८. या पना ति या यादिसा .. पे० .. भिक्खुनी ति . पे० .. अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिन्नेन ।

१ पट्टा - स्या०, रो० । २. उद्दियति - सी०, उन्धियति - रो०, उन्धियति - स्या० ।
३ वो - रो० । ४ सी० पोत्थके नत्थि ।

पुग्गलिकेना ति एकाय भिक्खुनिया, न सङ्खस्स, न गणस्स ।

संयाचिकेना ति सय याचित्वा ।

अञ्जं चेतापेय्या ति य अत्थाय दिन्नत ठपेत्वा अञ्जचेतापेति, पयोगे
दुक्कट । पटिलाभेन निस्सगिय होति । निस्सज्जितब्ब सङ्खस्स वा गणस्स
वा एकभिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब पे० 5
इद मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन
संयाचिकेन अञ्ज चेतापित निस्सगिय, इमाह सङ्खस्स निस्सज्जामी ति
. पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति पे० अय्याय दम्मी ति ।

४९. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्स-
गिय पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके वेमत्तिका अञ्ज चेतापेति, निस्सगिय 10
पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्स-
गिय पाचित्तिय । निस्सट्ठ पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्ब ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक-
सञ्जा, अनापत्ति । 15

५०. अनापत्ति सेसक उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ११ एकादसमनिस्सगियं

(गरुपावुरणचेतापने)

(१) पसेनदिकम्बलवत्थु

५१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि कथ कातु । अथ खो राजा पसेनदि 20
कोसलो सीतकाले महग्घ कम्बल पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनु-
पसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्द भिक्खुनि अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि ।
एकमन्त निसिन्न खो राजान पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया
कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो राजा पसेनदि
कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो 25

B 335,
R 255

- समुत्तेजितो सम्पहसितो थुल्लनन्द भिक्खुनि एतदवोच - “वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो” ति ? “सच्चे मे त्व, महाराज, दातुकामोसि, इम कम्बल देही” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया कम्बल दत्त्वा उट्ठायासना थुल्लनन्द भिक्खुनि अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।
- 5 मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुट्ठा । कथ हि नाम राजान कम्बल विज्जापेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा राजान कम्बल विज्जापेस्सती ति पे०
- 10 सच्च किर भिक्खवे थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजान कम्बल विज्जापेसी^१ ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजान कम्बल विज्जापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा^२ पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु-
- 15 ५२ “गरुपावुरण^३ पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया चतुक्कसपरम चेतापेतब्ब । ततो चे उत्तरि^४ चेतापेय्य, निस्सग्गिय पाच्चित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- 6 ५३ गरुपावुरण नाम य किञ्चि सीतकाले पावुरण ।
चेतापेन्तिया ति विज्जापेन्तिया ।
- 6 चतुक्कसपरम चेतापेतब्ब ति सोळसकहापणग्घनक^५ चेतापेतब्ब ।
- 20 ततो चे उत्तरि^६ चेतापेय्या ति तत्तुत्तरि^७ विज्जापेति, पयोगे दुक्कट ।
पटिलाभेन निस्सग्गिय होति । निस्सज्जितब्ब^८ सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-
भिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब पे० इद मे,
अय्ये, गरुपावुरण अतिरेकचतुक्कसपरम चेतापित निस्सग्गिय, इमाह सङ्खस्स
निस्सज्जामी ति पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति पे० अय्याय
25 दम्मी ति ।

५४ अतिरेकचतुक्कसे अतिरेकसज्जा चेतापेति, निस्सग्गिय

१ विज्जापेती - स्या० । २ गरुपावुरण - सी०, स्या० । ३ उत्तरि - म०, रो० ।
४ सोळसकहापणग्घनक - सी० । ५ तत्तुत्तरि - म०, रो०, तदुत्तरि - स्या० । ६ निस्सज्जितब्ब - सी० ।

पाचित्तिय । अतिरेकचतुक्कसे वेमतिका चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय ।
अतिरेकचतुक्कसे ऊनकसञ्जा चेतापेति, निस्सगिय पाचित्तिय ।

ऊनकचतुक्कसे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कसे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कसे ऊनकसञ्जा^१, अनापत्ति ।

५५ अनापत्ति चतुक्कसपरम चेतापेति, ऊनकचतुक्कसपरम चेतापेति, 5
जातकान, पवारितान, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घ चेतापेतुकामस्स
अप्पग्घ चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ १२ बारसमनिस्सगिय

(लह्ठपावुरणचेतापने)

(१) पसेनदिखोमवत्थु

५६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स प्रारामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा^२ धम्मि कथ कातु । अथ खो राजा पसेनदि 10
कोसलो उण्हकाले महग्घ खोम पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि,
उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्द भिक्खुनि अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एक- B 3
मन्त निसिन्न खो राजान पसेनदि कोसल थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया कथाय
सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो
थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो 15
सम्पहसितो थुल्लनन्द भिक्खुनि एतदवोच — “वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो”
ति । “सच्चे मे त्व, महाराज, दातुकामोसि, इम खोम देही” ति । अथ खो राजा
पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया खोम दत्वा उट्ठायासना थुल्लनन्द
भिक्खुनि अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । मनुस्सा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — “महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुट्ठा । कथ हि 20
नाम राजान खोम विञ्जापेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस
मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम
अय्या थुल्लनन्दा राजान खोम विञ्जापेस्सती ति पे० सच्च

१ ऊनकचतुक्कससञ्जा — सी० । २ पट्टा — स्या०, रो० ।

किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजान खोम विञ्ञापेसी ति ? “सच्च, भगवा ति” ।

(२) पञ्ञात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजान खोम विञ्ञापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसा-
 5 दाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु-
 ५७ “लहुपावुरण’ पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया अद्भुतेय्यकसपरम चतापेतब्ब । ततो चे उत्तरि चतापेय्य, निस्सग्गिय पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

५८ लहुपावुरण नाम य किञ्चि उण्हकाले पावुरण ।
 चेतापेन्तिया ति विञ्ञापेन्तिया ।
 10 अद्भुतेय्यकसपरम चेतापेतब्ब ति दसकहापणग्घनक^१ चेतापेतब्ब ।
 ततो चे उत्तरि चतापेय्या ति ततुत्तरि^२ विञ्ञापेति, पयोगे दुक्कट ।
 पटिलाभेन निस्सग्गिय होति । निस्सज्जितब्ब सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-
 भिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब पे० इद मे,
 अय्ये, लहुपावुरण अतिरेकअद्भुतेय्यकसपरम चेतापित निस्सग्गिय, इमाह
 15 सङ्खस्स निस्सज्जामी ति पे० ददेय्या ति पे० ददेय्यु ति पे०
 अय्याय दम्मी ति ।
 18 ५९ अतिरेकअद्भुतेय्यकसे अतिरेकसञ्ञा चेतापेति, निस्सग्गिय
 पाचित्तिय । अतिरेकअद्भुतेय्यकसे वेमतिका चेतापेति, निस्सग्गिय पाचि-
 त्तिय । अतिरेकअद्भुतेय्यकसे ऊनकसञ्ञा चेतापेति, निस्सग्गिय पाचित्तिय ।
 20 ऊनकअद्भुतेय्यकसे अतिरेकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भु-
 तेय्यकसे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भुतेय्यकसे ऊनकसञ्ञा,
 17 अनापत्ति ।
 ६० अनापत्ति अद्भुतेय्यकसपरम चेतापेति, ऊनकअद्भुतेय्यकसपरम
 चेतापेति, जातकान, पवारितान, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घ
 25 चेतापेतुकामस्स अप्पग्घ चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति* ।

१ लहुपापुरण - सी०, स्या० । २ दसकहापणग्घनक - सी० । * एत्थ सी० पोत्थके
 इम उद्दान दिस्सति -

पत्त अकालकालञ्च परिवत्ते च विञ्ञापे ।

चेतापेत्वा अञ्ञावत्थि सङ्घिकञ्च महाजनी ।

सञ्ञाचिका पुग्गलिका चतुक्कसद्भुतेय्य चा ति ॥

६१ उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा ।
 तत्थाय्यायो^१ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि —
 “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
 परिसुद्धेत्थाय्यायो^२, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

निस्सग्गियकण्ड निद्वित्त ।

— • —

^१ तत्थाय्यायो — सी०, स्या०, रो० । ^२ परिसुद्धेत्थाय्यायो — सी०, स्या०, रो० ।

४. पाचित्तियकण्ड

इमे खो पनाय्यायो छसट्ठिसता पाचित्तिया
धम्मा उद्देस आगच्छन्ति ।

§ १ पठमपाचित्तिय

(लसुणखादने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

258
339

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेण उपासकेन भिक्षुनीसङ्घो
लसुणेन पवारितो होति - “यास अय्यान लसुणेन अत्थो, अह लसुणेना” ति ।
खेत्तपालो च आणत्तो होति - “सचे^१ भिक्षुनियो आगच्छन्ति, एकमेकाय^२
5 भिक्षुनिया द्वे तयो भण्डिके देही” ति । तेन खो पन समयेन सावत्थिय
उस्सवो होति । यथाभत लसुण परिकखय अगमासि । भिक्षुनियो त उपा-
सक उपमङ्कमित्वा एतदवोचु - “लसुणेन, आवुसो, अत्थो” ति । “नत्थाय्ये^३ ।
यथाभत लसुण परिकखीण । खेत्त गच्छथा” ति । थुल्लनन्दा भिक्षुनी खेत्त
गन्त्वा न मत्त जानित्वा बहु^४ लसुण हरापेसि^५ । खेत्तपालो उज्झायति
10 खिय्यति विपाचेति - “कथ हि नाम भिक्षुनियो न मत्त जानित्वा बहु
लसुण हरापेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्षुनियो तस्स खेत्तपालस्स
उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम अय्या
थुल्लनन्दा न मत्त जानित्वा बहु लसुण हरापेस्सती ति पे०
15 सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी न मत्त जानित्वा बहु^६ लसुण
हरापेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे०
कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी न मत्त जानित्वा बहु लसुण
हरापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० धम्मि
कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

१ सचे हि - सी० । २ एकेकाय - सी० । ३ नत्थाय्ये - स्या०, रो०, न एत्थय्य -
सी० । ४ सी० पोत्थके नत्थि । ५ आहरापेसि - सी० । ६ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

(२) सोवणहसराजवत्थु

“भूतपुब्ब, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स
पजापति अहोसि । तिस्सो च धीतरो – नन्दा, नन्दवती, सुन्दरीनन्दा ।
अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो कालङ्कत्वा अञ्जतर हसयोनि उपपज्जि^१ ।
तस्स सब्बसोवणमया पत्ता अहेसु । सो तास एकेक पत्त देति । अथ खो,
भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी ‘अय हसो^२ अम्हाक एकेक पत्त देती’ ति त
हसराज^३ गहेत्वा निप्पत्त अकासि । तस्स पुन जायमाना पत्ता सेता सम्पज्जिसु ।
तदा पि, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अतिलोभेन सुवण्णा परिहीना ।
इदानि लसुणा परिहायिस्सती” ति ।

“य लद्ध तेन तुट्ठब्ब, अतिलोभो हि पापको ।

हसराज गहेत्वान, सुवण्णा परिहायथा” ति ॥

(३) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा थुल्लनन्द भिक्खुनि अनेकपरियायेन विगरहिवा
दुम्भरताय^४ पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
उद्दिस्सन्तु—

२ “या पन भिक्खुनी लसुण खादेय्य पाचित्तिय” ति ।

(४) विभङ्गो

३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अन्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

लसुण नाम मागधक^५ वुच्चति ।

खादिस्सामी ति पटिग्गण्हाति^६, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे
अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४ लसुणे लसुणसञ्जा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे
वेमतिका खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे अलसुणसञ्जा खादति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अलसुणे लसुणसञ्जा खादति^७, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे वेम-
तिका खादति, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे अलसुणसञ्जा खादति,
अनापत्ति ।

१ उपपज्जि – सी० । २ सी० पोत्थके नत्थि । ३ हसराजान – सी० । ४ दुम्भर
ताय – सी० । ५ मागधक – स्या०, मागध – सी० । ६ पटिग्गण्हाति – सी०, पटिग्गण्हाति –
रो० । ७ सी० स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

५ अनापत्ति पलण्डुके, भञ्जनके, हरीतके, चापलसुणे^१, सूपसम्पाके, मससम्पाके, तेलसम्पाके, सालवे^२, उत्तरिभङ्गे, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१२ दत्तियपाचित्तिय

(लोमसहरापने)

(१) अचिरवतीनहानवत्थु

B 341

R 260

६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
5 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे
लोम सहरापेत्वा अचिरवतिया नदिया वेसियाहि सद्धि नग्गा एकतित्थे
नहायन्ति । वेसिया उज्झायन्ति खियन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम
भिक्खुनियो सम्बाधे लोम सहरापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^४ कामभोगि-
नियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तास वेसियान उज्झायन्तीन खियन्तीन
10 विपाचेन्तीन । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोम
सहरापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो
सम्बाधे लोम सहरापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
15 भिक्खुनियो सम्बाधे लोम सहरापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
उद्दिहन्तु —

७ “या पन भिक्खुनी सम्बाधे लोम सहरापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

८ या पत्ता ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
20 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सम्बाधो नाम उभो उपकच्छका, मुत्तकरण ।

सहरापेय्या ति एक पि लोम सहरापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ चावलसुणे — सी० । २ सालवे — सी० । ३ खीयति — सी०, स्या० रो० ।
४ गिही — सी० ।

बहुके पि लोमे सह्रापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६ अनापत्ति आबाधपच्चया^१, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३ तत्तियपाचित्तिय

(तलघातके)

(१) अनभिरताभिक्षुनीवत्थु

१० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्षुनियो अनभिरतिया पीळिता P
ओवरक पविसित्वा तलघातक करोन्ति । भिक्षुनियो तेन सहेन उपधा- 5
वित्वा^२ ता भिक्षुनियो एतदवोचु — “किस्स तुम्हे, अय्ये, पुरिसेन सद्धि
सम्पदुस्सथा^३” ति ? “न मय, अय्ये, पुरिसेन सद्धि सम्पदुस्सामा” ति ।
भिक्षुनीन एतमत्थ आरोचेसु । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्षुनियो तलघातक
करिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्षुनियो तलघातक 10
करोन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
तलघातक करिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

११ “तलघातके पाचित्तिय” ति ।

15

(३) विभङ्गो

१२ तलघातक नाम सम्फस्स सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तेन पि R
मुत्तकरणे पहार देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३ अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४ चतुर्थपाचित्तिय

(जतुमट्टके)

(१) पुराणराजोरोधावत्थु

१४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-

१ आबाधपच्चया — सी०, स्या० । २ उपधाविता — रो० । ३ पदुस्सथा — स्या० ।

- पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा^१ पुराणराजोरोधा^२ भिक्खुनीसु पब्बजिता^३ होति । अञ्जतरा भिक्खुनी अनभिरतिया पीळिता^४ येन सा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त भिक्खुनि एतदवोच—“राजा खो, अय्ये, तुम्हे चिराचिर गच्छति । कथं तुम्हे धारेथा” ति ? “जतुमट्ठ-
 5 केन, अय्ये” ति । “किं एत, अय्ये, जतुमट्ठक” ति ? अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा भिक्खुनिया जतुमट्ठक आचिक्खि । अथ खो सा भिक्खुनी जतुमट्ठक आदियित्वा धोवितुं विस्सरित्वा एकमन्तं छट्ठेसि । भिक्खुनियो मक्खिकाहि सपरिकिण्ण पस्सित्वा एवमाहसु — “कस्सिदं कम्म” ति ? सा एवमाह —
 3 “मग्गिहं कम्म” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी जतुमट्ठक आदियिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्ठक आदियी^५ नि ?
 10 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्ठक आदियिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
 15 एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —
 १५ “जतुमट्ठके पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- १६ जतुमट्ठकं नाम जतुमयं कट्टमयं पिट्टमयं मत्तिकामयं ।
 आदियेय्या^१ ति सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तं पि मुत्त-
 करणं पवेसेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
 20 १७ अनापत्तिं आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाया, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ५ पञ्चमपाचित्तिय

(उवकसुद्धिकमादियने)

(१) महापजापतिगोतमीवत्थु

१८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सर्वकेसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निग्रोधारामे । अथ खो महापजापति^१ गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उप-

१ अञ्जतरा—स्या० । २ पुराणराजोरोधो—स्या० । ३ पब्बजितो—स्या० ।
 ४ पीळिता—सी० । ५ आदियती—स्या० । ६ स्या० पीत्यके नत्थि । ७ महापजापती—सी०, स्या० ।

अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्जा आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वङ्गुलपब्बे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्जा, अनापत्ति ।

- 5 २२ अनापत्ति द्वङ्गुलपब्बपरम आदियति, ऊनकद्वङ्गुलपब्बपरम आदियति, आबाधपच्चया^१, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ६ छट्ठपाचित्तिय

(भोजनुपट्टाने)

(१) महामत्तपुराणदुतियिकावत्थु

- २३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आरोहन्तो^२ नाम महामत्तो
भिक्षूसु पब्बजितो होति । तस्स पुराणदुतियिका भिक्षुनीसु पब्बजिता
10 होति । तेन खो पन समयेन सो भिक्षु तस्सा भिक्षुनिया सन्तिके भत्त-
विस्सग्ग करोति । अथ खो सा भिक्षुनी तस्स भिक्षुनो भुञ्जन्तस्स पानीयेन
च विधूपनेन च उपतिट्ठित्वा अच्चावदति । अथ खो सो भिक्षु त भिक्षुनि
अपसादेति^३ — “मा, भगिनि, एवरूप अकासि । नेत कप्पती” ति । पुब्बे
म त्व एव च एव च करोसि, इदानी एत्तक न सहसी ति — पानीयथालक
15 मत्थके आसुम्भित्वा विधूपनेन पहार अदासि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्षुनी
भिक्षुस्स पहार दस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्षुनी
भिक्षुस्स पहार अदासी^४ ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनी
20 भिक्षुस्स पहार दस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

२४ “या पन भिक्षुनी भिक्षुस्स भुञ्जन्तस्स पानीयेन वा विधू-
पनेन वा उपतिट्ठेय्य, पाचित्तिय” ति ।

१ आबाधपच्चया — सी०, स्या० । २ रोहन्तो — सी० । ३ अपसादेसि — सी०, स्या० ।
४ देती — स्या० ।

(३) विभङ्गो

२५ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्सा ति उपसम्पन्नस्स ।

भुञ्जन्तस्सा ति पञ्चन्न भोजनान अञ्जातर भोजन भुञ्जन्तस्स ।

पानीय नाम य किञ्चि पानीय ।

5

विधूपन नाम या काचि बीजनी ।

उपतिट्ठेया ति हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा पानीयेन वा विधूपनेन वा उप-
तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका पानीयेन वा विधूपनेन
वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा 10
पानीयेन वा विधूपनेन वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R 21

हत्थपास विजहित्वा उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । खादनीय
खादन्तस्स उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स उपतिट्ठति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने वेमतिका आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा, 15
आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 3

२७ अनापत्ति देति, दापेति, अनुपसम्पन्न आणापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

§ ७ सत्तमपाचित्तिय

(आमकधञ्जविञ्जापने)

(१) द्वारद्विभिक्खुनीवत्थ

२८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सस्सकाले आमकधञ्ज 20
विञ्जापेत्वा नगर अतिहरन्ति^१ द्वारद्वार^२ - “देथाय्ये^३, भाग” ति । पलि-
बुद्धित्वा^४ मुञ्चिसु । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सय गन्त्वा भिक्खुनीन
एतमत्थ आरोचेसु । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्खुनियो आमकधञ्ज विञ्जा-

१ अभिहरति - स्या० । २ द्वारद्वारे - स्या०, रो०, म० । ३ देथय्ये - सी०, स्या०,
रो० । ४ पलिबुद्धेत्वा - म० ।

पेस्मन्तीति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आमकधञ्ज विञ्जा-
पेन्तीति ? “सच्च, भगवा”ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
आमकधञ्ज विञ्जापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
5 पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

२९ “या पन भिक्खुनी आमकधञ्ज विञ्जात्वा^१ वा विञ्जापेत्वा^२
वा भज्जित्वा वा भज्जापेत्वा वा कोट्टेत्वा^३ वा कोट्टापेत्वा वा पचित्वा
वा पचापेत्वा वा भुञ्जेत्थ^४, पाचित्तिय”ति ।

(३) विभङ्गो

३० या पनाति या यादिसा पे० भिक्खुनीति पे० अय
10 इमस्मि अत्थे अधिप्पेत्ता भिक्खुनीति ।

आमकधञ्ज नाम सालि वीहि यवो गोधूमो^५ कड्गु वरको
कुद्रुसको ।

7 विञ्जात्वाति सय विञ्जत्वा । विञ्जापेत्वाति अञ्ज विञ्जा-
पेत्वा । भज्जित्वाति सय भज्जित्वा । भज्जापेत्वाति अञ्ज भज्जापेत्वा ।

15 कोट्टेत्वाति सय कोट्टेत्वा । कोट्टापेत्वाति अञ्ज कोट्टापेत्वा ।

पचित्वाति सय पचित्वा । पचापेत्वाति अञ्ज पचापेत्वा ।

भुञ्जिस्सामीति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे
अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१ अनापत्ति आबाधपच्चया, अपरण विञ्जापेति, उम्मत्तिकाय,
20 आदिकम्मिकायाति ।

॥ ८ अट्टमपाचित्तिय

(तिरोकुड्डुत्तने)

(१) गूथकदाह्यडुनवत्थु

३२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपि-
ण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो निब्बट्टराजभटो*

१ विञ्जापेत्वा - सी०, स्या०, विञ्जित्वा - रो० । २ विञ्जापापेत्वा - सी०, स्या० ।

३ कोट्टित्वा - रो० । ४ परिभुञ्जेत्थ - सी० । ५ गोधूमो - स्या०, रो० । * एत्थ सी०
पोत्थके ‘होती’ति अधिको पाठो दिस्सति ।

तज्ज्वेव भटपथ याचिस्सामी ति सीस नहायित्वा भिक्खुनूपस्सय^१ निस्साय
 राजकुल गच्छति । अज्जतरो भिक्खुनी कटाहे वच्च कत्वा तिरोकुट्टे^२
 छड्डेन्ती तस्स ब्राह्मणस्स मत्थके आसुम्भि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति
 खिय्यति विपाचेति — “अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३ । कथ हि
 नाम गूथकटाह मत्थके आसुम्भिस्सन्ति । इमास उपस्सय ज्ञापेस्सामी” 5
 ति । उम्मुक गहेत्वा उपस्सय पविसति । अज्जतरो उपासको उपस्सया
 निक्खमन्तो अद्दस त ब्राह्मण उम्मुक गहेत्वा उपस्सय पविसन्त । दिस्वान
 त ब्राह्मण एतदवोच — “किस्स त्व, भो, उम्मुक गहेत्वा उपस्सय पविससी”
 ति ? “इमा म, भो, मुण्डा बन्धकिनियो गूथकटाह मत्थके आसुम्भिसु ।
 इमास उपस्सय ज्ञापेस्सामी” ति । “गच्छ, भो ब्राह्मण, मज्जल एत । 10
 सहस्स लच्छसि त च भटपथ” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो सीस नहायित्वा
 राजकुल गत्वा सहस्स अलत्थ त च भटपथ । अथ खो सो उपासको उप-
 स्सय पविसित्वा भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेत्वा परिभासि । या ता भिक्खु- B 3'
 नियो अप्पिच्छा पे० ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ
 हि नाम भिक्खुनियो^४ उच्चार तिरोकुट्टे छड्डेस्सन्ती ति पे० सच्च 15
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चार तिरोकुट्टे छड्डेन्ती ति ? “सच्च,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 उच्चार तिरोकुट्टे छड्डेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
 पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु — 20
 ३३ “या पन भिक्खुनी उच्चार वा पस्साव वा सङ्कार वा विघास
 वा तिरोकुट्टे वा तिरोपाकारे वा छड्डेय्य वा छड्डापेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय R 26
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
 उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पस्सावो नाम मुत्त वुच्चति । 25
 सङ्कार नाम कचवर वुच्चति ।
 विघास नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिट्ठोदक^५ वा वुच्चति^६ ।

१ भिक्खुनूपस्सय — म० । २ तिरोकुट्टे — म० । ३ वचकिनियो — सी० । ४
 भिक्खुनी — सी० । ५ उच्छिट्ठोदक — सी० । ६ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

कुड्डो नाम तयो कुड्डा - इट्टकाकुड्डो, सिलाकुड्डो, दारुकुड्डो ।

पाकारो नाम तयो पाकारा - इट्टकापाकारो, सिलापाकारो, दारु-
पाकारो ।

तिरोकुड्डे ति कुड्डस्स परतो । तिरोपाकारे ति पाकारस्स परतो ।

5 छड्डेय्या ति सय छड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छड्डापेय्या ति अञ्च आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकि आणत्ता
बहुक पि छड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३५ अनापत्ति ओलोकेत्वा छड्डेति, अवलज्जे^१ छड्डेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६ नवमपाचित्तिय

(हरिते उच्चारणकुने)

(१) यवखेत्तसामीब्राह्मणवत्थु

- 10 ३६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स भिक्खुनू-
पस्सय निस्साय यवखेत्त होति । भिक्खुनियो उच्चार पि पस्साव पि
सङ्कार पि विघास पि खेत्ते^२ छड्डेन्ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति
खिय्यति विपाचेति - “कथ हि नाम भिक्खुनियो अम्हाक यवखेत्त दूसेस्सन्ती”
15 ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्खुनियो उच्चार पि पस्साव पि सङ्कार पि
विघास पि हरिते छड्डेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो उच्चार पि पस्साव पि सङ्कार पि विघास पि हरिते छड्डेन्ती ति ?
20 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
उच्चार पि पस्साव पि सङ्कार पि विघास पि हरिते छड्डेस्सन्ति । नेत,
भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इम सिक्खापद उद्दिशन्तु -

१ अवलज्जे - म० । २ हरिते - सी० ।

३७ “या पन भिक्खुनी उच्चार वा पस्साव वा सङ्कार वा विधास वा हरिते छङ्गेय्य वा छङ्गापेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पस्सावो नाम मुत्त वुच्चति । 5

सङ्कार नाम कचवर वुच्चति ।

विधास नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिट्ठोदक वा वुच्चति^१ ।

हरित नाम पुब्बण्ण अपरण्ण य मनुस्सान उपभोगपरिभोग रोपिम । R :

छङ्गेय्या ति सय छङ्गेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छङ्गापेय्या ति अञ्ज आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकि आणत्ता 10 बहुक पि छङ्गेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९ हरिते हरितसञ्जा छङ्गेति वा छङ्गापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । हरिते वेमतिका छङ्गेति वा छङ्गापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । B :

हरिते अहरितसञ्जा छङ्गेति वा छङ्गापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अहरिते हरितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते वेमतिका, 15 आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते अहरितसञ्जा, अनापत्ति ।

४० अनापत्ति ओलोकेत्वा^२ छङ्गेति, खेत्तमरियादे^३ छङ्गेति^३ सामिके आपुच्छित्वा^४ अपलोकेत्वा छङ्गेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १० दसमपाचित्तिय

(नच्चगीतवादितगमने)

(१) राजगहसमज्जावत्थु

४१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने^५ कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । छब्बग्गिया 20
भिक्खुनियो गिरग्गसमज्ज दस्सनाय अगमसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो नच्च पि गीत पि वादित पि दस्स-

१ सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ छङ्गितखेत्ते — सी० । ३-३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ आपुच्छा — स्या, सी० पोत्थके नत्थि । ५ वेळुवने — सी० ।

नाय आगच्छिस्सन्ति^१, सेय्यथापि गिहिनियो^२ कामभोगिनियो^३ ति ।
 अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपा-
 चेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्च पि गीत पि
 5 वादित पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे,
 छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्च पि गीत पि वादित पि दस्सनाय गच्छन्ती
 ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
 भिक्खुनियो नच्च पि गीत पि वादित पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति । नेत,
 10 भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 इम सिक्खापद उद्दिस्तु —

४२ “या पन भिक्खुनी नच्च वा गीत वा वादित वा दस्सनाय
 गच्छेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 15 इमस्मि अत्थे अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

51 नच्च नाम य किञ्चि नच्च । गीत नाम य किञ्चि गीत ।
 वादित नाम य किञ्चि वादित ।

68 ४४ दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति
 वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचार^१ विजहित्वा पुनप्पुन
 20 पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेक दस्सनाय गच्छति,
 आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । दस्सनूपचार विजहित्वा पुनप्पुन पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

४५ अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति वा सुणाति वा, भिक्खुनिया
 25 ठितोकास वा निसिन्नोकास वा निपन्नोकास वा आगन्त्वा नच्चन्ति वा
 गायन्ति वा वादेन्ति वा, पटिपथ गच्छन्ती पस्सति वा सुणाति वा, सति

१ गच्छिस्सन्ति — स्या० । २ गिही — सी० । ३ दस्सनूपचार — स्या०, रो० ।

करणीये गन्त्वा पस्सति वा सुणाति वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

*लसुणवग्गो पठमो ।

— ० —

§ ११ एकादसमपाचित्तिय

(रत्तन्धकारे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्वाअन्तेवासिनीवत्थु

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्वाय कापिलानिया अन्तेवासि-
निया भिक्खुनिया जातको पुरिसो गामका सावत्थि अगमासि केनचिदेव 5
करणीयेन । अथ खो सा भिक्खुनी तेन पुरिसेन सद्धि रत्तन्धकारे अप्पदीपे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे०
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनी रत्तन्धकारे
अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि 10
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति
पि । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

B 352

15

४७ “या पन भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एके-
नेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

रत्तन्धकारे ति ओग्गते सुरिये^१ । अप्पदीपे ति अनालोके ।

20

* एत्थ सी० पोत्थके इम उद्दान दिस्सति —

लसुण सहरे लोम तलमट्टञ्च सुद्धिक ।

भुञ्ज तामकवञ्जेन द्वे विघासेन दस्सता ति ॥

१ सुरिये — म० ।

69

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितु सल्लपितु ।

सद्धि ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

5

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

हत्थपास विजहिन्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
10 ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६ अनापत्ति यो^१ कोचि^२ विञ्जू दुतियो^३ होति, अरहोपेक्खा, अञ्ज-
विहिता^४ सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ १२ बारसमपाचित्तिय

(पटिच्छन्न सन्तिट्ठिते)

(१) भद्वाअन्तेवासिनीवत्थु

५० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्वाय कापिलानिया अन्तेवासिनिया
3 15 भिक्खुनिया ज्ञातको पुरिसो गामका सावत्थि अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
अथ खो सा भिक्खुनी — “भगवता पटिक्खित्त रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन
सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठितु सल्लपितु” ति तेनेव पुरिसेन सद्धि पटिच्छन्ने ओकासे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे०
ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनी पटिच्छन्ने
20 ओकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति

१ या — स्या० । २ काचि — स्या० । ३ दुतिया — स्या० । ४ अञ्जाविहिता —
स्या०, रो० ।

पि । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु—

५१ “या पन भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका
सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

५२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पटिच्छन्नो नाम ओकासो कुट्टेन^१ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा
साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थल्लिकाय^२ वा येन केनचि
पटिच्छन्नो होति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो 10
विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितु सल्लपितु ।

सद्धि ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि- 15
त्तियस्स ।

हत्थपास विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३ अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, अरहोपेक्खा, अञ्ज- 20 B 35
विहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—•—

§ १३ तेरसमपाचित्तिय

(अञ्जोकासे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु

५४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनिया

R 27

१ कुट्टेन — म० । २ कोत्थल्लिया — रो०, कोत्थलिया — सी० ।

भिक्षुनियया ज्ञातको पुरिसो गामका सावत्थि अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
अथ खो सा भिक्षुनी – “भगवता पटिक्खत्त पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन
सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठितु सल्लपितु” ति तेनेव पुरिसेन सद्धि अज्झोकासे एके-
नेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे०

- 5 ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम भिक्षुनी अज्झोकासे
पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति पे०
सच्च किर, भिक्षवे, भिक्षुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठति
पि सल्लपति पी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनी
10 अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि ।
नेत, भिक्षवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे,
भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु –

५५ “या पन भिक्षुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठेय्य
वा सल्लपेय्य वा, पाचिस्तिथ” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 ५६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्षुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अज्झोकासो नाम अप्पटिच्छन्नो होति कुड्डेन वा कवाटेन वा किल-
ज्जेन वा साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थल्लिकाय वा, येन
केनचि अप्पटिच्छन्नो होति ।

- 5 20 पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगता,
विज्जू पटिबलो सन्तिट्ठितु सल्लपितु ।

सद्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्षुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचिस्तिथस्स ।

- सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति
25 पाचिस्तिथस्स ।

हत्थपास विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छागतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५७ अनापत्ति यो^१ कोचि^२ विञ्च दुतियो^३ होति, अरहोपेक्खा, अञ्च-
विहिता^४ सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ १४ चतुहसमपाचित्तिय

(रथिकादीसु सन्तिट्ठिते)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

५८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय^५ पि
ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि 5
निकण्णिक^६ पि जप्पेति दुतियिक पि भिक्खुनि उय्योजेति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिक पि जप्पिस्सति^७
दुतियिक पि भिक्खुनि उय्योजेस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, 10
थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि निकण्णिक पि जप्पेति दुतियिक पि
भिक्खुनि उय्योजेती ति ? “मच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि एकेनेका 15
सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिक पि जप्पिस्सति दुतियिक
पि भिक्खुनि उय्योजेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

५९ “या पन भिक्खुनी रथिकाय वा ब्यूहे वा सिङ्घाटके वा पुरिसेन 20
सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा निकण्णिक वा जप्पेय्य दुतियिक
वा भिक्खुनि उय्योजेय्य, पाचित्तिय” ति ।

१ या — स्या० । २ काचि — स्या० । ३ दुतिया — स्या० । ४ अञ्जाविहिता — स्या०
रो० । ५ रथियाय — स्या०, रो०, सी० । ६ निकण्णिक — सी० । ७ जप्पेस्सति — सी० ।

(३) विभङ्गो

६० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

रथिका नाम रच्छा वुच्चति । ब्यूह नाम येनेव पविसन्ति तेनेव निक्कमन्ति । सिङ्घाटको नाम चच्चर वुच्चति । पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो
5 न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितु सल्लपितु ।
सद्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 निकण्णिक वा जप्पेय्या ति पुरिसस्स उपकण्णके आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुत्तियिक वा भिक्खुनि उय्योजेय्या ति अनाचार आचरितुकामा दुत्तियिक पि^१ भिक्खुनि उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचार^२ वा सवनूपचार^३ वा विजहन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति
15 पाचित्तियस्स ।

हत्थपास विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६१ अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, अरहोपेक्खा,
20 अञ्जविहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, न अनाचार आचरितुकामा, सति करणीये दुत्तियिक भिक्खुनि उय्योजेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १५ पञ्चदसमपाचित्तिय

(पुरेभत्त कुलूपसङ्क्रमणे ।

(१) दासिया आसनपक्खिपनवत्थु

357

६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी अञ्जतरस्स

१ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २ दस्सनूपचार - रो०, स्या० । ३ सवनूपचार - रो०, स्या० ।

कुलस्स कुलूपिका^१ होति निच्चभत्तिका । अथ खो सा भिक्खुनी पुब्बण्ह-
समय निवासेत्वा पत्तचीवर आदाय येन त कुल तेनुपसङ्कमि , उपसङ्कमित्वा
आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामि । तस्स कुलस्स दासी घर
सम्मज्जन्ती त^२ आसन भाजनन्तरिकाय पक्खिपि । मनुस्सा त आसन
अपस्सन्ता त भिक्खुनि एतदवोचु – “कह त, अय्ये, आसन” ति ? “नाह त,
आवुसो, आसन पस्सामी” ति । “देथाय्ये^३, त आसन” ति परिभासित्वा
निच्चभत्त^४ पच्छिन्दिसु^५ । अथ खो ते मनुस्सा घर सोधेन्ता त आसन
भाजनन्तरिकाय पस्सित्वा त भिक्खुनि खमापेत्वा निच्चभत्त पट्टपेसु । अथ
खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम 10
भिक्खुनी पुरेभत्त कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अना-
पुच्छा पक्कमिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पुरेभत्त
कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामी^६
ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खव भिक्खुनी 15
पुरेभत्त कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्क-
मिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु –

६३ “या पन भिक्खुनी पुरेभत्त कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने
निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्य, पाचित्तिय” ति । 20

(३) विभङ्गो

६४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अथ
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरेभत्त नाम अरुणुगमन^७ उपादाय याव मज्झन्तिका^८ ।

कुल नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुल, ब्राह्मणकुल, वेस्सकुल,
सुद्धकुल । 25

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

आसन नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति ।

१ कुलूपिका – स्या०, रो० । २ सी० पोत्यके नत्थि । ३ देथय्ये – रा०, देहय्ये – सी०,
स्या० । ४ निच्चभत्तिक – रो०, निच्चभत्तक – सी० । ५ उच्छिन्दिसु – सी० । ६ पक्कमती –
स्या० । ७ अरुणुग – रो० । ८ मज्झहिक्का – म० ।

निसीदित्वा ति तस्मि निसीदित्वा ।

सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्या ति यो तस्मि कुले मनुस्सो विञ्जू^१
त अनापुच्छा अनोवस्सक^२ अतिककामेन्तिया^३ आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अज्झोकासे उपचार अतिककामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५ ६५ अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कुस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।
१० आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति ।

६६ अनापत्ति आपुच्छा गच्छति, असहारिमे, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १६ सोळसमपाचित्तिय

(पच्छाभत्त कुलूपसङ्कमने)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

७३ ६७ तेन समयेन बद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्त
१५ कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदति पि अभि-
निपज्जति पि । मनुस्सा थुल्लनन्द भिक्खुनिं हिरीयमाना^४ आसने नेव
अभिनिसीदन्ति न अभिनिपज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्त कुलानि उपसङ्कमित्वा
सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पी”
२० ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान
विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति
५९ खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्त कुलानि
उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिप-
ज्जिस्सति पी ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
२५ पच्छाभत्त कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभि-
निसीदति पि अभिनिपज्जति पी ति ? “सच्च, भगवा ’ति ।

१ सामिको दातु — स्या० । २ अनोवस्सिक — स्या० । ३ अतिककमन्तिया — स्या० ।
४ हिरीयमाना — स्या०, रो० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्त कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पि । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु-

६८ “या पन भिक्खुनी पच्छाभत्त कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके 5 अनापुच्छा आसने अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

६९ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पच्छाभत्त नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अत्थङ्गते सुरिये^२ ।

कुल नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुल, बाह्मणकुल, वेस्सकुल, 10 सुद्धकुल ।

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातु, त अनापुच्छा ।

आसन नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति । 15

अभिनिसीदेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपज्जेय्या ति तस्मि अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७० अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते वेमतिका आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते 20 आपुच्छित्तसञ्जा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते अनापुच्छित्त-सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति । 25

७१ अनापत्ति आपुच्छा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, धुवपञ्जत्ते, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ १७ सत्तरसमपाचित्तिय

(विकाले कुलपसङ्कम)

(१) ब्राह्मणकुले ओकासगहणवत्थु

- ७२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु
 जनपदेसु^१ सावत्थि गच्छन्तियो^२ साय अञ्जतर गाम उपगन्त्वा अञ्जतर
 ब्राह्मणकुल उपसङ्कमित्वा ओकास याचिसु । अथ खो सा ब्राह्मणी ता
 ५ भिक्खुनियो एतदवोच – “आगमेथ, अय्ये, याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति ।
 भिक्खुनियो – “याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति सेय्य सन्थरित्वा एकच्चा
 निसीदिसु एकच्चा निपज्जिसु । अथ खो सो ब्राह्मणो रत्ति आगन्त्वा त
 ब्राह्मणि एतदवोच – “का इमा” ति ? “भिक्खुनियो, अय्या” ति । “निकक-
 १० इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३” ति, घरतो^४ निककड्ढापेसि । अथ खो ता
 भिक्खुनियो सावत्थि गन्त्वा भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसु । या ता भिक्खु-
 नियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथ
 हि नाम भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्य
 सन्थरित्वा^५ अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पी ति पे०
 सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके
 १५ अनापुच्छा सेय्य सन्थरित्वा अभिनिसीदन्ति पि अभिनिपज्जन्ति पी ति ?
 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो विकाले कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्य सन्थरित्वा
 अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पि । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
 २० वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
 उद्दिस्सन्तु –

७३ “या पन भिक्खुनी विकाले कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके
 अनापुच्छा सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनि-
 पज्जेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

१ जनपदे – म० । २ गच्छन्ती – सी०, गच्छन्ता – स्या०, रो० । ३ बन्धकिनियो –
 सी० । ४ सी० पोत्थके नत्थि । ५ एत्थ स्या० पोत्थके ‘सन्थरापेत्वा’ ति अधिको पाठो
 दिस्सति ।

(३) विभङ्गो

७४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

विकालो नाम अत्थङ्गते सुरिये याव अरुणुग्गमना ।

कुल नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुल, ब्राह्मणकुल, वेस्सकुल
सुद्धकुल ।

उपसङ्गमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातु, त
अनापुच्छा ।

सेय्य नाम अन्तमसो पणसन्थारो पि ।

सन्थरित्वा ति सय सन्थरित्वा । सन्थरापेत्वा ति अञ्च 10
सन्थरापेत्वा ।

अभिनिसीदेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनियज्जेय्या ति तस्मि अभिनियज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७५ अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनियज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15
अनापुच्छित्ते वेमत्तिका सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति
वा अभिनियज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा
सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनियज्जति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते 20
वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति ।

७६ अनापत्ति आपुच्छा सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभि-
निसीदति वा अभिनियज्जति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

§ १८ अद्वारसमपाचित्तिय

(पर उज्झापने)

(१) भद्वाअन्तेवासिनीवत्थु

७७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 25
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्वाय कापिलानिया अन्तेवासिनी'
भिक्खुनी भद्वा कापिलानि सक्कच्च उपट्ठेति । भद्वा कापिलानी भिक्खुनियो

एतदवोच — “अयं म, अय्ये, भिक्खुनी सक्कच्च उपट्ठेति, इमिस्साह चीवर दस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन पर उज्झा पेसि^१ — “अहं किराय्ये, अय्यं न सक्कच्च उपट्ठेमि, न किर मे अय्या चीवर दस्सती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति
 5 खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन पर उज्झापेस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन पर उज्झापेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन पर उज्झापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा
 10 पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिशन्तु —

७८ “या पन भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन पर उज्झापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

७९ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अयं
 15 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुग्गहितेना ति अञ्जथा गहितेन ।

दूपधारितेना ति अञ्जथा उपधारितेन ।

परं ति उपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

८० उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा उज्झापेति, आपत्तिं पाचि-
 20 त्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका उज्झापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
 उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा उज्झापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उप-
 सम्पन्नसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्तिं दुक्क-
 टस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

25 ८१ अनापत्ति उम्मत्तिकाया, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ उज्झापेति — स्या० ।

§ १६ ऊनवीसतिमपाचित्तिय

(अत्तान पर वा अभिसपने)

(१) चण्डकाळिया भण्डपुच्छनवत्थु

८२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तनो भण्डक
 अपस्सन्तियो चण्डकाळि^१ भिक्खुनि एतदवोचु – “अपाय्ये^२, अम्हाक, भण्डक
 पस्सेय्यासी” ति ? चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपाचेति – “अह-
 मेव नून चोरी, अहमेव नून अलज्जिनी, या^३ अय्यायो^४ अत्तनो भण्डक अपस्स- 5
 न्तियो ता म एवमाहसु – ‘अपाय्ये, अम्हाक भण्डक पस्सेय्यासी’ ति ? सचाह,
 अय्ये, तुम्हाक भण्डक गण्हामि, अस्समणी होमि, ब्रह्मचरिया चवामि, निरय
 उपपज्जामि^५, या पन म अभूतेन एवमाह सा पि अस्समणी होतु, ब्रह्मचरिया
 चवतु, निरय उपपज्जत्” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे०
 ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम अय्या चण्डकाळी 10
 अत्तान पि पर पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती^६ ति पे०
 सच्च किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तान पि पर पि निरयेन पि
 ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

बिगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
 भिक्खुनी अत्तान पि पर पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सति । 15
 नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे,
 भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु –

८३ “या पन भिक्खुनी अत्तान वा पर वा निरयेन वा ब्रह्मचरि-
 येन वा अभिसपेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

८४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 20
 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अत्तान ति पच्चत्त । पर ति उपसम्पन्न । निरयेन वा ब्रह्मचरि-
 येन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ चण्डकाळि – सी०, स्या०, रो० । २ अपय्ये – सी०, स्या०, रो० । ३ सी० पोत्थके
 नत्थि । ४ अय्या – सी०, स्या० । ५ उपपज्जामि – सी० । ६ अभिसपती – स्या०, रो०, अभि-
 सपेसी – सी० ।

17

८५ उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5

तिरच्छानयोनिं वा पेत्तिविसयेन^१ वा मनुस्सदोभग्गेन वा अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

८६ अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनिपुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ २० वीसतिमपाचित्तिय

(अत्तान वधित्वा रोदने)

(१) चण्डकाळीरोदनवत्थु

८७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी भिक्खुनी भिक्खुनीहि सद्धि भण्डित्वा अत्तान^३ वधित्वा वधित्वा रोदति । या ता भिक्खुनियो
15 अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या चण्डकाळी अत्तान वधित्वा वधित्वा रोदिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तान वधित्वा वधित्वा रोदती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
20 भिक्खुनी अत्तान वधित्वा वधित्वा रोदिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

5

८८ “या पन भिक्खुनी अत्तान वधित्वा वधित्वा रोदेय्य, पाचित्तिय” ति ।

१ पित्तिविसयेन — स्या० । २ अनुसासनीपुरेक्खाराय — सी०, स्या०, रो० । ३ अत्ताना — स्या० ।

(३) विभङ्गो

८६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अत्तान ति पच्चत्त । वधित्वा^१ वधित्वा^२ रोदति , आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । वधति न रोदति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोदति न वधति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

5

९० अनापत्ति जातिव्यसनेन^३ वा भोगव्यसनेन^४ वा रोगव्यसनेन^५
वा फुट्ठा^६ रोदति न वधति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* अन्धकारवग्गो दुनियो ।

— ० —

§ २१ एकवीसतिमपाचित्तिय

(नग्ननहाने)

(१) वेसियाउप्पण्डनवत्थु

६१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो अचिर-
वतिया नदिया वेसियाहि सद्धि नग्गा एकतित्थे नहायन्ति । वेसिया ता 10
भिक्खुनियो उप्पण्डेसु^१ — “किं नु खो नाम तुम्हाक, अय्ये, दहरान ब्रह्मचरिय
चिण्णेन, ननु नाम कामा परिभुञ्जितब्बा । यदा जिण्णा^५ भविस्सथ तदा
ब्रह्मचरिय चरिस्सथ । एव तुम्हाक उभो अत्था^६ परिग्गहिता भविस्सन्ती”
ति । भिक्खुनियो वेसियाहि उप्पण्डियमाना मडक्क अहेसु । अथ खो ता
भिक्खुनियो उपस्सय गत्वा भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खुनियो 15
भिक्खून एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

R 2

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीन सिक्खापद पञ्जा-

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ वधति — सी० । ३ जातिव्यसनेन — सी० । ४ भोगव्यस-
नेन — सी० । ५ रोगव्यसनेन — सी० । ६ पुट्ठा — सी० । * एत्थ सी० पोत्थके इम उद्दान
दिस्सति—

अधकारे पटिच्छन्ने अज्झोकासे सिङ्घाटके ।

द्वेनापुच्छा विकालो च दुग्गही निरये वधी ति ॥

७ उप्पण्डेसु — स्या० । ८ जिन्ना — सी० । ९ अता — रो० ।

पेस्सामि^१ दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्ख सुट्ठुताय पे० विनयानुगहाय ।
एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु -

366

६२ “या पन भिक्खुनी नग्गा नहायेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

६३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
५ इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

नग्गा नहायेय्या ति अनिवत्था वा अपारुता वा नहायति, पयोगे
दुक्कट । नहानपरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६४ अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय वा नट्टचीवरिकाय वा, आपदासु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २२ बावीसतिमपाचित्तिय

(उदकसाटिकारापने)

(१) छब्बग्गियान उदकसाटिकावत्थु

१० ६५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खुनीन उदकसाटिका
279 अनुञ्जाता होति । छब्बग्गिया भिक्खुनियो - “भगवता उदकसाटिका
अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेसु । पुरतो पि
पच्छतो पि आकड्ढन्ता^२ आहिण्डन्ति^३ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
15 पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति पे० सच्च
किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो
धारेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
20 भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापद उद्दिसन्तु -

६६ “उदकसाटिक पन भिक्खुनिया कारयमानाय पमाणिका” कारे-

१ पेस्सामि - म० । २ कड्ढन्ता - सी० । ३ आहिण्डन्ता - स्या० । ४ पामा-
णिका - रो० ।

तब्बा । तत्रिद पमाण — दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया,
तिरिय द्वे विदत्थियो । त अतिक्कामेन्तिया छेदनक पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

६७ उदकसाटिका नाम^१ याय निवत्था नहायति ।

B ३

कारयमानाया ति करोन्तिया वा कारापेन्तिया वा ।

पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिद पमाण — दीघसो चतस्सो विदत्थियो, 5
सुगतविदत्थिया, तिरिय द्वे विदत्थियो । त अतिक्कामेत्वा करोति वा
कारापेति वा, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तिय देसेतब्ब ।

६८ अत्तना विप्पकत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कत अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत परेहि 10
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६९ अनापत्ति पमाणिक करोति, ऊनक करोति, अञ्जेन कत पमा-
णातिक्कन्त पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वित्तान वा भुम्मत्थरण^२ 15
वा साणिपाकार वा भिसि वा बिम्बोहन^३ वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

३२३ तेवीसतिमपाचित्तिय

(चीवरविसिब्बने)

(१) दुसिब्बितचीवरवत्थु

१०० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरिस्सा भिक्खुनिया महग्घे
चीवरदुस्से चीवर दुक्कट होति दुस्सिब्बित । थुल्लनन्दा भिक्खुनी त 20 R 2
भिक्खुनि एतदवोच — “सुन्दर खो इद ते, अय्ये, चीवरदुस्स, चीवर च
खो दुक्कट दुस्सिब्बित” ति । “विसिब्बेमि, अय्ये, सिब्बिस्ससी” ति ?
“आमय्ये”, सिब्बिस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्खुनी त चीवर विसि-
ब्बेत्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “सिब्बि-

B ३

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ भूमत्थरण — म० । ३ बिम्बोहन — म० । ४ सिब्बेस्ससी —
सी०, स्या०, रो० । ५ आमय्ये — म० ।

स्सामी सिब्बिस्सामी” ति नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्क करोति ।
 अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
 अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति – कथ हि नाम
 अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया चीवर विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न
 5 सिब्बापनाय उस्सुक्क करिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्ल-
 नन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवर विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बति न सिब्बा-
 पनाय उस्सुक्क करोती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवर विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न सिब्बा-
 10 पनाय उस्सुक्क करिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
 एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु –

१०१ “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवर विसिब्बेत्वा वा
 विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बेय्य न सिब्बापनाय
 उस्सुक्क करेय्य, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

15 १०२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

चीवर नाम छन्न चीवरान अञ्जतर चीवर ।

विसिब्बेत्वा ति सय विसिब्बेत्वा ।

20 विसिब्बापेत्वा ति अञ्जा विसिब्बापेत्वा ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव सिब्बेय्या ति न सय सिब्बेय्य ।

न सिब्बापनाय उस्सुक्क करेय्या ति न अञ्ज आणापेय्य ।

अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा ति ठपेत्वा चतूहपञ्चाह । नेव सिब्बि-

25 स्सामि न सिब्बापनाय उस्सुक्क करिस्सामी ति धुरा निक्खित्तमत्ते आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

१०३ उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवर विसिब्बेत्वा वा
 विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय

१ खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

उस्सुक्क करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्प-
 न्नाय वेमतिका चीवर विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरा-
 यिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्क करोति, अञ्जत्र चतूह-
 पञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवर
 विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति 5
 न सिब्बापनाय उस्सुक्क करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचि-
 त्तियस्स ।

अञ्ज परिक्रार विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा
 अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्क करोति, अञ्जत्र
 चतूहपञ्चाहा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय चीवर वा अञ्ज वा 10 R
 परिक्रार विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी
 नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्क करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा,
 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
 सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

१०४ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, करोन्ती^१
 चतूहपञ्चाह अतिक्रामेति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
 कम्मकाया ति ।

—o—

§ २४ चतुर्वीसतिमपाचित्तिय

(सञ्जाटिवारनिकमने)

(१) चीवरनिकल्पनवत्थु

१०५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुनीन हत्थे 20
 चीवर निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपदचारिक पक्कमन्ति । तानि चीवरानि
 चिर निक्खित्तानि कण्णकितानि होन्ति । तानि भिक्खुनियो ओतापेन्ति ।
 भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचु — “कस्सिमानि, अय्ये, चीवरानि
 कण्णकितानी” ति ? अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनीन एतमत्थ आरो-
 चेसु । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति 25

B 370

विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुनीन हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपदचारिकं पक्कमिस्सन्तीति पे० सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनीन हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपद-
चारिकं पक्कमन्तीति ? “सच्चं, भगवा”ति ।

(२) पञ्जात्ति

5 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनीन हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपदचारिकं पक्कमि-
स्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

१०६ “या पन भिक्खुनी पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिक्कामेय्यं,
10 पाचित्तियं”ति ।

(३) विभङ्गो

१०७ या पनाति या यादिसा पे० भिक्खुनीति पे० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनीति ।

पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिक्कामेय्याति पञ्चमं दिवसं पञ्च
चीवरानि नेव निवासेति न पारुपति न ओतापेति, पञ्चमं दिवसं अतिक्का-
15 मेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

१०८ पञ्चाहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
१ 282 पञ्चाहातिक्कन्ते वेमत्तिका, आपत्तिं पाचित्तियस्स । पञ्चाहातिक्कन्ते अन-
तिक्कन्तसञ्जा, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

पञ्चाहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । पञ्चा-
20 हानतिक्कन्ते वेमत्तिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । पञ्चाहानतिक्कन्ते अनति-
क्कन्तसञ्जा, अनापत्तिः ।

१०९ अनापत्तिं पञ्चमं दिवसं पञ्च चीवरानि निवासेति वा पारुपति वा ओतापेति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकायाति ।

—०—

§ २५ पञ्चवीसतिमपाचित्तिय

(चीवरसङ्क्रमणीयधारणे)

(१) अल्लचीवरवत्थु

११० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी पिण्डाय
 चरित्वा अल्लचीवर पत्थरित्वा विहार पाविसि । अञ्जतरा भिक्खुनी त
 चीवर पारुपित्वा गाम पिण्डाय पाविसि । सा निक्खमित्वा भिक्खुनियो
 पुच्छि — “अपय्ये^१, मय्ह चीवर पस्सेय्याथा” ति ? भिक्खुनियो तस्सा भिक्खु- 5
 निया एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो सा भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपा-
 चेति — “कथ हि नाम भिक्खुनी मय्ह चीवर अनापुच्छा पारुपिस्सती” ति ।
 अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
 अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम
 भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवर अनापुच्छा पारुपिस्सती ति पे० सच्च 10
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवर अनापुच्छा पारुपी^२ ति ?
 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
 भिक्खुनिया चीवर अनापुच्छा पारुपिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
 वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद 15
 उद्दिंसन्तु —

१११ “या पन^१ भिक्खुनी चीवरसङ्क्रमणीय धारेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

११२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

चीवरसङ्क्रमणीय नाम उपसम्पन्नाय पञ्चन्न चीवरान अञ्जतर 20
 चीवर तस्सा वा अदिन्न त वा अनापुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

११३ उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरसङ्क्रमणीय धारेति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरसङ्क्रमणीय धारेति,

१ अपाय्ये — म० । २ पारुपती — स्या० ।

आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवरसङ्क्रमणीय
धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

। २८३

अनुपसम्पन्नाय चीवरसङ्क्रमणीय धारेति, आपत्ति द्रवकटस्स । अनुप-

सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खा-
पद उद्दिशन्तु -

११६ “या पन भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभ अन्तराय करेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

११७ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो वुच्चति ।

चीवर नाम छन्न चीवरान अञ्जतर चीवर विकप्पनुपग^१ पच्छिम ।

अन्तराय करेय्या ति कथ इमे^२ चीवर न^३ ददेय्यु ति अन्तराय 10
करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ज परिक्रार अन्तराय करोति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सम्बहुलान भिक्खुनीन वा एकभिक्खुनिया वा अनुपसम्पन्नाय
वा चीवर वा अञ्ज वा परिक्रार अन्तराय करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११८ अनापत्ति आनिसस दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २७ सत्तवीसतिमपाचित्तिय

(चीवरविभङ्गपटिबाहन)

(१) चीवरभाजनवत्थु

११९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 15
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवर
उप्पन्न होति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो त चीवर भाजेतुकामो सन्निपति । तेन
खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनियो^४ भिक्खुनियो पक्कन्ता
होन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतदवोच - “अय्ये, भिक्खु-
नियो पक्कन्ता, न ताव चीवर भाजियिस्सती” ति । *चीवरविभङ्ग पटि- 20
बाहि^५ । भिक्खुनियो न ताव चीवर भाजियिस्सती ति पक्कमिसु^६ । थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी अन्तेवासिनीसु भिक्खुनीसु आगतासु त चीवर भाजापेसि ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -

१ विकप्पनूपग - सी० । २ इम - स्या०, रो० । ३ स्या० रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४
अन्तेवासी - सी० । * एत्थ सी० पोत्थके ‘धम्मिक’ ति अधिको पाठो दिस्सति । ५ पटिबाहि -
रो० । ६ विप्पक्कमिसु - स्या०, रो० ।

कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिक चीवरविभङ्ग पटिबाहिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिक चीवरविभङ्ग पटिबाही' ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 5 भिक्खुनी धम्मिक चीवरविभङ्ग पटिबाहिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्प-सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

१२० “या पन भिक्खुनी धम्मिक चीवरविभङ्ग पटिबाहेय्य, पाचि-त्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

10 १२१ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

धम्मिको नाम चीवरविभङ्गो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सन्निपत्तिवा भाजेति ।

85 पटिबाहेय्या ति कथ इम चीवर न भाजेय्या ति पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

174 १२२ धम्मिके धम्मिकसञ्जा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्जा पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्जा, 20 अनापत्ति ।

१२३ अनापत्ति आनिसस दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय, आदि-कम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २८ अट्ठवीसतिमपाचित्तिय

(समग्गचीवरदाने)

(१) थुल्लनन्दाय नटान चीवरदानवत्थु

१२४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटान पि

१ पटिबाहती — स्या० ।

नटकान पि लङ्घकान^१ पि सोकज्झायिकान पि कुम्भथूणिकान पि समणचीवर
 देति — “मय्ह परिसति वण्ण भासथा” ति । नटा पि नटका पि लङ्घका पि
 सोकज्झायिका^२ पि कुम्भथूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसति वण्ण
 भासन्ति — “अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्ठा^३ धम्मि कथ
 कात्तु, देथ अय्याय, करोथ अय्याया” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 5
 पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या
 थुल्लनन्दा अगारिकस्स^४ समणचीवर दस्सती ति पे० सच्च किर,
 भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवर देती ति ? “सच्च,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 10
 भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवर दस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
 वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
 उद्दिसन्तु —

१२५ “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बा-
 जिकाय वा समणचीवर ददेय्य, पाचित्तिय” ति । 15

(३) विभङ्गो

१२६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेत्तो भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगार अज्झावसति ।

B 3'

परिब्बाजको नाम भिक्खु च सामणेरे च ठपेट्वा यो कोचि परिब्बा-
 जकसमापन्नो । 20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनि च सिक्खमान च सामणेरे च ठपेट्वा
 या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

समणचीवर नाम कप्पकत वुच्चति । देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R 2

१२७ अनापत्ति मातापितून देति, तावकालिक देति, उम्मत्तिकाय,
 आदिकम्मिकाया ति । 25

— ० —

१ लङ्घिकान — सी० स्या० रो० । २ सोकसायिकान — सी० । ३ पट्ठा — स्या०
 रो० । ४ अगारिकस्स — स्या० ।

§ २६ ऊनतिसतिमपाचित्तिय

(चीवरकालातिकामने)

(१) चीवरपच्चासावत्थु

- १२८ तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुल
 थुल्लनन्द भिक्खुनिं एतदवोच - “सचे मय, अय्ये, सक्कोम, भिक्खुनी-
 सङ्घस्स चीवर दस्सामा” ति । तेन खो पन समयेन वस्सा^१ वुत्था^२ भिक्खुनियो
 ५ चीवर भाजेतुकामा सन्निपत्तिं सु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतद-
 वोच - “आगमेथ, अय्ये, अत्थि भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरपच्चासा” ति ।
 भिक्खुनियो थुल्लनन्द भिक्खुनि एतदवोच - “गच्छाय्ये^३, त चीवर जानाही”
 ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी येन त कुल तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा ते मनुस्से
 एतदवोच - “देथावुसो, भिक्खुनीसङ्घस्स चीवर” ति । “न मय, अय्ये,
 १० सक्कोम भिक्खुनीसङ्घस्स चीवर दातु” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खु-
 नीन एतमन्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा दुब्बलचीवर-
 पच्चासाय चीवरकालसमय अतिकामेस्सती ति पे० सच्च किर,
 भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमय अति-
 १५ क्कामेसी^३ ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 १ ३ ६ भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमय अतिकामेस्सति । नेत,
 भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु -

- २० १२९ “या पन भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमय
 अतिकामेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- १३० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१ वस्सवुट्ठा - म० । २ गच्छाय्ये - स्या०, रो० । ३ अतिकामेती - स्या० ।

दुब्बलचीवरपच्चासा नाम सचे मय सक्कोम, दस्साम करिस्सामा
ति वाचा भिन्ना होति ।

चीवरकालसमयो नाम अनत्थते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो मासो, R
अत्थते कठिने पञ्च मासा ।

चीवरकालसमय अतिक्कामेय्या ति अनत्थते कठिने वस्सानस्स 5
पच्छिम दिवस अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थते कठिने कठिनु-
द्वारदिवस अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३१ दुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्जा चीवरकालसमय अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दुब्बलचीवरे वेमतिका चीवरकालसमय
अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्जा 10
चीवरकालसमय अतिक्कामेति, अनापत्ति ।

अदुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बल-
चीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्जा,
अनापत्ति ।

१३२ अनापत्ति आनिसस दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदि- 15
कम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३० तिसतिमपाचित्तिय

(कठिनुद्वारपडिबाहने)

(१) कठिनुद्वारवत्थु

१३३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- B
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेण उपासकेन सङ्घ
उद्दिस्स विहारो कारापितो होति । सो तस्स विहारस्स महे उभतोसङ्घस्स
अकालचीवर दातुकामो होति । तेन खो पन समयेन उभतोसङ्घस्स कठिन 20
अत्थत होति । अथ खो सो उपासको सङ्घ उपसङ्गमित्वा कठिनुद्वार याचि ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि
पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे,
कठिन उद्धरितु । एव च पन भिक्खवे कठिन उद्धरितव्व । व्यत्तेन भिक्खुना

पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो -

१३४ “सुणानु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो कठिन उद्धरेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणानु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो कठिन उद्धरति । यस्सायस्मतो
5 खमति कठिनस्स उद्धारो, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उब्भत सङ्घेन कठिन, खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

१३५ अथ खो सो उपासको भिक्खुनीसङ्घ उपसङ्कमित्वा कठिनुद्धार
याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी - “चीवर अम्हाक भविस्सती” ति कठिनुद्धार
10 पटिबाहि । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति -
“कथ हि नाम भिक्खुनियो अम्हाक कठिनुद्धार न दस्सन्ती” ति । अस्सोसु
खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिक कठिनुद्धार पटिबाहिस्सती
15 ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिक कठिनु-
द्धार पटिबाही^१ ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पज्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
378 भिक्खुनी धम्मिक कठिनुद्धार पटिबाहिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
20 उद्दिस्सन्तु -

१३६ “या पन भिक्खुनी धम्मिक कठिनुद्धार पटिबाहेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१३७ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

5 धम्मिको नाम कठिनुद्धारो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सन्निपतित्वा
उद्धरति ।

पटिबाहेय्या ति कथ इद कठिन न^२ उद्धरेय्या ति पटिबाहति,

^१ पटिबाहती - स्या० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३८ धम्मिके धम्मिकसञ्जा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्जा
पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्जा, 5
अनापत्ति ।

१३९ अनापत्ति आनिसस दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

*नग्गवग्गो तत्तियो ।

४३१ एकतिसत्तिमपाचित्तिय

(एकमञ्चे तुवट्टने)

(१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु

१४० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेन्ति । 10
मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहिनियो' कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान
उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनियो 15
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु — 20

* एत्थ सी० पोत्थके इम उद्दान दिस्सति —

नग्गोदक विसिब्बेत्वा पञ्चाह सकमानिय ।

गणविभङ्ग समण दुब्बलकठिनेन चा ति ॥

१ गिही — सी० ।

पाचित्तिय — ५०

189

१४१ “या पन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेय्यु, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१४२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनियो ति उप-
सम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

द्वे एकमञ्चे तुवट्टेय्यु ति एकाय निपन्नाय अपरा निपज्जति, आपत्ति
5 पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा
पुनप्पुन निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४३ अनापत्ति एकाय निपन्नाय अपरा निसीदति, उभो वा निसी-
दन्ति, उम्मत्तिकान, आदिकम्मिकान ति ।

—०—

§ ३२ द्वित्तिसत्तिमपाचित्तिय

(एकत्थरणपावुरणतुवट्टेने)

(१) एकत्थरणपावुरणावत्थु

१४४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवट्टेन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवट्टेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो
380 भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या
15 ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथ हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ती ति पे०
सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेन्ती ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
20 द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उट्ठिसन्तु —

- “इमा किर अप्पिच्छा सन्तुट्ठा पविवित्ता अससट्ठा या इमा सञ्जात्ति-
बहुला विञ्जात्तिबहुला विहरन्ती” ति भद्दाय कापिलानिया पुरतो चङ्कमति
पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्य पि कप्पेति उद्दिंसति पि उद्दिंसापेति
पि सज्झाय पि करोति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झा-
5 यन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय
भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु करिस्सती ति पे० सच्च
किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु
करोती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
10 भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु करिस्सति । नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापद उद्दिंसन्तु —

१५० “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सञ्चिच्च अफासु करेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 १५१ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

सञ्चिच्चा ति जानन्ती सञ्जानन्ती चेच्च अभिवितरित्वा
वीतिक्कमो ।

- 20 अफासु करेय्या ति — “इमिना इमिस्सा अफासु^२ भविस्सती” ति
अनापुच्छा पुरतो चङ्कमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्य वा कप्पेति उद्दि-
सति वा उद्दिंसापेति वा सज्झाय वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 382 १५२ उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा सञ्चिच्च अफासु करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमत्तिका सञ्चिच्च अफासु करोति,
291 25 आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा सञ्चिच्च अफासु
करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय सञ्चिच्च अफासु करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१ खीयन्ति — सी०, स्या०, रो० । २ अफासु — सी०, स्या० ।

अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५३ अनापत्ति न अफासु कत्तुकामा आपुच्छा पुरतो चङ्गमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्य वा कप्पेति उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा ⁵ सज्झाय वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ३४ चतुत्तिसतिमपाचित्तिय

(सहजीविनीअनुपट्ठाने)

(१) दुक्खितासहजीविनीवत्थु

१५४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खित
सहजीविनि नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्क करोति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम ¹⁰
अय्या थुल्लनन्दा दुक्खित सहजीविनि नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्क
करिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खित
सहजीविनि नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्क करोती ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा ¹⁵
भिक्खुनी दुक्खित सहजीविनि नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्क करि-
स्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

१५५ “या पन भिक्खुनी दुक्खित सहजीविनि नेव उपट्ठेय्य न
उपट्ठापनाय उस्सुक्क करेय्य, पाचित्तिय” ति । ²⁰

(३) विभङ्गो

१५६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुक्खिता नाम गिलाना वुच्चति ।

सहजीविनी नाम सद्विविहारिनी वुच्चति ।

नेव उपट्टेय्या ति न सय उपट्टेय्य ।

न उपट्टापनाय उस्सुक्क करेय्या ति न अञ्च आणापेय्य ।

नेव उपट्टेस्सामि न उपट्टापनाय उस्सुक्क करिस्सामी ति धुर
निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । अन्तेवासिनि^१ वा अनुपसम्पन्न वा
५ नेव उपट्टेति, न उपट्टापनाय उस्सुक्क करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

। 292

१५७ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३५ पञ्चतिसतिमपाचित्तिय

(भिक्खुनीनिककङ्खने)

(१) भद्दाथुल्लनन्दावत्थु

१५८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दा कापिलानी साकेते वस्स उप-
१० गता होति । सा केनचिदेव करणीयेन उब्बाब्हा^२ थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया
सन्तिके दूत पाहेसि — “सचे मे अय्या थुल्लनन्दा उपस्सय ददेय्य आगच्छेय्या-
मह^३ सावत्थि” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह — “आगच्छतु, दस्सामी”
ति । अथ खो भद्दा कापिलानी साकेता सावत्थि अगमासि । थुल्लनन्दा
भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सय अदासि । तेन खो पन समयेन
१५ थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा^४ धम्मि^५
कथ^६ कातु । भद्दा पि कापिलानी बहुस्सुता येव^७ होति भाणिका विसारदा
पट्टा धम्मि कथ कातु उळारसम्भाविता । मनुस्सा — “अय्या भद्दा कापि-
लानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि कथ कातु उळारसम्भाविता”
ति भद्द कापिलानि पठम पथिरुपासित्वा पच्छा थुल्लनन्द भिक्खुनि
३८४ २० पथिरुपासन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता — “इमा किर अप्पिच्छा
सन्तुट्ठा पविवित्ता अससट्ठा या इमा सञ्जात्तिबहुला विञ्जात्तिबहुला विह-
रन्ती” ति कुपिता अनत्तमना भद्द कापिलानि उपस्सया निक्कङ्खि । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिरयन्ति विपाचेन्ति—कथ
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय भद्दाय कापिलानिया उपस्सय दत्वा
२५ कुपिता अनत्तमना निक्कङ्खिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे,

१ अन्तेवासि — रो० । २ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ गच्छेय्यामह — स्या० । ४
पट्टा — स्या०, रो० । ५-५ धम्मकथ — सी०, रो० । ६ सी०, स्या०, पोत्थकेसु नत्थि ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापि नानिया उपस्सय दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सय दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढि-
स्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, 5
भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

१५६ “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उपस्सय दत्वा कुपिता
अनत्तमना निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१६० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

उपस्सयो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

दत्वा ति सय दत्वा ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

निक्कड्ढेय्या ति गम्भे गहेत्वा पमुख निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्ति- 15
यस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन
पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिककामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R 21

निक्कड्ढापेय्या ति अञ्जा आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि
आणत्ता बहुके पि द्वारे अतिककामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६१ उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा उपस्सय दत्वा कुपिता अनत्त- 20
मना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय
वेमतिका उपस्सय दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा उपस्सय दत्वा
कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । B 31

तस्सा परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्क- 25
टस्स । यकवाटबद्धा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
तस्सा परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्न कवाटबद्धा वा अकवाटबद्धा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,
आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा परिक्खार निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,

आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
सञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१६२ अनापत्ति अलज्जिर्णि^१ निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा
5 परिक्खार निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तिक निक्कड्ढुति वा निक्क-
ड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खार निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, भण्डनकारिक
पे० कलहकारिक विवादकारिक भस्सकारिक सङ्घे अधिकरण-
कारिक निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खार निक्कड्ढुति वा
निक्कड्ढापेति वा, अन्तेवासिनि वा सद्धिविहारिनि वा न सम्मा वत्तन्ति
10 निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खार निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति
वा, उम्पत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३६ छत्तिसत्तिमपाचित्तिय

(ससट्ठविहारे)

(१) ससट्ठाचण्डकाळीवत्थु

१६३ तेन ममयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन ममयेन चण्डकाळी^२ भिक्खुनी ससट्ठा
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन^३ पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
15 पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या
चण्डकाळी ससट्ठा विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पी ति पे०
सच्च किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी ससट्ठा विहरति गहपतिना पि
B 386 गहपतिपुत्तेन पी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

R 294 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
20 भिक्खुनी ससट्ठा विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापद उद्दिसन्तु —

१६४ “या पन भिक्खुनी ससट्ठा विहरेय्य गहपतिना वा गहपति-
पुत्तेन वा सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया — ‘माय्ये, ससट्ठा

१ अलज्जिर्णि — सी० । २ चण्डकाली — सी०, स्या०, रो० । ३ गहपतिपुत्तेना — सी० ।

विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये^१, विवेकञ्जेव भगि-
निया सङ्घो वण्णेती' ति । एवञ्च पन सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना
तथेव पगणहेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततिय समनुभासितब्बा तस्स
पटिनिस्सग्गाय । यावततियञ्चे समनुभासियमाना^२ त पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेत
कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तिय" ति ।

5

(३) विभङ्गो

१६५ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ससट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन ससट्ठा ।

गहपति नाम यो कोचि अगार अज्झावसति ।

गहपतिपुत्तो नाम यो^३ कोचि^४ पुत्तभातरो ।

10

सा भिक्खुनी ति या सा ससट्ठा भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अज्झाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति
ताहि वत्तब्बा — "माय्ये, ससट्ठा विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि ।
विविच्चाय्ये, विवेकञ्जेव भगिनिया सङ्घो वण्णेती" ति । दुतिय पि
वत्तब्बा । ततिय पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेत कुसल, नो
चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमज्झ पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — "माय्ये, ससट्ठा
विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये, विवेकञ्जेव-
भगिनिया सङ्घो वण्णेती" ति । दुतिय पि वत्तब्बा । ततिय पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेत कुसल, नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवञ्च पन, भिक्खवे,
समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो —

15

20

१६६ "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी ससट्ठा
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा त वत्थु न पटिनिस्सज्जति ।
यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स
पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

B 38

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा भिक्खुनी ससट्ठा विहरति
गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा त वत्थु न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो

25

१ विविच्चाय्य — सी०, रो० विविच्चाहय्ये — स्या० । २ समनुभासीयमाना — म० ।

३-३ ये केचि — म० ।

पाचित्तिय — ५१

इत्थन्नाम भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि
5 पे० सा भासेय्य ।

“समनुभट्टा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय, खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

295

जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचा-
परियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

१६७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
15 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

१६८ अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३७ सत्तत्तिसत्तिमपाचित्तिय

(असत्थिकाचारिकाये)

(१) असत्थिकाचारिकावत्थु

१६९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्क-
सम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिक चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति’ विपाचेन्ति — कथ
हि नाम भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका
चारिक चरिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे
25 सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिक चरन्ती ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

१ खीयन्ति — सी०, स्या०, रो० ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिक चरिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु -

१७० “या पन भिक्खुनी अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये अस- 5
त्थिका चारिक चरेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१७१ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अन्तोरट्ठे ति यस्स विजिते विहरति, तस्स रट्ठे ।

सासङ्क नाम तस्मि मग्गे चोरान निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तो- 10
कासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभय नाम तस्मि मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

15

चारिक चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते^१ गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्ध्ययोजने अद्ध्ययोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७२ अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पटिभये गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

20

§ ३८ अट्टातिसत्तिमपाचित्तिय

(असत्थिकाचारिकाय)

(१) असत्थिकाचारिकावत्थु

१७३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्क-

B 385
R. 291

१ कुक्कुटसम्पादे - सी० ।

- सम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिक चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिक चरिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे
- 5 सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिक चरन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिक चरिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
- 10 इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु -

१७४ “या पन भिक्खुनी तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिक चरेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

- १७५ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
- 15 तिरोरट्ठे ति यस्स विजिते विहरति, त ठपेट्वा अञ्जस्स रट्ठे ।
- सासङ्क नाम तस्मि मग्गे चोरान निविट्ठोकासो दिस्सति, भत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

- सप्पटिभय नाम तस्मि मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
- 20 दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

चारिक चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 १७६ अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेम अप्पटिभये गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ३६ ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(अन्तोवस्सचारिकाय)

(१) अन्तोवस्सचारिकावत्थु

१७७ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोवस्स चारिक चरन्ति ।
मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो
अन्तोवस्स चारिक चरिस्सन्ति हरितानि तिणानि च’ सम्मदन्ता’, एकि-
न्द्रिय जीव विहेठेन्ता, बहू खुद्दके पाणे सङ्घात आपादेन्ता” ति । अस्सोसु 5
खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथ हि नाम भिक्खुनियो अन्तोवस्स चारिक चरिस्सन्ती ति पे० सच्च
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोवस्स चारिक चरन्ती ति ? “सच्च,
भगवा” ति । 10

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अन्तोवस्स चारिक चरिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

१७८ “या पन भिक्खुनी अन्तोवस्स चारिक चरेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१७९ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 15 R 297
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अन्तोवस्स ति पुरिम वा तेमास पच्छिम वा तेमास अवसित्वा ।

चारिक चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति
पाचित्तियस्स । अगामके अरज्जे अद्ध्योजने अद्ध्योजने आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । 20

१८० अनापत्ति सत्ताहकरणीयेन गच्छति, केनचि उब्बाब्हा
गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४० चत्तारीसतिमपाचित्तिय

(वस्सान तर अप्पक्कमने)

(१) आहुन्दरिकावत्थु

३९१ १८१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तत्थेव राजगहे वस्स वसन्ति, तत्थ
हेमन्त, तत्थ गिम्ह । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“आहुन्दरिका
भिक्खुनीन दिसा अन्धकारा, न इमास दिसा पक्खायन्ती” ति । अस्सोसु
५ खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ
खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीन सिक्खापद पञ्जा-
१० पेस्सामि^१ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्ख सुट्ठुताय पे० सद्धम्मट्ठितिया विन-
यानुगहाय । एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

१८२ “या पन भिक्खुनी वस्स^२ वुत्था^३ चारिक न पक्कमेय्य
अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१८३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
१५ इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्स वुत्था नाम पुरिम वा तेमास पच्छिम वा तेमास वुट्ठा ।

“चारिक न पक्कमिस्सामि अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पी” ति
धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१८४ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिक भिक्खुनि न
२० लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* तुवट्टवग्गो चतुत्थो ।

१ पञ्जपेस्सामि — म० । २-२ वस्सवुट्ठा — म० । * एत्थ सी० पोत्थके इम
उद्धान् दिस्सति—

सेय्यत्थरण अफासुक दुक्खिता उपस्सयेन च ।

ससट्ठा दुवेरट्ठा अन्तोवस्सेन चारिका ति ॥

§ ४१ एकचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(चित्तागारदस्सने)

(१) कोसलराजचित्तागारवत्थु

१८५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- R 2
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन रञ्जो पसेनदिस्स^१ कोसलस्स^२
 उय्याने चित्तागारे पटिभानचित्त कत होति । बहू मनुस्सा चित्तागार B 34
 दस्सनाय गच्छन्ति । छब्बगिया पि भिक्खुनियो चित्तागार दस्सनाय अग-
 मसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथ हि नाम भिक्खु- 5
 नियो चित्तागार दस्सनाय गच्छिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^३ कामभो-
 गिनियो^४” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान
 खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो चित्ता-
 गारदस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया 10
 भिक्खुनियो चित्तागार दस्सनाय गच्छन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
 भिक्खुनियो चित्तागार दस्सनाय गच्छिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
 वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
 उद्दिंसन्तु – 15

१८६ “या पन भिक्खुनी राजागार वा चित्तागार वा आराम वा
 उय्यान वा पोक्खरणिं वा दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१८७ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

राजागार नाम यत्थ कत्थचि रञ्जो कीळितु रमितु कत होति । 20
 चित्तागार नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सान कीळितु रमितु कत होति ।
 आरामो नाम यत्थ कत्थचि मनस्सान कीळितु रमितु कतो होति ।
 उय्यान नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सान कीळितु रमितु कत होति ।
 पोक्खरणी नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सान कीळितु रमितु कता होति ।

१-१ पसेनदिकोमलस्स – रो० । २-२ गिही कामभोगिनियो – सी०, गिहिकाम
 भोगिनियो – रो० ।

१८८ दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचार^१ विजहित्वा पुनप्पुन पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेक दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पचित्तियस्स । दस्सनूपचार विजहित्वा पुनप्पुन पस्सति,
5 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

3
9

१८९ अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति, गच्छन्ती वा आगच्छन्ती वा पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४२ द्वाचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(आसन्दिपरिभोगे)

(१) आसन्दिपल्लङ्कभोगवत्थु

१९० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्क पि परिभुञ्जन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्क पि परिभुञ्जिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान ।
15 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्क पि परिभुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्क पि परिभुञ्जन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
20 आसन्दि पि पल्लङ्क पि परिभुञ्जिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दि-
सन्तु —

१ दस्सनूपचार — स्या०, रो० ।

१६१ “या पन भिक्खुनी आसन्दि वा पल्लङ्को वा परिभुञ्जेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१६२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आसन्दी^१ नाम अतिक्कन्तप्पमाणा वुच्चति ।

5

पल्लङ्को नाम आहरिमेहि वालेहि^२ कतो होति ।

परिभुञ्जेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६३ अनापत्ति आसन्दिया पादे छिन्दित्वा परिभुञ्जति, पल्लङ्कस्स वाले^३ भिन्दित्वा^४ परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B 35

10

— ० —

§ ४३ तेचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(सुत्तकन्तने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

१६४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्त कन्तन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो सुत्त कन्तिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा

R 31

15

पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्त कन्तिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्त कन्तन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्त कन्तिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

20

१ आसन्दि — स्या० रो० । २ वालेहि — सी० स्या० रो० । ३ वाले — सी०, स्या० रो० । ४ छिन्दित्वा — सी०, रो० ।

१६५ “या पन भिक्खुनी सुत्त कन्तेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

१६६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सुत्त नाम छ सुत्तानि — खोम, कप्पासिक, कोसेय्य, कम्बल, साण,
5 भङ्ग ।

कन्तेय्या ति सय कन्तति, पयोगे दुक्कट । उज्जवुज्जवे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६७ अनापत्ति कन्तितसुत्त कन्तति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४४ चतुच्चत्तारीसत्तिमपाचित्तिय

(गिहिवेय्यावच्चकरणे)

(१) गिहिवेय्यावच्चवत्थु

3 395 10 १६८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्च
करोन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्च करिस्सन्ती ति
पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्च करोन्ती ति ?
15 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो गिहिवेय्यावच्च करिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

१६९ “या पन भिक्खुनी गिहिवेय्यावच्च करेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

20 २०० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

2 301 गिहिवेय्यावच्च नाम अगारिकस्स यागु वा भत्त वा खादनीय'
वा पचति, साटक वा वेठन^१ वा धोवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ खादनिय — रो० । २ वेठन — रो० ।

२०१ अनापत्ति यागुपाने, सङ्खभत्ते, चेतियपूजाय, अत्तनो वेय्यावच्चकरस्स यागु वा भत्त वा खादनीय वा पचति, साटक वा वेठन वा धोवति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४५ पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(अधिकरणवूपसमन)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

२०२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्षुनी थुल्लनन्द 5
भिक्षुनि उपसङ्कमित्रा एतदवोच —“एहाय्ये^१, इम अधिकरण वूपसमेही”ति ।
थुल्लनन्दा भिक्षुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा^२ नेव वूपसमेति न वूपसमाय
उस्सुक्क करोति । अथ खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीन एतमत्थ आरोचेसि । B ३
या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति
— “कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्षुनिया^३ —‘एहाय्ये’, इम अधिकरण 10
वूपसमेही’ ति वुच्चमाना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न
वूपसमाय उस्सुक्क करिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी भिक्षुनिया —‘एहाय्ये, इम अधिकरण वूपसमेही’ ति वुच्च-
माना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्क
करोती ति ? “सच्च, भगवा” ति । 15

(२) पञ्जात्त

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी भिक्षुनिया — ‘एहाय्ये, इम अधिकरण वूपसमेही’ ति वुच्च-
माना— ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न वूपसमाय उस्सुक्क
करिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,
भिक्खवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

२०३ “या पन भिक्षुनी भिक्षुनिया — ‘एहाय्ये, इम अधिकरण
वूपसमेही’ ति वुच्चमाना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा सा पच्छा अनन्त-
रायिकिनी^४ नेव वूपसमेय्य न वूपसमाय उस्सुक्क करेय्य, पाचित्तिय” ति ।

१ एहाय्ये—सी०, स्या०, रो० । २ पटिस्सुणित्वा—सी० रो० । ३ भिक्षुनियो—
स्या० । ४ अतरायिकिनी—सी० ।

(३) विभङ्गो

२०४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

अधिकरण नाम चत्तारि अधिकरणानि — विवादाधिकरण, अनु-
5 वादाधिकरण, आपत्ताधिकरण, किच्चाधिकरण ।

एहाय्ये इम अधिकरण वूपसमेही ति एहाय्ये इम अधिकरण
विनिच्छेहि ।

302

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव वूपसमेय्या ति न सय वूपसमेय्य ।

10

न वूपसमाय उस्सुक्क करेय्या ति न अञ्ज आणापेय्य । नेव वूप-
समेस्सामि न वूपसमाय उस्सुक्क करिस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

397

२०५ उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा अधिकरण नेव वूपसमेति न
वूपसमाय उस्सुक्क करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका
15 अधिकरण नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्क करोति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा अधिकरण नेव वूपसमेति न वूप-
समाय उस्सुक्क करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय अधिकरण नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्क
करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति
20 दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२०६ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

§ ४६ छवत्तारीसतिमपाचित्तिय

(नटादीन खावनीयदाने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२०७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
25 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटान पि नट-

कान पि लङ्घकान^१ पि सोकज्झायिकान^२ पि कुम्भथूणिकान पि सहत्था खादनीय भोजनीय देति — “मय्ह परिसत्ति^३ वण्ण भासथा” ति । नटा पि नटका पि लङ्घका पि सोकज्झायिका पि कुम्भथूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसत्ति वण्ण भासन्ति — “अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्ठा^४ धम्मि कथ कातु, देथाय्याय, करोथाय्याया” ति । या ता भिक्खुनियो 5
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अगारिकस्स सहत्था खादनीय भोजनीय दस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीय भोजनीय देती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 10
भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीय भोजनीय दस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

२०८ “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बा- B :
जिकाय वा सहत्था खादनीय वा भोजनीय वा ददेय्य, पाचित्तिय” ति । 15

(३) विभङ्गो

२०९ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगार अज्झावसति ।

परिब्बाजको नाम भिक्खु च सामणेरे च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो । 20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनि च सिक्खमान च सामणेरे च ठपेत्वा या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

खादनीय नाम पञ्च भोजनानि—उदकदन्तपोन ठपेत्वा अवसेस खादनीय नाम ।

भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि—ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मस । 25

ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति, R
आपत्ति पाचित्तियस्स । उदकदन्तपोन देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१ लङ्घिकान — सी०, स्या० । २ सोकसायिकान — सी० । ३ परिसत्ति — सी० ।

४ पट्ठा — स्या०, रो० ।

२१० अनापत्ति दापेति न देति, उपनिक्खपित्वा देति, बाहिरालेप^१ देति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४७ सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(आवसथचीवरपरिभोगे)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

२११ तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी आवसथ-
5 चीवर अनिस्सज्जित्वा^२ परिभुञ्जति । अञ्जा उतुनियो भिक्षुनियो न
लभन्ति । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति
399 विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथचीवर अनिस्सज्जित्वा
परिभुञ्जिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी
आवसथचीवर अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

10 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी आवसथचीवर अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जिस्सति । नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इम
सिक्खापद उद्दिसन्तु —

२१२ “या पन भिक्षुनी आवसथचीवर अनिस्सज्जित्वा परिभु-
15 ञ्जेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२१३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्षुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

आवसथचीवर नाम उतुनियो भिक्षुनियो परिभुञ्जन्तू ति दिन्न
होति ।

20 अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जेय्या ति द्वे तिस्सो रत्तियो परिभुञ्जित्वा
चतुत्थदिवसे धोवित्वा भिक्षुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया^३ वा
अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ बाहिरालेप — स्या०, रो० । २ अनिस्सज्जित्वा — सी० । ३ सामणेरिया — सी० ।

२१४ अनिस्सज्जिते^१ अनिस्सज्जितसञ्जा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमतिका परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते 5 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा अनापत्ति ।

२१५ अनापत्ति निस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, पुन परियायेन परिभुञ्जति, अञ्जा उतुनियो भिक्खुनियो^२ न होन्ति, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्टचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४८ अट्टचत्तारीसत्तिमपाचित्तिय

(चारिकपक्कमने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२१६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाय- 10 B 400
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथ R 304
अनिस्सज्जित्वा चारिक पक्कामि । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खु-
निया आवसथो ड्य्हति । भिक्खुनियो एवमाहसु — “हन्दाय्ये^३, भण्डक नीह-
रामा” ति । एकच्चा एवमाहसु — “न मय, अय्ये, नीहरिस्साम । य किञ्चि
नट्ट सब्ब अम्हे अभियुञ्जिस्सती” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुनदेव त 15
आवसथ पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो पुच्छ — “अपाय्ये^४, भण्डक नीहरित्था”
ति ? “न मय, अय्ये, नीहरिम्हा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी उज्झायति
खिय्यति विपाचेति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो आवसथे ड्य्हमाने भण्डक
न नीहरिस्सन्ती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — *कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथ 20
अनिस्सज्जित्वा चारिक पक्कमिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथ अनिस्सज्जित्वा चारिक पक्कामी^५ ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

१ अनिस्सजिते — सी० । २ सी० पोत्थके नत्थि । ३ ह्दय्ये — सी०, स्या०, रो० ।

४ अपय्ये — सी०, स्या०, अय्ये — रो० । * एत्थ ‘कथ हि नाम भिक्खुनियो आवसथे ड्य्हमाने भण्डक न नीहरिस्सन्ती ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खीयति विपाचेति इति अधिको पाठो सी० पोत्थके अस्ति । ५ पक्कमी ति — सी०, पक्कमती ति — स्या० ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथ अनिस्सज्जित्वा चारिक पक्कमिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

- 5 २१७ “या पन भिक्खुनी आवसथ अनिस्सज्जित्वा चारिक पक्कमेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२१८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आवसथो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

- 10 अनिस्सज्जित्वा चारिक पक्कमेय्या ति भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया वा अनिस्सज्जित्वा परिक्खित्तस्स आवसथस्स परिक्खेप अतिक्कामेन्तिया' आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स आवसथस्स उपचार अतिक्कामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 15 २१९ अनिस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B 401

अकवाटबद्ध अनिस्सज्जित्वा पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा, अनापत्ति ।

R 305 20

२२० अनापत्ति निस्सज्जित्वा पक्कमति, सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४९ ऊनपञ्जासमपाचित्तिय

(तिरच्छानविज्जापरियापुण्णे)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

२२१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छान-

विज्ज परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ज परियापुणिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^१ कामभोगिनियो”^२ ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा

पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया 5
भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ज परियापुणिस्सन्ती ति पे० सच्च किर,
भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ज परियापुणन्ती ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ज परियापुणिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे अप्प- 10
सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खा-
पद उद्दिंसन्तु —

२२२ “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्ज परियापुणेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२२३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 15
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

तिरच्छानविज्जा नाम य किञ्चि बाहिरक अनत्थसहित ।

परियापुणेय्या ति पदेन परियापुणाति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तिय- B 40
यस्स । अक्खराय परियापुणाति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२४ अनापत्ति लेख परियापुणाति, धारण परियापुणाति, गुत्तत्थाय 20
परित्त परियापुणाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५० पञ्चासमपाचित्तिय

(तिरच्छानविज्जावाचने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

२२५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- R 30
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो

१-१ गिही कामभोगिनियो — सी०, गिहिकामभोगिनियो — रो० ।

तिरच्छानविज्ज वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
 “कथ हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ज वाचेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहि-
 नियो कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान
 उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
 5 पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया
 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ज वाचेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे,
 छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ज वाचेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्ज वाचेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
 10 वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
 उद्दिंसन्तु —

२२६ “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्ज वाचेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२२७ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

15 तिरच्छानविज्जा नाम य किञ्चि बाहिरक अनत्थसहित ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्ख-
 राय वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२८ अनापत्ति लेख वाचेति, धारण वाचेति, गुत्तत्थाय परित्त
 वाचेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* चित्तागारवग्गो पञ्चमो ।

— ० —

§ ५१ एकपञ्जासमपाचित्तिय

(अनापुच्छा आरामपवेसने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

20 २२९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवन अनत्थ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू गामकावासे

* एत्थ सी० पोत्थके इम उद्दान दिस्सति —

राजासन्दि युत्तञ्च गिही कूपसमेन च ।

ददे चीवरावसथ परियापुण वाचणे ति ॥

एकचीवरा चीवरकम्म करोन्ति । भिक्खुनियो अनापुच्छा आराम पविसित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो अनापुच्छा आराम पविसिस्सन्तीति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अनापुच्छा आराम पविसन्तीति ? “सच्च, भगवा”ति ।

5

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे^१, भिक्खुनियो अनापुच्छा आराम पविसिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहसन्तु—

“या पन भिक्खुनी अनापुच्छा आराम पविसेय्य, पाचित्तिय”ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

10

(३) पठमानुपञ्जात्ति

२३० तेन खो पन समयेन ते भिक्खू तम्हा आवासा पक्कमिसु । भिक्खुनियो — “अय्या पक्कन्ता”ति, आरामं नागमसु^२ । अथ खो ते भिक्खू पुनदेव तं आवासं पच्चागच्छिसु । भिक्खुनियो — “अय्या आगता”ति, आपुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा ते भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचु — “किस्स तुम्हे, भगिनियो, आरामं नेव सम्मज्जित्थं न पानीय^३ परिभोजनीय^४ उपट्ठापित्था”ति ? भगवता, अय्या, सिक्खापदं पञ्जत्तं होति^५ — “न अनापुच्छा आरामो पविसितब्बोति । तेन मयं न आगमिम्हा”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे० अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खु आपुच्छा आरामं पविसितु । एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहसन्तु —

R 3

15

20 B

“या पन भिक्खुनी सन्तं भिक्खु अनापुच्छा आराम पविसेय्य, पाचित्तिय”ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(४) दुतियानुपञ्जात्ति

२३१ तेन ो पन समयेन ते भिक्खू तम्हा आवासा पक्कमित्वा

25

१ स्या० पोत्थके नत्थि । २ नागमिसु — सी० । ३-३ पानियं परिभोजनियं — रो० ।

४ उपट्ठपित्था — स्या० । ५ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

पुनदेव त आवास^१ पच्चागच्छिसु । भिक्खुनियो — “अय्या पक्कन्ता” ति
 अनापुच्छा आराम पविसिसु । तास कुक्कुच्च अहोसि — “भगवता भिक्खु-
 नीन^२ सिक्खापद पञ्जत्त — ‘न सन्त भिक्खु अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो’
 ति । मयञ्चम्हा^३ सन्त भिक्खु अनापुच्छा आराम पविसिम्हा । कच्चि नु खो
 ५ मय पाचित्तिय आपत्ति आपन्ना” ति ? भगवतो एमत्थ आरोचेसु । अथ खो
 भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि
 पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

२३२ “या पन भिक्खुनी जान सभिक्खुक आराम अनापुच्छा पवि-
 सेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(५) विभङ्गो

१० २३३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

जानाति नाम साम वा जानाति, अञ्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, ते
 वा आरोचेन्ति ।

सभिक्खुको नाम आरामो यत्थ भिक्खू रुक्खमूले पि वसन्ति ।

१५ अनापुच्छा आराम पविसेय्या ति भिक्खु वा सामणेरे वा आरामिक
 वा अनापुच्छा परिक्खित्तस्स आरामस्स परिक्खेप अतिककामेन्तिया^१ आपत्ति
 पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स आरामस्स उपचार ओक्कमन्तिया आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

२३४ सभिक्खुके सभिक्खुकसञ्जा सन्त भिक्खु अनापुच्छा आराम
 ४०५ २० पविसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सभिक्खुके वेमतिका सन्त भिक्खु अना-
 पुच्छा आराम पविसति, आपत्ति दुक्कटस्स । सभिक्खुके अभिक्खुकसञ्जा
 सन्त भिक्खु अनापुच्छा आराम पविसति, अनापत्ति ।

३०८ अभिक्खुके सभिक्खुकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्खुके
 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्खुके अभिक्खुकसञ्जा, अनापत्ति ।

२३५ अनापत्ति सन्त भिक्खु आपुच्छा पविसति, असन्त भिक्खु
 २५ अनापुच्छा पविसति, सीसानुलोकिका गच्छति, यत्थ भिक्खुनियो सन्निपतिता

१ आराम — सी० । २ सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३ मयञ्च — रो०, स्या० ।
 ४ अतिककामन्तिया — स्या० ।

होन्ति तत्थ गच्छति, आरामेन मग्गो होति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४५२ द्वापञ्चासमपाचित्तिय

(भिक्षु अक्कोसने)

(१) कप्पितक-छब्बग्गियाकलहवत्थु

२३६ तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटा-
गारसालाय । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपालिस्स उपज्झायो आयस्मा
कप्पितको सुसाने विहरति । तेन खो पन समयेन छब्बग्गियान भिक्षुनीन 5
महत्तरा^१ भिक्षुनी कालङ्कता^२ होति । छब्बग्गिया भिक्षुनियो त भिक्षुनि
नीहरित्वा आयस्मतो कप्पितकस्स विहारस्स अविदूरे ज्ञापेत्वा^३ थूप कत्वा
गन्त्वा तस्मि थूपे रोदन्ति । अथ खो आयस्मा कप्पितको तेन सद्देन उब्बा-
ब्बो त थूप भिन्दित्वा विप्पकिरेसि^४ । छब्बग्गिया भिक्षुनियो — “इमिना
कप्पितकेन अम्हाक अय्याय थूपो भिन्नो, हन्द न^५ घातेमा” ति, मन्तेसु । 10
अज्जतरा भिक्षुनी आयस्मतो उपालिस्स एतमत्थ आरोचेसि । आयस्मा
उपालि आयस्मतो कप्पितकस्स एतमत्थ आरोचेसि । अथ खो आयस्मा
कप्पितको विहारा निक्खमित्वा निलीनो अच्छि । अथ खो छब्बग्गिया
भिक्षुनियो येनायस्मतो कप्पितकस्स विहारो तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा
आयस्मतो कप्पितकस्स विहार पासाणेहि च लेड्डूहि च ओत्थरापेत्वा, “मतो 15
कप्पितको” ति पक्कमिसु ।

अथ खो आयस्मा कप्पितको तस्मा रत्तिया अच्चयेन पुब्बण्हसमय 20
निवासेत्वा पत्तचीवर आदाय वेसालि पिण्डाय पाविसि । अद्दसु खो छब्ब-
ग्गिया भिक्षुनियो आयस्मन्त कप्पितक पिण्डाय चरन्त । दिस्वान एवमाहसु
— “अय कप्पितको जीवति, को नु खो अम्हाक मन्त सहरी^६” ति ? अस्सोसु
खो छब्बग्गिया भिक्षुनियो — “अय्येन किर उपालिना अम्हाक मन्तो सहटो” 20
ति । ता आयस्मन्त उपालि अक्कोसिसु — कथ हि नाम अय कासावटो^७
मलमज्जनो निहीनजच्चो अम्हाक मन्त सहरिस्सती ति । या ता भिक्षु-

१ महत्तरा — सी० । २ कालकता — स्या०, सी० । ३ त ज्ञापेत्वा — स्या० । ४
पकिरेसि — सी०, म०, रो० । ५ त — सी० । ६ सहस्ती — स्या०, रो० । ७ कसावटो —
स्या०, रो० ।

- 19 नियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो अय्य उपालि अक्कोसिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उपालि अक्कोसन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उपालि अक्कोसिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

- २३७ “या पन भिक्खुनी भिक्खु अक्कोसेय्य वा परिभासेय्य वा,
10 पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२३८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खु तिउपसम्पन्न । अक्कोसेय्य वा ति दसहि वा अक्कोसवत्थूहि अक्कोसति एतेस वा अञ्जतरेण, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 15 परिभासेय्य वा ति भय उपदसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२३९ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमत्तिका अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा^१ अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 20 अनुपसम्पन्न अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४० अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-पुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ उपसम्पन्नसञ्जा - सी० । २ अनुसासनीपुरेक्खाराय - सी०, स्या० ।

§ ५३ तेपञ्चासमपाचित्तिय (गणपरिभासने)

(१) भण्डनकारिकाचण्डकाळीवत्थु

२४१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भण्डन-
कारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्घे अधिकरण-
कारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^२ पटिवकोसति ।
तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामक अगमासि केनचिदेव करणीयेन । 5
अथ खो भिक्खुनीसङ्घो – “थुल्लनन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता” ति चण्डकाळि
भिक्खुनि आपत्तिया अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके त
करणीय तीरेत्वा पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि^३ । चण्डकाळी भिक्खुनी
थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आगच्छन्तिया नेव आसन पञ्जापेसि^४ न पादोदक
पादपीठ पादकथलिक^५ उपनिक्खिपि, न पच्चुगगन्त्वा पत्तचीवर पटिगहेसि 10
न पानीयेन^६ आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळि भिक्खुनि एतद-
वोच – “किस्स त्व, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसन पञ्जापेसि न
पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपि, न पच्चुगगन्त्वा पत्तचीवर
पटिगहेसि न पानीयेन आपुच्छी” ति ? “एव हेत, अय्ये, होति यथा त अना-
थाया” ति । “किस्स पन त्व, अय्ये, अनाथा” ति ? “इमा म, अय्ये, भिक्खु- 15
नियो – “अय अनाथा अप्पञ्जाता, नत्थि इमिस्सा काचि^७ पतिवत्ता” ति,
आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिसू” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी – “बाला एता
अव्यत्ता^८ एता नेता^९ जानन्ति कम्म वा कम्मदोस वा कम्मविपत्ति वा कम्म-
सम्पत्ति वा ति, चण्डीकता गण परिभासि^{१०} । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम अय्या 20
थुल्लनन्दा चण्डीकता गण परिभासिस्सती ति पे० सच्च किर,
भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डीकता गण परिभासी ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

R 31

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा

१ चण्डकाळी – सी०, स्या० रो०, । २ करियमाने – रो०, कयिरमाने – स्या०, सी० ।

३ पच्चागच्छि – सी० । ४ पञ्जापेसि – म० । ५ पादकथलिक – सी०, म० । ६ पानीयेन – रो० ।

७ कोचि – स्या०, रो० । ८ अव्यत्ता – सी० । ९ नेव – रो० । १० परिभासति – स्या० ।

08

भिक्षुनी चण्डीकता गण परिभासिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

२४२ “या पन भिक्खुनी चण्डीकता गण परिभासेय्य, पाचि-
5 त्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२४३ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

चण्डीकता नाम कोधना वुच्चति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो^१ वुच्चति

10

परिभासेय्या ति ‘बाला एता अब्बत्ता एता नेता जानन्ति कम्म वा कम्मदोस वा कम्मविपत्ति वा कम्मसम्पत्ति वा’ ति परिभासति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सम्बहुला भिक्खुनियो वा एक भिक्खुनि वा अनुपसम्पन्न वा परिभासति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४४ अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-
15 पुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५४ चतुपञ्चासमपाचित्तिय

(निमन्तितत्तादने)

(१) ब्राह्मणनिमन्तनवत्थु

२४५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो भिक्खुनियो
निमन्तेत्वा भोजेसि । भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता जातिकुलानि गन्त्वा
एकच्चा भुञ्जिसु एकच्चा पिण्डपात आदाय अगमसु । अथ खो सो ब्राह्मणो
20 पटिविस्सके एतदवोच - “भिक्खुनियो मया अय्या सन्तप्पिता, एथ तुम्हे
पि सन्तप्पेस्सामी” ति । ते एवमाहसु - “कि त्व, अय्य^३, अम्हे सन्तप्पे-
स्ससि । या पि तया निमन्तिता ता पि अम्हाक घरानि आगन्त्वा एकच्चा

१ भिक्खुनिसङ्घो - म० । २ अनुसासनीपुरेक्खाराय - सी०, स्या० । ३ अय्ये - सी०, अय्यो - रो०, म० ।

भुञ्जिसु एकच्चा पिण्डपात आदाय अगमसू” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – “कथ हि नाम भिक्खुनियो अम्हाक घरे भुञ्जित्वा अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति, न चाह पटिबलो यावदत्थ दातु” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति 5 विपाचेन्ति – कथ हि नाम भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान 10 वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु –

२४६ “या पन भिक्खुनी निमन्तिता वा पवारिता वा खादनीय वा भोजनीय वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२४७ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

निमन्तिता नाम पञ्चन्न भोजनान अञ्जतरेन भोजनेन निमन्तिता ।

पवारिता नाम असन^१ पञ्जायति, भोजन पञ्जायति, हत्थपासे ठिता अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

खादनीय नाम पञ्च भोजनानि – यागु यामकालिक सत्ताहकालिक 20 यावजीविक ठपेत्वा अवसेस खादनीय नाम ।

भोजनीय नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मस ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

२४८ निमन्तिते* निमन्तितसञ्जा खादनीय वा भोजनीय वा

१ असन – सी०, स्या० ।

10 खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिका खादनीय वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्जा खादनीय वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स* ।

5 यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४६ अनापत्ति अनिमन्तिता^१ अप्पवारिता, यागु पिवति, सामिके अपलोकेत्वा भुञ्जति, यामकालिक सत्ताहकालिक यावजीविक सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५५ पञ्चपञ्जासमपाचित्तिय

(कुलमच्छेरे)

(१) कुलमच्छरिनीवत्थु

12 10 २५० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी सावत्थिय
अञ्जतरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन अञ्जतर कुल तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा त भिक्खुनि
भोजेत्वा एतदवोचु — “अञ्जा पि, अय्ये, भिक्खुनियो आगच्छन्तू” ति ।
15 अथ खो सा भिक्खुनी, कथ हि नाम^२ भिक्खुनियो नागच्छेय्यु ति, भिक्खुनियो
उपसङ्गमित्वा एतदवोच — “अमुकस्मि, अय्ये, ओकासे वाळा^३ सुनखा चण्डो
बलिबद्धो^४ चिक्खल्लो ओकासो । मा खो तत्थ अगमित्था” ति । अञ्जतरा
पि भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन त कुल तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा त भिक्खुनि
20 भोजेत्वा एतदवोचु — “किस्स, अय्ये, भिक्खुनियो न आगच्छन्ती” ति ?
अथ खो सा भिक्खुनी तेस मनुस्सान एतमत्थ आरोचेसि । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनी कुल मच्छरायिस्सती
ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी कुल मच्छरायती ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

— निमन्तिते निर्मातसञ्जा पाचित्तियस्स’ इति पाठो सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

१ निमन्तिता — म०, रो० । २ सी० पोत्थके नत्थि, अय्या — स्या० । ३ वाला — स्या०, रो० ।

४ बलिबद्धो — सी०, बलीबद्धो — रो० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी कुल मच्छरायिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

२५१ “या पन भिक्खुनी कुलमच्छरिनी अस्स, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२५२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० 5
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुल नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुल, ब्राह्मणकुल, वेस्सकुल, सुद्धकुल ।

मच्छरिनी अस्सा ति कथ भिक्खुनियो नागच्छेय्यु ति भिक्खुनीन सन्तिके कुलस्स अवण्ण भासति,^१ आपत्ति पाचित्तियस्स । कुलस्स वा सन्तिके 10
भिक्खुनीन अवण्ण भासति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५३ अनापत्ति कुल न मच्छरायन्ति सन्त येव आदीनव आचि-
क्खति, उम्मत्तिक्काय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५६ छपञ्जासमपाचित्तिय

(अभिक्खुकावासे वस्सपगमने)

(१) सम्बहुलाभिक्खुनीवत्थु

२५४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे 15
वस्स^२ वुत्था^३ सावत्थि अगमसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचु -
“कत्थाय्यायो वस्स वुत्था ? कच्चि ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “नत्थय्ये^३,
तत्थ भिक्खू, कुतो ओवादो इद्धो भविस्सती” ति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम
भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्स वसिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, 20
भिक्खवे, भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्स वसन्ती ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

R 313

१ भणति - सी० । २-२ वस्सवुद्धा - म० । ३ नत्थाय्य - म० ।

(२) पञ्जाति

412

विगरहि ब्रुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो अभिक्खुके आवासे वस्स वसिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
उद्दिमन्तु -

5 २५५ “या पन भिक्खुनी अभिक्खुके आवासे वस्स वसेय्य, पाचि-
त्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२५६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे०
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अभिक्खुको नाम आवासो न सक्का होति ओवादाय वा सवासाय
10 वा गन्तु । वस्स वसिस्सामी ति सेनासन पञ्जापेति^१ पानीय परिभोजनीय
उपट्ठापेति^२ परिवेण सम्मज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सह अरुणुग्गमना
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५७ अनापत्ति वस्सुपगता^३ भिक्खू पक्कन्ता वा होन्ति विब्भन्ता
वा कालङ्कता^४ वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
15 काया ति ।

— ० —

§ ५७ सत्तपञ्जासमपाचित्तिय

(न पवारणे)

(१) वस्सवुत्थाभिक्खुनीवत्थु

२५८ तेन समयेन ब्रुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामका-
वासे वस्स वुत्था सावत्थि अगमसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचु-
314 “कत्थाय्यायो वस्स वुत्था, कत्थ भिक्खुसङ्घो पवारितो” ति ? ‘न मय,
20 अय्ये, भिक्खुसङ्घ पवारेमा” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे०
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्खुनियो वस्स वुत्था
भिक्खुसङ्घ न पवारेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो

१ पञ्जापेति - म० । २ उपट्ठापेति - स्या०, म० । ३ वस्सुपगता - सी० । ४ काल-
कता - सी०, स्या० ।

वस्स वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो वस्स वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिशन्तु —

B 413

5

२५६ “या पन भिक्खुनी वस्स वुत्था उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेय्य दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२६० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्स वुत्था नाम पुरिम वा तेमास पच्छिमं वा तेमास वुत्था । 10 उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेस्सामि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१ अनापत्तिं सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५८ अट्टपञ्चासमपाचित्तिय

(न ओवादगमने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

२६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निओ- 15 धारामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनूपस्सय^१ उपसङ्कमित्वा छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बग्गिया भिक्खुनियो एतदवोचु — “एथाय्ये^२ ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं पि मय, अय्ये, गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बग्गिया इधेव आगन्त्वा^३ अम्हे ओवदन्ती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति 20 खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न

१ भिक्खुनूपस्सय — म० । २ एथय्ये — सी०, स्या०, रो० । ३ सी० पोत्थके नत्थि ।

गच्छिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिगया भिक्खुनियो ओवाद न गच्छन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
315 गिगया भिक्खुनियो ओवाद न गच्छिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
5 वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
उद्दिसन्तु -

414 २६३ “या पन भिक्खुनी ओवादाय वा सवासाय वा न गच्छेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२६४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे०
10 अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ओवादो नाम अट्ठ गरुधम्ममा ।

सवासो नाम एककम्म एकुद्देशो समसिक्खाता^१ । ओवादाय वा
सवासाय वा न गच्छिस्सामी ति धुर निक्खत्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६५ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिक भिक्खुनिं न
15 लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५६ ऊनसट्ठिमपाचित्तिय

(उपोसथपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

२६६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो उपोसथ पि न पुच्छन्ति
ओवाद पि न याचन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथ हि नाम भिक्खुनियो उपोसथ पि न पुच्छिस्सन्ति ओवाद पि न याचि-
20 स्सन्ती^२ ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उपोसथ पि न
पुच्छन्ति ओवाद पि न याचन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो

१ समसिक्खता - म० । २ याचेस्सन्ती - सी० ।

उपोसथ पि न पुच्छिस्सन्ति ओवाद पि न याचिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापद उद्दिंसन्तु —

२६७ “अन्वद्धमास’ भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासि-
सितब्बा’— उपोसथपुच्छक च ओवादूपसङ्गमन च । त अतिवकामेन्तिया 5
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२६८ अन्वद्धमास ति अनुपोसयिक ।

B 41

उपोसथो नाम द्वे उपोसथा — चातुद्दसिको च पन्नरसिको^१ च ।

ओवादो नाम अट्ठ गरुधम्मा । उपोसथ पि न पुच्छिस्सामि ओवाद
पि न याचिस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२६९ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिक भिक्खुनि
न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४६० सट्टिमपाचित्तिय

(पसाखगण्डभेदापन)

(१) पसाखगण्डवत्थु

२७० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी पसाखे जात
गण्ड पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेसि । अथ खो सो पुरिसो त भिक्खुनि 15
दूसेतु उपक्कमि । सा^२ विस्सरमकासि । भिक्खुनियो उपधावित्वा त
भिक्खुनि एतदवोचु — “किस्स त्व, अय्ये, विस्सरमकासी” ति ? अथ खो
सा भिक्खुनी भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खनी
पसाखे जात गण्ड पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्सती ति पे० सच्च किर, 20
भिक्खवे, भिक्खुनी पसाखे जात गण्ड पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेसी ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

R 41

(३) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी

१ अन्वद्धमास — स्या० । २ पच्चासीसितब्बा म० । ३ पण्णरसिको — सी० । ४ सा
भिक्खुनी — स्या० ।

पसाखे जात गण्ड पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्सति । नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापद उद्दिस्सन्तु-

- २७१ “या पन भिक्खुनी पसाखे जात गण्ड वा रुहित^१ वा अनप-
लोकेत्वा सद्धो वा गण वा पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेय्य वा फालापेय्य वा
धोवापेय्य वा आलिम्पापेय्य वा बन्धापेय्य वा मोचापेय्य वा, पाचि-
त्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४१६ २७२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१० पसाख नाम अधोनाभि उब्भजाणुमण्डल ।

जात ति तत्थ जात ।

गण्डो नाम यो कोचि गण्डो ।

रुहित नाम य किञ्चि वणो^२ ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

१५ सद्धो नाम भिक्खुनीसद्धो वुच्चति ।

गणो नाम सम्बहुला भिक्खुनियो वुच्चन्ति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो, न पेतो, न तिरच्छानगतो,
विञ्जू पटिबलो दूसेतु ।

सद्धि ति एकतो ।

२० एकेना ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

२७३ भिन्दा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्ने आपत्ति
पाचित्तियस्स । फालेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । फालिते आपत्ति
३१७ पाचित्तियस्स । धोवा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धोविते^३ आपत्ति
पाचित्तियस्स । आलिम्पा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । लित्ते
२५ आपत्ति पाचित्तियस्स । बन्धाही^४ ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
बद्धे^५ आपत्ति पाचित्तियस्स । मोचेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
मुत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ रुहित - म० । २ वण - स्या०, म० । ३ धोते - स्या०, रो० । ४ बन्धा - सी० ।
५ बन्धे - सी०, स्या० ।

बुट्टापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परिये-
सति, सोम वा सग्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणम्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स^१ ।

5 २७८ गब्भिनिया गब्भिनिसञ्जा^२ बुट्टापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । गब्भिनिया वेमतिका बुट्टापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । गब्भिनिया
११८ अगब्भिनिसञ्जा^३ बुट्टापेति, अनापत्ति । अगब्भिनिया गब्भिनिसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स । अगब्भिनिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अगब्भिनिया
अगब्भिनिसञ्जा, अनापत्ति ।

10 २७९ अनापत्ति गब्भिनि अगब्भिनिसञ्जा बुट्टापेति, अगब्भिनि
अगब्भिनिसञ्जा बुट्टापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ६२ बासट्टिमपाचित्तिय

(पायतीबुट्टापने)

(१) पायन्तीभिक्षुनीवत्थु

418 २८० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो पायन्ति बुट्टापेन्ति ।
सा पिण्डाय चरति । मनुस्सा एवमाहसु — “देथय्याय भिक्ख, सटुति-
15 यिका” अय्या” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ
हि नाम भिक्षुनियो पायन्ति बुट्टापेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्षुनियो
तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्षुनियो
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम
भिक्खुनियो पायन्ति बुट्टापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्षु-
20 नियो पायन्ति बुट्टापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
पायन्ति बुट्टापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०

१ पाचित्तियस्स — सी० । २ गब्भिनीसञ्जा — सी०, स्या०, रो० । ३ अगब्भिनी
सञ्जा — सी०, स्या०, रो० । ४ सटुतिया — स्या० ।

एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु -

२८१ “या पन भिक्खुनी पार्यान्ति वुट्ठापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२८२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पायन्ती नाम माता वा होति' धाती' वा ।

5

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिणि वा पत्त वा चीवर वा परिभे-
सति, सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कट । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

२८३ पायन्तिया पायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पायन्तिया वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पायन्तिया अपायन्ति-
सञ्जा^१ वुट्ठापेति, अनापत्ति । अपायन्तिया पायन्तिसञ्जा, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अपायन्तिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अपायन्तिया अपायन्ति-
सञ्जा, अनापत्ति ।

15

२८४ अनापत्ति पार्यान्ति अपायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, अपायन्ति
अपायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B 419

—०—

§ ६३ तेसद्धिमपाचित्तिय

(असिक्खितसिक्खावुट्ठापने)

(१) छपम्मसिक्खावत्थु

२८५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु असिक्खितसिक्ख सिक्खमान वुट्ठापेन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता 20
न जानन्ति कप्पिय वा अकप्पिय वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे०
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्ख सिक्खमान वुट्ठापेस्सन्ती ति पे० सच्च

१-१ होतु धाति - म० । २ अपायन्तीसञ्जा - स्या० ।

- किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्ख
सिक्खमान वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असि-
119 क्खितसिक्ख सिक्खमान वुट्ठापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा
5 पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
“अनुजानामि, भिक्खवे, सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खा-
सम्मुति^१ दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय सिक्खमानाय सङ्घ
उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा उक्कुटिक
निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, अय्ये, इत्थन्नामा
10 इत्थन्नामाय अय्याय सिक्खमाना । सङ्घ द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खा-
सम्मुतिं याचामी’ ति । दुतिय पि याचित्ता । ततिय पि याचित्ता ।
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो—

- २८६ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय सिक्खमाना सङ्घ द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचति ।
15 यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल सङ्घो इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु
धम्मेषु सिक्खासम्मुति ददेय्य । एसा जत्ति ।
- 20 “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
सिक्खमाना सङ्घ द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचति । सङ्घो
इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति देति ।
20 यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खासम्मुतिया दान, सा तुण्हस्स , यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

- २८७ सा सिक्खमाना एव वदेही ति वत्तब्बा — “पाणातिपाता
25 वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्म^२ समादान समादियामि । अदिन्नादाना
वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादान समादियामि । अब्रह्मचरिया
वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादान समादियामि । मुसावादा
वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादान समादियामि । सुरामेरय-
मज्जप्पमादट्ठाना^३ वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादान समादि-

१ सिक्खासम्मुति — स्या० । २ अवीतिकम्म — सी०, स्या० । ३ सुरामेरयमज्जपमा
दट्ठाना — सी०, स्या०, रो० ।

यामि । विकालभोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादान समादियामी ' ति ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
ताय' पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु -

२८८ “या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्ख 5
सिक्खमान वुट्ठापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२८९ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा 10 R 326
कुपिता ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । 15
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२९० धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । B 421
धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे 20
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

२९१ अनापत्ति द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सिक्खमान
वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६४ चतुसट्ठिमपाचिसिय

(असम्मत वुट्ठापने)

(१) वुट्ठानसम्मुतिवत्थु

- २६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
धम्मेषु सिक्खितसिक्ख सिक्खमान सङ्घेन असम्मत वुट्ठापेन्ति । भिक्खुनियो
एवमाहसु - “एथ, सिक्खमाना, इम जानाथ, इम देथ, इम आहरथ, इमिना
5 अत्थो, इम कप्पिय करोथा” ति । ता एवमाहसु - “न मय, अय्ये, सिक्ख-
माना । भिक्खुनियो मय” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे०
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्ख सिक्खमान सङ्घेन असम्मत वुट्ठापेस्सन्ती ति
पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
10 सिक्खितसिक्ख सिक्खमान सङ्घेन असम्मत वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्च,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे,
भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्ख सिक्खमान सङ्घेन
असम्मत वुट्ठापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -
15 “अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय
सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुति दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय सङ्घ उपसङ्गमित्वा
422 एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा
321 अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो - ‘अह, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
20 अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घ वुट्ठान-
सम्मुति’ याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा ।
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो -
२६३ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घ वुट्ठान-
25 सम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुति ददेय्य । एसा
जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्ख वुट्ठानसम्मुति याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिया दान, ७ सा तुण्हस्स , यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुति, खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर- 10
ताय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिंसन्तु—
२६४ “या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्ख
सिक्खमान सङ्खेन असम्मत्त वुट्ठापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२६५ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 15

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

B 423

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मत्ता नाम जत्तिदुतियेन कम्मेन वुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति, 20
सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२६६ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२६७ अनापत्ति द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सिक्खमान सङ्घेन सम्मत बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६५ पञ्चसट्ठिमपाचित्तिय

(ऊनद्वादसवस्सबुद्धापने)

(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु

- २६८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्म आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्स गिहि-
गत^१ बुद्धापेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय
डसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सान^२ दुरुत्तान दुरागतान वचनपथान ।
उप्पन्नान सारीरिकान वेदनान दुक्खान तिब्बान^३ खरान कटुकान असातान
१० अमनापान पाणहरान अनधिवासकजातिका^४ होन्ति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम
भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्स गिहिगत बुद्धापेस्सन्ती ति पे० सच्च
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्स गिहिगत बुद्धापेन्ती ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

- ४२४, १५ विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
३२२ ऊनद्वादसवस्स गिहिगत बुद्धापेस्सन्ति । ऊनद्वादसवस्सा^५, भिक्खवे, गिहि-
गता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डसमकसवाता-
तपसिरिसपसम्फस्सान दुरुत्तान दुरागतान वचनपथान । उप्पन्नान सारी-
रिकान वेदनान दुक्खान तिब्बान खरान कटुकान असातान अमनापान पाण-
२० हरान अनधिवासकजातिका होति । द्वादसवस्सा च खो, भिक्खवे, गिहिगता
खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डसमकसवातातपसिरि-
सपसम्फस्सान दुरुत्तान दुरागतान वचनपथान । उप्पन्नान सारीरिकान

१ गिहीगत — सी० । २ डसमकसवातातपसरीसपसम्फस्सान — म० । ३ तिप्पान — सी० ।

४ अनधिवासिकजातिका — सी० । ५ ऊनद्वादसवस्सानि — सी० ।

वेदनान दुक्खान तिब्बान खरान कटुकान असातान अमनापान पाणहरान
अधिवामकजातिका होति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु -

२६६ “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्स गिहिगत वुट्ठापेय्य, पाचि-
त्तिय” ति ।

5

(३) विभङ्गो

३०० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

10

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परिये-
सति, सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०१ ऊनद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स । ऊनद्वादसवस्साय वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
ऊनद्वादसवस्साय परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, अनापत्ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । B 425
परिपुण्णद्वादसवस्साय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णद्वादसवस्साय
परिपुण्णसञ्जा, अनापत्ति ।

20

३०२ अनापत्ति ऊनद्वादसवस्स परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, परि-
पुण्णद्वादसवस्स परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६६ छसट्टिमपाचित्ति य

(असिक्खतासक्खवुट्ठापे)

(१) असिक्खितसिक्खावत्थु

३०३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्स
गिहिगत द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्ख वुट्ठापेन्ति । ता बाला 25

होन्ति अब्यत्ता न जानन्ति कप्पिय वा अकप्पिय वा । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खित-
सिक्ख बुद्धापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
5 परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्ख
बुद्धापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु अमिक्खितसिक्ख बुद्धा-
पेस्सन्ति' । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा
3 10 धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तां
परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्गं
करित्वा भिक्खुनीं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा
15 एवमस्स वचनीयो - ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्ण-
द्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं'
याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं ति याचितब्बा । व्यत्ताय
भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो -

6 ३०४ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
20 अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खा-
सम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्ण-
द्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य ।
एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
25 परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं
याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय
परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया
दानं, सा तुण्हस्स , यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

१ बुद्धपेन्ति - स्या० । २ सिक्खासम्मुति - स्या० ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

“सा परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता एव वदेही ति वत्तब्बा — ‘पाणा-
तिपाता वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म’ समादान’ समादियामि पे० 5
विकालभोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादान समादि-
यामी” ति ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुभर-
ताय^१ पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु —

३०५ “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत^३ द्वे वस्सानि 10
छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्ख वुट्ठापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३०६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति । 15

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा
सिक्खा कुपिता ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परिये- 20 B 42
सति, सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमटिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति^४, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१-१ अवीतिकम्मसमादान — सी०, स्या० । २ दुभरताय — सी० । ३ गिहीगत — सी० ।

४ सी०, स्या० पोत्थकेसु नस्ति ।

अधम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०८ अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
सिक्खितसिक्ख वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६७ सत्तसट्ठिमपाचित्तिय

(असम्मत्तवुट्ठापने)

(१) वुट्ठानसम्मृतिवत्थु

- 5 • ३०९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्स
गिहिगत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सङ्घेन असम्मत्त वुट्ठापेन्ति ।
भिक्खुनियो एवमाहसु — “एथ सिक्खमाना, इम जानाथ, इम देथ, इम
आहरथ, इमिना अत्थो, इम कप्पिय करोथा” ति । ता एवमाहसु — “न मय,
10 अय्ये, सिक्खमाना, भिक्खुनियो मय” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनियो
परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सङ्घेन
असम्मत्त वुट्ठापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परि-
पुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सङ्घेन अस-
15 म्मत्त वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे कथ
हि नाम भिक्खवे भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि छसु
428 धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सङ्घेन असम्मत्त वुट्ठापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पस-
न्नान वा पसादाय पे० विगरहत्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

- “अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि
20 छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मृति दातु । एव च पन, भिक्खवे,
324 दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खाय सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खुनीन
पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो —
‘अह, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता
25 द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा, सङ्घ वुट्ठानसम्मृति याचामी’ ति ।
दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटि-
बलाय सङ्घो आपेत्तब्बो ।

३१० “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खित-
सिक्खा सङ्ख बुट्ठानसम्मुति याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो इत्थ-
न्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खित-
सिक्खाय बुट्ठानसम्मुति ददेय्य । एसा जत्ति ।

5

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्ख
बुट्ठानसम्मुति याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय
द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुति देति । यस्सा अय्याय-
खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुतिया दान, सा तुण्हस्स यस्सा नक्खमति, सा
भासेय्य ।

10

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुति । खमति सङ्खस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

15

(२) पञ्जत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुब्भरताय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
उद्दिशन्तु -

३११ “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्ख सङ्खेन असम्मत्त बुट्ठापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

B 429

20

(३) विभङ्गो

३१२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे०
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता बुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

25

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मत्ता नाम जत्तिदुतियेन कम्मेन बुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

बुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ज्ञात्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

- 5 ३१३ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
10 दुक्कटस्स ।

३१४ अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्स गिहिगत द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सङ्घेन सम्मत बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

§ ६८ अट्ठसट्ठिमपाचित्तिय

(सहजीविनीअननुगहे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

- ३१५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि
3 430 बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हाति न अनुगगण्हापेति । ता बाला होन्ति
अव्यक्ता , न जानन्ति कप्पिय वा अकप्पिय वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या
R 325 थुल्लनन्दा सहजीविनि बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हिस्सति न अनु-
20 गगण्हापेस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
सहजीविनि बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हाति न अनुगगण्हापेती ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पज्जत्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हिस्सति न अनुग-
25 ण्हापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन,

भिक्षवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु -

३१६ “या पन भिक्षुनी सहजीविनि वुट्ठापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगणहेय्य न अनुगगणहापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३१७ या षणा ति या यादिसा पे० भिक्षुनी ति पे०

अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

5

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

वुट्ठापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

द्वे वरसानी ति द्वे सवच्छरानि ।

नेव अनुगगणहेय्या ति न सय अनुगगणहेय्य उद्देसेन परिपुच्छाय ओवा-
देन अनुसासनिया ।

10

न अनुगगणहापेय्या ति न अञ्ज आणापेय्य द्वे वस्सानि नेव अनुग-
ण्हिस्सामि न अनुगगणहापेस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१८ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ६६ ऊनसत्ततिमपाचित्तिय

(वुट्ठापितपवत्तिनीअननुबन्धने)

(१) वुट्ठापितपवत्तिनीवत्थु

३१९ तेन समयेन वुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो वुट्ठापित पवत्तिनि
द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता, न जानन्ति कप्पिय
वा अकप्पिय वा । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति
खिय्यन्नि विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्षुनियो वुट्ठापित पवत्तिनि द्वे
वस्सानि नानुबन्धिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो
वुट्ठापित पवत्तिनि द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

15

B 431

20

(२) पञ्जत्ति

विगरहि वुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो
वुट्ठापित पवत्तिनि द्वे वस्साभि नानुबन्धिस्सन्ति । नेत, भिक्षवे, अप्प-

सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खा-
पद उद्दिशन्तु -

326

३२० “या पन भिक्खुनी बुद्धापित पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

5 ३२१ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

बुद्धापित ति उपसम्पादित ।

पवत्तिनी नाम उपज्झाया वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

10 नानुबन्धेय्या ति न सय^१ उपट्ठहेय्य ।

द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

३२२ अनापत्ति उपज्झाया^२ बाला वा होति अलज्जिनी वा, गिला-
नाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७० सत्ततिमपाचित्तिय

(अवूपकासे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

15 ३२३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि
बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेति^३ न वूपकासापेति^३ । सामिको अग्गहेसि । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -

132 20 कय हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव वूपका-
सेस्सति न वूपकासापेस्सति, सामिको अग्गहेसि । सचाय भिक्खुनी
पक्कन्ता अस्स, न च सामिको गण्हेय्या ति पे० सच्च किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेसि^४ न वूपकासापेसि^४,
सामिको अग्गहेसी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ उपज्झा - रो० । ३-३ वूपकासेसि न वूपकासापेसि - सी०,
रो० । ४-४ वूपकासेसि न वूपकासापेति - स्या० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनि वुट्ठापेत्वा नेव वूपकासेस्सति न वूपकासापेस्सति,
सामिको अग्गहेसि । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव
च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

३२४ “या पन भिक्खुनी सहजीविनि वुट्ठापेत्वा नेव वूपकासेय्य 5
न वूपकासापेय्य अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३२५ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे०
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

वुट्ठापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

10

नेव वूपकासेय्या ति न सय वूपकासेय्य ।

R 327

न वूपकासापेय्या ति न अञ्ज आणापेय्य ।

नेव वूपकासेस्सामि न वूपकासापेस्सामि अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि
पी ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२६ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिक भिक्खुनि न 15
लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

गब्भिनिवग्गो^१ सत्तमो* ।

—०—

§ ७१ एकसत्ततिमपाचित्तिय

(कुमारिभूतावुट्ठापने)

(१) ऊनवीसतिवस्सकुमारीवत्थु

३२७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्स
कुमारिभूत^१ वुट्ठापेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय

B 433

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ गब्भिनीवग्गो - सी०, स्या०, रो० । * एत्थ सी० पोत्थके इम
उद्दान दिस्सति—

गब्भि पाय्यित्ति छ धम्मे असम्मत्तूनद्वादस ।

परिपुणञ्च सङ्खेन सहवुट्ठा छ पञ्च च ॥

३ कुमारीभूत - स्या० ।

पाचित्तिय-५७

पिपासाय डसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सान दुरुत्तान दुरागतान वचन-
 पथान । उप्पन्नान सारीरिकान वेदनान दुक्खान तिब्बान^१ खरान कटुकान
 असातान अमनापान पाणहरान अनधिवासकजातिका होन्ति । या ता भिक्खु-
 नियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम
 5 भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्स कुमारिभूत वुट्ठापेस्सन्ती ति पे० सच्च
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्स कुमारिभूत वुट्ठापेन्ती ति ?
 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 ऊनवीसतिवस्स कुमारिभूत वुट्ठापेस्सन्ति । ऊनवीसतिवस्सा, भिक्खवे,
 10 कुमारिभूता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स पे० पाणहरान अनधिवा-
 सकजातिका होति । वीसतिवस्सा च खो, भिक्खवे, कुमारिभूता खमा होति
 सीतस्स उण्हस्स पे० पाणहरान अधिवासकजातिका होति । नेत, भिक्खवे,
 अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
 सिक्खापद उद्दिसन्तु –

15 ३२८ “या पन भिक्खुनी ऊनवीसतिवस्स कुमारिभूत वुट्ठापेय्य,
 पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३२९ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनवीसतिवस्सा नाम अप्पत्तवीसतिवस्सा ।

20 कुमारिभूता नाम सामणेरी^२ वुच्चति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परिये-
 सति, सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जात्तिया दुक्कट । द्वीहि
 कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
 25 त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३० ऊनवीसतिवस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति
 पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्साय वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 ऊनवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, अनापत्ति । परिपुण्णवीसति-

१ तिप्पान – सी० । २ सामणरा – सी० ।

वस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्जा, अनापत्ति ।

B 434

३३१ अनापत्ति ऊनवीसतिवस्स परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, परिपुण्ण-
वीसतिवस्स परिपुण्णसञ्जा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 5

— ० —

§ ७२ द्वासत्ततिमपाचित्तिय

(कुमारिभूतावुट्ठापने)

(१) छसिक्खासम्मुतिवत्थु

३३२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जतवन अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्स
कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्ख वुट्ठापेन्ति । ता
बाला होन्ति अब्यत्ता, न जानन्ति कप्पिय वा अकप्पिय वा । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ 10
हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
असिक्खितसिक्ख वुट्ठापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खित-
सिक्ख वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारि- 15
भूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्ख वुट्ठापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि —

R 328

“अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति' दातु । एव च पन भिक्खवे दातब्बा । ताय 20
अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा
भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पगगहेत्वा एवमस्स
वचनीयो — ‘अह, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारि-
भूता सङ्घ द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचामी' ति । दुत्तिय

पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो -

। 435

३३३ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घ द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुम-

रिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति ददेय्य । एमा जत्ति ।
“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घ द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु
10 धम्मेसु सिक्खासम्मुति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया दान, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धार-
15 यामी” ति ।

“सा अट्टारसवस्सा कुमारिभूता एव वदेही ति वत्तब्बा-‘पाणातिपाता वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म’ समादान’ समादियामि पे० विकाल-भोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादान समादियामी” ति ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भ-
20 रताय^१ पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु-

३३४ “या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्ख बुट्ठापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३३५ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

25 परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

१-१ अवीतिक्कमसमादान - सी०, स्या० । २ दुभरताय - सी० ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा कुपिता ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परि-
येसति, सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि 5
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३६ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति' पाचित्ति-
यस्स । धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३३७ अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्ख बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 15

— ० —

§ ७३ तेसत्ततिमपाचित्तिय

(असम्मतबुद्धापने)

(१) बुद्धानसम्मुतिवत्थु

३३८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्स
कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सङ्घेन असम्मत बुद्धा-
पेन्ति । भिक्खुनियो एवमाहसु — “एथ सिक्खमाना, इम जानाथ, इम देथ,
इम आहरथ, इमिना अत्थो, इम कप्पिय करोथा” ति । ता एवमाहसु — 20
“न मय, अय्ये, सिक्खमाना, भिक्खुनियो मय” ति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम
भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खि-
तसिक्ख सङ्घेन असम्मत बुद्धापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे,
भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खि- 25

तसिक्ख सङ्घेन असम्मत्त वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसति-
वस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्ख सङ्घेन असम्मत्त
वुट्ठापेस्सन्ति । नेत्त, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा

37

5 धम्मि कथ कत्वा भिक्खु आमन्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुति दातु । एव च पन,
भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा
10 भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स
वचनीयो - ‘अह, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसति-
वस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्घ वुट्ठानसम्मुति
याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्ताय
भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो -

15

३३६ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खित-
सिक्खा सङ्घ वुट्ठानसम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल सङ्घो
इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुति ददेय्य । एसा जत्ति ।

20

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा
सङ्घ वुट्ठानसम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय
कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुति देति ।
यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
25 वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिया दान, सा तुण्हस्स,
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुति । खमति सङ्घस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेत्त धारयामी” ति ।

(२) पञ्जजत्ति

30

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-

ताय पे० एव व पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु —

३४० “या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्ख सङ्गेन असम्मत् बुद्धापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

B 43

(३) विभङ्गो

३४१ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय 5 R 32९
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

10

असम्मता नाम अत्तिदुत्तियेन कम्मेन बुद्धानसम्मुति न दिन्ना होति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्ति- 15
यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४२ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, 'आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे 20
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३४३ अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूत द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्ख सङ्गेन' सम्मत' बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

25

— ० —

§ ७४ चतुसत्ततिमपाचित्तिय

(ऊनद्वादसवस्सावुट्ठापने)

(१) ऊनद्वादसवस्सावत्थु

३४४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठा-
 पेन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता न जानन्ति कप्पिय वा अकप्पिय वा । सद्धि-
 विहारिनियो पि बाला होन्ति अब्यत्ता, न जानन्ति कप्पिय वा अकप्पिय
 5 वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा
 चेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेस्सन्ती ति पे०
 सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्च,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 10 ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
 पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —
 ३४५ “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३४६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

15 ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
 सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
 वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 20 गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४७ अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
 कम्मिकाया ति ।

§ ७५ पञ्चसत्ततिमपाचित्तिय

(असम्मताबुद्धापन)

(१) बुद्धापनसम्मतिवत्थु

३४८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
 सङ्घेन असम्मता बुद्धापेन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता, न जानन्ति कप्पिय
 वा अकप्पिय वा । सद्धिविहारिनियो पि बाला होन्ति अब्यत्ता, न जानन्ति
 कप्पिय वा अकप्पिय वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झा- 5
 यन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
 सङ्घेन असम्मता बुद्धापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता बुद्धापेन्ती ति ? “सच्च,
 भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता बुद्धापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, 10
 अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू
 आमन्तेसि –

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धा-
 पनसम्मति^१ दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादस-
 वस्साय भिक्खुनिया सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा बुद्धान^२ 15
 भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स
 वचनीयो – ‘अह, अय्ये, इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घ बुद्धा
 पनसम्मति याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा ।
 सा भिक्खुनी मङ्घेन परिच्छिन्दितब्बा^३ – “व्यत्ताय^४ भिक्खुनी लज्जिनी”
 ति । सचे बाला च होति अलज्जिनी च, न दातब्बा । सचे बाला होति 20
 लज्जिनी, न दातब्बा । सचे व्यत्ता होति अलज्जिनी, न दातब्बा । सचे
 व्यत्ता च होति लज्जिनी च, दातब्बा । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्ताय
 भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो –

३४९ “मुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा परिपुण्ण-
 द्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घ बुद्धापनसम्मति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, 25

१ बुद्धापनसम्मति – स्या० । २ बुद्धान – सी० । ३ परिच्छिन्दितब्बा – रो० । ४

व्यत्तासि – सी० ।

सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मति ददेय्य ।
एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा
भिक्खुनी सङ्घ वुट्ठापनसम्मति याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादस-
5 वस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्ना-
माय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मति दान, सा तुण्हस्स,
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठा-
पनसम्मति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

(२) पञ्जात्ति

B 441 10

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुब्भरताय'...पे० . एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
उद्दिसन्तु -

३५० “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता
वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

15

३५१. या पना ति या यादिसा . पे० भिक्खुनी ति . पे० . अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

असम्मता नाम जत्तिदुत्तियेन कम्मेन वुट्ठापनसम्मति न दिन्ना होति ।

R. 331

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

20

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अथम्मकम्मे अथम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५३ अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन सम्मता वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७६ छसत्ततिमपाचित्तियं

(खीयनधम्मापज्जने)

(१) चण्डकाळीवुट्ठापनसम्मुतिवत्थु

३५४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भिक्खुनी-
सङ्घ^२ उपसङ्गमित्वा वुट्ठापनसम्मुति याचति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो
चण्डकाळि भिक्खुनि परिच्छिन्दित्वा^३ — “अल ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना”
ति, वुट्ठापनसम्मुति न अदासि । चण्डकाळी भिक्खुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणि ।
तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घो अञ्जास भिक्खुनीन वुट्ठापनसम्मुति 10
देति । चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति^४ विपाचेति — “अहमेव
नून बाला, अहमेव नून^५ अलज्जिनी, य सङ्घो अञ्जास भिक्खुनीन वुट्ठा-
पनसम्मुति देति, मय्हमेव न देती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या
चण्डकाळी — ‘अल ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना’ ति वुच्चमाना ‘साधू’ ति 15
पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्म^६ आपज्जिस्सती ति पे० सच्च
किर, भिक्खवे, ‘चण्डकाळी भिक्खुनी अल ताव ते अय्ये वुट्ठापितेना’ ति
वुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा^७ पच्छा खिय्यनधम्म आपज्जी ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी 20
भिक्खुनी — ‘अल ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना’ ति वुच्चमाना ‘साधू’ ति पटि-
स्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्म आपज्जिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान

१ चण्डकाळी — सी०, स्या०, रो० । २ भिक्खुनिसङ्घ — म० । ३ परिच्छित्वा —
रो० । ४ खीयति — सी०, स्या०, रो० । ५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६ खीयधम्म —
रो० । ७ पटिस्सुणित्वा — सी० ।

वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु -

३५५ “या पन भिक्खुनी - ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं’ आपज्जेय्य, 5 पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३५६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति .. पे० ... अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अलं ताव ते अय्ये बुद्धापितेना ति अल ताव ते, अय्ये, उपसम्पादितेन । ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्म आपज्जति, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स ।

३५७ अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्त खिय्यति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७७ सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(अबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्थु

। 443,
. 332

३५८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा सिक्खमाना थुल्ल-
15 नन्द भिक्खुनि उपसङ्कमित्वा उपसम्पद याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी त
सिक्खमान - “सचे मे त्व, अय्ये, चीवर दस्ससि एवाह त बुद्धापेस्सामी” ति
वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्क करोति । अथ खो सा सिक्खमाना
भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ..
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा
20 सिक्खमान - ‘सचे मे त्व, अय्ये, चीवर दस्ससि एवाह तं बुद्धापेस्सामी’
ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्क करिस्सती ति पे० ..
सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमान - ‘सचे मे त्व, अय्ये,
चीवर दस्ससि एवाह त बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय
उस्सुक्क करोती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

१. खीयधम्म - रो० ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमान - 'सचे मे त्व, अय्ये, चीवर दस्ससि एवाह त बुद्धापेस्सामी' ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्क करिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु-

5

३५९ "या पन भिक्खुनी सिक्खमानं - 'सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी' ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव बुद्धापेय्य न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३६० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

10

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

सचे मे त्वं अय्ये चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाह त उपसम्पादेस्सामि ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव बुद्धापेय्या ति न सय बुद्धापेय्य ।

15

न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्ज आणापेय्य । नेव बुद्धापेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुक्क करिस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B 444

३६१ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

20

— ० —

§ ७८ अट्टसत्ततिमपाचित्तिय

(अबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाच्चनवत्थु

३६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा सिक्खमाना थुल्लनन्दा भिक्खुनि उपसङ्गमित्वा उपसम्पद याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी त सिक्खमान एतदवोच - "सचे म त्व, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाह त बुद्धा-

R 333

- पेस्सामी” ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्क करोति । अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सिक्खमान – सचे म त्व, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि
- 5 एवाह त बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्क करिस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमान – सचे म त्व अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाह त बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्क करोती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- 10 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमान – सचे म त्व, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाह त बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्क करिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु—
- 15 ३६३ “या पन भिक्खुनी सिक्खमानं – ‘सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव बुद्धापेय्य न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

445

(३) विभङ्गो

- ३६४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
- 20 सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा । सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससी ति द्वे सवच्छरानि उपट्ठहिस्ससि ।
- एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाह त उपसम्पादेस्सामि । सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।
- 25 नेव बुद्धापेय्या ति न सय बुद्धापेय्य ।
- न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अज्जा आणापेय्य । नेव बुद्धापेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुक्क करिस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३६५ अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

§ ७६ अनासीतिमपाचित्तियं

(पुरिसससट्ठाबुट्ठापने)

(१) चण्डकाळीबुट्ठापनवत्थु

३६६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुरिसससट्ठ
कुमारकससट्ठ चण्डि सोकावास^१ चण्डकाळि^२ सिक्खमान बुट्ठापेति । या ता 5
भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पुरिसससट्ठ कुमारकससट्ठ चण्डि सोकावास
चण्डकाळि सिक्खमान बुट्ठापेस्सती ति पे० सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी पुरिसससट्ठ कुमारकससट्ठ चण्डि सोकावास चण्डकाळि सिक्ख-
मान बुट्ठापेसी^३ ति ? “सच्च, भगवा” ति । 10

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खव, थुल्लनन्दा B 446
भिक्खुनी पुरिसससट्ठ कुमारकससट्ठ चण्डि सोकावास चण्डकाळि सिक्खमान
बुट्ठापेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, R 334
भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

३६७ “या पन भिक्खुनी पुरिसससट्ठं कुमारकससट्ठं चण्डि सोका- 15
वासं सिक्खमानं बुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति . पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरिसो नाम पत्तवीसतिवस्सो ।

कुमारको नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो । 20

संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन ससट्ठा ।

चण्डी नाम कोधना वुच्चति ।

१ सोकवस्स — सी०, सोकावस्सं — स्या० । २ सी० पोत्थके नत्थि । ३. बुट्ठापती —
स्या० ।

सोकावासा नाम परेस दुक्ख उप्पादेति, सोक आविसति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,

- 5 सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स,
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३६९ अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

—०—

§ ८० असोतिमपाचित्तियं

(अननुज्जाताबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

- 10 ३७० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी मातापितूहि पि
सामिकेन पि अननुज्जात सिक्खमान बुद्धापेति । मातापितरो पि सामिको पि
147 उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा
अम्हेहि अननुज्जात सिक्खमान बुद्धापेस्सती” ति । अस्सोसु खो भिक्षुनियो
15 मातापितून पि सामिकस्स पि उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता
भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जात सिक्खमान
बुद्धापेस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी,
मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जात सिक्खमान बुद्धापेती ति ? “सच्च,
20 भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जात सिक्खमान बुद्धापेस्सति ।
नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

ज्जातं सिक्खमानं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७२ या पत्ता ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति .. पे० .
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

मातापितरो नाम जनका वुच्चन्ति ।

सामिको नाम येन परिग्गहिता होति ।

5

अननुज्जाता ति अनापुच्छा ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा । ..

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म- 10
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७३ अनापत्ति अजानन्ती वुट्ठापेति, अपलोकेत्वा वुट्ठापेति, उम्म-
त्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ८१ एकासीतिमपाचित्तियं

(पारिवासिकच्छन्ददानेन वुट्ठापने)

(१) थुल्लनन्दाय देवदत्तपक्खगमनवत्थु

३७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- 15
निवापे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “सिक्खमान वुट्ठा-
पेस्सामी” ति थेरे भिक्खू सन्निपातेत्वा पहूत खादनीय भोजनीय पस्सित्वा —
“न तावाह, अय्या, सिक्खमान वुट्ठापेस्सामी” ति थेरे भिक्खू उय्योजेत्वा
देवदत्तं कोकालिक कटमोदकतिस्सक^१ खण्डदेविया पुत्त समुद्दत्त सन्निपातेत्वा
सिक्खमान वुट्ठापेसि^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झा- 20
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पारिवासिक-
छन्ददानेन^३ सिक्खमान वुट्ठापेस्सती ति . पे० सच्च किर, भिक्खवे,

B 448

१ कटमोरकतिस्सक — सी०, स्या०, रो० । २. वुट्ठापेति — स्या० । ३. पारिवासिकच्छ-
न्ददानेन — स्या० ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी पारिवासिकच्छन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धापेसी' ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी पारिवासिकच्छन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धापेस्सति । नेत, भिक्खवे,
5 अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापद उद्दिसन्तु —

३७५ “या पन भिक्खुनी पारिवासिकच्छन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धा-
पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे०
10 अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
. 336 पारिवासिकच्छन्ददानेना ति बुद्धिताय परिसाय ।
सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।
बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।
बुद्धापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
15 सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।
३७७ अनापत्ति अबुद्धिताय परिसाय बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं

(अनुवस्स बुद्धापने)

(१) अनुवस्सं बुद्धापनवत्थु

20 ३७८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
449 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनुवस्स बुद्धापेन्ति,
उपस्सयो न सम्मति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्स बुद्धापेस्सन्ति, उपस्सयो न सम्मती” ति !

१. बुद्धापेति — स्या० ।

अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथ हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्स वुट्ठापेस्सन्ती ति पे० सच्च किर,
भिक्खवे, भिक्खुनियो अनुवस्स वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो 5
अनुवस्स वुट्ठापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु —

३७६. “या पन भिक्खुनी अनुवस्सं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।•

(३) विभङ्गो

३८० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे०
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

अनुवस्सं ति अनुसवच्छर ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्त वा चीवर वा परियेसति,
सीम वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । 15
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८१ अनापत्ति एकन्तरिक वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

—•—

१ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं

(द्वे वुट्ठापने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

३८२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो एक वस्स द्वे वुट्ठा- 20
पेन्ति । उपस्सयो तथेव न सम्मति । मनुस्सा* तथेव उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो एक वस्स द्वे वुट्ठापेस्सन्ति ।
उपस्सयो तथेव न सम्मती ” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान

B 450

R 337.

* एत्थ सी० पोत्थके ‘विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
.. पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो
एक वस्स द्वे वुट्ठापेस्सन्तीति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
एक वस्सं द्वे वुट्ठापेन्तीति ? “सच्च, भगवा”ति ।

*(२) पज्जात्ति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३८३ “या पन भिक्खुनी एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं”ति ।

(३) विभङ्गो

३८४ या पनाति या यादिसा .. पे० ... भिक्खुनीति . पे० ...

- 10 अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनीति ।

एकं वस्संति एकं सवच्छर ।

द्वे वुट्ठापेय्याति द्वे उपसम्पादेय्य ।

द्वे वुट्ठापेस्सामीति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परि-
येसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कट । द्वीहि

- 15 कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

३८५. अनापत्तिं एकन्तरिकं एकं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकायाति ।

*कुमारिभूतवग्गो अट्ठमो ।

— ० —

§ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(छत्तुपाहनवारणे)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

- ३८६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तु-

* एत्थं सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति —

कुमारी द्वे च सङ्खेन द्वादसा सम्मतेन च ।

अलं चीवरं द्वे वस्सं ससट्ठा सामिकेन च ।

परिवासिकानुवस्सं दुवे वुट्ठापनेन चाति ॥

पाहन धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो छत्तुपाहन धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो काम-भोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा . पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो 5 छत्तुपाहन धारेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो छत्तुपाहन धारेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो छत्तुपाहन धारेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु — 10 “या पन भिक्खुनी छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति । एवञ्चिद भगवता भिक्खुनीन सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति — गिलाने

३८७ तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति । तस्सा विना छत्तुपाहन न फासु होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु .. पे० अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया छत्तुपाहन । एव 15 च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु — ३८८. “या पन भिक्खुनी अगिलाना छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३८९ या पना ति या यादिसा पे० . भिक्खुनी ति ... पे० ... अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 20 अगिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहन^२ फासु होति । गिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहन न फासु होति । छत्तं नाम तीणि छत्तानि — सेतच्छत्त^३, किलञ्जच्छत्त, पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं^४ सलाकबद्धं । धारेय्या ति सकि पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

१ छत्तुपाहन — सी० । २ छत्तुपाहना — सी० । ३. सेतच्छत्त — रो० । ४. मण्डलबन्ध — स्या०, रो० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि ।

३६० अगिलाना अगिलानसञ्जा छत्तुपाहन धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना वेमतिका छत्तुपाहन धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा छत्तुपाहन धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

3 452

छत्त धारेति न उपाहन, आपत्ति दुक्कटस्स । उपाहन धारेति न छत्तं, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति ।

३६१ अनापत्ति गिलानाय, आरामे आरामूपचारे^१ धारेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ८५ पञ्चासीतिमपाचित्तियं

(यानगमने)

(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु

३६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन यायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथ हि नाम भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्षुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति
15 खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन यायन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
20 पे० . एव च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -
“या पन भिक्षुनी यानेन यायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R 339

एवञ्चिद भगवता भिक्षुनीन सिक्खापद पञ्जात्त होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति - गिलाने

३६३ तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी गिलाना होति,

१. आरामुपचारे - स्या०, रो० ।

- 454 मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो सङ्घाणि धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^१ कामभोगिनियो”^२ ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या
- 340 ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
- 5 कथं हि नाम भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेसी” ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिशन्तु -

- 10 ३६६ “या पन भिक्खुनी सङ्घाणि धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० .. अय इमस्मि ग्रथे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सङ्घाणि नाम या काचि कटूपगा ।

धारेय्या ति सकि पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 15 ४०१. अनापत्ति आबाधपच्चया^३ कटिसुत्तकं धारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ८७ सत्तासीतिमपाचित्तियं

(अलङ्कारधारणे)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

- ४०२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनथ- पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
- 20 नाम भिक्खुनियो इत्थालङ्कार धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तानं विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति

१-१. गिही कामभोगिनियो - सी०, गिहिकामभोगिनियो - रो० । २ धारेती - स्या० ।

३ आबाधपच्चया - सी०, स्या०, म० ।

खियन्ति विपाचन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कार धारेस्सन्तीति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कार धारेन्तीति ? “सच्च, भगवा”ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कार धारेस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान ५ B ४ वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

४०३ “या पन भिक्खुनी इत्थालङ्कारं धारेय्य, पाचित्तियं”ति ।

(३) विभङ्गो

४०४ या पनाति यायादिसा पे० भिक्खुनीति पे० अयं इमस्मिं प्रत्ये अघिप्पेता भिक्खुनीति । 10

इत्थालङ्कारो नाम सीसूपगो गीवूपगो हत्थूपगो पादूपगो कटूपगो ।

धारेय्याति सकिं पि धारेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

४०५ अनापत्तिं आवाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकायाति ।

— ० —

§ ८८. अट्ठासीतिमपाचित्तियं

(गन्धवण्णकनहाने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

४०६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15 R 3 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो”ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान् खियन्तान् विपाचन्तान् । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा .. पे० ता उज्झाय- 20 यन्ति खियन्ति विपाचन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्तीति पे० .. सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्तीति ? “सच्च, भगवा”ति ।

पाचित्तियं — ६०.

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दि-
सन्तु -

५ ४०७ “या पन भिक्खुनी गन्धवण्णकेन नहायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०८ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

४५६

गन्धो नाम यो कोचि गन्धो ।

वण्णकं नाम य किञ्चि वण्णक ।

१० नहायेय्या ति नहायति । पयोगे दुक्कट, नहानपरियोसाने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४०९ अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

§ ८९ ऊननवुत्तिमपाचित्तियं

(वासितकपिञ्जाकनहाने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

४१० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
१५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासित-
केन पिञ्जाकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
“कथ हि नाम भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहिनियो कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान
उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
२० पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ती ति पे० , सच्च किर,
भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायन्ती ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया

भिक्षुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ति । नेत, भिक्षवे, अप्प-
सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इम सिक्खा-
पद उद्दिस्सन्तु -

४११. “या पन भिक्षुनी वासितकेन पिञ्जाकेन नहायेय्य,
पाचित्तिय” ति ।

5

(३) विभङ्गो

४१२ या पना ति या यादिसा पे० भिक्षुनी ति पे० अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

वासितकं नाम य किञ्चि गन्धवासितक ।

पिञ्जाकं नाम तिलपिट्ट वुच्चति ।

नहायेया ति नहायति । पयोगे दुक्कट, नहानपरियोसाने आपत्ति 10
पाचित्तियस्स ।

४१३ अनापत्ति आबाधप्पच्चया, पकतिपिञ्जाकेन नहायति,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B 45

— ० —

§ ६०. नवुत्तिमपाचित्तिय

(परिमहापने)

(१) भिक्षुनीवत्थु

४१४ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो भिक्षुनिया उम्महा- 15
पेन्ति पि परिमहापेन्ति पि । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथ हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनिया
उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो”
ति । अस्सोसु खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान
विपाचेन्तान । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति 20
खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनिया उम्महापेस्सन्ति
पि परिमहापेस्सन्ति पी ति पे० सच्च किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो
भिक्षुनिया उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पी ति ? ‘सच्चं, भगवा’ ति ।

R. 34

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा . पे० कथ हि नाम, भिक्षवे, भिक्षु-

नियो' भिक्खुन्या उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि । नेत्तं, भिक्खवे, अपसन्नान वा पसादाय . पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

४१५. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उम्महापेय्य वा परिमहापेय्य
5 वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४१६ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति .. पे० .
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

• भिक्खुनिया ति अज्जाय भिक्खुनिया ।

उम्महापेय्य वा ति उम्महापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 परिमहापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

58 ४१७ अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

§ ६१ - ६३. पाचित्तियानि

(उम्महापने परिमहापने)

(१) परिमहापनवत्थु

४१८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सिक्खमानाय
15 उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पि पे० सामणेेरिया उम्महापेन्ति पि
परिमहापेन्ति पि पे० . गिहिनिया उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पि ।
मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्जायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति - “कथ हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परि-
13 महापेस्सन्ति पि, सेय्यथापि गिहिनियो^३ कामभोगिनियो^३” ति ! अस्सोसु
20 खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्जायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति
पी ति .. पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेन्ति
पि परिमहापेन्ति पी ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ उब्बहापेति - सी० । ३-३. गिहिकामभोगिनियो - रो०;
गिही कामभोगिनियो - सी० ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि । नेत, भिक्खवे, अण्प-सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खा-पद उद्दिसन्तु —

४१६. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानाय’ पे० सामणेरिया 5 पे०’ गिहिनिया उम्महापेय्य वा परिमहापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२० या पत्ता ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

सामणेरी’ नाम दससिक्खापदिका ।

10

गिहिनी नाम अगारिनी वुच्चति ।

उम्महापेय्य वा ति उम्महापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B 459

परिमहापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१ अनापत्ति गिलानाय, आपदासु^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

15

— ० —

§ ६४ चतुनवुतिमपाचित्तियं

(अनापुच्छानिसीदने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४२२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जतवन अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ती ति . पे० . सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा 20 आसने निसीदन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

१-१ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि, सामणेरिया गिहिनिया — रो० । २. सामणेरा — सी० । ३. उम्बहापेति — सी० । ४ आवाधपपचया — रया०, आवाधपचया — रो० ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्प-सन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खा-पद उद्दिस्सन्तु -

- 5 ४२३ “या पन भिक्खुनी भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्स पुरतो ति उपसम्पन्नस्स पुरतो ।

- 10 अनापुच्छा ति अनपलोकेत्वा ।

आसने निसीदेय्या ति अन्तमसो छमायं^१ पि निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 460 ४२५ अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते वेमतिका आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्ति-
344 15 यस्स । अनापुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति ।

- 20 ४२६. अनापत्ति आपुच्छा आसने निसीदति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ६५ पञ्चनवुत्तिमपाचित्तियं

(अनोकासकतपञ्हुपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनोकासकत भिक्खु पञ्हु पुच्छन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम

१ छमाय - स्या० ।

भिक्षुनियो, अनोकासकत भिक्षु पञ्ह पुच्छिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो अनोकासकत भिक्षु पञ्ह पुच्छन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो अनोकासकत भिक्षु पञ्ह पुच्छिस्सन्ति । नेत, भिक्षवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु—

४२८ “या पन भिक्षुनी अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२९ या पत्ता ति या यादिसा पे० भिक्षुनी ति पे० अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अनोकासकतं ति अनापुच्छा । भिक्षुं ति उपसम्पन्न ।

पञ्हं पुच्छेय्या ति सुत्तन्ते ओकास कारापेत्वा विनय वा अभिधम्म वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । विनये ओकास कारापेत्वा सुत्तन्त वा अभिधम्म वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अभिधम्मे ओकास कारापेत्वा सुत्तन्त वा विनय वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३० अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा पञ्ह पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमटिका पञ्ह पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्जा पञ्ह पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति ।

४३१ अनापत्ति ओकास कारापेत्वा पुच्छति, अनोदिस्स ओकास कारापेत्वा यत्थ कत्थचि पुच्छति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६६ छनवुतिमपाचित्तियं

(असङ्खच्छिकागामपविसने)

(१) वातमण्डलिकावत्थु

४३२ नेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेनवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी असङ्ख-

च्छिका^१ गाम पिण्डाय पाविसि । तस्सा रथिकाय^२ वातमण्डनिका सङ्घा-
टियो उक्खिपिसु । मनुस्सा उक्कुट्ठि अकसु - “सुन्दरा^३ अय्याय थनुदरा^४”
ति । सा भिक्खुनी तेहि^५ मनुस्सेहि उप्पण्डियमाना^६ मडकु अहोसि । अथ
खो सा भिक्खुनी उपस्सय गन्त्वा भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसि । या ता
5 भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० . ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथ हि नाम भिक्खुनी असङ्कच्छिका गाम पविसिस्सती^७ ति पे०
सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी असङ्कच्छिका गाम पाविसी^८ ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
10 असङ्कच्छिका गाम पविसिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
. पे० एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -
४३३. “या पन भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पविसेय्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

62 ४३४ या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति . पे० अय
15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
असङ्कच्छिका ति विना सङ्कच्छिक^९ ।
सङ्कच्छिकं नाम अधक्खक उब्भनाभि, तस्स पटिच्छादनत्थाय ।
गामं पविसेय्या ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेप अतिवकामेन्तिया^{१०}
आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचार ओक्कमन्तिया
20 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३५ अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय^{११}, नट्टचीवरिकाय, गिलानाय,
अस्सतिया^{१२}, प्रजानन्तिया, आपदासु^{१३}, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

छत्तुपाहनवग्गो^{१४} नवमो ।

— ० —

१ असकच्छिका - रो०, असङ्कच्छिका - सी०, असकच्छिका - म० । २ रथियाय - सी०
स्या०, रो० । ३ सुन्दरो - सी०, स्या०, रो० । ४ थनुदरो - सी०, स्या०, तनुदरो - रो० । ५ स्या०,
रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ उप्पण्डियमाना - स्या० । ७ पविसिस्ससी - सी० । ८ पविसती -
स्या० । ९ सकच्छिक - रो०, संकच्छिक - सी०, म० । १० अतिक्कमन्तिया - स्या० ।
११ अच्छिन्नचीवरीकाय - सी० । १२ असतिया - सी०, स्या०, रो० । १३ सी० पोत्थके
नत्थि । १४ छत्तवग्गो - रो०, छत्तुपाहनवग्गो - सी० ।

४३६ *उद्दिष्टा खो, अय्यायो, छसट्टिसताः पाचित्तिया धम्मा । तत्था-
य्यायो' पुच्छामि —“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि —“कच्चित्थ
परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि —“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-
य्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

खुद्दकं समत्त^२ ।

पाचित्तियकण्ड निवृत्तं ।

— ० —

एत्थ सी० पोत्थके इम उद्दान दिस्सति —

छत्त यानञ्च सङ्घाणी लङ्कारागन्ध पिञ्जका ।
भिक्षुणी सिक्खमाना च सामणेरा गिहीनिया ।
अनापुच्छा अनोकासा असङ्गच्छिकाय तेरसा ति ॥

वग्गुद्दानं

लसुण अन्धकारञ्च नग्गा तुवट्टकेन च ।
चित्ताराम गम्भिनी च कुमारी छत्तुपाहना ति ॥

‡ एत्थ कट्ठावितरणिय अयं वण्णना दट्ठब्बा—

इतो पर मुसावादवग्गादिसु सत्तसु वग्गेसु भिक्षुपातिमोक्खवण्णनाय वुत्तनयेनेव विनिच्छयो
वेदितब्बो ति ।

सोळसवग्गो

उद्दिष्टा खो अय्यायो छसट्टिसता पाचित्तिया धम्माति भिक्षू आरब्भ पञ्जत्ता साधारणा सत्तति
असावारणा छन्नवुती ति । एव छसट्टिसता सेस सब्बत्थ वुत्तानयेवा ति ।

तत्राय सङ्घेपतो असाधारणसिक्खापदेसु समुद्दानविनिच्छयो गिरग्गसमज्जा चित्तागार सिक्खा-
पद सङ्घाणी इत्थालङ्कारो गन्धवण्णको वासितपिञ्जको भिक्षुणी आदीहि उम्मद्दनपरिमद्दनानि
इमानि दस सिक्खापदानि अवित्तकानि अकुसलचित्तानि । अय पनेत्थ अधिप्पायो विना पि चित्तेन
आपज्जितब्बता अचित्तकानि चित्ते पन सति अकुसलेनेव आपज्जितब्बता लोकवज्जानि चैव अकुसल-
चित्तानि व । अवसेसानि अचित्तकानि पञ्चास्तिवज्जानेव चोरिवुद्दापन गामन्तर आरामसिक्खापद
गम्भिनीवग्गे आदितो पट्ठाय सत्त कुमारीभूतवग्गे आदितो पट्ठाय पञ्च पुरिसादिससट्ठ परिवसियछन्द-
दान अनुवस्सवुद्दापन एकन्तरिकवुद्दापनन्ति इमानि एकूनवीसति सचित्तकानि पञ्चास्तिवज्जानि
अवसेसानि सचित्तकानि लोकवज्जानेवा ति ।

१ तत्थय्यायो — सी०, स्या०, रो० । २ खुद्दकं निवृत्त — सी०, रो०, पाचित्तिया
निवृत्ता — स्या० ।

पाचित्तिय — ६१

५. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनाय्यायो^१ अट्ठ पाटिदेसनीया

धम्मा उद्देस आगच्छन्ति ।

§ १ पठमपाटिदेसनीयं

(सप्पिविज्जापने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु

463,
346

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो सप्पि
विज्जापेत्वा भुज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – “कथ
हि नाम भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति । कस्स सम्पन्न न
5 मनाप, कस्स सादु न रुच्चती” ति । अस्सोसु खो भिक्षुनियो तेस मनुस्सान
उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर,
भिक्षवे, छब्बग्गिया^२, भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जन्ती ति ?
10 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपज्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्षवे, छब्बग्गिया
भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति । नेत, भिक्षवे, अप्पसन्नान
वा पसादाय पे० . एव च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इम सिक्खापद
उद्दिस्सन्तु –

15 “या पन भिक्षुनी सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जेय्य, पटिदेसेतब्बं तां
भिक्षुनिया – ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपाज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं
पटिदेसेमी” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्षुनीन सिक्खापद पज्जात्त होति ।

(३) अनुपज्जात्ति

२ तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका

१ पनय्यायो सी०, स्या०, रो० । २. स्या० पोत्थके नत्थि ।

भिक्षुनियो गिलाना भिक्षुनियो एतदवोचु – “कच्चि, अय्ये, खमनीयं, कच्चि यापनीय” ति ? “पुब्बे मय, अय्ये, सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति, इदानीं पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु

B 4

पे० अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानाय भिक्षुनिया सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जितु । एव च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु –

R 3

३. “या पन भिक्षुनी अगिलाना सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं तां भिक्षुनिया – ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपर्जिज्ज असप्पायं पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी’” ति ।

(४) विभङ्गो

४. या पना ति या यादिसा पे० भिक्षुनी ति पे० . अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना फासु होति ।

गिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना न फासु होति ।

सप्पि नाम गोसप्पि वा अजिकासप्पि वा महिससप्पि^१ वा^१ । येस मस कप्पति तेस सप्पि ।

15

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्तिं पाटिदेसनीयस्स ।

५. अगिलाना अगिलानसञ्जा सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्तिं पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमत्तिका सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्तिं पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्तिं पाटिदेसनीयस्स ।

20

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । गिलाना वेमत्तिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति ।

६. अनापत्तिं गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, जातकानं पवारितान, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

25 B 46

— ० —

१ २ दुतियादिपाटिदेसनीयानि

(तेलादिविञ्जापने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु

७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो तेल विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति पे० मधु विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति पे० फाणित विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति पे० मच्छ विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति पे० मस विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति पे० खीर विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति पे० दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथ हि नाम भिक्षुनियो दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति । कस्स सम्पन्न न मनाप, कस्स सादु न रुच्चती’ ति । अस्सोसु खो भिक्षुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्षुनियो अपिच्छा

10 पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्षुनियो दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्षुनियो दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्षुनियो दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० । एवं च पन भिक्षुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

“या पन भिक्षुनी दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताथ भिक्षुनिया - ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपाज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी’” ति ।

20 एवञ्चिद भगवता भिक्षुनीन सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

(३) अनुपञ्जति

८ तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका भिक्षुनियो गिलाना भिक्षुनियो एतदवोचु - “कच्चि, अय्ये, खमनीय, कच्चि यापनीय” ति ? “पुब्बे मय, अय्ये, दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जिम्हा, तेन नो फासु होति, इदानी पन भगवता पटिक्खत्त ति कुक्कुच्चायन्ता न

विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु
 पे० अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया दधि विञ्जापेत्वा
 भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिशन्तु –
 ६. “या पन भिक्खुनी अगिलाना तेलं ... पे० मधुं पे० फाणितं
 पे० मच्छं पे० मंसं पे० खीरं . पे०’ .. दधि विञ्जापेत्वा 5
 भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताव भिक्खुनिया – ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपण्जि
 असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी” ति ।

R 3

(४) विभङ्गो

१० या पना ति या यादिसा पे० भिक्खुनी ति पे० अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना दधिना फासु होति ।

10

गिलाना नाम यस्सा विना दधिना न फासु होति ।

तेलं नाम तिलतेल सासपतेल मधुकतेल एरण्डकतेल^१ वसातेल ।

मधु नाम मक्खिकामधु ।

फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्त ।

मच्छो नाम ओदको वुच्चति ।

15

मंसं नाम येस मस कप्पति तेस मस ।

खीरं नाम गोखीर वा अजिकाखीर वा महिसखीर^२ वा^३ येस मस
 कप्पति तेस खीर ।

दधि नाम तेसञ्जेव दधि ।

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन 20
 भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे
 आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

११ अगिलाना अगिलानसञ्जा दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति
 पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमतिका दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति
 पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, 25
 आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका,
 आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा अनापत्ति ।

B 46

१-१ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २. एरण्डतेल – स्या०, सी० । ३-३ माहिस
 वा खीर – सी०, रो०; महिसखीर वा – स्या० ।

१२. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसक भुञ्जति, जातकान पवारितान, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाटिदेसनीया धम्मा । तत्थाय्यायो
 ५ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
 सुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-
 य्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निवृत्तं ।

— : ० : —

६. सेखियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो' सेखिया धम्मा
उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमसेखियं

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सार्वार्थ्यय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो^१ पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ती^२ निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - “कथ हि नाम भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती
निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^३ कामभोगिनियो^४” ति ! अस्सोसु खो 5
भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथ
हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो^५ पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती^६ निवा-
सेस्सन्ती ति पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेन्ती^७ ति ? “सच्च, भगवा” ति । 10

R 34
B 46

(२) पञ्जाप्ति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेस्सन्ति ! नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

२. “परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

३. परिमण्डल निवासेतब्ब नाभिमण्डल जाण्मण्डल पटिच्छा-
देन्तिया । या अनादरिय पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्ती निवासेति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, आप-

१ पनाय्यायो - सी०, स्या०, रो० । २ ओलम्बन्ता - स्या०, ओलम्बेन्ता - सी०, रो० ।
३ गिहिकामभोगिनियो - रो०, गिही कामभोगिनियो - सी० । ४-४ रो० पोत्थके नत्थि ।
५ निवासेस्सन्ती - सी० ।

दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

पे० *

§ ७५ पञ्चसत्ततिमसेखियं

२२८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके
उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्नि — “कथ हि नाम भिक्खुनियो उदके उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि
करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति । अस्सोसु खो भिक्खु-
नियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा पे० • ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि
नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चार पि पस्साव पि खेळ पि करि-
स्सन्ती” ति । अथ खो भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा पे० भिक्खू पटिपुच्छि —
“सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चार पि पस्साव पि
खेळ पि करोन्ती” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे०
कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चार पि पस्साव
पि खेळ पि करिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे०
एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिसन्तु —

२२९. “न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति
सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खुनीन सिक्खापद पञ्जत्त होति ।

२३० तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खुनियो उदके उच्चार पि
पस्साव पि खेळ पि कातु कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु
पे० अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया उदके उच्चार पि
पस्साव पि खेळ पि कातु । एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद
उद्दिसन्तु —

२३१ “न उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्साव वा खेळं वा करि-
स्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२३२. न उदके अगिलानाय उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । या अनादरियं पटिच्च उदके अगिलाना उच्चार वा पस्साव वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, थले कतो उदक ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय^१, 5 आदिकम्मिकाया ति ।

पादुकवग्गो सत्तमो ।

— ० —

२३३ उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सेखिया धम्मा । तत्थाय्यायो^२ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो^३, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

B 470

10

सेखियकण्ड निट्ठित ।

— : ० : —

१ वेदनाट्टाय — स्या०, रो० । २ तत्थाय्यायो — स्या०, रो० । ३ परिसुद्धेत्थाय्यायो — स्या०, रो० ।

७. अधिकरणसमथा धम्मा

इमे खो पनाय्यायो सत्त अधिकरणसमथा

धम्मा उद्देस आगच्छन्ति ।

R. 351

१ उपन्नुप्पन्नान^१ अधिकरणान समथाय वूपसमाय सम्मुखाविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूब्हविनयो दातब्बो, पटिञ्जाय कारेतब्ब, येभुय्यसिका, तस्सपापियसिका, तिणवत्थारको ति ।

२ उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । तत्थाय्यायो
5 पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतिय पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततिय पि पुच्छामि – “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो,
तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा निट्ठिता ।

—:०—

३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, निदान । उद्दिट्ठा अट्ठ पाराजिका धम्मा ।
उद्दिट्ठा सत्तरस सङ्घादिसेसा धम्मा । उद्दिट्ठा तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
10 धम्मा । उद्दिट्ठा छसट्ठिसता पाचित्तिया धम्मा । उद्दिट्ठा अट्ठ पाटिदेसनीया
धम्मा । उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा । उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा ।
एत्तक तस्स भगवतो सुत्तागत सुत्तपरियापन्न अन्वद्धमास^२ उद्देस आगच्छति ।
तत्थ सब्बाहेव समग्गाहि सम्मोदमानाहि अविदमानाहि सिक्खितब्ब ति ।

भिक्खुनीविभङ्गो निट्ठितो^३ ।

पाचित्तियपालि निट्ठिता ।

—:०:—

१ उपन्नुप्पन्नान – रो० । २. अन्वद्धमास – स्या० । ३. भिक्खुनी विभङ्ग निट्ठितं –
रो० ; एत्थ रो० पोत्थके ‘उभतो विभङ्ग निट्ठित’ पि अत्थि ।

विसेसपदान
अनुवकमणिका

अ		अञ्जादत्थिकेन, परिकल्पारेन	३४२, ३४३, ३४५, ३४६
अकटानुधम्मेन, भिक्षुना	१८४	अञ्जामञ्जिस्सा वज्जपटिच्छादिका	३२१, ३२७
अकतकप्प, नव नाम	१६४	अञ्जावादकछन्नभिक्षुवत्थु	५६
अकतकम्मा	१७४	अञ्जावादके, विहेसके	५६
अकतसहायो	२६३	अञ्जाविञ्जुना पुरिसविग्गहेन	३७
अकप्पियकत	११६	अञ्जातको	८८, २३४
अकप्पिय	२८५	अञ्जातब्ब	१६१
अकालचीवरवत्थु	३३२	अञ्जातिकसञ्जी	२३५
अकालचीवरसञ्जा, अकालचीवरे	३३४	अञ्जातिका	८८, २३४
अकालचीवर	३३३, ३८७	अञ्जुद्दिसिकेन, परिकल्पारेन	३४२, ३४३, ३४५
अककोसा, द्वे	१२, २३	— महाजनिकेन	३४३, ३४५
अक्खन्तिया	३२६	— सङ्घिकेन	३४३
अगारिको	३८६, ४१३	अञ्जेनञ्जा पटिचरणे	५६
अगिलानसञ्जी	१२५	अञ्जा चेतापेत्वा, अञ्जा चेतापेय्य	२३६
अगिलाना यानेन यायेय्य	४७१	अञ्जा विञ्जापेत्वा, अञ्जा विञ्जापेय्य	२३७
अगिलानो	१०२, १५८, २४०, २४३, ४६६, ४८५	अटनिया हेट्ठिमाय	२२३, २२४
अगवीज नाम	५५, ५६	अट्टुङ्गिको, मग्गो	४१, ४३
अग्गळट्टपनाय	७२	अट्टुङ्गुलपादक	२२३, २२४
अग्गळवे, चेतिये	२८, ५२, ५४, ७३	अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय	४५१, ४५२
अग्गागार	१४६	अट्टिकङ्कलूपमा, कामा	१८१, १८७
अङ्गारकासूपमा, कामा	१८१	अट्टिमय	२२२
अङ्गुलिपतोदको	१५२	अट्टुतेय्यकसपरम, चेतापेतब्ब	३५०
अङ्गुलिमुद्दिकावत्थु	२१६	अट्टुतेय्यमासा	१६२
अचिरवतिया, नदिया	२१४, ३५४, ३७६	अट्टाब्बहकोदन गण्हाति	३३१
— उदके कीळन्ति	१५३	अतिक्कन्तसञ्जा	२३२
अचेलकस्स	१२८	अतिक्कामेय्य	३६०
अच्चायिका, करणीया	२२१	अतिरित्त	११७
अजाता, पथवी	५३	अतिलोभो, पापको	३५३
अज्जुक	५६	अतिविस	५५
अज्झारामो	२१७, २४३	अत्तान वधित्वा वधित्वा रोदेय्य	३७८
अज्झावसथो	२१७	अत्थते कठिने पञ्चमासा	३६१
अज्झोकासनीहट्ठेनासनवत्थु	६१	अदण्डो	२७०
		अदिट्ठ	५
		अदिन्न	१२६

अद्धानगमनसमयो	१०५, १६१, १६२	अनिक्खन्तराजके	२१३
अद्विका	३१	अनिग्गततरतनके	२१३
अधक्खक	२८६-२८६	अनिमन्तितो	२४०
अधम्मकम्मसञ्जी, धम्मकम्मे	२०५	अनिमित्त, विमोक्ख	४२, ४४
अधम्मकम्मे	२६४	— समाधि	४२, ४४
— धम्मकम्मसञ्जी	२०५	अनियता, द्वे	२८१
अधिकरणउक्कोटने	१७०	अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जेय्य	४१४
अधिकरणकारिका	३०७	अनिहत	१७१
अधिकरणवूपसमने	४११	अनीकदस्सन	१४७, १४८
अधिकरणसमथा धम्मा, सत्त	२८१	अनुच्चारितकत	११६
अधिकरणान, उप्पन्नप्पन्नान समथाय	२८१	अनुपखज्ज सेय्यकप्पने	६६
अधिकरण नाम, चत्तारि अधिकरणानि	१७१	अनुपद	२७
अधिकरण वूपसमेहि	४११	अनुपसम्पन्नो	२७, ३०, ६६
अधिद्विता होति	१०८	अनुरुद्धो, अय्यो	६६
अधोजाणुमण्डल	२८८, २८६	— आयस्मा	३१-३३
अधोनाभि	२२८	अनुवस्स	४६७
अनतिरिक्तेन, भोजनेन	११८	— वुट्ठापनवत्थु	४६६
अनतिरिक्त नाम	११६, ११६	अनुवादाधिकरणे	१७१
अनत्थते, कठिने	३६१	अनोकासकत भिक्खं, पञ्हु पुच्छेय्य	४७६
अनधिवासकजातिका	४४०, ४५०	अन्तमसो, हसापेक्खो	१६७
अननुञ्जाता	४६५	अन्तरघरे, सुप्पटिच्छन्नो	२४६
अननुलोमिक	२८५	— सुसवुतो	२४७
अनन्तरायकिनी	३८२, ४११, ४१२, ४६१	अन्तरघर	२३४
अनपलोकेत्वा	४३२	अन्तरायिका, धम्मा	१८०-१८३, १८६-१८८
अनभिरद्धा	३६६	अन्तराय, करेय्य	३८७
अनवस्सुतो वा अवस्सुतो	३१३	— चीवरलाभ	३८७
अनसिता	२३७	अन्तेवासिनि	२८४, ३७५
अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया	४१	अन्तोरुद्वे	४०३
अनागामिफल	३८	अन्तोवस्सचारिकाय	४०५
अनाथपिण्डकस्स आरामे, जेतवने		अन्तोवस्स, चारिक चरन्ति	४०५
(‘जेतवने’ इति पदस्स हेट्ठा दट्ठञ्ज)		अन्वक्खर	२७
अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो	२१६	अन्वद्धमास	१६५, ४३१
अनादरिये, पाचित्तिय	१५५	अपचयस्स	२८६
अनादरो	२६३	अपनिघेय्य	१६७
अनापत्ति	१३१	अपमारिको	१४, १८, २४
अनापुच्छा	४७८	अपरण	५६, ३६३
— आराम पविसेय्य	४१६	अप्पच्चुद्धारणसञ्जी	१६६
— निसीदने	४७७	अप्पञ्जाता	४२३
— पक्कमेय्य	३७१, ३७२	अप्पटिगहितकत	११३
अनालोके	३६५	अप्पटिसविदितखादनीयपटिग्गहणे	२४१

अप्पटिसविदितो, पुब्बे	२१३	अल्लचीवरवत्थु	३८५
अप्पटिसविदित	२४१, २४३	अवकण्णको	११, १२, १७, २३
अप्पणिहित, विमोक्ख	४२, ४४	अवगण्डकारक, न भु जिस्सामि	२६४
अप्पणिहित, समाधि	४२, ४४	अवञ्जाय	३२६
अप्पदीपे	३६६	अवरुद्धा, साकियदासका	२४१
अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स	२०७	अवस्सटा	२६०
अप्पमाणिकायो, उदकसाटिकायो	३८०	अवस्सुता, अवस्सुतस्स	२८६, २८७, २६६, ३११
अप्पसद्दो, अन्तरघरे गमिस्सामि	२५०	अवस्सुतो, अवस्सुताय	२८५
अप्पस्सादा, कामा	१८१, १८६	— वा, अनवस्सुतो वा	३१३
अफासु करेय्य	३६६	अविञ्जात	५
अब्भक्खान	१८२, १८६	अविदूरे	२६६
अब्भभागमन	२६५, २६६	अवुट्ठापने	४६०, ४६१
अब्भुत	६	अवूपकासे	४४८
अब्भेति	३२८	असक्यधीता	२८७
अब्भयत्ता	४४६	असङ्खच्छिका	४८०
अब्भह्मचारिनियो	८२	— गामपविसने	४७६
अभिक्षुकावासे	४२७	असत्थिका	४०२, ४०४, ४०६
अभिण्हदस्सनेन, पटिबद्धचित्ता	२८३	— चारिकाय	४०२, ४०३
अभिहृद्दु, पवारेय्य	११८, ११९	असम्पजाना	२८
अमातुगामसञ्जी	३७	असम्मता	४३६
अमुत	५	— वुट्ठापने	४४४, ४५३, ४५७
अमूलकानुद्धसने	१६६	असम्मतो	७८
अमूलकेन, सङ्घादिसेसेन अनुद्धसेन्ति	१६६	असम्मत् वुट्ठापने	४३८
अमूल्ह्विनयो, दातब्बो	२८१	असिक्खितसिक्खा	४४३
अम्बतित्थिकेन, नागेन	१५०	— वुट्ठापने	४३५, ४४१
अम्बतित्थ	१४६	असिसूनूपमा, कामा	१८१
अयोपत्तो	३३०	असेखो, भिक्षु	३३, ४१
अय्यवोसाटितकानि	१२५	असवासा	२८६, २८७, २६०, २६१
अय्या, थुल्लनन्दा	३८६	अस्सत्थो	५५
— भद्दा	३६५	अस्समणियो	२६६
अय्यो, उदायी	३५	अस्समणी	२८७, ३६७
अरहत्तफलस्स सच्छिकिरिया	४१	अस्सा	१४५
अरहा	३८	अस्सामणक	२८५
अरहोपेक्खा	३७०	अस्सावो	२२८
अरिट्ठभिक्षुवत्थु	१८०	अस्सुत	५
अरिट्ठेन भिक्षुना, अकटानुषम्मेन	१८४	अस्सो, तिपुरिसो	१४५
अरिट्ठो, भिक्षु, गद्धबाधिपुब्बो	१८०, २६२	अहत्थपासे कत्त	११६
अलङ्कतप्पटियत्ता	३१, २१५	अहिद्वुभिक्षुवत्थु	२२०
अलङ्कारधारणे	४७२	अहिरिकायो	६०

आ		आलोप, परिमण्डल	२६२
आजीवकसेय्य	२६६	आवसथचीवरपरिभोगे	४१४
आजीवको	१०६, १२८	आवसथपिण्डभोजने	१००
आदियेय्या	३५६	आवसथपिण्डो	१०१, १०२
आदीनवा, राजन्तेपुरप्पवेसने	२११	आवसथसम्पत्तसारिपुत्तवत्थु	१०१
आदीनवो	१८१, १८६	आवसथागार	३१
आनन्दस्स उपज्झायो	१२१	आवसथ, अनिस्सज्जित्वा	४१६
आनन्दो, अय्यो	६६	आबुधपाणिस्स, अगिलानस्स, न धम्म देसेस्सामि	२७१
आनन्दो, आयस्सा	१११, ११६, १२७, १७५, २११	आसन	३७१
आपणिकस्स घरे	३४३	आसन्दिपरिभोगे	४०८
आपणिको	३२६	आसन्दि	४०८, ४०९
आपत्ताधिकरण	१७१	आसादनापेक्खो	११८, ११९
आपत्ति, थुल्लच्चयस्स	३०७, ३११	आहच्चपादको, मञ्चो	६२, ७१
आपत्ति, दुक्कटस्स ३०, ३७, ५२, ६१, ६६, ७६		आहच्चपादक, पीठ	७०
६१, ६८, १०७, ११७, १२३,		आहतचित्ता	३६६
१२६, १४३, १४५-१४८, १५४,		आहारो	१२६
१५६, १६८-१७०, १७६, १६१,		आहार, मुखद्वार	१२६
१६८, २०४, २०५, २१४, २२१,		आहुन्दरिकावत्थु	४०६
२३०, २३७, २५०, २५७, २६८-		आळवका, भिक्खु	५२, ५४, ७३
२७१, २८७, २९४, ३०३, ३१०,		आळविय	२८, २९, ५२, ५४, ७३
३२०, ३३४, ३४१, ३४६, ३५८,			
३६३, ३७०, ३८६, ४००, ४१२,			
४२०, ४०३, ४५३, ४६५-४६८,			
४७८, ४८५			
— परियन्ता	५१	इट्टुकाकुड्डो	३६२
— पाचित्तियस्स	१३०, १३१	इट्टुकापाकारो	३६२
— पाटिदेसनीयस्स	२४०	इत्थागार	२११
आपत्ति, दुट्ठुल्ल	१७२, १७३	इत्थालङ्कार	४७२, ४७३
आपत्तियो	१२	इद्धिपादा, चत्तारो	४१, ४३
आबाधा	११	इन्दखीलो	२१३, २१४
आमकधञ्जविञ्जाने	३५६	इन्दखील, अतिक्कामेय्य	२१४
आमकधञ्ज	३५६, ३६०	इरियापथसम्पन्ना	३३२
आमसन	२८७	इसिभासितो	२७, २७०
आमिससम्भोगो	१८५, १८६		
आमिसहेतु	८५		
आरञ्जकानि, सेनासनानि	२४१, २४२		
आरामूपचा	२४३		
आराम	४०७		
आरोहन्तो नाम, महामत्तो	३५८		
आलोकसन्धिपरिकम्माय	७२		
		उ	
		उक्कट्टा, जाति	१०
		उक्कट्टो नाम, पत्तो	३३१
		—अक्कोसो	१२
		उक्कट्टु नाम, कम्म	११
		— गोत्त	११
		— नाम	११
		— लिङ्ग	११
		— सिण्ण	१२
		उक्कुट्टिकाय, न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५५

उक्कोटैय्य	१७१	उपनन्दो, अय्यो	१३५
उक्खित्तकभिक्षु अनुवत्तेन	२६२	— आयस्मा	५०, १२३, १२६, १३३, १३५,
उक्खित्तसम्भोगे	१८४		१३६, १६४, १६५, १७२
उक्खित्तानुवत्तिका	२६२	— सकयपुत्तो	५०, १२३, १२६-१३३, १३५,
उक्खित्तो	२६२, २६३, ३०६		१३६, १६४, १६५, १७२
उक्खित्त, भिक्षुनि	३०६	उपरिपासादवरगतो	१५३
उग्गण्हेय्य	२१७	उपरिवेहासकुटियावत्थु	७०
उच्चारितकत्त	११७	उपस्सर्यो	३६६, ४८०
उच्चारो	३६१	उपस्सुत्तिट्ठाने	२०१
उच्चासद्दो	११६	उपालि, अय्यो	६६
उच्छु	५५	— आयस्मा	४२१
उच्छुम्हा निब्बत्त	१२४	उपालिदारको	१७४
उज्जग्घिकाय न अन्तरघरे गमिस्सामि	२४६	उपासको	२१०
उज्जवनिकाय	६५	उपाह्नाळ्हहस्स अगिलानस्स	
उज्झानसञ्जी	२६१	• न धम्म देसेस्सामि	२७२
उज्झापनक	६१	उपोसथपुच्छने	४३०
उण्णभिसि	६२	उपोसथ	४३०
उण्हसमयो	१६०-१६२	उप्पण्डियमाना, वेसियाहि	३७६
उत्तरत्थरण	६३, ६४	उब्भक्खक	२८८, २८९
उत्तरिच्छप्पञ्चवाचाहि	३७	उब्भजाणुमण्डल	२२६, २८६-२८६
उत्तरिदिरत्तितिरत्त	३०	उभतोअवस्सुते	२८८
उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो	३८	उभतोधार	२७१
उदकदन्तपोना	१२६, १२७	उम्महापने, परिमहापने	४७६
उदकसाटिककारापने	३८०	उम्मारे	१२५
उदकसुद्धिकमादियने	३५६	उय्यानपालो	२१०
उदके हसधम्मो	१५३, १५४	उय्याने	४०७
उदक, सप्पाणक	१६६, १७०	उय्युत्तसेनादस्सने	१४४
उदायिकाकविज्झनवत्थु	१६८	उय्युत्ता नाम, सेना	१४५
उदायिभिक्षुवत्थु	३४, ८६	उय्योधिकगमने	१४७
उदायी, अय्यो	३५	उसीरमय	६३
— आयस्मा	३४, ३५, ८६, ९६, १६८, २२६	उसीर	५५
— पुराणदुत्तियिकावत्थु	६६	उस्सयवादिका	२६६
उदुम्बरो	५५	उस्सवो, सावत्थिय	२३८
उदोसितभाजनवत्थु	२६८	उळारसम्भाविता	३६५
उद्दालनक	२२५		
उद्दिस्समाने, पातिमोक्खे	१६३-१६५	ऊ	
उपचिकाखायितसेनासनवत्थु	६४	ऊनकवीसतिवस्सो, पुगलो	१७५, २००
उपनन्द-छब्बग्गियभण्डनवत्थु	५०	ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापने	४४०, ४५६
उपनन्दभिक्षुवत्थु	१२६, १३१	ऊनवीसतिवस्स-उपसम्पादने	१७४
उपनन्दसकयपुत्तवत्थु	१६४	ऊनवीसतिवस्सो	१७६, ४४६
		ऊनवीसतिवस्स कुमारीभूत वुट्ठापेय्य	४५०

ए

एकचीवरा	४१६
एकतोअवस्सुते	२८६
एकतोधार	२७१
एकत्थरणपावुरणतुवट्टने	३६४
एकद्वानमग	१७७
एकमञ्चे, तुवट्टने	३६३
एका, गणम्हा ओहियेय्य	३०७
— गामन्तर गच्छेय्य	३०४, ३०६
— नदीपा गच्छेय्य	३०७
— रत्ति विप्पवसेय्य	३०७
एकिन्द्रिय, जीव	५२, ५५
— विहेठेन्ता	४०५
एकेनेका, भेदापेसि	४३१
— सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि	३६६
एको, एकाय	६६
एतदेव पच्चय करित्वा अनञ्ज	६७
एरण्डतेल	१२४
एहि, भिक्खु	३३, ४०

ओ

ओक्खित्तचक्खु, अन्तरघरे गमिस्सामि	२४३
ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स न धम्म देसेस्सामि	२७४
ओगुण्ठितो न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५४
ओजवनिकाय	६५
ओट्टुनिल्लेहक, न भुञ्जिस्सामि	२६७
ओट्टो	२५
ओदनो	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
ओमको	३३१
ओमसवादे पाचित्तिय	६, १०
ओरेनद्धमास नहायेय्य	१६०, १६१
ओवदेय्य	७८
ओवादूपसङ्कमन	४३१
ओवादो	४३०

क

कङ्कु	३६०
कच्चानगोत्त	११
कच्चानो	१३, २३

कच्चित्थ परिसुद्धा	२३२
कच्छको	५५
कटमोरकतिस्सक	४६५
कटुकरोहिणी	५५
कटूपगा	४७२
कट्टमय	३५६
कठिनस्स, उद्धारो	३६२
कठिनुद्धारपटिबाहने	३६१
— वत्थु	३६१
कठिनुद्धार, धम्मिक	३६२
कठिन, अत्थत	३३३, ३६१
कण्टकसमणुद्देसवत्थु	१८६
कण्टको, समणुद्देसो	१८७
कण्डु	२२८
कण्डुप्पटिच्छादि नाम	२२७, २२८
कण्णकितानि	३८३
कण्हसप्पो	१५७
कतकम्मा	१६७
कथाय, धम्मिया	२११
कद्दमो	१६४
कन्तेय्य	४१०
कपित्थनो	५५
कपिलवत्थुस्मि, निगोधारामे	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६
कप्पानि, द्वे	३०२
कप्पितकल्लव्वगियाकलहवत्थु	४२१
कप्पितको, आयस्मा	४२१
कप्पियकत	११७
कबळावच्छेदक न भुञ्जिस्सामि	२६४
कम्बल, देहि	३४८
— महग्घ	३४७
कम्मकारो, दलिहो	१०८, १०६
कम्मदोस	३०८, ४२३
कम्मप्पटिबाहने	२०३
कम्मविपत्ति	३०८, ४२३
कम्मसमयो	१६१, १६२
कम्मसम्पत्ति	३०८, ४२३
कम्मिका	१७७
कम्मेन, अत्तिदुतियेन	२३७
कम्म	३०८, ४२३

— अपलोकनकम्म, धम्मिक	२०४	कासीसु, जनपदेसु	२१६
— उक्कट्टु, ह्रीन	११	काळसाम	१६४
कम्म, नाम द्वे कम्मानि	११	किच्चाधिकरण	१७१
करणीया, अच्चायिका	२२१	किच्छलाभो, मातुगामो	२३३
कलन्दकनिवापे, बेळुवने	५६, ६६, १०३, १३६, १५६, १७४, २३५, ३६३, ४०५, ४०६, ४६५	किरपतिको	१०८
कलहकारिका	३०७, ४२३	किलञ्जच्छत्त	२७०
कलहजातान, भण्डनजातान	२०२	किलञ्जेन	३६७
कल्याणाधिप्पाया	१७५	किलासिको	१४, १८, २४
कवाटबद्धो	३६६	किलेसप्पहान	४१
कसि	११	किलेसा	१२
कस्सको	१४, १८, २४, १४६	कुक्कुच्चउपदहने	२००
कहापणस्स, तेल	३३८	कुक्कुटसम्पाते, गामे	१७७, १७६
काकच्छमाना	२८	कुट्टिको	१४, १८, २४
काकोरवसद्दो	११६	कुड्डा, तयो	३६२
काचि, वीजनी	३५६	कुड्डो नाम	३६२
काणमाता, उपासिका	११२, ११३	कुद्दाल	२८३
काणा	११२, ११३	कुद्दसको	३६०
कापिलानी, भद्दा	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५	कुपितवाचाय	३१७
कापोतिका	१५०	कुपिताचण्डकाळीवत्थु	३१४
कामभोगिनो, गिही	२२४, २४५, २६८	कुपितो, अनत्तमनो	१६७
कामा, अङ्गारकासूपमा	१८१	कुमारको	४६३
— अट्टिकङ्कलूपमा	१८१, १८७	कुमारिभूताबुद्धापने	४५१
— अप्पस्सादा	१८१, १८६	कुम्भकारसिप्प	११
— असिसूनूपमा	१८१	कुम्भकारो	१४, १८, २४
— तिणुक्कूपमा	१८१	कुम्भथूणिकान	३८६, ४१३
— मसपेसूपमा	१८१	कुम्मासो	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४१५
— याचितकूपमा	१८१	कुलपरियन्ता	५१
— रुक्खफलूपमा	१८१	कुलमच्छेरे	४२६
— सत्तिसूलूपमा	१८१	कुलवड्डको	११, १२, १७, २३
— सप्पसिरूपमा	१८१, १८७	कुलानि, चत्तारि	१३६, ३७१
— सुपिनकूपमा	१८१	— सेक्खसम्मत्तानि	२३८-२४०
कायपटिबद्ध	२८८, २८६	कुलीरपादको, मञ्चो	६२, २२५
कायप्पचालक न अन्तरधरे गमिस्सामि	२५१	कुलीरपादक, पीठ	६२, २२५
कायबन्धन	१६७	कुलूपको	३४, २३६
कायससग्ग	२८५	कुलूपिका	६६, ३७१
कारकसङ्घ	३०६	कुल नाम, चत्तारि कुलानि	१३६, ४२७
कारका	३४६	कूटवादेन, पापेसि	१०
कालचीवर	३३३	कूटागारसालाय, महावने	३८, ३६, १०८, १२५, १२७, ४२१
पाचिस्तिथं — ६३.			

कोकालिको, अय्यो	६६	गणभोजने, पाचित्तिय	१०३
कोच्छ	६२, ६३	गणलामन्तरायकरणे	३८६
कोटुकम्म	११	गणो	४३२
कोटुको	१३, २३	गण्डको	१४, १८, २४
कोत्थळिकाय	३६७	गण्डो	४३२
कोसम्बिका, उपासका	१५०	गद्धबाधिपुब्बो, अरिट्टो	१८०, १८१, २६२
कोसम्बिय	५६, ७१, १५४, १६०, २६६	गद्वभो	१२, १८, २३, २५
कोसम्बी	२६, १५०	गन्धगन्धिनी	३१
कोसलित्थिआवसथागरवत्थु	३१	गन्धवण्णकनहाने	४७३
कोसलेसु, जनपदेसु	३१, १०१, १७८, २१६, ३०५, ३०६, ३७४	गम्भिनीवुट्ठापने	४३३
कोसलो, पसेनदि	२१०, २११, ३०१, ३४७-३४६	गरुधम्मा, अट्ट	७८, ८१, ४३१, ४३३
कोसियगोत्त	११	गरुपावुरणचेतापने	३४७
कोसियो	१३, २३	नाम	३४८
कसनील	१६४	गहण	२८७
ख		गहपतिस्स कम्म-तगामो, अनाथपिण्डकस्स	२१६
		गामकावासे	४२७
खज्जभाजकस्स	२०७	गामे, कुक्कुटसम्पाते	१७६
खण्डदेविया पुत्तो, अय्यो	६६, ४६५	गामो	१३०
खत्तियकुल	१३६, ३७१	गिरग्गसमज्जो	१२०
खत्तियो	१२	गिलानपुच्छका	१२४, १५७, १६०
खन्धबीज	५५	गिलानभिकखुवत्थु	१२४
खम्भकत्तो, न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५३	गिलानसमयो	१०५, १११, १६१, १६२
खादनीय	११७, ११६-१२२, १२६, २३४, २३७, २४०-२४३, ४२५	गिलानातिरिक्तभोजनवत्थु	११६
खिय्यनधम्म	४५६	गिलानामहापजापतिगोतमीवत्थु	८४
खिलजाता	३६६	गिलानो	१०२, २४३, ४६६, ४८५
खीयनधम्मपज्जने	४५६	गिहिगता	४४१, ४४३, ४४५
खीयनधम्म	२०३, २०६	गिहिनिया	४७७
खीर	१२४, ४८५	गिहिवेय्यावच्चकरणे	४१०
खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि	१६३	गिहिसमारम्भो	६७, ६८
खेळ	२७६	गिही, कामभोगिनो	२२४
खोम, महग्घ	३४६	गीत	३६३, ३६४
ग		गूथकटाहच्छुनवत्थु	३६०
		गोणो	१२, १७, १८, २३, २५
गणको	१४, १८, २४	गोतमगोत्त	११
गणना	११	गोतमी, महापजापति	३५६, ३५७
गणन, सिक्खेय्य	१७४	गोतमो	१३, २३
गणपरिभासने	४२३	गोत्त नाम, द्वे गोत्तानि	११
		गोधुमो	३६०
		गोपालका	१४६
		गोरक्खो	११, १४, १८, २४

घोसितारामे ५६, ७१, १५४, १६०, २६६

च

चच्चर ३७०
 चण्डकाली, भिक्खुनी ३०७, ३०८, ३१४, ३१८, ३७७
 ३७८, ४००, ४२३, ४५६
 चण्डाल १२, २५
 चण्डी ४६३
 चण्डीकता ४२३, ४२४
 चण्डो ४२६
 चतुक्कसपरम, चेतापतब्ब ३४८
 चतुमासप्पच्चयपवारणा १४२
 चतुमास १४०
 चतुरङ्गुलको २३०
 चत्तारि च पाराजिकानि १७३
 चपुचपुकारक न भुञ्जिस्सामि २६५
 चम्मकारसिप्प ११
 चम्मकारो १४, १८, २४
 चम्मखण्डो ६३, ६५
 चातुईसिको च पन्नरसिको, द्वे उपोसथा ४३१
 चापलमुणे ३५४
 चारिकपक्कमने ४१५
 चारिक चरेय्य ४०३
 - अन्तोवस्स ४०५
 - पक्कमेय्य ४१६
 चिक्खल्लो, ओकासो ४२६
 चित्तागारदस्सने ४०७
 चिमिलिक ६३, ६४
 चीवरअपनिधाने १६६
 चीवरकम्म २०३, २०४
 चीवरकारसमयो १०५, ११०, १११, १३६, १४०
 चीवरकारो १०४, १३८
 चीवरकालसमय, अनिकामेय्य ३६१
 - दुब्बलचीवरपच्चासाय ३६०
 चीवरत्थाय, परिक्खारो ३४१
 चीवरदानसमयो १०४, १०५, १०६, १११, १३६
 चीवरदाने १०६, १३८
 चीवरदुस्से, महघे ३८१

चीवरपटिवीसो ८७
 चीवरपरिवत्तने ३३४
 चीवरभाजनवत्थु ३८७
 चीवरलाभ, अन्नराय ३८७
 चीवरविकप्पने १६४
 चीवरविभङ्गपटिबाहने ३८७
 चीवरविभङ्ग, धम्मिक ३८८
 - पटिबाहि ३८७
 चीवरविसिब्बने ३८१
 चीवरसङ्कुमनीय ३८५
 चीवर १६४ - १६७, २०७
 - सुगतचीवरप्पमाण २३०
 चूलपन्थकइद्धिपाटिहारियवत्थु ८१
 चूलपन्थको, अय्यो ८१
 - आयस्मा ८२
 चेतापेतब्ब, अङ्कुतेय्यकसपरम ३५०
 - चतुक्कसपरम ३४८
 चेतापेय्य ३४२
 चेतिये, अग्गाळवे २८, ५२, ५४, ७३
 चोरविलुत्तपरिब्बाजकभिक्खुवत्थु १६३
 चोरा १७७
 चोरी ३०२
 चोरीलिच्छवीइत्थीवत्थु ३०१
 चोळभिसि ६२

छ

छत्तपाणिस्स अगिलानस्स, न धम्म देसेस्सामि २७०
 छत्तपाणिस्स गिलानस्स न धम्म देसेस्सामि २६६
 छत्ताणि, तीणि २७०
 छत्तुपाहनवारणे ४६८
 छधम्मसिक्खावत्थु ४३५
 छन्दक ३४१, ३४६
 - सहरित्वा ३४३
 छन्दगामिनियो, भिक्खुनियो ३१८, ३२०
 छन्द ३०६
 - अदत्त्वा उट्ठायामना पक्कमेय्य २०५
 छन्नभिक्खुवत्थु १५४, १६०
 - विहारवत्थु ७१
 छन्नो, आयस्मा ५६, ७१, १५४, १६०
 - भिक्खु ५७, ५८

छपकस्स पजापति गम्भिनी

२७५ जेतवने, अनाथपिण्डकस्स आरामे ३, ६, २१, २६,

छपकी

२७५

३१, ३४, ५०, ६१, ६४, ६६,

छब्बगिगयभिकखुवत्थ

६, २१, २६, ६६, ७५,

६७, ७०, ७५, ८१, ८५, ८७,

८३, ८५, ८१, ८४, १००,

८६, ८१, ८४, ८६, १००, ११२,

१२३, १६४, २१८, २२४

११५, ११७, १२१, १२३, १२६, १३१,

छब्बगिगया, भिकखुनियो ८३, २६५, ३३०, ३३२, ३५४,

१३३, १३५, १४४, १४६, १४७, १५२,

३६३, ३८०, ४०७, ४०६,

१५३, १५६, १६३, १६४, १६६, १६८—

४१६, ४१७, ४२१, ४२६,

१७८, १८०, १८४, १८६, १७२, १७६,

४७२, ४७३, ४८२, ४८४

१६२, १६४, १६६, १६७, १६८—२०४,

— भिकखू ६, २१, २६, ३६, ५०, ६६,

२०८, २१०, २१८, २२४, २२५, २२७,

६७, ७५, ७७, ८३, ८५,

२२६, २३०, २३३, २३७, २४५, २४६—

८१, ८४, १०१, १२०, १२३,

२७३, २७५, २७७, २७८, २८३, २८६,

१४१, १४४, १४६, १४७, १५०,

२८२, २८५, २८८, ३०३, ३०७, ३१२,

१५२, १५६, १६६, १६६, १७०,

३१४, ३१७, ३२१, ३२४, ३३०, ३३२,

१८४, १८८, १९३, १९४, १९६,

३३४, ३३६, ३३८, ३३९, ३४१, ३४२,

१९७, २००, २०१, २०३, २०४,

३४४, ३४६, ३४७, ३४८, ३५२, ३५४,

२०६, २०८, २१८, २२४, २२६,

३५५, ३५६, ३६०, ३६२, ३६५, ३७०,

२२६, २३५, २४५, २४६, २४७,

३७२, ३७४, ३७५, ३७७, ३७८, ३८०,

२५०, २५२—२६१, २६७, २६६,

३८१, ३८३, ३८५, ३८६, ३८७, ३८८,

२७१, २७४, २७५, २७७

३८०, ३८३, ३८४, ३८७, ४००, ४०३,

छळभिञ्जो

३८

४०७—४१२, ४१४—४१८, ४२३, ४२४,

छिन्नभत्तो

६७, १०२, १२६, २३३, २३६, २४२

४२६—४२८, ४३०, ४३१, ४३३, ४३४,

छिन्निका

६०

४४१, ४४४, ४४६, ४५१, ४५७, ४६६,

छुपन

२८७

४७२, ४७५, ४७६, ४८२, ४८४, ४८७

छेदनक, पाचित्तिय

२२३, २२६, २२६, ३८१

जोतिविसिब्बने

१५७

ज

झ

जतुमट्टके

३५५

ज्ञान

४१

जतुमय

३५६

ञ

जनपदेसु, कासीसु

२१६

जाति, एसा

७६

— कोसलेसु

२१६

जातिकम्म

२०४

जरादुब्बला

२८५

जातिचतुत्थेन कम्मेन

३३, ४१

जवकण्णको

११, १२, १७, २३

जातिदुत्थिय कम्म

२०४, २३७

जाता नाम, पठवी

५३

जातिया दुक्कट

१८४, ३१७, ३२७, ४५६

जाति नाम, द्वे जातियो

१०, २२

जाणदस्सन

४१

जात

४३२

जातिका

८८, २३४

जारो

३५, १२७

ठ

जिब्धानिच्छारक न भुञ्जिस्सामि

२६५

ठिता होन्ति वीसासन्तियो

२३५

जीविता वीरोपेय्य

१६६

ठितोकासो

२४२

जीव, एकिन्द्रियं

५२, ५५

दुक्कट, अज्झापन्नोसि	१६	धम्मिक, कठिनुद्वार .	३६२
— पयोगे	२२६, ३३६	— कम्म अपलोकनकम्म	२०४
— पयोगे	१२५	— चीवरविभङ्ग	३८८
दुक्खिता, सहजीविनीवत्थु	३६७	धम्मिया, कथाय	२११
दुग्गन्धो मातुगामो	३५७	धम्मि कथ कातु, पट्टा	३४६, ३४६
दुट्ठुल्लादुट्ठुल्ल अजानितु	१७६	धम्मो	२७, ३७, १६५
दुट्ठुल्ला, नाम आपत्ति चत्तारि च पाराजिकानि		— स्वाक्खातो	३१५
तेरस च सङ्घादिसेसा	५१, १७३	वारय्य	४६६
दुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छादने	१७२	धुतत्थाय	१६२
— सञ्जी	५२, १७३	धुत्तिका	६०
दुन्निहित	१७१	धुवफलो, अम्बो	२७४
दुब्बचभूते	१६०		
दुब्बण्णकरण	१६३, १६४	न	
दुब्बलचीवरपच्चासा	३६१	नगर	१३०
दुब्बलचीवरो	२०६	नग्ननहाने	३७६
दुब्बल्या	३२६	नग्गा	२८
दुब्भासित अज्झापन्नो	१६	— एकतित्थे नहायन्ति	३५४
दुब्भिक्खा, वज्जी	३८	नच्चगीतवादितगमने	३६३
देवताभासितो	२७, २७०	नच्च	३६३, ३६४
देवना, रुक्खे अधिवत्था	५४	नटका	३८६, ४१३
देवदत्तवत्थु	१०३	नटपुब्बको, भिक्खु	२६६
देवदत्तो	६७, ४६५	नटा	३८६, ४१३
— परिहीनलाभमक्कारो	१०३	नटादीन खादनीयदाने	४१२
देविया, मल्लिकाय	१५३, २११	नदीतरणवत्थु	३०४
देसेय्य	३७	नदीपार	३०४
दोसगामिनियो, भिक्खुनिया	३१८	नन्दवती	२८३
द्वङ्गुलपुब्बपरम	३५७	नन्दा	२८३
द्वारट्टुभिक्खुनीवत्थु	३५६	नन्दिविसालबलिवद्दकथा	६
द्वे उपोसथा, चातुद्दसिको च पन्नरसिको च	४३१	नन्दिविसालो, बलिवद्दो	६, १०
द्वे एकमञ्चे तुवट्ठेय्यु	३६४	नन्दो, आर्यस्मा	२३०
		न पवारणे	४२८
		नवकतरा	२८४
		नवकम्मकारकभिक्खुवत्थु	५२, ७३
		नवकम्म	५२, ५४, १६१
		नवनीत	१२४
		नव	१६४, २२३
		नव नाम, अकतकप्प	१६४
		— करण उपादाय	२२३
		न सिब्बापनाय उस्सुकक करेय्य	३८२
		नहाने	१५६
		नहापितसिप्प	११

ध

धनिट्टको	११, १२, १७, २३
धम्मकम्मसञ्ज्ञा	२६५, ३२०, ३२३, ३२८
धम्मकम्मसञ्ज्ञी अधम्मकम्मे	२०५
— धम्मकम्मे	२०४, २०५, २०७
धम्मरक्खितो	२३
धम्मसम्भोगो	१८५, १८६
धम्मसवनागतभिक्खु	२८
धम्मा, अन्तरायिका	१८०—१८३, १८६—१८८
धम्मानादरिय	१५५

नहापितो	१४, १८, २४	नव वृषसमेय्य	४१२
नळकारसिप्प	११	नेव सिब्बेय्य	३८२
नळकारो	१४, १८, २४	नेसादा	१२, २५
नळो	५५		
नागेन अम्बतित्थेन	१५०	प	
नागो पटिसेवति	१४६	पच्चत्थरण	६५
नातिमहत्त कबळ	२६१	पच्चयपवारणासादियने	१४०
नावाभिरुहनसमयो	१०५	पच्चाकता	३१६
नावाय कीळन्ति	६४	पच्छा खीयनधम्म आपज्जेय्य	२०७
नासित्तकसामणेरसम्भोगे	१८६	पच्छाभत्त	१३८, १३९, ३७३
नाळिकोदन गण्हति	३३१	पज्जपति	३१, ३०१
निकण्णिक पि जप्पेति	३६६	पच्चसतान, थविक	२१४
निखादन	२८३	पच्चिन्द्रियानि	४१, ४३
निगमो	१३०	पञ्च पुच्छेय्य, अनोकासकत भिक्खु	४७६
निग्रोवारामे, कपिलवत्युस्मि	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६	पटिगहितकत	११७
निग्रोधो	५५	पटिच्छन्नो	३६७
निच्चभत्तिका	६६, ३७१	पटिच्छादेय्य	१७३
निदान	२८१	पटिञ्जाय, कारेतब्ब	२८१
निपन्नोकासो	२४२	पटिबद्धचित्ता अभिण्हदस्सनेन	२८३
निब्बिट्ठराजभटो	३६०	पटिबलो	१०६, ३६६
निमन्तितखादने	४२४	पटिबाहेय्य	३८८
निमन्तितो सभत्तो	१३६, २४०, ४२५	पटिभानचित्त	८६, ४०७
निरयेन वा ब्रह्म वरियेन वा अभिसपेय्य	३७७	पटियालोक राजगह	१७६
निविट्ठोकासो, चोरान	२४२	पटिलात उक्खिपति	१५६
निसिन्नोकासो	२४२	पटिसविदित	२४३
निसीदनकारापने	२२५	पट्टो	८६
निसीदन	६५, १६७, २२५-२२७	पठमापत्तिका, नव	३२८
निस्सग्गिया, तिस	२८१	पठमापत्तिक धम्म	३०२-३०७, ३१३
निस्सग्गिया, निस्सग्गिय	१५२	पणीतभोजनविञ्जापने	१२३
निस्सग्गिय, पाचित्तिय	३३०	पणीतभोजनानि	१२३, १२५
निस्सज्ज कप्पेय्य	१००	पण्डको	२८८, ३६६
निस्सारणीय	३००, ३०२, ३०४-३०७, ३११, ३१३, ३१५, ३१६, ३२०, ३२१, ३२५, ३२८	पण्णच्छत्त, मण्डलबद्ध सलाकबद्ध	२७०
निहताधिकरण	१७१	पण्णभिसि	६३
नील नाम, द्वे नीलानि	१६४	पण्णसन्थारो	६५
नेरयिको	१७, १८, २३, २५	पतिवत्ता	४२३
नेव वुट्ठापेय्य	४६१	पत्तिल्लेहक, न भुञ्जिस्सामि	२६७
		पत्तसन्निचय	३३०
		पत्ता, सब्बसोवण्णमया	३५३
		पत्ति, सरहत्था	१४५

पत्थोदन गण्हाति	३३१	पल्लित्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स	
पथविसञ्जी	५३	न धम्म देसेस्सामि	२७३
पथवीखणने	५२	पवत्तिनि	४४८
पथवी, नाम द्वे पथवियो	५३	पवारितो	११६, ११६, ४२५
पथाविनो	१४६	पसाखगण्डभेदापने	४३१
पदसो धम्मवाचने	२६	पसाखगण्डवत्थु	४३१
पमाण	३८१	पसाखे जात, गण्ड	४३१, ४३२
पयोगे, दुक्कट	२२६, ३३६	पसाख	४३२
पयोगे पयोगे, दुक्कट	१२५	पसुपालका	१४६
पयोपान	२६६	पसेनदिकम्बलवत्थु	३४७
परम्परभोजने, पाचित्तिय	१०८	पसेनदिकोसलअभुय्यानवत्थु	१४४
परम्मुखाविकप्पना.	१६५, १६६	पसेनदि, कोसलो	२१०, २११, ३०१, ३४७-३४६, ४०७
परामसनसादिते	२८३	पसेनदिखोमवत्थु	३४६
परामसन	२८७	पस्सावो	२७६, ३६१
परिक्खारानिक्खपनवत्थु	३४१	पहरण	२७१
परिक्खारेन अञ्जदत्थिकेन	३४९-३४६	पहारदाने	१६६
परिक्खारेन, अञ्जुदिसिकेन	३४२-३४६	पहारसमुच्चिता	१६७
परिक्खारो, चीवरत्थाय	३४१	पाकारा, तयो	३६२
परिणत	२०६	पाचित्तियस्स, आपत्ति	१३०, १४३
परिपाचित	६८	पाचित्तिया, द्वेनवुत्ति	२३२, २८१
परिपुण्णद्वादसवस्सा	४४३, ४४४	पाचित्तिय अञ्ज्ञापन्नो	१६
परिपुण्णवीसतिवस्सो	४५१, ४५२	पाचित्तिय, अनादरिये	१५५
परिब्बाजको	१२८, १२६, ३८६, ४१३	— छेदनके	२२३
परिब्बाजिका	१२६, ३८६, ४१३	पाटङ्गी	२७२
परिभवेन	३२६	पाटिदेसनीयस्स, आपत्ति	२४०
परिमण्डल, आलोप	२६२	पाटिदेसनीया, चत्तारो	२८१, २४४
— निवासेस्सामि	२४५, ४८७	पाटिदेसनीय, अञ्ज्ञापन्नो	१६
परिमद्वापने	४७५	पाणो नाम, तिरच्छानगतपाणो	१६८
परियायो	८१	पातिमोक्खे, उद्दिस्समाने	१६३-१६५
परिवास	५०, १७२	पाथेय्यसत्तुवत्थु	११३
परिवेणवासिका, भिक्खुनियो	३४२, ३४४	पादकठलिक	३०८
परिवेण सम्मज्जित्वा	७८	पादपीठ	३०८
परिसुद्धा कच्चित्थ	२३२	पादपुञ्छनि	६३
परिहीनलाभसक्कारो, बैवदत्तो	१०३	पादुकारूळहस्स अगिलानस्स न धम्म देसेस्सामि	२७२
परिच्छाहसमयो	१६०-१६२	पादोदक	३०८
पलण्डुके	३५४	पानीयथालक	२६७, २६८, ३५८
पलासनील	१६४	पापक, दिट्ठिगत	१८३
पलिबुद्धित्वा	३५६	पापसद्दा	३२१-३२७
पल्लङ्क	४०८, ४०६	पापसिलोका	३२१, ३२२, ३२५-३२७
पल्लित्थिकाय, न अन्तरघरे निसीदिस्सामि	२५५		

पापाचारा	३२१, ३२२, ३२५-३२७	पोक्खरणि	४०७
पामाणिका	२२६	पोटकित्तूल	२२५
पायन्तीवुट्ठापने	४३४	पसुकूलिकभिक्षुवत्थु	१२५
पाराजिका, चत्तारो	२८१	फ	
पाराजिकानि, चत्तारि	१७३		
पाराजिकापत्तिप्पटिच्छादने	२८६		
पाराजिक अञ्ज्ञापन्नो	१६, १८		
पारिवत्तकचीवरवत्थु	८८		
पारिवासिकच्छन्ददानेन वुट्ठापने	४६५, ४६६	फणिज्जक	५६
पासादिकताय	१६२	फलकपीठ	६३
पासादिकस्स	२८६	फलभाजकस्स	२०७
पिट्ठमय	३५६	फलसच्छिकिरिया	४१
पिण्डुक्खेपकं, न भुञ्जिस्सामि	२६३	फळुबीज	५५
पिलक्खो	५५	फाणित	१२४, ४८५
पीठानि, चत्तारि	६२, २२५	ब	
पीळका	२२८		
पुक्कुसो	१२, २५		
पुग्गलानादरिय	१२५		
पुग्गलो, ऊनकवीसतिवस्सो	१७५		
— ऊनवीसतिवस्सो	२००	बदरिकारामे	२६
पुण्णपत्त	२१५	बन्धकिनियो	२६६, ३७४
पुनकम्माय	१७१	बब्बजमय	६३
पुप्फळुक्ककम्म	११	बलर्ग	१४७, १४८
पुब्बण्ण	५६, ३६३	बलानि, पञ्च	३१, ४३
पुराणदुतियिका	३५८	बलिबद्धो	४२६
पुराणराजोरोधा	३५६	— नन्दिविसालो	६, १०
पुराणासिकोद्धो	२२६	बहारामकोट्टके	२८४
पुरिसपुग्गलो	२८७, २६६, ३११, ३१३	बहुदुक्खा	१८४
पुरिसो	४३२, ४६१	— कण्टको	१८६
पुरेभत्त	१३७-१३९, ३७१	बहू खुद्दे पाणे, सङ्घात आपादेन्ता	४०५
— कुलूपसङ्क्रमने	३७०	बहूपायासा	१८१, १८६
पूगो	३०२	बाराणसिय	२७५
पूव-मन्थपटिग्गहणे	११२	बाला	४४६
पूव, दापेसि	११३	बाहुप्पचालक, न अन्तरधरे गमिस्सामि	२५२
पेतस्स	२८८	बिम्बिसारतपोदानहानवत्थु	१५६
पेती, न	३३, १७६	बिम्बिसारो, सेनियो	१०६, १५६, १६०
पेसकारसिप्प	११	बिम्बोहन	२२७, २२८, २३१
पेसकारो	१४, १८, २४	बीजजातानि, पञ्च	५५
पेसला, भिक्खू	२०१	बीजबीज	५५
पेसुञ्ज	२१, २२	बुद्धप्पमुखस्स, भिक्खुसङ्घस्स	१०८
पाचित्तिय — ६४.		बुद्धभासितो	२७, २७०
		बुद्धरक्खितो	१३, २३
		बुद्ध, पञ्चाचिक्खामि	३१४-३१६
		बुन्दिकाबद्धो	६२, २२५
		बेलट्टसीसथेरवत्थु	१२१
		बेलट्टसीसो, आर्यस्मा	१२२
		बोज्झङ्गा, सत्त	४१, ४३

ब्रूह	३७०
ब्राह्मणकुल	१३६, ३७१
ब्राह्मणस्त पजापति	३५३
ब्राह्मणो	१२

भ

भगवतो, नानुच्छाप्तो	२३०
भग्नेसु	१५७, २६७, २६८
भञ्जनके	३५४
भण्डनकारिका	३०७, ४२३
भण्डनजातान, भिक्खून्	२०२
भत्तपच्चासा	१०६, १११
भत्तपटिपाटि	१०८
भत्तुडेसकस्स	२०७
भत्त	१३०
भट्टमूत्तक	५५
भट्टवत्तिका	१४६, १५०
भट्टाग्रन्तेवासिनीवत्थु	३६६, ३७५
भट्टा, अय्या	३६५
भट्टाकापिलानियग्रन्तेवासिनीवत्थु	३०३
भट्टा, कापिलानी	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५
भट्टो, भिक्खु	३३, ४१
भयगामिनियो	३१८, ३२०
भस्सकारिका	३०७, ४२३
भाणिका	३४६
भारद्वाजगोत्त	११
भारद्वाजो	१३ २३
भिक्खुना, अकटानुधम्मेन	१८४
भिक्खुनिककड्डने	६७
भिक्खुनिया, अञ्ज्जातिकाय	२३४
— अफासुकरणे	३६५
— उपस्सय दत्ता	३६६
भिक्खुनीपरिपाचित पिण्डपात	६८
भिक्खुनीवत्थु	४६७
भिक्खुनीसङ्घस्स, दिन्नो	२६६
— विहेसिका	३२१-३२७
भिक्खुनुपस्सयुपसङ्कमने	८३
भिक्खुनुपस्सय	८३, ३६१
भिक्खुनोवादकथेरानुवसने	८५

भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति	६७
भिक्खुनोवादक सम्मन्नितु	७५
भिक्खुपेसुञ्जे	२२
भिक्खु अक्कोसने	४२१
भिक्खू उज्झापने	५६

— भिक्खू, छब्बगिया

('छब्बगिया'ति पदस्स हेट्ठा दट्ठब्ब)

— सत्तरसवगिया

भिन्नपटधरो	३३, ४०
भिसि	६२, ६४, २२७
भिसापने	१५६
भुत्ताविना कत	११७
भुत्तावी	११६, ११६
भुत्तोकासो	२४२
भुम्मत्थरण	६३, ६४, २२७, २२८, २३१
भूतगामपातव्यताय	५५
भूतगामो	५५
भेसकळावने भिगदाये, सुसुमारगिरे	१७५, २६७, २६८
भेसज्ज	१४०
— चेतापेत्वा परिभुञ्जसु	३४३
भोजनानि, पञ्च	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
भोजनीय	(तत्थव)
भोजनुपट्टाने	३५८

म

पक्खिकामधु	१२४
मगप्पटिपन्ना	३०४
— भिक्खुनीवत्थु	३०५
मगभावना	४१, ४३
मग्गो, अट्ठङ्गिको	४१, ४३
मच्छरिणी, अस्स	४२७
मच्छो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
मज्झिमो	३३१
मञ्चपीठकारापने	२२३
मञ्चा, चत्तारो	६२, २२५
मत्तिकापत्तो	३३०

मत्तिकाभय	३५६	मातुच्छापुत्तो, भगवतो	२३०
मधु	१२४, ४८५	मातुलो, सेनाय गिलानो	१४५
मधुकतेल	१२४	मानत्त	३२८
मधुमेहिको	१५, २४	माससूप	२५८
मधुमेहो	११	मिगदाये, भेसकळावने, सुसुमारगिरे	१५७, २६७, २६८
मधु विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४	मिगारनत्ता, साळहो	२८३, २८४, २८६
मनुस्समस	१२६	मिगारमाता, विसाखा	२१५
मनुस्सित्थी	१७६	मिच्छादिट्ठिय	१८०
मल्लपुत्तो, दब्बो	५६, ६०, २०६	मुखद्वार, आहार	१२६
मल्लिकाय, देविया	१५३, २११	मुग्गसूपो	२५८
मसारको	६२, २२५	मुञ्जमय	६३
महग्घे, चीवरदुस्से	३८१	मुट्टस्सती	२८
महल्लक	१३२	मुण्डगहपतिकस्स	१२८
महाकच्चानो, अय्यो	६६	मुण्डा	२६६
महाकप्पिनो, अय्यो	६६	मुत्त	५
महाकोट्ठितो, अय्यो	६६	मुत्ति	१६५
महाचुन्दो, अय्यो	६६	मुद्दा	११
महाजनिकेन, अञ्जुदिसिकेन	३४३, ३४५	मुद्दिको	१४, १८, २४
महानामभेसज्जपवारणवत्थु	१४०	मुद्धावसित्तो	२१३
महानामो, सक्को	१४०	मुसावादे	३
महापजापति, गोतमी	८४, ३५६, ३५७	मूलबीज	५५
महामत्ते, वोहारिके	२६६	मूलाय, पटिकस्सति	३२८
महामत्तो, आरोहन्तो		मेण्डो	१२, १७, १८, २३, २५
महामोगलानो, अय्यो	६६	मेत्तियभुम्मजकभिकखुवत्थु	६०
महावने, कूटागारसालाय	३८, ३६, १०८	मेत्तियभुम्मजकभिकखुवत्थु	५६
	१२५, १२७, ४२१	मेत्तियभुम्मजका, भिकखू	५६, ६०
महाविहार	६७	मोगल्लानगोत्त	११
महासद्धो	११६	मोगल्लानो	१३, २३
महासमयो	१०५	मोघपुरिसा ५५, ६०, ६४, ८३, ८६, ६४, १२३,	
महेसी	२१२	१४६, १४८, १८८, १६६, २००, २२२	
मागधक	३५३	मोहगामिनियो, भिकखुनियो	३१८
मागधो, राजा सेनियो	१५६, १६०	मोहनके	१६४
मातापितरो	४६५	मसपेसूपमा	१८१
मातुगामसञ्जी	३४, ३७	मससम्पाके	३५४
मातुगामस्स, धम्मदस्सने	३४	मस	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६,
— धम्म देसेय्य	३५	२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५	
मातुगामेन, सहसेय्य	३३		
मातुगामो	३३, ३७, १३४, १३५, १७६	य	
— किच्छलाभो	२३३	यक्खस्स	२८८
— दुग्गन्धो	३५७	यक्खिनी	३३

वेळुवने कलन्दकनिवापे	५६, ६६, १०३, १२०, १३६, १५६, १७४, २०६, २३५, २६३, ४०५, ४०६, ४६५
वोसासन्तियो, ठिता होन्ति	२३५
वोसासमानरूपा	२३६
वोहारिके, महामते	२६६

स

सकट	२७२
सकदागामिफलस्स सच्छिकिरिया	४१
सकदागामिफल	४३
सकदागामी	३८
सक्केसु	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६
सक्को, महानामी	१४०
सक्यधीतरो	३१४ - ३१६
सक्यपुत्तिया, समणा	५२, ५५, १०१, १०३, १४६, १४७, १७४, २२२, २२४, २३७, २६८
— सुखसीला	१७४
सक्यपुत्तो, उपनन्दो	१२, २६, ५०, १३०-१३६, १६४, १६५, १७२, २२३
— हत्यको	
सच्छिच्छिक	४८०
सच्छार	३६१
सच्छाफासुताय	२६, ११४, २२८, २८६
सच्छभेदो	१७३, २०५
सच्छरक्खितो	१३, २३
सच्छराजि	१७३, २०५
सच्छसुट्टुताय	२६, ११४, १२८, २८६
सच्छाटिकण्णगहण	२६५, २६६
सच्छाटिवारनिकमने	३८३
सच्छाणीधारणे	४७१
सच्छात आपादेन्ता, बहू खुदके पाणे	४०५
सच्छादिसेसा, तेरस	५१, २८१
— धम्मा सत्तरस	३०७, ३२८
सच्छादिसेसेन अनुद्धसेन्ति अमूलकेन	१६६
सच्छादिसेस अज्झापन्नो	१६
— निस्सारणीय	३०२
सच्छिकलाभपरिणामने	२०८
सच्छिकेन, अञ्जुदिसिकेन	३४२

सच्छिकेन, सयाचिकेन	३४२
सच्छिक	६२, ६४, ६६, २०७, २०८
सच्छे अधिकरणकारका	४२३
सच्छे विनिच्छयकथा	२०५
सच्छो	४३२
सच्छ पच्चाचिकखामि	३१४, ३१५
सचीवरभत्त, सच्छस्स	२०८
सच्चिच्च	१६६, २००
सञ्चेतनिक, सुक्कविस्सट्ठि	१७२
सञ्जत्तिबहुला	३६६
सत्तिपट्टाना, चत्तारो	४१, ४३
सत्तिविनयो दातब्बो	२८१
सत्तरसवग्गियभिकखुवत्थु	१२०
— छब्बग्गियभिकखुवत्थु	६७
सत्तरसवग्गिया, दारका सहायका	१७४
— भिक्खू ६४, ६७, १२०, १५३, १५६, १६६	१६६
सत्तरस, सच्छादिसेसा	२६८
सत्ताहकालिक	११६, २३५, २४१, २४३, २४४, ४२५
सत्तिसूलूपमा, कामा	१८१
सत्तु	४, १३, ११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४४, २४५, ३११
सत्थगमनीयो	६२, ६३
सत्थपाणिस्स अगिलानस्स, न धम्म देसेस्सामि	२७१
सत्थ	२७१
सद्धम्मट्ठितिया	२६, १२८, २८६
सट्ठि	४३२
सन्तिट्ठेय्य	३७०
सन्दमानिका	२७२
सन्निधिकारकसञ्जी	१२२
सन्निधिकारक	१२२
सपदान, पिण्डपात, भुञ्जिस्सामि	२५८
सप्पटिभयानि, सासङ्कसम्मतानि	२४१ - २४३
सप्पसिरूपमा, कामा	१८१, १८७
सप्पाणकउदकपाणे	१६६
सप्पि	१२३
सप्पिना, अत्थो	३३८
सप्पिविञ्जापने	४८२
सप्पि आहरित्वा, कहापणस्स	३३६

सपिं विञ्जापेत्वा, भुञ्जेय्य	४८२	सवनूपचार	१३०
सब्बपासपिण्डकम्भत्त	१०६	सविट्ठको	११-१३, २३
सब्बपसुकूलिको	१२५	सस्सकाले	३५६
सब्बसोवणमया, पत्ता	३५३	सहजीविनीअनुगहे	४४६
सभत्तो, निमन्तितो	१३७-१३६	सहजीविनीअनुपट्टाने	३६७
सभिकवुक्क आराम, अनापुच्छा पविसेय्य	४२०	सहजीविनि वुट्ठापेत्वा, नेव वूपकासेय्य	४४६
समग्गो	२०७, २६३	सहत्थाखादनीयपटिग्गहणे	२३७
समञ्जाय	३३, ४०	सहधम्मिक	१६१
समणचीवरदाने	३८८	सहसेय्य	२८, ३०
समणपरिब्बाजको	३००	— मातुगामेन	३३
समणभत्तसमयो	१०६	सहा	३४
समणा, सक्कपुत्तिया	२६८	साकियदासकवत्थु	२४१
समणियो	३१४, ३१६	साकियदासका, अवहट्ठा	२४१
समणुद्देशो	१८७, १८८	साकियानियो	२४१
समनुभट्ठा	३१७, ३२४	साकेता, सार्वत्थि अद्धानमग्गप्पटिप्पना	६२, ६४
समनुभासना	३१७	सागतो, आयस्मा	१५०, १५१
समन्धकारा	८१	साणिपाकार	२२७, २२८, २३१, ३६७
समसूपक, पिण्डपात भुञ्जिस्सामि	२५८	सादु कस्स न रुच्चति	१०३
समाधि	४१	सा पच्छा अनन्तरायिकिनी	३८२
समाधि, अनिमित्त	४२, ४४	सामणेरी	१६५, २३५, २३७, ४७७
— अप्पणिहित	४२, ४४	सामणोरो	१६५
— सुञ्जात	४२, ४४	सामिके अनापुच्छा	३७३, ३७५
समानच्छन्दा	१७५	सामिको	४६५
समानसीमाय	२०७, २६३	सामिसेन हत्थेन	२६८
समापत्ति	४१	साम	१६५
समुद्दक्खायिक	२१८	सारिपुत्तो, अय्यो	६६
समुद्दत्तो, अय्यो	६६	— आयस्मा	१०१
सम्पजानमुसावादो	५	सारो, भिक्खु	३३, ४१
सम्पन्न	१२३	सालि	३६०
— कस्स न मनाप	१०३	सावकभासितो	२७, २७०
सम्बाधे लोम सह्रापेय्य, पाचित्तिय	३५४	सावत्थिउत्सववत्थु	२३८
सम्भोगो	१८५, १८६	सावत्थिया राजभटा	१६३
सम्महन्ता, हरितगणि तिणानि	४०५	सावत्थिय	
सम्मप्पधाना, चत्तारो	४१	('जेतवने' इति पदस्स हेट्ठा दट्ठब्ब)	
सम्मुखविकप्पना	१६५, १६६	— उत्सवो	२१५, २३८, ३५२
सम्मुखविनयो, दातब्बो	२८१	सार्वत्थि, साकेता अद्धानमग्गप्पटिप्पना	६२, ६४, १६३, ३०४, ३०६
सयनगतस्स अगिलानस्स न धम्म देसेस्सामि	२७३	— गच्छन्ता	२०६, ३०५
सयनिघर	१३१, १३२, २१४	सासङ्कसम्मत्तानि, सप्पटिभयानि	२४१, २४२
सल्लपेय्य	३७०	सासङ्कसम्मत्तानि, सेनासनानि	२४१, २४२
सल्लेखो	१६२, २८६		

सासङ्क	६३, २४२, २४३	सुनखा	४२६
सासपतेल	१२४	सुन्दरीनन्दा अय्या	२८५
साळवे	३५४	सुन्दरीनन्दा, भिक्षुनी	२८३, २८४, २८०, ३१०, ३१२, ३५३
साळहो, भिंगारनत्ता	२८३, २८४, २८६	सुन्दरीनन्दावत्थु	२८३, ३१०, ३१२
सिक्खमाना	१६५, २३५, २३७, ३३८, ४६०, ४६१, ४६४, ४६५, ४७७	सुपिनकूपमा, कामा	१८१
सिक्खमानेन	१६२	सुप्पटिच्छन्नो, अन्तरघरे	२४६
सिक्खमान वुट्टापेय्य	४३७	सुप्पोसताय	२८६
सिक्खा, करणीया	२४५	सुभरताय	२८६
सिक्खापदविषण्णके	१६२, १६३	सुरापाने	१४६
सिक्खापदेहि, खुद्धानुखुद्देहि	१६३	सुरामेरयपाने पाचित्तिय	१५१
सिक्खासम्मुति	४२६, ४५२	सुरुसुरुकारक, खीर पिवन्ति	२६६
सिक्खितसिक्खा, छसु धम्मसे	४३८, ४५५	— न भुञ्जिस्सामि	२६६
सिक्ख, पच्चाचिक्खामि	३१४-३१६	सुसाने	१२५
सिङ्गिवेर	५५	सुसिरकटुजोतिवत्थु	१५७
सिङ्घाटको	३७०	सुसवुतो, अन्तरघरे	२४७
सित्थावकारक न भुञ्जिस्सामि	२६५	सुसुमारगिरे भेसकळावने	१५७, २६७, २६८
सिप्प नाम, द्वे सिप्पानि	११	सूचिघरकारापने	२२१
सिलाकुड्डो	३६२	सूचिघर	१६७, २२१, २२२
सिलापाकारो	३६२	सूपसम्पाके	३५४
सिविका	२७२	सूपा, द्वे	२५८
सीतिकतो	२६६	सुपं	२६०
सीसच्छिन्नो	२८७	सेक्खसम्मत्तकुलवत्थु	२३७
सीसप्पचालक, न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५३	सेक्खसम्मत्तानि, कुलानि	२२८, २३६, २४०
सुक्कविस्सट्ठि, सञ्चेतनिक	१७२	सेक्खसम्मुति	२३७, २३८
सुक्खकुर,	१२२	सेखिया, धम्मा	२८१
सुखसीला, सक्कपुत्तिया	१७४	सेखो, भिक्षु	३३, ४१
सुगतङ्गुलेन	२२३, २२४	सेणि	३०२
सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने	२३०	सेतच्छत्त	२७०
सुगतविदत्थिया	२२६, २२६, २३०, ३८१	सेना	१४५
सुद्धं वा परिहरन्ति	१७७	सेनाब्यूह	१४७, १४८
सुचिमसूपसेचनो	२७६	सेनाय गिलानो, मातुलो	१४५
सुञ्जत विमोक्ख	४२, ४४	सेनासननुद्धरणे	६१
— समार्थि	४२, ४४	सेनासनपञ्चापकस्स	२०७
सुञ्जागारे अभिरति	४१	सेनासनानि, सासङ्कसम्मत्तानि	२४१, २४२
सुत	५	सेनियो बिम्बिसारो मागधो	१०६, १५६, १६०
सुत्तकन्तने	४०६	सेन दस्सनाय गच्छेय्य, उय्युत्त	१४५
सुत्तपरियापन्न	२८१	सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो	३६३, ३६४, ४०७, ४०८
सुत्तागतो	१६५		
सुद्धकुल	१३६, ३७१		

सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छन्नो		ससट्टविहारे	४००
अभब्बो पुन विरुब्बिहया एवमेव		ससट्टा	४००, ४६३
भिक्षुंणी अट्टम वत्थु परिपूरेन्ती		ससट्टाचण्डकाळीवत्थु	४००
अस्समणी होति असक्कधीता	२६७	ससट्टा विहरन्ति	३२२, ३२३
सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना		सहरापेय्य	३५४
पमुत्तो अभब्बो हरितत्ताय	२६१	स्वाक्खातो धम्मो	३१५
सेय्या नाम	३४		
सेय्य कपेय्य	३०, ३४, ६७	ह	
सेय्य उत्तरत्थरण	६४	हत्थको, सक्कपुत्तो	३
— चम्मखण्डो	६५	हत्थग्गहणसादियने	२६५
— चिमलिका	६४	हत्थग्गहण	२६५, २६६
— तट्टिका	६४	हत्थनिद्धनक न भुञ्जिस्सामि	२६४
— तिणसन्थारो	६५	हत्थनिल्लेहक न भुञ्जिस्सामि	२६६
— निसीदिन	६५	हत्थपासे कत	११७
— पच्चत्थरण	६५	हत्थी	१४५
— पण्णसन्थारो	६५	हत्थी, द्वादसपुरिसो	१४५
— भिसि	६४	हरितानि, तिणानि सम्मद्दन्ता	४०५
— भुम्मत्थरण	६४	हरीतके	३५४
सोकज्झायिका	३८६, ४१३	हलिद्दि	५५
सोकावासा	४६४	हसधम्मो	१५३, १५४
सोतापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया	४१	हसापेक्खो	१६७
सोतापत्तिफल	४३	हिरिवेर	५६
सोतापत्तिसमापत्ति, उक्कट्टा	१२	हीना, जाति	१०
सोतापन्नो	१६, १८, २५, ३८	हीनो, अक्कोसो	१२
सोवण्णहसराजवत्थु	३५३	हीन, कम्म	११
सोसिको	१४, १८, २४	—गोत्त, नाम, लिङ्ग, सिण्ण	११
सवासाय	४३०	हेट्ठिमाय, अटनिया	२२३, २२४
सविधाय	१७७, १७९	हसयोनि उपपज्जि	३५३

०:

सुद्धिपणं

पिट्ठे	पन्थियं	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो	पिट्ठे	पन्थिय	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
३ (सिरो)	दुतियोभागो		दुतियो भागो	५४	२२	भिक्ष	भिक्षु
१४	१	वम्भेतुकामो	वम्भेतुकामो	५५	१७	फळबीज	फळुबीज
१६	६	दुक्कट्टस्स	दुक्कट्टस्स	५७	६	व्यत्तन	व्यत्तेन
२१	१८	जेतवन	जेतवने	६१	१४	अत्तुकामो	कत्तुकामो
२५	१	उपसहरति	उपसहरति	७२	५	सन्निपातापत्वा	सन्निपातापेत्वा
२७	१४	अवससो	अवसेसो	७३	१६	चतिय	चेतिये
२८	४	उपसम्पन्न	उपसम्पन्ने	७३	१८	त	ते

पिठे	पन्थिय	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो	पिठे	पन्थिय	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
७७	२	भिक्षु	भिक्षू	२४८	(सिरो)	सेखिय	सेखिय
८०	२०	समग्ग	समग्ग	२६५	(सिरो)	० भिक्षुनीवत्थु	० भिक्षुनीवत्थु
८०	२०	भिक्षुनीसङ्ख	भिक्षुनीसङ्ख	३०१	१६	भिक्षुनी	भिक्षुनीसु
८१	(सिरो)	ओवादाने	ओवाददाने	३०१	१६	सुपब्बजिता	पब्बजिता
८५	२	उपसम्पन्नाय	उपसम्पन्नाय	३२७	२३	वत्थुस्सप	वत्थुस्स
८८	२५	अपरिपाचिते	अपरिपाचिते	३२७	२३	टिनिस्सग्गाय	पटिनिस्सग्गाय
१००	१	चच्छुस्स	चच्छुस्स	३३४	१७	सहरित्वा	सहरित्वा
१०४	२	धम्मिकथ	धम्मि कथ	३४५	४	महाजनिक्केन	महाजनिक्केन
१०८	२५	येन	येन	३५६	(सिरो)	द्वारट्टभिक्षुनीवत्थु	द्वारट्टभिक्षुनीवत्थु
१११	१	आसन	आसने	३६६	(सिरो)	पटिच्छन्न सन्तिट्टते	पटिच्छन्ने सन्तिट्टिते
१२४	१३	पणीतभोजानि	पणीतभोजनानि	३७१	१५	भिक्षव	भिक्षवे,
१२४	२०	वसातेल	वसातेल	३७४	(सिरो)	कुलपसङ्कमने	कुलपसङ्कमने
१२४	२२	निब्बत्त	निब्बत्त	३६०	१	तेन	तेन
१२४	२५	येस	येस	३६६	२	निककड्ढी	निककड्ढी
१२४	२५	मस	मस	४०२	(सिरो)	० चारिकाये	० चारिकाय
१३५	१५	पासादाय	पसादाय	४१८	२०	जेतवन	जेतवने
१४५	३	सेनाय	सेनाय	४२२	१३	तिउपसम्पन्न	ति उपसम्पन्न
१४७	११	वेमतिको	वेमतिको	४३१	(सिरो)	पसाखगण्डभेदापन	पसाखगण्डभेदापने
१५६	१७	भिक्ष	भिक्षू	४३८	३	असम्मत्त	असम्मत्त
१८१	१६	पटिसेतो	पटिसेवतो	४३६	४	द्वे	द्वे
१८७	(अवो)	अट्टिकल्लपमा	अट्टिकल्ललूपमा	४४१	(सिरो)	असिक्खितासक्खा-	असिक्खितसिक्खा-
१६१	(अवो)	धत्ताय	धुत्ताय			बुट्टापे	बुट्टापने
१६३	१३	विलेखाय	विलेखाय	४५८	१३	सङ्खेन	सङ्खेन
२३४	१७	पतितो	पतितो	४६४	१६	मातापितृहि	मातापितृहि
२४०	२	अय	अय	४७४	(सिरो)	० पिञ्जाकनहाने	० पिञ्जाकनहाने
२४६	१	तेन	तेन	४७७	१६	जेतवन	जेतवने
२४६, २४७, २५०,				४७८	(सिरो)	भिक्षुनीवत्थु	भिक्षुनीवत्थु
२५१, २५६, २६२,							
२७१ (सिरो)		सखिय	सेखिय				

प्रकाशक • भिक्षु जगदीश काश्यप, मन्त्री, पालि प्रकाशन मण्डल,
बिहार, नालन्दा (पटना)
मुद्रक : श्री कृष्णचन्द्र बेरी, विद्यामन्दिर प्रेस प्राइवेट लिमिटेड,
डी० १५।२४, मानमन्दिर, वाराणसी-१.